

Mr. Lamer &
Ed. Prof

JOANNIS DE GORTER

A. L. M. Medicinæ Doct. & Prof. Ord. ut & Rei-
publicæ Hårderovicenæ Archiatri.

CHIRURGIA
REPURGATA

*Ab Auctore Recensita, emendata, multisque
in locis aucta.*

ACCESSIT MATERIES MEDICA

CHIRURGIÆ REPURGATÆ ACCOMMODATA.

EDITIO SECUNDA ITALICA ACCURATISSIMA.

PATAVII, Typis Seminarii. MDCCLV.

Apud Joannem Manfrè.

SUPERIORUM PERMISSU, ET PRIVILEGIO.

TYPOGRAPHUS

AD LECTOREM.

Um multa ad artem Medicam pertinentia intra paucos annos præstantium Virorum opera ex officina nostra prodierint, nullum gratus accidit studiosis, quam Joannis de Gorter in Aphorismos tum catholicos Hippocratis, tum Sanctorii peculiare de Insensibili Perspiratione Commentarii separatis voluminibus recens excusi. Porro haud ita pridem prodiit in Belgio celeberrimi ejusdem Auctoris Chirurgia Repurgata: quo in partu cum idem, quod in prioribus, ingenium parentis eluceat, libenter feci, ut illum quoque, si non notum, at certe magis familiarem Italis nostris redderem. Quo quin ab iis magnam gratiam sim initurus, nullus dubito. Nam Auctoris quidem præstantia tanta est, quantum celeberrimi nominis fama testatur. Liber vero ipse judicio eorum, quibus fides habenda est propter harum rerum singularem peritiam, tam bonus est, quam qui optimus. Nam quod in omni litterarum genere optandum maxime foret, continet Chirurgiæ Institutiones ratione brevi clara ac facili explicatas, vocata passim in subsidium arte Medica, ita ut detectis ac sublatis erroribus, quibus vulgares Chirurgi imperitia quadam & cæco præjudicio veteres opiniones & praxes plerumque sequentes occupati esse consueverunt, sana tantum doctrina & Chirurgia vere Repurgata tradatur. Librum ergo & Chirurgis & Medicis utilissimum, satis nitide excusum, diligentia vero illa nostra in omnibus usitata, & quod sine jactantia dicere liceat, jam cognita emendatum, pretio vero longe viliori quam alibi parabilem, exhibeo. Eorum qui illum sibi comparaverint, spero fore ut sui neminem consilii pœniteat.

A U C T O R I S P R Æ F A T I O.

Medicorum Principes morbos non solum internos, verum etiam externos agitasse, eorum testantur scripta: sed quia quibusdam crudelius videbatur ferrum adhibere corpori humano, hanc partem, quæ manu medetur, Chirurgis solis committere non dubitarunt, solos morbos, qui medicamentis externis & internis curantur, exagitare volentes. Unde scientia medica in duas partes fuit dirempta, alteram quæ manu, alteram quæ medicamentis medetur; inde multi ex hodiernis Operationes Chirurgicas, ut partem specialem Medicinæ exponunt. His autem non contenti Chirurghi, morbos quoque externos, qui medicamentorum applicationem exigunt, ad suum forum pertinere rati, solos morbos internos ad Medicinam pertinere contendunt, consentientibus Medicis, ac si morbi interni solis medicamentis ore datis essent curabiles, eadem vix valere ad morbos externos: invaluit enim opinio datum medicamentum sua virtute agere in partibus interioribus, vix quidquam in partibus externis præstare, dum tamen utræque partes ex eodem fonte hauriant humores, omnesque communem agant vitam. Hoc tamen interest, quod ad externos morbos topica plus valeant, quam ad internos. Indicationes autem curativæ in simili morbo eadem sunt, siue interne lateat, siue externe hæreat morbus.

Signa morborum externorum, quum tactu, & visu detegi possint, multo sunt certiora, quam in simili morbo interno, in quo sæpe per omnino diversa phænomena ratiocinando latentem morbum rimari datur. Qui igitur latentem morbum cognoscere satagit, eum oportet bene prius perspectos habere similes morbos externos, in quibus ad oculum non solum patent cognitionis criteria, sed & omnes mutationes evidentes sunt, & melius cognoscitur quænam medendi methodus præ ceteris plus valeat ad medendum. Summa itaque injuria mihi videtur hanc partem, Chirurgo soli traditam, a Medicina avulsam esse; quum hujus defectu scientia Medica plus damni patiatur, quam si omnibus reliquis auxiliatricibus partibus esset mutilata.

Physica enim leges motuum exponit in corporibus mortuis, ex quibus non tuto ad viventia datur analogia; quum corpus vivens sibi proprias condar leges, secundum quas conservat sanitatem, & format

mor-

P R Æ F A T I O.

morborum mutationes, & proprias curationes exigit, quæ in morbis externis pertractandis manifestissime elucescunt.

Anatomica sectio sedulo rimatur omnia corporis latibula, partium figuram, colorem, & cursum ad oculum demonstrat in cadaveribus, quum corpora viventia hominum secare sit piaculum: optime ergo valet ad detegenda loca affecta, sed qualis fuerit morbi causa ut plurimum latet, cujus tamen cognitio specialem exigit curationem, dum locus diversus non multum mutat curationis indicationem. Morborum autem externorum solida scientia cum quadam rudi duntaxat Anatomica cognitione, qualem veteres possederunt, multo plura vitæ, & sanitati conferet, cum non solum cognitionem morbi in viventibus, verum etiam eorum curationes sistat. Cui hoc videtur paradoxum, compararet modo Hippocratem nostrum in arte medendi cum hodiernis Anatomicis; is enim nullibi subtilitatem Anatomicam crepat, sed candide quæ in morbis detexit memoriæ tradidit, & in Chirurgicis fuit expertissimus. Neque Celsus minus in Chirurgia, quam in cognitione morborum internorum præstans fuit. Quibus gravissimis in medendi arte auctoribus satis colligi potest, cognitionem morborum externorum cum rudi intelligentia Anatomica satis valuisse ad cognoscendos, & curandos morbos internos, modo scientia ea ulteriori observatione practica in morbis internis confirmetur. Hoc si quis negat, Hippocratem, Celsum, Galenum, & multos alios Artis Principes inscitiae arguit, ex quibus tamen ad hoc usque tempus scientiæ Medicæ fundamenta petuntur. Non inficior Anatomiam principem esse inter auxiliatrices Medicinæ partes, sed contendo Chirurgiam multo plus valere ad bene medendum. Quare ad promovendam artem Medicam magis conducere arbitror, omnes labores, omnesque vires impendendas esse, hæc pars ut excolatur, supra quam nulla datur alia præstantior, vel quæ æqualis censeretur potest.

Invenio tamen cunctos fere Medicos totis viribus incumbere Anatomicis, alios in operationibus Chemicis continuo sudare, vix nomine tenus cognoscere Chirurgiam: imo nonnullos ipsas observationes practicas despicientes, ex sola Physica, vel Anatomica, vel Chemica doctrina petere fundamenta Medica. Hi autem ad praxin si veniant, ne quidem morborum nomina intelligunt, multo minus medendi methodum, & auxilia, seu Medicamenta longo usu comprobata, summo cum ægrorum detrimento. Hi non inepte Architecto comparari possunt, artificiosum ædificium construere qui meditatur: curiosa, & artificiosa construit, & ponit ædificii fundamenta, ipsum autem ædificium intantum relinquens, manet ergo locus habitationi ineptus: Stare utique nequit sine fundamentis ædificium, sed fundamenta sola sunt habitatio-

ni inutilia. Ita ars Medica, cujus finis est bene mederi, sine principiis, seu fundamentis firma esse nequit, aut stabilis, sed qui continuo sudat in fundamentis construendis, non attingens morborum curationes, quod hodie moris est, nihilo plus præstat quam dictus artificiosus Architectus.

Quam primum igitur docendi munus publicum mihi fuisset oblatum, meum semper duxi omnibus viribus conari partem hanc præcipuam excolere, aliosque laboribus meis sublevare. Prodiit propterea in vernacula lingua Anno 1731. Chirurgia nostra Repurgata in lucem, ut indigenis inservirem, & Chirurgos Latinam linguam ignorantes in ea scientia secundum normam hanc exercerem. Neque inutilis fuit labor.

Dum vero deinceps in exercitio Medico experiebar, hanc partem Medicinæ præ omnibus aliis partibus Medicinæ tironibus esse utilem, præcedente anno secundum normam hujus Chirurgiæ repurgatæ, sermone tamen Latino, fundamenta Medicinæ ponere cepi, eo animo, ut singulis annis eundem repeterem laborem. Qui autem inter istos non satis callebant linguam nostram vernaculam, textu veluti privati, minorem fructum ex institutionibus nostris haurire potuere. His ut succurrerem, & nobis esset constans dicendi norma, singulis annis repetenda, hanc Chirurgiam repurgatam in linguam Latinam transtuli.

In eo dum laborabam multa mihi visa sunt obscura, alia autem non satis exposita, quædam scitu necessaria hinc inde desiderari, neque ubique satis arrisit ordo: propterea obscura planiori & apertiori sensu exposui, deficientia multis in locis supplevi, ordinem hinc inde mutavi, ut esset rebus pertractandis aptior. quare novum veluti videbitur opus præcedente perfectius & magis politum. Numeros, qui indicabant formulas Medicamentorum, Lector Textui non insertos, ut in editione Belgica, verum omnes, & posteriore cura examinatos, in speciali Indice huic operi annexo, inveniet, ne ipsi essent impedimento.

Ne autem vitiis typographicis scateret hoc opus, quod me absente imprimebatur, aliquo erat opus in arte Medica, & Chirurgica peritissimo, qui cuncta revidebat: hunc laborem improbum sibi imposuit vir in scientia Medica expertissimus *Jacobus van Eems*, Medicinæ Doctor. quare nunc politissimum & fere omnibus mendis carens hoc opus in lucem prodit. Pro laboribus impensis huic viro publice testor me magnas agere gratias.

Harderovici. Die 27. Februarii 1742.

SERIES RERUM

LIB. I.

CAP. I. De Idiosyncrasia & Temperamentis, I.	Pag. 1
II. De Corporis humani divisione, 8.	3
III. De Partibus firmis, 14.	4
IV. De humoribus, 62	9

LIB. II.

CAP. I. De Ossium structura, 88.	13
Periosteo, 118. Medulla ossium, 227. Apophysi, 144. Epiphysi, 147.	
Cartilagine, 153. Articulorum glandulis mucilaginosi, 157. Ossium numero, 174. Ossium Syntaxi, 175.	
II. De Ossium morbis, 189.	24
III. De Fractura ossium, 252.	30
Fractura cranii, 301. Terebratione Cranii, 341. Fractura particulari.	359.
IV. De Luxatione, 379.	45

LIB. III.

CAP. I. De Arteriis, 437.	52
Earum distributione,	458
II. De Hemorrhagiis, 467.	57
III. De Inflammatione, 501.	51
IV. De Suppuratione & Abscessu, 550.	67
De Parotidibus, 570	
De abscessu Inferiorum partium, 577. Ventris, 578.	
De Empyemate, 579.	
V. De Sphacelo & Gangræna, 623.	77
Amputatione, 644.	
VI. De Aneurysmate, 655.	81

LIB. IV.

CAP. I. De Venis, 671.	83
II. De Venæ sectione, 685.	85
III. De Varice, 691.	86
IV. De Hemorrhoidibus, 699.	78
V. De Oedemate, 719.	90

LIB. V.

CAP. I. De Cerebro & Nervis, 730.	91
II. De Dolore, 812.	103
III. De Naso & Olfactu, 829.	106
IV. De Morbis nasi & olfactus, 876.	111
V. De Gustu & ore, 894.	113
VI. De Gustus & oris morbis, 904.	114
VII. De Aure & Auditui, 932.	117
VIII. De Morbis aurium & auditus, 979.	122
IX. De Oculo & visu, 1010	125
X. De Visus & oculorum morbis, 1082.	135

LIB. VI.

CAP. I. De Integumentis Corporis, 1137	143
Cuticula, 1157. Rete, 1158. Cellulosa membrana, 1159. Pinguedine, 1160. Pilis, 1161. Unguibus, 1162. Tactu, 1163.	
II. De Morbis Integumentorum, 1186.	149

CAP. I. De vulneribus, 1168.

ibid.

Suturis, 1214. Lauro Leporino, 1221. Vulneribus particularibus, 1229. Capitis, 1233. Pectoris, 1234. Ventris, 1241.

II. De Excoriatione, 1253.

160

III. De Contusione, 1261.

161

IV. De Combustione, 1264.

163

V. De Congelatione, 1283.

164

VI. De Fissuris, 1290.

165

VII. De Ulceribus, 1293.

166

VIII. De Fistula, 1319.

169

L I B. VIII.

CAP. I. De Pruritu, 1331.

170

II. De Aspredine, 1338.

172

III. De Callo, 1341.

ibid.

IV. De Eschara, 1346.

173

V. De Colore mutato, 1355.

ibid.

VI. De Maculis, 1358.

174

Ephelidibus, 1360. Ecchymosi, 1361. Maculis rubris, 1363. Hepaticis, 1364. Petechiis, 1365. Vitilagine, 1366.

L I B. IX.

CAP. I. De Sordibus, & Crusta, 1369.

176

II. De Herpete, 1371.

ibid.

III. De Impetigine, 1384.

177

IV. De Scabie, 1392.

178

V. De Pustulis, 1394.

179

L I B. X.

CAP. I. De Clavo, 1403.

180

II. De Verrucis, 1405.

ibid.

III. De Tuberculo Inflammatorio, 1411.

181

Phymate, 1412. Phygethlo, 1413. Termintho, 1414. Furunculo, 1415. Carbunculo, 1416.

IV. De Erysipelate, 1417.

182

V. De Empneumatosi, 1448.

185

L I B. XI.

CAP. I. De Glandulis, 1453.

186

II. De Glandularum morbis, 1461.

187

III. De Lupia, 1462.

ibid.

IV. De Struma, 1465.

ibid.

V. De Scirrhus, 1478.

188

VI. De Cancro, 1484.

189

VII. De Folliculoso tumore, 1503.

191

L I B. XII.

CAP. I. De Herniis, 1508.

192

II. De Hydrocele, 1532.

195

III. De Varicocele, 1541.

196

IV. De Sarcocoele, 1544.

197

V. De Omphalocoele, 1546.

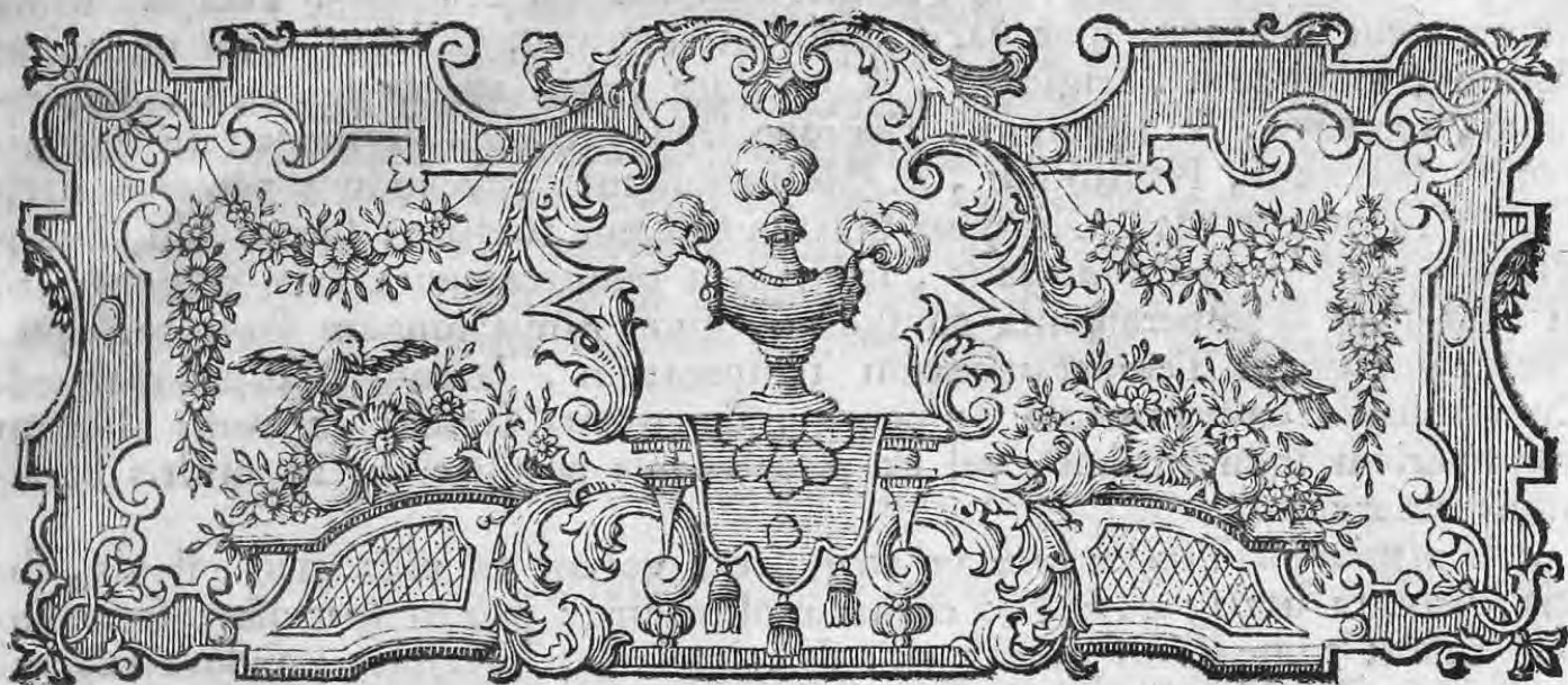
ibid.

VI. De Proclivitiis, 1554.

198

VII. De Calculis, Urethrae, 1559.

199

CHIRURGIA

REPURGATA

LIBER PRIMUS

CAPUT PRIMUM.

De Idiosyncrasia & Temperamentis.

I. N scientia tradenda requiritur, ut initium fiat ab iis, quæ non egent auxilio sequentium, sed quoniam Chirurgia est universæ Medicinæ pars, a primis principiis incipere non possum, at ab iis Chirurgiam inchoabo, quæ sensibus maxime obvia sunt, & quæ sine multis aliis auxiliis postea tradendis facile intelligi possunt, quæque fere in omnibus sequentibus, etiam si ibidem non indicantur, sunt observanda. Qualia sunt, quæ dicuntur *Idiosyncrasia*, & *Temperamenta*.

2. In hominibus viventibus quædam observatur generalia, quæ dicuntur *Idiosyncrasia*. ^{*Idiosyncrasia.*} leges naturæ: sed & alia specialiora, non omnibus, sed multis communia, qualia vocant *Temperamenta*. Id autem speciale, quod in uno, alterove homine duntaxat detegitur, a Græcis dicitur *Idiosyncrasia*, seu *Idiosyncristia*, peculiaris hominis constitutio. Ut si opium huic non inferat somnum; Adstringens alvum ducat; ex Rosæ odore in animi deliquium incidat; Lac assumptum videatur venenum; & alia multa, quæ ut plurimum ipsis hominibus sunt cognita, quæque Medico, vel Chirurgo revelare solent. Qualia igitur a Medico, vel Chirurgo sunt evitanda. Si autem inscii sumus, quæ quantitas Purgantis, Narcotici, vel aliorum Medicamentorum, quibus definita est dosis, ab ægro ex *Idiosyncrasia* ferri queat, dosis solita dividenda est, & dein partitis vicibus propinanda, donec Medicamentum fortiatur effectum.

3. Peculiaris autem multorum hominum constitutio vocatur *Temperamentum*. ^{*Temperamentum.*}

tum, & interdum *Intemperies*, si morboſa fiat vel excellat. Temperamenta numerantur quatuor, quæ varia obtinent nomina. Quidam enim numerant ſiccum, humidum, frigidum, & calidum. Alii autem ſalinum, ſulphureum, terreſtre, & aquoſum. Denique frequentiffima diviſio eſt in Sanguineum, Bilioſum, Pituitoſum, & Melancholicum, ſecundum veterum diviſionem in humoribus. Ultimam tantum ſpeciem tradituri ſumus. In his autem ſimplicibus non conſiſtunt, ſed eadem temperamenta ſæpe conjungunt, ut inde fiant Temperamenta compoſita, quod nimis longum foret perſequi. Proponunt etiam Temperamentum temperatum, bonum, atque malum. Cuncta hæc Temperamenta deducunt, & cognita faciunt ex cauſis aliquam intemperiem inducentibus, vel ex phænomenis peculiaribus in multis hominibus obſervatis.

Sanguineum temperamentum.

4. *Sanguineum Temperamentum* cognoscere volunt ex pilis raris, flavis, ſuſcis, promte natis; cutis, & carnis mollitudine: habitu ſpecioſo; facie florida roſea; tumentibus venis; cito deſatigatione; hilaritate; ſudore ex levi cauſa; ſomno blando, & inſomniis jucundis; pulſu pleno; fame ut plurimum non multum urgente: ferunt talia corpora quamcumque ſanguinis evacuationem facile, atque ſceminæ copioſiora menſtrua, & lochia fundere ſolent. Sanguinis miſſio conducit, ſed ſtimulantia, & calefacientia vix ferunt; ſæpe incidunt in morbos acutos, & ſanguinis eruptiones. Augetur, & comparatur viſtu euchyſmo, cum corporis quiete, & animo curis vacuo. In his videtur boni ſanguinis major portio ad firmas partes comparata, quæ ſi fiat nimia vocatur Plethora.

Bilioſum Temperamentum.

5. *Bilioſum Temperamentum* ex abundantia humoris tenuis, acris, calidi, ſubpinguis; non vero ex copia majore bilis bonæ nomen obtinet, qui humor formatur, & colligitur uſu pinguium, cum corporis, vel ambientis aeris calore hoc pingue, vel pinguedinem proprii corporis liqueſcente. Hi ſolent eſſe Pili pauci, flavi, criſpi, cito cadentes; corpus macilentum, & durius, color cutis ad flavedinem vergens; venæ plenæ prominentes; pulſus celer, & frequens; otium odio habent; urina intenſior flavescens; alvi excrementa duriora, raro liquida. Semel, ſed non repetita venæ ſectio conducit; purgantia, laxantia, humectantia, & refrigerantia conveniunt; quæ autem ſiccant, calefaciunt, vel ſtimulant, damnoſa ſunt. In morbos Eryſipelatoſos, morboſque acutos bilioſos facile incidunt. Partes firmæ in his videntur magis conſtrictæ, & exſuccæ; humores autem acriores, ſaponacei, ſtimulantes.

Pituitoſum temperamentum.

6. Quorum corpora humore lento, tenaci, glutinoſo, frigido ſcatent, cum debili motu vitali, & frigiditate totius; quibus naſcuntur pili molles, læves, tenues; cutis eſt mollis laxa, albicans, ſubpinguis; venæ exiguæ vix apparentes; actiones animales languidæ; vix ulla animi cura; pulſus parvus, tardus, & mollis; urina pallida, & craſſa, vel turbida, aut interdum pallida, tenuis, cruda; ad motum anhelitus; laſſitudo ſpontanea; fitis vix ulla; evacuationes pituitoſæ; talia dicuntur *Temperamento pituitoſo*, ſeu phlegmatico laborare: vix ferunt ſanguinis miſſionem, & refrigerantia, aut humectantia; ſed calefacientibus, ſtimulantibus, reſolventibus, & ſiccantibus levantur. His videntur vaſa majora ſolito anguſtiora; Lymphatica vero, & cellulosa laxiora, & ampliora; actiones præparantes languidæ, humores crudi cohærentes. Facile incidunt in morbos frigidos, œdematoſos, hydropicos, tumores glandularum ſtrumofos, non multum dolentes.

Melancholicum temperamentum.

7. In quibus corporibus Materia lenta, glutinoſa, ſubnigra, vel livida abundat, præprimis circa præcordia colligenda, cum animi triſtitia, ſine manifeſta cauſa, hæc dicuntur laborare *Temperamento melancholico*, quod vel ex hæreditate, vel viſtu leguminorum, carnis ſalitæ, fumove indurata, cum corporis quiete, & animi cura, comparatur ſenſim. His ſolent naſci pili nigri, craſſi, copioſi; corpus autem macilentum, durum, ſubnigrum; omnes

omnes actiones animales tardæ; ingenio prudentes, sed & pertinaces, morosi, solitudinis amantes, taciturni; excrementa alvi dura, compacta, nigra; pulsus parvus, & tardus. His nocent calida, sicca, stimulantia; juvantur autem humectantibus, laxantibus, refrigerantibus, & resolventibus; alvus laxior conducit. Videntur his partes firmæ contractæ magis, quam motu vitali esse agitatae, sed humores tenaces admodum mixti, vix separabiles, vel mutabiles sæpe incidunt in glandularum, & hypochondriorum obstructions; lienis, hepatisque tumores; scirrhi, & cancri frequentes curatu difficiles his fieri solent.

C A P U T I I.

Divisio Corporis humani.

8. **H**ominis generalis divisio potest esse in corpus vivens, & animam, sed quoniam veteres dumtaxat attendebant ad corpus, solum in sua divisione, istud in partes principes; & ministras, seu minus principes diviserunt. *Partes principes*, seu nobiliores istas vocabant, quarum usus ad sanitatem, & vitam conservandam tam necessarius est, ut ex earum læsione multum detrimenti patiatur corpus, imo privetur vita, vel sanitate, quales sunt Cerebrum, Cor, Pulmo, Ventriculus. *Partes autem Ministræ*, seu minus principes & ignobiliores dicebantur, quæ minus præstant ad vitæ conservationem, quibus carere possumus, superstitæ vita, ut oculus, nasus, auris, membrum externum aliquod. Hæc divisio suum egregium habet usum, modo in annumeratione partium non committatur error: quæ enim partes exercent functionem vitæ conservandæ necessariam, harum læsio sive a vulnere, sive quovis morbo alio, majus infert periculum, quam quarum functione sine multo damno carere possumus.

Divisio in partes principes, & ministras.

9. *Similares* istæ dicebantur partes veteribus, ad quarum formationem non concurrunt partes variis nominibus insignitæ, uti ossa, cartilagine, membranæ, fibræ, nervi, venæ, arteriæ, caro, cutis: quæ ex his colorem album habebant ex femine formatas esse contendebant; quæ vero rubro colore splendebant, ex sanguine formatas esse existimabant, ut erat caro; quibus vero albedo, & rubedo simul aderat ex femine, & sanguine confectas statuebant. Ad cujus autem visceris formationem partes variæ concurrebant, istud viscus, vel organum statuebant esse *partem dissimilarem*. Hæc divisio a Neotericis repudiata, quum nulla pars major similaribus particulis componatur, est tamen alicujus usus, si pro similaribus statuuntur omnes partes, quæ unico motu vitali gaudent, ut partes recensitæ, & pro dissimilaribus si habentur, in quibus idem motus generalis habetur, sed & insuper alius motus huic organo proprius, uti in pulmonibus, hepate, cerebro.

Similares, & dissimilares.

10. Magis autem rebus conveniens nobis videtur corporis viventis divisio in Partes firmas, Fluentes, & Actiones. Intelligendo per *Partes firmas*, seu solidas, istas, quarum particulae totum constituentes tanta cohererent potentia, ut requiratur sensibilis vis ad earum separationem, atque non destruantur naturali vitæ actione, nisi quod aliquo modo deterantur, & quarum manens coherentia requiritur in sanitate, & solutio est morbus. *Fluentes* autem partes, seu liquores componuntur particulis minimis ita congregatis, ut facile, & sola vitæ actione separentur, & facile cedendo inter se moveantur; quæ si coherentes magis fiant; vel manentes diu in eodem loco, ad morbos humorum refertur hæc mutatio. *Actiones* autem corporis viventis sunt variæ, uti (1) motus vitalis, generalis, & particularis, animalis, ex stimulo, ex animi pathemate, (2) sensus, (3) somnus, (4) vigiliæ, (5) nutritio, & incrementum, (6) generatio, (7) præparatio, & coctio,

Divisio nostra.

(8) secretio, (9) evacuatio, (10) absorptio, & multæ aliæ vitæ, & sanitati actiones necessariae.

11. Partes firmæ dividi possunt 1. in partes Elementares, 2. Fibras simplices, & compositas; 3. Membranas simplices, & compositas; 4. Ligamenta simplicia, & composita; 5. Vasa simplicia, & composita; 6. Organa, quæ ex his simplicibus, & compositis, cum transfluentibus liquoribus aliquod munus in homine vivente præstant.

Solidorum divisio.

12. Organum in homine vivente est pars talis istius corporis, quæ specialem actionem perficit; quamobrem Organa secundum seriem actionum possunt dividi (1) in Organa motoria: (2) sensitiva; (3) circulatoria; (4) secretoria; (5) excretoria; (6) adducentia; (7) præparatoria; (8) sustentantia; (9) munientia; (10) Generationi famulantia, & multa alia insuper particularia.

Organorum divisio.

13. Hæc autem divisio etiam si Physiologiæ admodum sit accommodata, scopo nostro, qui est cognoscere, & curare morbos, non admodum quadrat, quare in sequentibus aliam sequemur divisionem, quæ Chirurgiæ Practicæ magis est conveniens.

C A P U T III.

De Partibus Firmis.

14. **U**T Ordine pertractentur partium firmarum morbi, sequentem sequemur ordinem. (1) Morbi *Fibrarum*, (2) *Membranarum*, (3) *Vasorum*, (4) *Ligamentorum*, (5) *Organorum*, quæ post generalem humorum divisionem tradentur, quia in iis solidorum, & fluentium morbi simul sunt tractandi.

Morborum divisio in solidis.

15. Partium firmarum generales morbi referri possunt (1) ad coherentiam partium elementarium, (2) ad comparisonem cum liquoribus transfluentibus, vel contentis, (3) ad contractilitatem automaticam, (4) ad causas externas mutantes. Quæ vero pertinent (5) ad motum in viventibus, & (6) sensum, post horum organorum descriptionem tantum intelligi possunt.

Fibra simplex.

16. Ut ex punctis serie unica locatis concipiunt Mathematici fluere lineam, ita Medici, ex unica serie particularum elementarium, extremitatibus solis se invicem tangentibus, formant fibræ simplicissimam, aut quando simili serie conficitur fibra ex particulis paulo majoribus, ex elementaribus concretis factis; quia vero in unica tali serie manere nequit coherentia in fibra flexa, & prolongata, pro simplicissima fibra coherente, & mobili admittenda est congregatio multarum simplicissimarum fibrarum in fasciculum teretem, & oblongum, intus nulla cavitare donatum.

Coherentia morbi.

17. Fibras nostri corporis quodam nixu coherere neminem later, ille autem nixus, & potentia coherendi (15, 1) mutari potest integra destructione in *soluta unitate*; earum autem potentia coherendi est major in *Robore*, seu *Tenacitate*; minor vero in *Debilitate*, seu *Fragilitate*: situs partium mutatur facile in *Flexibilitate*; at difficilior in *Rigiditate*.

Soluta unitas.

18. In omnibus Fibris finita est coherendi potentia, quæ igitur a violentia movente externa quacumque potest superari, ut in vulnere, contusione, vel extincta potentia coherendi a causa morbosa, vel medicamentis applicatis, permittit fibræ sponte, vel levissima causa, destrui, ut in colliquativis, & quibusdam escharoticis. Omnis talis cohesionis destructio vocatur *Soluta unitas*, quare omnis soluta unitas non est *Vulnus*.

Robur, seu tenacitas.

19. Quum solidorum *Robur* referri possit ad motum, contractilitatem, & coherentiam, satius erit majorem coherendi potentiam vocare *Tenacitatem*, qua

qua fibra non permittit solvi validissima aliqua causa : quia vero in sanis nunquam conducit destrui coherentiam, tali in statu constantissimam sanitatem arguit : in morbis autem obesse potest, si sanguinis vel puris eruptio proderet.

20. Ut Robur, ita *Debilitas*, ad vires, contractilitatem, & coherentiam potest referri : sed *Fragilitas*, quoniam minus firmam coherentiam exprimit, hoc loco aptius substitui potest. Qui status fibrarum periculosissimus est, cum nexus fibrarum semper sustentare debeat tractionem, impetum, & sæpe causas externas sine solutione, quæ in Fragilitate nimis facile committitur. *Debilitas, seu fragilitas.*

21. Ossa, & Cartilagines, quæ aliquam rigiditatem exigunt, nimis *flexilia* facta per causas mutantes, sanitati obesse possunt, qualis forsan morbus est Rhachitis; in partibus autem mollioribus perfecta est sanitas. *Flexibilitas.*

22. In Ossibus raro, modo absit fragilitas, morbosa est *Rigiditas*; sed in Cartilaginibus sæpe, atque in partibus mollioribus, si flexura in Actionibus ex consueta causa non permittitur, difficiles curatu morbos infert. *Rigiditas.*

23. In perfecta sanitate inter partes firmas & fluentes definita est copia, quæ ab utraque parte lædi potest, ut humores abundant vel deficient (15, 2), sive intelligantur humores circumducendi vel colligendi in cellulis & cavis. In æquilibrio autem destructo comparatio intelligitur frequentius inter copiam humorum & actiones partium firmarum. *Æquilibrium destructum.*

24. *Contractio Automatica* (15, 3.) fit tam in fibris viventium quam cadaverum: quando autem minus valida observatur, non dependens ab actione vitæ vel voluntatis, quum possit fieri major & minor, duo inde fiunt morbi, nempe *Robur contractilitatis* & *Laxitas*. *Contractio automatica.*

25. Fibræ interdum se majori potentia colligentes, ut ab austeris vel adstringentibus applicatis, (nam stimulo influxus spirituum se contrahentes ad hanc speciem non pertinent,) non raro suffocatum liquoris transitum pariunt: ab hac actione non multum distat quæ dicitur fieri in *Aucta Elasticitate*. *Contractilitatis robur.*

26. Remissior autem contrahendi potentia, non tamen omnino extincta, quam requiritur ad sustentandum impetum sine nimia fibrarum prolongatione naturalem, vel quem corpus sanum ferre cogitur, *Laxitas* vocatur, non multum distans a deficiente Elasticitate: si vero omnis redeundi potentia in prolongata fibra sit adempta, *Flacciditatem* aut *Atoniam* vocant, quæ videtur Laxitatis summus gradus. *Laxitas.*

27. Causæ externæ mutantes (15, 4) complectuntur *Elongationem*, *Extensionem*, *Adductionem*, *Compactionem*, *Expansionem*, *Humiditatem*, & *Siccitatem*, præter memoratam solutionem.

28. Duæ causæ contraria directione agentes in utraque extrema fibrarum, vel transverse agens causa, fibræ extremitatibus fixis, ut fibra adipiscatur majorem longitudinem, modo ea fibra ex sua insita natura, vel causis laxantibus applicatis, facile subsequatur, faciunt *Elongationem*, interdum cum augmento crassitie, & sine dolore, ut in Oedemate. *Elongatio.*

29. *Tensio* autem ex iisdem causis provenit, agentibus in fibras valide resistentes, ut in tumoribus inflammatoriis: quare, Contractilitate dimissa, Extensio commutatur in Elongationem, & vicissim. *Extensio.*

30. Causæ unam fibræ extremitatem ad alteram ducentes, vel ex linea quavis curva in lineam rectam redigentes fibræ, *Adductionem* faciunt, qua fibræ sensum majorem contrahendi potentiam acquirunt, uti in Herniarum, varicum, & Oedematis curatione: hæ causæ autem nimis diu continuatæ in quibusdam partibus rigiditatem inferunt. *Adductio.*

31. Causæ vero adducentes, transverse ad fibræ longitudinem agentes, ut ducantur lateraliter positæ fibræ propiores, partem firmam non solum com- *Compactionem.*

pingunt, sed & ejus quoque coherentiam & soliditatem augent; modum excedentes in callum convertunt.

Expansio. 32. Compacturæ opposita est *Raritas* seu *Expansio*, quæ duobus fieri potest modis, dum in cavo firmarum partium contentus humor se magis extendit lateraque continentis removet, quod in fibris simplicibus cavitate carentibus fieri nequit; vel dum partes fibræ constituentes aliquid amittunt de attrahendi potentia, ut ita sponte magis recedant, facientes majorem molem quam est augmentum ponderis.

Humiditas. 33. Fibra quamvis ponatur solida, non tamen omni humiditate privata est, hærente in spatiolis a partibus elementaribus fibrarum relictis: quæ proportio humidi non raro a causis extra eam fibræ existentibus augetur nimis, ut inde fiat fibra humida seu uliginosa, morbum inferens.

Siccitas. 34. Humidi autem defectus inter partes elementares fibræ, *Siccitas* dicenda, fibræ fragilem & rigidam facit.

Fibra Communis. 35. Quando Anatomici vocant fibræ vel villum, non intelligunt fibræ simplicem (6.) sed istius figuræ corpusculum oblongum, teres, gracile, quod oculis vel microscopii videri potest, constans multis his in fasciculum collectis fibris, imo vasculis, quorum cavitates non facile detegi possunt, adeo ut vascula minima etiam fibræ interdum dicantur. In fibris non solum recensiti morbi deteguntur, sed & multi alii, qui a motu & sensu deducuntur. Hæ fibræ, prout varias partes conficiunt, varia accipiunt nomina, ut fibra villosa, motrix, tendinea, muscularis, ossea, medullosa, nervosa, vasculosa &c.

Motus viventium morbi. 36. Motus viventium (15, 5) potest esse validior, ut in Inflammatione, febre ardente; Debilior, ut in virium debilitate, multisque morbis chronicis; perturbatus, ut in Convulsione, febribus; omnino nullus, ut in Apoplexia, Syncope, Paralyfi. Quæ mutationes in organo vitali, animali, vel particulari cadentes, varia & multiplicia genera morborum præbent.

Sensus morbi. 37. Sensuum morbi (15, 6) etiam multi sunt: nam actus præbet Dolorem, Anxietatem, Pruritum; minor autem Stuporem, Torporem; alienus formicationis, gravitatis, frigoris & caloris sensuum sine effectu ad experimenta physica; nullus seu extinctus in insensibilitate: quæ mutationes in variis sensuum organis multas species morborum inferunt.

Membrana. 38. *Membrana*, (14, 2) in corpore humano vocatur corpus firmum, latum, planum, tenue, plerumque albicans, flexile; quæ plerumque nectit & vincit organa.

Membrana compositio. 39. Dum fibræ simplices (16) lateraliter vel pectinatim junguntur, vel intertextu congregantur in tale corpus latum & planum, ut concipiunt Mathematici ex lineis formari superficiem, habetur *Membrana simplicissima*: si vero loco fibrarum, ad compositionem simili modo congregantur vascula simplicissima, vel fibræ magis compositæ, *simplex* potest tamen talis vocari membrana: sed quando ex vasis majoribus, ligamentulis, fibrisque magis compositis, formatur tale corpus latum & planum, quales fere omnes sunt membranæ visu detegendæ, tales vocari possunt absolute membranæ, vel membranæ compositæ.

Partes membrarum. 40. Quibus partibus componantur membranæ compositæ visibiles, non sentiunt auctores, quidam sentiunt omnes proficisci ex Dura matre; alii ex tunicis vasorum formari; alii contendunt meros esse nervos: denique quidam omnia hæc admittunt concurrentia, sed insuper esse stamen aliquod solidum, firmamentum membranis præbens, quod hucusque artificiosissima injectione demonstrari non potuit esse vasculosum, quod, nisi membranam ingrediatur nervus, sensu caret, ad quod etiam genus ipsa Dura mater est referenda. Hoc autem stamine solido omnes arteriæ, venæ, Lymphatica, nervi & glandulæ, si adsint, in suo situ & ordine servantur, ut in munere præ-

præstando non turbentur. An vero hoc stamen in viventibus ex sua propria vi moveatur, an vero motum accipiat ab influentibus spiritibus, non satis est demonstratum.

41. Membranis varia sunt data nomina (1) a parte, quam cingunt, ut hepatis, lienis, renum &c. (2) aliæ tamen speciale nomen ex parte accipiunt, ut pericardium, periosteum, pericranium, perichondrium. (3) quæ formant vasa, canales, meatus sæpius dicuntur *Tunicæ*, ut tunicae articularum, venarum, oculorum, intestinorum. (4) quædam habent speciale nomen uti meninges, pleura, mediastinum, mesenterium, cutis, epithelium, cuticula, cellularis, amnios, allantoides, valvulae. (5) ex partibus membranas componentibus dicuntur, membranæ, vasculosæ, nervosæ, ligamentosæ, (6) ex usu septa, seu sepimenta.

Nomine
membrana-
rum.

42. Usus membranarum est multiplex. (1) Tegere partes, uti epidermis, cutis, epithelium, omnesque externæ membranæ viscerum. (2) nectere partes. (3) adjuvare organi actionem. (4) communem inter partes servare nexum, & circulationem. (5) unam separare partem ab aliis, quando septa dicuntur, ut multa in encephalo, & mediastinum in pectore. (6) limitare incrementum & sustentare. (7) nimis acrem sensum prævenire, ut cuticula & epithelium. (8) coercere humores, ut tunicae oculorum & vasorum. (9) specialem motum conciliare organis.

Usus
membrana-
rum.

43. *An membrana sensus organum?* Ex descripta membranæ fabrica (40) constat, membranam constare stamine generali solido, quod firmat, & ordinat omnia genera vasorum & nervorum: hoc autem stamen in epidermide, epithelio & forsan in unguibus & pilis, omni caret sensu; unde membrana sensum habet ex nervis per eam distributis. Hinc partes paucioribus nervis donatæ vix sentiunt, etiam si sint membranosæ, uti in aneurismate, varice, omento prolapso, læsione pulmonis & hepatis, satis patet.

44. *An membrana motus organum?* Non absurdum videtur statuere membranam motus organum esse, cum læsiones & inflammationes membranarum multo majorem motum faciant, quam læsiones aliarum partium; forsan in toto stamine solido viventium Deus locavit motum vitalem, sed si membrana speciali motu sit movenda, credibile est, in membrana tali aliquod organum movens locatum esse. Inde forsan partes membranosæ affectæ magis movent, quam eadem affectio in parte carnosâ, cum proportio staminis in membranis sit major ad contentos liquores, quam in aliis partibus.

45. Membranæ simplicis morbi sunt omnes, qui in fibris traditi sunt: insuper etiam illi sunt, qui exhibent interstitia majora & minora inter fibras, unde transmittitur humor continendus, vel retinetur emittendus. Reliqui morbi partium membranarum componentium ex propriis istis partibus sunt deducendi.

Morbi
membrana-
rum.

Si membrana sit vulnerata ut hiat, vel quædam ejus portio ablata, pars subjecta privatur naturali tegumento, exponitur causis lædentibus externis; si sit de Epidermide ablata, cutis exsiccat, fibræ siccæ siccantur, contrahuntur, generatur dolor, & pars ad attractum nimis acute sentit.

Partes interveniente membrana nexæ nunc solvuntur post plagam, & turbantur in situ & actione.

Ita partes quædam sustentaculo orbatae nimis excrescunt, ut exostosis vulnerato periosteio, & cerebri fungus vulnerata meninge.

Simul sublata communicatione vasorum pars subjecta privatur vita.

Laxatis membranis amittit pars, quæ istis tegebatur, multum de sua actione.

Nimis contractis membranis interdum suffocatur functio compressi organi.

Nimis motis fibris in membrana cingente, turbatur functio organi subjecti, ut, si sit in meningibus, convulsio aut phrenitis; in pleura, pleuritis & suffocata respiratio.

- Vasa.* 46. Tertium genus partium firmarum sunt *Vasa* (14, 3), quæ dicuntur in corpore hominis, corpora firma, membranosa, intus cava, recipientia, transmittentia & emittentia liquores, raro intus vacua, ut vasa pulmonis aerea, & alia humoribus privata.
- Vasorum formatio.* 47. Si ex membrana (39) simplicissima, simplici, vel magis composita, formatur corpus intus cavum, definitum (46), habetur intellectus cujuscumque vasis, tam simplicis quam compositi, in quorum lateribus sæpe sunt alia vascula minora, ut patet in arteriis & venis majoribus.
- Divisio.* 48. Vasa distinguuntur (1) in *Circulatoria*, ut sunt arteriæ & venæ cruentæ, & *Lymphaticæ* cum suis anastomosis, (2) *Secretoria*, (3) *Excretoria*, (4) *Absorbentia*, quo etiam pertinent Vasa Lactea, (5) denique varia mutant nomina ex parte, in qua talia vasa inveniuntur. Vasa majora excretoria sæpe vocantur Ductus & Meatus. Omnium horum descriptio Angiologia solet vocari.
- Morbi.* 49. Cum omnia vasa, canales, & meatus formentur ex suis fibris, & membranis, iidem morbi etiam in vasis fieri possunt; sed morbi vasis proprii sunt (1) *Angustia*, (2) *Amplitudo*, (3) *Obstructio*, (4) *Solutio*. Reliqui autem ex motu pendentes tradi adhuc nequeunt.
- Angustia.* 50. Si vas ex quacumque casu in principio redditur angustius, minorem liquoris copiam transfluere facit; unde functiones minuuntur & turbantur, ab hoc transfluxu dependentes; si hoc diutius durat, non raro totum vas concrevit & abit in ligamentum, ut in vasis umbilicalibus & canali arterioso: si vero ad fines angustatur, minuitur, aut sistitur secretio & excretio humoris ex tali vase, unde cutis ficitas, urinæ suppressio, icterus, prout vas tale variam functionem exercet.
- Amplitudo.* 51. Si vas in medio vel principio latius fit, formatur inde saccus, qui in arteriis vocatur Aneurisma, in venis Varix, in Lymphaticis Hydatis: vasa autem in extremitatibus latiora facta, non valent coercere quæ retinenda erant, inde Hæmorrhagiæ sine læsione vasorum, Diabetes, Sudor colliquativus, Diarrhœa, Ptyalismus.
- Obstructio.* 52. Si transitus a materia intus cavum implente inhibeat, vel integre, vel pro parte, vas dicitur obstructum, qui morbus idem facit, quod fit ab angustatione.
- Soluta unitas.* 53. Cum per omnia vasa nostri corporis ducendi sint humores, si eorum solvitur integritas, integre vel pro parte, transfluens liquor non coercitus, effunditur in vicina cava corporis, vel extra corpus: quo pertinent vulnera, contusiones, lacerationes, ruptiones, in vasis diversis.
- Ligamenta.* 54. Partes molles, tenacissimæ, extensiles & contractiles, firmantes reliqua in suo situ & ordine, ita tamen, ut pro necessitate sanitatis & vitæ permittant moveri, dicuntur *Ligamenta*, quæ cum renixu elongari admodum possunt, sed ablata causa sponte accurtantur sine corrugatione.
- Formatio.* 55. Ligamenta confici videntur ex generali stamine solido, seu ex multis fibris solidis fasciculatim compactis cum paucis interspersis vasis, ut in ligamenti fibræ sint copiosiores magisque compactæ, quam in membranis. Vel formantur ex multis membranis sibi mutuo incumbentibus concretis; vel vasis humore privatis coalescentibus, aut cum contento humore concreto concreverunt, ut Ligamentum umbilicale, Canalis arteriosus.
- Origo.* 56. Ligamentorum originem quidam deducunt a periosteio, quæ articulos cingunt; alii a tendinibus, tunicis vasorum & nervis: sed ligamenta eodem tempore cum omnibus his generantur, & ex generali stamine solido, uti omnes partes firmæ, formantur.
- Nervus.* 57. Pauci admodum in ligamenti sunt nervi, quoniam acuto sensu non sunt prædita, & motum vitalem exiguum, & animale nullum, habent: verum contractilitate automatica valida donata sunt.

58. Ligamenta paucis arteriis & venis cruentis ditata sunt, ut ex eorum ^{Arteria & vena.} pallido colore satis patet, & læsione facta nullum sanguinem fundente: iis autem omnino non carent, quum artificiosa injectio vasa cruenta detegat. Videntur autem adesse arteriæ lymphaticæ, succum gelatinosum vehentes, cum læsio ligamentorum talem succum copiosum fundat, tumoresque ex tali succo concreto patiantur sæpe.

59. Ligamentorum usus multiplex est, (1) partes inter se firmiter necesse- ^{Usus.} re, cum tenacissima sint, (2) in suo naturali situ conservare, (3) permittere tamen, ut nexa pars moveri possit, sed ablata causa ut contractilitate sua reducant in priorem situm, (4) sustentare partes ut hepar, vesicam urinariam, uterum.

60. Ligamenta, præprimis in senibus, & multis exercitiis assuetis, con- ^{Morbi.} vertuntur in callum rigidum, cartilaginem, osseam duritiem, qua mutatione rigescunt membra: vel relaxata permittunt nimis facilem luxationem, & mutatum partium situm: Rumpuntur valida vi, contunduntur, vulnerantur, inflammantur: unde mala.

61. Denique Organorum Divisio (14, 5) finit hoc Caput. Sed quia de ^{Organa.} his superius est actum (12) non erit opus repetere.

C A P U T IV.

De Humoribus.

62. **I**N generali divisione (10) nunc sequi debent Humores, qui sunt vel ^{Humorum divisio.} Naturales vel Morbosi.

63. Naturales autem humores sunt (1) Circulatorii. (2) Secretorii, quo- ^{Natura-} rum quidam per totum feruntur corpus, ut spiritus & succus nervorum; ^{les.} ex iis ad obliniendum destinati succus arteriarum & venarum: alii pro tempore colliguntur, uti Pinguedo, quo pertinet etiam ossium Medulla. Alii autem quadam speciali parte segregantur, habentes vel emunctorium commune visibile, vel eo carent. (3) Excretorii, ex quibus quidam omnino inutil- les, uti perspirabile, urina, alvi, excrementa; alii autem simul fervientes, ut lachrymæ, cerumen, narium mucus &c. (4) Adveſtitii seu nutritii.

64. Morbosi humores quidam (1) acquisiverunt nomen generale morbo- ^{Morbosi humores.} sum, uti pus, pituita, ichor. (2) Alii retinent nomen humoris sani cum adjuncto vitio, ita sanguis, serum, saliva, bilis, variis morbis inquinantur, & copia peccant.

65. Omnes morbi, qui in humoribus observantur, referri possunt (1) ad ^{Morbi hu-} quasdam particulas humoris, (2) ad totam massam. ^{morum.}

66. In particulis quibusdam humorum has mutationes invenimus: (1) ^{Particu-} quæ referuntur ad magnitudinem, (2) figuram, (3) pondus, (4) cohæ- ^{larum} rentiam inter se, (5) consistentiam. ^{morbi.}

67. Magnitudo duobus modis peccare potest, quum singulis corporibus sua ^{Magnitu-} sit naturalis particularum magnitudo, ut sit igitur sanis major; tales partes ^{do.} si ire debent per vascula unicam particulam simul transmittentia, facile ob- ^{Major.} struunt illa. Arteriæ adducunt tamen sanguinem; hinc implentur, tument, infarciuntur, majorque cordi molestia in propellendo sanguinem, defectus tenuioris in vasis minimis siccitas. Quum vero particulae fiunt Minores; vasa majora inaniuntur, defectus circumducendi, evacuatio copiosior, vel collectio in cellulari tunica & cavis corporis, cum frigiditate & pallore corporis.

68. Quum omnes partes humorum, quantum visus penetrare potest, ha- ^{Parvitas &} beant figuram sphaericam, omnis recessus est morbosus, quoniam non est ^{Figura} conveniens cavitati vasorum cylindricorum. In hac mutatione transitus ob- ^{mutata.} servatur in aliam Figuram Obtusam, vel Acutam.

Obtusa fi- gura. 69. Obtusam figuram induunt partes sphaericae, vel ita manet figura in partibus sanguini traditis, quoties actione vitae debiliore agitantur humores, quod ex pulsu debili frigiditate & mollitudine corporis conjicitur, cum corporis diuturniore quiete, & somno longiore: facile hujusmodi partes colliguntur in tunica cellulari, membranisque mucum secernentibus, & circa glandulas: somnus his longior, etiam si eum amant, vires magis opprimit. Sensim auctis exercitiis, stimulantibus, calefacientibus, & roborantibus, tandem in figuram sphaericam rediguntur.

Acuta fi- gura. 70. Globulosa figura particularum naturalis commutata in quamcumque aliam angulosam tali cohaerentia donatam, ut actione vitae vix aut non possit commutari in sphaericam, vel si talia ingeruntur, alimenti, vel medicamenti, aut veneni nomine, praebet nobis Acrimoniam variam, sive libere circumducantur cum aliis humoribus, sed impingentes in latera vasorum coefferentium, sive infixae haereant lateribus vasorum. Tales particulae nulla aliena qualitate donatae, ut operentur actione Mechanica, pariunt dolorem, vel versatilem vel fixum, atque motum vitalem actum, cum corporis vel partis incalescentia: sed si adsit natura nitrosa, vel & acida, saepe praeter dolores minuunt motum vitalem, & inducunt frigus. Interdum vasorum cohaerentiam solvunt, ut coerciti humores effundantur; atque stimulo saepe partium tumorem faciunt. Omnes humores boni, superveniente motu automatico, uti in stagnatione & motu minore, vel quando nimis valide moventur, in talem acrimoniam mutari possunt. Haec acrimonia multiplex est: (1) ut variant ingesta acrida. (2) prout diversus humor per corruptelam in acrimoniam mutatur. (3) prout variam genus corruptelae produxit acrimoniam. Unde effectus ex diversitate acrimoniae varii, atque insuper ex parte corporis, ab hac acrimonia tentata.

Gravitas aucta. 71. Potest naturalis humorum gravitas fieri major in tota massa, vel in quibusdam dumtaxat partibus: hoc si fiat, partes graviores colliguntur ad loca decliviora, & locis ubi debiliior est pellens causa, ut patet in fluentibus liquoribus per canales in hydraulicis. Tota autem massa gravior majorem impactum facit in latera vasorum.

Levitas. 72. Sanguinis naturalis gravitas major, quam aqua pura vel & reliqua ingesta alimenta, declarat, actionem vitae hanc majorem gravitatem produxisse; quare motus debiliior producit levitatem, vel si aquosa copiosius ingeruntur, cum corporis quiete. Levitas nata tam ex causa producente, motu scilicet languidiore, quam ex minori impactu massae levioris, producit corporis frigiditatem & laxitatem.

Tenacitas. 73. Inter partes liquoris firmior nexus, quam qui superari potest actione vitae, variis ex causis nascitur, ut motu vitali aucto, in lentore: motu minore, ut in viscido: stagnatione, ut in polypo & concretionibus; frigore glaciali; calore urente; coagulante admisto; congregatione similium partium inter se: fiunt hinc obstructions, stagnationes, indurationes, deficiens secretio & excretio, impedimentum circulationis.

Cohaerentia laxior. 74. Quae humoribus mista potentiam attrahendi extinguunt, minus cohaerentes faciunt partes, quam ad sanitatem & vitam conservandam requiritur: ita enim partes solutae vix amplius colligi possunt in vasis majoribus, & ad emunctoria venientes effluunt; unde diarrhoea, haemorrhagia, urinae profluvium, sudor colliquativus, ptyalismus: quales morbi ab infectione pestilentiali, morbo epidemico, & endemico, abusu saponaceorum, salium lixiviorum, & putredine saepe inducuntur, aut quando vis vitae debiliior, ex ingestis minus cohaerentibus, non valet debitam tenacitatem conciliare partibus.

Error loci. 75. Denique humores, in principio omnes misti, dum projiciuntur ex ventriculo sinistro cordis, deinceps facta secretionem suis in locis propriis debent col-

colligi: hoc si non fiat, fit morbus ex loco alieno, qui vocatur Error loci. Ut particulae rubrae sanguinis in vasis serosis, & lymphaticis, aut cavis corporis; serosa in lymphaticis; lymphæ in loco pinguedinis; bilis dispersa per totam massam sanguinis, ut in Ictero.

76. In quibus morbos humoribus non attendunt Medici & Chirurghi ad nomen sani humoris (64, 1), inquirendus est humor suppeditans materiem, & causa mutans: ut est humor *Biliosus*, etiam si proprium nomen Bilis habeatur, cum non concipiatur bilis naturalis corrupta: ita etiam *Melancholicus* humor, & *Lympha*. Præter hos invenitur Pus, Ichor, Pituita, Cancrosum, Catarrhosum, Rheumaticum, Erysipelatosum, Colliquativum, Gelatinosum, Glutinosum, Lentor, Mucosum, Oedematosum, viscosum.

Morboi humores proprium nomen habentes.

77. Aliud autem genus (64, 2) morborum in humoribus nomen retinet sani humoris & naturalis, cum addito nomine hujus morbi seu vitii. In his autem primo proponenda vitia absoluta, quorum quædam adjiciemus, omnia autem persequi nimis longum foret: ut est Tenacitas, Densitas, Crassities, Tenuitas, Coagulatio, Expansio, Putredo, Austeritas, Glutinositas, Acrimonia, & quæ majorem & minorem quantitatem atque defectum exprimunt, aut vitiatum motum declarant. Dein vero iidem morbi persequendi in quovis speciali humore naturali corporis humani, quod perfici nequit, nisi antecedit eorum naturalium humorum intellectus.

Nomen ex sanis habente.

78. Etiam si Tenacitas in partibus firmis (19) non censetur inter morbos, in humoribus tamen, quorum partes actione vitæ separari debent, ad morbos referri debet. Ut si tanta sit inter partes liquores constituentes, vel & inter istas, & partes firmas, juxta, & per quas fluere debent, cohærentia, ut solita vitæ actione non possit superari; talis humor igitur, qui loco moveri debebat, subsistit, reliquorum transitum intercipit, & functiones a transfluxu pendentes cessare facit. Hæc vero Tenacitas natura admodum differt, prout variis generatur causis, ut a motu minore, majore, & perfecta stagnatione, frigore glaciali, calore urente, coagulante admisto, vel congregatione similium partium inter se. Quare ad Tenacitatis solutionem generalia non possunt tradi medicamina.

Tenacitas.

79. Quum partes sanguinis ponderosiores magis ad se invicem urgentur, depulsa parte leviori; vel dum ipsæ partes ponderosiores redduntur, magisque cohærentes, talis humor dicitur Densus, & spissus, cujus generationis unicam novimus causam, actionem nempe vitalem fortiolem compingentem. Densitas ergo, nata moderatiori motu vitali, quiete motus muscularis, saponaceis acescentibus, refrigerantibus, aquosis, & solventibus, cum largiore evacuatione est curanda.

Densitas.

80. Humor fit Crassior, si colligantur, vel generentur partes majores, aut partes minores acquirant potentiam cohærendi majorem, aut si hæc simul fiant. Quare additio tenuioris, & extinctio potentiae uniendi, qualia, sunt Resolventia, huic vitio medetur.

Crassitudo.

81. Crassitudini opposita est Tenuitas, quæ fit collectione vel generatione partium minorum, vel diminutione potentiae cohærendi: difficilius autem ad debitam spissitudinem redigi potest, cum crassiora ingeri nequeant; spissitudo producenda fit aucto motu vitali, quo simul nimis copiose extruditur tenue, & inducta potentia cohærendi major, per adstringentia vel coagulantia, nobis sit aliena. Quare motu vitali, & animali aucto lente, & usu roborantium prudenter restituenda est debita spissitudo in humoribus.

Tenuitas.

82. Si quædam partes, vel & omnes partes massæ liquidæ, quæ antea libere inter se moveri potuerunt, ita concrecant, ut inde formetur corpus firmum, mutatio hæc vocatur Coagulatio: quæ in quiescentibus liquidis producit coagulo admisto, & majore frigore, & in quibusdam nostris humoribus etiam calore adurente; in fluentibus liquidis sæpe sola stagnatio suffi-

Coagulatio.

cit; imo spontanea mutatio quosdam liquores coagulare facit. Coagulum inductum extinctione coagulantis, modico tepore, vel & superveniente putredine, iterum resolvitur.

Expansio. 83. Expansio seu rarefactio humorum tunc fit, si eadem moles fiat major sine aucta gravitate, ut diximus in partibus firmis (32). Quoniam sanguis non est compressilis, vel expansilis, a minori compressione non rarefcit; verum aucto calore cum reliquis expanditur. Sed si pars aquosa in vaporem convertitur, vel aer adhærens separatur in motu inordinato vasorum putredine, & effervescencia, moles admodum expandi potest, ut experimur in hysteriis, venenis assumtis, morbis putridis, & tympanitide. Medicamenta igitur carminantia varia esse possunt, tollentia has causas, ut iterum jungatur aer productus humoribus.

Putredo. 84. Humores motu automatico ita mutati, ut præbeant foetorem constantem oleo soluto cum alcali volatili, quo motu simul diminuta est potentia cohærendi inter partes, qui motus inhibetur naturali motu vitali: talis mutatio vocatur Putredo. Hæc inducitur vel sponte, dum motu vitali minore, vel nullo non inhibetur motus spontaneus putrefaciens, uti in tardiore motu, & perfecta stagnatione: vel inducitur nimio motu vitali, & aucto calore, præprimis si adjuncta sit humiditas; vel generatur admistis putrefacientibus, inspiratis cum aere, applicatis ad corpus, assumtis per os. Permittenda ergo non est in curatione stagnatio perfecta, vel nimis parvus motus, neque motus nimis instigandus, evitatis omnibus, quæ putrefaciunt, & nimium calorem cum humiditate excitant, adhibenda, quæ non facile putrescunt, putredinisque progressum inhibent, acida, & acescentia, si calor, & humiditas sit causa; sed resinosa, & gummi aromatica, atque spirituosæ, si ex deficiente motu fiat putredo.

Austeritas.

85. Humor potentia adstringente acida donatus, qua aliis mistus istos coagulat, partesque firmas constringere facit, constans acido immaturo & terra, vocatur austerus. Hic autem raro formatur in nobis, nisi pinguedo convertatur in Acidum, uti in melancholicis; sæpe autem huiusmodi ingestis actione vitæ non subactis, formatur. Quare austerorum ingestio evitanda, & motus chylicationis organi instigandus, & roborandus: atque talia ingerenda, quæ extinguunt acidum, minuunt adstrictionem austeri, atque majorem motum faciunt; ut sunt salia alcalia fixa, & volatilia, saponæ alcalæscences, aromatica, stimulantia, calefacientia: nunquam autem sanguis mittendus; interdum ducenda alvus, si in primis viis abundat austerum.

Glutinositas.

86. Humores magis cohærentes facti, non ex virtute circulationis, sed huiusmodi glutinosi ingestis, sive ex farinosis, mucilaginosi, sive gelatinosi piscium vel animalium assumtis, in primis viis produciunt præcipue glutinosum; a quo non multum distat mucosum obliniens, & pituitosum nostrorum humorum: rarius autem glutinosum in reliquo corpore abundat. Semper agnoscit debiliorem actionem vitalem. Quare, si abundat in primis viis, glutinosum educendum vomitorio, & purgante, ulterius evitanda ingestio glutinosorum: sed præbenda resolventia, saponacea, calefacientia, & stimulantia.

Acrimonia.

87. Particulæ humoris frigida figura acuta donatæ, qua impetus fertur in parva ejus parte, faciunt humorem acrem; quæ acrimonia varia: (1) prout ex varia formatur materia, ut ex sanguine, bile, pinguedine, sale; (2) ex variis symptomatibus; ut est calida, frigida, Inflammatoria, Erysipelatosa, Herpetica, Rheumatica, Catarrhosa, Morbillofa, Variolosa, & multa alia; (3) ex morbo, cancrofa, ichorosa, cruda, scabiosa. Sed multæ aliæ sunt species, quæ omnes hic recenserî nequeunt. Harum specierum curatio consistit in emendando, evacuando, obvolvendo, obtundendo, derivando, & diluendo, prout est natura acrimoniæ.

LIBER II.

CAPUT I.

De Ossibus.

88. **P**ost generalem divisionem partium firmarum, & fluentium, cum earum morbis, ordo dicitur, simili methodo tractare corporis partes, his binis constantes: inter quas generalissimas invenio Ossa, quæ simul pro reliquis firmamentum præbent. In his primo exponetur fabrica, dein morbi, qui in hac fabrica cadere solent.

89. Partes nostri corporis firmissimæ, nec extensiles, nec compressiles, vix flexiles, sola magna vi separabiles, ad fulciendas, muniendas, & dirigendas partes molliores destinatæ, molles in fœtu, duriores in puero, durissimæ in adultis, dicuntur Ossa, quæ ergo integram partem divisionis partium firmarum complectuntur. Ossium
Definitio.

90. Generalis divisio ossium potest esse; (1) in Os ipsum, (2) Periosteum, (3) Medullam, (4) Apophysin, (5) Epiphysin, (6) Cartilaginem, (7) Glandulas mucilaginosas articulorum, (8) Numerum omnium ossium, (9) Syntaxin seu Articulationem ossium. Divisio.

91. Ossa, præprimis majora, distinguuntur in tres partes, quarum media, & præcipua atque durissima Anatomicis vocatur *Diaphysis*; utraque autem extremitates, quibus cum aliis adjacentibus ossibus committuntur, dicuntur *Epiphyses*; quædam autem notabilis ossis eminentia reliqua vocatur *Apophysis*. Diaphysis.

92. Os, cum sua membrana & medulla, recens vase destillatorio receptum, sine ulla addita materia, sensim majore ignis gradu vexatum, (1) exhibet aquam simplicissimam, aliquomodo fœtentem. (2) spiritum, sub forma nubesculæ albæ, constantem aqua, sale volatili, & oleo volatili fœtido. (3) adscendit sal volatile, sub forma ramorum arboris, constans puro sale volatili, & flavo, vel rubello oleo fœtido. (4) dein adscendit oleum paulo ponderosius, flavescens, fœtidissimum. (5) ultimo adscendit oleum ponderosius, fœtidissimum, nigrum, & tenax oleum, constans oleo, pauco sale volatili, & terra. (6) remanet in fundo vasis, hucusque clausi, os nigrissimum, fragile, non sonorum, vix in figura mutatum, constans oleo fixo cum multa terra. (7) in hac operatione simul producebatur magna quantitas aeris. (8) hoc dein os nigrum, igne aperto combustum, amittit omnem nigredinem, quam ex oleo fixo habebat, remanente mera terra albissima sine ullo sale. Constant ergo ossa spiritu specifico, aqua, oleo fixo, & volatili, sale volatili, terra, & aere. Examen
Chemicum.

93. Quum omnes partes firmæ, & ipsa ossa, in principio fiant ex liquoribus, ossa in embryone vix majorem quam gelatinæ consistentiam habent, sensim autem incrementum ætate duritiem membranæ, dein ligamenti, postea cartilaginis, & ultimo sunt omnium firmissimæ, & durissimæ partes. Generatio.

94. Fibræ, seu filamenta ossium, eodem modo, ex partibus elementaribus componuntur, ut partes reliquæ solidæ: (16) hæ præcipue secundum ossis longitudinem decurrunt. Harum exteriores sunt longissimæ, quæ, si ad ossis extrema pervenerunt, inflectuntur, veniunt fibris oppositi lateris obviæ, quibus confunduntur, & coalescunt. Quæ interius locatæ sunt, ad extrema ossium venientes, ab exterioribus recedunt, relinquentes cellulas; quare ossa duriora, & magis compacta circa medium, quam ad extrema. Internum ossis medullarium constituentes, in parvis ossibus admodum corrugatæ, Fibræ Ossium.

totam ossis cavitationem, cellulis formatis, implent; sed in ossibus majoribus circa medium magnam relinquunt cavitationem, in qua sæpe fulcimenta, vel columnas transversas formant. Unde ossa parva interdum ubique in omni sua parte sunt æque dura.

Lamella.

95. Fibrae hæc lateraliter junctæ, & cohærentes, paulo tamen debiliori nexu, quam est secundum longitudinem, formant figuram planam, ut fit in membranæ (39) formatione, qualis lata expansio in ossibus vocatur Lamina, seu Lamella. In osse femoris plus quam triginta lamellas super se invicem locatas detexit industria Anatomica. Demonstratur quoque hæc structura in exfoliatione, cornubus animalium, microscopii inspectione, sedula separatione.

Pori.

96. Lamellæ ossium transverse perforantur multis exiguis poris, plures autem sunt in lamellis interioribus, quam exterioribus, nullibi situm ordinatum fervantes, raroque plus quam duas, aut tres lamellas recta via perforantes; hi respondent poris periosteï interni, & membranæ medullæ, deficiunt in canaliculos, inter lamellas parallele currentes, ita ut hi pori cum canaliculis constituent vascula exilissima, medullam ad omnia puncta ossium ducentia, via admodum inflexa.

Foramina.

97. Aperturæ poris majores, magisque recta via per ossium substantiam penetrantes, Foramina dicta, varia inveniuntur in ossibus: (1) in ossium extremitatibus, ut transmittant medullam in articulos. (2) in medio ossium majorum, pro ingressu arteriæ, & nervi. (3) simile foramen in maxilla inferiore, pro introitu arteriæ, venæ, & nervi dentium. (4) in ossibus superioribus cranii penetrantia, ut in osse frontis, & ossibus sincipitis, ad latera futuræ sagittalis, quæ tamen sæpe deficiunt. (5) multa, ac magna ad basin cranii, pro exitu nervi, & venæ, introitu arteriæ, quæ seorsim tractari solent.

Superficies.

98. Externa ossium superficies æqualis admodum, & lævigata, nisi ubi affiguntur tendines, vel aponeuroses musculorum, ad firmiorem nexum, sæpe etiam istis locis magnas facit eminentias: ossa præterea cranii foveas insculptas habent, vasis adjacentibus respondentes; maximæ sunt in cavo calvariarum, in quibus conduntur sinus cerebri laterales.

Sepimenta.

99. In ossibus majoribus, cavitate magna donatis, medulla plena, sæpe unum vel plura sepimenta, seu trabes, vel sustentacula ossea, inveniuntur, ab uno latere ad alterum oppositum transverse vel oblique protensa, totam tamen cavitationem in plures perfecte non septientia, ex durissimis lamellis ossium facta; ut nimiam pressionem medullæ incumbētis subveniant.

Cellulae.

100. In ossibus minoribus tota interna cavitas cellulis cancellatis distincta est, oleo medullari plena, quæ ita cancellatæ sunt, ut ex una in alteram liber sit medullæ transitus, formatæ a crispatis ossium laminis, hæc autem cellulae in ossibus majoribus circa ossium capita, vel extremitates, frequentiores: in medio sæpe relinquunt amplam cavitationem.

Cavitates internæ.

101. Ossium omnium cavitates intus medulla plenæ, vel in magna cavitate, vel cellulis coercita, nisi in ossibus cranii, & maxillæ superioris, ut in fronte sinus frontales, & in maxilla superiori sinus maxillares, & ephippii, quum hic non requiratur medullæ præsentia.

Arteria, vena, nervus.

102. Quum os nutriri, & medulla fecerni debeat, communia omnia circulatoria vasa adeunt ossa; minora cuncta hæc vasa accipiunt ope periosteï; sed in majoribus ossibus arteria, & nervus interdum per speciale foramen ingrediuntur, & in membranam medullæ evanescere videntur; venæ omnes in periosteum redeunt.

Corollaria.

103. Ex cognita ossium structura sequentibus facile responderi potest. An Cranii interna cava superficies pro ossium cavitate est habenda? Simplici nudo conspectu ita videtur, cum ossa cranii incurventur, & in-

rus condant cerebri medullasam substantiam, hinc veteres decepti. Sed quia multis in locis, inter exteriorem, & interiorem duram cranii laminam, continetur cellulosa substantia in planam figuram expansa, hæc pars media pro cranii cavitate ossea est assumenda.

104. Cur ossium lamellæ exteriores interioribus magis compactæ?

Ut non facile injuriis externis diffingantur, firmiora essent sustentacula, & in cavitate potuissent colligere medullam articulis suppeditandam.

105. Cur ossa majora etiam per speciale foramen admittunt arteriam, & nervum?

Major videtur requiri, ad medullæ secretionem, quæ in articulorum motu consumitur, copia humorum, quam adferri potuisset arteriis, & nervis, ex periosteo provenientius, quæ autem intrant maxillam inferiorem, simul nutriendis dentibus serviunt.

106. Cur arteriæ periostei se in ossis substantiam inferunt.

Omnia ossa crescere, & nutriri debent, & in se secernere medullam, quæ sine communi circulo sanguinis fieri nequeunt: his igitur arteriis ille inducitur sanguis, imo & in iis, quæ præterea speciale foramen habent.

107. Quomodo nutritur os, & secernitur medulla, si os caret arteria magna, os intrante?

Arteriæ parvæ periostei, ossis substantiam intrantes, & ipsi nervi, huic negotio sufficiunt in parvis ossibus.

108. Ubi manet sanguis, arteria per foramen intrante adductus, cum non invenitur vena major egrediens?

Qui contendunt, omnem illum adductum sanguinem in medullæ secretionem, & ossis nutritionem consumi, a vero aberrant; multum quidem tribuitur medullæ, sed residuus sanguis reducitur per venas periostei.

109. An ossa nutriuntur sua propria medulla?

Nutritio est actio generalis non egens speciali medullari, liquido; imo ossa quædam cranii medulla carentia etiam nutriuntur; quare adfertur vasis ex periosteo se insinuantibus in ossis substantiam, eodem modo, quo aliæ partes nutriuntur, cum periostei ablatio simul tollat ossis nutritionem.

110. An Chylus, sanguis, vel succus nervorum, nutrimenti materia?

Color ossium albicans non arguit chylo nutriri, qui crudus est humor, egens ulteriore confectione: omnes autem hi humores simul videntur, ut ubique in corpore suppeditare materiem, maxime autem id gelatinosum, quod invenitur in sanguine.

111. An ossis substantia sentit?

Nulla pars in nobis, nisi solus nervus sentit, qui cum in osse paucissimi, & inter ossium laminas indurati, atque ossium duritie ita muniti sint, ut tangi non possint, ossa vel nullum, vel obscurissimum, sensum habere possunt.

112. An ossa omni sensu privata, cum ablato periosteo abscindi possunt ferra, sine doloris perceptione?

Avulsio fragmenti, & spina ventosa non fit sine dolore, sed quoniam privatio periostei simul destruit nervum ingredientem, etiamsi fuisset os donatum deinceps sentire non potuisset, minus autem acute sentiunt ossa, quam partes reliquæ corporis.

113. An abrasio capillorum, & applicatio topicorum capiti, medentur capitis morbis?

Methodus est veteribus usitatissima, sed neotericis, ob durum interpositum cranium repudiata, sed quoniam multa vascula transverse permeant cranium in multis, & sæpe his multum levaminis morbis capitis fuit allatum, non erit repudianda curatio.

114. Quomodo ossa corrumpi possunt sine dolore?

Quum

Quum ossis substantia sine nervo omni careat sensu, quoties igitur nervus os adiens fit compressus, vel abscissus, reliquum os corrodi potest sine ullo sensu, ut fit ablato periosteo.

115. An ossa pueris mollia, ut crescere possint?

Hæc mollitudo complanationem ossium, & deformitatem admitteret, uti in Rachitide, atque lignum etiam durum arboris crescere potest.

116. An ossium mollitudo in pueris ad præcavendas fracturas?

Cum corpora mollia facilius frangantur duris, adultis duriora fieri debent, qui duriores labores ferre debent, quam pueri.

117. Cur eo in loco ossis major dolor, ubi affigitur tendo?

Cum pars illa totam musculi contractionem sustentare debeat, & partis dolentis dolor augeatur tensione.

De Periosteo.

Perio-
steum.

118. Membrana admodum tensa, firma, sensu exquisitissimo prædita, vasis cruentis scatens, qua teguntur omnia ossa, (excipiuntur partes dentium extra gingivas prominentes, & ossium capitula, & cavitates in articulis,) vocatur *Periosteum*, ubi similis membrana tegit cartilaginem, qua obteguntur illa ossium extrema, vocatur *Perichondrium*, atque periosteum, externam tegens cranii superficiem, vocatur *Pericranium*. Quod tamen, ob nexum cum dura matre, per futuras, & vasa transeuntia cranii foramina, majorem consensum exercet.

Periostei
fibræ.

119. Constat serie propria fibrarum parallele secundum ossis longitudinem currente, quæ etiam aliquomodo lateraliter coherent, parum vero adherentes ossi subjecto, nisi per vasa, quæ ex eo in os descendunt, accurate omnes foveas, & eminentias tegente. An vero ab uno esse transeat per ligamenta articulorum ad aliud os, an vero finiatur in perichondrium cingens ossis cartilaginem, vel faciat utraque, non constat inter Anatomicos. Altera autem series irregularem cursum facit, non æque densa series harum, ut præcedentis; sed copiosiores fibræ, ubi affiguntur muscoli ossi: ut hæ fibræ ex tendinibus, & aponeurosi musculorum oriri videantur.

Vasa.

120. Omnia genera vasorum distribuuntur per periosteum ab adjacentibus partibus, ut arteriæ, & venæ, cruentæ, & Lymphaticæ, atque copiosissimi nervi, ut ex ejus acuto sensu constat.

Ufus.

121. Conducit, & reducit vasa, quæ ad ossis nutritionem, & medullæ secretionem destinata sunt: 2. Limites incrementi ponit: 3. necit apophyses ossi ipsi: 4. fulcimentum præbet necendis tendinibus, & capitibus musculorum.

Perio-
steum in-
ternum.

122. Ossa, magnis cavitatibus donata, in cavis cinguntur tenuissima, & minori sensu donata membrana, admodum porosa, pro medullæ transitu, quæ forsan eadem est cum membrana medullam cingente, videtur cellulosa, quæ ita distribuitur per cellulas ossium, & format cellulas medullæ. Videtur formari ex tunicis vasorum, & nervorum, quæ ossa intrant. Quidam putant generari a filamentis periostei externi.

Corolla-
ria.

123. Ex dictis intelligimus.

An pericranium non est verum periosteum?

Pericranium nihil differt a periosteo, nisi quod hoc cerebro propinquius: nexus cum filamentis, & vasis duræ matris tamen non patitur a reliquo periosteo istud distinguere; ejus tamen læsio periculiosior est.

124. Cur os periosteo privatum corroditur carie?

Omnis pars communi circulatione privata moritur, & corrumpitur, ergo, quia ablatio periostei tollit vasorum communicationem, corrumpitur etiam os, quæ corruptio vocatur Caries in osse.

125. An periosteum ex dura matre natum?

Non magis, quam ex pleura, vel peritoneo: videtur suo proprio stamine solido constare, ut reliquæ partes firmæ.

126. An periosteum ex tendinibus muscutorum?

Incrassescit periosteum, ubi uniuntur periosteum fibræ tendinis, sed illæ accedentes videntur adscititiæ fibræ, verum periosteum non constituentes; quod ordinatam fibrarum seriem habet.

De Medulla Ossium.

127. Materia pinguis, blanda, sapida, instar butyri densa, albicans, in magnis cavis ossium, rubella, vel coloratior in cellulis, densior quiescentibus, & bene sagineatis, tenuior minusque pinguis multum exercitatis, in ossium cavis hærens, vocatur Medulla. Medulla
Definitio.

128. Hoc oleum medullare continetur tam in magnis ossium cavitatibus, quam cancellis, in membrana quadam tenerrima, porosa admodum, intus cellulosa, cellulis per poros communicantibus, dirigentibus oleum medullare: externa superficies periosteum interno contigua, vel potius eadem, ditata arteriis, & venulis, atque paucis nervis, ut tangentis sensu patet. Medulla
Membrana.

129. Naturalis consistentia, color & natura, duriori labore, decrepita senectute, nutrimenti penuria, morbis multis, & corporis macie, mutatur in liquorem tenuiorem, serosum, rubellum, minus pinguem. Sed non sequitur lunæ mutationem. Medulla
Mutatio.

130. Adfertur per arterias, quæ per foramen ingrediuntur, vel ex periosteum veniunt, omniaque puncta membranæ medullæ permeant, sanguis; atque per nervos, qui pauci, & duritiæ ossis vix assequendi, humor, ex quo medulla est conficienda, & secernenda; atque suppeditatur vitalis motus. Sanguis, reliquusque residuus a secretionem humor, venis asportatur, quæ in periosteum ventis terminantur. Vasa.

131. Secreta medulla in cavis, & cavernis ossium pro maxima parte, ex cellulis medullaribus, per poros membranæ externæ medullaris, in foramina circa ossium extremitates, atque in articuli cavitatem funditur: altera pars ad partes laterales ossium delata ingreditur poros, transverse, & parallele substantiam ossis perreptantes, donec in ossis superficie a venis periosteum recipitur. Via.

132. Accedens novus sanguis per arterias urget antecedentem medullam, (2) motus vitalis membranæ medullæ continuat motum. (3) Juvatur motu articulorum, promovente medullæ effusionem in articulos. (4) Motus muscularis forsan urget liquorem per fibras tendinum usque in ossis cavum, ut extrudatur medulla. Medulla
lam pro-
pellentes
cause.

133. Medulla ducta in articulos abducit ossium superficies, (1) ad facilitatem motum, (2) malaxat ligamenta, ut maneant tenacia, & sequentia; (3) ducta per ossa, servat ea tenacia, & firma. (4) Idem quoque præstat in quibusdam cartilaginibus, ut sunt laryngis, quæ moveri debent. Ufus.

134. Ex his intelliguntur sequentia.

Cur fertur medulla inter lamellas ossium?

Ut tota ossis substantia pingui oleo esset perfusa, qua provenitur ejus ariditas, & fragilitas.

135. Cur in membrorum motu tanta medullæ copia funditur in articulis?

Responsio est duplex. (1) ut illa copia major, instar smegmatis, cum mucagine articulorum præberet articulorum facilem motum, qui eo tempore majorem copiam consumens, etiam majorem affluxum exigit. (2) quia in speciali articulo motu hæc copia major requiritur, illa hic duci nequit

aucta generali circulatione ; inde actione musculorum motorum istius membri , per tendines eorum , circa hunc articulum affixos ossi , videtur urgeri humor protrudens medullam , ut transfudet in cavum articuli hujus .

136. Cur ossa ; quæ parum moventur , fere omni medulla carent ?

Quum usus primarius medullæ sit oblinire articulum , ejus præsentia non requiritur , si tale os non habet articulum , ut multa ossa cranii . Defectus autem medullæ in patella suppletur osse femoris , & tibiæ .

137. An medulla omni caret sensu ?

Ipsa pinguedo medullaris nullo sensu donata est , sed quia per nomen medullæ simul concipiunt membranam medullæ , in hoc sensu medulla sentit , ut patet punctura medullæ viventis animalis , & in spina ventrosa .

138. Cur strepitus , & crepitus articulorum ex medullæ defectu ?

Corpora sicca se mutuo terentia strepitum , & crepitum pariunt , quod etiam fit , si defectu medullæ se mutuo tangunt extrema ossium in articulo .

139. Cur dolor osteocopus , obtusus , profundus , post multos labores , & exercitia ?

Motu continuato articuli , tanta copia medullæ funditur in articulos , quæ tam cito in cavo ossium restaurari nequit , ut ossa intus medullari oleo privata , impleantur sero minus molli , quod afficiens membranam medullarem hunc sensum profundum præbet .

140. Cur quies post valida exercitia facit articulos rigidos , & motus subsequens eosdem reddit flexiles ?

Perseverantes labores terendo pinguedinem medullarem fecerunt tenacem , & privarunt ossa medulla , ut tunc restet in articulis medulla tenax , cum mucagine ; hæc in quiete concrefcentia faciunt rigiditatem . Renovatus motus facile concretam materiem fluxilem facere nequit , & tunc simul adducitur serosum oleo medullari minus lubricum , in osse tempore exercitii collectum , quo difficilius potest moveri articulus : continuato autem motu sensim tritu , & calore articuli concretum fit fluxilius , & denique adducitur medulla tempore quietis in ossibus collecta , quibus deinceps facilius fit articulorum motus .

141. Cur bene saginatis , & quiescentibus animalibus ossa medulla plena ?

Nutrimmentum præbet medullæ materiem , & quies concedit collectionem ; quare alimenti defectus , & motus corporis , medullam , & reliquam pinguedinem deterit , & exhaurit .

142. An medulla massa confusa in cavis ossium effusa ?

Ita existimarunt ex tenuitate membranæ medullaris , quæ tamen suis cellulis admodum ordinate , ut in favo congerit medullare oleum .

143. An medullæ albor , & densitas a nitro aereo ?

Duplici , & futili hypothese hæc nititur sententia , quia spiritus acidus nitri oleum densat , & alborem ei conciliat ; atque , talem spiritum in aere oberrare , a nobis inspirari , & permisceri oleo medullari , contendunt . Hæc per se satis absurda sententia non eget refutatione , cum oleum seorsim collectum quiescens , tunica cellulari firmatum , facile suggerat densitatem & alborem .

De Apophysi.

Apophy-
sis defini-
tio .

144. Dum ossis filamenta seu lamina , quæ ab una ad alteram ossis extremitatem in ossis externa superficie regulariter tendentes , ab hoc ordine recedentes , ab ossis reliqua substantia recedentes , ut ramus ex trunco arboris provenit , faciunt tuberculum naturale ossium , quod intus plerumque ma-

gis spongiosum est reliqua ossis externa superficie; eminentia talis frequentissime vocatur Anatomicis Apophysis, aliis prominentia, tuberositas, processus, projectura &c.

145. Quasi multiplicia synonyma ad onerandam scientiam non sufficerent, *Nomina.* alia insuper nomina ex usu, & figura apophysibus data sunt; ut in Maxilla inferiore Coronoides, & Condylodes; ad basin cranii Styloides, Pterygoides; ad partem superiorem ossis femoris Trochanteres; quæ varia nomina in particulari ossium descriptione tradi solent.

146. Recedentes Apophyses a generali ossium directione variam (1) præbent partibus figuram, & formæ externæ elegantiam; (2) affixis musculis præbent tractionis directionem, vel ut operentur tanquam vectes, vel dirigant quasi per trochleam; (3) articulis firmiorem, & aptiorem præbent compositionem. *Usus.*

De Epiphysi.

147. Officulum minus ossi majori additum, in junioribus interveniente cartilagine, quod tamen cum ætate cum osse majore in unum idemque os concrevit, non ex fibris ossis majoris factum ut apophysis, vocatur Epiphysis, additamentum, a inascentia, & appendix: his fere omnia ossa, ubi articulum faciunt, suis extremitatibus obteguntur: conjunguntur corpori ossis per inæqualem superficiem. Differunt ab Apophysi, quum non generentur ex fibris ossis productis, sed ossi addantur interveniente cartilagine, licet in adultis cum reliquo osse in unum corpus concrevit: Differunt ab osse, quod exterius primo indurefcit, dum Epiphyses primo in medullis indurari incipiunt. *Epiphysis.*

148. Per Epiphyses has variæ formantur cavitates, & eminentiæ. Nam cavitates magna recipiens alterum os, ut in coxa, vocatur Cotyle; minor autem, ut ubi scapula recipit humeri os, dicitur Glene; duæ tales cavitates lateraliter iunctæ dicuntur Ginglymus: omnia autem sæpe uno nomine vocantur Acetabulum; harum cavitatum margines sæpe vocant Labra. *Cavitates.*

149. His Epiphysibus si formatur in articulis eminentia convexa satis magna, eam vocant Caput; sed eminentia minor vocatur Condylus. Quæ eminentiæ in præcedentibus cavitatibus moventur, dum movetur articulus. *Eminentia.*

150. Cum ossa, Epiphysium interventu, faciant articulum mobilem, præcipuus usus videtur, commodam figuram, suis eminentiis, & cavitatibus, præbere articulis, ut membra moveri, & flecti possint ad usum necessarium. *Usus.*

151. Ex dictis hæc pauca intelliguntur:

An Epiphysis ossibus pro operculo, ne medulla effluat?

Corpora porosa liquore plena non dimittunt liquores, nisi alius novus liquor, vel aer accedat, quod hic fieri nequit; atque ipsæ Epiphyses sunt etiam porosæ. *Corollaria.*

152. An Epiphyses porosæ ad ossis levitatem aliquid faciunt?

Hoc fieret in osse ficcato, sed quia omnes pori liquoribus pleni sunt, nihil ad levitatem conferre possunt.

An foetus Epiphyses molles, ut foetus facilius complicatus hære possit in utero?

Foetus complicatus hæret in utero, flexis articulis in suis juncturis, non vero flexis Epiphysibus. Neque mollitudo statim cessat post nativitatem, ut canalis arteriosus, & venosus clauduntur post nativitatem, abrogato eorum usu: sed Epiphyses sequuntur leges generales, quibus constat, omnes partes in foetu esse molliores, & sensim indurescere.

De Cartilagine.

Cartilaginis definitio. 153. Partes nostri corporis firmæ maxime elasticæ, molliores ossibus, duriores autem ligamentis, & tendinibus, vix porosæ, admodum compactæ, propria sua membrana tectæ, albicantis coloris, superficiei admodum lævigatæ, Cartilagine vocantur, extus cartilago mollior, intus durior, contra quam ossa. Mollis admodum in foetu, & pueris, sed in adultis durior.

Fabrica. 154. Componitur Cartilago, ut ossa, suis fibris, & lamellis, quarum interiores magis sunt compactæ: substantia minus porosa quam in ossibus, & omni fere medulla carens, nisi in cartilaginibus laryngis, motui instar ossium inservientibus: ex sua membrana, quæ *Perichondrium* vocatur, pauca accipit vasa cruenta, paucosque nervos, ut ex deficiente sensu constat: præcipua sunt arteriæ, & venæ Lymphaticæ, multaque filamenta; unde candidus color, & firma cohæsiō cum sua membrana.

Mutatio. 155. In foetu, vel embryone Cartilago vix magis, quam gelatina cohæret, sensim vero indurescit, ut tandem in decrepitis commutetur in ossis duritiem, sed cartilago cavitates, & eminentes articulorum cingens raro induratur. Quædam Membranae, & Ligamenta cum ætate etiam in cartilagine convertuntur. Hæc mutatio in laryngis cartilaginibus, & membranis vasorum atque ligamentis, sanitati obest.

Usus. 156. Multiplex est Cartilaginum usus. (1) Sua lævigata superficiei facilem concedere motum articulis. (2) Quædam ossa jungere, qualis articulatio vocatur *Synchondrosis*. (3) Elasticitate illudere externum impetum, ut in trachea arteria, & funiculo umbilicali. (4) Eadem elasticitate fervare partes mobiles erectas, ut in naribus, auribus, & palpebris. (5) In vasis oppositam actionem circulationis præbent, dum omnia vasa contractilitate constringuntur, ponentia impedimentum transeuntibus, hæc dilatando promovere, ut in arteria portarum, & fune umbilicali. (6) Loca quædam servant aperta, ut in larynge, seu restituunt figuram actione musculi mutatam, quæ alias ab antagonistis fieri debuisset. (7) Exiguo suo sensu patiuntur impetum externum sine multo dolore.

De Articulorum Glandulis mucilaginosæ.

Definitio. 157. Tractare nunc cogor partem, nisi vellem interrompere ordinem, quæ postea est tradenda, supponendo cognitum, quid sit glandula, ejusque structura, & usus generalis: Talia corpuscula igitur, quæ Anatomei vocant glandulas, in & circa articulos locata, ex secernente humore dicuntur *Mucilaginosæ*, & ab inventore, *Haversianæ* glandulæ, quæ mucilaginem omnibus articulis præbent.

Simplices, & compositæ. 158. Talia tubercula, seu glandulæ inveniuntur majores, & minores vix visibiles, hæc minores in ligamentis articulorum tanquam fulcimento inhaerent: majores vero in acetabulis tanquam corpuscula distincta deteguntur; minores vocant simplices, majores compositas, seu conglomeratas.

Fabrica. 159. Utræque species admodum tenaces, utæunque molles, non tamen friabiles, externe valde lævigatæ, magis quam in aliis glandulis. Simplices conficiuntur folliculo tenaci unico, intus cavo, emissario donato eructante confectum humorem in cavum articuli, vel vaginæ tendinis, si folliculus externe comprimitur; alias folliculus colligit in se hanc mucilaginem ad turgescientiam usque. Composita duntaxat congregatione plurimarum simplicissimarum a simplici differt, quæ simplices multæ firmo stamine solido, tunicaque cellulari firmiter inter se colliguntur, ut sit acervus simplicium firmus, & tenax, simplici major, & locatus in articuli cavitate: quidam con-

tendunt in modum cepæ tunicatim colligi, ut compositarum maxima constaret sex tunicis sese invicem cingentibus.

160. Tribus in locis hoc genus glandularum invenitur: (1) in ligamenti *Locus.* articuli, (2) capsulae tendinum, (3) cavo articuli; quæ omnes partes in membrorum motu alterne comprimuntur, & dimittuntur, ut secretio istius humoris absolvi videatur motu vitali, sed secreti humoris evacuatio ex folliculis glandularum motu muscoli, & articuli: inde copiosissime ad tendinem transeuntem per annulum, vel hamulum: & in articulis ita, ut glandula aliquomodo per motum articuli possit comprimi, non vero deteri, quare fovea in acetabulo ossis coxæ pro illa maxima glandula exsculpta est, & quo major est articulus, eo majores, & copiosiores inveniuntur, unde circa genu quatuor satis magnæ glandulæ deteguntur.

161. Glandulæ hæ simplices unico emunctorio donatæ sunt; sed *Emunctoria.* compositæ in toto suo ambitu multis exiguis emunctoriis præditæ sunt: unde patet, compositam glandulam meram esse congregationem simplicium, dum vero in aliis glandulis compositis formetur ductus communis, in quem reliqui ductus particulares suum confectum humorem corrivant.

162. Ex arteriis, & venis cruentis, & lymphaticis, atque ex nervis, *Vasa.* componuntur hæ glandulæ, quæ vasa omnia firmiter inter se neuntur, & colliguntur stamine tenaci solido, atque tunica cellulari: hæc vasa multas anastomoses faciunt variumque sed specialem sequuntur in his glandulis cursum, donec internam cujuscumque folliculi attingunt superficiem ubi emittunt secretoria, & absorbentia: copiosiora sunt cruenta circa glandulæ mucronem, quam alibi: & cruenta in aliis animalibus inveniuntur majora, & copiosiora, quam in hominibus; quare in hominibus hæ glandulæ magis albidæ, & pellucidæ, quam in multis animalibus.

163. Figura harum glandularum verbis describi nequit, quum se accomo- *Figura.* dent loco relicto in articulo.

164. Qui in cavum articuli funditur humor, ut instar smegmatis ob- *Humor articulo-* ducat ossium partes in motu articuli terentes, ex tribus, vel quatuor fontibus venire videtur. (1) hic transfudat oleum medullare (131). (2) ex tota interna ligamentorum superficie sine glandularum structura etiam depositur humor. (3) Denique ex glandulis dictis simplicibus, & compositis, qui sua natura vix differt. Constat ergo mucilago articuli materia oleosa medullari, materia tenaciore glandularum, & tenuiore ex ligamenti, qui humores misti, obducentes ossium juncturas, faciem præbent motum sine attritu.

165. Humor hic mistus, tritu articuli attenuatus, & alterno motu *Exitus hujus mucilaginis.* pressus, urgetur in oscula venarum absorbentium, quæ sunt in ligamenti, atque ita reducitur, cum ex articulo nullum inveniatur prodire emunctorium.

166. Quia corpora sicca ad se invicem valide pressa si moventur, se invicem deterrent, difficile moventur, & cum incalescentia, & strepitu, hic lubricus admodum erat interponendus humor, qui eo copiosius eo fertur, quo magis agitur articulus. *Ufus.*

167. Ex dictis ad sequentia facilis erit responsio. *Corollaria.* An lien pro articulis conficit mucilaginem, quam sanguini miscet, & ducit ad articulos?

Hoc statuunt, quia Lien inutile est viscus, carens receptaculo, & emunctorio, & conficiens acidum. Quæ omnia, vel inutilia, vel falsa sunt: nam inde etiam contenderem urinam secernere; & acidi confectio lieni est denegata; neque est præparator universalis ut pulmo; atque caret ductibus ad articulum confectos humores ducentibus.

168. Cur post Luxationem, vel distorsionem articuli, tanta deinceps rigiditas?

Fibræ ligamenti his contusæ inflammantur, atque inde impedita muci secretio, defectum smegmatis, parit, quo & inflammatorum ligamentorum difficiliore flexura, & extensione generatur molestior, & difficilior articuli motus.

169. Cur post exercitia validiora, articuli strepitus & calor, si moveatur? Secretus mucus, si statim expellitur ex glandulis, est tenuis; retentus aliquamdiu viscosus fit: medulla si motu consumta est, in ejus locum accedit serosus humor. Hæc duo fiunt continuatis exercitiis, quare tunc loco smegmatis liquor tenuis funditur in articulos, qui strepitum, & calorem ex attritu articuli prævenire nequit.

170. Quomodo difficilis, vel impossibilis curatu Luxatio generatur sine vi externa?

Si glandulæ mucilaginosæ in articulis locatæ sensim intumescunt ita acetabulum ossis implent, ut caput ossis extrudatur.

171. Cur post articuli abscessum sæpe articuli rigiditas, & concretio?

Pus hærens diu in cavo articuli perichondrium sæpe corrodendo aufert; atque glandulas mucum secernentes destruit, defectu itaque muci, & asperitate ossium difficilior articuli fit motus; & si partes ita denudatæ diu retinentur in quiete, facile concresecunt.

172. Unde tanta copia glutinis per fistulam circa articulum vel tendinem?

Multi existimant liquidum esse nervosum, sed mucilago naturalis articulorum ligamenti coercita, vel tendinis vagina determinata, si inveniatur apertura, ut in fistula, effluit, atque ita privatur articulus, & tendo naturali sua mucilagine.

173. Cur post Ischiaticum diuturnum dolorem sæpe claudicatio?

Si dolor ille sedem habet in coxæ acetabulo, rodens, dolorem inferens, ita interdum magnam hic hærentem glandulam corrumpit, ut articulus moveri non possit, vel etiam corrumpit ligamenta, articulum hunc necessitia.

De numero ossium.

174. In pueris multo major Numerus ossium citatur, quam in adultis, cum multa puerorum in unum os coalescant, quæ autem in adultis pro distinctis ossibus censentur, etiam si quædam interdum firmiter concresecant. Sunt sequentia.

8. Cranii ossa.

6. Auditus, seu auris ossicula, tria in singula aure, nisi os orbiculare simul numeretur, quando essent, 8.

13. Maxillæ superioris ossa.

1. Maxilla inferior.

32. Dentes, in utraque maxilla simul, si numerus sit completus.

1. Os Hyoides; alii dividunt in tria, quando Cornua pro distinctis ossiculis numerantur; alii quinque, si Triticea dicta pro ossiculis habentur.

4. Laryngis, quæ potius ad cartilagine referenda.

24. Vertebrae, nempe 7. colli, 12. dorsi, 5. Lumborum.

24. Costæ, scilicet 14. veræ, 10. spuria.

1. Sternum, quod sæpe duabus, vel tribus partibus constat.

1. Sacrum os.

1. Coccygis os.

2. Innominata, quæ dividuntur in Ilion, Ischion, & Pubis.

2. Scapulae.

2. Claviculae.

2. Humeri.

2. Radii.

- 2. Ulnæ.
- 16. Carpi.
- 8. Metacarpi.
- 30. Digitorum.
- 2. Femoris.
- 2. Tibiæ.
- 2. Fibulæ.
- 2. Patellæ.
- 14. Tarsi.
- 10. Metatarsi.
- 28. Digitorum.
- 16. Officula Sefamoidea, plus, minusve.

258. Totus numerus omnium ossium in adultis.

De Syntaxi, seu Articulatione ossium.

175. Cum corpus nostrum variis, & multis ossibus sit compaginatum, Articulatione hocque diversis modis; ordinis ergo ad hæc tria genera referri potest omnis ossium syntaxis: (1) *Arthrosis*, (2) *Symphysis*, (3) *Composita Articulatio*.

176. *Arthrosis* est omne genus articulationis, quod vulgo vocatur Arthron; quod nomen potius designat ipsum articulum, dum *Arthrosis* compositionis modum exprimit: in *arthrosi*, vel sit manifestus, vel obscurus motus, quare distinguitur in *Diarthrosin*, & *Synarthrosin*.

177. Ossium naturalis commissura cum manifesto motu vocatur *Diarthrosis*, seu *Proarthrosis*, quam in sequentes species distinguunt.

178. *Enarthrosis* denotat perfectam ossis syntaxin, ut eminentia, vel caput ossis satis magnum recipiatur a cavitate magna, & profunda, quali articulatione os non solum flecti, sed ad omnem directionem potest ferri, & circumduci, qualis est in coxa, inter caput femoris, & acetabulum coxæ.

179. *Arthrodia* minus profunda est articulatio unius capitis parum convexi cum acetabulo vix excavato, in qua articulatione facilis est agitatio ad omnem directionem flexuræ, uti inter os humeri cum scapula, inter os occipitis cum prima vertebra.

180. *Ginglymus* cardiniformem articulationem denotat, in qua bina capita, seu eminentiæ ossis recipiuntur binis acetabulis alterius, inter quæ est eminentia, quæ recipitur a fovea inter capita prioris, in quo articulo alius motus, quam extensio, & flexura non conceditur, ut inter os humeri, & cubiti, inter os femoris, & tibiæ, inter articulos digitorum.

181. Ossium articulatio qualis axis in rota, ut pars circumduci in girum possit, vocatur *Trochoides*, quemadmodum prima cum secunda vertebra colli.

182. Reliquæ species omnes articulationis cum manifesto motu, quæ non satis commode ad præcedentes possunt referri, dicuntur *Amphyarthrosis*, uti vertebrarum motus cubiti, & cruris invertens.

183. *Synarthrosis* denotat similem articulationem, qualem denotat *Diarthrosis*, sed cui deest motus manifestus, ut *Enarthrosis* in osse calcis cum Astragalo; *Arthrodia* inter os calcis cum ossibus cuboideis; *Ginglymus* in osse calcis cum talo.

184. Secunda species commissuræ ossium (175. 2.) est *Symphysis*, denotans veram ossium unionem, seu coalescentiam, in qua ossa inter se moveri nequeunt, ut concresecunt partes laterales maxillæ inferioris, ossa innominata pelvis. In hoc genere sequentes numerant species: *Harmoniam*, *Suturam*, & *Gomphosin*.

185. *Harmonia* est firma ossium commissura ita, ut ossa hæc jungantur per

lineam rectam, circularem, & non admodum curvam, sed simplicem, quali modo cohærent ossa maxillæ superioris, & ossa nasi.

Sutura. 186. Similis est, ut Harmonia, ossium syntaxis, sed linea conjunctionis habet cursum instar dentis ferræ, uti observatur in ossibus cranii; si vero in tali futura linea describit triangulum a Vitruvio vocatur *Securicula*.

Gomphosis. 187. Os, unam, pluresve eminentias habens, quæ instar clavi, in alterius ossis foveis, vel alveolis recipiuntur, vocatur articulatio per *Gomphosin*, uti hærent dentes in utraque maxilla.

Composita articulatio. 188. Tertia articulationis species (175, 3.) est composita, in qua os ossi non jungitur, nisi interveniente alia parte firma, ut (1) Cartilagine, quæ dicitur *Synchondrosis*, uti costæ cohærent sterno. (2) Carne, qualis vocatur *Syssarcosis*, ut scapulæ adhærent costis, & os hyoides aliis partibus, per intervenientes musculos. (3) Quæ autem ossa colliguntur partibus mollioribus, & tenacibus albicantibus, quas vocarunt Veteres nervos, hæc syntaxis vocabatur *Synneurosis*: sed quia Tendo, Ligamentum, & membrana, uno nomine vocantur Nervus, hanc speciem subdiviserunt in *Syntenosin*, ut ossa sesamoidea, & patella cum aliis ossibus: *Syndesmosin*, ut fere omnia ossa per ligamenta colliguntur, sed præcipue os femoris cum acetabulo ossis coxæ. *Synymensin*, per intervenientem membranam, quemadmodum ossa cranii in infantibus.

C A P U T II.

De Ossium Morbis.

Divisio generalis. 189. **O**S variis partibus constans, & aliis junctum, hæc diversa generis morborum exhibet: (1) qui accidunt medullæ: (2) qui ossis substantiæ; (3) qui membranis, & vasis (4) qui articulis. Inter quos morbos Fractura, & Luxatio distinctis titulis traditur.

Medulla Morbi. 190. Medullam in cavis ossium abundare, vix exstant exempla; eam autem deficere ex inedia, morbis longioribus, & exercitiis, sæpius observatum fuit; sed medullæ corruptio, quæ potest vocari Spina ventosa, non ita infrequens est morbus.

Spina ventosa. 191. Si os aliquod ab intus corrupta medulla dolere incipit dolore profundo osteocopo dicto, ad motum articuli admodum aucto, sed non ad externum attactum. Dein pars ipsa tumere incipit, cum vel sine rubedine, ac si flatibus esset distenta, quando etiam ad attactum augetur dolor. Denique rumpuntur integumenta, & effunditur ichor foetens, aut detegitur materia instar sevi, vel lardi rancidi, cum osse corroso, & spongioso.

Cause. 192. Ita corrumpitur medulla (1) diuturniore stagnatione, ut in Pædarthrocace, & Rhachitide; (2) ossium contusione, destruyente vasa medullæ; (3) materiæ Luis Venereæ, quod frequentissime, vel scorbuticæ, aut variolosæ, depositione in medulla. (4) inflammatione, vel erysipelate membranæ medullæ.

Effectus. 193. Medulla ita stagnans, corrupta, vel abiens in ichorem, vel pulvem acrem, cellulas membranæ medullaris rodit, novam medullæ secretionem impedit, stagnando sensim fit acrior; corroduuntur vasa adferentia, & defrentia; lamellæ ossium cancellos facientes corroduuntur, præprimis circa ossium capita: dein etiam lamellæ exteriores duriores, & periosteum, afficiuntur; humores hic tunc hærentes putrescendo partem inflant, fit tunc dolor ad attactum, cum tumore flatulento. Si vero totum fit corrosum os, integumenta etiam aperiuntur, sub quibus tunc invenitur os spongiosum, & corrosum cum ichore, vel sebo corrupto. Materia hæc liquata, circulanti-bus tunc mista, non raro alia aggreditur ossa instar canceri, medullæ ossium maxime infesta.

194. In gradu primo, & secundo, quamdiu nullam fecit aperturam, tentandum est, ut promoveatur medullæ stagnantis circulatio, & præveniatur corruptio, per *Apozemata sudorifera*, *antiseptica interna*, & applicatione *Emplastrorum ex gummis*, & *mercurialibus*, promovendo actionem medicamentorum foru, & cataplasmate resolvente, & antiseptico. Sed si aperiatur; os depurandum, & tractandum ut ossis caries, *antisepticiis lavamentis*, & *pulveribus siccis* cum linteo carpto. In gravissimo autem malo pars corrupta est amputanda, ne magis inficiat, aliaque ossa inquinet.

Corollaria.

195. Ex dictis facile intelligitur.

Cur spinæ ventosæ difficilis curatio?

Multæ hic concurrunt difficultates: (1) medicamenta vix ad morbi sedem venire possunt: (2) materiæ morbi difficilis exitus. (3) non patitur comprimendo exprimi. (4) corruptio est in pinguedine. (5) sæpe inquinat medullam aliorum ossium.

196. Cur spina ventosa alia sæpe etiam aggreditur ossa? Generalis lex est in humoribus, ut quivis humor facilius separetur, & colligatur in proprio suo organo: Si ergo oleum medullare fuit corruptum, id sanguini mistum facilius etiam in ossibus ubi separatio, & collectio medullæ fit, colligitur, quam in quavis alia parte: ita materies etiam cancrofa, & scrophulosa frequentius aggreditur similes glandulas. Ex hac ratione tam periculosum est, si tota massa cancrofo, vel acri spinæ ventosæ sit inquinata, partem affectam auferre, quæ potuisset in se recipere materiam, quum tunc sæpe alias aggrediatur partes.

197. Cur spina ventosa facit tumorem flatulentum?

Generalis observatio est, omnem putredinem producere seu extricare aerem humoribus adærentem, quæ putredo in spina ventosa admodum prædominat, quare generatur in ea parte aer elasticus partem distendens: speciale autem id excellet in medullæ corruptione, nam ichor ex medulla natus carnem luxuriosam convertit.

198. Cur motu musculari intenditur dolor osteocopus in spina ventosa, qui ab attractu externo non augebatur?

Dolor denotat, organum sensus esse in medullæ ossis: acre dolorem inferens duritie ossis magis adigi nequit, ut augeat dolorem: acre movetur motu musculari, quo in eo osse propellitur medulla, forsan quia humor, motu muscoli trusus per fibras tendinis istius musculi in os desinentes, propellit medullam.

199. Alterum genus corruptionis ossium cum intumescencia est *Pædarthrocace*, pueris præprimis circa articulos infestum: hic sæpe osseus tumor in pueris nascitur sine vel cum vix ullo dolore, præcedente spina ventosa minus maligna est corruptio, *Rhachitidis* frequens, si medulla stagnando circa articulos ossium corrumpitur, & ossis tumorem facit; pergente malo, sæpe corroditur cutis, & parit ossium cariem, minus malignam, quam ex spina ventosa, & interdum albicantem.

Pædarthrocace.

200. Statim in principio applicandum *emplastrum resolvens mercuriale* cum *Curatio.* foru, cui sæpe cedit: si autem in cariem convertitur; ut ea curanda.

201. Si quadam in ossis parte ex sua substantia excrescat tumor osseus, substantia sue ossi similis, quamcumque habens figuram vocatur *Exostosis*, seu ossis *Excrescentia*, sed habens *Cornu*, vel *Nodi*, vel *Spinæ* figuram, ex figura nomen accipit: sed tumor præternaturalis in fracturæ loco excrescens vocatur *Callus*.

Exostosis.

202. Increscens *Exostosis* nullum dolorem movet ex sua aliena qualitate; *Signa.* ut præcedentes tumores ossium, & ad attractum præbet tumorem durum, immobilem, quo ab omnibus tumoribus in parte molli distinguitur. Sed sensim magis increscens tendendo supertensas partes sæpe irritat.

- Cause.* 203. Frequens est Rachitidi, post ossis contusionem, & fracturam, si fibræ ossæ fundentes materiem ossæam concrescibilem in incremento suo non coercentur.
- Curatio.* 204. Si tegumenta super exostosin non sunt inflammata, neque valde dolentia, artificiosum sustentaculum, moderans incrementum, est applicandum. Applicanda simul *pulveres*, vel *emplastra*, quæ cito os indurare faciunt, cavenda excoriatio; non nisi ob summum instans periculum, exostosis auferenda, cum os nudatum cariem contrahat.
- Tophus.* 205. Ossis autem excrescentia, ex osse corrupto, dura sæpe instar calcis, quemadmodum in articulis podagricorum, & in aliis partibus ossium, eorum, qui Lue Venerea laborant, vocatur *Tophus*, & etiam ex figura *Nodus*: hic nullam admittit medelam in podagricis, sed in Venerea Lue tractandus, ut ossis caries.
- Gumma.* 206. Tumor autem ossis corrupti, & periosteo privati latior, & planior, habens colorem lardi corrupti flavescentis, seu gummi, ex colore *Gumma* vocatur. Hæc excrescentia radula auferenda, vel multis foraminibus perforanda, & ut caries tractanda.
- Fungus.* 207. Interdum autem lamellæ ossium semicorrosæ a reliqua substantia recedentes formant tumorem spongiosum, qui vocatur *Fungus* ossium. Hic, ut *Tophus*, & *Nodus* ab acri rodente humore nascitur, & ut caries curanda.
- Caries.* 208. Omnis ossis corrosio, corruptio, coloris naturalis mutatio, fideratio, cum periostei ablatione, vocatur *Caries*, seu *Teredo*. In qua duæ distinctiones occurrunt, (1) si os privatum periosteo servat eandem figuram, sed mutat suum colorem cœruleo-candidum, in luridum, flavum, fuscum, nigrum, sensim majorem corruptionis gradum indicans, (2) si aliquid amittitur de substantia, ac si esset ulcus ossium, exhibens superficiem excavatam, corrosam, inæqualem.
- Cause.* 209. Cariei causæ externæ sunt contusio, vulnus, ablatio periostei, ossis aeri frigido expositio. Internæ vero, inflammatio, erysipelas, ulcus periostei, humor acris medullæ in Venerea Lue, scorbuto, rachitide, pædarthrocace, spina ventosa, variolarum metastasi, stagnatio medullæ cum sequente corruptione.
- Signa.* 210. Signa cariei apertæ ex recensitis patent, quando ad attactum sentitur asperum; si vero caries abscondita lateat, liquor effluens est fuscus, subniger, pinguis, ichorosus, foetens instar lardi speciali foetore: turundæ, & vincturæ nigrore infectæ esse solent; caro circa aperturam laxa, spongiosa, excrescens; ulceris frequens recrudescencia non leve est latentis cariei indicium.
- Curatio.* 211. Pars ossis corrupta ad vivens, & sanum est auferenda, quod in levi carie absolvitur linteo carpto ficco, vel lavamentis spirituosiss, antisepticis, balsamicis; pulveribusque siccis inspersis, similibusque injectis, & inditis. Sed in graviore carie leniter corrodentia sunt adhibenda, inter quæ Euphorbium, & Sabina excellunt. Sed in graviore malo, corrodente ex mercurio in aqua forti soluto caries tangenda. Si vero his levioribus non cedit, pars cariota tum parva terebella multis in locis perterebranda usque ad sanum; vel radula, vel lima, si fieri potest, caries est auferenda. Aut ferro candenti est urenda, si pars hanc solam curationem admittit. His omnibus nihil juvantibus, pars est amputanda. Dum hæc tractantur, potest pars foveri, & regi fomento, vel cataplasmate; atque corpus muniri conveniente apozemate.
- Corollaria.* 212. Cur os cariosum mutat colorem in luridum, flavum, pinguem, plumbeum, nigrum; & quid notat illa coloris mutatio? Medullæ naturalis candidus color, si accedit corruptio, sic sensim suum colorem mutat, & quo intensior est corruptio, eo sensim suum colorem mutat,

rat, & quo intensior est corruptio, sic etiam magis in nigredinem vergit.

213. Cur os cariosum, asperum, spongiosum, fragile?

Os privatum periosteo, & inæqualiter in sua superficie corrosum attactu est asperum: & quia multa filamenta ossis sunt separata, aliaque semicorrofa, tota moles minus erit coherens, ut multo leviori causa diffringi possit.

214. Cur foetor lardi corrupti specialis in ossis carie?

Medulla in sua substantia est pinguedo, quare si putrescit, ut fit in carie ossis, foetor exhalans est ut putrefactæ pinguedinis, sed quia tamen aliquomodo differt, ideo specialis assurgit foetor ex medulla corrupta, ut si quis semel eum foetorem olfecerit, solo illo foetore speciali detegere valet, num in ulcere vel fistula subfit os cariosum.

215. Cur circa Cariem, Caro laxa, mollis, spongiosa, tumens; ulceris labra inversa; Ichor tenuis foetens, fragmentulis nigris infectus; ulceris recrudescencia, & pertinacia contra medicamenta aliis in ulceribus probata?

In carioso osse est medulla putrefacta, quæ sanguinem in carne hærentem coinquinat, hic putredine turgens carnem tume carne hærentem coinquinat, hic putredine turgens carnem tumere facit, & quia simul fibræ amittunt per putredinem contractilitatem, caro fit laxa, & spongiosa. Labia ulceris cariei proxima magis infecta magisque tumentia, quam cutis remotior magisque firma, faciunt intorqueri labia. Quoniam putrefacta medulla in cavernis ossium hærens non potest exprimi, ut fieri potest ex parte molli, continua manet scaturigo, unde ulceris pertinacia, & recrudescencia. Denique quædam lamellæ ossium integre corruptæ, & inde nigræ, secedentes cum ichore effluunt.

216. Cur Caries a causa externa facilius curatur, quam a causa interna?

Caries a causa externa supponit reliquum corpus sanum, quare morbosus humor hic deponi nequit. Sed si fiat a causa interna, designantur, non solum in hac, sed in reliqua medulla corruptionem esse; & ab interna causa curari nequit, nisi priori morbo curato.

217. Cur Caries ex Lue Venerea non cedit medicamentis externis, & a spina ventosa est periculosissima?

Etiam si omnis malignitas cariei posset ex osse tolli manente Lue Venerea, tamen non esset sanata caries, nam Venerea Lues, quæ potuit antea os integrum corrumpere, non desisteret jam os debilitatum, & infectum afficere, quare frustra per externa medicamenta tentatur Cariei curatio ex Lue Venerea; sed si sanata sit Lues Venerea, facillime ad sanationem ducitur. Si autem sit Caries ex spina ventosa, illa numquam est superficialis, nam, nisi totum os sit exesum, non apparet Caries ex hac causa: & quod pejus est, ut plurimum tunc multa ossa successive invadit.

218. Cur Caries periculosior, & difficilior curatur circa extrema ossium, quam circa media?

Ossa duriora circa medium, magisque compacta, non tam facile corrumpuntur: ad extrema autem friabiliora, & medullosa permittunt citiorem corruptionem, unde majus periculum, & curandi difficultas.

219. Cur Caries ad articulos periculosissima?

Mollitudo ossis circa articulos est maxima, ut diximus. Ichor depositus in cavum articuli, ubi evacuari nequit, destruit mucilaginosas glandulas. Interdum alterum os simul inquinans, atque producens ancylosin, vel articuli motum difficiliorem, præ aliis locis auget periculum.

220. Cur Caries circa articulos citius proserpit?

Quo ossium lamellæ fragiliores, eo citius a corruptione destrui possunt, quemadmodum est circa articulos, nam circa medium ossa sunt firmiora, & magis compacta.

221. Cur Caries in pueris citius pergit, & curatur est difficilior?

Puerorum ossa mollia facillime dissolvuntur, & quoniam succulentiora quam in adultis, difficilius curari possunt.

222. Cur pingua ossibus nudis applicata generant Cariem?

Pingua applicata ossibus nudis tenacissime adherent, ut suffocent ceterorum humorum transitum; eadem oleosa in loco calido stagnantia, rancida facta, subjectum os corrodunt.

223. Cur os cariosum cito deligandum?

In ossibus debilis est circulatio, quæ attactu aeris frigidi facile extinguitur, atque medulla, in calore fluxilis, concrevit in cellulis aeris frigidi attactu; quare ossa cito, & in loco calido deliganda.

224. Cur cum linteo carpto sicco deligant os cariosum?

Ut linteam siccum imbibat omne ichorosum, quod reliquam sanam medullam inficeret.

225. Cur exostosis ex Rhachitide, vel a causa externa nata, raro convertitur in Cariem?

In huiusmodi ossis præternaturali incremento nulla habetur corruptio, quare pars ita excrevens tali modo induratur, ut callus nascatur in ossium fracturis. Sed si per corruptos humores ossa excrevunt, ipsum incrementum est corruptum, quare apertura in integumentis facta exhibet os cariosum.

*Mala
confor-
matio.*

226. Denique mala fit ossium formatio, ut in gibbosis, valgis, & omnibus distortis, & incurvatis membris, & aliena figura ossium cranii: quæ omnia, si nata sunt, vix emendari possunt, sed, dum crescere incipiunt, machinis sustentantibus præveniuntur. Frequens est morbus in Rhachitide, & nimia ossium mollitudine, aut si os fractum mollitudine, aut si os fractum male reponitur.

*Membrana-
rum, &
vasorum
morbi.*

227. Ex morbis, qui afficiunt membranas ossium (189.3), frequentissimus est inflammatio: hæc prout periosteum externum, vel membranas in cavo ossium aggreditur, varia præbet phænomena, & curandi difficultatem.

*Periostei
inflam-
matio.*

228. Periosteum enim externum maximum dolorem quidem movet, sed minus periculosus est morbus, quam qui fit in membranis internis; quoniam materia morbi ex ossis cavo difficulter evacuari potest, simulque medullam inficit, & sero detegitur, non nisi post magnam corruptelam.

Signa.

229. Cognoscimus periostei inflammationem ex signis generalibus inflammationis profundæ; dolore, & ardore, pulsatione profunda, cum lato tumore partis; sæpe cutis color vix mutatus observatur; sed pressio levis ad os subjectum admodum auget dolorem.

Curatio.

230. Cito tentanda est curatio priusquam os est corruptum, ducendo materiem ad cutim, per laxantia, fomenta, cataplasmata, & unguenta: atque incisio facienda secundum corporis longitudinem ad os usque, ut materiæ morbi præbeatur exitus, si fiat in parvis articulis cum vehementissimo dolore.

Abscessus.

231. Hic autem dolor ardens, vehemens, sensim increvens, ultra quatuordecim dies perseverans, accedente febre erratica cum frequenti horrore, pauloque mitiori calore corporis, docet inflammationem abiisse in suppurationem.

Effectus.

232. Pus hic manens sensim fiet acrius, corrodet periosteum sensim latius, privabit os influxu vitali, quod inde cum sua medulla corrupta in pessimam cariem convertetur.

Curatio.

233. Pus ita profunde hærens diu continebitur, antequam rumpeatur externe: igitur protinus aperiendus est locus usque ad os, sectione, vel Escarotico applicato, dein detectum os multis foraminulis est perforandum, quo citior fiet exfoliatio, & novi periostei generatio. Ulcus depurandum, & implendum linteo carpto sicco, applicanda lavamenta spirituosæ, antiseptica, cum

pul-

pulveribus siccis resinosis antisepticis. Cavendum ab aquosis, pinguibus, & attactu aeris; rara, & cita in aere calefacto facienda est deligatio.

234. Si vero validissima adfuit inflammatio, in qua incipit fieri coloris diminutio, cum seufus diminutione ad attactum, tumor fiat laxior, sed tenax, & minus dolens, & calens, color cutis fit pallidus, griseus, lividus, hæc denotant inflammationem abiisse in sphacelum. *Sphacelus.*

235. Si talis fuit facta mutatio, raro istud membrum conservari potest, nam os fluxu vitali privatum, & materia sphacelata corrosum cetera adiacentia brevi inficit, & malum subito late serpit. *Effectus.*

236. Si ullo in casu requiritur cita medela, hic excellit, quare protinus usque ad os pars est incidenda, locus depurandus *antisepticis*, & pars tegenda cataplasmate, quale in *sphacelo* adhiberi solet. Reliquum, ut caries curandum. *Curatio.*

237. Ut periosteum externum, ita membrana cingens ossium cava, & cellulas, atque includens medullam Inflammatione tentari potest, quæ etiam in suppurationem, & corruptionem mutari potest. Sed in hoc loco semper peior, quia morbofa materia evacuari nequit, nisi prius totum os sit corruptum, & adiacens medullam teterrimam corruptelam producit. *Membrana interne inflammationis.*

238. Hanc vix valemus a spina ventosa distinguere, & forsan idem est morbus; adsunt signa latentis inflammationis, cum dolore osteocopo profundo continuo, fixo, nullis medicamentis cedente, sed ad attactum non aucto; verum motu musculari istius membri admodum intenditur dolor. *Signa.*

239. Statim omni ope tentanda est inflammationis resolutio, venæ sectione, *antiphlogistis*, & *laxantibus* tam internis, quam externis. *Curatio.*

240. Si autem transeat in suppurationem, vel sphacelum, quod ex vehementia, & diuturnitate symptomatum conijcimus; tunc omni ope tentanda est curatio superius recensitis auxiliis (233. 236.) His nihil juvantibus, totum os corrumpitur cum sua medulla, afficitur etiam periosteum, tenditur, inflammatur, corrumpitur; partes molles adiacentes tandem tumere, & inflari incipiunt, pars tunc tacta valde dolet; sola amputatio tunc restat pro curatione. *Suppuratio, & Sphacelus.*

241. Ossa quatenus inter se componuntur, ut moveantur in suis articulis (189. 4.) aliud genus morborum patiuntur, nam fiunt articulum Rigiditas, Concretio, & Luxatio, quod genus ultimum speciali titulo exponitur. *Articulorum Morbi.*

242. Si Articulus aliquis mobilis ita impeditur in suo motu, seu flexura, ut non nisi valida applicata causa flecti, aut extendi possit, Rigiditas, seu immobilitas articulum vocatur, sed ut sit Ancylosis, causa impediens debet esse constans, nam si ex convulsione, aut dolore articulus fit immobilior, ad Ancylosin non refertur. *Articulorum Ancylosis.*

243. Causæ Rigiditatem inferentes referri possunt (1) ad glandulas mucilaginosas, (2) mucilaginem ipsam, (3) Ligamenta nectentia, articulos, (4) ossa in articulo, (5) musculorum rigiditatem. *Causa.*

244. Glandulæ mucilaginosæ, contusione, inflammatione, luxatione, abscessu, tumore strumoso, induratione, vel corruptione inutiles factæ, Ancylosin generant, quæ exigit medicamenta *resolventia*, in forma linimenti, vel fomenti articulo applicata, cum leni frictione, & motu membri. *In glandulis.*

245. Mucilago autem deficiens, vel alienata, uti in scorbuticis, & Lue Venerea laborantibus, ut & arthriticis, exigit medicamenta his morbis appropriata, ex quibus quoque titulis petenda sunt. *In mucilagine.*

246. Sed ligamenta indurata, ut non facile sequantur, per oleosa *resolventia*, & *laxantia* sunt emollienda. *In ligamentis.*

247. Os ipsum variis modis potest Ancylosin producere, ut fit in exostosi, male formato callo post fracturam circa articulum, ossis in articulo corruptione, quæ omnia medelam fere respuunt. *In ossibus.*

In Mus-
culis.

248. Interdum vel ipsi muscoli, vel eorum tendines ita contrahuntur, & indurescunt, ut pars ea reddatur immobilis. Hæ partes simili modo, ut dictum est in Ligamentis, (246) sunt curandæ.

Articulo-
rum Con-
cretio.

249. Quum perichondria capiti, & acetabulo ossium adferuntur, ut partes nudatæ cum quiete se mutuo tangant, brevi tempore concrescit os. Hujus oblationis multæ sunt causæ, ut contusio valida perichondrii; consumptio per abscessum articuli; mucilago acrior, ut in arthriticis, & podagricis, atque scorbuticis, perichondrium corrodens; denique ablatio tendinis articulum moventis faciunt articuli concretionem nulla arte tollendam.

Corrolla-
ria.

250. Cur post articuli abscessum, vel fistulam sæpe Ancylosis?

Pus diu hærens in cavo articuli corrodens perichondrium permittit, ut partes articuli denudatæ concrecant.

251. Cur post puncturam tendinis sæpe Ancylosis?

Tendinis punctura sæpe ejus parit corruptionem: si tendo aufertur, modo non plures tendines eundem articulum movent, articulus immobilis relictus concrescit.

C A P U T III.

De Fractura ossium.

Defini-
tio.

252. **S**oluta unitas in partibus durissimis nostri corporis subito facta, per aliquam vim externam, ut os istud solvatur in duo, vel plura fragmenta magna, vocatur *Fractura*.

Cause.

253. In ossibus firmis, & sanis semper requiritur valida vis diffringens, verum in pueris ob mollitiem, hyeme ob fragilitatem, & in carie, & lue Venerea, quia pars quædam destructa est, ex levissima causa interdum frangitur os.

Simplex.

254. Si solum os diffractum sit, quod prius erat sanum, in duo, vel tria fragmenta in eodem loco, vocatur *fractura simplex*.

Composi-
ta.

255. Sed si antecesserit ossis caries, vel jungitur cum vulnere, notabili contusione, fractura in alia parte, luxatione, inflammatione, ulcere, vel & aliis morbis, vocatur *fractura composita, mixta, seu complicata*.

Species.

256. Fracturæ ex figura in varias distinguuntur species, ut sit Transversa, & Obliqua, Longitudinalis ad *fissuras* refertur, si nulla pars ossis integre separaretur ab altera, sed in medio rimam contrahat. Os autem in multa parva fragmenta diffractum vocant *Comminutionem*; sed si pars lata, & plana secante instrumento est ablata, vocant *Exfoliationem*; hæc autem pars admodum tenuis ablata dicitur *Dedolatio*. Hæ species variis in ossibus contingentes ex osse specialia nomina accipiunt infra tradenda.

Effectus.

257. Dum frangitur os, ejus mutatur figura, tollitur sustentaculum, destruitur actio ab integro osse dependens, atque simul solvitur periosteum, membrana medullaris, & vasa per integram partem ossis antea decurrentia. Inde fit (1) figura membri mutata. (2) muscoli sustentaculo orbatim accurrantur, & alienam habent tractionis directionem. (3) membri motus, & actio impeditur. (4) fibræ osseæ, periostei, & vasa rupta effundunt liquores, qui vel formant sensim callum, vel stagnando corrumpuntur. (5) Interdum fragmenta eminentia adjacentes partes molles, carnem, membranam, arterias, venas, nervos, premendo, irritando, lacerando, faciunt Dolores, Stupores, Convulsiones, Inflammationes, Ariduram, Corruptionem, Sphacelum, Ecchymosin, & multa alia mala.

Detectio.

258. Præsentiam fracturæ cognoscimus sensibus, & ratione, (1) visu, si membri figura subito fuit mutata in loco ubi nullus est articulus: hoc fallit in fissura, seu fractura oblonga; in transversa si partes fractæ servant proprium

prium locum; in membro ubi plura sunt ossa, quæ omnia non simul franguntur. (2) Auditum, si æger ipse, vel Chirurgus, membrum fractum artificiose tenens, movens crepitum; vel strepitum audiat. (3) Tactu, si Chirurgus digitis suis percipiat in membro, ubi nullus est articulus, eminentiam, foveam, vel vacillationem fragmentorum. (4) Ratione, si conferat partem læsam oppositæ parti sanæ; si æger non possit membrum ut antea movere; si perpendat magnitudinem causæ, seu impetus, & modum directionis, ad naturalem cohesionem, & firmitatem ossis.

259. Omnibus auxiliis his vix valemus fracturam oblongam, aut fissuram detegere, quare ut plurimum nimis sero eam dignoscimus. Eam tamen adesse conjicimus ex magnitudine causæ, tumore, inæqualitate, & dolore partitis, atque denique si ex apertura simul facta effluat sanies foetens, ut ex ossis carie. Fissuræ autem Cranii detectio infra tradetur.

*Detectio
in oblonga
fractura.*

260. Facilem, aut difficilem curationem, periculum majus, & minus, ex sequentibus conjicere possumus.

*Prædictiones
generales.*

261. Simplex fractura minus periculosa, quam composita.

262. Fractura transversa minus periculosa, & curatu facilior, quam obliqua.

263. Quo fractura plura fecit fragmenta eo difficilior.

264. A causa externa minus periculosa, quam a quavis causa interna.

265. Satius est unum os esse fractum in membro, quod duo ossa habet, quam utraque fracta.

266. Quo longius in fractura a se invicem recedunt fragmenta, eo periculoser, & curatu difficilior.

267. Circa articulum majus periculum, & difficilior curatio, quam circa medium.

268. Quo fractura pluribus stipata symptomatibus, eo periculoser.

269. Fractura vetusta difficilem curationem promittit.

270. Facilius in pueris, & juvenibus, quam senibus, fit restitutio, & curatio.

271. Os femoris fractum si faciat fragmentum, præprimis partis superioris, extra cutim eminere, maxime ad interiora femoris, quum ibidem vasa majora sint locata, raro curari potest.

272. Fractura in corpore morbofo, valetudinario, difficilior curationem, & majus periculum portendit.

273. Quo plures fracturæ in eo corpore eo pejus.

Curatio.

274. Curatio generalis his tribus absolvitur: (1) Restitutione. (2) Retentione restituti. (3) Consolidatione.

275. Restitutio absolvitur Extensione, atque Repositione fragmenti recedentis in priorem naturalem situm. Hæc autem Extensio, & Repositio non requiritur, si fractura fuit transversa, ita, ut fragmenta naturalem situm retineant, neque requiritur in fractura oblonga, aut fissura.

Restitutio.

276. Fractura non multum ex sua sede remota, in pueris, corporibusque infirmis in parva parte, recens parva, & lenis requiritur extensio; fragmenta autem multum recedentia, in constante ætate, corporibusque robustis, membro magno multis musculis formato, vetusta, fortior requiritur extensio.

Extensio.

277. Ad extensionem requiruntur: (1) utraque fragmenta manibus, vel fasciis, aut mantilibus apprehendenda prope fracturam. (2) firmandus æger, ut se invertere, vel movere non possit. (3) Dein membrum in tali situ ponendum, ut musculi ab omni parte in æquali sint tensione, idest membrum ita flexum esse debet, ut nullus musculus præ aliis sit extendendus quod ab omnibus Chirurgis non observatur, cum tamen remoretur restitutionem, & majorem dolorem moveat, si non observetur. (4) Extensio ipsa, posito mem-

*Extensio-
nis requi-
sita.*

membro in situ statim monito, lente & sensim debet fieri: sensim fortius trahendum, atque continuandum donec extrema fragmentorum sine mutuo contactu reponi possint, quod dignoscimus si in loco fracturæ formetur cavitas. (5) Si ad extensionem hanc non sufficiunt manuum vires, adhibenda instrumenta extendentia, quod semper facit majorem dolorem, & minus felicem restitutionem.

*Extensio-
nis impe-
dimenta.*

278. Extensio hæc suscipi non debet, si fieri non possit restitutio, ut interdum fit (1) si nimis valida adsit inflammatio, quæ *Cataphlasmate antiphlogistico* compescenda, dein Extensio est suscipienda, (2) fragmenta soluta si adsint sine apertura, in ordine sunt locanda, sed si vulnus adsit eximenda, adhærentia autem relinquenda, (3) fragmentum per vulnus eminens, post depurationem si sit sordidum, non impediens restitutionem; relinquendum; sed restitutionem impediens auferendum, quantum requiritur, forfice, vel subtili ferra. Latens autem fragmentum impediens restitutionem nonnulli suadent facta apertura auferendum esse, sed non caret periculo.

Repositio.

279. Extensione facta, ut extrema ossis fracti non possint in repositione se mutuo tangere, leni agitatione, vel quadam flexura inæquales superficies in loco fracturæ sibi invicem accommodandæ, dein sensim minuenda extensio, ut tractione muscutorum os remotum in proprium situm cum opposito redeat. In hac repositione cavendum ab omni pressione, qua vel caro, vel membrana potuisset urgeri inter inæquales eminentias ossium: nam, si pars mollis fuerit intercepta, magnum dolorem creabit, atque deinceps non facile extricari poterit.

Signa bonæ repositionis.

280. Os fractum bene repositum esse constat (1) reditu figuræ naturalis istius membri, vel ossis. (2) Comparatione cum parte opposita sana. (3) Diminutione doloris, qui aderat ante repositionem.

Retentio.

281. Ut ossa fracta, & reposita inter se consolidentur, requiritur, (1) ut pars sustentaculo orbata, per artificiosa sustentacula in figura parti huic naturali retineatur. (2) & ut in eodem situ maneat, donec, crescente callo, partes fractæ fuerint inter se confirmatæ. Ad hoc obtinendum adhibemus fascias, splenia, ferulas, & reliqua externa artificialia sustentacula.

Splenium.

282. Post repositionem pars tegenda contra frigus externum, atque præveniendus pruritus, & incommodus situs: hinc splenium primum fit tenue, ne plicas contrahat, quod vino rubro, vel spiritu vini debili primo humectari potest; alii autem primo applicant Empl. Diapalma, Griseum, Defensivum, Diapompholigos, quod omnibus non placet, quum pingua sæpe in ea parte excitent pruritum, & pustulas, & non promoveant consolidationem.

Fascia.

283. Ut ossa reposita retineantur in suo situ, & ne callus succrescens deinceps nimis luxuriet, fractura est modice cingenda fasciis. Fascia primater circumducenda supra fracturam ipsam, ut sustentet modice ossa fracta, reliqua pars fasciæ sensim dirigatur circumducendo sursum. Dein altera fascia eodem modo circumducatur, ut prior, sed supra fracturam ipsam, reliquum fasciæ cingat partem sub fractura, atque dein dirigatur iterum sursum, ubi definit, quare hæc fascia longior esse debet quam prior. Cavendum in hac cinctura, ne ulla adsit plica.

Ligatio an ex arte facta sit.

284. Modice constrictas esse fascias scimus, si pars sub fractura tumore molli, & calido tumeat; cum pars tam valide sit cingenda, ut aliquomodo impediatur sanguinis reditus per venam, unde formatur ille tumor. Si vero nimis arcta sit cinctura, ut per venam, & arteriam intercipiat circulationem, pars infra fracturam concitabit tumorem durum, lividum, vel nigrum, calor naturalis partis extinguetur, & pars fiet stupida; in quo casu paulo laxius statim pars cingenda. Sed si nullus tumor appareat, ligatio paulo fortius facienda.

285. Ne pars motu membri vel causa externa movente post repositionem in loco fracto moveatur, supra fascias machinis rigidis est firmanda, quæ dicuntur ferulæ. Hæ debent habere figuram, & magnitudinem membro accommodatam; conficiuntur ex charta compacta, vel ligni laminis excavatis. Si vero habeat membrum cavitates, vel eminentias, loca excavata ita spleniis complicatis sunt implenda, ut sub ferulis æqualis sit superficies, ne una pars magis, vel minus prematur.

Ferula.

286. Ferulæ sustentandæ, & adducendæ tribus funiculis bis circumeuntibus membrum supra ferulas, nodo solubili colligendis, & firmandis. Primus funiculus fit circa medium ferularum immediate supra fracturam, dein duo reliqui extremi funiculi eodem modo firmandi. Constrictio funiculorum tanta debet esse, ut habeantur signa bonæ deligationis (284.) Ope horum funiculorum pars paulo strictius, & laxius potest constringi.

Funiculi.

287. Fractum membrum ita deligatum, vel mantili, vel canali, vel pulvinari ita est muniendum, ut commodissime diu in quiete sine molestia possit retineri; quæ omnia pro diversitate membri fracti sunt adhibenda, ut infra exponetur.

Machina in fracturis.

288. In positura membri fracti post restitutionem, & deligationem tria observanda. (1) ut quantum fieri possit omnes muscoli hujus membri sint in æquali extensione. (2) ut retineatur membrum in situ aliquo modo elevato. (3) ut molliter, & æquabiliter decumbat supra lectulum, vel pulvinar, vel alia substrata, quæ æquabile sustentaculum præbent.

Positura Membri.

289. Si simplex sit fractura, & ex arte sit facta deligatio, non est opus ante sextum, vel septimum diem innovare deligationem. Sed in fractura composita, vel cum multis symptomatibus, quotidie innovanda deligatio. In qua cavendum, ne fractura moveatur. In simplici fractura renovatio permittit fortiolem constrictioem, ut impediatur calli deformitas.

Tempus, & modus renovandi deligationem.

290. Vascula per ossis substantiam decurrentia, simul abrupta in fractura, fundunt humorem gelatinosum, qui sensim in ossis duritiem commutatur: hujus humoris concreti massa firma vocatur *Callus*. Hic dum generatur fascias solet inficere colore quodam rubello, quod præbet calli generationis signum. Non omni ætate, & in homine sano, vel morbofo eodem tempore hæc fit Calli generatio, & in firmam massam commutatio; citius enim in junioribus, sanis, & robustis, tardius autem in senibus, & morbofis corporibus. Quo ossa sunt minora eo citius, quo majora eo tardius consolidantur. Inde Calviculæ, Costæ intra 20. dies: Radius, Ulna, Fibula intra 30. dies: Os Humeri, Tibiæ intra 40. dies: Os femoris vix intra 60. vel 70. dies consolidantur. In quibus quoque respicere debemus ad impetum, quem ferre debent ossa.

Calli generatio.

291. Curatio hucusque tradita valet in fractura simplici, sed si aliquod adjungitur Symptoma, sæpe debemus ab ordine hoc recepto aliquomodo recedere.

Symptomatum curatio.

292. Si Dolor jungatur fracturæ, is potest generari (1) si ossa fracta non bene sunt reposita, quod ex dictis (280) dignoscitur; quando statim in debitum situm ponendum est os fractum. (2) si inter reponendum membrana, vel portio carnis inter fragmenta sit recepta (179), nova facienda est extensio, & caro ambiens molliter movenda, ut pars inter fragmenta recepta extricetur, dein sine pressione supra fracturam os reponendum. (3) si validior fasciarum, vel funiculorum constrictio (284) dolorem pariat, tantum relaxanda constrictio, ut mitescat dolor. (4) sustentatio inæqualis, praprimis sub calcaneo, summam molestiam, & dolorem parit; substrata itaque tam artificiose sunt locanda, ut totum membrum æqualiter sustentetur, & molliter jaceat. Juvat calcaneum locare supra fasciam cum ad latera calcanei suffulciunt.

Dolor.

Pruritus
& Pustulae.

293. Strictiore cinctura, vel applicatione pinguium ad fracturam non raro intolerabilis primo concitatur pruritus, tandem excitantur pustulae, & vesiculae aquosae. Statim tunc innovanda est deligatio, & pars minus arcte cingenda: removenda pingua, & pars abluenda *Lavamento*, quod pruritus, & pustulas compescit; si vesiculae adsint, eas pertundendae, ut Lympha effluat. Si vero epidermis sit ablata, & cutis concreveret, spleniis applicatis, pars inungenda *Linimento* apto.

Vulnus.

294. Si fractura complicatur cum vulnere, valida contusione, vel Sphacello, solita medicamenta his morbis apta adhibenda sunt: sed mutanda est deligatio: nam omni die innovanda est deligatio, & fasciae applicandae, quas vocant Ligaturam biblicam, seu fasciam multorum capitum, ut pars deligari possit sine partis motu, vel elevatione: fractura quoque minus arcte cingenda; & vulnus medicamentis vulneri aptis regendum.

Corollaria.

295. Si ejusdem membri simul adsit Luxatio, primo restituenda est luxatio, si commode fieri potest, aliter os fractum primo reponendum, & deligandum: minus diu membrum relinquendum in quiete, metu ancylosis; sed si articulus antea luxatus sit movendus, os fractum prope articulum manu firmiter tenendum dum movetur articulus, ne simul moveatur fractura. Reliqua Symptomata restitutionem impediencia superius (278) recensita sunt.

Curatio
aliens.

296. Si ab imperito Chirurgus tractetur fractura, haec duo fieri possunt mala. (1) si saepius in innovatione deligationis moveat os fractum, extrema fragmentorum non concreverunt: unde deinceps nunquam possunt consolidari, ita, ut in medio membri novus veluti formeretur articulus usui ineptus; sola amputatio pro curatione restat. (2) si male reposita fuit fractura, dein partes callo firmatae membri torpedinem & deformitatem relinquunt. Suae multae, os iterum in hoc loco frangendum esse, & dein reponendum: sed non concipio, bonam deinceps fieri posse restitutionem, cum male formatus callus debitam restitutionem impediat.

Corollaria.

297. Cur fractura in membris superioribus curatu facilior, & minus periculosa, quam in membris inferioribus?

Ossa membrorum inferiorum sunt majora, quare ad curationem longius requiritur tempus. Atque membra inferiora totum pondus corporis sustentare debent. Denique pars corporis inferior remotior a corde, & quia sursum contra naturalem gravitatem reducere debet humores, si debilitetur in fractura, majus periculum subit ab accumulatis in se humoribus, quam pars superior.

298. Unde interdum dolor permanens in osse fracto, & quoad externam figuram bene reposito?

Si inter reponendum portio membranae, vel carnis recipiatur in asperitates fragmentorum.

299. Cur os fractum brevi tempore non repositum, deinceps repositum non coalescit?

Extremitates ossis fracti si brevi tempore, dum adhuc vascula ossium sunt recentia, non junguntur ad se invicem, coalescere non possunt: nam illae extremitates diu non repositae obducuntur novo periosteo, quod coalescentiam cum altera extremitate apposita impedit.

300. Cur os in parte cariota fractum difficile curatur?

Tale os laborat duplici morbo. (1) pars cariota demit portionem sustentaculi. (2) ex parte carie consumpta vix crescit callus, & liquor effluens ab ichore cariei corrumpitur. Quare membrum diutius retinendum in quiete, quotidie deligandum, adhibenda ligatura biblica, & aperturae medicamenta cariei adaptata indenda.

De Cranii Fractura.

301. Veteres duodecim species fracturæ in cranio numerarunt, quæ satis *Divisio.*
 commodè ad tria genera referri possunt. (1) Ad incisionem per instrumen-
 tum durum, & acutum, ut est, A. *Sedes*, seu *Vestigium*, B. *Incisio*, C. *Præ-*
eisio, D. *Dedolatio*. (2) ad Fissuram, A. *Rima capillaris*, B. *Scissura*, seu
Rima visibilis, C. *Contrafissura*, quæ etiam *Resonatio* dicitur. (3) ad Con-
 tusionem. A. *Fracturæ Impressio*, B. *Desidentia*, C. *Depressio*, D. *Appropin-*
quatio, E. *Fornicatio*, seu *Testudinatio*.

302. Omnis soluta unitas in cranio oblonga, facta ab instrumento duro a- *Incisionis*
 cuto, adacto inter partes ossium, quæ in cranio non amplius extenditur, *Species.*
 quam instrumentum intravit ossa cranii, vocatur *Incisio*.

Si autem imperfecta fuit facta sectio, ut si quis instrumentum acutum a-
 digeret in molem aliquam ceræ, talis imperfecta sectio vocatur *Sedes*, seu
Vestigium.

Secans autem instrumentum oblique in os cranii ita adactum, ut quasi
 squammam elevatam fecerit, altera extremitate adhuc ossi adhærentem, hanc
 sectionem vocant *Præcisionem*, vel *Dissectionem*.

Si vero hæc obliqua sectio totam squammam integre abstulit, vocant eam
Dedolationem.

303. Oblonga, & non admodum lata facta solutio in ossibus cranii, lon- *Fissuræ*
 gius se extendens, quam intravit instrumentum separans, sive fuit acutum, *Species.*
 sive obtusum; ita ut una, vel utraque cranii lamina usque ad internam su-
 perficiem sit separata, vocatur generaliter *Fissura*: hæc autem fit in una,
 vel utraque tabula simul.

Talis autem fissura tam angusta, ut oculo nudo detegi non possit, sed af-
 fricto atramento detegi debeat, vocatur *Rima capillaris*.

Fissura autem amplior visibilis generaliter vocatur *Rima*, & *Scissura*.

Si vero *Rima capillaris*, vel fissura non fit in loco eo, cui causa fidens
 fuit applicata, sed in latere opposito, hanc cranii fracturam vocant *Contra-*
fissuram, & *Resonationem*, & *Opechema*.

304. Qui omnem *Contrafissuram* negant, sequentia argumenta adferunt. *Contra-*
 (1) Quia ossa Cranii non sunt tam elastica, & fragilia, ut vasa fictilia, *fissura*
 vel ex vitro. (2) ossa cranii futuris juncta impediunt fissuræ progressum. *negatur.*
 (3) quia cranium intus non est cavum solo aere plenum. Quam ob rem
 putant, causam fracturæ in opposita quoque parte fuisse applicatam, sed
 non animadversam.

305. Exemplis tamen probant *contrafissuram*. (1) aliquis in frontem la- *Contra-*
 pfus accepit simul fissuram ossis occipitis. (2) puella ad latus capitis a glo- *fissuram*
 bo percussa, in terram prolapsa, ab utroque latere habuit fissuram. (3) *adfir-*
 Crania sunt inventa, in quibus fissura erat in osse temporum parietali; per- *mans.*
 gens in occiput, usque ad os temporum oppositi lateris. In oppositis autem
 partibus fieri posse fissuras dum ab una parte fit concussio, & homo dein ca-
 dat in oppositam partem, facile intelligitur. Atque obliterated futuris fis-
 suram propagari quoque posse, non est mirandum. Sed sine his rarissimum
 esset generari *contrafissuram*.

306. Tertia seu ultima species fracturæ Cranii est *Contusio*, quæ fieri de- *Contusio-*
 bet ab instrumento duro, & obtuso, uti in partibus mollibus, sive solum- *nis spe-*
 modo os cranii mutaverit figuram sine solutione, sive solutum fuerit in mi- *cies.*
 nima fragmenta, quando vocatur *Fractura*.

Si intropressum fuerit cum multis minimis fragmentis, vocant *Desiden-*
tiam.

Cranium autem intropressum a causa obtusa, ut fragmentum factum pre-
 mat

mat subjectam Duram matrem, vocatur *Depressio*, seu *Esphlasis*.

Sed si unum fragmentum intropressum, alterum vero sit elevatum, vocatur *Appropinquatio*.

Denique si utriusque lateris fissuræ fragmenta attolluntur exterius, hanc speciem ex figura vocant *Fornicationem*, & *Testudinationem*.

*Simplex
& Com-
posita.*

307. Cranii fracturæ sunt, ut aliorum ossium fracturæ, *simplices*, vel *compositæ* (254, 255,) quod in prognosi, & curatione magis ob adjectum cerebrum est observandum, quam in aliis fracturis.

*Incisionis
curatio.*

308. Simplex Incisio (302) facile oculis patet, & semper conjunctum vulnus habet: quare ut vulnus cum denudato osse est tractanda: cita, & rara requiritur deligatio; omnia pingua omittenda, sed apertura linteo carpto cum balsamo copayvæ, vel melle rosarum cum spiritu vini debili est implenda.

*Fissura
detectio.*

309. Ut cognoscamus, num fissura (303) adsit, & ne sutura cranii naturalis pro fractura habeatur, sequentia sunt ponderanda.

(1) Num æger contusionis tempore simul perceperit fragorem.

(2) Perpenso impetu, ex contusione globuli pulvere pyrio ejecti raro contusio sine fissura vel fractura.

(3) Comparatione magnitudinis vulneris cum figura ossis.

(4) Ex naturali firmitate, vel debilitate ossis subjecti.

(5) Ex strepitu inter manducandum.

(6) Ex ossis inæqualitate per digiti attactum, si cutis sit integra, vel ea aperta per immissum stylum, vel calamum scriptorium, cavendum in hoc ne fortiter pertractetur pars.

(7) Affusione atramenti cum sequente absterfione, si relinquatur linea nigra. Sæpe tamen manet pericranium integrum cum ossis fissura, quando non conspicitur hæc linea.

(8) Ex symptomatibus insequentibus. Integumenta ordinario separantur septimo die a cranio, si fissura, vel fractura adsit. Vulnus recusat consolidationem, quæ alias prompte fit in capite. Vulnus fundit Ichorem foetentem. Caro in labiis vulneris fit laxa, mollis, tumida, cum quodam stupore.

(9) Ex symptomatibus supervenientibus, indicantibus contenta Encephali laxa esse, dolore vehemente, vomitu, vertigine, capitis debilitate, aurium tinnitu, exitu cruoris per aures, vel nares, sensuum stupore, aphonia, torpore, apoplexia.

310. An fissuræ, vel fracturæ absentiam arguit, si aliquid dentibus retentum moveatur, non concitet dolorem?

Si fissura, vel fractura esset in eo loco cranii, cui adheret musculus temporalis, doloris illa absentia declararet nullam adesse fissuram, vel fracturam: sed eadem in aliis locis cranii, quæ actione horum musculorum non moventur, incertum esset indicium.

311. An fissura detegi possit ex sono pulsus cranii, ac si concuteretur olla fissa?

Frustra ex hoc signo petimus indicium, cum olla plena intus, & ex multis fragmentis composita sonum non edit: cum cranium intus sit plenum, extus molli tegumento tectum, & ex multis ossibus coagmentatis confectum.

*Fissuræ
Effectus.*

312. Ex osse fisso effluens humor stagnans corrumpitur; os ipsam mutat colorem in luteum griseum, nigrum; inficit adjacentia; sequitur Diploes infectio; integumentorum intumescencia; meningum, & cerebri affectio.

Hæc vehementiora sunt, si pericranium simul sit ruptum: aut si integumenta separata permittunt aeris frigidi attactum, & prout exterior, vel interior tabula sit fissa.

*Fissuræ
curatio.*

313. Quoniam semper humor ex parte fissa effluit, qui copia majore, & superveniente corruptela multa mala inducit, ille humor effusus sub integris in-

integumentis hærens , est evacuandus , ne inficiat os , vel prolabatur in cavum encephali .

314. Si fissuram faciens instrumentum simul integumentis satis latam fecit plagam , illa reddet effusum humorem , & pandet viam ad os fissum , vel fractum , hoc in casu capilli circa labia vulneris , vel contusionis sunt abraddendi , ne in aperturam incidentes sordescant , & remorentur curationem , & delise ad vulneris longationem . Si vero vulnus nimis sit angustum , sectione trans vergitudinum integumenta sunt persecanda instrumento acutissimo usque ad os cranii . Sectio facienda a parte sana versus plagam , primo in labio inferiore quoad situm corporis , dein in superiore . *Cum vulnere .*

315. Si vero integumenta cranii manserunt integra , & tamen constat Cranium contraxisse fissuram (309) , sine fragmentis liberis , vel vacillantibus , integumenta sunt secanda cruciali incisione instar X cum firma manu ad cranium usque , ut simul persecindatur pericranium . Prima sectio uno ductu potest fieri retenta cute manu altera , ne secando subsequatur : altera autem sectio duabus sectionibus est absolvenda : semper incisio facienda a parte firma versus plagam priorem incisam primo in parte inferiore , dein superiore : abradis primo capillis . Plaga incisa implenda linteo carpto sicco , vel cum spiritu vini debili cum pauxilo mellis rosarum madido , relinquendo in posterum diem , ut cesset hæmorrhagia . *Sine vulnere .*

316. Si vero cranii os subiectum in multa fragmenta sit fissum , quod ex attactu dignoscitur , quia sentitur vacillatio , mollitudo , & auditur agitando strepitus fragmentorum non permittitur prior sectio , sed elevata manu , si simul non adsit apertura , ea facienda est , in quam immittendus semicanalis cavus , qui dirigat mucronem forcicis , qua persecamus integumenta , modo in sectione tradita , sine pressione supra fragmenta . Detecta fragmenta libere hærentia , pericranio non adhærentia forcipe tollenda : sed firmiter hærentia pericranio nexa , non prementia meninges vel cerebrum , relinquenda . Sponte enim consolidantur , vel ejicientur postea . *Cum fragmentis .*

317. Si causa fissuræ , vel fracturæ aliquod vas arteriosum magnum læserit , ut inde sequatur sanguinis effusio major ; spleniolum supra arteriam compressum solet compescere hæmorrhagiam ; si autem ita fisci non possit , acus incurvata cum filo , sub arteria est trajicienda , atque filo , interposito spleniolo ceraceo , fortiter constringenda arteria . *Cum hæmorrhagia .*

318. Si vi vero circa fissuram os sit mortificatum exterius , quod ex pallore , flavedine , aut livore cognoscitur , eo in loco multis foraminibus non penetrantibus ope subulæ , vel Cestri triquetri est perforandum , quo excreset novum periosteum , & prævenietur exfoliatio , qui modus præ veterum rasura est laudabilior , & salubrior . *Cum os corrupto .*

319. Generalis fissuræ deligatio debet fieri postquam cuncta hæc fuere peracta , & locus optime depuratus ab omnibus sordibus , ut locus molliter impleatur pulvillis , seu plumaceolis ex linteo carpto sicco , vel spiritu vini debili cum melle rosarum , aut spiritu mastichino , vel Balsamo copaivæ , aut adjecto pauxillo liquoris myrrhæ , madido ; cita fieri debet innovatio deligationis in aere callido , vel calefacto . *Fissuræ deligatio .*

320. An rima capillaris radenda usque dum evanescit , secundum veteres ?

Si rima capillaris sine effusione humoris in cavum encephali habetur , simplici deligatione , apertis capitis integumentis , facile sanatur : si vero raditur os , ipsa rasura plura mala infert , quam rima capillaris ; quare in hac re veteres non sunt imitandi .

321. Species contusionis (306) qua cranium intropressum fuit , cognoscitur (1) visu , (2) tactu , (3) magnitudine causæ , (4) loco ossis planiore , (5) ossium mollitudine in pueris , (6) symptomatibus supervenientibus , *Contusionis cognitio .*

bus, stupore, sopore, vertigine, convulsione, delirio, sonitu aurium, vomitu bilis, cephalagia, paralyfi, involuntaria evacuatione urinæ, & alvi, apoplexia indicantibus subjectum cerebrum premi. Ita intropressum cranium vel manet firmum, vel simul habet fragmenta vacillantia, quod sedulo est explorandum priusquam suscipitur curatio.

Curatio. 322. Quum cranium intropressum vel propter durum os lædens subjectas partes, vel simul effusum humorem, magnum periculum portendat, ejus elevatio statim tentanda.

Si os sit molle, non solum in fragmenta, & cutis integra in pueris, abrasis capillis, elevatio tentanda statim *Emplastro tenaci* ex corio confecto, in cujus medio nexum est filum duplicatum firmum. Vel applicanda est cucurbita antlia instructa; quæ vi perpendiculariter est attollenda: bis, aut ter repeti potest avulsio si requiritur.

Si non elevari tali modo potest, quod adsit vulnus sine fissura, vel fragmentis, integumenta sunt perscindenda artificiose, in medio intropressionis fovea facienda cestro triquetro, in qua firmanda cochlea, quæ vel manu, vel vecte tollenda, ut elevetur pars intropressa.

Si vero adsit fissura, vel fragmentum vacillans, Elevatorio tentanda est elevatio dimisso in fissuram.

Si hoc modo obtineri non possit, ad latus fissuræ, foramen transeuns, ope Terebellæ in parte ossis firma, est faciendum, per quod elevatorium dimissum, pars ossis premens est elevanda.

Quidam statuunt quoque sternutamentum adjuvare hanc elevationem.

Effusio humoris in Encephalo. 323. Ex cranii contusione, fractura, fissura, non raro vas intus ruptum fundit sanguinem intra cranium, & duram matrem, inter hanc & piam matrem, qui vel subito, vel sensim inducit symptomata Intropressionis (321); tum si stagnando corruptus est, alia insuper veniunt mala.

Signa. 324. Sanguinem in Encephalo effusum esse cognoscimus (1) magnitudine causæ, (2) Evacuatione sanguinis ex ore, naribus, auribus sine earum partium læsione, (3) Symptomatibus compressi, vel agitati encephali, uti vomitu bilis, surditate, aphonia, insensibilitate, amisso olfactu, & gustu, vertigine, membrorum impotentia, sopore, stertore, paralyfi, convulsione, delirio, apoplexia, intumescencia rubra faciei, & oculorum; capitis nimia gravitate, titubatione, visus obscuracione, pulsu, & respiratione intercepta. Quæ signa subito veniunt in magna effusione, sed lente si parvum vas sit læsum.

Detectio loci læsi. 325. Locus læsus si contusionem, vel vulnus habeat facile dignoscitur, sed eo absente (1) rogandus est æger, vel adstantes, quænam pars læsionem acceperit: (2) his deficientibus videndum ad quam partem delirus semper ducit manum, (3) quodnam latus corporis præcipue tentatur convulsione, vel paralyfi, quum læsio tunc habeatur in opposito latere capitis, (4) omnibus capillis abrasis, si nullum indicium contusionis appareat, applicandum emplastrum quodvis molle cum cataplasmate quodam cephalico, quibus post aliquot horas detectis, tumor, & rubedo integumentorum indicabit locum læsum.

Curatio. 326. Humor in Encephalo effusus his modis inde deferitur: (1) Dissipando, (2) Derivando, (3) Evacuando, (4) Terebrando.

Dissipando. 327. Si constat effusum esse sanguinem sive cum, sive sine fractura, vel fissura; effusi sanguinis statim est tentanda dissipatio per *Discutientia cephalica*, applicata, & Potione *Apozematis resolventis cephalici*.

Derivando. 328. Et quoniam venæ sectione, atque alvi ductione maxime a capite derivatur effusus humor, repetenda est venæ sectio, & danda sunt purgantia quæ simul refrigerant.

Evacuando. 329. Interdum etiam per nares, aures, & os cum levamine evacuatur sanguis:

guis: oborta talis hæmorrhagia potius est promovenda, quam cohibenda.

330. Si omnibus his, & repetitis auxiliis, remanentia symptomata urgent evacuationem, cogimur terebella in cranio facere aperturam, qua effusum sanguinem educimus, quod non nisi in summa necessitate debet fieri, quoniam ipsa operatio non caret periculo. Antequam vero hanc operationem proponemus, quædam adjiciemus de prognosi generali fracturarum, & quæ in ea sunt observanda.

Terebrando.

331. Fracturæ cranii minores etiam si parvæ non carent periculo.

Prognosis, & cautela.

332. Fractura in osse occipitali, & circa futuras, aut sinus, & sub musculo temporali auget periculum.

333. In pueris, & valetudinariis periculofior.

334. Quo plura adsunt symptomata, eo periculofior.

335. Minus periculosa ab instrumento acuto, periculofior ab obtuso, periculofissima ab explosione.

336. Signa corrupti ossis accedentia augent malum.

337. Febris inter 4. & 7. diem a contusione non admodum periculosa, sed serius veniens, aut vehemens periculosa.

338. Effluens pus, pallidum, glutinosum, carnis deliquium, vulnus flicum, mali ominis.

339. Fractura sub musculo temporali, si sectione fit detegenda, sectio debet fieri secundum cursum fibrarum, unica facta incisione, vel angulosa cum angulo acuto ad inferiora.

340. Fractura circa futuras sectione instar literæ T est detegenda, quarum nulla transit supra futuram.

Terebratio Cranii.

341. Si in Calvariæ osse aliquo, per instrumentum, quod vocant *Terebellam*, seu *Trepanum*, habens circulum instar ferræ dentatum, quam partem *Modiolum* nominant, formetur apertura circularis; talis operatio Chirurgica vocatur *Terebratio*, & a quibusdam *Trepanatio*.

Terebrationis definitio.

342. Ex solo scopo instituitur, ut cranium integrum acquirat aperturam, quo effusi sub calvaria evacuari possint humores, & instrumentum dimitti possit, quo aliquid de cranio premens subjectas partes possit attolli, vel elevari. Quia vero periculofissima est operatio, sæpe quoque adhæret dura mater cranio, vel subtus jacet arteria, vel sinus, atque facile lædi potest dura mater; non nisi summa urgente necessitate instituenda, & tum demum quando reliqua auxilia nihil valent, & homo sola hac operatione potest servari, & liberari; quare nec nimis mature, vel sero debet institui.

Ufus.

343. Si curativa indicatio urget Terebrationem, hæc tamen loca sunt evitanda, nisi summo urgente discrimine, aut si in aliis locis non potest institui: (1) omnes *futures*, (2) locus *Musculorum temporalium*, (3) *sinus frontales*, (4) ubi ingreditur magnus ramus *arteriæ* cranium, (5) ad inferiorem partem *Calvariæ*, (6) supra *fragmentum* vacillans (7) supra *fornicationem*, vel *depressionem* factam, (8) ubi intus subjacent *sinus*, ut in medio ossis *frontis*, ad latera ossis *occipitis*, (9) ubi est cranii *fontanella*.

Quæ loca vetant terebrationem.

344. Si vero cranium sit intropressum, & aliter elevari nequeat, aut humor in *Encephalo* effusus, qui aliter evacuari non potest, & monent symptomata, (309. n. 9. & 324.) aperturam esse faciendam; hæc sunt eligenda loca. (1) ad partem inferiorem fracturæ, vel fissuræ, nisi illa sit ad partem cranii inferiorem, quando supra fracturam instituenda est Terebratio. (2) In fissura, seu rima tangere debent dentes *modioli* ipsam rimam. (3) In intropressione sine fractura, modo fit fovea æqualis, & circularis, summa cavitas foveæ terebra est excindenda; sed si sit inæqualis, potius ad la-

Quibus in locis fieri debeat.

tus facienda apertura. (4) In intropressione cum fissura, vel fractura proxime ad intropressionem, vel fissuram. (5) Quo propius ad fissuram, vel fracturam, eo melius. (6) Si locus terebrationis non indicetur (325), eligendus est locus terebrationi commodissimus, & si prima vice operatio frustra fuit instituta, aliam suadent Auctores faciendam aperturam, & repetendam ultra viginti vices, donec curationi respondeat.

*Operatio-
nis divi-
sio.* 345. Antequam ipsa instituitur operatio suis signis indicata (1) *preparatio* ad hanc operationem est præmittenda. (2) quæ sunt observanda inter *Terebrandum*. (3) Quid sit faciendum *absoluta Terebratione*.

*Præpara-
tio.*

346. Quum Terebra sit facienda operatio, debet primo denudari os, cui terebra est applicanda, & ne impediatur operatio sistenda est hæmorrhagia. Hinc (1) abradendi sunt circumquaque capilli, (2) sectio est facienda, ut monuimus, (315), ubi terebratio est facienda, tam magna, ut facile modiolus applicari possit, & tantum secundum de pericranio, quam de integumentis reliquis, nisi vulnus satis latam plagam fecerit, (3) Separanda integumenta, & pericranium a cranio subjecto instrumento æquali non admodum acuto. (4) Debemus abstergere effluentem sanguinem, reliquosque liquores, & depurare a sordibus, si adsint. (5) Removere labia, & implere plagam inflictam linteo carpto sicco, vel spiritu vini debili madido. (6) Si hæmorrhagia vexat, ea compescenda applicato *styptico*, compressione supra ramum arteriæ, vel ligatione operæcus cum filo, si aliter compesci non potest (7) Insuper applicandum spleniolum, quod firmatur ligatura capitali, per aliquot horas, vel integrum diem, prout periculum instat maturius, vel serius facienda est operatio.

*Appara-
tus.*

347. Apparatus est triplex (1) instrumenta, & auxilia operationis, (2) auxilia deligationis, quæ in patinis diversis linteo tectis ponenda ordine. (3) Collocatio capitis.

*Instru-
menta o-
peratio-
nis.*

348. (1) *Primarium Instrumentum* est Terebra cum suo modio, seu corona conica inversa, detruncata, & dentata, non cylindrica, variæ magnitudinis, mas, & foemina dicta, (2) *scalpellum lenticulare* ad poliendos margines inæquales, (3) *Depressorium duræ matris*. (4) *Cestrum manuale*, vel quod terebræ adaptari per cochleam potest, quo fovea formatur, quæ recipit modiolum foeminam, (5) *Scopulæ fetacæ*, vel ex linteo carpto confectæ ad expurgandum, (6) *stylus*, & *calamus mucronatus* instar *dentiscalpri* ad explorandam crenam. (7) *Elevatorium*, (8) *lancetta*, si aperienda sit dura mater, (9) *vasculum cum alcohole*, si forte hæmorrhagia oboriatur; quod cum linteo carpto applicari potest; (10) *funiculi* ad retinenda labia plagæ si relabuntur, (11) *candelæ ceracæ* inter operandum adhibendæ. (12) *spongiæ humectatæ*.

*Auxilia
deligatio-
nis.*

349. Quum facta operatione, sine mora fieri debeat Deligatio, auxilia in promptu esse debent (1) *lintheum orbiculare*, in cuius medio est filum paulo majus, quam ambitus modioli, (2) *plumaceoli*, & *glomeres* ex linteo carpto, ad implendam aperturam. (3) *Mel rosarum*, *spiritus mastichinus*. (4) *Linamentum carptum*, (5) *splenium quadratum*, (6) *strophium*, seu *mantile* ad fasciam capitalem.

*Positio
capitis.*

350. Dispositis in patinis supra mensam instrumentis, (348) & auxiliis (349), æger ponendus in cubili calefacto, aures implendæ linteo carpto, caput locandum supra pulvinar, & firmandum manibus ministri, ita ut facta plaga sit accurate in parte superiore. Dein aperienda plaga, eaque probe purganda cum quadam spongia, vel linteo carpto; si labia plagæ intus collabuntur, funiculis ita sunt retinenda per ministrum, ut operationi non sint impedimento.

*Operatio
ipsa cum
modiolo
mare.*

351. Primo applicanda est terebra Mas dicta, in cuius medio est mucro triquetrum, hac terebra altera extremitate, manu sinistra, firmata, & sub fron-

fronte, vel mento operatoris locata, facienda est crena circularis tam profunda, quæ recipere potest sequentem modiolum sine mucrone. Observandum in omni terebratione, ut terebra semper retineatur perpendicularis, & ut crena in omni ambitu æque profunda fiat, atque ut ad summum non ultra tres fiant gyri sine absterfione: cavendum etiam ne nimis fortiter adigatur terebra.

352. Ablato modio mare, foramen in medio circuli, paulo profundius est faciendum per cestrum, ut recipere possit cochleam conicam, quæ in fovea firmanda est, & iterum educenda. Tunc terebrandum cum modio *Cum modio fovea.* fovea sine mucrone, donec observetur mutatio scobis, quæ inter duas, trefve circumductiones terebræ probe est expurganda, scobulis fetaceis, stylo acuto, vel calamo mucronato, & abluenda alcohole, quo simul sistitur hæmorrhagia. Tam diu pergendum, donec in omni parte crenæ parum cohæreat fragmentum, & vacillare incipiat. Coloris mutatio, & mollitudo in crena judicio erit: nam si Diploe adsit, ex crena effluet liquor instar loturæ carnis, sed quoniam ubique non est Diploe, frustra expectamus hoc signum.

353. Tam diu pergendum, donec coloris mutatio in circulo, & vacillatio fragmenti doceant, fragmentum eximi posse sine ulteriore terebratione: *Finis operationis.* semper curandum, ut in omni ambitu æqualiter sit solutum fragmentum, nunquam vero integre per terebram solutio est facienda, ne dentes modii tangant subjunctam duram matrem. Tunc cochlea manualis firmanda in antea facta fovea crenata, hac, & si requiritur, elevatorio prudenter eximendum est fragmentum.

354. Quoniam margo partis perforatæ semper inæqualis, læderet subjunctam duram matrem, margo est poliendus instrumento lenticulari, quod lædere *Abrasio marginis.* non potest duram matrem inter abrasionem.

355. Hærens sanguis, & sorditates in facta apertura probe, & blande sunt auferendæ, linteo carpto, vel spongia molli; interea æger retenta anima urgere debet cerebrum, ut exeat liquor, vel si hoc non sufficit, prudenter instrumento depressorio premenda est dura mater. Si vero sanguis sub dura matre hæret, sectio in dura matre est facienda secundum fibrarum in ea cursum, ut sanguis effusus exeat. *Depuratio.*

356. Ablatis omnibus, applicandum est lintheum orbiculare, filo alligatum, & melle rosarum cum pauxillo spiritu vini temperatum, tepide applicatum, *Deligatio.* ut margo hujus linthei aliquantulum sit sub margine aperturæ faciæ. Huic insuper applicetur similis plumaceola, huic dein plumaceola globosa, ut accurate apertura facta sit impleta, insuper applicetur splenium quadratum, & omnia in situ retinenda, cum modica pressione strophili, vel mantilis, aut fasciæ capitalis. Si adsint fragmenta, vel ossis eminentiæ illa sedulo tollenda, si per factam aperturam fieri non possit, altera nova est facienda.

357. Bis die innovanda est deligatio; mel rosarum cum spiritu vini sufficit; deligatio sequens debet fieri eodem modo, ut prima fuit facta. *Innovatio Deligationi.* Intra quadraginta, vel quinquaginta dies separabitur margo partis terebratæ; dein curis emplastris tenacibus magis est adducenda, & expectandum donec apertura facta carne, & quadam substantia cartilaginea sit impleta; locus dein muniendus lamina tenui; ne a causa externa lædi possit: in loco illo relinqui solet cicatrix vel cava, vel elevata, cum quodam dolore, & infirmitate.

358. Non semper omnis dolor, & gravitas unica terebratione tollitur, quia in alieno loco instituta, vel si binis in locis effusus sit sanguis, quod constat signis traditis (324, & 346.) tunc alio quoque in loco repetenda est perforatio. *Symptomatum curatio.*

Si hæmorrhagia vexat post operationem, compescitur simili modo (346. n. 6.)

6.) vel sufficit aspergere pulverem ex bolo Armena, thure, colophonia, sanguine draconis, & terra sigillata cum leni pressione: inter operandum autem ministri digito compesci debet.

Caro luxuriosa compescenda leni compressione, vel consumenda pulvere fabinae, aluminis usti, Sacchari Saturni: si major est, portio eminens amputanda, & praevenienda haemorrhagia styptico fortiori (Ch. 346. n. 6.).

Fungus Cerebri excrescit ex inscitia Chirurghi, nescientis partem cerebri non satis compressam semper propullulare, si leni compressione, & adspersione colophoniae, vel thuris non potest minui, pars eminens est abscindenda; atque pars tegenda lamina rigida levi supra plumaceolam applicatam.

Fractura Particularis.

Fractura
narium.

359. Ossa narium raro franguntur sine contusione, vel vulnere; facile ex nasi deformitate dignoscitur; Destruit saepe organum *Olfactus*, *difficultatem spirandi* per nares parit; *faciei deformitatem* inducit; atque non raro deinceps generat *Ozœnam*, vel *Polypum*, magnamque narium *Hæmorrhagiam*. Restitui debet Calamo scriptorio, vel alio instrumento cavo naribus accommodato, tenui, & molli linteo obducto, cavo narium indito, atque digitis externe, ut omnia fragmenta, debito in situ reponantur, quod facilius fit quam in tali situ conservare; quare indita turunda ex linteo carpto, melle rosarum humectata, in utraque nare, intus sunt sustentanda ossa, exterius autem spleniis ad latera nasi, & machina supra nasum elevata praevenienda est ligaturæ compressio supra nasum. Bis de die innovanda est deligatio, ob mucii affluxum. Non conducit indere cannulam ad facilitandam respirationem, nisi circa finem curationis, id est 14. diem, cum aeris applicatio remoretur curationem.

Maxilla
inferio-
vis.

360. Maxilla inferior raro patitur fracturam, & quia minus sustentat musculorum contractionem; quam reliqua ossa, extrema fragmentorum minus supra se mutuo trahuntur, sed ob nervum ad dentes tendentem admodum est dolorosa; saepe jungitur cum dentium diffractione, & e sua sede remotione. Cognoscitur ex menti figura mutata, inordinata sede dentium, & reliquis fracturæ signis. Satis commode ob minorem musculorum tractionem reponitur, & saepe, e sede sua non removetur, quando cessat repositionis indicatio; si autem partes e sede remotæ sunt, pollex unius manus linteo obvolutus supra molares dentes usque ad coronam maxillæ positus, & digiti ad angulum maxillæ debent posteriorem maxillæ partem retinere in proprio situ, dum altera manus mentum protendat, & reponat. Dein dentes si recesserint in sede sunt ponendi; atque plumaceolis melle rosarum imprægnatis interna oris sunt munienda, externe splenium spiritu vini potest applicari, & dein apta deligatione mentum sustentari, & muniri per 20. vel 30. dies. Caveat æger sibi ab omni loquela, & manducatione. Sed utatur forbitionibus pro nutrimento.

Humeri.

361. Humeri os ob longitudinem, & quia unicum est, cæteris frequentius frangitur: visu, tactu, & immobilitate membri facile cognoscitur, atque facile reponitur, sedente ægro in sedili humili, cubito aliquomodo flexo, ut muscoli æqualiter sint tensi, & humero ad angulum semirectum cum trunco corporis. Si fractura sit obliqua, brachium minus est mantili a collo, vel pectore pendenti sustentandum, quam si fuit transversa. Reliqua ex generali descriptione fracturæ intelligi possunt.

Cubiti.

362. Inter humeri os, & manum, quæ pars brachii dicitur Cubitus, duo continentur ossa, Radius, & Ulna; potest ergo unum, vel alterum os frangi, vel utraque. Ultimum facile cognoscitur, sed duæ priores fracturæ, quia membrum manet erectum, difficilius deteguntur, si fragmenta e sede non mul-

multum recessere, manu retentus cubitus circa flexuram pronandus, & supinandus, dolor & crepitus fragmentorum declarabit, os unum, vel alterum esse fractum. Si hæc ossa fracta situm naturalem teneant, ita sunt ponenda splenia secundum cubiti longitudinem, ut caro urgeatur inter utraque ossa, semper enim per musculos pronatores, & supinatores urgentur hæc ossa ad se mutuo; reliquum ut fractura tractandum, sed Cubitus cum manu in mitella, vel mantili pectori annexo sustentandus: si circa manum sit fractura, prudenter omni biduo, vel triduo manus articulus movendus, ne fiat ancylosis. Si unum os sit fractum, quia semper fere vergit ad alterum os integrum, cum extensione pressio facienda simul in opposito osse integro, ut aliquomodo flectatur, dum Chirurgus suis manibus ambabus urgeat carnem inter duo ossa cubiti; post restitutionem deligatio ut prior est facienda. Si vero utraque ossa sunt fracta, communis extensio est facienda, & simul curandum ne extrema ossium nimis ad se mutuo vergant, quod peragitur spleniis dicto modo locatis, evitando omnem externam pressionem ossa ad se mutuo urgentem.

363. Manus tota cum constet minutissimis ossiculis raro patitur fracturam, sed contusione interdum comminuuntur ossa; hic ob multitudinem tendinum dolorosa solet esse fractura. Quia ossicula sunt parva, difficile reponi possunt, præcipue in Carpo, in Metacarpo paulo facilius, & in curatione generales regulæ sunt observandæ; sed sæpe hæc ossicula contusa, & comminuta corrumpuntur, quare frequentius in tali fractura, quam in aliis, amputatio est facienda, frequentiusque fit ancylosis, ne æger post multos passos dolores tamen amputationem subire cogatur, satius est mature eam instituere.

*Carpi,
Metacarpi,
& digitorum.*

364. Inter fracturas difficillima est, quæ fit in femore. (1) Os est omnium maximum; (2) unicum in hoc membro; (3) multorum musculorum contractionem sustentare tenetur. (4) Post restitutionem semper coguntur ægri decumbere; (5) pessima est si fiat in collo hujus ossis, cum semper fere claudi maneant.

Femoris.

365. Præter generalia curationis fracturæ, (1) magna vis extendens est adhibenda. (2) os antè ex natura aliquomodo est curvatum, quod sæpe decipit. (3) secundum totam longitudinem pes est firmandus. (4) æger decumbere debet supra lectum ex stramine, vel pilis animalium; aut tale pulvinar, in cujus medio est foramen, ut possit exonerare alvum. (5) sub pede sano fulcimentum ponendum, ne femur fractum cogatur corporis descensum sustentare. (6) facile incidunt in natium excoriationem, vel sphacelum, ex continuo decubitu. (7) si obliqua sit fractura, mantili sub inguinibus transeunte, sponde affixo, atque ligaturis supra genu firmatis femur in extensione retinendum, simulque arctius cum Ligatura biblica vinciendum crus, sed sustentantia auxilia sæpe mutanda. (8) æger ante sexagesimum diem pedibus insistere non debet. (9) curandum semper, ut pedes in eadem longitudine ferventur dum consolidantur.

366. Si fractura in Collo femoris fiat, quod multo frequentius quam luxatio; quia hic obliquum est os, & satis spongiosum, ut plurimum manent claudi, post curationem. (1) quia hic obliqua est sustentatio. (2) validissima potentia trahens musculorum femur moventium: (3) caput ossis femoris a reliquo osse sæpe moritur. Ut hanc fracturam cognoscamus, quæ propter carnis ambientis multitudinem vix detegi potest, & sæpe cum luxatione confunditur ab auctoribus, hæc sunt observanda: (1) membrum accurtatur. (2) manu Chirurgi facile ad omnem partem potest flecti. (3) inter movendum percipitur strepitus. (4) multo minor est tumor, quam formaretur si caput ossis femoris fuisset luxatum. Ad curationem requiritur præ ceteris, ut semper protensum retineatur femur.

Cruris, seu tibiae, & fibulae. 367. Tibiæ fractura facile visu, & tactu dignoscitur, utpote os tibiæ tenui cute tectum: sed fibulæ sub carne latens tenue os, & sæpe non multum impediens, si sit fractum, difficilius detegitur; sed prehensio crure sub genu, dum pes altera manu huc & illuc movetur, crepitu, & motu per manum crus retinentem detegitur. Sequitur generalem fracturæ curationem, & eam quam in cubito (362) proposuimus. Sed ad consolidationem requiritur, ut servetur in capsâ cruri, & pedi accommodata, & ut crus & pes, præprimis calcaneum, molliter, & æqualiter jaceat; tali in positura, qua pollex pedis genu, & mentum sint in linea recta.

Pedis, seu tarfi, metatarsi, & digitorum. 368. Quod supra observatum fuit in ossibus manuum, (363) id quoque in ossibus tarfi, metatarsi, & digitorum pedum est observandum.

369. Patella fracta secundum longitudinem, vel latitudinem, in duo, vel plura fragmenta, cum vel sine tendinis disruptione, magnam differentiam prognosis, & curationis facit: tactu, visu, & extensione pedis impossibili, aut quando tunc trahitur patella supra articulum genu, facile cognoscitur.

Patellæ. 370. Fractura secundum corporis longitudinem, adductione fragmentorum, cum sustentatione ad latera per splenia, & fascias, & hujus membri extensione quiete curatur.

Transversa fractura difficilior est, exigit adductionem partis superioris versus inferiorem, & talem deligationem, ut fragmenta maneant unita, supra, & infra genu; nec articulus est flectendus, nec æger debet facere conamen attollendi crus intra duos integros menses.

Fractura in multa fragmenta, vel si tendo simul sit solutus, eadem facienda curatio, sed raro obtinetur sine concretione articuli.

371. Cur ex patellæ fractura fere semper ancylosis? Nulla est ossium fractura exigens longiorem alicujus articuli quietem, quam fractura patellæ. Atque callus ex patella fracta fluens funditur in articulo genu, ubi cum mucilagine hujus articuli mixtus, extrema etiam femoris & tibiæ concreescere facit.

372. Cur pars patellæ fractæ inferior non æque, quam superior recedit? Inferior patellæ pars, si fractura sit transversa, adhæret tendini, qui in contractione musculi non accurtatur: sed pars superior musculis extensoribus cruris annexa, dum hi musculi accurtantur, simul trahi debet sursum.

Curatio. Claviculae. 373. Os clavicula, quia gracile est & transverse locatum, in medio non suffultum, facile frangitur, quando pars versus brachium fere semper sub altera parte trahitur, & quia subjacet arteria, & vena subclavia, non caret periculo. Cognoscitur facile, præprimis in macilentis, quum nudum admodum sit, facitque brachium magis duci ad pectus, & difficulter moveri. Restituitur facile tractis humeris a ministro posterius, dum simul suo genu locato ad spinam dorsi, dorsum sustentet minister, nam tunc Chirurgus solis digitis claviculam fractam reponere potest. Difficilius autem in reposita sed de retinentur, sed loca cava supra, & infra claviculam splenis implenda; brachia ita liganda versus dorsum, ut antèrius moveri non possint; ita sustentandum mantili, vel mitella, ut suo pondere non ducat claviculæ annexam partem deorsum; dum charta rigida ad claviculam figurata munita sit pars.

Scapulae. 374. Scapulæ acromion fractum plerumque relinquit impedimentum attollendi brachium. Collum ejus diffractum ob subjacentia vasa periculosum, & raro sanatur. Reliquæ partes fractæ minus periculi portendunt, & facilius curantur. In restitutione attollendum brachium, ut Deltoides musculus sit laxus, dum digitis Chirurgi reponatur fractura. Post repositionem diu non debet æger conari elevare brachium, sed gerere debet brachium mitella admodum sustentatum.

Sterni. 375. Sterni fractura raro versus exteriora facit prominere fragmenta, semper

per fere versus interiora, quod facile patet ex impressione sterni, & interdum strepitu si moveatur pectus: hoc recessu sæpe, vel arteria, vel vena sub sterno jacens rupta, fit sanguinis effusio in cavo pectoris; vel duplicatura mediastini: hac effusione, & distractione mediastini generatur respiratio difficilis, tussis, rejectio sanguinis, dolores pectoris antro, & retro. Restituitur eodem modo, ut in Claviculæ fractura (373) dictum est, sed facta pressione ambabus manibus supra costas ad latera. Si autem ita sternum attolli nequit, neque emplastro tenaci, neque cucurbita, facienda est dissectio integumentorum, & cochlea firmanda in osse sterni, cuius ope attolli debet. Post restitutionem pectus muniendum thorace, vel alia machina, ne comprimi possit sternum.

376. In Costarum fracturis hæc specialia sunt observanda: 1. Separatio cartilaginis a Costis inter fracturas numeratur. 2. Costa fracta ad exteriora minus periculosa, & curatu facilior: ad interiora difficilior: manens solum munimentum exigit. 3. si fragmentum lædens interiora non potest restitui, incisione integumentorum facta, est eximendum. 4. Extrema fracturæ introcedentia restituenda compressione facta circa vertebrae, & sternum, vel & elevatio juvanda emplastro tenaci (322), vel digitis juvari potest si vulnus adsit. 5. si pleura, vel pulmo lædatur, accedentia tussis, dolor, febris, difficilis respiratio, prompta requiritur restitutio. 6. Arteria, vel vena rupta fundens sanguinem in cellulosa pleuræ, vel cavo pectoris exigit compressionem digiti linteo cum liquore styptico supra vas, donec subsistat hæmorrhagia, & effusus sanguis consueta methodo educendus. 7. Emphysema, natum quod vulnus adsit, faciens ut inspirationis tempore aer se insinuet in panniculo adiposo, vel cellulari, pleuræ: aeris recepti tentanda evacuatio, atque tegenda apertura, vesica, vel alia membrana, ut aer intrare non possit. 8. post restitutionem, & deligationem evitanda tussis, clamor, sternutatio, nixus; muniendum pectus contra externum impetum.

377. Raro & non nisi validissima causa franguntur vertebrae: si solus processus sit fractus, tactu, visu, strepitu, & dolore in motu spinæ, detegenda fractura, curatur satis facile, & prompte, modo processus redigatur digitis in pristinum situm, posito corpore, ut hi muscoli sint laxissimi. Si vero major pars vertebrae est fracta, ut medullam spinalem comprimat, ex accedente paralyfi, insensibilitate, stupore, involuntaria urinæ, & fecum evacuatione cognoscenda, promptam restitutionem exigit: si præcedenti modo obtineri non possit, facienda est apertura, ut restituatur fractura, vel eximatur fragmentum, cum alias certe morietur æger.

378. Os Sacrum non nisi valida vi frangi posse, situs, & ossium firmitas comprobatur, sed an os Coccygis possit frangi, propter parvitatem, dubium est; sed sæpius luxatum fuisse observatio probat. Hæc ossa sua sede remota, immisso digito in ano, & pollice applicato externe reponuntur. Caveat æger ne sedendo, vel decumbendo hæc ossa premat, quare sedere oportet in sella perforata.

C A P U T IV.

De Luxatione.

379. **L**uxatio, Chirurgis sæpe dislocatio dicta, est unius ossis in articulo ex sede naturali alterius ossis integra remotio, cum extinctione, vel molestia actionis istius articuli, sine abscissione ligamentorum facta. Si vero integra non fiat remotio ex priori sede, hanc speciem ad subluxationem referunt. Si vero Apophysis separetur ab osse, ut in junioribus, vel si separatio fiat in futura, harmonia, & gomphosi, imperfecta habetur luxatio.

Præcogni-
tio.

380. Ad cognitionem, prædictionem, & curationem hæc præscienda sunt.
1. Cognitio Articulationis ossium. 2. Ligamentorum articulos nectentium.
3. Cursus, & roboris musculorum hoc membrum moventium. 4. Mucilaginis, & medullæ, seu smegmatis articularum. 5. Scientia glandularum in, & circa articulos. 6. Cursus vasorum circa articulos, & partium adjacentium usus.

Varietas.

381. 1. Articulus vi externa, vel intortus, vel nimis tensus, ut inde ligamenta nectentia tensa doleant, manentibus ossibus in sede sua, vocatur *Distorsio*; si vero os aliquomodo in articulo sit remotum, ut non integre sit prolapsum, vocatur *Subluxatio*. 2. Periculum, & difficultas differt in Luxatione facta pro articulatione varia (175). 3. Ex loco versus quem os prolabitur, sursum, deorsum, & ad latera. 4. multis, paucis, vel nullis aliis symptomatibus stipata. 5. Si fiat ab externa, vel interna causa. 6. Recens, vel inveterata. 7. in ætate varia, majore, minorive corporis robore. 8. In partibus variis.

Causa.

382. Causæ Luxationem, & ejus species inducentes distinguendæ in Externas, & Internas, quod requiritur ad prædictionem, & curationem.

Externa.

383. Nam causa externa est semper vis valida, superans contractilitatem, vel cohesionem ligamentorum, & musculorum retinentium articulum in proprio situ. Ea autem minor esse potest in infantibus, pueris, & debilibus, aut si articulus semel luxatus fuit. Hæc ita applicanda est membro, ut dimoveat ex sede sua os; quare quo articulus minus cavus, eo facilior luxatio, quemadmodum in Arthrodia.

Interna.

384. Internæ causæ ad hæc tria referri possunt, 1. quæ causam nectentem minuunt, vel destruunt, 2. quæ articulum implent, 3. quæ valida actione musculorum os e sede sua removent. Quæ causæ simul diversa signa suggerunt, & variam curationem exigunt.

Ligamentorum laxitas.

385. Nam si ligamenta articulos nectentia nimis relaxantur, omnemque amittunt tonum, quod sæpe observatum fuit in ossis fœmoris cum acetabulo coxæ articulatione, per vix ullam vim os ex suo acetabulo excidit, facile moveri potest sine dolore ad quamcumque partem, & magis quam infans fieri potest, membrum sano est longius: fovea circa articulum detegitur; adduci potest pars ad debitam brevitatem; & luxata facile restitui, sed sponte prolongatur iterum, & excidit. Ut talis curetur luxatio 1. membrum est ita sustentandum, ut propria gravitate prolabi non possit. 2. Ligamenta laxata roboranda frictione, fomento linimento, donec Articulus satis sit roboratus. Si post factam luxationem per vim externam remaneat facilior articuli prolapsus, iisdem auxiliis firmabitur.

Muci abundantia, & glandularum intumescencia.

386. Si Acetabulum articuli impleatur nimia abundantia muci tenacis, vel incremento glandularum, quæ mucum in cavum articuli deponunt, fit capitis alterius ossis extrusio; membrum fit longius; sæpe nulla fovea, sed potius intumescencia in ambitu articuli; os reponi non potest, aut si vi recludatur, dolorem movet; sensim increfcit malum: in reponendo sentitur mollietates. Statim linimentis, & fomentis solventibus muci dissipatio est promovenda, atque glandulæ tumescentes resolvendæ, sæpe, & blande, articulus movendus. Si vero fit *Exostosis* implens articulum, nullam medelam capit; lente quoque hoc malum increfcit; in restitutione sentitur durities; reliqua ex natura *Exostosis* (203) cognosci possunt.

Convulsio.

387. Quæ autem ex valida convulsione, ut interdum fit in Epilepsia, generatur luxatio, specialem non habet curationem, & facile cognoscitur.

Effectus.

388. Dum articulus ex sua sede remotus est, quædam sunt generalia, quæ pro signis quoque accipi possunt, reliqua enim specialia propriis in locis tradenda. 1. Mutatio figuræ naturalis. 2. Ab uno latere tumor, & ab opposito cavitas. 3. Interdum prolongatio, interdum accurtatio membri. 4. Im-

potentia movendi istud membrum . 5. Dolor , stupor , Paralysis , Inflammatio , Oedema , Macies , Aridura , Convulsio , Vigiliæ , Sphacelus istius partis , prout os luxatum premit , aut vellicat Arteriam , Venam , Nervum , Tendinem , Membranam , Ligamentum . In subluxatione , figuræ mutatio , & tumor minor , sæpe membrum fit longius , & interdum quædam actio remanet .

389. Post detectam luxationem requiritur statim , ut possit Chirurgus præ-^{Prognosis.} sagire majus minusque periculum , facilem , aut difficilem curationem , quod ex sequentibus intelligi potest .

1. Quo pluribus stipata symptomatibus , eo periculosior .
2. Laxatio in Arthrofi facillima , in Enarthrofi , & Ginglymo difficillima .
3. Quo vetustior , eo difficilior ad restituendum .
4. Quo pluribus musculis membrum stipatum eo difficilior restitutio .
5. Ab interna causa semper periculosior , quam externa causa .
6. Difficillima est , quæ habet simul Epiphysis separationem , uti in Infantibus .
7. Periculosum est , si adsit simul fractura , præcipue circa articulum .

390. Ut curetur articulus luxatus , ipsa curatio ad has quatuor partes referri potest . 1. Extensionem , 2. Repositionem , 3. Retentionem , 4. Symptomatum remotionem .^{Curatio .}

391. Luxatio recens , non stipata Symptomatibus extensionem impedi-^{Extensio .} bus , sequentes cautelas in extensione exigit . 1. Extensio in uno osse , & sustentatio in altero osse ejusdem articuli est facienda . 2. Imperfecta Luxatione , membris majoribus , multis musculis firmatis , atque corporibus robustis , fortior est facienda extensio , quam in his contrariis . 3. Dum tenditur , membrum aliquomodo simul flexum esse debet , ut musculi ab omni parte æqualiter sint tensi . 4. Sensim , & lente facienda est extensio , ut contracti musculi , & ligamenta sequi possint . 5. Tam diu continuanda Extensio , donec extremitates ossium se mutuo tangere non possint . 6. Si manibus , vel mantilibus fieri satis possit , abstinendum ab omnibus machinis . Si cum Extensione relaxantur musculi , optimum est .

392. Extensio statim facienda , interdum impeditur . 1. Si adsit contusio ,^{Impedimenta .} vel inflammatio , qui morbi prius suis propriis auxiliis sunt minuendi . 2. Si simul adsit fractura circa articulum luxatum (295) , impediens extendentem causam inter articulum & fracturam applicari posse . 3. In vetusta Luxatione ligamenta articuli *laxanda* prius *fomentis* , & *linimentis* .

393. Facta tanta Extensione , ut caput ossis non multum tangat marginem^{Repositio .} acetabuli alterius , prudenter remotum caput , si sponte non recedat , reducendum in pristinum locum , cavendum ne trudatur portio marginis in acetabulum ; post reditum lente committendum est caput ossis in acetabulum , quod fiet propria contractione muscutorum , ne perichondrium , vel cartilago , vel glandulæ articuli contundantur , & ita Ancylosin pariant .

394. Bene repositum esse articulum cognoscimus ; 1. reditu figuræ mem-^{Bene repositi signa .} bri naturalis ; 2. Diminutione doloris ; 3. restituta utcumque actione articuli ; 4. stridore aliquo in reditu suo .

395. Hæc restitutio impeditur , 1. imprudenti repositione trudente portio-^{Impedimenta .} nem marginis acetabuli in ejus cavitate , 2. si mucus , glandula tumefacta , vel Exostosis (386) acetabulum implet , 3. si ligamenta , vel musculi ita fuere in vetusta luxatione accurtata , ut satis prolongari nequeant , 4. vel si in vetusta luxatione ligamentum acetabuli stringit collum ossis pone caput , ut extricari non possit .

396. Post repositionem articulus in propria sede est conservandus , mem-^{Retentio .} brum commode locandum , & deligandum .

Conserva-
tio.

397. In luxatione ab externa vi vix requiritur retentio, quum accuratio musculorum, & ligamentorum retinebunt articulum in sua propria sede; quare fasciæ ad retinenda applicata medicamenta magis inserviunt, quam ut retineatur repositus articulus; sed si ex ligamentorum relaxatione fuit luxatus articulus, maxime inserviunt fasciæ etiam, ut retineatur in sua sede articulus.

Deliga-
tio.

398. Antequam fasciis munitur articulus, conducit fricare articulum leniter cum Oleo Althææ, vel Rosarum, vel cum unguento Althææ simplici. Sed si luxatio fiat ex laxitate, fricandus est articulus, & ad eum applicanda *Roborantia*. (385) Prima deligatio ante tertium diem non est innovanda, nisi quædam adsint Symptomata citiorem innovationem exigentia. Post istud tempus leniter movendus articulus ne concreascit, vel rigescat.

Locatio
partis.

399. Membrum repositum, 1. nec nimis flexum, nec extensum esse debet, 2. substrato molli sustentandum, 3. quantum fieri potest, in situ elevato retinendum, 4. ex causa interna magis, quam externa membrum sustentandum.

Sympto-
matum
remotio.

400. Minus frequens est luxationem compositam, seu Symptomatibus stipatam, observare, quam fracturam.

Si adsit *Vulnus*, Ligatura biblica est applicanda, & frequentius deligatio est innovanda, atque medicamenta vulneribus apta applicanda.

Contusio valida eadem exigit, nisi quod sint applicanda, quæ contusionibus adhiberi possunt.

Abscessus citius, & ante maturitatem aperiendus, ne pus in articulum prolabens glandulas, & perichondrium corrumpat.

Cum *Fractura* quid sit agendum, superius (295) monuimus.

Si vero in magnis articulis tam valida fuit facta Luxatio, ut ligamentis ruptis os articuli multum sit protrusum per integumenta, hæc pars ossis vasis privata moritur, citius autem si reponatur, quam si non reponitur; quare sola Amputatio restat ad conservationem vitæ.

Questio-
nes.

401. Cur perfecta Luxatio in Ginglymo periculosior, quam in Diarthrosi, & Arthrodia?

Dux prominentiæ ossis receptæ a duabus cavitatibus non possunt e sede sua detrudi, nisi tantum elongentur ligamenta, ut fere semper disrumpan- tur, ut fit in Ginglymo: sed in Arthrodia, & Enarthrosi tanta non requiritur prolongatio ligamentorum, ut fiat luxatio.

402. Cur in Ginglymo raro perfecta, sed in Enarthrosi, & Arthrodia, raro imperfecta luxatio?

In Ginglymo unum caput ossis potest recipi in alterius acetabulum. Sed rarum est, ut caput ossis persistere possit supra marginem acetabuli, quin contractione musculorum, vel levi motu membri recadat in suum acetabulum.

403. Unde sonitus in restitutione ossis luxati sæpe, etiamsi lente reponatur?

Si magna vi retruditur articulus luxatus ex collisione ossium facile concitatur sonitus: sed si lente reponitur, forsitan inde est, quod liquor in acetabulo collectus tempore luxationis, nunc in restitutione cum sonitu extrudatur. Vel quia margo cartilagineus, antea flexus, nunc retrofiliens ad os durum allidat.

404. An bonum indicium, si in restitutione luxationis auditur sonitus.

Si magna vi retruditur os luxatum in proprium situm, ex collisione unius ossis ad alterum generatur non solum sonitus, sed etiam contusio marginis acetabuli, perichondrii, & cartilaginis articulum obducentis, unde postea sæpe *Ancylosis*. Quare ex hoc signo non debet gloriari Chirurgus, se bene restituisse luxationem, sed imprudenter, & nimis valida vi reposuisse articulum fateri tenetur.

405. Cui usui ligatio articuli post Luxationis restitutionem?

In luxatione ex laxitate ligamentorum utilis est, ut adducantur ligamenta; sed si fiat ab intumescencia glandularum, & a valida vi, ligatio adhibetur ad retinenda medicamenta applicata, quum repositus articulus propria contractione musculorum sponte retinebitur in naturali suo situ.

406. An articulus post repositionem Luxationis firmiter ligandus, & ei applicanda adstringentia, ut intercipiatur fluxio?

Veterum doctrina fluxionis quia obsoleta est, curationis indicatio inde veniens quoque evanescit. Sed si ex laxitate fiat luxatio, utraque hæc possunt adhiberi, ut magis accurrentur ligamenta. Sed si luxatio sit ex valida vi, cui conjuncta semper est contusio, utraque hæc damnosa sunt.

407. Unde remanens strepitus, & crepitus articuli post restitutionem luxationis?

Articulus vi remotus sæpe simul induxit contusionem glandularum, & perichondrii, quibus læsis generatur defectus smegmatis, & inæqualitas superficiæ tangentis: dum igitur deinceps movetur articulus, generatur strepitus.

408. Cur sæpe post Luxationem Ancylosis?

Si ex valida vi luxatio fuit facta, ut cartilago, vel perichondrium fuerit læsum, callus excrescens coalescere facit articulum, præprimis si nimis diu immobilis retinetur post repositionem.

Luxationes particulares.

409. Articulatio Arthrodia dicta admodum plana, in humero facillimam *Humeri.* luxationem admittit: sed eminens acromium scapulæ, clavicula, & musculus deltoides impediunt luxationem oblique, directe sursum; quare fere semper oblique, vel directe seorsum fit humeri luxatio.

410. Deorsum luxatum humerum his signis cognoscimus. (1) fovea fit *Signa.* ubi naturaliter humerus prominet. (2) acromium scapulæ maxime eminet, (3) sub ala tumor, (4) brachium altero longius, (5) cubitus recedit a corporis trunco, & adduci nequit nisi magno cum dolore; si fiat magis in priora sub musculo pectorali, cubitus posterius ducitur: si fiat luxatio versus posteriora, totum brachium trahitur versus anteriora pectoris. Quæ luxatio in anteriora fit, comprimendo vasa sub ala locata plura symptomata inducere solet, & citiorem restaurationem exigit, quam reliquæ species.

411. Ut ex arte fieri possit extensio, corpus ægri firmandum mantili per *Extensio.* extus ambiente sub brachiis, ut a Ministro, vel ministris corpus versus latera. tus sanum aliquomodo inclinatum possit firmari sedens æger supra sellam humilem. Dein alter minister prehensio brachio supra cubitum manibus, vel fasciis ansatis sensim, & lente trahit brachium habens angulum cum corpore fere semirectum. Si manus non sufficiunt ad extensionem, adhibere solent machinas varias, quæ semper periculosiores, & majores dolores excitant.

412. Post sufficientem extensionem Chirurgi munus est reponere caput hu- *Restitutio.* meri in acetabulum scapulæ: hinc sumit mantile nodo collectum, per quod ægri transit brachium ad manus distantiam circiter ab ala ægri, atque per hoc mantile dimittit Chirurgus suum caput, & unum brachium, ut ope hujus quantum visum est, attollere possit brachium. Ponit dein unam manum supra scapulam, quam deorsum trudit, ut eo liberius caput ossis humeri reponi possit: hoc facto, inter extendendum ambabus manibus, una circa alam, altera circa cubitum, ita os humeri dirigit, ut requiritur, dum simul ope mantilis brachium attollit. Si tum redactum os, sensim dimittendum in suum acetabulum.

Post re-
positio-
nem.

413. Ita repositum brachium in mantili, vel mitella sustentante geren-
dum ad pectus, & omni biduo, vel triduo hic articulus, brachio sustenta-
to sub cubito, est movendus prudenter, ne concreascit.

Per ma-
chinas
restitu-
tio.

414. Si vero vetusta sit luxatio, vel homo robustior, quam ut manibus
possit fieri sufficiens extensio, variae sunt excogitatae machinae tendentes, quae
in Chirurgicis pictae inveniuntur. Omnis autem restitutio supra januam,
scalam, crucem, vel cum calcaneo, sunt operationes imprudentes, & do-
lorosae. Sed machinae artificiosae tendentes, si manibus restitui non potest,
sunt adhibendae, quae tendunt brachium, & simul sustentant pectus.

Cubiti.

415. Quia Cubiti articulatio non solum est per ginglymum, sed per ole-
cranum ulnae firmatur in fovea ossis humeri, atque articulus firmissimis li-
gamentis nequitur, Luxatio ad latera raro perfecta, & si fiat perfecta, ple-
rumque quaedam ligamenta simul rupta sunt. Anterior non luxatur nisi si-
mul Olecranon sit fractum: posterius autem frequentius luxatur. Cognitio,
& Restitutio ex generali doctrina potest peti. Sed post restitutionem quoti-
die, vel alterno die movendus est cubitus, quia facillime concreascit.

Manus.

416. Manus tota raro luxatur ad latera, propter eminentiam Ulnae, &
Radii, sed saepius in anteriora, & posteriora. Haec Luxatio propter tendi-
num multitudinem adjacentium, admodum dolorosa, & multa inferens Sym-
ptomata. Officulorum Carpi, & Metacarpi, atque Digitorum Luxationes
facile cognoscuntur, atque communi methodo reponuntur.

Femoris.

417. Os femoris luxatum fuisse ex acetabulo ossis coxae in valgis, & clau-
dis quibusdam, dissectione cadaverum constat; sed etiam saepe detexerunt
collum femoris fuisse abruptum, in quibus judicarunt adfuisse Luxationem.
Hanc fieri vix posse a valida vi Luxationem, comprobant. (1) vis tanta
externa ossi femoris applicari vix potest, quae superaret tenacitatem liga-
menti, quo caput femoris nequitur acetabulo, & superaret angustiam mar-
ginis acetabuli, cui circumquaque collum femoris per validissima ligamenta
nequitur, quin potius ipsum os frangeretur. (2) Ligamentum os acetabulo
nequitur est firmissimum, externa tensione vix separandum. (3) Margo ace-
tabuli angustius, quam est magnitudo capitis ossis. (4) profundissima est
articulatio. (5) Validissimis musculis retinetur in sua sede. Ex quibus con-
stat, fracturam cervicis femoris a valida vi habitam fuisse in Valgis, & Clau-
dis pro Luxatione; sed ab incremento glandulae in acetabulo haerentis (386),
vel muci confluxu, ut in Ischiaticis, vel laxitate ligamentorum (385) inter-
dum hujus articuli luxatio fuit inventa, quod cognoscimus ex hujus articuli
diuturniore dolore, luxatione sine valida vi facta, atque ex motu hujus ar-
ticuli facili sine strepitu, aut multo dolore. Curatio hujusmodi luxationis
tradita est allegatis locis.

Patella.

418. Patella non nisi ad latera luxari potest, quin simul rumpatur tendo
musculorum, in quo haeret: quia unde haeret Patella, facile cognosci potest,
& restitui: nam membrum hoc locetur erectum, dummodo aeger non con-
tur elevare pedem, patella libere quaquaversum ad latera moveri potest,
atque ita minima vi, & sine extensione membri, solis digitis Chirurgi re-
poni potest.

Genu.

419. Genu, id est articulus inter femur, & crus, ob magnitudinem, &
articulationem per ginglymum, & quia anterior firmatur tendinibus dictis
(418) atque patella, raro ad latera, vel anteriora luxatur: si autem fiat,
plerumque quaedam ligamenta sunt rupta. In posteriorem partem luxatum
genu facile cognoscitur, & communi modo restituitur; nisi saepe post resti-
tutionem moveatur, facile generat ancylosin.

Fibula.

420. Si Fibula os removetur a Tibia, species luxationis est, quae praeter
repositionem exigit fortiolem per fascias constrictionem, qualis fere solet
fieri in fracturis.

421. Nisi firma articulatione adhæret pes cruri, ob pondus corporis hic *Pedis.* articulus frequentissime subiret luxationem: quæ tamen si fiat admodum dolorosa est, sed communi methodo restituitur, atque post restitutionem exigit omissionem ambulationis. Hic autem articulus sæpius patitur contusionem, & contorsionem ligamentorum, quando dolor inde natus pro subluxatione sæpe habetur; qui tamen dolor, ut ceteri a contusione dolores, est curandus.

422. Maxillæ inferioris condyloides processus in manducatione antrorsum, *Maxille.* & retro euns, vehementi oscitatione, convulsione, vel interdum collisione externa, in anteriorem partem luxatur, uno vel altero, vel utroque latere, quod ex menti distorsione, & oris hiatu facile cognoscitur.

423. Quoniam æger os claudere nequit, & coronoides processus admodum urget temporalem musculum ad jugalem processum, prompta, & prudens facienda est restitutio, locatis pollicibus linteo bene munitis utrisque supra dentes molares inferiores, atque digitis externe ad angulum maxillæ, dum firmiter tenetur caput a ministro. Tunc primo deorsum, postea posterius; ultimo sursum pellendus est condyloides processus maxillæ; quæ omnia subito fieri debent cum retractione pollicum, ne æger mordeat istos; vel quod prudentius est, inter restituendum aliquod corpus non admodum durum, pollicibus crassius, locandum inter dentes incisivos, ut æger pollices mordere nequeat. Post restitutionem per aliquot dies evitare debet manducationem cibi durioris.

424. An per Alapam, vel Colaphum maxillæ luxatio restituenda?

Quidam Chirurgi gloriantur, se per alapam prompte restituisse hanc luxationem: sed sentio imprudentem, & truculentam, minusque Chirurgo decentem esse restitutionem, quia corona maxillæ interdum ita impingitur jugali processui, ut inde verenda Symptomata inferantur.

425. Vertebrarum Luxatio raro perfecta, nam si tota vertebra remota sit *Vertebrarum.* ab altera, rupta medulla spinalis mortem infert: sed fit plerumque luxatio in una, vel altera apophysi obliqua, vel in utrisque simul, quod cognoscimus ex corporis diversa flexura, in hoc, vel istud latus; vel directe antrorsum.

426. Lumborum vertebræ frequentius luxantur (1) quia circa medium *Lumborum.* corporis locantur, (2) crassa cartilagine distinctæ sunt, (3) ob planitiem conjunctionis. Os autem Coccygis intro versus luxatum, premens intestinum rectum, ut hujus ossis fractura reponitur (378)

427. In colli Vertebris rarior, quam in vertebris lumborum, luxatio, *Colli.* (1) corpora vertebrarum colli magis per eminentiam, & foveam articulantur. (2) minor copia cartilaginis interposita. (3) magis sitæ ad corporis extremum.

428. Si caput cum vertebris colli patitur luxationem, qualis luxatio vocatur *Capitis.* *Collum fractum*, promptissime debet reponi, posito corpore ægri supra solum, vel pavementum, dum Chirurgus manibus ad utrumque latus capitis, prehensum caput elevat, sic movet, & dirigit, ut in situm redeat; curandum postea, ut aliquamdiu immobile retineatur caput.

429. In Vertebris dorsi rarissima fit luxatio, sed interdum Costæ verte- *Dorsi Co-*
bris articulatae sursum deorsum, & ad interiora luxantur, quam luxationem *starum.*
ex comparatione ad oppositum latus, & ex symptomatibus difficilis respira- *Clavicu-*
tionis cognoscimus; restituitur sursum, vel deorsum luxata costa suspensione *larum*
ægri ab humero, dum Chirurgus simul in locum reponit costam. Sed si ad *ensifor-*
interiora recesserit, ut fractura costæ (376) hæc luxatio tractanda. Si vero *mis Car-*
Clavicula ad os sternum sit luxata, premens tracheam, arteriam, carotidem, *tilagi-*
& reliquas adjacentes partes, varia inde inducit symptomata: sed altera pars *nis.*
cum acromio scapulæ articulata si luxetur, interdum pro ossis humeri fuit

habita, cum quoque brachii motum impediat. Restitutio vix differt a fractura claviculae. (373) *Ensiformis* Cartilago fracta attollenda Emplastro tenaci, vel cucurbita anthia instructa, dein muniendus locus contra novam intropressionem.

Verte-
brarum
luxatio-
nis si-
gna.

Curatio.

430. Quævis vertebra luxata spinæ incurvaturam facit: si una sit luxata, angulosa est curvatura; si plures, sit curvatura polygona: utrisque apophysibus luxatis, urgent corpus directe antè; si vero alterutra sit luxata in oppositum latus, oblique antrosum inflectitur.

431. Locandus est æger ita supra corpus cylindricum pulvinari munitum, ut prominens luxata pars directe sursum habeatur: trunci superior, & inferior pars flectendo magis, & simul extendendo debet trahi a ministris, dum Chirurgus manu urget vertebra luxatam in propriam sedem; dein subito pars trunci superior elevanda; si unica hac vice non sit facta repositio, iteranda est operatio.

Questio-
nes.

432. An extensione spinæ secundum lineam rectam fieri potest restitutio luxationis?

Ex compositione vertebrarum facile patet; neutiquam per extensionem secundum lineam rectam, restitui posse luxationem vertebræ, nisi apophysis lateralis simul sit fracta: potius enim disrumpetur spinalis medulla, & moreretur æger.

433. An forti compressione supra vertebra luxatam repositio fieri potest? Sæpe hoc ab imperitis fuit cum lethali effectu tentatum, cum tali modo reponi non possit, nisi forte diffingatur processus vertebræ luxatæ.

434. An non perverso, & inæquali incremento cartilaginis inter vertebrae fere similis figura spinæ potest fieri, ac si esset facta luxatio?

Hæc observatio est frequens in gibbosis, sed tunc sensim major fit spinæ incurvatio, dum in luxatione subito formatur.

435. An vertebræ perfectæ luxari possunt sine subsequente morte?

Perfecta nequit fieri luxatio in vertebra, quin medulla spinalis, in theca vertebrarum decurrens, disrumpatur, cujus ruptio primo inducit insensibilitatem, & paralyfin partium inferiorum, & dein mortem.

436. Cur luxatio vertebrarum spinæ in superioribus periculosior, quam in inferioribus?

Omnis vertebrarum luxatio est periculosa ob adjacentem medullam spinalem, ex quibus oriuntur nervi per corpus distribuendi: si ergo spinalis medullæ pars superior premitur a luxatione, omnes functiones nervorum abolentur, & æger brevi perit: sed si in parte inferiore portio spinalis medullæ comprimitur a luxatione, in partibus superioribus, aliquamdiu remanere possunt functiones vitales, donec restituta sit luxatio.

LIBER III.

CAPUT I.

De Arteriis.

Transi-
tus.

437. **A**bsoluta descriptione sustentaculi corporis humani generalis, ejusque morborum, altera subjungenda est pars doctrinae, quæ exponit transitum humorum ad omnia corporis puncta, eisdemque reducit; ut maneat vita. Organa, hæc facientia, sunt: (1) *Arteriae*, (2) *Venæ*, (3) *Nervi*, ut & reliqua vasa circulatoria, quæ ad has partes referuntur. In quibus fabricam, actiones, & morbos sumus exposituri.

Arteria
defini-
tio.

438. Canalis ramosus, vehens liquorem circulatorium a trunco versus ramos,

mos, in viventibus sanis ubique eodem tempore se constringens, dimittens, nisi forsan in quibusdam organis, vocatur Arteria.

439. Tale vas est (1) *Arteria Aorta*, ex sinistro ventriculo cordis proveniens, & accipiens sanguinem. (2) *Arteria Pulmonalis*, simili modo oriens ex dextro cordis ventriculo. (3), *Arteria Lymphatica*, ex ramis arteriæ cruentæ provenientes, non admittentes sanguinis globulos rubros. (4) *Arteria portarum*, quæ ex finu venæ portarum acceptum sanguinem ducit ad omnia hepatis puncta. Cuncta hæc vasa, etiam si in statu præternaturali motu retrogrado interdum admittant fluxum, retinent tamen Arteriæ nomen.

400. *Aorta*, five *Magna arteria*, unico trunco ex sinistro cordis ventriculo veniens in dextro latere pectoris sursum tendens, post adscensum trium digitorum arcum formare incipit ad finistrum latus tendentem, post quem deinceps vocatur *Aorta descendens*. Interne admodum lævigata, nullis valvulis instructa, nisi in origine ex corde, tribus *Semilunaribus*, reditum impediuntibus. Successive multos emittit ramos, qui sensim in minores abeunt. Capacitas omnium ramorum simul major invenitur, quam est capacitas huius trunci. Origo ramorum ex trunco, & trunculis est fere ubique cum angulo obtuso versus truncum: *Mammariæ* autem, *Hypogastricæ*, & *Umbilicales* cum angulo acuto; *Intercostales* vero, & *Renales* rectum servant angulum cum trunco.

441. *Externa Tunica*, seu membrana arteriæ, quæ communis est partibus adjacentibus, censetur ex *Pleura* oriri, dirigens vasa adeuntia substantiam arteriæ, quæ arteriæ, & venæ in lateribus arteriæ *Aortæ* inveniuntur, ex coronariis proveniunt, facientes multiplices plexus, & anastomoses: nervos, & vasa lymphatica quoque conducit. (2) Huic subjacet alia *Cellulosa tenera*, dilatabilis. (3) Subsequitur dein alia tegmine solido, inextricabili confecta, per quam infinitæ arteriæ, venæ, & nervi distribuuntur, & quæ continet cryptas, seu lacunas glandulosas, confectum mucum in cavum arteriæ eructantes; eam vocant *nervosam*, *glandulosam*, & *vasculosam*. (4) Huic subjacet *Tunica musculosa* vocanda, constans fibris multis orbicularibus, contractilitate, & motu vitali donatis, in majoribus arteriis in multas lamellas separabilis: constrictione harum fibrarum propellitur ulterius contentus sanguis, & iterum dilatantur sanguinis impletione, vi cordis propulsi, ut alii muscoli a suis antagonists: actione harum fibrarum continuatur sanguinis trajectus, qui deficeret, si solum cor teneretur totam sanguinis massam propellere. Si in omnibus fibris arteriarum a causa morbosa, motus major concitetur, formatur *febris ardens*, sed si in uno vel quibusdam fiat ramis, ideam *Inflammationis* præbet. (5) *Intima* sanguini transfluenti contigua tenuissimis secundum longitudinem currentibus fibris conficitur, ut ex accurtatione abscissæ arteriæ satis evincitur, quamvis a quibusdam negetur.

442. Cur arteria secundum longitudinem secta retorquetur?

Hoc experimentum in viventibus, & cadaveribus observatur, quare non dependet ex motu vitali solo fibrarum orbicularium: sed quoniam in viventibus citior, & major fit retorsio, judicandum est, a motu etiam vitali promoveri.

443. Cur arteria transversum abscissa retrahitur?

Hoc constat in omni experimento, & vulnere, nam abscissa arteria sensim ita retrahitur versus utramque partem, ut magnum formetur spatium inter extrema abscissa, & arteria sub carne abscondatur. Hoc fit quoniam fibræ longitudinales arteriæ solutæ sua contractilitate insita trahunt partem solutam versus partem adhuc integram, quæ accedere non potest.

444. Cur arteria abscissa se sensim integre claudit, nisi fit nimis magna?

In transversum abscissa arteria fibræ longitudinales se accurtantes faciunt, ut multæ fibræ orbiculares congregentur in minori arteriæ longitudine; hæc tunc

tunc orbiculares prævalentes sensum sua contractilitate contractæ totam vasculi cavitatem claudunt : sed si sit arteria major, tota cavitas non potest constringi, quoniam tam magna non fit accurtatio fibrarum, ut talis ampla cavitas possit claudi.

Arteria-
rum a-
ctio.

445. In arteriis viventium triplex observatur Actio. (1) *Pulsus*, qui dicitur motus arteriarum naturalis alterne se stringens, & dimittens. (2) *Pulsatio*, si arteriæ agitatio illa percipitur in locis non consuetis; vel si in locis consuetis validior percipitur pulsus actio, adeo ut sit veluti pulsus fortior. (3) *Palpitatio* autem videtur inanis, & inordinata arteriarum actio, ut fit in arteriarum motu si deficit influens sanguis.

Exitus
arteria-
rum.

446. Quum arteriæ omni pulsatione e corde recipiant sanguinem, requiritur igitur recepti sanguinis exitus, quia non accumulatur: ille autem exitus est multiplex. Antequam vero arteria ex suis extremitatibus emittit sanguinem, rami arteriosi infinitis modis sibi mutuo inosculantur, facientes plexum arteriarum, qui eo frequentiores quo redduntur arteriæ minores: ut patet in ala vespertilionum, rana, cauda anguillæ, & omnibus membranis nostri corporis pellucidis.

In ve-
nam.

447. Plerumque post formatos plexus, interdum etiam simplici fabrica ramosa, arteria transmittit sanguinem rubrum in principia venarum, ut patet per microscopia in viventibus, & pellucidis animalibus; atque injectione facta in arteriam, redeunte materia ceracea per venam, multis in locis corporis, sed conspicue in mesenterio.

In Tha-
lamos.

448. Quibusdam in locis corporis, ut in corporibus spongiosis penis, & clitoridis, arteria effundit sanguinem in cavitates, vel thalamos, ex quibus venæ amplo orificio recipiunt sanguinem. Quidam existimant in Liene vitulino similem esse fabricam.

In arte-
rias lym-
phaticas.

449. Pars sanguinis pellucida minoribus constans partibus, quam sunt globuli rubri, deponitur ex arteriis cruentis in arterias lymphaticas, angustiores, quam ut possint unicum admittere globulum. Hæ vero magis dilatatæ arteriæ rubrum etiam sanguinem admittunt.

In vas
secreto-
rium, &
excreto-
rium.

450. Aut arteriæ extremitates eo usque attenuatæ, ut non transmittant globulos rubros nisi per validiorem impetum, vel morbosam dilatationem finium, (1) desinunt in vas simplex exhalans sine ullo organo glanduloso, quæ extremitates quibusdam in partibus collectæ efformant villos. (2) Aut colliguntur in quadam vesicula, seu folliculo, seu crypta, quæ ab omni parte recipit, & colligit effusum ex arteriis humorem, quem emittit deinceps per proprium emunctorium, quales exitus passim in cute, ore, naribus, œsophago, ventriculo, & intestinis, deponentes muscosum humorem. (3) Vel congregantur in organo quodam glanduloso, in quo arteriarum extremitates videntur continuari in principia istius glandulæ ductus; alii putant se exonerare in folliculos glandulosos, ex quibus orientur principia ductus excretorii, quæ sententia minus quam prior respondet experimentis.

Quæstio-
nes.

451. An non potest fieri narium hæmorrhagia, lochiorum, & mensium fluvijs, aut profluvium, sudor sanguineus, mictus cruentus, & diarrhœa cruenta, sine ruptione vasorum?

Quoniam arteriæ sine structura glandulosa exhalantes, & desinentes in cryptas, non transmittunt sanguinem rubrum, quia angustiores, accedente majore impetu dilatante, vel relaxatione osculorum, igitur sine ulla vasorum ruptione sanguinem fundere possunt: immo rami venarum uteri, & intestinorum valvulis carentes simili modo per motum retrogradum sanguinis in his, sanguinem fundere valent sine vasorum ruptione.

452. An sanguis ex arteriis in venas euns non transit per anastomoses, sed per parenchyma intermedium?

Si manifesta experimenta testantur in viventibus, & mortuis, sanguinem per

per anastomoses ferri ex arteriis in vena; corruunt omnia ratiocinia (quæ collegimus Comp. Tom. I. Tr. XIX. §. L. Hæc experimenta ita sunt divulgata, & toties repetita, ut non opus adstruere.

453. An arteria operatur sola elasticitate, vel contractilitate?

Si in animalis adhucdum viventis arteria abscissa indatur digitus; quamdiu vivit animal; constringitur digitus alterne, ac si esset in cor immissus per abscissum mucronem, eo autem mortuo, cessat hæc alterna pressio. Quoniam autem elasticitas, & contractilitas non est actio vitæ, patet hanc alternam pressionem non fuisse proruptam ab elasticitate, vel contractilitate, sed a motu vitali.

454. Cur arteriæ viventium plenæ, mortuorum fere vacuæ sine sanguinis effusione?

Dum moritur animal, primo cessat cordis actio, deinceps quiescit arteria, denique etiam vena propellere sanguinem definit: ergo ad partem primo quiescentem colligi debet sanguis, id est in venis, & quia pergit arteria propellere, quæ nihil ex corde recipit, ea omnino depleri debet.

455. An sanguinis propulsio a sola cordis constrictione?

Huic sententiæ obstant multæ difficultates, 1. similis alterna constrictione in arteriis, quam corde. 2. cor, mucrone abscisso, inditum digitum modice premit, & potentia contrahendi non superat gravitatis decem librarum potentiam, quæ non sufficit ad totam massam circumducendam. 3. potentia injiciendi non major, quam naturalis constrictione cordis, non valet per viscus mortuum trajicere liquorem. 4. stimulus valet in speciali ramo arteriæ concitare motum, sine motu cordis mutato. 5. transitus injecti liquoris promovetur manus palpatione. Quare sanguinis propulsio juvatur motu vitali arteriarum.

456. An Arteriarum contractio dependet ab elasticitate laterum tensa per distendentem intus sanguinem? vel innata contractilitate? vel impletione vasculorum in suis lateribus? vel influxu spirituum vitalium?

Videntur hæc causæ unitæ præstare arteriarum actionem, sed præcipua harum videtur influxus spirituum; minima autem impletio vasculorum minorum in lateribus.

457. An nulli possunt fieri morbi ex vitio succo arteriarum?

Arterias intus muco obliniri nemo negare potest, digitus inditus fidem faceret; hunc succum solum in nostro corpore omnium morborum immunem esse, fidem superat. Si vero acrimoniam contraxerit stimulantem fibras arteriæ ut aliis in partibus corporis, majorem motum facit, & ut varia sunt vitia, quemadmodum in reliquis humoribus, varii nascuntur morbi.

Arteriarum Distributio.

458. Aorta arteria (440) unico trunco ex sinistro cordis ventriculo veniens, in suo ostio tribus valvulis semilunaribus ita est instructa, ut qui semel transit sanguis redire non possit: reditu enim sanguinis facciformes hæ valvulæ turgentes totam cavitatem Aortæ obturant, cum id spatium triangulare, quod inter tres valvulas circa axin aortæ relinqueretur, tribus tuberculis ad mediam partem marginis valvularum hærentibus, accurate impleatur.

*Aorta
tres val-
vulæ se-
miluna-
res.*

459. Plerumque duobus, raro tribus orificiis, ex aorta, statim pone valvulas semilunares, oriuntur Arteriæ Coronariæ, quæ præbent arterias cordi, auriculis, & ex corde provenientibus vasis majoribus.

*Arteria
corona-
rie.*

460. Ad trium circiter digitorum distantiam ab origine aorta arcum formare incipit, qui sinistrorsum tendit. Ex hujus Arcus convexa parte 1. ori-

*Arteria
ex Arcu
proveni-
entes.*

tur *Subclavia dextra*, quæ emittit *Carotidem dextram*, 2. *Carotis sinistra*, 3. *Subclavia sinistra*.

Carotides externæ.

461. Ex Carotide utraque emittitur *Carotis externa* dicta, quæ in utroque latere colli, dat ramos *Laryngi*, *Pharyngi*, *Musculis linguæ maxillæ*, *labiis*, *ori*, *naribus*, *oculis*, *auribus*, *temporibus*, omnibusque externis partibus capitis: unus ramus ex hac arteria proveniens per speciale foramen intrat cranium, & distribuitur in *Duram matrem*.

Carotides internæ.

462. Emissa carotide externa, reliqua arteria, quæ nunc vocatur *Carotis Interna*, intrat Canales osseum cranii, in quo patitur inflexiones, ut formet figuram instar literæ S. Hoc in loco ejus tunica admodum attenuatur, ut deinceps arteriæ ex carotidibus provenientes habeant tunicas paulo crassiores quam tunicæ venarum. Ex his dein cum vertebralibus junctis formantur magnæ *Anastomoses*, quæ dicuntur *Circulus Villisianus*, sub cerebri basi, atque inde proveniunt omnes arteriæ, quæ per omnes partes encephali distribuuntur.

Subclavia.

463. Ex subclavia arteria utriusque lateris sequentes oriuntur arteriæ.

1. *Vertebrales*, quæ in itinere multas arterias tribuunt medullæ spinali, sub prima colli vertebra instar literæ S. inflexæ, amittentes, ut *Carotides*, portionem tunicæ muscularis, ampliores factæ, quam dum intrabant *Encephalon*, coalescunt sub medulla oblongata in arteriam *Cervicalem*, quæ iterum filia, missis multis ramulis arteriosis, unitur cum carotidibus internis in *circulum Villisianum*; ex hac etiam reflectitur *Spinalis arteria*.

2. *Muscularis colli*.

3. *Scapularis externa*.

4. *Intercostalis superior*, pro duabus, vel tribus costis superioribus.

5. *Mediastina*, quæ etiam dat ramos pericardio, & thymo.

6. *Diaphragmatica superior*.

7. *Mammaria*, descendens sub sternum in ventrem inferiorem, dat ramos mammis, & musculis pectoris, & ventris.

8. *Axillaris*, tendens ad brachium, ex qua iterum oriuntur *Thoracica*, quæ præbet mammarias externas, & vertebrales externas: *Scapularis interna*; *Brachialis*, quæ emittit *Radixam*, & *Cubitæam*, & reliquas arterias, quæ per manum distribuuntur.

Aorta truncus.

464. Post emissos ramos arteriarum dictos, & flexuram factam, fertur *aorta* deorsum circa spinam dorsi usque ad os sacrum, ubi bipartitur in *Ilicas*: hæc pars *Aortæ* potest vocari *Aorta Descendens*.

Arteria ex trunco aortæ provenientes.

465. Ex hoc trunco i. oritur *Arteria Bronchialis*, quæ sæpe etiam ex *Intercostalibus* provenit.

2. *Intercostales inferiores*, tendentes ad costas omnes, exceptis tribus, vel quatuor superioribus, & ad musculos abdominis.

3. *Oesophageæ*.

4. *Diaphragmaticæ inferiores*, quæ etiam interdum oriuntur ex *coeliaca*.

5. *Cœliaca*, ex facie anteriore trunci aortæ, statim sub diaphragmate, oritur angulo obtuso versus truncum lato admodum principio, post originem dispescitur in ramum dextrum, & sinistram. Ex ramo dextro oritur *Gastrica dextra*, *Epiploica dextra*, *Pancreatica*, *Duodena*, *Hepatica*, *Cystica gemellæ*. Ex sinistro autem ramo, *Gastrica sinistra*, *Epiploica sinistra*, *Splenica*, ex qua etiam *Pancreatica sinistra*. Omnis per has arterias allatus sanguis effunditur in ramos venæ portarum, ut ire debeat per hepar, antequam tradatur venæ cavæ.

6. *Mesenterica superior*, quæ ulterius ad intestina tenuia tendit.

7. *Renales*, olim *Emulgentes* dictæ, angulo recto ex trunco aortæ venientes.

8. *Atrabiliaræ*, ad *Renales capsulas* tendentes.

9. *Adiposa*, in pinguedine renes cingentes evanescentes.
 10. *Spermaticea*, dextra plerumque ex trunco aortæ, sinistra ex renali; in viris tendunt ad testes, in mulieribus ad ovaria.
 11. *Mesenterica inferior*, per mesocolon tendens ad crassa intestina; quæ per intestinum rectum distribuitur, vocatur *Hemorrhoidalis interna*.
 12. *Lumbares*, præcipue distribuuntur per musculos lumborum, & ventris.

13. *Sacra*, per medium ossis sacri decurrens, distribuitur per pelvim.
 466. Tandem dispescitur truncus Aortæ in duas arterias magnas, quæ dicuntur *Iliacæ*. Utraque Iliaca subdividitur in duas alias arterias, quarum una vocatur *Interna*, altera *Externa*. Ex *Interna* oritur *Hypogastrica*; quæ ad intestinum rectum veniens dicitur *Hemorrhoidalis externa*. Ab *externa* vero Iliaca provenit *Epigastrica*, quæ Mammariis unitur, *Umbilicalis*, *Muscularis Pudenda externa*, *Inguinalis*, quæ venæ incumbit; hæc etiam dividitur in externam minorem, & internam majorem: ex qua *Poplitea*, *Suralis*, & *Tibialis*, quæ præbent arterias per pedem distribuendas.

C A P U T II.

De Hemorrhagiis.

467. **A**rteriæ, ut reliqua organa corporis, suis propriis morbis corripiuntur, qui referri possunt ad diversas partes in arteriis observandas *Arteriarum morbi*.
 1. ad ipsa latera arteriarum, quorum integritas potest solvi, & fieri potest Laxitas, Rigiditas, & Fragilitas. 2. Ad Capacitatem, quæ augeri, & minui potest, & omnino obliterari. 3. Ad Actionem majorem, minorem, turbatam, & extinctam, quæ complectitur Inflammationem, Erysipelas, pulsationem, palpitationem. 4. Ad earum succum intus oblinientem, qui abundare, deficere, & degenerare potest. 5. Ad sanguinem per arterias fluentem. 6. Ad res externas sustentantes, quarum privatio, vel validior pressio, multa mala infert. Ex vasto hoc pelago eligemus *Hæmorrhagiam*, *Inflammationem*, *Abscessum*, *Gangranam*, & *Sphacelum*, atque *Aneurisma*, quibus morbis medentur Chirurghi.

468. In solis arteriis, & venis paucisque locis intermediis continetur sanguis ruber, qui si extra hæc repagula funditur, sive extra corpus, sive in cava corporis, generali nomine vocatur *Hæmorrhagia*, quæ vel naturalis, ut in feminis, vel morbofa, varia accipit nomina, sed ex omnibus his *Hæmorrhagia narium*, & *Vulnerum*, quoniam Chirurgicam opem postulant, in hoc loco tractanda. *Hæmorrhagiæ Definitio*.

469. Generales *Hæmorrhagiarum* causæ ad hæc genera referri possunt. 1. *Hæmorrhagiæ causa*. Quæ arteriarum, aut venarum integritatem solvunt vi illata. 2. Implendo dissolvunt, vel aperiunt. 3. Impetu interno diffringunt, vel dilatant. 4. Sustentaculi ablatione rumpi permittunt. 5. Corrodendo solvunt. 6. Fragilitate naturali, vel acquisita rumpi permittunt. 7. Laxitate orificiorum sanguinem coercere non possunt. 8. Denique in sanguine summa tenuitas, & deficiens cohesio, qui coerceri non potest.

470. Arteriarum diffractio a quovis corpore duro, sive sit ab instrumento acuto, quando dicitur vulnus, vel obruso, Contusio vocata, sive fiat ex Laceratione, aut duro fragmento ossis, ad eundem titulum referri potest; quia effunditur sanguis sine indicatione evacuationis, & inde post remotionem rerum alienarum, si expedit, statim est compescenda hæmorrhagia, nisi casu proficit. *A vulnere*.

471. Sanguinis major abundantia in vasis cruentis, quam ut coerceri possit, vel dilatat oscula arteriarum, ut transmittant cruorem, vel diffringit. *Ex abundantia*.

1. Si sit mera plethora, ut in juvenibus, victu opiparo, suppressa sanguinis evacuatione, mutilatione partis; hæmorrhagia modica prodest, & nisi fiat, arte facienda. 2. Impeditus autem reditus per venam, ut in angina, quibusdam anxiosis, si faciat hæmorrhagiam, minus secure levat, & signum est malum; causæ comprimentis curationem postulat. 3. Sanguinis expansio subito inducta, calore solis, ignis, stragulorum, calefacientium, & morbis calidis, hæmorrhagiam produciens se ipsam curat, & actu, vel potentia frigidis adhibitis compescitur.

Motu
aucto.

472. Majore impetu per totum corpus, vel ad aliquam partem, ut in morbis acutis, ardentibus inflammatoriis, animi pathematibus quibusdam, motu musculari, abusu aromatum, spirituosorum, calefacientium, juvenili ætate, sternutatione, vomitu, nixu forti, tussi, aut irritatione in speciali parte, si generetur hæmorrhagia, minuit ipsum impetum, & salutaris est in generali aucto motu, sed in motu particulari prodesse, & nocere potest: huic præcedere solet pulsatio, calor, & rubor partis, antequam erumpit sanguis.

Susten-
tacula
ablatio-
ne.

473. Qui autem sanguis erumpit ob privatum externum sustentaculum, ut in aere leviori, cicatrice relicta, vulnere usque ad arteriam inflicto, evacuatione puris, vel aquæ subito, vel, & in feminis partu, semper mali ominis est, & novo artificiali addito sustentaculo curanda.

Corrosio-
ne.

474. Ex Corrosis vasis, in scorbuticis, cachecticis, vel alia acrimonia laborantibus, profluens sanguis, morbum aget, debilitatem inducit, & non solum exigit sanguinis fluentis suppressionem, verum simul correctionem causæ corrodentis, & sæpe partis ablationem.

Fragili-
tate.

475. Si ex consueto impetu, quod arteriæ fragiliores non valeant naturalem, vel paulo majorem ferre sanguinis impetum, ut interdum observatur in hæreditaria hæmoptysi, erumpit sanguis, periculosissimus est status; caveri debent omnia, quæ motum augent, & quoties indicia plethoræ, vel impetus majoris ad aliquam partem oriuntur, artificiali sanguinis missione est prævenienda, dum simul adhibentur, quæ vasa firmant.

Laxitas.

476. Sed oscula excretoria laxiora, quam ut possint coercere cruorem, faciliorem curationem quam fragilitas promittunt, cum adstringentia, & roborantia adhibita contractilitatem augeant; præprimis si illæ partes simul externe sustentari possunt. Talis sanguinis fluxus protinus cohibendus, cum permissus laxitatem adaugeat.

Tenuita-
te.

477. In morbis Epidemicis, Endemicis, Peste, Scorbuto, Colliquatione, Petechiis, sine acutorum, & aliis morbis putridis, tanta interdum generatur sanguinis tenuitas, & parva cohærentia, ut sine osculorum ruptione effluat. Qualis hæmorrhagia semper pessimi ominis, ejusque curatio ex propriis istis morbis petenda. Quæ fit per remedia incrassantia antiseptica.

Effectus.

478. Ad intelligendos effectus ex Hæmorrhagiis provenientes simul perpendere debemus, 1. an fiat lente seu sensim, an vero subito. 2. an fluens sanguis effundatur, vel colligatur in cavis corporis. 3. Num sit copiosa, vel exigua. 4. An vi in corpore egente aliqua evacuatione, vel eam vitante. 5. Quæ concitatur a variis causis. 6. Ex quam corporis parte sit; 7. Ex arteria vel vena majore, vel minore. Quæ simul prædictiones formare possunt.

Curatio.

479. Curatio in has species potest distingui: 1. quæ adhibetur in causa vulnerante, ad quam medicamenta, & auxilia immediate adhiberi possunt. 2. quæ mutanda est ex parte varia. 3. quæ varia esse debet ex causa hæmorrhagiam inducente.

Imme-
diata
applica-
tio in
hæmor-

480. Promptissimum est 1. auxilium, comprimere truncum arteriæ, vel ramum venæ, vel, & ipsam aperturam factam, digito, spleniolis pyramidalibus, fasciis, turundis, instrumento compressorio, strictura cum filo. 2.

applicare *styptica* in forma *Lavamenti*, *Pulveris*, vel *Turunda*. 3. Ustio per *rhagia vuln-*
rum.
 ferrum candens. 4. Abscessio, si arteria hiat. 5. Applicatio actu frigidorum.
 6. Collectio labiorum hiantium per *Emplastra tenacia*.

481. Ut compescatur impetus, constringantur vasa, & sanguis fiat minus *Ad par-*
tes proxi-
mas.
 fluxilis, ad partes proximas applicanda actu frigida quaecumque; quæ si sint
 simul *styptica*, magis juvat, quæ *Epithematis* forma applicari possunt.

482. Et ut in reliquo corpore compescatur motus, 1. similia actu frigida *Ad par-*
tes remo-
tas.
 ad partes remotiores sunt applicanda, 2. intercipiendus sanguinis reditus per
 venas, injecta ligatura ad membrum majus, 3. instituenda venæ sectio ad
 derivandum.

483. Dum tamen hæmorrhagia non subsistit per hæc Externa auxilia, *Internæ*
medica-
ta.
 quædam quoque interna dari possunt.

484. Non omnibus partibus eadem sunt adhibenda auxilia, cum quædam *In parte*
varia.
 requirunt sola interna, aliæ partes magis roborantia; aliæ vero respuunt
 validissima *styptica*.

Nam in *Hæmorrhagiis narium*, quia vestiens membrana acuto sensu præ-
 dita est, & irritata sternutamentum excitat, mitissima *styptica* indenda sunt
 cum linteo carpto.

In hæmoptysi simul adhibenda pectoralia interna adstringentia, & tempe-
 randus impetus per venæ sectionem.

Mensium autem profluvium exigit topica magis roborantia, quam adstrin-
 gentia, cum sustentatione ventris per cingulum.

Alvi fluxus cruentus specialia clysmata exigit, & quæ alvum ducunt.

Ex ore, & faucibus manans sanguis collutiones postulat.

485. Quoniam auxilia ad causas varias melius intelliguntur ex causarum *Ex causa*
varia.
 descriptione, quam si seorsim proponantur, ipsæ causæ recensitæ sunt inspi-
 ciendæ.

486. Cur frequentior ex naribus hæmorrhagia?

Multæ hic concurrentes sunt causæ 1. narium interna humiditas. 2. mem- *Questio-*
nes.
 brana vix sustentata, 3. Epithelium tenue, 4. arteriæ mucum secernentes
 latiores.

487. Ex quibus locis venit sanguis qui per nares effluit?

Profluere potest ex interioribus anterioribus partibus narium, qualis hæ-
 morrhagia sæpe excitatur scalptura narium, & indita turunda *styptica* com-
 pescitur. Quæ autem ex radice narium venit, vel ex sinubus frontalibus,
 & ephippii, ex antris Hymorianis, per inditam turundam non compesci-
 tur, sed potius applicatione frigidi ad frontem, & faciem. Sic fluens san-
 guis sæpe per posteriora foramina narium descendens, scretu rejicitur, vel
 deglutitus vomitu, vel secessu redditur, quod peritos decipit.

488. An hæmorrhagia nunquam per Anastomoses?

Ora venarum effusio sanguinem ex venis in parenchymata existima-
 bant Veteres dilatata nimis fundere sanguinem: qui vero contendunt, omnem
 sanguinem per anastomoses transfundi ex arteriis in venas, omnino negarunt
 priorem sententiam, primo, quia venæ non fundunt, sed accipiunt sangui-
 nem, & quia omnis sanguis funditur ex arteriis per anastomoses in venas.
 Si autem rimamur experimenta injectionis Anatomicæ, constat, fortio-
 rem injectionem factam in arteria permittere, ut sanguis ex arteriarum orificiis
 transudet: imo vena meseraica eodem modo transudare permittit ceram in
 cavum intestinorum. Quare Veterum sententia non omnino absurda, mo-
 do pro venis passim intelligantur arteriæ. Immo credibile est, omnem fere
 sanguinis fluxum ab interna causa fieri a dilatatis osculis.

489. An non interdum hæmorrhagia per Diapedesin?

Concipiebant Veteres, areas inter fibras membranarum ita dilatari posse,
 ut non solum transmitterent serosum, sed etiam sanguinem rubrum, ut

truditur liquor per linteum rarum, vel per poros corii. Hoc in valida pressione fieri posse, hodierna experimenta comprobant; sed non est frequens, vel naturalis Hæmorrhagiarum causa.

490. An non fieri potest Hæmorrhagia per *Diabrosin*?

Si vas corrosum transmittit sanguinem, dicitur *Diabrosis*. Hic modus frequens a causa interna. (474) Sed specialem curationem exigit, ut monuimus.

491. Quid denotat Veterum *Diæresis*?

Diæresis generalem solutam unitatem denotat; sed quando ad hæmorrhagiam refertur, eam speciem exprimit, quæ fit per causam vulnerantem, quo a reliquis distinguitur.

492. Cur hæmorrhagia periculosior ex arteria, quam vena?

Quoniam sanguis majore impetu fertur per arteriam, quam venam, difficilius est eam hæmorrhagiam compescere, unde ejus dependet periculum. Qui contendunt, periculosiorem propterea esse Hæmorrhagiam ex arteriis, quam venis, quoniam emittitur sanguis præstantior, quod ex rutilo colore deducunt, a veritate aberrant: nam idem sanguis, qui jam est in vena, statim fuit in arteria, nisi quod in transitu partem nutriverit, quæ exigua mutatio non est tanta, ut inde mereatur periculosior vocari hæmorrhagia.

493. Quid facit pulvis Sympatheticus ad cohibendam hæmorrhagiam?

De pulvere Sympathetico ex vitriolo in sole calcinato multa prædicant Impostores se præstare posse, si misceatur sanguini primo effluenti, & deinceps ponatur in loco frigido; sed quoniam nullis experimentis physicis constat, corpora in se invicem operari, si ad tantam distantiam sint remota, hæc impostura excogitata est ad fallendum vulgus, quod putat certo fieri, quoniam apertum vas sponte clauditur, quam suppressionem tunc huic pulveri adscribunt.

494. An ligatio parvi articuli aliquid boni præstat in hæmorrhagia?

Hoc fecerunt ad imitationem ligationis membri magni; sed in tam parvo articulo tanta copia sanguinis non potest contineri, ut aliquid faceret ad minuendum impetum totius. Factum tamen vidi a seniore Medico, qui jurabat se sæpe bonum inde habuisse effectum, quod credo, nam sensim interim vas apertum claudebatur.

495. Quid facit ad cohibendam hæmorrhagiam bufo nodulo ligatus, vel chartula quædam cum magicis characteribus a collo suspensa, vel muscus de cranio humano?

Re ipsa cuncta hæc, & centena similia nihil valent ex superstitione introducta ad decipiendum: quod autem post hæc acta cesset hæmorrhagia id tamen sine his accidisset constrictione vasorum, sanguine diminuto, & stagnante coagulato in vase aperto.

496. An nihil valet manubrium, ex priapo confectum, fortiter tenere manu? vel nummum ex Hæmatitide lapide confectum gestare ad frontem?

Credo equidem hæc utilia esse, quoniam retinent membrum continuo contractum, & actuali frigiditate minuunt sanguinis fluxum.

497. Cur alligant Ranam plantis pedum?

Hæc superstitiosa medicatio non caret effectu, nam inducto terrore, & actuali frigiditate, compescit sanguinis motum, & ita sistit etiam hæmorrhagiam.

498. Quomodo aqua frigida pudendis applicata sistit hæmorrhagiam naturalem?

Inter arcana a multis hæc habetur medicatio, quoniam pudenda actu frigidis tractata per consensum admodum compescunt circulationem.

499. Quando in hæmorrhagiis adhibenda venæ sectio?

Quæ hæmorrhagia generatur ex abundantia, & majore impetu sanguinis, illa

illa est compescenda per sanguinis missionem, præcipue si fiat ex locis periculosis, & etiam ex aliis, quia hanc artificialem hæmorrhagiam habemus in potestate compescere, quando visum est.

500. Quando membrum ligandum?

Artificiosa ligatio membri majoris, quæ intercipit sanguinis reditum per venam in membro majore, jam in hoc, jam vero in alio, multum prodest si sanguis fluit sine abundantia, ut residuus sanguis retineatur in corpore, donec per moram constricta fuere vasa sanguinem fundentia.

C A P U T III.

De Inflammatione.

501. **Q**uum Inflammatio sit morbus, qui ut plurimum committitur Chirurgis curandus, atque ex motu aucto arteriarum (467) tanquam proxima profuit causa, eam hoc loco tradendam esse existimavi. Hujus autem morbi quia plena habetur descriptio in Comp. T. 47. paucis absolvi potest.

Transitus.

502. Morbus in quadam parte visibili natus, qui præbet Tumorem tumoreculo majorem, cum Colore intense rubro, vix evanescente per digiti pressionem; Doloze vehemente, fixo, continuo, pulsante; Duritie renitente, quasi summe elastica; Calore urente sicco; Pulsatione arteriarum pulsui respondente; Splendore ex magna partis tensione; quique tumor tandem in reliquo corpore concitat Pulsum durum, & frequentem; Febrem continuam acutam; Respirationem citatiorem, & Calorem adurentem, ab omnibus Medicis, & Chirurgis vocatur Inflammatio.

Definitio.

503. A congeneribus tumoribus quibusdam propriis criteriis distinguitur, si modo signa ad se invicem conferantur, quæ traduntur in Rheumatismo (T. 17. XLVIII.) Herpete, Igne sacro, & Erysipelate infra tradendis. Et quoniam late dispersus hujus modi tumor, atque morbi interni, qui judicantur ex Inflammatione oriri, ut & ipsa febris ardens, ad hunc titulum referuntur, inter Inflammationem, & Phlegmonem aliquam ponunt differentiam.

Differentia ad alios morbos.

504. Si vero Inflammatio aggreditur aliquod viscus, quædam ex characteristicis signis non observantur. 1. non conspicitur color ruber. 2. Dolor commutatur in anxietatem, si pulmones, aut hepar occupat. 3. Partis durities ob profunditatem sæpe explorari nequit. 4. Calor urens manet semper, nisi pars tendat in sphacelum. 5. Splendor videri non potest. 6. Pulsus interdum fit debilis, & mollis, si pars inflammata intercipit liberum sanguinis, vel spirituum cursum, uti in cerebro, Pulmone, Corde, Hepate, Diaphragmate, Faucibus, Pleura, si nimis urgeat.

Signorum anxietas.

505. Ex homine antea sano jamjam Inflammatione correpto si ducatur sanguis, nullam invenimus mutationem: sed si aliquot horas sæviit, & tunc mittitur sanguis, in eo sequentes observantur mutationes: fit densior, spissior, gravior, citius, & validius concreescens, magis ad nigredinem vergens, & in superficie format pellem, seu cuticulam albicantem subviridem, tenacem, cultro vix scindendam instar corii. Hæ ergo mutationes non sunt Inflammationis causæ, sed ex inflammatione natæ. Si vero talis est in corpore mutatio, tale corpus facilius inflammatione corripitur, quam si non præexistat.

Sanguinis mutatio in Lentorem.

506. Inflammationis ab interna causa natæ proximam causam esse motum vitalem validiorem in quodam ramo arteriæ, quo urgetur sanguis ruber in arterias lymphaticas, sanguisque compingitur reliquus in Lentorem, facile ex propriis criteriis Inflammationis deducitur.

Causa proxima.

507. Nam tumor renitens validam istius partis vasorum impletionem declarat.

Dolor.

508. Et quoniam pars, per quam decurrunt nervi sensui dicati, cum valido renixu tenditur, nervi ita valide, & continuo tensi, compressi, & angustati, constantem, & urentem dolorem faciunt.

Color.

509. Coloris mutatio in rubedinem, qui ad Livorem accedit, satis confirmat, sanguinem rubrum etiam multas arterias lymphaticas, antea pellucidum humorem vehentes, implere; atque arterias cruentas majori copia sanguinis rubri distendere, ut inde fiat Rubedo, atque Livor: cum hujus coloris generatio sanguini accumulato sit adscribenda, utpote solus talis coloratus liquor in nostro corpore, qui valido motu propellente arteriarum hæc vasa infarcit.

Pulsatio.

510. Hanc majorem arteriarum agitationem declarat pulsatio in partibus, in quibus antea vel multo minor vel nullus sentiebatur pulsus, hæc enim rhythmum pulsus accurate sequens probat eum fieri actione arteriæ majore. Hanc autem pulsationem fieri non posse ex uno, alterove ramo arteriæ, evincunt experimenta hydraulica, ex quibus constat, liquorem fluentem per canalem ramosum a trunco per ramos, ut fit in arteriis, ab obstructo uno ramo, vel orificio, quod non plus, quam centesimam partem liquoris transmittit, in reliquis ramis, vel orificiis, velocitatem non ultra unam centesimam partem augeri, atque non plus urgere in hoc orificium clausum, quam in reliqua latera omnium ramorum, & trunci, quæ exigua mutatio percipi non potest, ut fieret in minimæ partis inflammata obstructione: Immo experimentis Anatomicis constat, si comprimatur ramulus minor arteriæ, sanguinem antea per apertum ramum fluentem derivari per anastomoses, quæ inter minimas arterias sunt copiosissimæ, atque detexerunt, ex obstructo, vel compresso ramo parvæ arteriæ partem non rubere, vel tumere, sed sequi sanguinem suam viam per alias anastomoses. Ex quibus experimentis convictus assentiri non possum pulsationem, & Inflammationem fieri ab obstructione arteriarum: quod autem pulsat ligata arteria major supra ligaturam, non destruit experimentum in arteriis minimis, in quibus, minime vero in majoribus arteriis, supponitur Inflammationis obstructio.

Calor.

511. Calor partis æstuans satis declarat, motum vitalem auctum esse inflammationis causam, cum obstructio ex sua natura inferat frigus, sed motus vitalis in nobis fit naturalis caloris causa.

*Reliqua
symptomata.*

512. Pars quædam ita aliquandiu agitata, sensim magis in consensum trahit reliquum motum vitalem per corpus, ex cujus dein argumento fit Pulsus durus, & frequens, corporis totius *Ardor*, *Siccitas*, sanguinis compactio in *Lentorem*, *Sitis*, oris summa siccitas, *Respiratio* difficilior, anhelosa, frequens, ob concitatum motum, & sanguinis lentorem, *Urina* rubra semper, vel tenuis simul, quod malum, vel crassior, interdum vero aquosa post assumptum potum, quod pessimum.

Causæ.

513. Quæ in corpore ceteroquin sano concitant inflammationem particularem, vel generalem, quæ vocari solet febris ardens, vel sunt manifesta, vel latentia, seu interna: ab externis incipiendum, & notissimis ut intelligatur causa etiam latens, & comprobetur dicta causa proxima.

Frictio.

514. Quæcumque pars frictione diu agitata inflammatur; quo constat, motum inductum, pellentem sanguinem majore impetu in arterias lymphaticas, producere inflammationem.

*Stimulantia
applicata.*

515. Ut frictio sensibili actione urget sanguinem in arterias lymphaticas, ita stimulantia quæcumque acria, rubefacientia, instigando motum vitalem istius partis, idem faciunt.

Moventia.

516. Si vero motu muscolari, vel irritante causa per totum corpus nimia concitatur circulatio, generalis formatur inflammatio; sed post motum

muscularem, quoniam in quiete cessat impingens motus, brevi quoque cessat inflammatio, nisi superveniens frigus subitaneum reditum intercipiat ex lymphaticis, sed acre perseverans instigare non permittit cessare inflammationem.

517. Nostrum corpus duobus modis incalescit 1. actu calidis, hæc autem cum augmento caloris non augent circulationem, & inde raro inflammationem faciunt. 2. Vel incalescit aucto motu animali, ex quo etiam raro inflammatio. Sed qui calor formatur ab aucto motu vitali, frequentissime inflammationem producit, cum semper æqualiter augeatur circulatio cum augmento caloris. Calefacientia.

518. Non omnis crassitudo sanguinis inflammationem inducit, ut experimur in Cruditate, & pituita, sed Lentor sanguinis frequentissime. Talis autem phlogistica dispositio in sanguine non formatur nisi post validam circulationem, qui motus major cum tenacitate sanguinis ob difficiliorem transitum per arteriarum extrema, arterias ultra modum distendens, arterias quoque lymphaticas implet, quare motus impingens major est causa, minime vero obstructio. Lentor.

519. Quoniam ex Compressione, Decubitu, Ligatione strictiore, Contusione, Elongatione, Pondere incumbente, Ustione & Vulnere, observarunt generari Inflammationem, existimarunt, angustationem, & obstructionem hujus esse causam. Hæc autem omnis ratio stimuli possunt quoque facere majorem motum. Quare sequentibus experimentis est determinandum, an Obstructione, vel motu majore ex stimulo hæc allegata inferant inflammationem. 1. obstructa, vel ligata arteria major ariduram, & pallorem producit in parte inferiore. 2. arteria abscissa, ut sit in vulnere, privat partem inferiorem sanguine, dum tamen æque labium inferius quam superius inflammatur. 3. Impeditus transitus per arteriam majorem non auct circulations per reliqua vasa ultra comparisonem capacitatis detractæ. 4. arteria minima compressa, vel obstructa facit, ut per anastomoses libere tamen continuetur sanguinis fluxus sine indicio inflammationis. 5. arteria læsa, vel compressa nullam inflammationem infert, sed nervus affectus validissimam. 6. Merus stimulus sine obstructione (515.) & simplex frictio (514.) inducit inflammationem: ergo recensitæ causæ non ex obstructione in tali parte, sed motu instigato inflammationem inferunt. Angustia vasorum.

520. Omnes igitur causæ, motum majorem facientes in fibris arteriarum (441), Inflammationem inducere possunt, aut generalem, aut particularem. Hæ causæ immediate, vel mediate operantur. 1. Ablatio mucilaginis, quo transfluens sanguis tangat nuda latera, ut Calculi transitus per urethram micturitionem; Deglutitio boli durioris difficilem deglutitionem; abrasio epidermidis dolorem, & rubedinem inferunt, & ex consueto contactu se magis movent. 2. Humor ex cryptis arteriarum secretus acer, ut in Trachea tussim; in Ventriculo vomitum, in Intestinis Dysenteriam; in Ano tenesnum; in Urethra stranguriam; in Arteriis majorem motum, & Inflammationem facit. 3. Transfluens sanguis acrior. Sed ab hac causa non fieri potest particularis sed generalis inflammatio. Mediate autem motu majore circulatorio generalis, vel particularis inflammatio formatur ab irritato nervo, sive quod pungatur, vel vellicetur per acrem suum succum; aut si per consensum alterius partis affectus motus vitalis arteriarum instigetur. Cause internæ.

521. Motus circulatorius major, qui compactum sanguinem adegit in arterias lymphaticas, varium exitum præbet. 1. Resolvitur perfecte. 2. per insensibilem perspirationem. 3. per evacuationem criticam. 4. per translationem. 5. commutationem in suppurationem. 6. scirrhusum compactum. 7. Corruptionem. 8. Sphacelum. Exitus.

522. Quum impetu majore globuli fuere adacti in arteriis lymphaticis, quæ Resolutio perfecta.

quæ valvulis carent, cessante illo impetu a tergo, qui retinisset in his arteriis sanguinem rubrum, eumque compegisset in Lentorem, redibit receptus, & adhuc non mutatus sanguis in arterias cruentas, quo cessat inflammatio, sine ulla crisi: qualis resolutio frequens post frictionem, & motum muscularem auctum observatur.

*Resolutio
insensibili-
lis.*

523. Si vero ille motus vitalis major fuit, vel diutius continuavit, aut sanguis longiori mora retentus fuit in parte inflammata, dein repulsus in arterias cruentas aliquam alienam acquisivit indolem, ut sæpe fit etiam in continuato motu musculari, hæc alienata materia, restituta æquabili circulatione, iterum solvitur, & expellitur per insensibilem perspirationem, vel levem sudorem; qui exitur proxime accedit priori, cum non exhibeat evacuationem sensibilem criticam.

*Resolutio
Critica.*

524. Sed si non satis cito priores resolutiones fiant, ut fere semper si a causa interna facta sit febris ardens, vel Inflammatio, sanguis ruber, vel ejus pars gelatinosa ita compingitur in Lentorem, qui repulsus in arterias cruentas, neque in bonum sanguinem redigi potest, neque commutari in materiem insensibilem, sed quia tamen est materia aliena, partim per copiosorem sudorem, partim per urinam sub forma sedimenti albi, vel per sputum concoctum ejicitur.

*Cognitio
& cura-
tio in his.*

525. Cognoscimus hunc triplicem exitum 1. Brevitate morbi, 2. lenitate, & paucitate symptomatum; 3. causa externa cito sublata, 4. sequente largiore perspiratione, leni, vel copiosiore sudore, vel urina aut spuro critico breve post invasionem apparente. Ex his observatis facile colligitur, hoc semper esse faciendum a Chirurgo, ut obtineatur per ablationem causæ externæ si adsit, & mitigationem motus per Diluentia, diaphoretica, antiphlogistica, imò sanguinis missionem, si impetus nimis urgeat.

Metastasis.

526. Motus autem vitalis major per totum corpus, ut in febre ardente, qui compegit circulantem sanguinem, interdum ad partem aliquam, præcipuam hujus materiæ partem deponit, facitque particularem inflammationem per Metastasin, sed particularis inflammatio nata, si in ea parte tantum minuitur impetus, ut redire possit, raro ad aliam partem deponitur, quia lentor in parte confectus communi circulationi traditus non amplius compingitur, sed plerumque resolvitur in materiem criticam.

Suppuratio.

527. Causa interna tantum instigans motum vitalem, ut compingatur sanguis in lentorem, adigaturve in arterias lymphaticas, continuata, sensimque aucta, quod ex permanentibus, & incrementibus symptomatibus cognoscimus circa 4, 7, 11, 14, diem ab invasionem, commutat illum lentorem in materiem, albam, lævem, subpinguem, ponderosam, Pus dictam: hoc tempore simul concitatur inquietudo, molestia, febris remittens, horror, cum diminutione doloris insequente, & levi sudore. Confectum hoc pus, vel exit per sputum, in morbis pectoris, vel sub forma sedimenti in urina, aut deponitur ad partem faciens metastasin, sed manens circulantibus mistum producit febrem purulentam: hoc autem Pus in inflammatione particulari confectum, sæpe colligitur in eodem loco, ut ruptis repagulis in tunica plerumque cellulari collectum formet Abscessum.

Induratio.

528. Lentor hoc motu vitali compactus quadam in parte collectus, præprimis in glandula, propria concrescendi potentia contrahitur in massam solidam, dimittens liquidissimum, vel per emunctorium, vel venas absorbentes, parit tumorem durum indolentem, quem vocant *indurationem*, vel *Scirrhum*. Compacta autem materia, si per supervenientem putredinem, vel inflammationem partium ambientium dein liquefcit, commutat hunc tumorem in *Cancrum*. Degeneratio Inflammationis in Indurationem promovetur adstringentibus, coagulantibus, stypticis, defensivis, absorbentibus, siccantibus, & actu frigidis.

529. Sed lentor compactus, aut toti massæ mistus, vel in quadam parte collectus, deficientibus viribus vitæ non commutatus in Pus, sed accedente putredine aliqua commutatur in Corruptelam, aut tenacem, vel tenuem, unde aphthæ, sputa tenacia, glutinosum in abscessu loco puris, vel liquamen foetens cum febre hectica, & evacuatione ichoris.

530. Dum motus vitalis ultra modum instigetur, ut non solum compingat ex sanguine lentorem, sed massam veluti destruat, ipsaque vascula diffingat, quem statum instantem prædicimus ex vehementissimis signis inflammationis, eum statum vocant Gangrænam. Facta dein hac mutatione cessat dolor, & commutatur in insensilitatem, æger falsa lenitate videtur levare, pars fit gravior, tumor laxatur, color ruber transit in livorem, vel nigrorem, pulsus fit debilis, in loco inflammato excitantur vesiculæ ichorem fundentes, ex emunctoriis evacuatur liquamen ichorosum, subnigrum, foetens, exit sudor colliquativus frigidus, faciei elegans color commutatur in luridum, ardor corporis convertitur in frigiditatem. Hanc mutationem vocant Sphacelum.

531. Quum triplex sit Inflammationis exitus 1. in sanitatem, 2. alium morbum tolerabilem, quem vocamus suppurationem, 3. in interitum, vel morbum deteriore, ex his sola Resolutio est procuranda; quæ si obtineri non potest, in suppurationem convertenda est Inflammatio, quod infra proponetur.

532. Quoniam pulsus lentor in fines arteriarum, continuato motu major agitatus, convertitur in aliam naturam, danda, & applicanda medicamenta, & auxilia, quæ resolvunt Lentorem concretum, & nimium compefcunt impetum, quod sequentibus obtinemus auxiliis, 1. venæ sectione, 2. alvi ductione, 3. antiphlogisticis, 4. laxantibus, 5. Diluentibus simul interne datis.

533. Quoniam vasorum depletionem residuus sanguis minus premitur, & pulsus lentor minus urgetur versus fines arteriarum lymphaticarum, motusque vitalis redditur languidior, quibus non amplius compingitur lentor, atque pulsus in finibus arteriarum regurgitare permittitur; talis evacuatio non est omittenda, sed statim in principio est instituenda, atque repetenda, si non cessat inflammatio, donec apparent suppurationis signa, quæ ulteriorem sanguinis missionem verant.

534. Alvum ducentia ratione evacuationis, & ratione adjunctæ virtutis hoc quoque facere possunt: quare purgans dandum, quod experientia docuit simul esse Antiphlogisticum.

535. Concretus Lentor simul est solvendus per interna Antiphlogistica, quæ constat fructibus horæis, nitrosis, acidis, & acescentibus, calide pota in larga quantitate.

536. Et quoniam inducta laxitas partibus firmis minuit contractilitatem, & propulsionem, ea est procuranda Laxantibus exhibitis, vel applicatis.

537. Multum quoque juvat reliquam massam Diluere, ut minus prona sit ad concretionem, qualia medicamenta multa annumerata sunt in antiphlogisticis.

538. Num cuticula in sanguinis superficie concrevens a chylo inspissato exallato?

Decepti fuere veteres calore albicante chylo simili, sed chylus non habet concrevendi potentiam; atque etiam formatur in emissio sanguine morborum inflammatorum, postquam omnis chylus in corpore est consumtus. Sed formatur ex sanguine nimis compacto, qui emissus, & stagnans in frigore hanc cuticulam in superficie format.

539. An cuticula hæc non apparens in sanguine acutorum emissio denotet materiam phlogisticam retineri?

Hoc admitti non potest in generali, aut particulari inflammatione. Nam in generali inflammatione tota massa sanguinis lentore est infecta, qui certe cum effluente sanguine exiret. In particulari autem inflammatione, si statuitur lentor obstruens, ille evacuari non potest, quia antequam potuisset venire ad venam apertam, substitisset sanguinis evacuatio, neque obstruens lentor se tam cito, tempore sanguinis missionis extricare posset, ut simul exiret per venam apertam. Inde sentiendum est, si in acutis mittatur sanguis non præbens cuticulam in superficie, eum morbum acutum non fuisse Inflammatorium, sed Erysipelatosum, in quo multa signa inflammationi communia observantur, quibus non satis attendens Medicus decipi potest.

540. Cur frigus extremorum cum incendio interno, periculosissimum in Inflammatoriis?

Incendium internum denotat validam internam inflammationem, quæ per incitatum motum, in partibus extremis quoque ardorem producere debet: si vero extremæ partes frigeant, id denotat, vires vitæ ita esse debilitatas, ut quamvis valide instigatæ, tamen non valeant augere motum in extremis. Si ergo cessare incipit stimulus ille, totus motus quoque subsistet.

541. Num Emplastica obstruendo generant inflammationem?

Emplastica applicata quibusdam in corporibus excitare rubedinem, calorem, & pruritus, constans est observatio: sed an hæc phænomena producantur immediate ab obstructione, non caret dubio, quum obstructio vasorum exhalantium, quidem impediatur evacuationem, sed non producat motum majorem in arteriis nisi retentus humor fiat acris, sed tunc stimulus per acrimoniam est causa: inde solum in his corporibus, quibus perspirabile est acris, hæc rubedo producitur. Neque hæc conjuncta phænomena probant inflammationem, sed potius Erysipelas.

542. Cur Erysipelati sæpe jungitur Inflammatio?

Utrique hi morbi sæpe junguntur: nam si præcedat inflammatio, hæc suo calore majore non raro commutat pinguedinem in rancorem, quo produci-
tur Erysipelas: atque Erysipelas stimulo facit sanguinem compingi in lentorem, & trudi in arterias lymphaticas.

543. An Lentor effectus, vel causa Inflammationis?

Quoniam Lentor non præcedit sed sequitur Inflammationem, ejus causa esse nequit. Quod autem lentore nato sæpe producat inflammatio, ea non produci-
tur ex lentore, sed ex causa lentorem generante.

544. An Inflammatio ab arteriarum obstructione?

Satis recepta hæc a multis est sententia, sed quoniam experimenta (519) contrarium evincunt, hæc sententia est repudianda.

545. Num lentor motu majore pelli non potest per extremitates arteriarum, ut solvatur Inflammatio?

Quum impetus major, frictiones, & applicatio stimulantium, intendunt Inflammationem, veritati non est conveniens, motu majore pelli posse lentorem per extrema arteriarum in venas, ut ita solvatur Inflammatio: qui hoc putant fieri in venæ sectione, a vero recedunt, quoniam venæ sectione non augetur motus propellens, sed minuitur.

546. Num stimulantia solvunt Lentorem, ut viscidum.

Multos hoc decepit, existimantes, omnes resolutiones fieri eodem modo, & quum experiebantur nonnullos tumores solvi stimulantibus, hoc quoque concipiebant fieri debere in tumore inflammatorio: sed lentor majore motu natus, per acris calefacientia, stimulantia magis compingitur, quare hæc in Inflammatoriis evitanda, quæ utilissima inveniuntur in pituitosis.

547. An in principio Inflammationis adstringentia, reperiuntur, Defensiva applicanda?

Contendunt multi Medici, & Chirurghi, talia applicata medicamenta discussisse

Inflammationem, & vi quoque rubedinem, & tumorem per hæc applicata disparuisse; sed semper erat Erysipelas, minime vero Inflammatio; quare credo Medicos istos similitudine apparitionum deceptos fuisse. Nam Lentor in parte inflammata compactus per dicta auxilia commutaretur in indurationem; sed Erysipelatosum tenue calefaciens iisdem egregie condensatur, & compescitur.

548. Num pulsus mollis semper signum absentiae Inflammationis?

Pulsus durus est characteristicum signum, si nullum sit impedimentum fluxus sanguinis, vel spirituum, sed si per inflammationem simul ille fluxus inhibetur, redditur pulsus mollis, ut in phrenitide, & pleuritide validissima, peripneumonia, & hepatitide.

549. Cur non statim ex nervi punctura Inflammatio?

Statim capsula nervi læsa non tumet, inflammatur, sed sensim; cujus tumore, & inflammatione comprimitur medulla nervi: sensim abscissa fibra magis accurtatur: sensim effusus humor stagnando fit acrior: ex quibus conjunctis hæc quæstio satis patet.

C A P U T IV.

De Suppuratione, & Abscessu.

550. **T**umor pure plenus, in quadam parte non perfecte limitata, ple-
rumque in tunica cellulari, vocatur *Abscessus*; sed si materia pu-
rulenta per totam massam sit distributa, *Suppuratio*, & purulentia dicitur. Defini-
tio.

551. Ita pus hærens in quadam parte 1. retinet nomen *Abscessus* partis
quam occupat, quamdiu continetur lateribus clausis; sed si occupat aliquod
viscus internum, sæpius vocatur *Suppuratio* istius visceris. 2. quibusdam in
partibus speciale acquirit nomen, ut in Inguinibus, *Bubo*; pone aures, *Parotides*;
in cavo pectoris, *Empyema*: in cellulis pulmonis, *Vomica*. 3. sed ruptis repa-
gulis coercentibus cum exigua apertura subtus habens succum pure ple-
num vocatur *Sinus purulentus*; hæc autem apertura si sit oblonga, & cannu-
lata dicitur *Fistula*, sed lata, & patens apertura sine sacco profundo voca-
tur *Ulcus*. Nonnulli quoque huic conferunt tumores folliculosos; sed quia
non continent pus, huc non satis commode referri possunt. Varietas.

552. His tribus modis in quadam parte particulari solet formari Absces-
sus. 1. si Inflammatio istius partis in suppurationem (527) commutatur,
hujus formatio facile cognoscitur ex prægressa, & perseverante inflammatio-
ne istius partis. 2. si morbus inflammatorius generalis, seu febris ardens,
diutius durans sine critica evacuatione, commutatum lentorem in pus depo-
nit in quadam parte corporis, ubi format sine prægressa inflammatione istius
partis Abscessum, quem mirantur videre Chirurghi tam cito maturum, &
copiosum pus in se continere: hæc est una species Abscessus per metastasin,
in acutis satis frequens, sed semper minus præstans quam critica evacuatio,
& semper longitudinem promittens. 3. Aut si localis Inflammatio commu-
tata in pus, dimittit materiem purulentam ad quamcunque aliam partem
corporis: hæc est altera species Abscessus per metastasin, sed raro accidit. Genera-
tio.

553. Si constat Inflammationem non posse resolvi, promovenda est ejus
degeneratio in suppurationem (537) per medicamenta, quæ dicuntur Ma-
turantia. Quæ duplicia sunt 1. in motu, & calore majore, atque 2. in mo-
tu minore, & tenacitate majore materiæ purulentæ. Matu-
rantia.

554. Quoniam naturale est, ut pars laxata facilius rumpatur, atque con-
ducit ut ruptio fiat externe, applicanda sunt Laxantia isti præprimis parti,
cui expedit maxime ut rumpatur abscessus, hæc dicuntur pus attrahentia;
constat linimentis, quæ linteo carpto applicantur, dum reliquum apostema
cataplasmate, fomento, vel emplastro tegitur. Laxan-
tia.

Interna.

555. Si morbus generalis inflammatorius suppurationem minatur, aut Inflammatio magnæ alicujus partis vergat in abscessum, puris generatio est promovenda per medicamenta interna, quæ simul minuunt reliquos humores sanos contra puris infectionem. Hæc quoque continuari possunt in abscessu maturo, ad ulteriorem puris generationem.

Abscessus
maturi
signa.

556. Continuandum in usu horum medicamentorum externorum, & internorum, dum constat, pus maturum esse, quod ex his conjicimus 1. Ratione temporis, si ultra septem, vel undecim dies persistit inflammatio, vel febris inflammatoria sine critica evacuatione, sed cum diminutione rubedinis, pulsationis, & renitentia, & febris remittens incipit fieri, parsque redditur gravior. 2. si tumor oppositis actibus a digitis pressus fluctuationis indicium præbet, maxime si simul in fastigio albicantem maculam præbet, quæ tactu digiti exhibet subtus jacentem humorem.

Quando
aperien-
dus.

557. Si abscessus maturus sponte non disrumpitur, arte tunc est aperiendus, cum pus maturum retentum diutius in putrilaginem abeat: aperitur autem sectione, vel caustico applicato. Non debet ante maturitatem aperi, quia puris confectio fit in loco clauso, & promovetur a pure concocto adhærente, sed retardatur attractu aeris, & privatione purulenti adjecti.

Quando
ante ma-
turitatem
aperien-
dus.

558. Recedimus autem ab hac generali regula per graviora instantia mala, uti in abscessu integumentorum pectoris, & ventris, ne intus rumpatur abscessus, aut in abscessu circa articulum, ne pus fundatur in cavum articuli, generans difficilem curationem, & interdum ancylosin; interdum instituitur in abscessu per metastasin ex febre ardente, ne retrocedat pus.

Aperien-
dus se-
ctione.

559. Ut secundum artem per sectionem aperiatur Abscessus, 1. eligendus est locus incidendus, ubi proxime adjacet pus, nempe ubi integumenta persecanda sunt tenuissima, maxime prominentia, & albissima, in loco, ubi nec arteria, nec vena, nec nervus major hæret, & quantum fieri potest ad partem inferiorem ratione situs corporis, ut pus contentum sponte effluere possit per aperturam factam, quum alias sæpe sinum purulentum formet. 2. sectio est facienda per instrumentum acutum, secundum corporis longitudinem quantum fieri potest: incipiendum a parte inferiore, & ducenda plaga sursum, ne effluente pure obruatur sectio: tam alte primo est intro mittenda lancetta, donec effluens pus docet penetrasse in cavum abscessus. 3. ne partes adversæ lædantur, & ut facilius fiat sectio, latera abscessus sunt ita urgenda, ut locus incidendus maxime emineat: si lata facienda plaga, expedit prius notare locum incidendum atramento. Hoc boni est in hac operatione, quod brevi tempore fiat, requisita apertura possit comparari in loco maxime opportuno, relinquat plagam puram, & operatio non sit admodum dolorosa.

Per Cor-
rodens.

560. Si vero 1. æger metuit; vel 2. locus vetat sectionem: 3. si simul latior requiritur plaga, Corrodente applicato facienda est Eschara in loco opportuno: magnitudo Escharæ determinanda *Emplastro tenaci*, in cujus medio est apertura istius magnitudinis ac desideratur in Eschara. In apertura emplastri supra cutim primo parum humectatam locandum *Corrodens Escharoticum*, quod inter duas tresve horas Escharam inurit, tegendum causticum plumaceola, emplastro, & cataplasmate, vel fomento emolliente quovis. Si prima vice non satis profunda eschara fuerit inusta, repeti potest. Facta Eschara est separanda *Digestivo* applicato.

Aperti
Abscessus
tractatio.

561. Si sponte, vel arte apertura sit facta in abscessu magno (nam in parvo omnes hæc cautelæ non sunt observandæ); 1. non omne pus simul est evacuandum, ne vasa sustentaculo orbata, vel rumpantur, vel dilatata nimis magnam copiam sanguinis recipiant; & quia pus relictum latera abscessus non satis matura citius maturare facit. 2. In puris expressione leniter premendum, quia vasa macerata fortiore pressione diffringuntur; & novam

in-

inflammationem faciunt. 3. Sinus abscessus spleniis, & fasciis modice sustentandus. 4. Cita facienda deligatio, a frigore, & admissione aeris cavendum. 5. Apertura non sollicitanda turundis, nisi vereamur nimis citam aperturæ coalescentiam, curandum in his ne tangant oppositum latus, tendinem, vel nervum.

562. Si apertura abscessus nimis angusta sit, quam ut possit effundere pus, ^{In Angusta apertura.} ea est dilatanda sectione per volsellam, vel alio mucronato cultello, cujus mucro dirigitur crena cannulæ immissæ. Si vero vel æger, vel locus vetat sectionem, indenda est *Turunda ditabilis*, qua sensim removentur ora aperturæ.

563. Si pus contentum nimis tenax, quam ut evacuari possit, vel latera abscessus sint sordida, cavitas abscessus est depuranda *abstergentibus* injectis, ^{In pure tenaci, & sorditate.} vel inditis, quæ magis, vel minus acria esse debent, pro partis exquisito sensu, majori, & minori tenacitate puris, & sorditatis.

564. Si vero sinus purulentus profundius hæreat, ut non satis commode pus per aperturam reddi possit, 1. hic, quando est sordidus, præcedente modo est depurandus. 2. supra finem modica est facienda pressio per splenia, & fascias, ut adducta latera consolidentur, nullus locus pro puris collectione relinquatur. 3. ita ponendum est membrum, ut apertura sit in decliviori loco. 4. Consolidatio est promovenda *Sarcoticis* internis, & externis. 5. His autem si non procedat consolidatio, in parte decliviori facienda est apertura, ut in apertura superius monitum est; vel sectio est facienda ab apertura usque ad finem per volsellam, vel instrumento secante, cujus acies per crenam conductoris in finem immissi dirigitur, nisi vasa majora, vel alia pars, quæ evitanda est, hanc sectionem vetat. Dein ut ulcus latum tractandum.

565. In formato Abscessu non semper conficitur bonum pus, sed interdum ^{In puris corruptione.} Ichorosum foetens. Aut bonum pus stagnando in Saniem convertitur: 1. quia nimis profunde hæret, quam ut, vel cognosci, vel aperiri possit. 2. si pus tenacius se non prodit fluctuatione, 3. aut æger recusat aperire abscessum, qui sponte non rumpitur. Ichor hic natus quo diutius servatur, eo fit acrior, corrodens latera abscessus, & non raro a venulis receptus, corpus inquinans generat febrem hecticam, & phthisin. Ichoris igitur evacuatio est procuranda, ut antea in puris evacuatione (557) dictum est: locus apertus depurandus *abstergentibus antiseptis*, & corpus muniendum contra Ichoris infectionem.

566. Sed pus confectum in massa circulante salubriter evacuatur sæpe per ^{Evacuatione.} vias urinæ, quando exhibet sedimentum album copiosum, cum levamine symptomatum. 2. Hoc etiam in aliis abscessibus, & empiemate observatur, si ex sinu purulento traditur sanguini; in Suppuratione autem pectoris pus quoque redditur per sputum: vel in particulari abscessu etiam per aperturam factam, quæ est brevissima, & commodissima via. Hæc evacuatio puris est promovenda per *Pectoralia*, vel *Diuretica*. Si vero ita evacuatum pus est Ichorosum, adhibenda sunt medicamenta, quæ simul corpus muniunt contra puris infectionem, superius (365) citata.

567. Quoniam pus semel natum nunquam evanescit insensibiliter, vel commutatur in bonum humorem; sed sub sensibili forma est evacuandum, hoc retentum in massa circulante etiam corrumpitur, ut monuimus in stagnante pure in abscessu (565): quod pus corruptum concitat febrem Heticam, & Phthisin. In hoc casu puris ulterior corruptio est prævenienda, & tentanda eductio per *Expectorantia*, & *Diuretica Balsamica*. ^{In retento corrupto.}

568. Hoc autem Pus in quadam parte collectum præprimis in glandula, amissa sua parte tenuiore, compingitur in massam veluti solidam, facitque ^{In Induratione.} Indurationem, quæ simili modo format Scirrhum, & Cancrum ut ex Len-

tore (528.) . Quæ Induratio nata communi methodo indurationis curanda Resolventibus .

Metastasis.

569. Si vero pus confectum , per nullam evacuationem emissum , ad aliquam corporis partem deponitur , aut colligitur , hæc sunt observanda . 1. Post morbum Inflammatorium generalem frequentem fieri metastasin , sed post inflammationem particularem raro . 2. Ex puris boni translatione salutem spectari posse , sed ex pure corrupto augmentum morbi , quia relinquit massam corruptam , & pus corruptum exiens etiam ex ulcere , vel abscessu , difficilem curationem promittit . 3. Imperfectam metastasin semper malam esse , quia priorem locum non liberat . 4. Translationem ad partem principem , vel internam , ubi evacuari non potest , semper malam esse . Metastasin purulentam expectare possumus , si febris inflammatoria abiit in suppurationem , postquam nullam , vel non satis copiosam observamus puris evacuationem , & loco evacuationis quadam in parte generatur dolor , & tumor . In tali metastasi omnia sunt agenda , quæ tradita sunt (556.)

Parotides ..

Parotides ex metastasi.

570. Duo genera Parotidum occurrunt : 1. quæ generantur , ut alii morbi particulares . 2. quæ fiunt per metastasin . Hoc ultimum genus huc pertinet est triplex . 1. ex materia inflammatoria (526) . 2. Ex Pure bono , 3. Et Pure corrupto (569.) . Quoniam particularis Inflammatio fere nunquam metastasin facit (546) , sed morbus inflammatorius interdum , observatum fuit , hæmorrhagiam , alvi fluxum , & urinam copiosam , vel abscessum ad inferiora ante tempus suppurationis prævenisse Parotides , quod per artificialem evacuationem Medicus imitari potest , & debet . Pus autem bonum sæpe salubrem metastasin præbuit ad aures . Sed pus corruptum semper malas parotides excitat .

Prædicuntur ..

571. Quoniam ex materia purulenta frequentissime Parotides formantur per Metastasin , harum prædictio formari ex sequentibus potest . 1. Ex tempore durationis ultra terminum Inflammationis , id est post viginti dies , dum suppuratio est facta . 2. Si purulenta materia non evacuatur per urinam , vel sputum , sed retinetur in massa circulante . 3. Ex signis puris in sanguine , ut ex fastidio , nausea , horrore , rigore , tremore , anxietate , febre remittente . 4. Ex absentia signorum collectionis puris in quadam parte corporis , vel depositionis ad inferiora . 5. Ex accedentibus signis delati puris ad caput , ut ex sopore , comate , aurium bombis , sonitu , surditate ; capitis , colli , cervicisque dolore ; stupore ; sudoribus in partibus superioribus .

Parotides Salutares.

572. Omnes Parotides minus salutare , quam evacuatio puris ; salubriores autem , quam si remaneret in corpore pus . Promittuntur salubres 1. si fiant ex pure bono . 2. tam magnæ ; ut omne pus recipere possint . 3. venientes die critico . 4. bene prominentes , breve suppurantes , non admodum dolentes . 5. venientes dum vires adhuc valent , & vires erigentes . 6. minuentes symptomata morbi præcedentis , cum urina sedimentosa , & sputo liberiore . 7. fundentes pus coctum , æquale , inodorum . Tales valent recipere , & evacuare pus confectum , & ita liberare hominem a morbo .

Lethales.

573. Parotides autem ex sequentibus judicantur periculosæ , & lethales . 1. si excitentur a pure corrupto , ut post longum morbum , post alvi profluvium spumofum foetens , cum induratis hypochondriis , cum summa debilitate . 2. majores quam ferri possunt , vel minores , quam ut omnem materiam recipere valeant . 3. admodum dolentes , rubicundæ , difficulter suppurantes . 4. majorem debilitatem inducentes . 5. non minuentes symptomata . 6. cum urina cruda , & sputo suppresso , vel alieno . 7. fundentes pus ichorosum foetens . 8. cito evanescentes .

574. Si vero quædam bona, & quædam mala signa adfunt, anceps est *Exitus incertus.* præfagium. Medicus tunc attendere debet ad numerum, & magnitudinem symptomatum, ut formet præfagium.

575. Duo sunt genera parotidum in hoc morbo, quæ salutem adferre possunt, ex materia nempe Inflammatoria, & Purulenta bona; nam ex pure corrupto, siue fiant, siue non, semper malum portendunt. Quæ ex inflammatione instant, præveniuntur larga hæmorrhagia, & alvi fluxu, urina copiosa hypostatica, & sputo libero, aut abscessu alio in crure. Hoc ergo est imitandum a Medico, & Chirurgo, venæ sectione, alvi ductione, expectorantibus, & diureticis. Quæ autem ex Purulenta materia formatur Parotis, præcedentes evacuationes sanguinis respuit, sed prævenitur puris evacuatione per urinam, vel sputum, aut deponit etiam purulentum ad partes inferiores, quod minus præstans est. *Præveniuntur.*

576. Parotides ex metastasi natæ non sunt repellendæ, sed ad citam maturitatem deducendæ applicatione *Maturantium*. Interna medicamenta eadem adhibenda, quæ in generali abscessu tradita sunt. *Curatio.*

Inferiorum partium Abscessus.

577. Ex iisdem causis, quibus generantur parotides (571) per metastasin, formatur abscessus ad inferiores partes, crura, genua, & femora. Sed præfagiuntur dein 1. ex absentia signorum versus caput. 2. accedentibus signis puris commoti ad inferiora. 3. longiori mora antequam oritur abscessus ex metastasi. Curatio nihil differt a curatione Parotidum (576.)

Ventris abscessus.

578. Per metastasin ex morbo inflammatorio generali, vel abscessu partium remotarum, raro in cavum ventris colligitur pus: sed ab abscessu lienis, hepatis, intestinorum, mesenterii, peritonæi, ventriculi, omenti, rupto interdum generatur, qui tamen pro Tympanitide passim habetur, & calidis flatum discutientibus perperam tractatur. Raro hic, ut in pectore, fluctuatione se manifestat, quum sæpius in cellulis collectum hæreat pus. Hoc in loco pus collectum esse judicamus, si post dolorem fluxum, continuum, ardentem, inflammatorium, cum febre continua, ardente siccitate, pulsu duro, cessat dolor sine bona crisi, relinquens gravitatem, & dein tumorem flatulentum in ventre inferiore. Quare huiusmodi dolores, ut Inflammatio particularis tractandi, priusquam in abscessum abierint: nam pus si confectum fuerit, vel superveniente corruptione interficit, vel absorptum post diu toleratam febrem hecticam lente ad sanitatem pervenire permittit, raro ruptis integumentis effunditur, aut deponitur per alvum. Curatio tentanda per ea, quæ corpus contra puris infectionem muniunt, superius (565) recensita.

Empyema.

579. Empyema late significat omnem suppurationem, & puris collectionem in quacumque corporis parte. Strictius autem ab hodiernis recipitur pro puris collectione in quacumque parte pectoris. Sed strictissime notat puris collectionem in pectoris cavitate. *Definitio.*

580. In pectoris cavitate colligitur pus 1. si morbus inflammatorius, ardens, acutus, in suppurationem mutatus, pus confectum huc deponit. 2. si pectoris contenta, ut pleura, pulmo, mediastinum, diaphragmatis convexa pars, pericardium, formarunt abscessum post pleuritidem, peripneumoniam, hæ-

hæmoptysin, vomicam pulmonis, vel vulnera, aut ruptiones harum partium, formatus abscessus, dein ruptus, in cavum pectoris fundit pus. 5. Quando in partibus remotioribus abscessus formatus ruptis repagulis deponit pus in pectoris cavitatem, ut post anginam, hepatitidem, abscessum integumentorum pectoris.

Prædictur.

581. Prædictio Empyematis ex duobus fontibus hauritur. 1. Ex causis prægressis, quæ Empyema formare possunt, ut si dicti morbi inflammatorii abierunt in suppurationem, præcipue qui circa pectus fiunt, & pus non fuit redditum per urinam, vel sputum, & tamen evanuit tumor purulentus. Tunc scimus, pus alicubi colligi, sed locus adhuc est incertus, nisi abscessus fuerat in partibus, quæ in cavo pectoris continentur. 2. sed si post hæc signa oriuntur symptomata, indicantia incipere colligi pus in cavo pectoris, hoc præsagium ulterius firmatur: ut si sputum sensim minuatur, & dein integre supprimatur, sensim major fiat respirandi difficultas, & pectoris gravitas ob pus in eo collectum. Si dein puris corrupti indicia accedant, ulterius firmatur iudicium; ut sputum falsuginosum, amarum, tenue, spumofum, biliosum; calores de die mitiores, noctu graviores; faciei rubedo cum levi febricula, sudores circa pectus, & collum, stertores; vox magis rauca; tussicula frequens; oculorum cavitates; emaciatio corporis; frequens sputatio.

Præsentis detectio.

582. Pus collectum esse in pectore, conijcere possumus, 1. si antecessere signa prædictionis (581) sine puris evacuatione, sed cum incremento symptomatum, quæ Empyema promittebant, quæ indicant humorem collectum esse in pectore, ut difficilis respiratio a pressione puris ad pulmones, decubitus impossibilis præ suffocatione, sed situs erectus aliquomodo supinus faciliior; interdum magis tumet venter descensu diaphragmatis; si pus sit fluxile, & pectus non perfecte plenum, conquassatione corporis percipitur fluctuatio. 3. Pus acrius factum in thorace hærens, atque irritans pleuram, & pulmones, producit dolores pectoris, & tussim. 4. Pus autem stagnando liquescens, corruptum, vasis absorbentibus receptum in reliquo corpore multa mala infert, ut febrem hæticam; caloris, frigorisque vicissitudinem, febrem noctu graviolem; pulsum parvum frequentem; sudorem colliquativum; cutis exanthemata; faciei rubedinem fugacem; maciem; alvum constipatam, duram siccam, vel liquidam profusam, qua sæpe pereunt, fastidium alimentorum; sitim majorem; calorem in plantis pedum, & volis manuum, præcipue post aliquot horas a cibo sumpto; ungues incurvatos; tumores œdematosos sub oculis, in pedibus, & cruribus; vocem raucam; sputum spumofum, vel alieni coloris, & foetens; capilli de capite cadunt; interdum etiam incurvatur pectus. Tandem post diu passa hæc mala cum summa corporis macie moritur æger.

Pus in utroque cavo.

583. Quoniam juvat scire, num in utroque cavo pectoris vel alterutro, vel in aliis partibus collectum hæret pus, quædam his signis generalibus addenda sunt specialia, quæ differentiam declarant. Si in utroque cavo hæret, commodissime sine molesta respiratione potest hære pus ad dorsum, & capita diaphragmatis; in tali igitur situ si ponatur ægri corpus, id est erectus, & aliquomodo supinus, ut pus hic hæreat, commodius potest degere, non facile tolerans in hoc vel istud latus decumbere.

In uno latere.

584. In latere præcipue contineri pus ex his conijcimus: 1. Decubitu in sanum latus difficili, quum pus superiore latere hærens, premit mediastinum, quod tunc actionem alterius pulmonis sani intercipit. 2. Ex tumore, dolore, vel alia affectione lateris, in quo continetur pus. 3. His si non factis constant, applicant linteum madidum tepidum, terra figulina adpersum, quod ad latus affectum citius siccatur, declarat affectum locum.

In Pulmone.

585. Si antecesserit peripneumonia, sine exspuitione puris vel urina sedimen-

mentosa, sed manfit difficilis respiratio cum levi febricula, & tussicula, & in medio pectoris. Aut si post hæmoptysin oritur febricula vaga cum tussicula, & ejectione granulorum foetentium. Si difficilis respiratio in quocumque corporis situ non augetur, nullaue percipitur fluctuatio in pectore, pus ut plurimum in vomica collectum hæret, quod ita clanculum latet, ut peritissimos etiam fallere possit.

586. Si in tunica cellulari mediastini hæret pus, ob nexum cum sterno, & vertebriis dorfi, dolores antro, & retro magis sentiuntur, & quia huic inhæret pericardium, multa cordis symptomata vexare solent. Si sub sterno magis hæret, antè decumbentes facilius spirant, sed ad vertebrae hærens decubitus supinum habent. In Mediastino.

587. In pleuræ tunica cellulari hæere collectum pus, conjicimus 1. ex pleuritide inflammatoria prægressa, quæ abiit in suppurationem, sine puris evacuatione, permanente respiratione difficili: nam si abscessus hic factus effudit pus in cavum pectoris, liberantur, sed dein iterum increfcit difficilis respiratio, 2. si contusio, aut vulnus pectoris non pro ratione effundit pus, sed consolidatur externe cum difficiliore respiratione, sine expuitione puris. 3. si in pectoris integumentis percipitur dolor, tumor, aut mutatio coloris. In pleura.

588. Pericardii fabrica, & dissectio Anatomica cadaverum comprobant, abscessum in pericardio formari posse, qui in viventibus difficulter detegitur, cum pericardium inflammatum constringens cor, & pus in pericardio effusum, liberam cordis dilatationem inhibens, anomala signa inflammationis præbeant; ex cordis tremore, palpitatione, anxietate, pulsu vacillante, & debili Syncope frequente, cum corporis ardore, & febre continua, desinente in remittentem, hanc obscuram puris collectionem conjicimus. In pericardio.

589. Empyema natum esse ex Hepatis abscessu, sequentia suadent: 1. Si antecesserit hepatitis inflammatoria sine evacuatione puris abiens in suppurationem. 2. Sed ejus loco accedunt signa Empyematis. 3. Si æger expuat sputa subnigra, minus cohærentia, instar sanguinis nigri corrupti. 4. Excrementis alvinis similibus, ventris doloribus, cibi fastidio, nausea, si hæc materia simul per ductum Choledocum in duodenum deponitur. Empyema ex Hepatis abscessu.

590. Quod in Empyemate præfagiri potest, deducitur ex magnitudine causarum, & symptomatum, quare bona, & mala signa sunt separanda, ut ex istis salutem, vel interitum pronunciare possimus, atque ex conjunctis his ancipitem exitum. Prognosis.

591. Qui ab Empyemate videtur curatus, & dein exspuit graveolentia, notat, relictum esse ulcus, quod recidivam faciet. Recidiva.

592. Bona signa ex his desumuntur. 1. Ex natura puris exeuntis, si sit læve, æquale ejusdem coloris, non foetens, albicans, satis copiose per sputum sine multa tussi exiens, vel sub forma sedimenti albi æqualis in urina, sensim minori copia prodiens, cum incremento virium, & diminutione symptomatum. 2. Ex signis nullum pus, vel ichorem mixtum esse sanguini, ut facile ferre morbum; corpus æqualiter calidum, & molle; fitis modum non excedens, recessus febris, & reditus appetentiæ post ruptionem, vel sputi ejectionem; alvi egestio compacta, & modica. Bona signa.

593. Mala censentur signa, 1. quæ declarant pus non evacuari, ut sputum nullum; urina cruda sedimento carens. 2. Pus esse corruptum; ut sputum foetens ichorosum; pus per alvum; pus exiens pallidum, viride, lividum, ichorosum, cœnosum, pituitosum, specillum tingens. 3. Corpus infectum esse a pure corrupto, ut difficile ferre morbum; anxietas, stragula movere de pectore; dolores; fitis; corpus inæqualiter calidum; venter, & costæ maxime si calent, frons vero & manus, & pedes si frigent; inappetentia, & fastidium; emaciatio corporis; egestio alvi liquida, copiosa. Mala signa.

Effectus,
& exitus.

594. Pus in cavo pectoris collectum varium sibi exitum parat, & subit mutationem: 1. Bonum manens pus a pulmonibus receptum, & per sputum rejectum liberat hominem, sed si corruptum hac via evacuatur, incertam sanationem promittit, 2. vasis venosis resorptum ad renes delatum, & sub forma sedimenti albi copiosi redditum, vel depositum ad crura, etiam liberat; sed si fit corruptum, nihil juvat, si per integumenta pectoris sibi parat viam pus, quod in junioribus intra 30. dies, in adultioribus circa 40. diem, & in senibus ad 60. diem, contingere solet, servantur, si pus bonum exit cum levamine symptomatum; sed si pus corruptum exit, non facile sanantur. 4. Sed perrodens diaphragma, descendens in ventrem inferiorem, post tympanitidem, multaue alia mala, moritur æger, 5. manens in pectoris cavitate, quod ex defectu evacuationis cognoscimus, pulmonem, & pleuram exulcerat, sphalescere facit, hominemque inducta Phthisi consumit, 6. vel vasis venosis receptum, & non evacuatum inducit febrem hecticam, qua etiam inducitur marasmus, quo ægri consumpti pereunt.

Curatio.

595. In curatione imitanda est natura solutionem faciens. Semper debbat exiens pus bonum esse, commodissima evacuatio erat per sputum, dein per urinam, postea per abscessum cruralem; ultimo per aperturam factam in thorace.

Puris corruptionem inhibens.

596. Omni tempore, & in omni exitu ergo valet, interna medicamenta propinare, quæ puris corruptionem præveniunt, & factam emendant.

Expectorantia.

597. Non solum expectandum, donec natura monstrat viam per sputum, sed priusquam natura hoc facit, omni ope conandum, ut promoveatur sputi ejectio per *Expectorantia*, quæ semper potanda quantum ferri potest calide. Si autem adsit sputi tenacitas quædam, *resolventia pectoralia* sunt adhibenda, sed in sputi tenuitate addenda *Pectoralia incrassantia*.

Diuretica.

598. Eodem quoque modo, per *Diuretica Pectoralia*, adjuvanda est evacuatio puris per urinam.

Abscessus cruralis.

599. Si vero natura moliatur metastasin ad crura, hac quoque liberatus fuit æger, sed non tam certe, quam per sputum, vel urinam: interim melius est, ut hoc in loco retineatur, & reducatur ad citam maturationem per medicamenta citata, (553) quam ut repellatur.

Puris evacuatione ex pectore.

600. Si pus sibi parat viam per pectoris integumenta, ut sui præbeat indicium, locus ille prominens, utpote aptissimus, est pertundendus, & pus pedetentim evacuandum, atque cavum pectoris depurandum eodem modo, ut statim proponetur in paracentesi.

Paracentesis.

601. Si pus collectum maneat in pectore, via paranda est pro exitu, quam operationem vocant Paracentesin pectoris, quæ non solum in Empyemate, sed in pectoris hydrope, & sanguine effuso in pectore, instituitur. Ut sciamus quodnam latus sit pertundendum, signa lateris affecti (584) consulenda.

Quando instituenda.

602. Priusquam instituitur operatio, sciendum est, quando illa cum effectu potest fieri 1. si certi sumus pus esse collectum (582) in pectore, & nullum quærere exitum per sputum, vel urinam. 2. In non admodum vetusto morbo. 3. Si Empyema bona signa (492) habet, nam cum malis signis accelerabitur mors.

Locus pertundendus.

603. Si ergo pertundendum est pectus, duo se suggerunt loca. 1. Si Empyema alicubi indicium præbeat puris propullulantis semper in eo loco apertura est facienda, quæ plerumque fieri potest simplici sectione, quum tunc plerumque natura aperturam fecit in pleura. 2. si nullum est indicium, optimus locus est in eo latere dorsi, ubi pus hæret, (584) inter tertiam, & quartam costam spuriam, ad distantiam trium, quatuorve transversorum digitorum, pro corporis magnitudine a spina dorsi, & totidem circiter digitos ab angulo scapulæ: locus ille tunc est atramento notandus.

604. Flectet tunc æger suum corpus oblique antèrius, ut locus incidentus maxime promineat, & costæ a se invicem recedant: fecet tunc Chirurgus secundum corporis longitudinem cutim, plaga trium fere transversorum digitorum, in signo ab atramento factò. Dein ministri, trahendo ad latera cutem, faciant ut admodum hiet plaga; deinceps sectio faciendà est in carne subjecta secundum costarum cursum, sed corpori transversa, æquali fere distantia ab utroque margine costarum, ne periscindantur vasa intercostalia, si ad pleuram pervenerit sectio, ipsa pleura prudenter pertundenda, ne lædatur pulmo. In apertura facta immittendus est digitus, qui removeat pulmonem si forsan adhæserit, ut ex facta plaga pus effluere possit.

Operatio.

605. Ex facta apertura non multum puris simul emittendum, quoniam alias sæpe in animi deliquium incidit æger, & cavendum, ne aer intret pectoris cavitatem, quo collabatur pulmo, & suffocabitur æger in uno latere pectoris; quare post operationem factam manu ita tegenda apertura, ut impediatur aeris introitus, dum æger se invertat, ut apertura tunc sit in decliviori loco. Dein cum clausa apertura, æger fortiter inspiret, ut pulmo fiat aere plenus, hoc factò conetur fortiter expirare ore, & naribus clausis, ut faciunt, qui magnum conatum edere solent retenta anima: hoc tempore aperiatur plaga, ut exeat pus; sed si iterum vult æger inspirare, plaga manu claudenda. Iteratis his actibus, si satis puris effluxit, in apertura indenda mollis admodum turunda, & flexilis, ut instar caudæ in cavum pectoris propendeat, quæ filo alliganda, ut semper retrahi possit, super applicentur plumaceola, quæ ut ipsa turunda quodam Digestivo obduci debent, insuper emplastrum ex tenui aluta confectum, quod aeris introitum inhibet: hæc dein spleniis, & fasciis sunt firmanda. Multi autem loco turundæ indunt aperturæ cannulam ansatam, istius longitudinis, ut pertingat in cavum pectoris, & non lædat pulmonem. Sed non est opus, nisi aliter apertura aperta servari non possit.

Deligatio.

606. Bis autem ter de die innovanda est Deligatio, & tanta portio puris est emittenda, ut intra viginti dies omne ablatum sit: citius enim non patitur æger, & diutius continuare generat fistulam. Semper inter deligandum cavendus est aeris introitus. Si vel pus concretum, vel pulmo obturât exitum, id removendum immisso instrumento obtuso per aperturam. Si vero pus sit tenacius, injiciendum lavamentum bene abstergens, & ita emittendum iterum, ut aliquid intus relinquatur in sequentem deligationem, quod pus tenax solvit. Si vero pus effluens sit corruptum, injiciendum lavamentum simul debet esse antisepticum. Hæc dum fiunt, interne danda, quæ puris corruptionem cohibent, & emendant, supra (596) notata. His continuandum ad perfectam sanitatem; restans virium debilitas solitis Cardiacis roborantibus curanda.

Innovatio deligationis.

607. Dum versamur in Empyematis curatione, quædam adsunt symptomata, quæ speciales exigunt curationes, quarum præcipuas delibabimus.

Symptomatum curatio.

608. Si nimia vexat Tussis, adhibenda sunt pectoralia, balsamica, anodyna, quæ acre, purulentum, laringem irritans, obvolvunt, & emendant.

609. Sputum autem tenacius est solvendum, & per Expectorantia abstergentia, ejiciendum.

610. Nimia autem Sitis compescenda Diluentibus pectoralibus, quum salina sitim compescunt, & acida non facile ferant, sine multa tussi.

611. Alvus Liquidior constringendus pectoralibus adstringentibus.

612. In Appetitu dejecto evitanda mucilaginosa pectoralia, quæ appetitum magis extinguunt, sed propinanda quæ pectoralia, & simul stomachica sunt.

613. Quænam medicamenta pus attrahentia dicenda?

Quibus medicamentis applicatis, ex ulcere profundo, aut sinu purulento

Questiones.

ducitur pus ad exteriora, vel pus in abscessu magis elevatum tumorem tenuiore cute tectum facit, ea dicuntur Pus attrahentia, quam actionem ex vi attrahente deducebant nonnulli; sed quæ laxant partes exteriores, atque aliquomodo resolvunt, tollentia resistantiam externam, faciunt, ut pus exeat, vel ad exteriora vergat: nam hæc Medicamenta juxta pus locata, nullum attractionis indicium in experimentis physicis præbent.

614. An nunquam Abscessus particularis sine prægressa inflammatione ejusdem partis?

Ita multi existimant, quare mirantur sæpe, tam brevi tempore tumorem purulentum formari posse in quadam parte: at vero morbus inflammatorius, vel purulentus per totum corpus, non raro confectum pus non evacuans per emunctorium, deponit ad partem aliquam, ubi format abscessum per metastasin.

615. Cur pars nimis refrigeratur post nimiam puris evacuationem?

Nisi experientia constaret, puris magnam evacuationem inducere refrigerationem, ratione videretur contrarium esse statuendum, quoniam pus per se nullum calorem habens videtur calorem accipere a lateribus partium ambientium; sed quoniam cum puris evacuatione copiosiore tollitur sustentaculum, partes firmæ minus pressæ minorem calorem faciunt laxiori suo attritu per motum vitalem.

616. Num ex abscessu magno omne pus simul evacuandum?

Nimia puris evacuatio, tollens sustentaculum, nimis extinguit partis calorem naturalem, & disponit antea sustentata vasa ad facilem ruptionem, quare nunquam omne pus simul evacuandum, nisi pars evacuata iterum potest artificiali sustentaculo sustentari. Inde tam utile est firmare partem fasciis post magnam puris evacuationem.

617. Cur margines diutius duri, si immaturus aperiatur abscessus?

Non omnis lentor in lateribus abscessus hærens eodem momento convertitur in pus, id est fit maturus, sed sensim in pus commutatur: hæc commutatio acceleratur adjecto pure, ut parum fermenti totam massam citius in fermentationem, & parum putrefacti breve totam molem in putrilaginem commutat: quare ante perfectam maturitatem non expedit aperire abscessum, neque omne pus evacuare, neque nimis depurare ab omni pure, si volumus citiorem maturationem obtinere.

618. Quæ materia ex qua pus formatur?

In corpore sano nunquam pus, neque statim conspicitur post inflictum vulnus, vel oborta febre ardente, vel inflammatione: quare immediate non formatur ex humoribus sanis, ut ex chylo, uti multi contendunt colore albicante decepti, sed videntur humores boni majore actione vitæ in Lentorem compacti, continuato illo motu, & fotu partis, sensim commutari in pus. Et quoniam sedimentum album in urina id purulentum est, quod in acutis conficitur, & dein evacuatur, generalis æque inflammatio formare potest in corpore pus, quam inflammatio localis.

619. Unde puris retenti tanta acrimonia?

Quoniam pus est humor subpinguis, & extravasatus, in loco calido stagnans, eodem modo, ut omnes humores, convertitur in putrilaginem, seu ichorem per supervenientem corruptionem: qui ichor eo fit acrior, quo diutius continuatur corruptio.

620. Qua via ad renes ducitur pus ex pectore?

Anxie quæsiwerunt ex pectore ad renes tendentes vias, quas hucusque Anatomica sectio invenire non potuit, ut intelligerent modum, & cursum puris in Empyemate, quo cum urina evacuaretur pus, & homo liberaretur ab Empyemate, frustra autem multos impenderunt labores: nam dum pus est aliquomodo attenuatum, ut possit vasis venosis resorbentibus pulmonum,

vel

vel pleuræ recipi, traditur sanguini circulanti, qui ad renes cum pure veniens, pus a se in renibus segregat: qualis separatio, & excretio renibus videtur propria, quoniam in omni purulentia cum urina exit purulentum.

621. Quali modo ex Angina generari potest Empyema?

Veterum est observatio, quæ a quibusdam hodiernis negatur, ob denegatam viam: sed si post inflammationem aliquam particularem, vel generalem potest formari Empyema, (580) id facillime fieri potest ex Angina suppuratoria: potest enim pus in collo formatum, descendendo per tunicam cellulosam, vel per tracheam arteriam, facilius in pectore venire, quam alii abscessus per metastasin. Inde mirum est, non frequentius contingere.

622. An commodius in Empyemate fieri potest Paracentesis per Trochar, quam per incisionem?

Quoniam apertura tantum est facienda in pectore, ea videtur multo facilius fieri posse per Trochar, quod unico ictu intrudi potest, ut in cavum pectoris penetret, & dein exempta subula triquetra, in apertura relicta canula ansata, satis videtur viam præbere puri; sed sæpe simul subjacens pulmo læditur, removeri non potest pulmo, si pleuræ adhæreat, & frequentissime obturatur exitus; quare præfertur præcedens operatio ab expertis Chirurgis.

C A P U T V.

De Sphacelo, & Gangræna.

623. **S**phacelus Medicis, & Chirurgis denotat alicujus partis nostri corporis mortificationem, quam etiam siderationem vocant, five totum membrum sit corruptum, five ejus quædam pars, si vero tantum sit in partis superficie, partem mortificatam vocant *Escharam*. Ab hoc distinguunt *Gangrænâ*, quæ est vehemens inflammatio in sphacelum tendens, quæ sæpe præveniri potest, dum Sphacelus nullam medelam capit. Belgica nomina satis exprimunt differentiam hanc, nam ob vehementem calorem partis in Gangræna vocant *Heetvuur*; & quoniam pars mortificata in Sphacelo friget, Sphacelum vocant *Koudtvuur*. Definitio.

624. Causæ sphacelum inducentes ad has classes redigi possunt. 1. Motus vitalis major quam ferri potest. 2. Intercepta circulatio. 3. Defectus spirituum, & sanguinis. 4. Extinctio motus vitalis. 5. Destructio partis. 6. Venena mirabilia. Causæ.

625. Motus vitalis nimis instigatus ita tendit partes firmas, ut tandem rumpantur, & sanguinem subito in corruptelam convertit. Ab hac causa si fiat Sphacelus, semper prægreditur Gangræna. Talis fit in morbis acutis, ardentibus, Inflammatione particulari, Erysipelate, gelu statim non extinguente, Lentore, & Ambustione. Ab his causis generalibus interdum sphacelescunt humores sine particulari sphacelo. Motus vitalis major.

626. Nulla pars in nostro corpore manet vivens, nisi communem circulationem habeat per arteriam, venam, & nervum; omnes igitur causæ interceptantes hunc liberum fluxum partis sphacelum inferunt; unde Aneurisma spurium, Convulsio, seu spasmus constringens, Decubitus in aliquam partem, Ligaturæ strictiores, Fractura, Luxatio, tumor premens, Paralysis, Obstructio, & Compressio quævis, ut & Herniæ constrictæ, produxerunt cum diversis phaenomenis sphacelum. Intercepta circulatio.

627. Quoniam omnis pars tandem moritur, & corrumpitur, sanguine, vel spiritibus influentibus, si privatur; inde præter recensitas interceptantes causas etiam generatur Sphacelus, post profusiores Hemorrhagias in summa Debilitate, decrepita Senectute, Evacuatione nimia, Febre hectica, Phthisi. Defectus spirituum, & sanguinis.

Motus
vitalis
exstin-
ctus.

628. Per frigus glaciale interdum omnis motus vitalis ita exstinguitur, ut nunquam redeat vita parti, & ita sphacelescit, sine ulla inflammatione, vel gangræna prægressa, ut multi in sævissima hyeme anni 1739. & 1740. in suis membris experti sunt.

Destru-
ctio par-
tis.

629. Ad vitam quoque continuandam in partibus, earum requiritur integritas, qua destructa perit quoque istius partis vita: inde multæ causæ destruentes intulerunt Sphacelum cum vel sine gangræna præcedente; uti *Vulnus*, *Contusio*, *Laceratio*, *Corrosio*, *Fractura*, *Combustio*.

Venena
mirabi-
lia.

630. Interdum sine manifesta causa, quasi ipsa vita extinguatur, vel spirituum indoles invertatur, generatur in partibus Sphacelus, ut in morbis malignis, *Pestilentialibus*, *Epidemicis*, *Pure corrupto*, *Putredine*, *Ichore*, *Lympha acri hydropicorum*, *Colliquatione*, *Morsu* nonnullorum septicorum animalium, *Corruptione scorbutica*.

Signa.

631. Signa sphaceli duplicia sunt, 1. quæ indicant sphacelum instare, quando adhuc valet curatio præservatoria, 2. quæ indicant sphacelum adesse, quando sine interitu, & ablatione partis sphacelatæ nulla valet medela.

Futuri
Sphaceli.

632. Signa sphaceli futuri, 1. differunt pro causa sphacelum inducente. 2. An sit expectandus sphacelus partis, vel in humoribus generalis.

In nimio
motu vi-
tali.

633. Nam si per motum vitalem nimium in parte natus fuit tumor, renitens, elevatus, intense ruber, vehementer dolens, & calens, commutatur hæc sine ratione in tumorem minus elevatum, mollem, laxiorem, pallidum, cineritium, lividum, nigrum, stuporem, & dein insensibilitatem etiam si secetur, frigiditatem; atque epidermis elevatur per vesiculas ichore plenas, facileque secedens a cute subjecta, & pars, quomodocumque tractetur, nullum præbet indicium vitæ, sed sensim vehementiora corruptionis indicia præbet cum summo fœtore. Si vero ab eadem causa sine locali prægressa inflammatione generetur sphacelus, post febrem ardentem cum pulsu duro, frequenti, respiratione profunda, citata; anxietate, inquietudine, cutisque ariditate, producuntur febris mitior sine ratione; corporis frigiditas; horror; pulsus debilis, frequens, inæqualis; respiratio exigua frequens; anxietatis ablatio; in cute exprimitur sudor colliquativus frigidus; formantur maculæ lividæ, petechiæ dictæ; interdum deponitur alvi excrementa nigra foetentia; urina nigra, vel cum tali sedimento, aut nubecula; facies fit Hippocratica; sanguinis stillæ nigrae; & multa alia, quæ fallaci lenitate agrum opprimunt.

In inter-
cepta cir-
culatio-
ne.

634. Sed sphacelus ex compressa Arteria (T. 31. XXXIII. 4.) vel vena, (T. 19. LXXV. T. 31. XXIII.) 6. vel Nervo (T. 24. v.) natus omnino diversa signa præbet. Arteria enim compressa præbet ariduram, pallorem, frigus partis; Vena vero tumorem lividum, vesiculas in superficie lymphæ rubellæ plenas, pars admodum aggravatur; sed Nervus paralytin, stuporem, & frigiditatem partis.

In defe-
ctu spiri-
tuum.

635. Qui autem fit ex spirituum defectu, sine prophasi, & interdum agro inscio, aliquam corporis partem corrumpit, ut experiantur, membrum esse mortuum, sensu, & motu destitutum cum frigiditate instar cadaveris, quæ pars dein putrescere incipit.

In metu
vitali ex-
tincto.

636. Ex Congelatione natus Sphacelus, si totam partem occupat, in signis vix differt a defectu virium; sed si portio quædam gelu combusta fuit, similia signa præbet, ac si pars commutaretur in sphacelum per majorem motum vitalem.

In partis
destru-
ctione.

637. Quum valida destructio, pro diversitate causæ, & partis læsæ, varia signa præbeat, illa ex morbis istis petenda.

638. Venena mirabilia sine præviis signis solent partem viventem in sphacelum convertere.

Venena

639. Pars sphacelata, licet nunquam in vitam redeat, potest tamen ratione.

ne corporis ægri, varium exitum in melius, vel pejus facere, quare utile erit quasdam generales regulas tradere, quas experientia suggessit.

mirabilia.

Prognosis.

1. In partibus humidis, gingivis, palato, naribus, pudendis, perinæo, intestino recto, raro curatur, & multum serpit.

2. In pedibus hydropicorum difficillimus.

3. In pedibus incipiens sensim adscendens plerumque lethalis.

4. A causa externa violenta minus periculosus, quam a causa interna.

5. Si margines exulcerati sphaceli ficcari incipiunt, cum virium diminutione, lethale.

6. Accedentia signa sphaceli humorum (633) mortem instare declarant.

7. Sphaceli viscerum internorum certo mortem inferunt.

8. Margines circa partem sphacelatam rubere, tumere, & pus formari inter escharam, & partem viventem, bonum signum.

640. Sphacelus triplicem curationem exigit, 1. Si sphacelus instat, & spes est partem servari posse sine interitu, 2. si Escharam fecerit, 3. si totum membrum est mortificatum.

Curatio.

641. Præservatoria curatio ad hæc tria referri potest, 1. si a motu majore veremur instantem sphacelum, vena est secanda, *alvus ducenda*, & applicanda *antiphlogistica*, uti in vehementissima inflammatione; sed si resolvere non valemus, *suppurantia* sunt adhibenda, cum internis *cardiacis*, 2. sed si ex motu minore, & debilitate pars sphacelescere incipit, externe applicanda ad partem affectam *Calefacientia antiseptica*; atque exhibenda, & ad cordis regionem applicanda *Cardiaca*. 3. Dum vero in regionibus calidis ex putredine superveniente expectatur sphacelus, *Antiseptica refrigerantia* sunt exhibenda, & applicanda.

Præservatoria.

642. Si jam portio quædam cutis sit mortificata, quam *Escharam* vocant, etiam si fiat ab inflammatione, omittenda sunt antiphlogistica, cum tunc motus major non continetur, sed danda cardiaca citata (641. 1.), & applicanda, quæ etiam *suppurationem* inducunt, & cohibent *putredinem*: pars mortificata scarificanda usque ad vivum, & *Lavamento acris antiseptico* plagæ scarificatæ eluenda: raro delibatio innovanda, sed semper artificiali calore fovenda pars, & irroranda deligatio fomento calido. Eschara autem facta ex Contusione, vel Combustione *mitiora suppurantia* exigit.

In Escharam.

va.

643. Si autem his peractis subsistit sphacelus, non pergens facere latiore *Escharam*, quod constat ex contractione Escharæ, marginibus tumentibus, rubentibus, & humidioribus, vacillatione Escharæ, pars illa mortua est auferenda, quare si portio Escharæ pendula hæreat, ea volsella est abscindenda, & applicanda *abstergentia digestiva*. Si vero propter tenacitatem Escharæ, & frigidatem partis non sequitur Escharæ separatio, expedit ad ipsam Escharam applicare *causticum*.

Escharam.

separatio.

644. Si vero totum membrum sit mortificatum, quoniam ejus ichor, & foetor inquinat sanum, totum est auferendum, si fieri potest; quam operationem vocant *Amputationem*, perperam extirpationem.

Amputatio.

tio.

645. Amputatio est facienda 1. in parte vivente prope mortuam, sed in crure ad distantiam sex transversorum digitorum sub genu ad commodiorem incesum, & faciliorem deligationem. 2. Omne sphacelatum est auferendum, ne portio manens coinquinetur. 3. Melius est in ossis medio facere abscissionem, quam in articulo, quoniam articulus difficiliter obtegatur cute, nisi in articulis parvis.

Ubinam.

Tres modi.

di.

646. In tota manu, & pede, & horum digitis simplici forcipe, vel cuneo cum malleo, abscinditur uno ictu pars mortua. 2. In mammis, & articulis abscissio solo cultro absolvitur. 3. In membris majoribus etiam ferra utendum.

Præparatio.

tio.

647. Si ergo constat, partem sine amputatione servari non posse; ægri

Positio ægri.

vi-

vires valere ad sustentandam operationem; omne corruptum auferri posse; tunc omnia instrumenta, & auxilia in patinis locanda, ut sint, parata, & dandum ægro cardiacum anonymum.

*Ligatio
femoris.*

648. Si crus sub genu sit amputandum, æger locandus supra fellam in medio cubiculi, vel conclavi, ut ad omnem partem sit liber aditus, firmandus est a ministris ad dorsum, femur, & crus, quod mantili est obvolutum; ipse operator stet inter crura ægri.

*Ligatio
cruris.*

649. Dein supra genu ad femur, sub poplite locandum splenium crassum, & alterum ad internam partem genu, ut tendo musculi semitendinosi, semimembranosi, gracilis, & sartorii, sub quo magna hæret arteria, sit ab utroque latere bene compressus, hæc splenia firmanda alio tenuiore quod femur ambit, dein supra genu ad finem femoris locanda charta compacta densa, quæ corrugari nequit. Hæc omnia cingat bis circumducta fasciola tenacissima, nodo extremis firmatis, quæ baculo, seu manubrio contorqueri potest, ut arteria, & nervus sub dicto tendine hærens constringi possit; alii autem utuntur hujus loco artificiali Torculari; sed si instrumento eo caremus, per fasciolam ita contortam satis valemus constringere arteriam, & nervum.

*Sectio per
Cultrum.*

650. His ita locatis, trahenda cruris integumenta sursum, quantum commode fieri potest, tunc sub genu ad digiti transversæ distantiam a loco incidendo vincendum crus loramento quod fibula firmari potest, quo firman-
tur integumenta, & musculi perscindendi.

*Defecare
ferra.*

651. Tenens dein Operator manu dextra cultrum falciformen acutum, bene temperatum, sinistra manu ejus urgens dorsum, eum adigit forti sectione, incipiente ab eminentia tibiæ, ita unica sectione ad os usque perscindat in toto ambitu carnem. Dein mucronato ancipiti cultello inter duo ossa cruris adacto, ita perscindat reliquam hic hærentem carnem, ut nil nisi ossa supersint, dum eorum quoque periostea eadem sectione separata accurtando nuda relinquant ossa. Hoc tempore per Torcular supra genu arteria, & nervus fortiter stringenda. Et ut magis retrahatur caro linteum biseetur ita locandum in facta incisione, ut ejus tractione trahatur caro versus genu, quo magis denudatur os.

*Post ab-
scissionem.*

652. Ita nudata ossa, & periosteo quantum fieri potuit privata, nam omnia promte peragenda, accurate transversim prope retractam carnem versus genu ferra bene temperata, tensa, acuta, oleo illinita, ita sunt defecanda, ut fibula prius quam tibia perfecta sit; interim minister tenens pedem ita tollere debet partem, ne ferra inter secandum interstringatur.

653. Post abscissionem solvatur loramentum sub genu, & aliquantulum dimittatur torcular supra genu, ne fortissima constrictione tota pars pereat sphacelo correpta, & facienda dein deligatio: arteria enim transversim abscissa, accurtata, torculari compressa, & polypus in arteria concretus inhibet hæmorrhagiam. Alii suadent arteriam acu filo ceraceo munita interciperi, filumque supra splenium ita colligere, ut perfecte sit clausa; insuper applicare ad arteriam abscissam nodulum ex vitriolo sindone recepto confectum, & ovi albumine obductum, vel applicare frustum Crepitus lupi, vel alios pulveres stypticos, sed si modica fervetur pressio supra arteriam per Torcular, cuncta hæc omitti possunt.

Deligatio.

654. Ad os ferra dissectum applicanda plumaceola spiritu vini Mastichino madida: ad arteriam plumaceolæ albumine ovi madefcentes cum pulvere styptico fortissimo, ut his tota caro tegatur: hæc omnia tegenda emplastro aliquo tenaci, dein applicanda spleniola decussata duo, vel tria, quæ supra genu dimittunt sua extrema: his peractis flectendum genu, & fasciis omnia deinceps firmanda. Sedulo observandum est Torcular, cujus moderata constrictione sistitur hæmorrhagia, & conservatur vita in parte sub Torculari.

Non

Non est opus innovare ante triduum deligationem, nisi hæmorrhagia citiorem deligationem exigat. Post curationem non est inutile bis, aut ter secare venam, ad evitandos morbos ex abundantia nascendos.

CAPUT VI.

De Aneurysmate.

655. **D**uplex genus morborum Auctores Aneurysmatis nomine comple-
ctuntur, Dilatationem aliquam sacciformem, seu herniosam ar-
teriæ, per totum ambitum arteriæ, aut in uno tantum latere; vel arteriæ
ruptionem effundentis sanguinem in cellulosa tunicam, quam implet, &
distendit sanguis in tumorem. Prius vocant *Aneurysma verum*; posterius
autem *spurium*. Definitio.

656. Aneurysma verum 1. a parvo tumore incipit, sensim increfcens; 2. *Signa A-*
vix mutat cutis colorem; 3. attactui præbet pulsationem, nisi admodum *neuris-*
magnus sit tumor; 4. tumor est renitens, quasi elasticus, sed continuata *matis ve-*
pressione cedit, atque totus evanescere potest, nisi valde magnus; 5. tumor *ri.*
ad attactum formicationis sensum exhibet; 6. tumor est circumscriptus, ova-
tus; 7. sanguis plerumque fluidus.

657. Spurium autem Aneurysma 1. brevi tempore in magnum tumorem *Spurii.*
attollitur; 2. mutat cutis colorem in livorem; 3. nullam, vel exiguam pul-
sationem præbet; 4. tumor mollior, sed non evanescens pressione, potius
latius dispergens; 5. nullum sensum formicationis digitis præbet; 6. tumor
admodum latus irregularis sub cute dispersus. 7. sanguis plerumque coagu-
latus.

658. Aneurysma verum per arteriæ dilatationem formatur. 1. Si sustenta-
culum arteriæ externum tollitur, per vulnus arteriam non attingens, ab-
cessum, ulcus, evacuationem subitanæ in loco proximo. 2. Disruptio non-
nullarum fibrarum, in vulnere, contusione, corrosione, abscessu, vel ulce-
re in tunica cellulari arteriæ, distensione validiore, per convulsionem, co-
natum corporis validiorem, equitationem, saltum, vociferationem. 3. Im-
peditus reditus per venam istius partis compressam, ut in gravidis interdum,
& tumoribus venam comprimentibus. 4. Nimia laxitas, seu atonia in fibris
quibusdam arteriæ. Causæ veri.

659. Iisdem causis, sed validioribus, aut continuatis tandem solvitur ar-
teria, & effundit sanguinem in adjacentem tunicam cellularem; unde post
venæ sectionem, arteriotomiam, vel post toleratum Aneurysma verum, sæ-
pe formatur Aneurysma spurium. Spurii.

660. Ut præsagium formetur in præsentē Aneurysmate, hæc sunt perpen-
denda. Prognosis.

1. Aneurysma spurium periculosius esse vero, cum arteria sit aperta, &
sanguis cito propellatur per tunicam cellulosa facile dilatabilem, & sepa-
rabilem.

2. Aneurysma verum, & spurium in arteria solitaria nullam medelam
admittit, sola amputatio membri superest.

3. Aneurysma internum, ut latet, & difficilem curationem admittit, ita
subito solet inferre mortem, ut & illud, quod in pulmonibus fit.

4. Imprudens apertio Aneurysmatis fere semper mortem infert.

5. In non solitaria arteria prudenter tractatum sanitatem promittit.

6. Ex Aneurysmate vero tandem generari solet spurium lethale.

661. Si ex causis prægressis (658) & conjunctis signis (656) constat, adesse
in parte externa, vel membro Aneurysma verum, 1. artificiale est applican-
dum sustentaculum per splenia, laminam, & fascias, ut saccus dilatatus ad-
du- Curatio veri.

ducatur, 2. applicandi sunt simul *pulveres adstringentes*, qui fibrarum facci accuratationem promovent, 3. moderandus impetus per truncum arteriæ artificiali, & moderata compressione ad truncum arteriæ supra Aneurysma.

Operatio
Chirurgi-
ca.

662. Si vero his auxiliis non obtemperet, & non sit arteria solitaria, timorque sit ruptionis, vel incrementi, in loco, ubi operatio possit institui; 1. Torculari est comprimendus arteriæ hujus truncus tam arcte, ut pulsus in ea parte subjecta percipi non possit; 2. perscindenda integumenta lata plaga secundum longitudinem, ut detegatur arteria; 3. illa tunc est interceptiunda acu cum filo duplici: cavendum ne acus acutam aciem habeat, vel simul interceptiatur adjacens nervus: ligetur igitur, interposito spleniolo inter filum nodo colligendum, arteria supra Aneurysma; dein truso sanguine versus ramos, ligetur etiam sub Aneurysmate arteria, ut Aneurysma inter has ligationes sit intercepta: his peractis minuenda est torcularis pressio, ut observetur num satis firma sit facta ligatio, quæ si habetur, ita est torcularis pressio minuenda, ut in parte redeat pulsus. 4. Dein labia plagæ sunt adducenda, parsque munienda *Adstringentibus*, & *Emplastris tenacibus*, spleniis, & fasciis aptis. Non ante tertium diem innovanda deligatio; si inter deligationis innovationem aliquid adhæreat partibus, id relinquendum, & filum ligationis tam diu relinquendum, donec sponte secedat.

Curatio
Spurii.

663. Aneurysmatis Spurii sine operatione Chirurgica non est tuta curatio, quare torculari arteria supra aperturam est comprimenda; locus sectione est aperiendus; sanguis concretus est eximendus; arteria detegenda paululum soluto torculari; detecta arteria acu cum filo eodem modo, ut in vero aneurysmate est liganda, & ut tutiores simus, alterum quoque filum est trahendum priore paulo altius, quod stringi quoque potest, si prius non sufficit; soluto torculari tentandum, an satis constricta sit arteria; si satis firmata sit arteria, aliquo modo laxandum torcular, applicandus *nodulus* ex Vitriolo, vel Crepitu lupi, vel plumaceolo cum *pulvere*, vel *liquore stiptico* ad arteriam apertam: deinceps ut Aneurysma verum deligandum.

Quæstio-
nes.

664. An ergo tuto celebrari potest arteriotomia?
Quoniam nullus est casus, in quo non valeamus tantum boni præstare in morbis per phlebotomiam quam arteriotomia interdum relinquit Aneurysma, ab hujus operatione omnino abstinendum.

665. An Aneurysma aperiendum ut evacuetur sanguis?
In Aneurysmate vero non requiritur, quia sanguis trudi potest per ramos arteriæ, postquam supra Aneurysma arteria fuit ligata, vel dum arteria per torcular est compressa. In spurio desideratur, quoniam sine sanguinis congruati ablatione difficulter detegi potest arteria, & sanguis hic stagnans corrumpetur.

666. An arteria tantum supra Aneurysma ligandum?
Quoniam inscii sumus, num ille ramus deinceps faciat cum aliis anastomoses, arteria carens valvula potuisset etiam hæmorrhagiam facere ex parte inferiore; hinc tutius erit, utramque partem ligare.

667. An pars media vinculis intercepta excindenda?
Si aneurysma verum privatum fuit sanguine in legitima operatione, pars intermedia convertetur in ligamentum, & inde nullum periculum hæmorrhagiæ est expectandum, sed in ablatione non caret periculo.

668. An omnes tumores audacter aperiendi?
Hoc multos fefellit Medicos, & Chirurgos, qui loco tumoris purulenti aperuerunt Aneurysma, quo æger ex hæmorrhagia periit: quare summa prudentia opus, antequam quivis tumor aperiatur.

669. Cur aneurysma verum, & parvum facile evanescit compressione, sed magnum, vel spurium difficulter?

Quamdiu parvum verum est aneurysma, parva illa sanguinis collecti copia

piā facile trudi potest per apertum inferiorem ramum : sed si majus fit aneurysma, tanta copia brevi tempore duci nequit per inferiorem ramum arteriæ, & sæpe orificium istud simul constrictum est : spurium si premitur, sanguis urgebitur potius per tunicam cellularem in vicina, quam ut intret apertam iterum arteriam.

670. Cur spurium periculosius, ac citius increfcit?

Sanguis ex arteria aperta pulsus in tunicam cellularem vix cohærentem parvo temporis spatio magnum tumorem generare potest, & quoniam non facile est intercipere illam arteriam, tumor ille est periculosissimus.

LIBER IV.

CAPUT I.

De Venis.

671. **V**asa ramosa, vehentia liquorem circulatorium a ramis versus truncum, dicuntur *Venæ* : hæ ducentes sanguinem rubrum absolute Definitio.

Venæ vocantur, & interdum *Venæ cruentæ*, sed lympham pellucidam ducentes *Lymphaticæ*, seu *Vasa Lymphatica* : talis humor, si resorbeatur ex ambitu corporis, vel cavitatibus, mutat nomen horum in *Vasa Absorbentia* : denique a chylo recepto ex intestinis appellantur *Vasa Lactea*.

672. Membranæ venarum tenuiores, & inde minus potentes, quam in arteriis, ex variis sibi mutuis impositis, & quodam alio ordine quam arteriæ, componuntur. 1. Communis est ad conducenda vasa pro nutritione, & motu venæ. 2. Cellulosa, flatu dilatabilis. 3. Muscularis, ex fibris longitudinalibus confecta, quarum contractilitate abscissa vena accurtatur. 4. Vasculosa, multis arteriis, venis, & nervis conspicua, in qua locant multi exilissimas glandulas, mucum venarum fecernentes. 5. Intima, sanguini contigua, fibris orbicularibus multo paucioribus confecta, quam muscularis arteriæ, inde minus valens ad contentum propellendum sanguinem, sed contractilitate sua venam sanguine orbatam tandem integre claudunt.

673. Venarum capacitas est major, quam arteriarum ejusdem partis; ramorum est major, quam trunci; venæ pulmonalis minor, quam arteriæ ejusdem nominis : ergo sanguinis velocitas major in arteriis, quam venis; in trunco quam ramis; in vena pulmonali, quam arteria pulmonali. Capacitas.

674. Omnes fere rami se in truncum inferunt angulo acuto versus ramos : Renales autem angulo recto; multæ venæ crebri in finem, & mammarum angulo obtuso inferuntur. Origo ramorum.

675. Venæ ex partibus sanguinem, ceterosque recipiunt humores. 1. Ex arteriarum extremitatibus per manifestissimas anastomoses. 2. Ex thalamis, seu corporibus cavernosis partium genitalium. 3. Ex vasis lymphaticis venosis, & præcipue ex ductu thoracico, ut omnis lympa rediret in massam circulantem. 4. Ex vasis absorbentibus, tam ex corporis ambitu, quam ex ejus cavitatibus, quod manifeste patet in intestinis, ubi mirabiliter ordinata sunt vascula in villis. 5. Forsan nervorum extremitates se quoque in venas exonerant, vel cruentas, vel lymphaticas, ut quidam spiritus, & succus nervorum redeant. 6. Ex arteriæ portarum extremitatibus in hepate. 7. Ex finibus arteriæ pulmonalibus in pulmone. 8. Ex sinibus cerebri, si non habeantur pro venis ipsis.

676. In tota vena cava, ejusque ramis, & venis lymphaticis, inveniuntur pelliculæ transversæ digitalis figuræ, unica, vel binæ, ad ingressum præprimis rami venæ in truncum, ita locatæ in cavitare venarum, ut admit-

tant humoris fluxum versus truncum, sed reditum intercipient: copiosiores in venis inferioribus, quam superioribus: in venis autem organorum, & vena portarum non inveniuntur: quæ valvula notabilis in vena cava supra diaphragma invenitur, ab iuvenore vocatur *Valvula Eustachii*. Videntur hæ valvulæ extructæ, ut interciperent sanguinis reditum, & promoverent fluxum in alterno motu musculari.

Ubi exonerant
venæ
sanguinem.

677. Omnis sanguis a vena cava receptus, tam in trunco superiore, quam inferiore, conducitur in sinum venosum, & dextram auriculam cordis, ubi hi trunci ita incedunt, ut directio fluxus sit in ventriculum dextrum cordis. Itidem sanguis ex pulmonibus binis ramis ex singulo lobo veniens conducitur in succum venosum, & auriculam sinistram, atque ita in ventriculum cordis sinistram. Sanguis venæ portarum colligitur in sinu, ante ingressum hepatis.

Venarum
distribu-
tio.

678. In assequenda venarum distributione Anatomici duplicem ingrediuntur viam, vel sequuntur sanguinis cursum a ramis ad truncum, vel contra sanguinis fluentis directionem sequuntur distributionem a trunco ad ramos, quem ordinem utpote commodiorem in sequentibus servabimus.

Vena ca-
va.

679. Vena cava ex auricula, & ventriculo cordis dextro veniens, antequam in truncum superiorem, & inferiorem secedit, incurvatione fere circulari, emittit *Venam Coronariam* cordis, dein truncus superior, & inferior ad omnes partes corporis, exceptis organis chylopoieticis, quibus prospiciunt rami venæ portarum mittit ramos.

Truncus
superior.

680. Ex trunco superiore nascuntur 1. *Vena Azygos*, ex qua *Intercostales*, & *Oesophageæ*. 2. *Bronchialis*, quæ interdum ex azygo, vel intercostalibus provenit, hæc interdum non invenitur ab Anatomicis, etiamsi semper adesse debeat. 3. *Mediastina*. 4. *Diaphragmatica superior*. 5. *Subclavia*.

Subcla-
via.

681. Ex *Subclavia* utriusque lateris sequentes oriuntur venæ. 1. *Jugularis externa*, quæ ad capitis externas partes mittit venas speciali nomine donatas, ut *Frontalis*, *Temporalis* &c. ex loco, quem occupant. 2. *Jugularis interna* mittit venas ad Laryngem, Pharyngem, Linguam (ubi vocatur sub lingua hærens *Ranina*) aliasque partes adjacentes, & definit in Saccum venæ jugularis dictum ad basin cranii, in quem se exonerant Cerebri Sinus. 3. *Vertebralis*, quæ adscendens per processus laterales vertebrarum colli, definit in sinus laterales cerebri. 4. *Intercostalis superior*, quæ inter duas, vel tres superiores costas incedit. 5. *Mammaria*. 6. *Scapularis*. 7. *Muscularis superior*, & *inferior*. 8. *Axillaris*, hæc per brachium protendens dispescitur in tres ramos, exterior *Cephalica* vocatur, quæ ulterius ad pollicem manus pergit; *Basilica* vero est interior ramus, hæc vena in dextro brachio *Hepatica*, in sinistro autem *Splenica* dicitur: ex concursu harum binarum media nata vena in cubiti flexura vocatur *Mediana*: ex his denique vena supra dorsum manus ad minimum digitum tendens nomen *Salvatella* obtinuit.

Truncus
inferior.

682. Ex trunco venæ cavæ inferiore sequentes nascuntur. 1. *Diaphragmatica*, seu *Phrenica inferior*. 2. *Hepatica*. 3. *Renalis*, cujus sinistra dat *Seminales* sinistram. 4. *Atrabiliaria* ad renales capsulas tendens, quæ interdum ex emulgente oritur. 5. *Adiposa*, præprimis per renem adipem dispersa. 6. *Seminalis* dextra. 7. *Sacra*, quæ sæpe duplex. 8. *Iliaca*.

Iliaca
vena.

683. Tandem truncus venæ cavæ inferior dispescitur in duas amplissimas venas, *Ilicas* dictas, utrumque femur adeuntes ubi statim dividuntur in *Ilicas internas*, & *externas*, quarum in uno pede solum persequemur distributionem, quoniam in utroque pede sibi similes sunt. Ex hac oritur 1. *Hypogastrica*, quæ ulterius mittit venas ad vesicam, partes genitales, nates, musculos adjacentes, & anum, ubi dicuntur *Hæmorrhoidales externæ*. 2. *Epigastrica*, *Pudenda*, & *Muscularis*. 3. *Cruralis*, quæ descendit usque in pedem, ejus ramus circa genu vocatur *Poplytea*, ad suram veniens *Suralis*, sed ad mal-

malleolum internum decurrens *Saphena* dicitur, & ad pollicem pedis veniens vocatur *Cephalica*.

684. De Venâ Portarum hoc loco nunc esset agendum, sed quoniam ejus cursus non facile intelligi potest, sine prævia viscerum ventris descriptione, tamdiu erit omittenda descriptio.

C A P U T II.

De Venæ Sectione.

685. **P**ER Venæ sectionem, seu sanguinis missionem intelligunt Medici, & *Definitio.*
Chirurgi artificialem sanguinis evacuationem ex aliqua vena, quæ
scalpello, seu phlebotomo ita artificiose fuit aperta, ut sanguis exeat.

686. Ad hanc operationem, si morbus aliam venam non suadet, eligi- *Electio*
mus 1. venam majorem, 2. nudissimam, 3. subtus non habentem arteriam, *venæ.*
vel nervum, vel tendinem, 4. quæ facile ligari potest.

687. In promptu positis omnibus, quæ ad operationem, & deligationem *Præparatio operationis.*
requiruntur, membrum est ita stringendum vinculo supra faciendam sectionem in vena, ut intercipiatur sanguinis fluxus per arteriam, sed redivus per
venam inhibeatur, inde paulo laxius, vel strictius ligandum membrum, donec vena sub ligatura tumeat. In manu, & pede expedit partem demergere
in aqua tepida, vel calida, ut cutis laxetur, & venæ magis tumeant; qualis intumescencia quoque promovetur agitatione musculorum in eodem membro, & frictione supra venam sursum versus.

688. Supra ita præparatam venam tumentem ponat unius manus pollicem *Operatio.*
sub loco incidendo, ut maneat vena in situ firmata, dum per scalpellum
phlebotomum in altera manu inter indicem, & pollicem retentum faciat sectionem venæ parallelam, vel aliquo modo obliquam, nunquam transversam, duplo longiorem, quam est cuspis scalpelli, tam profundam, ut superius
latus venæ perscindat; nam in minori sectionis profunditate non subsequetur sanguis, & in profundiore latus venæ oppositum perscissum faciet
Ecchymosin, vel timor erit puncturæ arteriæ, nervi, vel tendinis. Si adsit cicatrix, locus paulo sub cicatrice eligendus. Si sanguis ex satis lata plaga
non fluit membrum movendum, adjuvandus fluxus frictione per venam, vinculum vel arctius, vel laxius contrahendum.

689. Post sufficientem evacuatam sanguinem, pollice comprimat venam *Deligatio.*
paulo infra aperturam; solvat vinculum injectum; abstergat cum spongia
madida sanguinem, applicet spleniolum quadratum parvum, vel ficcum, vel aceto, vel spiritu vini madidum, supra aperturam, huic imponat alterum majus quadratum; hæc liget fascia tam arcte, ut valeat claudere aperturam, sed non suffocare circulationem; dein flexum teneat membrum.

690. Veteres magis quam hodierni magnum discrimen posuere, ex qua- *Quales venæ aperienda.*
nam vena eliceretur sanguis, sufficit enim, ut ex alterutro brachio, manu, & pede ducatur sanguis, vel & interdum frontali, si tumeat, & si sine
cinctura colli aperiri possit. Neque juvat, num ex Basilica, Hepatica, Splenica, Mediana, Salvatella brachii, vel manus educatur sanguis, quum omnes hæc eodem trunco arteriæ accipiant sanguinem, & refundant in eundem truncum venæ, quod quoque sentiendum est in venis pedum. Sed differentia poni potest, in quonam brachio, vel pede instituitur venæ sectio, ut infra constabit.

691. An sine discrimine, in quovis morbo particulari, quævis vena aperienda?

Veteres magnum selectum fecere in morbis particularibus quænam aperiatur vena, ut non dubitarint Raninam, Temporalem, Jugularem, & pen-

nis, atque canthi oculi, imo in ipso oculi bulbo aperire venam, magnumque selectum fecerint, an mediana, basilica, cephalica, vel quævis alia aperiretur, inque membris superioribus, & inferioribus. Tota autem hæc doctrina, tamquam sine ullo usu, postea repudiata fuit. Bellinus autem perspicacitate ingenii ex legibus hydraulicis hanc litem dirimere conatus est. Quid vero sit sentiendum, his paucis constare potest.

1. Sanguis arteriæ propellere tenetur sanguinem in socia vena.
2. Sanguis sociæ venæ remoratur fluxum per arteriam.
3. Sublato sanguine in vena, liberius, & velocius fluat sanguis per sociam arteriam.

4. Major igitur sanguinis copia fluat per eam arteriam, cujus socia vena est aperta.

5. Et minor copia fluat per reliquos ramos arteriarum, ab eodem trunco venientes, minueturque impetus in harum orificia, adeo ut, si nimis turguant, permittant regurgitare sanguinem ex ramis in truncum, ut transeat cum sanguine, qui fertur per arteriam, cujus socia vena est aperta.

6. Quo ramus alterius arteriæ propior arteriæ, cujus socia vena est aperta, eo magis minuitur pressio ad ejus orificium, & omnium facillime in ea arteria fit regurgitatio, & depletio.

Conclusio.

692. Ex quibus dictis colligere possumus, in morbis particularibus si minuendus impetus ad aliquam partem, vel regurgitatio, aut depletio fit facienda, venam proximam esse aperiendam, in membris superioribus, aut inferioribus, in hoc vel illo latere, sed in morbis trunci corporis nullam esse differentiam, quænam vena in brachio vel pede aperiatur, si accipiatur mediana, basilica, vel cephalica, quum arteriæ, & venæ truncus sit unus, qui in brachium tendit. In morbo autem generali, uti febre inflammatoria, acuta, ardente, nullum statuendum est discrimen, eligenda est vena commodissima ad aperiendum.

In quibus morbis aperienda vena.

693. Nimis longum foret, omnes recensere morbos venæ sectionem exigentes, & respuentes, quare præcipuos delibabimus.

1. In sanguinis abundantia. 2. In morbis ab impetu majore sanguinis. 3. In morbis post consuetam sanguinis evacuationem suppressam. 4. In morborum inflammatoriorum, acutorum, ardentium principio. 5. In animi perturbatione subito inducta. 6. In hæmorrhagiis ex locis periculosis.

C A P U T III.

De Varice.

Definitio.

694. **V**ENÆ quædam pars, a sanguine intus contento, instar noduli tumens, plerumque in partibus inferioribus corporis, vocatur Varix.

Causæ.

695. Generatur Varix in venis, ut Aneurysma (658) in arteriis, sed frequentius, ex compresso trunco venæ, quoniam venarum latera laxiora; ut a scirrho, vel struma glandulæ, venæ adjacentis; foetu premente iliacas; accumulatione fecum in intestino colo; strictiore ligatura; hepatis obstructione, liberum sanguinis fluxum per venam cavam sursum impediens; diuturniore erecta corporis positura; consueta sanguinis evacuatione suppressa.

Effectus.

696. Varix nata, ut omnes morbi ex prolongatione fibrarum, sensim fit major: tandem ex improvise rupta, ingentem, & non sine periculo, fundit sanguinis copiam, atque relinquit ulcus sanatu difficile. Si parva sit facile fertur, sed magis increscens, simul ob tensionem fit dolens.

Curatio.

697. 1. Si nota sit varicis causa, ea primo tollenda, si fieri possit: si autem tolli non possit, ulterius incrementum inhibendum apto sustentaculo externo. 2. Nata Varix adducenda per ligaturam expulsivam, vel tibialia

arti-

artificiose pedibus appropriata, ex pelle canina confecta: membrum locandum in situ altiori, ut Varix minus urgeatur ab incumbente sanguine: adjuvanda contractio fibrarum per applicata *adstringentia*, & *roborantia*. 3. Si his autem non cedit atque redditur nimis magna, operatione Chirurgica est curanda, quæ fit intercipiendo truncum venæ sub Varice acu curva, filo ceraceo munita, quod filum, interposito spleniolo, constringit venam, ex qua Varix sanguinem accipit, tunc expresso sanguine ex Varice manebit Varix depleta; si autem concretus est sanguis, vel Varix pressione non potest depleri, aperienda est, & eximendus sanguis, dein ut ulcus curanda. Hac methodo etiam curatur Varix rupta.

698. An Varix urenda, ut vult Celsus, vel exscindenda, ut Paulus?

Quoniam uterque modus est truculentus minusque fidelis, quam præcedens, a veteribus duntaxat excogitatus propter ignorantiam circulationis, & melioris curationis, ab hodiernis non est imitandus.

C A P U T IV.

De Hemorrhoidibus.

699. **H**æmorrhides pro varicis specie haberi possunt, cum venæ tumen- Defini-
tio.
tes circa anum Hæmorrhoides dicantur. Sed & 2. Dolor ad finem intestini recti, etiamsi nulla vena tumeat, vocatur etiam Hæmorrhoidum dolor. Atque 3. ex venis harum partium sanguis profluens vocatur Hæmorrhoidum fluxus. Multi 4. quoque omnia tubercula, condylomata, & fistulam ani, speciem Hæmorrhoidum faciunt. Nos tantum tres priores species hoc loco delibabimus.

700. *Cæcæ* dicuntur hæmorrhoides, quando venæ tumentes, vel externæ, Species.
vel internæ instar varicum nullum sanguinem fundunt, vel parum, sæpe autem materiem mucosam, vel ichorosam.

2. *Apertæ* autem, si ex orificiis venarum nimis dilatatis, vel varicosis ruptis, sanguis profluat, quando etiam dicitur Hæmorrhoidum fluxus.

3. *Externæ* dicuntur, quæ sine ani dilatatione videri possunt, siue sanguinem fundant siue non.

4. *Internæ* autem, quæ intus in intestino recto latent, sola dilatatione in conspectum venientes.

5. Hæmorrhoides dolentes interdum sine ullo tumore observantur, dum mucus intestini recti acrior huic parti dolorem infert, quemadmodum observant, dolores rheumaticos, catarrhales, nephriticos, arthriticos, coxarum in Hæmorrhoides dolentes commutari.

6. Ex magnitudine varicum quoque aliam speciem constituunt.

7. Ut, & ex figura tumentium venarum Verrucalis, uvea, mora ficus, seu marisca.

8. Atque ex Indole Cancerosæ, ulcerosæ, dolentes, vel malignæ censentur.

701. Quoniam Dolor Hæmorrhoidum æque quam varicosa intumescencia In quibus
vasis, &
partibus.
vocatur Hæmorrhoides, tria præprimis organa affecta circa anum inveniuntur. 1. Venæ Hæmorrhoidales in venam portarum se exonerantes. 2. Vena Hæmorrhoidalis venæ cavæ, ex Hypogastrica veniens, propago (683) 3. Cryptæ lacunæ, seu glandulæ dictæ intestini recti mucum fundentes.

702. Quoniam Hæmorrhoidum nomine æque intelligunt ani dolorem, quam Cause.
tumores varicosos, causæ admodum diversæ sunt. 1. Venarum tumor, & ruptio sanguinem fundens frequentior est juvenibus quam adultis, viris quam foeminis, locis calidioribus quam septentrionalibus. Sæpe fit in foeminis gravidis, post lochiorum, & mensium suppressionem, & in vietis, hominibusque

que melancholicis, post abusum acrium purgantium, præcipue Aloes, & in iis, qui alvo constipata laborant. 2. Hæmorrhoidum autem dolor frequentissime provenit ex materia acri ad anum deposita, inficiente mucum, & has cryptas.

Curatio
in Cæcis.

703. Ut sunt species variæ, ita quoque differunt curationes. Nam si habentur Hæmorrhoides cæcæ, tumentes, molesta inde fit alvi egestio, & timor ruptionis, & insequentis ulceris, seu fistulæ. Hæc tubercula varices esse, non vero condylomata, constat, quia livent, & omnis sanguis exprimi potest, relicta quasi vesicula vacua, quod in aliis tuberculis non observatur. Ad has tumentes venas applicanda *adstringentia resinosa*, & si promineant, si fieri possit, in cavum ani intromittendæ. Si Hæmorrhoides magis intus latitant, parvum *suppositorium*, ex similibus confectum, toties indendum ac alvus fuit exonerata. Interdum ita tument, ut his applicatis cum artificiali sustentatione non auscultent; monent tunc Chirurgi, tumorem varicosum esse *ligandum*, ut prominens pars auferatur; alii suadent *abscissionem*; alii simplicem *pertusionem*; veteres *ustionem*: sed cuncta hæc disponunt ad fistulam ani producendam, quare non nisi urgente malo hæc operatio est facienda. Si ablatio fuit facta, locus apertus ad citam *Consolidationem* est deducendus.

In Aper-
tis.

704. Hæmorrhoides apertæ, nimis magnam copiam sanguinis fundentes, claudendæ sunt, si fiat ex ramis venæ cavæ; sed si fiat ex ramis venæ portarum, una relinquenda aperta, quoniam in his parum valet succenturiata venæ sectio. Sistitur manans sanguis per *Adstringentia leniora*, & si his non auscultat per *fortiora*.

In dolen-
tibus.

705. Dolent Hæmorrhoides ex causis variis, quæ quoque appropriata medicamenta exigunt. Nam 1. si ex concitata inflammatione dolent, applicanda sunt *emollientia anodyna*, & *refrigerantia*, semperque procurandum, ut alvus maneat laxa per *antiphlogistica alvum laxantia*. 2. Si vero humor acris catarrhofus huc confluent, id acre est eluendum parvo *Emolliente clysmate*, & applicanda *pinguia anodyna*, quæ etiam in ano indi possunt, interim per fonticulos, vesicatoria, vel setacea tentanda derivatio ad alia loca, dum simul interna contra cognitam acrimoniam propinantur. 3. Si venæ nimis tumentes dolorem inferunt, venæ sectio est instituenda, alvus servanda laxa *eccoproticis*, & si tunc applicatis adstringentibus resinosis (703) non cedunt, una vel altera aperienda, vel hirudo applicanda quæ sanguinem extrahit.

In exulce-
ratis.

706. Si vero exulcerari incipiunt, ut minentur fistulam ani, bis de die, & quoties deponitur alvus, locus est *abstergendus*, & ulcus ad citam *consolidationem* deducendum.

In Verru-
coss.

707. Quæ admodum prominent instar condyli, vel verrucæ (700, n. 7), pars prominens ligando est auferenda si fieri possit, aliter est abscindenda, in quo casu fortissimum *stypticum* est applicandum cum artificiosa deligatione; aut Corrodente medicamento verruca aut condyloma est consumendum.

Questio-
nes.

708. Cur Hæmorrhoides fluentes curant Melancholiam, & Phrenitidem atrabilariam?

Melancholia hæc, & Phrenitis ab eadem causa generantur, sunt solummodo vehementia differentes, ut Phrenitis hic denotet validum delirium. Causa utriusque est materia atrabilaria ad cerebrum delata, & quoniam proventus hujus seu scaturigo est in vena portarum, hujus sanguinis evacuatio, quæ optime fit per hæmorrhoidales venas, tollens materiem melancholicam, egregie minuit hujus materiæ effectus, nempe Melancholiam, & Phrenitidem.

709. Cur ex Hæmorrhoidibus suppressis sæpe Melancholia, & hepatis obstructio?

Sanguis lentus, & tenax venæ portarum, qui solebat per venas hæmorrhoi-

rhoidales evacuari, si retinetur, ad angustias arteriæ portarum hepatis delatus, hepar facile obstruit: vel diutius retentus, liquefcens in humorem atrabilarium, sanguini venæ cavæ traditus, generat Melancholiam.

710. Cur melius in curatione unam fervare apertam, quam omnes consolidare Hæmorrhoides, & instituere succenturiatam venæ sectionem?

Sanguis Hæmorrhoidum frequentissime fluit ex ramis venæ portarum, si hoc fluxu homo liberatur ab aliquo morbo, eo suppresso, in morbum ex materia melancholica suppressa incidit, quæ evacuari nequit per venæ sectionem, qua ex sola vena cava evacuatur sanguis, in quo sanguine non hæret vitium.

711. In quo casu hirudines applicandæ?

Hirudines solummodo applicantur, ut extrahant sanguinem, uti fit per venæ sectionem, sed venæ sectio, si fieri potest, semper est præferenda: si vero venæ sectio fieri non potest, aut æger eam sectionem non admittit, hirudo ad aliquam venam applicari potest, præcipue ad venas hæmorrhoidales tumentes, si inferant sua intumescencia dolorem: aut quando ex venis hæmorrhoidalibus eliciendus est sanguis, id commodius per hirudines quam sectionem fieri potest.

712. Quales Hæmorrhoides curant pleuritidem, peripneumoniam, & furunculos?

Qui laboravit diu hæmorrhoidum fluxu, eo autem suppresso in huiusmodi morbos incidit, tali in homine si provocatur hæmorrhoidum fluxus, vel applicantur hirudines ad venas hæmorrhoidales, ab istis morbis liberatur, evacuato sanguine, qui continet materiem, hos morbos inferentem; in hoc casu parum juvat venæ sectio in vena cava, quoniam non educit illum sanguinem infectum.

713. Cur ex copiosiore fluxu Hæmorrhoidum generatur Cachexia, & Hydrops?

Qui observaverunt, tantum boni adferri Hæmorrhoidum fluxu, existimant, ex nimia hac evacuatione fieri posse aliquid mali, sed experientia constat, homines inde fieri tandem Cachecticos, & Hydropicos, quoniam hac evacuatione tanta demitur sanguinis quantitas, ut dein, ex æquilibrio destructo, humores, vel sponte corrupti generent Cachexiam, vel liquefcences formant Hydropem.

714. An hirudines sunt applicandæ, si Hemorrhoides non tument?

Si vena portarum abundantia sanguinis laborat, tumere solent, unde raro ex usu est, per hirudines extrahere sanguinem, si non tument. Atqui si non tument, difficile est detegere ramum in venam portarum definentem, quare applicatio hirudinum incertum exitum habet.

715. Qualis evacuatur sanguis ex Hæmorrhoidibus?

Quoniam in vena portarum, ut alibi demonstratum est, sanguis nigrior, lentior, magisque concretus hæret, ille evacuatus ex venis hæmorrhoidalibus, aliam indolem, & consistentiam præbet, quam qui evacuatur ex venis venæ cavæ.

716. Cur Hæmorrhoides frequentes alvo adstricta laborantibus?

Quoniam alvi excrementa dura, & compacta, comprimunt venas se in venam portarum exonerantes, faciunt, ut venæ circa anum se evacuare non potentes, & minus sustentatæ, tumeant.

717. An omne album, quod in Hæmorrhoidibus ex ano evacuatur, est pus?

Hoc multi existimant, ex similitudine coloris, & consistentiæ, unde suspicati fuere, latitare ulcus, vel fistulam: sed sæpe exprimitur mucus naturalis copiosior ex intestino crasso, quod sedulo est ergo distinguendum.

718. An aloe Hæmorrhoides provocat, dum applicata consolidat?

Si inhibetur consolidatio per sordes adhærentes, & minorem motum, in

90 *Chirurgia Repurgata Lib. IV. Cap. V.*
ulceribus egregium est consolidans Aloe : sed eadem virtute stimulante , & calefaciente , si interne sumatur , promovet Hæmorrhoidum intumescentiam , & dolorem .

C A P U T V.

De Oedemate .

Definitio .

719. **E** Tiam si Veteres per Oedema quodcunque tumoris genus intellexerint , hodie vero a Medicis , & Chirurgis recipitur pro speciali tumore , & in quadam particulari parte , qui est albus , mollis , interdum paulo durior ; laxus , vel quandoque rigidior ; indolens sine sensus privatione , nisi acrimonia , vel nimia tensio dolorem inferat ; gravis , frigidus , impressum vestigium diu servans ; sensim crescens ; permanens , vel abeuns , & redeuns .

Humor contentus .

720. Cuncta hæc phænomena probant , humorem viscidum , seu pituitosum esse collectum in ea parte , cujus partes solidæ sunt laxiores , & minori motu vitali præditæ , atque illum humorem integre occlusum hære , vel aliquomodo servare communem circulationem .

Pars affecta .

721. Duo genera præprimis vasorum ab hoc abundanti humore occupantur . 1. Tunica cellulosa , sed , quoniam cutis ipsa quoque tumet , & pallet , 2. vasa arteriosa , & venosa lymphatica hac pituita quoque turgent .

Causæ .

722. Oedematis causæ ad hæc generalia reduci possunt : 1. quæ reditum lymphæ intercipiunt , ut angustatio venæ , vel vasorum Lymphaticorum . 2. nimia visciditas humorum . 3. laxitas , seu atonia partis . 4. motus vitalis debiliior . Quare frequentius in partibus inferioribus ; pueris , senibus feminis ; post longos morbos ; febrem quartanam ; chlorosim ; mensium suppressionem ; evacuationem copiosiore ; sanguinis profluvium , vel missionem frequentiore : podagram toleratam ; ex abusu spirituosorum , vel aquosorum , & refrigerantium ; corporis nimia quiete ; morbis pectoris , aliisque morbis debilitatem inducentibus .

Differentia ab aliis tumoribus .

723. His propriis signis distinguitur a congeneribus tumoribus . Uti gravitate ab Empneumatosi ; colore ab Emphysemate ; indolentia , & pallore a Phlegmone ; foveis relictis a Scirrho , & Struma .

Exitus .

724. Natum Oedema diu persistere solet , feliciter discutitur : interdum discusso tenuiore abit in Indurationem : sed pituita corrumpens commutatur in putrilaginem , ulcus sordidum , sphacelum : rarum est , si transit in supurationem .

Curatio .

725. In Curatione attendendum ad causas : nam si fiat 1. ab angustata vena , inventa causa est tollenda . 2. Nimia visciditas est resolvenda calore artificiali *stimulantibus* , *calefacientibus* , *frictionibus* . 3. Laxitas curanda *roborantibus* , *adstringentibus* , & moderata sustentatione partium . 4. Motus vitalis languidior adjuvandus altiori locatione partis , *stimulantibus* , *moventibus* , *roborantibus* . Atque in causis conjunctis , quod sæpe fit , dicta auxilia sunt conjungenda , in usu horum diu continuandum , ne faciat recidivam .

Quæstiones .

726. Cur gravidæ sæpe tentantur pedum Oedemate ?
Experientia constat , multas gravidas affici Oedemate , & Varicibus pedis , & , si hoc tempore , vel sponte , vel post læsionem nascuntur ulcera , hæc solent difficulter consolidari , hoc non est mirandum , quia sæpe foetus comprimens venam cavam , impediens liberum sanguinis reditum ex pedibus , facit , ut in vasis lymphaticis , & tunica cellulari , quæ se exonerant in hanc venam aliquomodo compressam , colligatur lymphæ , faciens tumorem oedematosum ; atque ipsæ venæ inferiores ab impedito sanguinis reditu distentæ Varices formant . Si in hujusmodi dilatatis vasis fiat ulcus , ob continuum

effluxum humoris difficulter ad consolidationem deducitur. Ne igitur in huiusmodi gravidis tumeant pedes, partes sustentandæ, vel ligatura expulsiua, vel tibialibus artificiosis.

727. Cur pedes frequentius, quam aliæ partes Oedemate tument?

Nulla pars, ut docet praxis, sæpius corripitur Oedemate, quam pes. 1. Quoniam humores per vasa sunt pellendi actione cordis, & arteriarum, & quia pedes remotissimi sunt a corde, huius potentia in propulsione circa pedes maxime evanuit, ut permittat faciliorem stagnationem. 2. Omnes liquores, licet agantur in circulum, non tamen sunt privati legibus gravitatis, quare, cæteris partibus, quum pedes sint partes inferiores in pedibus præcipue colligi debent.

728. Cur spirituosorum potatores circa finem vitæ plerumque tentantur Oedemate?

Abusus spirituosorum commune habet cum reliquorum abusu, ut sua abundantia obruat vires, & impediatur coctionem humorum: sed quoniam simul afficit cerebrum, & spiritus, ut constat ex temulentia, huius frequentiore affectione tandem generatur debilitas: itaque nascitur tandem corpus debile, & cruditatibus scatens. Adeoque corpus debilius non satis potens propellere humores, & liquores crudi inepti circulationi, facilius subsistentes, in tunica cellulari & lymphaticis Oedema inferunt.

729. Cur discussum Oedema vetustum sæpe infert morbos?

Multi experti sunt, discusso tumore oedematoso, aliquem deinceps natum esse morbum, quare timent quemcumque oedematosum tumorem, tam recentem, quam vetustum, discutere: sed si recens sit tumor, discutiendus humor adhuc bonus, nihil mali infert; si vero Oedema sit vetustum, quum humor stagnando sæpe sit corruptus, ejus discussio non raro alia potest inferre mala.

LIBER V.

CAPUT I.

De Cerebro, & Nervis.

730. **U**T Ossa, Arteriæ, & Venæ sunt partes corporis generales, ita quoque Nervi, qui hoc loco, cum eorum morbis, sunt pertractandi. Quare ordo exigit de iis jam agere: verum, quoniam vix intelligi possunt, sine præmissa cerebri descriptione, has partes eodem hoc Capite delibabimus.

*Definitio
Cerebri.*

731. Per Cerebri nomen non semper unicam specialem intelligunt partem; nam 1. plerumque intelligunt omnia contenta Cranii, quæ alias dicuntur *Encephalon*. 2. Alias hac voce Cerebrum, & Cerebellum cum Medulla oblongata complectuntur. 3. Vel duntaxat illam solam partem medullosam extus corticalem, quæ anteriorem superiorem, & lateralem partem cavittis cranii adimplet, & posteriore parte finitur Cerebello. Ut intricatum hoc organum multis partibus compositum ordine pertractetur, incipiendum erit ab ea parte, quæ primo in conspectum venit ablato cranio.

732. Statim, sublato cranio, invenitur quædam membrana firma, & densa, duabus laminis constans, quarum exterior multis vasis, & ligamentis adhæret cranio, ut patet præcipue, si, dimidia cranii parte sola sublata, intueamur adhæSIONem sub integra relicta parte. Hæc membrana cingit cerebrum, & cerebellum, & continuatur supra medullam spinalem, & exeuntes nervos: tenacissime adhæret basi cranii. Extimæ lamella non cedit a cranio,

Dura mater.

& est aspera, multasque arterias habet in sua præprimis exteriori superficie, quæ cranio foveas imprimunt: interna autem lamella arcte exteriori ubique adhæret, nisi ubi sunt sinus, nam recessu hujus ab exteriori lamina formantur sinus; interna superficies admodum lævigata est: filamenta, quibus formatur, motu particulari donata sunt. Interna lamina emittit plana membranosa, quæ dicuntur Cerebri Septa. Arterias habet a carotidibus externis, internis, & vertebralibus, ad motum, nutritionem, & secretionem humorum, quæ multis anastomosibus uniuntur. Pauciores habet venas, quam partes aliæ, quum sinus cerebri loco venarum veniant. Nervi proveniunt ex pari quinto, octavo, & accessorio. Lymphatica visum fugiunt. Quædam quoque in ea deteguntur glandulæ.

Sinus Cerebri.

733. In Cerebro, seu potius in Encephalo, specialis structura venarum invenitur, habens figuram prismaticam, quæ venæ vocantur Sinus. Multi hujusmodi Sinus inveniuntur qui ex loco, vel cursu nomen habent.

Sinus sagittalis, seu *longitudinalis*, seu *falcis*, ille est, qui parvo principio incipit ab interiori superficie ossis frontis, inter cristam galli, & dictum os, sensim magnitudine increscens, arcuatim sub osse frontis, & futura sagittali posterius tendit, supra dorsum septi falciformis, usque in occiput, qui locus vocatur Torcular Herophili.

Ubi sensim latior factus sinus sagittalis terminatur, incipiunt duo Sinus laterales, recipientes illum allatum sanguinem, eumque per inflexam viam, cujus fovea in cranio manifesta est, conducunt in saccum jugularem utriusque lateris.

Sinus quartus e regione glandulæ Pinealis incipit, ubi jungitur septum sagittale septo transversali, inde sursum posterius tendens definit plerumque in Torcular Herophili, vel sinum lateralem raro in sagittalem.

Ad crepidinem inferiorem falcis plerumque decurrit Sinus, qui a quibusdam pro vena habetur, definens in sinum quartum: hic vocatur *Sinus falcis inferior*.

Præter dictas annumerant Anatomici *Occipitales inferiores*, *Petrosos*, *Transversales inferiores*, & *superiores*, *Cavernosos Orbitales* & *Circulares sellæ*, qui ex variis partibus cerebri reducant sanguinem per arterias allatum.

Omnes fere venæ opposito cursu se exonerant in sinus, ne nimis liber esset effluxus sanguinis.

In sinu sagittali quædam inveniuntur chordæ transversæ, quæ dicuntur *Chordæ Vuillisi*. Ut retineant latera sinus, & quasi pectinent sanguinem transluentem.

Septa Cerebri.

734. A lamella interna Duræ matris dimittuntur expansiones membranosæ, se dimittentes inter partes cerebri, quæ vocantur Septa. Primum ex figura vocatur *falciforme*, sepiens cerebrum in duas partes laterales; Alterum *Transversale* dictum, distinguit Cerebrum a Cerebello. Tertium, *Septum posterius*, vel *occipitale* nominatum, Cerebellum in duas partes laterales sepit. Septum autem *Lucidum*, inter anteriores cerebri ventriculos, non est ejusdem originis cum prioribus. Sed inter anteriores, & posteriores cerebri lobos, quidam aliud septum prioris sobolis numerant.

Ufus duræ matris.

735. Duræ matris, & earum partium usus est multiplex. (1) Cingere, & munire molle cerebrum, & cerebellum contra cranii duritiem. 2. præbere exeuntibus nervis capsulam firmam munientem, & involucrum medullæ spinali. 3. suis formatis septis impedire, ne una pars encephali premat alteram. 4. finibus suis adductum per arterias sanguinem reducere. 5. suo secreto succo internas partes humectare, & servare molles. 6. fibris suis motricibus, præter motum generalem vitalem, præbere partibus cerebri motum proprium ad secretionem spirituum.

Arachnoi-

736. Statim sub dura matre tenuissima invenitur tunica, propterea *Arachnoi-*

Arachnoidea vocata, in qua nulla vascula huc usque detecta, flatu elevabilis a subjecta, præprimis circa cerebri basin, cingens totam molem encephali, atque medullam spinalem. Quidam hanc pro speciali membrana habent; alii vero pro extrema piæ matris habent, quum dura mater quoque ex duabus laminis componatur: denique a quibusdam pro tunica cellulari habetur. Hoc autem certum est, sulcos cerebri, & cerebelli per fibras harum membranarum colligi, easque suo interventu cerebri molem separare a dura matre, ut libere moveri possit.

737. Quæ membrana nudo oculo conspecta sub dura matre conspicitur, ita cingens cerebrum, ut appareat instar intestinorum convulutorum, & cerebellum instar cape tunicatæ perscissæ, generali nomine vocatur Pia mater: subtilissimi autem Anatomici hanc in tres laminas distinguunt, ut externa sit Arachnoidea descripta; media Cellularis, in qua vasa majora disponuntur, ut in panniculo adiposo sub cute, antequam cutim adeunt; denique intima, recipiens vasa perpendiculariter ex dictis majoribus provenientia, quæ impleta, & in aqua suspensa lanuginem exhibent conspectui. Hæc membrana firmat, dirigit copiosissima illa vasa, quibus scatet pia mater; Lymphatica vasa, & nervi ob exilitatem in ea non sunt detecta.

738. Massa totam Cerebri, & Cerebelli molem cingens, mollis, grisei coloris, sub pia matre latens, vocatur Cerebri, & Cerebelli Cortex, qui in cerebro, quasi intestinum esset, infractuose locatus est, sed in Cerebello per segmenta ordinata, qui anfractus, & segmenta iterum non nisi laceratione nonnullarum fibrarum piæ matris, resolvi possunt in minora majoribus simillima, quæ corticalis substantia non admodum crassa, seu lata videtur congeries vasorum, ex interna lamina piæ matris dimissa, quæ secundum Malpighianos congregatur in corpuscula glandulosa, sed secundum Ruyschianos manet plane vasculosa. Hoc autem constat, in corticali hac substantia confici ex allato sanguine spiritus, atque istos tradi medullæ.

739. Ex omni parte Cerebri, & Cerebelli, ubi invenitur Corticalis descripta substantia, habetur quoque origo substantiæ albicantis, quæ ob similitudinem coloris, & consistentiæ cum medulla ossium a veteribus dicta fuit Medulla. Hanc credunt fere omnes Anatomici constare canaliculis cavis, ex cortice provenientibus, quos sæpe vocant fibras medullares, quamvis injectio Anatomica hos canaliculos implere non potuerit. Horum canaliculorum cursus fit per inflexam viam in cerebro, ut inde formentur ventriculi, & sæpe etiam fasciculatim procedunt: sed in Cerebello recta via tendunt in medullam oblongatam. Finis tandem horum canaliculorum est principium nervorum. Inter hos canaliculos quædam arteriæ majores decurrunt, ad vitam, & nutritionem in fibris his continuandam.

740. Dum ex utroque lobo cerebri medulla concurret sub septo falciformi, exhibet ad conspectum, dimotis ad latera lobis cerebri, corpus aliquod albicans, quod ex colore vocarunt veteres Corpus callosum, in quo Lancisius frustra quæsit animæ sedem, quum hic non habeatur nervorum origo, sed quarundam fibrarum medullarium congregatio.

741. Corpus oblongum, albicans, extus plane medullare, dura, & pia matre tectum, intus vero corticale, hærens ad medium basis cerebri, in medullam spinalem continuatum, præbens originem omnibus nervis ex cranio provenientibus, vocatur ab Anatomicis Medulla oblongata. Ubi medius fasciculus medullæ Cerebelli jungitur medullæ oblongatæ, facit protuberantiam annularem, quam sæpe vocant Pontem Varolii. Superior Cerebelli fasciculus, adeuns medullam oblongatam, format Nates, Testes, & Valvulam magnam cerebri. Sed ex tertio fasciculo Cerebelli medullam oblongatam ad eunte, formantur in medullæ oblongatæ caudice eminentiæ intus corticales, quæ dicuntur Corpora Olivaria, & Pyramidalia ex figura. Ex posteriore lobo

bo Cerebri fasciculus fibrarum medullarium antèrius tendens, in utroque latere unus, formar medullam oblongatam, qui fasciculi vocantur *Crura medullæ oblongatæ*. Qui vero fasciculi ex anteriore lobo Cerebri adèunt medullam oblongatam, extus medullares, intus corticales, vocantur *Thalami nervorum opticorum*. Et quoniam ex eodem lobo oblique accedunt fibræ medullares in medullam oblongatam desinentes, intersperso cortice, hæ partes dicuntur *Corpora striata*.

Ventriculi Cerebri.

742. Cerebri *Ventriculi* numerantur quatuor. Duo priores, seu anteriores, seu laterales dicti, in mediotullio cerebri hærentes, ad frontem magis a se invicem distantes, horizontali dissectione cerebri detegendi, oblongam habent figuram, interius teguntur tenuissima membrana, quæ videtur piæ matris propago.

Tertius ventriculus, duobus foraminibus, & rima donatus, est cavitas hærens subter prominentias, nates, & testes dictas; per primum foramen circa fornicis radices admittit liquorem ex ventriculis cerebri anterioribus: per secundum foramen liquorem circa annulares prominentias collectum: per riam liquorem circa cerebellum collectum; qui collecti humores conducuntur ad infundibulum.

Quartus ventriculus. Ablato cerebro, & dissecto cerebello, inter hoc, & subjectam medullam oblongatam, est cavitas, *Ventriculus quartus* dictus, qui receptum in encephalo humorem conducit in spinalem medullam: in hoc ventriculo est rima, quæ ex figura vocatur *Calamus scriptorius*.

Vasa.

743. Cerebrum, seu Encephalon omnia genera vasorum habet, & speciale ex his est, quod vocatur *Sinus* (733) & *Plexus*, seu *Rete*. Nam *Arteriae* nutritioni, & vitæ servientes (732) partium in Encephalo, ut alibi in corpore, decurrunt per meninges, & medullam. Sed quæ ex *Carotidibus internis*, & *Vertebralibus* coeunt sub cerebri basi in *Circulum Willisii*, dein post infinitas factas anastomoses in cerebri, & cerebelli cortice perpendiculariter dimissis extremitatibus evanescunt. Sed inter cerebri lobum posteriorem, & subjectam medullam oblongatam hæret quidam vasorum plexus ex arteriis, & venis confectus, sæpe posterius inter cerebrum, & cerebellum visui se exhibens, antèrius in duas alas veluti expansus, in ventriculis anterioribus se extendens, nominatus *Plexus Choroides*, qui per venam valvulis carentem sanguinem exonerat, vel in sinum quartum, vel in *Torcular Herophili*. Alter autem plexus in animalibus, quæ prona vescuntur, major, in homine interdum non conspicuus, ad basin cranii hærens sub dura matre apud sellam Turcicam, vocatur *Rete mirabile*. Etiam si multi negent Cerebro *Venas*, hodie tamen demonstrant Anatomici, istas æque quam arterias omnia puncta corticis attingere, & resorbere effusum rorem: hæ ut plurimum opposito cursu oxonerant sanguinem in sinus. *Vasa* autem *lymphatica* detegere non potuerunt; analogia tamen dictitat ea adesse. *Nervus* ad partium encephali motum, & vitam continuandum ex colli medulla natus, ingreditur cranium, jungitur pari vago, & distribuitur per encephali contenta.

Cerebellum.

744. Ad posticam encephali partem hæret corpus globosum, cortice, & medulla constans, ut cerebrum, sed fulcis semilunaribus exterius ornatum, quod vocant *Cerebellum*: hoc a cerebro distinguitur per septum transversum, sed medullam suam medullæ oblongatæ confundit tribus distinctis fasciculis (741); fibræ medullares in hoc recta via tendunt.

Reliquæ Encephali partes.

745. Inter duos cerebri anteriores ventriculos (742) ab anteriori ad posteriorem partem distenta membrana tenuis observatur, sepiens hos ventriculos, confecta ex epitheliis ventriculorum, ut pleura format mediastinum, quæ vocatur *Septum lucidum*.

Ad cerebri basin supra sellam Turcicam invenitur productio medullaris, figuram infundibuli habens, unde vocatur *Infundibulum*; hæc productio medul-

dullaris, pia matre obvoluta, multisque arteriis ornata, recipit per foramen ovale ex anterioribus rorem, quem conducit ad medullam spinalem; alii putant desinere in glandulam pituitariam.

Pinealis glandula, est corpusculum globulosum, pinealis figuræ, molle, cinerei coloris, instar corticis cerebri, intus, & ad basin medullare, tectum membrana tenuissima, pisi magnitudine, hærens sub parte lata fornicis, ad finem ventriculi tertii, qui anus dicitur, ante prominentias, nates dictas.

Pituitaria glandula magnitudine fere fabæ, vel phaseoli minoris, hæret, in superiore parte excavata fellæ, inter duplicaturam duræ matris, quæ hic suspensa hæret ab eminentiis fellæ, relinquens aperturam, per quam infundibulum huic glandulæ annectitur: substantia est singularis, differens a cortice cerebri, & medulla, sed alba, & tenax; emissario visibili caret; videtur ut aliæ glandulæ secernere liquorem, minime vero imbibere, ut multi contendunt. Arteriæ veniunt a carotidibus, nervus a quinto pari, vena desinit in proximum finem.

746. In theca vertebrarum a capite usque ad finem ossis sacri continetur *Spinalis medulla*. massa albicans, quæ est continuatio medullæ oblongatæ cerebri, crassitiem circiter unius digiti habens; intus habet substantiam instar corticis cerebri; in anteriore, & posteriore parte habet scrobem; quo cerebro est propior, eo est mollior, sed sensim versus os sacrum redditur durior, & fibrosa: quamobrem hæc pars vocatur *Cauda equina*. Tegitur tunicis multis. 1. a pia matre, arachnoidea, & dura matre venientibus. 2. Tunica cellulosa, ligamentosa, & insuper theca ossea. In hac cellulosa continetur pinguedo. Arterias, & venas habet ab adjacentibus.

747. An Cerebri cortex glandulosus, vel vasculosus?

Nemo negat hodie quin totus cortex constet vasculis, & præbeat originem medullæ, seu fibris medullaribus, sed disputant, num extremitates arteriarum cum vel sine folliculo glanduloso desinant in has fibrillas. Si examinentur omnia experimenta cum cerebro instituta, nil nisi aliquid verisimile pro glandulosa, & vasculosa substantia restat. Si autem ex verisimilitudine fit conjiciendum, major verisimilitudo pro sententia vasculosa, quam glandulosa est, quod nimis longum foret hic adstruere.

748. Duplicem possumus statuere nervorum originem 1. ex medulla oblongata, 2. Ex spinali medulla; seu qui oriuntur ex Encephalo, & qui ex theca vertebrarum veniunt. Omnes nervi ex utroque loco provenientes sunt continuationes medullæ; quare in spinali medulla invenitur cortex intus locatus, & medulla ad basin cranii, ne exeuntes fibræ medullosæ in fibras nervorum commutandæ, deberent perforare corticem. Origo fibrarum ex variis fit cerebri plagis, & ut subtilissimi notarunt Anatomici, ex latere opposito; hæ fibræ fasciculatim collectæ egredientes, capsula a meningibus mutuata, corpus nervi constituunt. Hi nervi in utroque latere æquali numero oriuntur, quare semper intelligimus nervorum par, si unum assignamus nervum.

749. Primus nervus, qui ex medulla oblongata, seu tribus fasciculis medullosis ex anteriore, & inferiore parte cerebri provenit, vocatur *Olfactorius*, veteribus non numeratus, intus habet cavitatem cerebri ventriculis communem, dimittit fibras nervosas per os cribrosum in membranam pituitariam narium, ubi evanescit.

750. Secundum par nervorum, *Opticum* dictum, Veteribus primum, ex medulla Thalami nervorum optico-venit, ad basin cranii, hi nervi post unionem secedentes adeunt bulbum oculi, atque sua medulla formant tunicam retinam.

751. Tertium par, sed Veteribus secundum, ex postremis, & fere imis lateribus crurum medullæ oblongatæ provenit, post introitum in orbita format

Nervorum origo & numerus.

Nervi Medullæ oblongatæ.

Opticus.

Oculorum motorius.

mat ganglion ex quo emittuntur furculi nervosi ad musculos, & tunicas bulbi.

Patheticus.

752. Quartum par, sed a Veteribus omissum, Patheticum dictum, triplici furculo infra testiformes protuberantias natum gracile admodum, intrat cum oculorum motorio foveam osseam, & terminatur in trochleari musculo.

Gustatorius.

753. Quintum par, Veteribus autem tertium, a lateribus processus annularis oritur, partim fibris mollibus sensui destinatis, partim durioribus motui famulantibus; post originem in tres nervos succedit; superior vocatur *Ophthalmicus*, tendens in omnia integumenta circa oculum, & faciem. Alter ramus vocatur *Maxillaris superior*, quoniam per foramen rotundum e cranio egressus in omnes partes hujus maxillae distribuitur; unitur etiam pari sexto ad formandum par intercostale; & cum septimo ad faciendam chorridam tympani. Tertius ramus *Maxillaris inferior* dicitur, egreditur foramen ovale cranii, adit omnes partes maxillae inferioris, & praecipue linguam, cui praebet organum gustatorium.

Abducens.

754. Abducens nervus par sextum est, at Veteribus quartum, a margine inferiore processus annularis circa corpora pyramidalia proveniens, egreditur cum nervis tertii, & quarti paris e cranio; ramulus unitus nervo quinti paris principium nervi intercostalis facit; reliquus nervus tendit in musculum abductorium oculi.

Auditorius.

755. Auditorius mollis, & durus, septimum est par, sed Veteribus quintum. Portio dura ab inferiore interiore annularis protuberantiae parte oritur: mollis autem, quae crassior est, & foveam veluti impressam habet a portione dura, provenit circa scrobem, seu quartum ventriculum, ex medulla oblongata. Uniti nervi intrant foramen ossis pretiosi; mollis tendit ad apicem cochleae, & ad vestibulum labyrinthi: durior autem pergit per inflexum dein canalem, ut ex cranio exeat per foramen inter processum styloideum, & mamillarem, ubi instar pedis anserini expanditur.

Vagus.

756. Par nervorum octavum, olim sextum, multis fasciculis fibrarum medullofarum ex medulla oblongata sub adjutorio, emergit: jungitur nervo accessorio: exit per foramen cranii, per quod exit sinus lateralis cerebri. Statim post exitum, concurrentibus nervis ab intercostalibus, format in collo duo ganglia, quae dicuntur *Corpora olivaria Falloppii*: dein ulterius per pedus, & ventrem pergens praebet omnibus his partibus nervos. Qui nervi ex plexibus in pectore proveniunt, & sursum ad fauces tendunt, dicuntur *Nervi recurrentes*.

Lingualis.

757. Par nonum, olim septimum, ex ea parte medullae oblongatae multis fibris oritur, quae distinguit corpora olivaria, & pyramidalia, per speciale foramen cranii egressum, junctum pari vago, furculum notabilem mittit ad linguam, unde accepit nomen.

Par decimum.

758. Par decimum Villisii, ex anteriore, & posteriore parte medullae oblongatae proveniens, exiens inter primam, & secundam colli vertebrae, potius ad spinas nervos est referendum, & *Cervicale* vocandum.

Spinalis medullae nervi.

759. Omnes nervi ex spinali medulla provenientes magis distinctis fibris a medulla secedunt, quam qui a medulla oblongata proveniunt: hi nervi fasciculatim collecti transeunt per foramina vertebrarum, quare tot sunt paria nervorum, quot sunt vertebrae, & foramina in osse sacro, si par decimum medullae oblongatae simul recensatur: nam *Nervus accessorius Villisii* a tertio, vel quarto pari ex collo veniens, per magnum foramen cranii encephalon intrans, non auget numerum nervorum, ex spina provenientium. Quare ex Collo prodeunt octo paria; ex Dorso duodecim paria, ex Lumbis quinque paria, & ex Osse sacro totidem.

Nervorum fasciculi.

760. Canaliculi medullares a medulla oblongata ex cranio, & spinali ex the-

theca vertebrarum fasciculatim exeuntes, atque in exitu vaginam seu capsulam accipientes, & ita ad omnes corporis partes tendentes, plerumque in itinere unionem facientes destinati ad sensum, & motum faciendum in corpore, dicuntur Nervi. Hi nervi quia constant 1. fibris medullaribus; 2. Capsulis has fibras cingentibus, & muniuntibus; 3. Liquore circulante in cavitatulis dictarum fibrillarum medullarium, qui vocatur spiritus; 4. Liquore inter fibras reperto, a solis capsulis coercito, qui vocari potest succus nervorum. Et quoniam 5. nervi in itinere sæpe conjunguntur, ubi faciunt quædam corpora olivaria, quæ dicuntur Ganglia, hæc ultimo loco sunt examinanda.

761. Fibræ medullares Cerebri, & Cerebelli distinctis originibus ab harum partium cortice provenientes, in medulla oblongata collectæ, inde fasciculatim exeuntes formant nervos, quæ fibræ licet collectæ, non tamen ita confunduntur, ut non manerent distincti canaliculi ab origine; donec desinunt in organa, ubi operantur, ut patet 1. ex earum distincta origine, & progressu, dum adhuc solitariae: 2. ex vasis arteriosis intercurrentibus; 3. usu definito sentiendi, & movendi.

*Fibrarum medullo-
sarum origo.*

762. Has fibras intus cavas esse, & transmittere liquorem, quamvis visibiles non præbeant cavitates, ex his conjicimus. 1. quia totus cortex vasculosus impenditur medullæ. 2. Ex analogia cum aliis organis secretoriis. 3. Ex copia magna, & indole sanguinis delati ad encephalon. 4. Ex sanguinis difficiliore reditu per venas cerebri. 5. Ex canaliculorum horum incremento dum totum crescit corpus.

Canaliculos apertos esse.

763. Quantus sit medullofarum fibrarum numerus, facile conjicitur; 1. Numera magna mole cerebri, & cerebelli; 2. numero vasorum arteriosorum, in tormentum adeuntium; 3. punctis distinctis quibus sentimus, & partibus diversis, quæ solitariae moveri possunt.

Numerus.

764. Varius est harum fibrarum finis; 1. in organis sensuum instar pulpæ; 2. in organo tactus cum arteriis, & venis papillas formant; 3. in musculis attingentes fibræ evanescere videntur, adeo ut determinari nequeat, num fibræ musculares ex iis formentur, num vero has solummodo adeant; 4. multis in locis instar membranæ expanduntur, & ita desinunt, aut oculo amplius assequi non possumus.

Finis.

765. Fibræ medullares, quæ hucusque fuere pulposæ, ex encephalo, vel theca vertebrarum exeuntes, capsula, seu involucrio satis duro muniuntur, ne lædi, vel comprimi potuissent in itinere, sed ad organa venientes, istud iterum involucrium deponunt, quod a dura, & pia matre erat acquisitum.

Tunica.

766. Spirituum per cavitatulas fibrillarum fluentium quantitatem magnam esse facile colligitur; 1. tota medullosa cerebri, & cerebelli moles in has fibras nervosas abit. 2. Nervi nodosi, laxi, diversimode currentes tamen prompte operantur. 3. ablato cerebro, vel cerebello, eorum nervorum ex his partibus venientium actio omnis cessat. 4. Omnis actio nervorum cessat si ligentur. 5. Si concipiantur canaliculi nervosi pro emunctoriis aliorum organorum secretorium. His si addantur quæ superius (763) pro magno numero fibrillarum adduximus, facile constat, quotidie ingentem copiam spirituum secerni, & ferri per nervos ad organa.

*Spirituum
quantitas.*

767. Hos spiritus æquabili fluxu ferri per cava fibrillarum, ex sequentibus constare potest. 1. Sanguinis inæqualis propulsio ex corde obtunditur canalibus duris cranii, per quos ire debet. 2. si quædam adhuc restaret, destrueretur frequenti sanguinis concursu in anastomosibus. 3. Continuari non potest arteriarum pulsatio in encephalo, quum arteriæ amittant solitam pulsantem tunicam. 4. Totum encephalon a cranio duro, & firmo munitum est. 5. Nulla hic mutatio ab actione musculari, & vario incremento pinguedinis. 6. fluxus fit per canales angustissimos.

*Æqualis
confectio.*

Tardus
fluxus.

768. Hunc autem fluxum tardum esse, sequentia adstruunt, 1. Amisit sanguis fere omnem impetum a corde susceptum. 2. Tunicae arteriarum in cerebro sanguinem propellentes multo tenuiores quam alibi in corpore. 3. Multo frequentior concursus sanguinis per directiones oppositas in encephalo quam in aliis partibus corporis. 4. Fluxus fit per exilissimos canales, quorum latera remorantur liquoris transitum.

Tenuitas.

769. Spiritus tenuissimos esse, sequentia comprobant. 1. Arteriae encephali ita impleri possunt, ut tomentum referant, sed materia injecta non ingreditur canaliculos nervosos. 2. Ipsi canaliculi sunt tamen exiles, ut seorsim videri nequeant, per quorum tamen cavitates hi spiritus fluere debent. 3. Nervus transverse abscissus, microscopio conspectus, nullas cavitates visui exhibet. 4. Nervus ligatus propter accumulationem spirituum supra ligaturam non tumet. 5. Spiritus ipsi omnem visum fugiunt. 6. Fluunt per nervos Insectorum, quorum corpora non microscopio videri possunt. Horum tamen spirituum fluxu absolvuntur omnes motus, & sensus in corporibus viventibus.

Succus
nervorum.

770. Qui liquor in capsulis nervorum hæret, soboles videtur istius succi, qui inter meninges, & in ventriculis cerebri secernitur, ex arteriarum extremitatibus, quæ distribuuntur per cellulosam tunicam nervi, & hoc fit præcipue in gangliis, qui humor ad nutritionem, & vitam fibrarum nervosarum est destinatus, ut alibi in corpore in interstitiis membranarum. Hujus succi nervosi vitia, quum hæreat in eodem nervo, sed inter fibrillas, ut plurimum præpostere adscribuntur spiritibus. Hic quoque extillans gelatinosus ex nervo fauciato a multis pro spiritibus fuit habitus.

Exitus
humorum.

771. Humores spiritus vocati cavitatulis recepti feruntur omnes ad fines horum canaliculorum, ubi absoluto munere redire debent pro maxima parte, ut novam præbeant materiem spiritibus. Qui tendunt ad musculos, inde referri videntur per continuata vasa lymphatica. Tendentes ad organa sensuum, ut in bulbum oculi, & labyrinthum auris, videntur primo præbere liquorem pellucidum, & dein absorberi, ut redeant cum lymphæ. Adeuntes glandulas, permisceri videntur vel lymphæ glandulas transeunti, vel succo a glandulis secreto. Ad papillas delati effundi videntur, ut ibi functo munere deinceps resorbeantur; sed tali modo ad cutim delati sub perspirationis insensibilis forma evanescunt. Hoc etiam sentiendum est de altero succo sola capsula nervi coercito, nisi quod hi humores ubique, & præcipue in gangliis nervorum, secernantur ex extremis arteriarum, etiam ubique ab absorbentibus venosis recipiantur, ut reddantur lymphæ, vel sanguini circulanti.

Ganglia.

772. In omnibus nervis, qui extra encephalon tendentes per corpus disperguntur, ubi inter se junguntur, vel furculos nervosos emittunt, inveniuntur corpuscula; plerumque ovalis figuræ, duriuscula, carnei coloris, quasi trunco nervi circumcreta, exterius veluti capsula recta, habentia in medio veluti nucleum, qui digitorum compressione, & agitatione aliquomodo moveri potest: hæc corpuscula Anatomici vocant *Ganglia*, & quando ex tali ganglio multi disperguntur nervi, ut quasi rete faciant, eam expansionem vocant *Plexum*: interdum vero idem utraque nomina designant.

Ganglion
adeuntes
nervi.

773. Non solum canaliculi nervosi istius nervi, cui circumpositum est ganglion, meditullium fibrarum parallele currentium, formant, sed alii adeuntes a lateribus nervi suos canaliculos medullosos huic jungunt, ut constituent meditullium ganglii medullosum, & fibrosum, distinctis, minime confusis fibris constans. Quidam de canaliculis his adeuntibus non conjunguntur meditullio, sed in latera, seu capsulam ganglii evanescunt, ut præbeant capsulis motum vitalem.

Exeuntes
nervi.

774. Simili modo ac intrarunt nervi ganglion, ita quoque exeunt per axin,

xin, & ad latera sæpe multis, & diversis furculis nervosis, qui mutuunt capsulam a ganglio: quidam canaliculi medullares exeuntes in latera capsulæ nervi evanescunt, ad eundem usum, ut priores in capsulam ganglii. Omnes hi nervi prope ganglion crassiores sunt, quam si aliquantulum a ganglio recesserunt.

775. Externum ganglii involucrum satis firmum, & durum est, exteriori involucri nervorum commune, & continuatum, sed crassius, & coloris carnei magis, constans fibris albicantibus, & rubentibus admodum intricato cursu reptantibus, uti in dura matre. Huic subjacet quædam cellulosa, quæ permittit nucleum ganglii in exteriori capsula aliquomodo moveri. Dein sequitur alia canaliculis nervosis tenacissime adhærens, ut pia mater cortici cerebri; hæc non solum cingit canaliculos, sed & se immiscet canaliculis nervosis, ut ita uniti constituent fasciculum colligatum; & cohærentem. Inter hanc & exterioriorem invenitur liquor gelatinosus, & roridus, uti sub dura matre, qui humor in cellulis tunice cellulose colligitur, & fucus nervorum vocari potest.

Capsula ganglii.

776. Constat ergo ganglii medutullium ex canaliculis medullofis nervorum involucri, quod videtur piæ matris propago, inter se nexis.

Medutullium.

777. Arteriæ, & venæ, atque lymphatica hæc ganglia adeunt a partibus adjacentibus provenientia, quæ cruenta in majoribus gangliis visui patent, & ganglio præbent rubrum colorem, hæc vasa inde ulterius per capsulas adeuntium, & exeuntium nervorum distribuuntur, sensim vero graciliora facta.

Vasa.

778. Qui nervi gangliis donati, & qui iis carent?

Omnes nervi qui extra encephalon feruntur gangliis donantur, immo nervus tertii paris oculus motorius dictus, priusquam musculos, & bulbum oculi adit, format ganglion, sed in olfactorio, optico, & auditorio non invenitur ganglion.

779. An spiritus nervorum spiritibus plantarum, vel fermentatis, comparandi, quia his refocillamur?

Spiritus plantarum ab his multum distant, cum unicuique plantæ sunt speciales; non omnia animalia iis utuntur; atque nervis applicati dolorem movent. Atque spiritus fermentati non fiunt sine prævia fermentatione; non omnia assumpta fermentationi apta; nulla arte ex cerebro, vel nervo colligi possunt; applicati dolorem vovent, & nervos contrahendo in callum convertunt.

780. An sensus propagatur motu tremulo nervi ab organo sentiente ad sensorium?

Multa huic sententiæ obstant. Fibræ sunt pulposæ, sibi mutuo contiguæ; laxæ; inflexam viam currentes; tensæ manere nequeunt in varia flexura membrorum; partibus mollibus cinctæ; transeuntes per ganglia; quæ omnia, & plura alia in nervis detegenda suffocarent concitatum motum tremulum.

781. An sensus perceptio a fluxu spirituum ab organo sentiente versus sensorium?

Ita non attendenti videtur, quum actio prima sensus fiat in organo, & dein feratur ad sensorium: sed obstat naturalis spirituum secretio in encephalo, & inde delatio per nervum ad organum sensus: obstat etiam spiritus non generari in organis, & ferri ad cerebrum, sed contrario modo. Verum si per canaliculum plenum æqualis habetur fluxus, quamprimum ejus transitus turbatur, statim etiam ad principium influens generatur mutatio, quæ a mente percepta sentiri dicitur. Quare non opus ut fluant spiritus ad cerebrum, ad sensus actionem propagandam.

782. An sensus per succum nervosum? (770)

Hic succus, quia continetur in communi capsula quia in itinere, & gangliis secernitur, quia non communicat cum principiis nervorum, distinctum sensum præstare nequit. Sed requiritur liquor canaliculis distinctis fluens, quales sunt spiritus nervorum.

783. An nervus transverse abscissus nullum stillans liquorem probat nullos fluere spiritus per canaliculos?

Omnes liquores fluentes per canaliculos capillares continuos cessant fluere abrupto canaliculo, ut patet ab abscissis pedunculis fructum; quare ex hoc experimento pro absentia spirituum fluentium nihil concludi potest.

784. An nervus ligatus supra ligaturam non tumens instar arteriarum probat nullos perfluere spiritus?

In canalibus firmis, vel involucro firmo munitis per ligaturam injectam, nulla fit supra ligaturam intumescencia, ut patet in truncis plantarum; ita etiam in nervis. Sed quod venæ, & arteriæ tumeant, provenit inde, quum latera patiantur distendi ab interno implente liquore, quod in nervis non obtinet.

785. An intumescencia nervi ligati in junioribus animalibus comprobatur spirituum transfluxum?

Quum in superiore experimento constet in adultis nullam fieri intumescencia supra ligaturam, sed eam fieri in junioribus, id est laxitati dilatabili involucrorum adscribendum. Sed quoniam per nervum non solum fluunt spiritus, sed etiam per interstitia fibrillarum succus nervorum, & per vascula capsulae sanguis, vel inde derivata lymphæ, incerta remanet probatio pro spiritibus fluentibus.

786. An liquor stillans ex fauciato nervo, vel tendine est spiritus?

Quoniam æque stillat ex pertusa capsula tendinis, quam nervi, humorque est gelatinosus qualis in articulis etiam invenitur, verisimilius erit credere ex nervis stillantem esse succum nervosum; & ex tendinibus liquorem esse, qui tendines oblinat, ne terantur ad latera vaginæ, in qua transit tendo.

787. Cur cerebrum propugnaculo osseo munitum?

Ne causis externis cerebrum molle esset expositum; ut haberet æqualem influxum, & effluxum humorum, quod fieri debet in vaso firmo, & pleno; ne actione muscolari in sua sede turbaretur.

788. Per quas vias transsudat cera arteriis carotidibus injecta in sinus cerebri?

Quoniam per ramum arteriæ carotidis, qui distribuitur per duram matrem via est patentior, quam qui rami in cerebri substantiam se immergunt per has arterias desinentes in suas venas, quæ desinunt in sinus cerebri, satis facile transmitti potest cera injecta.

789. Num totum corpus constat fibris nervosis?

Totum corpus gaudere nervis, sensu, & motu adstruitur, sed inde non constat ex solis constare, obstat enim mollitudo nervi, qui munimento eget, atque inveniuntur multæ fibræ omni sensu carentes. Quare satius statuere totum corpus constare stamine quodam firmo, quo nervi, & reliqua vasa firmanantur, ordine servantur, & muniuntur, ex quo stamine etiam excrecere videntur Epidermis, epithelium, ungues, & pili.

790. Cur nervi molles in origine, & fine, at in itinere duri?

In hoc loco intelliguntur canaliculi medullofi nervorum, qui in medulla cerebri, in fundo oculi, & labyrintho auris sunt molles. Quibus constat ipsos canaliculos præprimis ad sensum destinatos per se molles esse. Sed qui ad motum destinati sunt, paulo duriores inveniuntur, sed duritiem eam quam in nervis per corpus dispersis detegimus, a capsula nervorum dura habent.

791. An in omnibus extremitatibus arteriarum, ut in cerebro secernuntur spiritus?

Si lymphæ secretio habeatur pro spirituum secretionem, ex arteriarum extremis fieret ubique secretio; sed si veram intelligamus spirituum secretionem, ea fit in encephalo, & forsan in medulla spinali, sed non in omnibus arteriarum extremis. 1. Quoniam ad specialem secretionem specialis requiritur actio, & organum. 2. Quia ab eo loco deberent oriri nervi.

792. An nutritius humor fertur per nervos, quia nervo destructo perit nutritio ejus partis?

Idem quoque esset statuendum de arteriis, nam iis ligatis perit nutritio quoque partis: inde sentiendum ad nutritionem non solum sufficere allationem materiæ, sed & motum, qui efficitur per nervum, requiri.

793. An constrictione fibrarum nervosarum motus musculorum?

Hoc statuere velle, has habet difficultates. 1. Fibræ sunt molles. 2. Recta via non tendunt. 3. Nimium in itinere paterentur attritum. 4. Assignanda iterum esset causa fibrarum trahens.

794. An spiritus sunt de essentia lucis; quia tam promte operantur; oculi in sanis sunt pellucidi; & scintillantes in delirantibus?

Adducta argumenta nihil adstruunt pro essentia lucis in spiritibus. Nam prompta operatio non demonstrat celerrimum materiæ transitum ab organo sentiente ad sensorium, cum in canali pleno cum æquabili fluxu, statim in principio influxus habeatur mutatio, quamprimum ad finem sistitur transfluxus, pelluciditas oculorum non dependet a luce in sanis, sed a puritate humorum, & corneæ, & quia pellucida admodum est tensa. Scintillantes videntur delirantibus, quando retina oculi valide agitur.

795. An spiritus ex Nitro aereo, quod inspirando recipitur a pulmonibus, miscetur sanguini, & fertur ad cerebrum?

Hoc adstruunt multis argumentis, quæ paucis verbis destrui possunt. 1. Quia in majore musculorum motu, profundior, & frequentior respiratio fit ad recipiendum nitro-aereum. Verum in exercitiis celerior circulatio per pulmones; & major copia sanguinis requisita ad cerebrum, ut ex eo secerantur spiritus, concitatiores respirationem exigit. 2. Quia musculorum motus est peragendus effervescencia inter nitro-aereum, & salino-sulphureum sanguinis. Neque ea principia in sanguine sunt detecta, neque per effervescencia peragitur motus muscularis. 3. Quia sunt particule mobilissimæ, & admodum elasticæ. Quasi omne mobilissimum, & elasticum faceret motum muscularem, quod contrarium patet in alcohole, neque nitro-aerei natura est cognita, quum hucusque a nemine potuit pertractari. 4. Quia volatilia, nullum vestigium relinquentia. Hoc etiam verum in alcohole, & camphora, quæ propterea non faciunt spiritus; quod nitrum aereum nullum vestigium relinquit, facile concipitur, quoniam est mera hypothesis in rerum natura non existens. 5. Quia omnia animalia moriuntur in vacuo ex defectu nitro-aerei. Verum est animalia non solum in vacuo perire, sed etiam in aere non renovato; sed hoc fieri defectu nitro-aerei, hucusque experimentis non est firmatum. 6. Quoniam pulmonis affectiones debilitant. Probat quidem hoc experimentum præcipuum esse præparationis organum, cujus affectione homo debilitatur, sed nihil adstruit pro receptione nitro-aerei. 7. Quia tam cito afficimur ab aere infecto. Imo aer spiritu acido vago infectus subito extinguit hominem, atque exhalans spiritus nitri; quare talis infectio est contraria hypothesi: & quis demonstravit in aere pestilentiali nitro-aereum deficere? 8. Denique contendunt cerebrum albicans, sanguine rubro privatum, aptissimum esse ad recipiendum nitro-aereum. Sed illi nesciunt totum corticem scatere arteriis, & quasdam arterias ferri etiam per medullam; atque albedine tantum probare vascula illa liquore pellucido plena esse, & præterea nihil.

796. An spiritus aliquid æthereum, libere vagans suis globulis rotundis per

per nervos, sed a voluntate in motum concitatum, motum muscularem faciens?

Satius foret fateri ignorantiam, quam hujusmodi dare rationem, quoniam supponunt æthereum omnia penetrare, quod ergo a nervis coerceri nequit: atque supponunt modo aliquid intermedium inter mentem, & organum movens, quod intellectu est difficilius quam est statuere spiritus fluentes per nervos.

797. Cur nervi siccati amittunt actionem sensus & motus?

Quoniam in exsiccatis nervis non fluunt spiritus, quibus adscripsimus actionem sentiendi, & movendi.

798. An ungues, & pili non ex nervis generantur, quia sensu carent?

Nervi spiritibus privati, quia non sentiunt, si abirent in ungues, & pilos, has tamen partes non sentientes potuissent formare: sed inde quoque inferri non potest, has partes ex nervis nasci. Sedula Anatomicorum observatio docuit, pilos, ungues, & epidermidem generari ex generali stamine solido, quod etiam firmamentum nervis præbet.

799. Cur nervi circa ganglia crassiores, & coloratiores?

Capsulæ nervorum vasa circulatoria non solum accipiunt a dura matre, sed etiam in dispersione per corpus, præcipue eorum ganglia ab ambientibus partibus arterias, & venas accipiunt, quorum vasorum accessu non solum ganglion redditur crassius, & rubicundius, sed quoniam inde cruenta vasa distribuuntur per intrantium, & exeuntium nervorum capsulas, in hoc loco capsulæ fiunt crassiores, & coloratiores, quam in locis remotioribus, ubi accepta vasa sensim magis magisque gracilescunt.

800. Cur nervi remotiores ab origine gangliis donati?

Quia recepta vasa circulatoria in capsulis nervorum sensim ramificando fiunt graciliora, & tandem ad majorem distantiam evanescerent, vel inutilia fierent præ nimia tenuitate; & quia spiritus per longiores canaliculos fluentes egent motore: inde ganglia his data, quæ nova recipiunt circulatoria vasa, & sua actione adjuvant fluxum spirituum per nervos.

801. Cur nervorum involucra in itinere accipiunt nostra vasa?

Nervorum fibræ medullares externe irrotandæ erant succo laudabili nutritio, si ergo illum succum tantum in solo principio capsularum a meningibus provenientium recipere potuissent, via nimis longa foret, antequam hic succus ad fines nervorum veniret: propterea in itinere datæ sunt venæ ad-euntes, quæ hunc succum absoluto munere reforbent: & datæ sunt arteriæ novum suppeditantes.

802. An motu oscillatorio tunicarum promoventur motus spirituum per canaliculos medullosos nervi?

Multæ sunt rationes confirmantes. 1. Impressus motus per urgentem sanguinem in encephalo sufficere non videtur ad ducendos spiritus per exilissimos canaliculos medullares ad longam distantiam. 2. Omnis circulatio continuatur constrictione alterna tunicarum. 3. Capsulæ constant omnibus partibus, quæ ad motum vitalem requiruntur. 4. Laxitas solidorum etiam inducit movendi impotentiam. 5. Stimulus ad quamcumque capsulam nervi motum spirituum augeat.

803. An fibrarum medullosarum in ganglio collectio probat earum confusionem?

Possunt multi canaliculi in fasciculo colligi sine cavitatarum communicatione; hoc fieri in gangliis satis constat ex sensu, & motu distincto a nervis, qui ganglia transferunt.

804. Cur hystericis, & hypochondriacis sæpe ganglia majora & hydatidibus obfessa?

Quoniam causa irritans eorum corpora, ut inde fiant spasmodicæ contractiones.

etiones, præprimis latitat in succo nervoso, qui copiosius in gangliis, & dura matre quam aliis in partibus nervorum fecernitur, & inde hic magis quam alibi hærens, involucra gangliorum laxata tumere facit, & in vasculis lymphaticis aut tunica cellulari hydatides format.

805. An ganglia in Cerebri, vel Duræ matris subsidium veniunt?

Quoniam Cerebri munus est fecernere spiritus, istosque infundere medullaribus fibris; sed Duræ matris fecernere humorem nutritivum inter se, & piam matrem deponendum, atque suis fibris motricibus motu speciali vitali donatis, contenta placide agitare, & liquores propellere. Gangliorum ergo munus, quum respondeat usui Duræ matris, minime vero functioni cerebri, in auxilium Duræ matris venit.

806. An ganglia in somno otiantur, in vigilia vero prompte sua munera exsequuntur?

Quum actio gangliorum non sit voluntaria sed constans, uti omnis motus vitalis, qui & in somno, & vigilia est perpetuus, nulla est ratio suadens credere ganglia in somno otari.

807. Cur ex tumore, vel contusione ganglii paralytis partium inferarum?

Omnes nervi ad motum destinati, antequam ad organum veniunt, transeunt per aliquod ganglion; hoc si contundatur, vel tumeat, illæ fibræ medullosæ nervi per ganglion transeuntes ita comprimuntur, ut ex denegato transitu spirituum pars inferior ex hoc ganglio nervos habens, reddatur paralytica.

808. An motus voluntarius a gangliis?

Hoc nonnulli statuunt sine ulla specie veri, quia actio mentis non habetur in gangliis, & quia nervi sensus, & motus animalis, & vitalis transeunt per idem ganglion, ergo omnes muscoli ex eodem ganglio venientes simul contraherentur, ut interdum fit in convulsione ab irritato ganglio.

809. An motus vitalis, & animalis languidior, & sensus hebetior fieri nequit sine spirituum defectu, per solam laxitatem capsulæ nervi?

Ad motum, & sensum non requiritur sola spirituum præsentia, sed etiam æqualis fluxus, qui laxitate diminutus eodem modo motum languidior, & sensum hebetiorem facit, ut fit ex spirituum defectu.

810. Cur morbi nervorum præcipue circa ganglia?

Præcipui morbi nervorum latitant, vel in structura capsularum, vel in succo nervoso. Quoniam utraque hæc maxime valent circa ganglia, morbi quoque in his partibus præ ceteris observantur. Atque concursus multiplex nervorum circa plexum hanc frequentiam malorum auget.

811. An non possunt convulsiones fieri motu inordinato fibrarum in capsulis?

Quoniam æquabili motu vitali capsularum propelluntur spiritus, si ille itaque motus sit validior, tanto impetu trudentur spiritus ad musculos motus animalis, ut illi interdum fortius quam ex voluntate agitentur. Inde ex inflammatione vel punctura irritante capsulam nervi, non raro diræ concitantur convulsiones.

C A P U T II.

De Doloze.

812. **Q**Uum duæ sint nervorum functiones sentire, & movere, sed quia motus non intelligi potest nisi præcedat cognitio fabricæ musculorum, solius ergo sensus morbos hic proponemus: quia vero tribus modis vitari potest, ut est insensibilitas, sensus alienus, & major, qui Dolor vocatur,

tur, ex his tantum selegi Doloris descriptionem, quum sæpe a Chirurgis debeat pertractari, ægrosque maxime instiget ad quærendum auxilium, sed reliquæ duæ species raro Chirurgi exigunt opem.

Definitio.

813. Quoties in organo sentiente ingratus, & fugiendus vehemens sensus concitatur; quem non solum homines, sed & cuncta animalia conantur evitare, illa ingrata perceptio vocatur Dolor. Quasi ille nobis esset datus tanquam monitor, qui indicaret Organum, vel partem corporis viventem in periculo interitus versari.

Causæ.

814. Causarum duo sunt genera: unum quod tam manifeste operatur, ut nemo dubitare possit: alterum quod magis obscurum est, ut egeat progressa cognitione. Utraque genera agunt vel in partes firmas, vel fluentes, vel actiones, aut in plures simul.

Manifesta.

815. Nemo negare potest, quin in compressione per pondus quodcumque, ligatione, & valida extensione, nervorum canaliculus angustetur, five complanetur, five circulariter contrahatur, five extensione gracilescat. Unde cognitio doloris in fractura, & luxatione, satis constat. Cognita hæc causa nisi tollatur, frustra tentamus levamen adferre dolori; sed ea sublata statim non cessat dolor, sed sensim mitescit, nisi hæc causæ aliquam destructionem fecerint, vel nimis diu duraverint: quare monemur, quum fieri possit, tollere cognitam causam.

Minus manifesta.

816. Proxime his accedunt, quæ æque videntur manifestæ quam priores, sed ex quibus tamen tam plane demonstrari non potest, canaliculum nervosum angustari. Quemadmodum in *Combustione*, qua fibræ primo corrugantur, & dein rumpuntur. In *vulnere*, quo contractio automatica fibrarum paucioribus fibris sustentatur; qui dolor intenditur accedente labiorum inflammatione, cujus intumescencia, & aucta contractione fibræ nervosæ magis tenduntur. In validiore *Exsiccatione*, non solum accurtantur, sed, & ita angustantur canaliculorum cavitates, ut non maneat liber spirituum transfluxus. *Acria* autem applicata, si considerantur tanquam partes acutæ prementes, facilem intellectum suggerent, uti omnia acria mechanica; sed in ceteris acribus potius videtur, instigato motu vitali istius partis distensionem, & compressionem faciente, dolor generari. Ut leniatur ambustionis dolor, applicanda sunt laxantia, humectantia, & pingua mollia. In vulneribus præter vulneraria applicata, & in vulneribus nervorum balsamica, ita adducenda sunt labia dehiscencia, ut minus valeant formare tractionem, partibus integris relictis. Exsiccationis dolor exigit humectans, atque in partibus externis multum juvat tectam servare partem, ut aer exsiccans accedere non possit. Sed acria mechanica sunt tollenda, & læsio facta ut vulnus tractanda; si vero acria non sunt mechanica, conducit abluendo id primo tollere, & dein pingue, & mucilaginosum applicare, quod id acre in se recipit. Omnia hæc medicamina in propriis istis morbis inveniri possunt.

Abscondita.

817. Magis latentes causæ infinitæ sunt dolores inferentes; patiuntur tamen utcunque ad has species referri. 1. Quæ extendendo partem dolorem inferunt, ut omnis impletio validior; impetus humorum ad aliquam partem major; impeditus transitus in circulante humore: qua extensione latera fibræ nervosæ tensæ angustantur, vel quatenus factus tumor adjacentia comprimat. 2. Quæ constrictionem validiorem faciunt: uti spasmi, quibus pars media tensa, & indurecens angustatur; vel si fibra spasmō constricta aliquam partem ambiens, eam valide premit. 3. Omnes humores acres, five ingesti, five in corpore nati, ut & excrescentiæ acutæ duræ, ut acria externa, frequentissimam præbent causam doloris, & exigunt versatissimum in arte medica, qui valeret omnes has species cum appropriata curatione rimari. Et quia de his omnibus satis egimus in *comp. T. 17.* non erit opus plura his addere.

818. Quoniam Dolor est sensus vehementior, & molestus, solus Nervus sensibus dicatus doloris sensum præbet. Qui autem putant, solos nervos tactui destinatos adferre dolorem, non observarunt oculos a majore luce, aures a vehementiori sono quoque dolere, qui dolor ab iisdem causis in tactus organo non fuisset concitatus. Forſan ille sensus molestus, qui percipitur in homine nimis diu esuriente, vel sitiente, ad hanc speciem quoque conferri potest.

819. Qui vero nervi ad motum animale omnium muscutorum voluntariorum dicati sunt, ab iisdem causis amittunt potentiam movendi, sed nullam præbent doloris ideam. Ita etiam nervi motus vitalis generalis cordis, & arteriarum, non inferunt dolorem, sed virium debilitatem. Ambigere autem videntur nervi, qui præbent spiritus pro motu pulmonis, & organorum chylicationis; nam ab affectione harum partium quædam species doloris generatur, quam vocamus *Anxietatem*, quæ in membris externis, quamvis præſens sit in iis organum sensus, & motus vitalis, non observatur.

820. Omnes causæ Dolorem facientes probant, spirituum liberum fluxum per nervum sentientem impeditum, sive fiat arctando, sive comprimendo, sive extendendo ut fiat angustior, esse causam proximam doloris: sed si spiritus non transfluunt, propter deficientem causam pellentem; generatur stupor, & insensibilitas: si integre subsistit spirituum fluxus, Dolor mutatur etiam in sensibilitatem.

821. Duobus modis levamen adfertur Dolori. 1. Per auxilia, quæ tollunt doloris causam, quæ multiplicia sunt, ex natura causæ petenda: hæc semper conducunt. 2. Quæ sensum doloris extinguunt, inde *Narcotica* dicta. Hæc fere in omnibus doloribus adferunt levamen, sed non semper fidele: nam in principio inflammationis morbum augent, verum maturitatis tempore cum diluentibus data profunt. Doloris podagrici metastasin solent facere, vel protrahere morbum: quare non nisi in dolore intolerabili exhibenda, vel applicanda. Qui Dolorem Ischiaticum, vel Rheumaticum, narcoticis compescit, eum ad aliquot annos firmare docuit experientia. Sed dolor ex mobilitate partium natus optime Narcoticis obtemperat, quod in hac specie doloris colici sæpe experimur.

822. Cur punctura nervi sensum majorem dolorem excitat?

Multæ hic sunt concurrentes causæ. Punctura effusionem humorum fecit, qui sensum majore copia collecti in nervi capsula, canaliculos comprimendo dolorem inferunt. 2. Capsula ab irritamento irritata inflammatur, sic crassescens contentos etiam urget canaliculos. 3. Effusus humor alienus tangens nudos ibi canaliculos, præprimis si hic stagnans humor acrimoniam acquirit.

823. An partes firmæ nervi læsi dolorem inferunt?

Quidam putant fibram tensam ruptioni imminuentem inferre dolorem, sed quoniam demonstravimus sensum deferri per spiritus, non vero per fibras, harum mutata dispositio, nisi quatenus inducit impeditum spirituum transfluxum, dolorem generare nequit.

824. Cur læsa viscera interna majorem anxietatem, quam dolorem, inferunt?

Quum in visceribus internis pauci sint nervi sensui dicati, eorum affectio minus dolere potest, sed quoniam habent præter motum generalem vitalem, etiam motum particularem suæ functionis privatae, hæc actio læsa anxietatem infert.

825. An dolor *Solutio continui*?

Quoniam in partibus firmis statuitur continuum, & in liquidis contiguum, atque demonstravimus sensum deferri per spiritus liquidos, in solutione continui locari non potest doloris causa: quod autem ante ruptionem factam

concitetur dolor, fit, quoniam eo tempore simul inhibetur in ea parte spirituum transfluxus.

826. Cur adstringentia frigida sæpe compescunt dolores?

Hæc applicata si sistant omnem spirituum fluxum, infideli lenimine compescunt dolorem tollendo sensum, nam redeunte motu huic parti, magis quam antea solet sævire.

827. Quis dolor lenitur venæ sectione?

Omnes fere dolores per venæ sectionem mitescunt, quia sanguinis evacuatio minuit actionem: sed si dolor fiat, vel a maiore impletione vasorum per sanguinem, vel per maiorem impetum, conducit sanguinis detractio lenire dolorem; sed si dolor fiat per acrimoniam minori corporis actione natam, lenitur venæ sectione, sed cum detrimento ægri, quia vires minutæ ansam præbent generationi ejusdem acrimonie.

828. In quo casu miscent purgantibus anodina?

Si alvus sit ducenda, uti in Colico dolore, & timor est per purgantis actionem magis intendi dolorem.

C A P U T III.

De naso, & Olfactu.

829. **A**bsoluta structura, & functione nervorum generali, ordo dictitat, particularia sensuum organa pertractare: sed quoniam in his, præter mirabilem nervi locationem, specialis est organi fabrica, hæc semper præmittenda erit. Quare primo exhibebo nasi fabricam, & quomodo nervus in eo organo est locatus; dein specialis naso sensus, qui vocatur Olfactus, est rimandus, ut ex his facile harum partium, & functionis intelligantur morbi.

Definitio.

830. Media maxime prominens faciei pars, figuræ fere pyramidalis, quæ constant tribus planis lateribus, quorum unum adhæret faciei: basis habet duo foramina, quæ dicuntur *Nares*, sed tota vocatur *Nasus*, Græc. *Rhin*, & *Mycter*.

Partium nomina.

831. Pars nasi a facie maxime distans vocatur *Dorsum*; & eminentia, quæ in ea interdum magis prominet, *Spina*, seu *Khachis*; pars nasi superior intra oculos *Colatorium*, seu *Radix*; ima & maxime eminens pars *Globulus*; margines vero inferiores a facie ad dictum globulum protensæ, & mobiles, *Alæ*, seu *pinnae*; quæ pars hujus pyramidis, seu nasi in duas partes laterales distinguit, ut fiant duæ cavitates, vocatur *Septum*, *Columna*, & *Diaphragma nasi*.

Cartilagine.

832. Pars anterior Septi mobilis formatur cartilagine, sine pari; alæ autem in utroque latere duabus admodum flexibilibus cartilaginibus conficiuntur, quæ interdum ex pluribus segmentis compositæ sunt.

Ossa nasi.

833. Nasus concursu variorum ossium configuratur. Ossa nasi formant radicem; maxillaria autem latera radices; lachrymalia initium radices nasi; spongiosa interna cava narium implent; Cribrosum septi superiorem partem format; os frontis superiorem partem initii radices nasi ponit; ex sphenoidis processu formatur interna inferior septi pars; os palati radicem nasi usque ad orbitas sustentat; vomer maximam partem septi præbet.

Integumenta.

834. Nasus externe communibus tegitur velamentis. 1. Epidermide. 2. Cute, quæ tenuior, & tenacior, firmiter adhærens partibus subjectis. 3. Cellulosa tunica, minori copia pinguedinis impleta quam in reliqua facie. Integumenta ad margines narium uniuntur membranæ internæ, vel in eam abeunt.

Musculi.

835. Tribus paribus muscutorum præprimis movetur nasus. 1. *Depressor alæ*

ala nasi; ab aliis *Myrtiformis* dictus, ab exteriori parte maxillæ superioris ad radices dentium incisoriorum, usque ad caninum dentem; incipiens; tendit ad septum narium, & partem foraminis narium, quæ labro superiori est continua, quas partes versus maxillam trahit: seu nasum deprimit. 2. *Compressor naris* ab exteriori parte radice alæ natus, curvo ductu procedens, & instar membranæ expansus supra alas narium, dorso nasi infigitur, ut comprimat alas versus septum nasi. 3. *Levator labii superioris alæque nasi*, qui ab aliis vocatur *pyramidalis*, oritur a nasali processu ossis maxillaris superioris, descendens bipartitus, definit unus fasciculus in alam nasi, alter in marginem labii superioris, quas partes sursum tollit, & cutim corrugat.

836. Cavitates in ossibus cranii, & maxillæ superioris, intus membrana *Sinus*. mucum secernente obductæ, vocantur etiam *Sinus*. Tales inveniuntur duo plerumque in osse frontis sub parte eminente superciliorum, inter lamellas osseas hic a se invicem secedentes, qui dicuntur *Sinus frontales*; si septimentum ad radices narium deficit est una continua cavitas: hi sinus duabus aperturis confectum mucum in cava narium deponunt. 2. In utroque osse maxillari superiori amplissimus est sinus, fere ab oculi orbita ad radices dentium extensus; qui sinus, *Antra Higmorei* dicti, satis amplis aperturis in cava narium patent. 3. In osse sphænoide sub processu, quem vocant sellam Turcicam, sinus hæret sinu frontali ut plurimum major, qui vocatur *Sinus Ephippii*: hic multis foraminibus etiam in cava narium se exonerat. Præter humores hos ex finibus profluentes, ipsa ossa spongiosa pituitaria membrana tecta, & os Ethmoides multum pituitæ naribus præbent: dein ex sacco, seu ductu lachrymali tenuis quoque huc confluit humor, qui irrigat.

837. Cava narium, & statim dicti sinus obteguntur intus membrana molli satis crassa, & tenaci, quæ *Pituitaria* sed *Schneideriana* ab inventore, vocatur: in qua ordine disponuntur fibræ medullares nervi olfactorii, formantes papillas, ut in cute, sed minores; hæc videtur versus cava narium tegi tenui epithelio; externe vero ei adhæret cellulosa, per quam multa vasa cruenta decurrunt: arteriæ veniunt ab Carotidibus; venæ exonerant in jugulares multum muci absorpti cum sanguine. *Nervus* quinti paris huic præbet furculum, ex cuius irritatione videtur sternutamentum concitari. Multas habet hæc tunica cryptas mucum secernentes, ne partes hæc continuo aeris transitu exarescerent, & ut maneat nervus Olfactorius humidus. *Pituitaria membrana.*

838. Præter membranam hanc, alia est, quæ, ut alibi tegit ossa narium, & cartilagine, quæ inde vocatur *Periosteum*, & *Perichondrium*. *Periosteum & Perichondrium.*

839. Ex singulis cryptis membranæ pituitariæ enascuntur *Pili*, qui *Vibrissæ* dicuntur, exiguæ admodum ante pubertatem, sed dein sæpe ita incrementum ut extra nares promineant: videntur natæ *Vibrissæ*, ne pulveres, vel animalcula cum aere attracta intrarent pulmones. *Vibrissæ.*

840. *Nervus Olfactorius* (749) a medulla oblongata antè tendens in fovea relicta in ea parte cerebri, inferius expansa dura matre molliter suffultus, ad os Ethmoidis, cuius foramina intrat, & implet, dein transiens distribuitur in membranam pituitariam, ut constituat Olfactus organum. *Nervus Olfactorius.*

841. An mucus fertur per foramina ossis Ethmoidis ex cerebro in nares? *Quæstiones.*

Affectionem membranæ pituitariæ in sinibus frontalibus, & Ephippii quoniam judicarunt in cerebro sentiri, ansam dedit judicandi expurgationem per nares fieri ex cerebro: omnino autem negari nequit quin aliquid cum nervo Olfactorio delatum, etiam ex encephalo per nares expurgari possit.

842. An mucus oris fertur per foramen palati pone dentes incisivos?

Hoc foramen in sceletto est apertum, sed in viventibus nulla invenitur apertura communicans inter cava narium, & cavitationem oris: sed ex palato molli, radice linguæ, & tonsillis hic mucus provenit.

843. An sinus maxillares ad levitatem ; perfectiorem olfactum ; vel muci secretionem ?

Omnia ossa sunt medulla plena , quæ suppeditanda erat articulis obliniendis , sed quoniam hic non habetur articuli motus , non requirebatur medulla , sed ad formandam faciem ossea firma requirebatur expansio ; ne itaque nimis magna esset moles ossea , intus fabricatæ sunt hæc cavitates , quæ membrana pituitaria intus tectæ potuissent simul suggerere mucum ad prævenientiam excrescentiam partium , quas lambit in respiratione aer .

844. An mucus secernitur ex arteriarum extremitatibus , vel glandulis , vel cryptis ?

Triplici modo secernuntur humores qui evacuantur ; ros exhalans ex extremitatibus ; liquor tenuis alicui usui destinatus per glandulas ductu excretorio donatas ; liquor vero obliniens , & tenax confunditur in folliculis , vel cryptis , qui dein inspissatus emittitur . Quare muci secretio ad hanc tertiam speciem referri debet .

845. Ubi nervi nudissimi ?

In narium cavitate ; nam tenuissimo epithelio tantum tecti sunt , & a particulis odoriferis exilissimis affici possunt .

846. Cur facilior hæmorrhagia ex naribus , quam aliis partibus ?

Quoniam vasa hic nudissima , minus sustentata , humida , laxa , arteriæ apertissimæ mucum suppeditantes .

847. Cur irritationi narium consentiunt organa sternutatoria , & lachrymæ copiosius funduntur ?

Duplex genus nervorum conceditur huic membranæ , unus qui vitæ hujus membranæ est destinatus , communis nervis ad organa respiratoria , & lachrymosa tendentibus , hujus igitur irritatione reliquæ partes in consensum trahuntur . Scopus hujus communicationis est , ut aer vi pulsus excutiat irritans , & ut confluentes lachrymæ hoc abluant .

848. Unde tantus muci proventus in coryza ?

Quoniam late est extensa membrana , non solum per cava narium , verum etiam per omnes sinus , cujus secretio si augetur , uti fit in Gravedine , magnam muci copiam , vel crassioris , vel tenuioris præbere valet .

De Odoratu .

Olfactus definitio. 849. Dum aer , intrans nares , ibidem quendam sensum excitat , qualis nullibi in reliquo corpore excitari potest , hic sensus ab omnibus vocatur *Olfactus* , & *odoratus* .

Odoris definitio. 850. Quæ vero effluvia ex quodam corpore exhalantia aeri mista intrans nares , ibidem olfactus sensum excitant , vocantur *odor* , & *odoriferum* .

Quando non percipitur. 851. Etiam si aer effluviis odoriferis scateat , si 1. nares sunt clausæ , 2. aer efflatur , sed non attrahitur per nares , 3. aer intrat per os , vel tracheam apertam , nulla perceptio fit odoris .

In quibus minor. 852. A variis causis minor fit perceptio odoris . 1. In jam jam evigilantibus . 2. in iis , qui abutuntur errhinis . 3. In coryza laborantibus . 4. Idem odor frequens oblatus . 5. Odor debilior post validiorem oblatus . 6. Nares muco plenæ . 7. Cicatrix in membrana pituitaria relicta . 8. Nervus olfactorius in encephalo compressus .

Ubi organum olfactus. 853. Ex dictis experimentis , & observationibus concludendum est , in fossa cavitate narium locatum esse organum , quod a certo genere effluviorum , cum aere allatorum , commotum in nobis odoratum faciat .

Modus excitandi olfactus. 854. Aer , effluviis , vel particulis odoriferis stipatus , intrans externa foramina narium , applicatur ad omnes parietes internos membrana tectos , in qua ordinate sunt locatæ fibræ nervosæ nervi Olfactorii , quæ ab applicatis

tis his particulis agitatae Olfactum excitant: reliquus aer pergit per posteriora foramina narium, & laryngem ad pulmones, minime autem ad cerebrum ut quidam crediderunt.

855. Animalibus, quibus ossa spongiosa sunt majora, nares longiores, ut inde sit membrana pituitaria latior, perfectior est olfactus, quum organum olfactus sit majus. 2. Reciproca aeris attractio, & emissio perfectiorem olfactum facit, cum plures particulae odore huic organo applicentur, quare in simplici inspiratione non omnes particulae odore applicantur.

856. 1. Particulae odore cum aere transferuntur ad magnam distantiam, in quo differunt a sono, & luce. 2. Summa est harum particularum parvitas, quum nullo alio sensu detegi queant quaedam odora, diu odorem spirantia sine vix ulla amissione ponderis. 3. Intenditur odor calore, admistu salis volatilis. 4. Ex inodoris fiunt odora attritu, ut succinum, ferrum ad ferrum, lapis ad lapidem &c. 5. Multi odores misti simplicem saepe odorem exhibent. 6. Odor gratus copiosior saepe ingratus fit. 7. Quaedam plantae post siccationem, vel asservationem cum sale marino, copiosorem odorem destillando praebent, ut Rosa. 8. Ustio, vel putrefactio, ex inodoris foetorem producit, ut in partibus animalium. 9. Sulphur inodorum cum oleo coctum spirat foetorem. 10. Sal Ammoniacum cum calce viva, vel sale alcalino mistum penetrantissimum odorem spirat. 11. Camphora oleo vitrioli mista amittit odorem. 12. Alkali volatile admistu spiritus acidi amittit odorem. 13. Spiritus acidus nitri cum alchole aromaticum odorem producit. 14. Variarum plantarum in eodem solo natae suos tamen proprios odores conficiunt.

857. Acida Odorem, & saporem similem exhibent. 2. Sal maris, Gemmae, Ammoniacum, Nitrum sapidissimum sed inodorum. 3. Aquae destillatae odoriferae, & fere insipidae. 4. Moschus, Benzoin, Balsamus Peruvianus gratum odorem, sed ingratum saporem praebent.

858. Omnia elementa Chemica, terra, aqua, oleum, sal, speciali odore privari possunt, cum amissione virtutis, sed sal, & oleum volatile odore privari nequit nisi simul invertatur natura horum: Est igitur odor specificus pars specialis, quam quintam essentiam vocant, in ceteris tangibilibus elementis haerens, & praecipue in parte oleosa. Quare accurata depuratione medicamentorum saepe omnem specificam virtutem simul aufert.

859. An odores aerem incrassant, & ita suffocant?

Nullo constat experimento, num aer ab odore reddatur crassior, vel tenuior, sed constat magis compactum aerem, ut demonstrat Barometrum, modo non nimis in quodam vase compressus sit, liberiores Respirationem facere. Quod autem quidam odores suffocationem inducant, hoc fit ex mutata qualitate aeris, quae in aere praesens requiritur, ut maneat vita: sed non est opus, ut id mutans odorem habeat, ut patet in aere per acidum vagum impraegnato.

860. An effluvia Odorifera sunt ignea, sulphurea, vel salino-sulphurea, quia comburi possunt?

Quoniam quinta essentia Odorem spargens ut plurimum continetur in oleo, quod flammam alit, existimarunt particulas odoriferas flammam alere. Et quoniam observarunt per sales volatiles exaltari Odores, excogitarunt salino-sulphureum.

861. Cur Horti, & Prata a pluvia post longam siccitatem, & in aurora largiorem odorem spirant?

Siccitas continuata ita inspissat oleosum retinaculum, ut odoriferum exhalare non possit; atque aer siccior cito dissipat acceptum odorem; sed si decidit pluvia, & in Aurora dum aer est humidus rore praegnans, particulae odoriferae in aere natitantes a nobis inspirantur; & retinaculum odoris solutum plures particulas dimittit.

862. An animalia solo olfactu salubritatem, & insalubritatem alimentorum dignoscere valent?

Nos non valere hanc discere in omnibus differentiam palam est, & non est verisimile animalia hoc præstare posse, quamvis olfactu polleant: particulæ enim nutrientes, & odoriferæ non sunt eadem: quædam venenata, & insalubria omni odore carent: sæpe eadem hæc ab animalibus avidè devorantur.

863. Quid Olfactus cum Gustu commune habet?

Particulæ sapidæ salinæ volatiles, & oleosæ in utrisque organis similem exhibent sensum; sed particulæ odoriferæ ex quinta essentia vegetantium, raro similem saporem, & odorem exhibent. Id quoque commune habent, quod utraque organa nudum attactum particularum exigant ad nervos.

864. An parvitas particularum odoriferarum non potest afficere gustus organum, & magnitudo sapidorum non potest attingere olfactorium?

Non constat experimentis, quænam particulæ ex his sunt majores, aut minores. Sed diversitas locata est in qualitate specifica, quod particulæ odoriferæ aeri miscibilia sint, sed sapidæ potius uniantur aquosis: quæ vero particulæ utriusque societatem admittunt, sapidæ sunt, & odoriferæ.

865. Quid in plantis, animalibus, & fossilibus odorem præbet?

Præcipuum est quinta essentia, sed, & sales, & olea volatilia quoque odorem præbent.

866. An animalia non omnes odores percipiunt uti homines, sed quosdam?

Hæc conjectura originem habuit ex non detecto indicio in animalibus varii odoris percepti: sed ex similitudine organi, & prævalente olfactu judicandum est, animalia omnes quoque odores percipere.

867. Cur quædam animalia prævalent olfactu?

Quo sensus organum majus, & perfectius natum, eo magis prævalet: hanc majorem perfectionem in naribus canum venaticorum detegunt Anatomici: atque ex indiciis certis experimur canes quædam detegere olfactu, quæ a nobis percipi non possunt. Forsan his penetrantior olfactus est concessus, ut magis valeant ad quærendum victum.

868. An pulveres sternutatorii non destruunt organum olfactus?

Abusus pulveris Nicotianæ, prava consuetudine inductus, hoc satis probat: nervus enim olfactorius nudus toties irritatus, & leniter corrosus tandem ad olfaciendum redditur inutilis: imo nervus sæpe validius affectus, tandem a levioribus agitur, vix præbet indicium.

869. An respiratio non requiritur ad olfactum, quia primarius ejus usus est refocillare pulmones, & cor?

Qui pro regula generali adstruunt unamquamque partem unicum munus præstare, hoc effutiunt; sed quoniam unica actione sæpe multa munera absolvuntur, hæc perversa sententia sponte cadit.

870. An processus mammillares, vel ventriculi cerebri sunt olfactus organum?

Si per processus mammillares cerebri intelligant nervum olfactorium, usque in membrana pituitaria protensum, hi processus constituerent olfactus organum, sed ventriculi cerebri, quoniam odores non penetrant in cavum encephali, nequeunt esse olfactus organum.

871. Quomodo Odorata vires refocillare possunt si non intrant?

Si vires sunt debiles ex languidiore motu, odorata acria suo blando stimulo exagitantia nervum olfactorium, motum eum languidiorem exagitant.

872. Cur odores in omnibus non eundem effectum fortiuntur?

Si quis ex acrimonia acida laborans fuit debilitatus, odore aceti non refocillabitur: qui per putredinem in debilitatem incidit, eodem recuperabitur.

vires, sed a sale alcalino non juvabitur, qui tamen in præcedentibus magnum adfert solamen. Dein Idiosyncrasia, & Temperies varia exigit.

873. Cur validissima odorifera plerumque simul sternutatoria?

Lenia odorifera non sentiuntur a nervo quinti paris in naribus, sed acriora, quæ valent quoque hunc irritare nervum, sternutamentum excitant.

874. Cur sternutatione in evigilantibus redit olfaciendi potentia?

Quibus in somno prægresso multum muci, obtegentis internam narium membranam, collectum, ut odora attingere nequeant hanc membranam, his sternutatione superveniente, qua extruditur ille obtegens mucus, redit olfactus.

875. Unde odoris, vel fœtoris perceptio sine effluviis his in aere?

Quibus hominibus in internis narium, vel finibus hæret putridum ulcus, hoc corruptum olfactorio nervo applicatum, talem fœtorem præbet.

C A P U T IV.

De Morbis Nasi, & Olfactus.

876. **O**rum nasus, 1. constet partibus communibus, integumentis scilicet, ossibus, cartilaginibus, & vasis, ergo generales harum partium morbi in eo fieri possunt. 2. Habet etiam partes speciales, nempe Puitariam membranam, & Nervum Olfactorium, unde novum genus morborum formatur. 3. Denique secernit multum muci, transmittit aerem pro respiratione, & exercet Olfactum, unde iterum aliud genus morborum. Sed quoniam nimis copiosum foret, omnes istos recensere morbos: ex multis præcipuos delibabimus, & qui a Chirurgis tractari solent.

877. Tribus modis vitatur Olfactus 1. Minuitur. 2. Extinguitur, 3. Depravatur: nam olfactus major non censetur inter morbos. Diminutionis, & Extinctionis, solo gradu differentes, ad sequentes titulos referri possunt. 1. Quæ causæ nervum Olfactorium hebetant (852), quibus addi potest coactilis, vel impletio narium a quocumque tumore. 2. Destructio organi olfactus in fractura (359) præprimis ossiculorum spongiosorum: 3. Nervi olfactorii compressio, aut destructio in encephalo.

878. Ex nasi morbis sequentes sunt præcipui 1. Sarcoma. 2. Polypus. 3. Nasus morbosus. 4. Ozæna. Reliqui autem morbi, ut Coryza, Catarrhus, Gutta, Rosacea, pruritus, hemorrhagia, stillicidium, sternutatio, fractura, contusio, vulnus &c. vel sunt traditi, vel tradendi, vel ad Chirurgiam non pertinent.

879. Tuberculum rubicundum, ad tactum valde dolens, facile fundens sanguinem, tenui mucosa pellicula tectum, habens figuram fere papillæ mammaræ mulieris, lata basi adhærens cartilaginibus narium, Sarcoma, vel Carinosa caruncula narium dicta, exigit lenem consumptionem per medicamenta adstringentia leniter corrodentia, aliquoties de die applicata: si autem his lenioribus non cedit, paulo fortiora adhibenda. Cave tamen ne nimis irrites, ob olfactorium, & nervum quinti paris in naribus hærentem.

880. Tumor a pedunculo pendulus hærens, in cavo narium, ut interdum instar sacci externe ex naribus pendeat, vel interne per posteriora foramina narium, ut in faucibus conspici possit, suspensus ab ossiculo aliquo in cavo narium, vocatur Polypus. Tumor hic plerumque mollis, indolens, laxis, instar muci concreti, vel carnis mortuæ: interdum vasa cruenta in eo conspiciuntur. Quandoque vero hæc benigna indoles commutatur in malignitatem, & fit tumor carcinodes admodum dolens & periculosus, majorem minoremve duritiem habens.

881. Polypus sæpe nascitur post contusionem, & fracturam narium, ab Cause. evul-

evulsione vibrissarum, scalptura frequentiore, abusu ptarmicorum, Catarrho, & coryza diu perseverante.

Quid sit. 882. Ex quibus causis, & traditis signis satis constare videtur, membranam pituitariam secedere ab officulo aliquo in cavo narium plerumque carioso, ut faciat saccum propendentem, vel unicum, vel plures, prout hæc membrana ex una, vel pluribus foveis officulorum detrusa sit, qui sacculi tument humore, in lamella cellulosa hujus membranæ collecto.

Cautela. 883. In prognosi, & curatione sequentes regulæ sunt observandæ. 1. Hic hæreere membranam multum mucii secernentem. 2. Adeste nervum olfactorium, & quinti paris, cujus irritatione fit sternutatio. 3. Multa esse vasa cruenta, quæ aperta non facile possunt comprimi. 4. Officula spongiosa intus hærentia admodum esse inæqualia, & friabilia. 5. Partes omnes patere aeri. 6. In nasum confluere mucum in sinibus confectum.

Curatio. 884. Si Polypus nullam malignitatem adjunctam habet, (nam in polypo maligno vetatur omnis operatio Chirurgica) is est auferendus, quod variis modis peragi solet. 1. Secando, vel instrumento apto secante, vel volsella: verum quia operatio fit in loco abscondito, multæ partes admodum sentientes, & vasis cruentis scatentes, circumpositæ sunt, sectio sine periculo institui nequit. 2. Urendo, ut Veteres: verum vix fieri potest sine unctione adjacentium. 3. Extrahendo: Quia vero evulsione simul nimis magna pars membranæ pituitariæ extrahi potest, vel officulum spongiosum, hæc operatio non caret periculo. 4. Optima ergo methodus est aliquoties tangere polypum medicamento *adstringente*, & *leniter corrodente*, simulque talia applicare plumaceolis; si vero non cedit lenioribus, fortiora adhibenda, ut polypus accurtetur, & consumatur; cavendum vero ne consentiant medicamentis sternutationem excitantibus, & ut tangant partem sanam. Quidam suadent prius pertundendum tumorem, ut contentus humor effluat, antequam dicta auxilia applicantur, quæ medendi methodus quoque in quibusdam felicem curationem attulit, 5. si dictis non cedit, & pedunculus non nimis alte in naribus hæret, ligatura artificiose injecta, pedunculus polypi est constringendus per filum tenax, quæ operatio hoc modo instituenda: filum per acum ex plumbo admodum flexili confectam trajectum, immittendum ita nari, ut acus hujus mucro, ab altera parte pedunculi polypi prehendi possit forcipe subtili; & iterum extrahi incurvando acum plumbeum: ita filum per acum trajectum ambit polypi pedunculum. Dein utraq; extremitates fili collectæ ita sunt contorquendæ, ut pedunculus polypi a filo interceptus constringatur: illa contorsio sensim magis constringenda, quod per nodum injectum hic fieri non potest, donec livor, & nigredo polypi doceat eum esse suffocatum; relinquendum filum contortum, donec sponte prolabitur polypus, & dein filum. Ad locum separationis applicari potest mel Rosarum cum pauxillo Unguenti Ægyptiaci, donec pars ea sit consolidata.

Questiones. 885. Cur operatio Chirurgica non facienda, si polypus sit lividus, niger, & admodum dolens?

Quoniam polypus talis est factus carcinodes, adjacentes partes coinquinans, qui agitated magis furit, & totus tolli nequit.

886. Quæ convenientia inter polypum, & Prociditiam vaginæ?

In utrisque fit prolongatio membranæ cavitatem aliquam cingentis; utraque sunt loca humida; sed in polypo sæpius adest os cariosum, quare frequentius redditur malignus.

887. An Polypi tentanda abrasio ope fili nodis instructi per nares & fauces dimissi?

Ratio hæc fieri potest, sed potius perscinderet palatum molle, & reliquam membranam narium, quam ut perscinderet pediculum polypi.

Carcinoma. 888. Si Sarcoma, polypus, vel nasi ulcus, cancrofa sunt facta, aut si statim

tim generetur Carcinoma, dolens, malignum, ad quævis medicamenta auctum, solis medicamentis *mollibus anodynis* placandum, ne magis furiat, & prorepat, cum corrodentibus tolli non possit, unde obtinuit nomen *noli me tangere*.

889. In latissima membrana pituitaria per cava narium, & omnes sinus *Ulcus seu Ozæna*. distributa interdum generantur ulcera, quæ semper difficilia sunt curatu, quoniam 1. pus facile subsistens in sinibus corrumpitur. 2. Locus difficulter purgari potest. 3. Præcipua pars ulceris opportuna medicamenta vetat, 4. magnus humorum ibidem est confluxus. 5. Ulcus semper aeri aperto est exponendum, 6. adjacent officula tenerrima. Si tale ulcus simul inficit ossa, quod hic frequentius fit quam alibi, foetidissimum spirat odorem, unde tunc vocatur *Ozæna*.

890. Generatur utrumque genus ulceris post contusionem, vel fracturam *Causa*. narium; ex abusu ptarmicorum; evulsione vibrissarum; in Scorbuto vetusto; & frequentissime ex Lue Venerea, a Catarrho diuturniore; post sarcoma, vel Polypum, & fere semper post Carcinoma.

891. Si ulcus sit recens, nullum adhuc foetorem spirans, sine mala latente causa interna, curandum applicatione, & ablutione per lene *Curatio*. *adstringens, consolidans abstergens, antisepticum*.

892. Si autem per ossis cariem nata sit Ozæna, iisdem utendum, & quæ magis contra ossis cariem experta sunt, sed semper *mitibus antiseptis*. Interna autem remedia ex Cariei (211) descriptione peti possunt. Suadent quidam evellere dentem molarem, & pertundere in fovea facta maxillam usque in antrum Higmorianum si hic latitat causa, ut educatur humor corruptus: sed raro hic latet causa, & non facile hac methodo curatur.

893. Si ulcus narium, vel Ozæna nascitur a causis generalibus internis, Lue Venerea, scorbuto, vel catharro, iisdem externis curandum ulcus, sed interna ex propriis istius morbi causis peti debent.

C A P U T V.

De Gustu, & Ore.

894. **E** Tiam si ex origine nervorum hoc loco esset tradendus visus, & oculus, ob magnam autem convenientiam inter Gustum, & Olfactum, hunc sensum, & ejus organum præmittendum esse judicavi.

895. Dum in cavo oris, præprimis in apice linguæ, exerceatur particularis sensus a rebus linguæ applicatis, qualis nullibi in corpore reliquo observari potest, hic sensus vocatur *Gustus*, & *Sapor*. Qui excitatur si linguæ sanæ puræ aliquod sapidum humidum, vel quod inter applicandum humectatur, & apprimatur, ut ad nervi gustatorii papillas pervenire possit. *Gustus definitio.*

896. Os non solum ad degustandum natum, sed, & manducationis, & *Oris partes*. loquelæ promptissimum organum, ex variis componitur partibus, quæ plerumque specialibus titulis ab Anatomicis pertractantur. Quales sunt *Labia, Dentes, Gingivæ, Palatum, Lingua, Maxilla utraque*, & humores *salivosi, & mucosi*. Tonsilla autem, & uvula solent ad fauces referri.

897. Carnosa margo oris, exterius communibus integumentis tecta, interne epithelio toti ori communi, quod partem etiam rubicundam exterius ore clauso tamen visibilem regit, tectum, vocatur *labium*, seu *labrum*, quod in superius, & inferius distinguunt, & partem rubram eorum vocant *Pro-labia*. Multis, & variis componuntur labia *Musculis*, ut ad quemcumque motum sint apta. In sua substantia multas habent *glandulas* liquorem salivofum eructantes. Utrumque habet *frenulum* in medio, quo nequitur gingivis inter anteriores dentes incisivos. *Labia.*

Dentes .

898. Corpora durissima in nostro corpore proxime accedentia ad naturam ossium, sed duriora, in utroque margine propriis suis foveolis inhærentia, ut plurimum post nativitatem nata; & sæpe deinceps renovanda dicuntur *Dentes*, qui suis radicibus in foveis maxillarum hærentes, accipiunt arteriam venam, & nervum, ut crescant, & nutriantur; supra foveas aliquo spatio etiam teguntur gingivis: ubi gingivas tecti, ibi osseam habent naturam, sed extra gingivas eminens pars lapidea vocatur. Intus cavitatem habent membrana tectam.

Gingivæ.

899. Teguntur dentes usque ad partem eminentem, atque margines maxillarum substantia quadam carnosâ singulari, ligamentosa, tenaci, quæ vocatur *Gingivæ*, quæ etiam conducunt vasa ad dentes nutriendos, & eorum portionem osseam muniunt ad aeris contactum.

Palatum.

900. Superior convexa oris pars *Palatum* dictum, antè firmatum osse, sed posterius mobile, unde *Palatum mobile* dictum, valens claudere posteriora foramina narium, & iterum fauces, pro necessitate, componitur membrana mucosis cryptis, & multis glandulis salivosis instructa.

Lingua.

901. In oris cavitate hæret corpus carnosum, mobile admodum, planum, exterius gustus organo donatum, antè liberum, posterius nexum, quod vocatur *Lingua*, manducationi, deglutitioni, gustui, & loquelæ interveniens organum.

Maxillæ.

902. Maxilla superior immobilis, sed inferior fortissimis musculis attollenda, in suis marginibus dentis instructæ, cingunt oris ambitum. Inferior maxilla mirabili artificio, cum interposita lamina cartilaginea, articulatur.

Oris humor.

903. Triplex genus humoris continuo in os confluit: *Mucosus* ex cryptis linguæ, & palati; *Roridus* ex extremitatibus vasorum; *Salivofus*, ex variis glandulis, extra oris cavitatem locatis, per ductus in os delatus, ut os intus molliter obtegatur, humectetur, & ut inserviat confectioni alimentorum.

CAPUT VI.

De Gustu, & Oris Morbis.

Saporis morbi.

904. **S**I cum alimentis assumendis in ore, vel, & sine iis, alienus percipitur in ore sapor, is indicat, vel salivam esse infectam, vel alium morbosum humorem confluere in os. 1. Si sapor sit *Amarus*, vel bilis est corrupta, vel pinguedo est rancida facta, qui sapor ergo declarat inversam esse ventriculi coctionem. 2. *Salsus* sapor ex abundantia salis marini, & sæpe salis ammoniacalis nostri corporis oritur, qui post morbos putridos natus salutem portendit, sed in chronicis catarrhosis diuturnitatem: 3. *Urinofus* in morbis putridis fere semper. 4. *Acidus* talem speciem acrimoniæ in corpore prædominantis exhibet. 4. *Dulcis* plerumque si sanguinis sputum instat. Quando vero omnia, quæ assumuntur, videntur *Insipida*, vel lingua est obducta sorditate, aut pellicula, vel saponacitas salivæ deficit.

Oris morbi.

905. Præter morbos generales, qui etiam varias partes aggrediuntur, Os sibi quoque particulares habet morbos. Hi vel sunt 1. Omnibus partibus oris communes, vel (2o) Quibusdam partibus proprii.

Aphthæ.

906. Materia mucosa, tenax, vel instar stigmatum, vel pelliculæ integræ, coloris interdum varii, linguam, palatum, imo gingivas quandoque, & labia obsidens, instar sorditatis, vel superficialium ulcusculi sordidi, vocatur a Medicis *Aphthæ*. In graviore malo fauces, cesophagus, ventriculus, & intestina ab hac materia obteguntur.

Causæ.

907. In infantibus, infirmis, & chronicis morbis oriuntur aphthæ ex mu-

co, vel pituita corrupta per virium defectum; quando per lambitiva, & collutiones *abstergentes antisepticas* sunt auferendæ. 2. In morbis putridis frequentissime observantur, diu persistunt, & sæpe recidunt. Exigunt tunc *abstergentia, antiseptica, refrigerantia*. 3. Si autem in morbis acutis a lentore quasi concreto formantur, similia exigunt sed magis *humectantia*.

908. Oscula oris materia aphthosa obsessa impediuntur exhalare, & resor- Effectus.
bere, unde omnia assumpta videntur insipida; difficilior deglutitio; siccitas oris; fastidium; aggravatio ab assumtis, sæpe lienteria. Diutius hærentes collectos sub crusta humores ad corruptelam disponunt, sic vascula dilatant, & corrodunt, ut fiant ulcera, ptyalismus. Quo color magis ad nigredinem vergit, & quo densiores instar lardi, eo peiores: ut & illæ, quæ frequentissime redeunt.

909. Si separari incipiunt aphthæ, partim nuditas inducit difficilem de- Curatio
glutitionem, aut singultum, quæ mala præveniendæ *mucilaginosi*. Quod si post a-
alvus maneat adstricta non deponens *crustas* aphthosas, leni *purgante* intestina phtha-
sunt depuranda. Si salivatio remanet, *roborantibus* collutionibus oscula dila- rum ve-
tata sunt arctanda. Si autem febris intermittens, vel perseverantes, vel sæ- cessum.
pe recidivantes fecit aphthas, *febrisfugo* prius febris subigenda.

910. Oris ulcera id speciale habent, quod ob humiditatem, & facile con- Oris ul-
trahendas sorditates exigant medicamenta *abstergentia adstringentia*. cus.

911. Oris foetor si fiat sine ulcere, & qui non fiat ex ventriculo, vel pul- Foetor.
mone foetorem spirante, facile curatur collutione frequente cum *antisepti-*
cis, abstergentibus.

912. Frequentissime in morbis acutis, & interdum in aliis vix toleranda Siccitas
est oris siccitas, quæ specialia exigunt *Humectantia*, nam etiam si copiosius bi-
bant potiones, vix deglutito potus os iterum est siccum.

913. In ore quædam partes speciales, etiam speciales patiuntur morbos. Gingiva-
1. Gingivæ corroduntur, exulcerantur, & laxiores fiunt; qui morbi specia- rum mor-
lia *antiseptica* exigunt, in forma collutionis, pulveris, vel lavamenti. 2. In- bi.
terdum ex gingivis excrescit sarcoma seu fungosa, & carnosæ excrescentia,
quæ *Epulis* vocatur, quæ *antiseptico adstringente*, & leniter *corrodente* est sup-
primenda. Aut 3. nascitur in gingivis tuberculum inflammatorium, quod
dicitur *Parulis*: quod ad citam maturitatem est ducendum, & dein purgan-
dum, atque consolidandum.

914. Dentes in morbis 1. Mucō tenaci obtekti, quod notat febris vehemen- Dentium
tiam, Collutione depurandi. 2. Si vero *nigrescunt* dentes, amiseruntque solitum morb.
nitorem, *Dentifricis* sunt depurandi 3. Calculi materies dentibus accrescens,
ne depellat gingivas, tollatque nitorem dentium, est quotidie auferenda, &
dentes *Dentifricis* puri servandi. 4. Numero autem abundantes, vel seriem
turbantes, sunt evellendi dentes, nisi radicum incurvatio evulsionem inhi-
beat. 5. Dens corruptus si commode fieri potest est evellendus, ne maxillam
inficiat. 6. Vacillans etiam in pueris, dum renovantur dentes, est auferen-
dus, ne novi dentis regularem ordinem turbet, sed in adultis, si dens sit
sanus, relinquendus. 7. Dentes *dolentes* ex catarrho non sunt evellendi, sed
dolor mitigandus applicato *Topico anodyno*, vel *Vesicatorio*, quod elicit catar-
rhosum: sed si dens excavatus dolet, evulsio præsens est auxilium; hoc si
fieri nequit, vel prohibeatur, compescendus est dolor *Narcotico* indito, vel
ustione in cavitate dentis, ut membrana interna privetur sensu.

915. Sub apice linguæ ad exitum ductus salivalis interdum nascitur tu- Ranula.
mor, vel benignus, vel malignus, qui vocatur *Ranula*. Hic si sit folliculo-
sus est eximendus, sed si malignus sit, ambientia inficiens relinquendus.

916. Labia frequentissime contrahunt *fissuras*, quæ in principio *Linimento* Labiorum
molli facile curantur. Glandulæ in labiis induratae *globulos* faciunt, qui ni- morb.
mis incrementis, ut tumores folliculosi, eximendi. Sed labiorum substantia

indurata, & ulcerosa dein facta facit *Cheilocacen*; & quia labia tunc non sunt obsequiosa, præprimis in eorum angulis *Labrofulcium* faciunt curatu difficile. Labia ex nativitate concreta sectione sunt separanda: sed labia leporena speciali Chirurgica operatione unienda.

Quæstio-
nes.

917. An Aphthæ infantum, & adultorum post morbos acutos eodem modo curandæ?

Quum in infantibus nascantur aphthæ plerumque ex acido glutinoso, quod exigit abstergens alcalinum, & aphthæ acutorum in adultis ex glutinoso putrefacto, quod abstergente acescente est solvendum, per se patet, in his diversam esse curationem.

918. Cur Aphthæ salivossæ interdum curantur cortice Peruviano, interdum vero non auscultant?

Quoniam febris intermittens interdum ptyalismum symptomaticum excitat, tunc cortice extincta febre, cessat salivatio: sed si ptyalismus fiat ex colliquatione putrida, per corticis usum non temperatur.

919. Cur Aphtharum regeneratio mala?

Si secedere incipiunt Aphthæ, signum est in morbis putridis minui putredinem: sed si regerantur: indicium est renovari putredinem, qua renovata humores tandem ita secedunt a naturali indole, ut tandem omnino inepti fiant ad vitam sustentandam.

920. Cur Aphtharum color niger pessimus?

Ipse color nihil facit, sed quia Aphthæ nigræ ex putredine nascuntur, & color niger summum putredinis gradum declarat, color ille malum indicium præbet.

921. Cur circa finem acutorum post copiosiores evacuationes frequentissime generantur Aphthæ?

Dum per evacuationes copiosiores temperatur vigor morborum acutorum, talis morbus mitiora faciens symptomata non subegit, & expulsi morbi materiem, sed permittit virium debilitas materiem commutari in putrilaginem, quæ tunc aphthas producit.

922. An os aphthis obsessum frigida, vel tepida colluendum?

Ægri avidissime petunt frigidam collutionem, quoniam os eorum admodum calet, sed frigus hoc ita inspissat humores, contrahit vascula relaxata, ut deinceps aphthæ multo difficilius separentur; quare contra voluntatem ægri os liquore tepido est colluendum.

923. An materia chylosa in primis viis contenta aphthas generat?

Quidam ex materia chylosa deduxerunt aphthas ob similitudinem coloris: sed, quoniam ut plurimum formantur aphthæ dum nihil chylosi est in corpore, frustra in hac quæritur aphtharum materia.

924. Cur Lienteria, & singultus in aphthis periculosus?

Plerumque Lienteria generatur, si aphthæ obsideant oscula lacteorum, ut chylus, & reliqui humores absorberi non possint. Atque singultus, si sub crusta aphthosa generatur acre cesophagum stimulans. Quia utraque causæ sunt malæ, & non tollitur morbus, inde periculum augent.

925. Cur Delirium, Anxietas, & Jactatio, in aphthis, malum?

Hæc signa declarant, materiem corruptam, quæ in ore format aphthas, etiam ferri ad partes interiores principes, ubi dicta phænomena inferunt, &, quoniam ibi evacuari non potest, plerumque mortem infert.

926. Quando purgans exhibendum in aphthis?

Quidam non dubitant in omni tempore aphtharum propinare purgans; sed, quia purgans non valet auferre aphthas, & simul inducit debilitatem, atque derivationem ad interiora, non caret periculo, dare purgans: sed, quando aphthæ sunt separatae, & collectæ dein in intestinis, ne stagnando corruptelam inferant, conducit tunc leni purgante hanc materiem evacuare.

927. An Cheilocace, & Labrofulcium non sunt morbi distincti? Etiam si hi morbi eodem titulo a multis pertractentur, quoniam sæpe conjuncti inveniuntur, a se invicem tamen discrepant: nam Cheilocace est species tumoris, & Labrofulcium species fissuræ.

928. Cur dentes gingivis privati corrumpuntur, & cadunt?

Dentes non solum nutriuntur vasis, per eorum radices ingredientibus, sed etiam vasis gingivarum, quibus abruptis, ut ceteræ partes, communi circulatione privati moriuntur, & tandem emortui a reliquis separantur, & ita excidunt.

929. An Lithodontos permittendus, vel auferendus?

Si dentes vacillantes in adultis concreto calculo utcunque adhuc cohæreant, melius erit, relinquere calculosam materiem, quam eam simul cum dentibus vacillantibus auferre: sed præstantius erit hanc non permittere, depurando dentes, concretionem.

930. Cur stupefacientia cavo dentis indita, vel ustio, non semper curant Odontalgiam.

Si Omnis Odontalgia fieret ab acri humore hærente in dentis cavo, satis certo hæc auxilia curarent Odontalgiam; sed quoniam sæpe etiam generatur ab acrimonia per nervos ad dentes delata, hæc auxilia levare non possunt dolorem.

931. Cur stomachus sæpe laborat in oris foetore?

Interdum oris nascitur foetor, si contenta ventriculi corrumpuntur: & vicissim si humoris corruptio in ore sit foetoris causa, is deglutitus ventriculum in consensum trahit.

C A P U T VII.

De Aure, & Auditu.

932. **U**T in præcedentibus, ita etiam in hoc sensu, primo est agendum de Organo quod Auditum exercet, priusquam Auditus intelligi potest.

933. Tota auris, seu organum auditus, satis commode in has tres partes Auris divisio. dividi potest. 1. *Auricula*, quæ complectitur partem extra caput eminentem, cum ejus meatu, quousque aer ambiens partes auris tangit. 2. *Tympanum*, media cavitas auris, quæ recondit ossicula auditus. 3. *Labyrinthus*, seu tota cavitas, per quam distributus jacet nervus Auditorius.

934. Auricula tota distinguitur in partem externam, planam, fere semicircularem, extra reliquum caput hærentem: quæ proprie vocatur *Auricula*; & in canalem, intrantem caput, qui vocatur *Meatus auditorius*.

935. Pars superior auriculæ alata vocatur *Pinna*; inferior autem mollis *Lobulus*: Eminentia marginem pinnae ambiens *Helix*, seu *Capreolus*; altera autem meatui proprior *Anthelix*. Eminentia acuminata ante meatum auditorium versus faciem, plerumque pilis exasperata, vocatur *Hircus*, seu *Tragus*; altera autem posterior, huic eminentiæ veluti opposita, dicitur *Antitragus*. Auriculæ Eminentia.

936. Auriculæ cavitas inter *Helicem*, & *Anthelicem* dicitur *Scapha*; sed inter partem bifurcatam depressa vocatur *Cavitas innominata*: cavitas autem prope introitum meatus auditorii vocatur *Concha externa*. Cavitates.

937. Mirabili structura eminentiarum, & cavitatum determinantur radii sonori magis versus meatum auditorium. Usus.

938. Tota auricula externe tegitur epidermide, cute tenui, & exigua tunica cellulosa, in quibus hærent multæ exiguæ glandulæ, & cryptæ, lentum, & olentem humorem secernentes, una ex his major hæret circa *tragum* versus faciem. Integumenta.

Cartilago.

939. Omnes hæ eminentiæ, & cavitates in situ, & figura servantur cartilagine quadam flexili, ut eo facilius reflecterentur radii sonori.

Vasa.

940. Arteriæ veniunt a carotide externa; venæ se exonerant in jugularem externam; nervi proveniunt a nervo acoustico duro, & a nervo vertebrarum colli, qui intra primam, & secundam vertebra emergit; Lymphatica visui non patent.

Ligamenta.

941. Auriculæ pars posterior per ligamentum valide firmatur ad os petrosum.

Musculi.

942. Auriculam externam vario modo tendi ad percipiendum sonum, ut ciliare ligamentum in oculo ad visum, verisimile est, sed paucis hominibus hi musculi obtemperant voluntati, ut fieri videmus in animalibus. Huic motui Anatomici sequentes tribuunt musculos; *Attollentem auriculam*; *Anteriorem auriculæ*; *Retrahentem auriculam*; *Tragicum*; *antithragicum*; *Majorem helcis*; *Minorem helcis*; & *Transversum auriculæ*: horum quidam a multis ob exilitatem non notantur.

Meatus auditorius.

943. Altera pars auriculæ, usque ad membranam tympani, caput intrans, vocatur *Meatus Auditorius* (934), qui est canalis cylindrico-ellipticus, transverse intrans caput, in principio cartilagineus, dein osseus, a concha externa incipiens, primo aliquomodo fursum, postea deorsum, deinceps parum adscedens, sed ad finem descendendo finitur per membranam tympani, quæ oblique finem ita claudit, ut ad superiorem, & anteriorem partem faciat angulum obtusum, sed acutum in parte opposita.

Integumenta.

944. Auris externa integumenta ingredientia obtegunt hunc meatum: epidermis abit in epithelium; tunica cellulosa in fibras reticulatas, in quarum aeris multæ sunt *Glandulæ* flavescentem, & amarum humorem secernentes, qui vocatur *Cerumen*; atque alium Humorem Mucosum lentescientem. Interna membranæ hujus superficies exiguis *Pilis* est ornata.

Membrana particularis in fœtu.

945. Meatus auditorii interna superficies, & membrana tympani in ea parte qua ad meatum respicit, obtegitur quadam pellicula in fœtu, ne a liquore, in quo natat fœtus, afficeretur hæc pars: post nativitatem autem exarescens cum cerumine & aurium sordibus evacuatur; quare in recens natis nullus in principio auditus. Multis autem animalibus aures ante nativitatem concretæ sunt.

Membrana tympani.

946. Finis meatus auditorii clauditur membrana obliqua ad directionem meatus (943); exterius concava; in ambitu, ubi sustentatur ab annulo cartilagineo in os commutando figuram ellipticam describit; constat duplici membrana, a meatu Auditorio, & tympano hic juncta, cum interposita cellulosa, per quam transeunt nervi, & vasa cruenta, a quibusdam pro expansione nervi habita; raro foramine est pervia transmittente aerem, fumum, vel liquorem, quod foramen vocant *Rivinianum*.

Tympanum.

947. Sub membrana hac altera detegitur cavitas (933. n. 2.), quam *Tympanum*, vel *Concham internam* vocant, figuræ irregularis, & communicans cum sinuositatibus in processu mastoideo, obtegitur speciali, & subtilissima membrana vasculi scatente, humorem roridum secernentibus.

Chorda Tympani.

948. In cavitate hac, sub convexa membranæ tympani facie, huic membranæ parallelæ, inter malleum, & incudem, decurrit chorda nervosa, ex pari quinto, & septimo cerebri proveniens, ita locata, ut motu horum officulorum commoveatur. Hanc vocant *Chordam tympani*.

Vasa tympani.

949. Tympanum arterias habet a carotide, quæ per speciale foramen tympanum intrat: venas, quæ in unum truncum coalitæ exonerant sanguinem in diverticulum venæ jugularis: nervos a portione dura nervi auditorii, cujus ramus per aquæ ductum Fallopii huc fertur.

Tuba Eustachiana.

950. Inter tympani cavitatem, & fauces est communis canalis, quem vocant *Tubam Eustachianam*, ab utraque parte amplior, in medio angustior,

incipiens ex tympano prope membranam tympani, & definens in fauces pone tonsillas: pars autem respiciens ossea, reliqua cartilaginea; intus membrana tympano, & faucibus communi regitur. Præbet liberum transitum aëri, & liquori, inter tympanum, & fauces, nisi extremitas in faucibus deglutendo claudatur.

951. Ad partem superiorem tympani quidam describunt foraminula irregularia, & numero incerta, quæ transmitterent humorem ex encephalo in cavum tympani, & vicissim. Foramina singularia.

952. In cavo tympani versus occiput situ verticali ad membranam tympani detegitur foramen rotundum, quod est latum orificium unius schalæ cochleæ, intus transversa clauditur membrana. Foramen rotundum.

953. Alterum in parte superiore tympani foramen est Ovale, membrana etiam tectum, cui insistit stapes, cujus ope moveri potest, claudens viam inter vestibulum labyrinthi, & cavum tympani. Foramen ovale.

954. In tympano tria numerantur ossicula, suo periosteo vasculo tecta, ut *Malleus*, cujus manubrium adhæret membranæ tympani, & articulatur per ginglymum cum *Incude*, quod insistit ossi petroso, & altero crure articulatur cum capite *Stapedis* per *Arthrodiam*: hoc os sua basi insistit membranæ foraminis ovalis, ut motu membranæ tympani, intervenientibus his ossiculis membrana foraminis ovalis commoveri possit. Præterea alia minutissima ossicula inveniuntur, *Sesamoidea* dicenda, ad hunc motum facilitandum, quæ vocantur *Orbiculare*, *Ovatum*, *Lenticulare*, & *Triangulare* ex figura. Ossicula auditus.

955. Ossicula hæc suis propriis moventur musculis, ut possent pro auditus necessitate moveri, membrana tympani, & foraminis ovalis tendi, & relaxari; numerantur quatuor, *Externus mallei*, *Laxator Tympani*, *Tensor Tympani*, & *Stapedius*. Musculi interni.

956. Ultimum sed & præcipuum organi auditus regnum (933. n. 3.) vocatur *Labyrinthus*, qui intus cavus in se recipit totum nervum auditorium mollem, hærens in exsculpta cavitate ossis petrosi, sed habet circumnatam crustam propriam, qua distinguitur ab eo osse: intus humore rorido, qui in foetu rubellus est, madescit. Distinguitur in tres partes; media vocatur *Vestibulum*; una extremitas *Cochlea*, altera *Canales semicirculares*. Labyrinthus.

957. Media Labyrinthi cavitas, irregularis figuræ, vocatur *Vestibulum*; ad partem suam inferiorem habet foramen ovale membrana tectum; quinque aperturas pro canalibus tribus semicircularibus; & totidem sed minores pro introitu nervi acoustici; atque unam pro altera scala cochleæ. Vestibulum Labyrinthi.

958. Ad partem vestibuli exterioriorem inveniuntur tres canales semicirculares, quorum minimus duabus aperturis ellipticis in vestibulum hiat; sed medius, & maximus, coalitu duarum extremitatum in unam communem aperturam, tribus tantum aperturis hiant in vestibulum. Canales semicirculares.

959. In opposito vestibuli latere, versus interiora capitis, vestibulo adhæret *Cochlea*, quæ componitur duobus canalibus semicircularibus conicis, duos cum dimidio gyrum facientibus. Duo canales simul sumpti circulares fere sunt, sed per medium septum distinguuntur in duos canales semicirculares. Amplissimi sunt versus vestibulum, sed ab altera parte definunt in mucronem, ut conus cochleæ in modum inflexus. Cavitates hæ vocantur *Scala*. Quarum una sua latissima basi hiat in vestibulum; altera vero in cavum tympani, ubi format foramen rotundum (952) membrana tectum. Cochlea.

960. Inter duas scalas cochleæ septum est, seu lamina triangularis figuræ, & spiraliter cum cochlea inflexa, *Lamina Spiralis* dicta, cujus pars modiololo proxima est ossea, vel cartilaginea: altera, & exterior pars membranosa, non consistens cum parte duriori in eodem plano, ut fibræ nervi auditorii transverse supra hanc laminam tensæ, quæ dicuntur *Chordæ sonoræ* seu Lamina spiralis.

feu *Zona*, non tangantur a parte membranosa laminæ spiralis, sed tamquam per homocleon, uti in chordis musicis supra marginem portionis duræ hujus laminæ suspensæ teneantur.

*Nervus
audito-
rius.*

961. *Nervus Auditorius durus, & mollis*, a medulla prolongata provenientes (754), intrant foramen ossi petroso insculptum, quod dicitur perperam *Aquæ ductus Fallopii*. Hoc foramen terminatur in canalem triplicem exitum habentem. Primus est in apicem Cochleæ, cui multi furculi portionis mollis ingrediuntur, ut nervus hic distribuatur per utramque Scalam Cochleæ, quæ hic admodum friabilis, & multis foraminulis pertusa. Altera pars hujus canalis conducit nervum acousticum mollem ad vestibulum labyrinthi, quod intrat, & præbet nervosam pulpam, qua tota interna labyrinthi superficies obtegatur. Tertius autem exitus hujus canalis est pro transitu portionis duræ nervi auditorii; hic canalis flexuram facit, dimisso auditorio molli, & definit in duos alios canales, quorum unus definit iterum in cavum encephali, alter autem definit ad basin cranii inter mastoidem, & styloidem processum. Nervus hic auditorius durus exiens in modum pedis anserini expanditur, & ad adjacentes partes distribuitur, sed nullæ fibræ ingrediuntur labyrinthum, ut hic nervus non fit auditus organum.

Sonus.

962. Ut organum descriptum sensum auditus excitet, naturaliter est movendum per aerem tremulum, qui tremor concitatus est a corpore sonoro. Corpora elastica concussa, vel aer per rimulam ætus, vel vehementer agitat, hunc motum tremulum in aere producant, qui cito propagatur æquali velocitate cum vento secundo quam adverso, sed tunc citius exstinguitur. Tremor ille alia quoque corpora elastica contremiscere facit, præprimis si sint in harmonia, vel in octavo. Tonus autem profundior magis commovet tonum altiore, quam vicissim.

Auditus.

963. Sonus ille in aere concitatus, variis Eminentis (935) & cavitatibus (936) auriculæ in meatum Auditorium (943) determinatus, commovet membranam tympani (946), a cujus altera parte in tympano est similis aer, qui commotus agitat membranam foraminis rotundi (952), ut nervus acousticus in scala cochleæ hac (859) commoveatur, quo fit confusus auditus: tum vero ossicula auditus (954) suis musculis (955) ita moderantur, ut etiam minima membranæ tympani commotio propagetur per hæc ossicula ad membranam foraminis ovalis (953) in vestibulo labyrinthi, unde tunc totus nervus auditorius, per vestibulum (957) Canales semicirculares (958) & alteram scalam Cochleæ (959) distributus, hunc tremorem percipiat, & nos audire faciat.

*Quæstio-
nes.*

964. Cur ablata auricula hebetior auditus?

Quo plures radii sonori diriguntur in meatum auditorium, ut moveant membranam tympani, eo vividior auditus, quia vero auricula externa multos radios dirigit in meatum, ut patet per tubam acousticam, vel manum cavam determinantem hos radios, inde ablata Auricula determinante, multi præterlabuntur radii meatum auditorium, ut fiat obscurior auditus.

965. Unde tanta sordium copia in meatu auditorio?

Cerumen non solum, sed & reliquus mucosus in meatu auditorio secretus humor, totus non est volatilis, sed exsiccatum spissamentum sordium nomine venit, quæ non raro totum meatum implent.

966. Cur meatus auditorius acuto sensu donatus, & pilis ornatus?

Ne meatus adjutorius permetteret in se forditates, vel aliena corpora transitum radiorum sonorum impediencia, sensus hic & exigui pili tanquam monitores hic locati fuere, ut liberaretur meatus ab alienis.

967. An pulsatione mallei ad membranam tympani concitatur auditus? Hæc sententia ex structuræ ignorantia nata fuit, quoniam malleus adhæret ita membranæ tympani, ut inde nulla expectari possit pulsatio.

968. An tympani membrana solummodo nata, ut arceat introitum for-
dium, & aeris frigidi?

Verus ille est usus hujus membranæ, sed non solus; quoniam hujus ad-
miniculo, & intervenientibus ossiculis exercetur auditus perfectus. (963)

969. Cur infans recens natus auditu caret?

Organum auditus, non assuetum percipere sonum in foetu, si statim afficeretur, intolerabilem auditum faceret, uti experiuntur, quibus ablata surditate meatus restituitur audiendi potentia. Inde in meatu auditorio aliquamdiu requiritur post nativitatem membrana adscititia (945), atque op-
pletur labyrinthus liquore rubello. (956)

970. An frustra moliuntur pressione aeris ad basin cranii, vel sternutatio-
ne, si liquor ex encephalo sit extrudendus?

Sic elevatur cerebri basis, impleturque encephalum, ut, si liquor alicubi hæreat, is extrudatur per quamcumque aperturam, & sæpe per aures, ut docet observatio practica. (951)

971. Qua via sanguis, sanies, pus, ex encephalo feruntur ad fauces, & evacuantur?

In capitis contusione, aliisque morbis sæpe experimur morbosos humores reddi excreatu, nulla mihi videtur patula, nisi per foramina singularia (951) in tympanum, & inde per tubam Eustachianam (950) in fauces.

972. Qua via ducitur fumus ore haustus, & per aurem emissus?

Non omnibus contingit hoc facere experimentum, quibusdam vero facile, quibus in membrana tympani est hiatus Rivinianus (946) nam fumus transmissus ex faucibus per Tubam Eustachianam (950) in cavum tympani, inde duci tunc potest per aperturam Rivinianam membranæ tympani in meatum auditorium ut exeat.

973. An aer innatus supponendus in cavo tympani?

Qui hoc posuerunt, nesciverunt cavum tympani per Tubam Eustachianam aerem communem habere cum aere faucium.

974. An Lamina spiralis (960) præcipuum auditus organum?

Multa huic sententiæ obstant. 1. Corpora triangularia ex harmonia non contremiscunt. 2. Corpora elastica inter partes molles locata non contremiscunt. 3. Lamina spiralis nimis distat a foramine ovali, cui conciliatur præcipua contremiscentia. 4. Corpora contremiscentia aliis membranis juncta, ut est hæc lamina, amittunt tremorem.

975. An Chordæ, vel Zonæ sonoræ (960) auditus organum?

Verisimile videtur, quod hæ chordæ, diversæ longitudinis, & crassitudinis supra laminam spinalem in Cochlea tensæ, a sono contremiscant, forsan inde perceptio Toni varii; sed quia nervus acousticus non solum hic, sed & per totum labyrinthum est dispersus, non videntur hæ chordæ solæ constituere auditus organum.

976. An sonus fertur per foramen Rotundum (952) vel Ovale (953) ad nervum acousticum?

Utraque foramina speciali membrana sunt clausa; sed foramen rotundum a solo aere tympani moveri potest, & communicare potest nervo in una scala cochleæ; foramen autem ovale præterea commoveri etiam potest intervenientibus ossiculis, & communicat cum toto labyrintho.

977. An contremiscentia Chordæ tympani (948) audire facit?

Quum chorda hæc non habeat nervum ex auditorio molli, cui audiendi potentia est data, vix credi potest hanc chordam esse auditus organum.

978. Cur sonitus aurium sæpe in deglutitione?

Quum musculus Levator palati mollis, seu, ut alii vocant; Salpingostaphylinus, in deglutitione movetur, hujus origo quia est ex Tuba Eustachiana, satis demonstrat aerem in ea tuba, vel tympano moveri posse, ut ita fiat aurium sonitus.

C A P U T VIII.

De Morbis Aurium, & Auditus.

Diviso
genera-
lis.

979. **Q**uoniam Auris est organum, & Auditus est functio, duo genera morborum hic concurrunt, quorum quidam referendi sunt ad aures ipsas, alii vero ad Auditum. Sæpe iidem sunt, sed vario respectu tractantur.

Aurium
morbi

980. Aures itidem afficiuntur duobus generibus morborum: 1. Qui similes quoque sunt in aliis partibus, sed ex structura, & usu partis diversam exigunt curationem: 2. qui auribus proprii sunt. Ex his delibabimus istos, qui a Chirurgis tractari solent.

Aliena
in meatu
audito-
rio.

981. Aliena in meatu auditorio illapsa, vel in eo genita, five viventia sint, five corpuscula mortua, si oculo patent, forcipe, vel alio instrumento auriculari apto eximenda: cavendum ne multum lædatur meatus ob exquisitum sensum, & ne protrudatur. Si propter parvitatem eximi nequeunt, auri immititur bacillus, vel stilus linteo caupo obvolutus, quod recipit partem terebinthinæ, cui intricati pulvisculi, vel insecta adhærentia, eximuntur. Si vero oculis non patent, molli, & tepida *Injectione* auris aliquoties eluenda; ita etiam eluitur simul acris humor, si intus hæreat. Adjuvatur forti pressione aeris naribus clausis, vel & sternutatione.

Evacuatio
per
aurem.

982. Post parotides, capitis contusionem, suppurationem, dolorem, soporem, syncopen, vertiginem, in morbis catarrhosis, ardentibus, febribus continuis, per Aures interdum cum summo levamine evacuaturs pus, ichor, & alii humores pro morbi materia. Semper autem timorem surditatis inferunt, & sæpe corrodingo magnum inferunt dolorem. Naturale est infantibus, & pueris ut aures humorem fundant.

Curatio.

983. Quoniam salubris est sæpe talis evacuatio, ea non est cohibenda. Si vero humor effluens sit acrior, meatus auditorius aliquoties est eluendus *Lavamento molli*, & auris tegenda *Cataplasmate molli anodyno*. Si vero materia sit tenacior, & foetens, lavamentum magis adstergens, & antisepticum adhibendum.

Otalgia.

984. Auris dolor ob sensilitatem meatus auditorii, & quia cerebro proxime adjacet, non caret periculo: intolerabilis fere est, & non raro ad insaniam deducit. Quum ex variis nascatur causis, curatio ad istas est dirigenda. 1. Si sit *Humor acris catharrhosus* dolorem inferens. Auris eluenda *Lavamento molli*, & munienda *fotu anodyno*, dum per *vesicatoria* scapulis applicata, vel, & *purgans* datum, materia aliunde derivetur. 2. *Inflammatio* inducit dolorem intolerabilem, qui interdum septimo die necat, nisi præveniatur hemorrhagia, vel puris evacuatione, statim applicanda *fomenta laxantia antiphlogistica*, vena secanda, & alvus ducenda *purgante antiphlogistico*, & in summo urgente dolore applicanda *Anodyna*. 3. *Erysipelas* autem inferens dolorem magis refrigerantia, & adstringentia topica exigit: quibus *Narcotica* admisceri possunt si dolor urget. 4. Dolor ex *Ulcere* intus latente tollendus *Abstergentibus consolidantibus*. 5. Dolor relictus post educationem rerum alienarum, vel privatione sinegmatis, aut ceruminis applicatione, & *injectione oleosi molli* lenitur.

985. Si in morbis acutis, phthisi, marasmo, & summa debilitate fiant aures frigidae, pellucidae, inversae, pallidae, denotantes jam incipere subsistere circulationem, ut plurimum mors ostia pulsant.

*Aurium
observa-
tio in
morbis.*

De Morbis Auditus.

986. Auditus, ut aliave functiones, 1. minuitur seu aboletur; 2. augetur, seu fit intolerabilis; 3. & depravatur.

987. Si homo percipere nequit sonum, qui ab hominibus sanis percipi potest, sed tamen sonum validiorem, talis dicitur laborare *gravi Auditu*, *Baryecolia*, seu *Hypocophosi*. Qui vero ne quidem validiorem sonum percipere possunt, dicuntur *Surditate*, seu *Cophosi* laborare. Interdum vero gravior auditus etiam dicitur *Surditas*.

*Auditus
minor, &
abolitus.*

988. Quum perfecte audiat homo si sonus in aere concitatus tremorem communicet membranæ tympani, & successive propaget ad fenestram ovalem, ut commoveatur auditorius nervus in Labyrintho; minus autem perfecte si commoveat nervum in altera scala cochleæ, quæ tegitur membrana fenestræ rotundæ; igitur omnes causæ, quæ minuunt copiam radiorum sonorum, vel impediunt pro parte, vel integre eorum communicationem cum nervo acoustico, gravioris auditus, & surditatis causæ sunt, quæ commodissime secundum recensitas partes enumerari possunt.

*Horum
causæ.*

989. Auricula externa (934) ablata, tumens in Trago, vel Cochlea externa, aut coalescens, parit gravem auditum minuendo ingressum radiorum sonorum: qui tuba acoustica, discussione tumoris, vel artificiali facta sectione est restituendus.

*Vitio Au-
riculæ.*

990. Si vero meatus auditorius (943) non transmittit radios sonoros ad membranam tympani, alia fit species surditatis. 1. si obturetur meatus a cerumine collecto concreto, sanguine effuso, & concreto, pure, sorditate, rebus alienis immixtis, ea omnia, si fieri possit, prudenter extrahenda, conversa aure ad radios solares, & dilatata forcipe expansili: si vero obturans nimis profunde hæreat, quod sæpe fit ex cerumine concreto, injiciendus est liquor mollis abstergens, commovenda interim auris, & sæpe repetenda tepida injectio, donec cerumen concretum exeat: qua simplici operatione Agyptæ arcanum jactantes in liquore injecto, sibi magnam conciliarunt famam. 2. Angustior autem factus tumente membrana a materia catarrhosa faciens graviores auditum, applicatione discutientis, vel similibus conchæ inditis, restituitur auditus. Tumores autem inflammatorii folliculosi, aliaque in meatu auditorio nata tubercula suis appropriatis tollenda, ut concilietur liber transitus soni ad Tympanum. Si aliena transverse sit nata membrana, hæc oculis patens pertundenda, atque per turundam apertura sensim dilatanda.

*Vitio
meatus
audito-
rii.*

991. Si vero Tympani membrana (946) callosa, vel rigida sit facta, incurabilem promittit hypochophosin. Rupta, vero, vel ex corrosione, vel sono validissimo, vel vulnere, non solum destruit officulorum communicationem, verum etiam permittit tympanum impleri cerumine, unde incurabilis perfecta generatur Cophosis. Si autem tumidior, & immobilior sit facta membrana tympani cum pruritu, & calore circa interiora auris, rosionem indicantibus, auris est eluenda molli, & leni adstringente injectione. Tumens autem, & laxior membrana graviores auditum faciens, roboranda discutientibus; quibus etiam prævenitur surditas per intervalla recurrens a materia catarrhosa. Si his autem non cedat, vesicatoria proximis partibus applicari debent, ut derivetur humor.

*Vitio
membra-
næ tym-
pani.*

992. In Tympano (947) multæ possunt latitare causæ surditatem, vel gravem auditum inferentes. Tota enim intus cavitas epithelio tegitur, quod

*A Morbis
Tympani.*

simili modo, ut membrana tympani, & meatus auditorii, tumere potest, iisdem signis detegendum, & auxiliis curandum. Possunt etiam *Membrana foraminis ovalis*, & *rotundi* lacerari, & occalescere præbentes incurabilem surditatem. Sed si cavitas sit plena humoribus, illi per *Tubam Eustachianam* sunt exonerandi; sæpe hic colliguntur, quia tuba illa in faucibus a tumore est compressa, vel angustata: quando illi tumores plerumque pituitosi *garismatibus*, & *fomentis* sunt discutiendi.

Officula-
rum.

993. *Officula* (954) autem luxata, fracta, carie consumpta, intercipientia propagationem tremoris sonori a membrana tympani ad foramen ovale, incurabilem surditatem inferunt.

Musculo-
rum.

994. Musculos (955) paraliticos factos, non potentes moderari *officula*, facile concipimus inferre gravem auditum, sed signis vix valemus eruere, nisi ex analogia paralytis musculorum adjacentium visibilium: quando linimenta, fomenta, & epithemata ex *antyparaliticis* auribus, & temporibus sunt applicanda.

Labyrin-
thi.

995. Labyrinthum liquoribus plenum, ut nervus acousticus in eo locatus tremore agitari non possit, perfectam inferre surditatem, quæ facit non percipi sonum corporis elastici concussi dentibus prehensi, facile concipitur, sed difficillime curatur.

Nervi
auditorii.

996. Sed nervus auditorius pituita oppressus, vel alio incumbente liquore, vel inconstantem surditatem inferre potest: qui tollitur *discusso*, vel evacuato illo humore comprimente.

Oxyecoa.

997. Valens autem audiendi facultas non meretur inter morbos recenferi: sed si inferat dolorem, & molestiam (986, N. 2.) quando dicitur *Oxyecoa*, ad morbos pertinet: observatur in multis ægris periculose decumbentibus, qui omnium sensuum modica affectione nimis commoventur: & in iis, quibus subito restitutus fuit auditus. Evitatio soni, & simplex aurium obturatio, ad curandum sufficiunt.

Paracus-
is.

998. Auditus vitiiati (986, N. 3.) variæ sunt species, quæ omnes ad *Paracusin* referri possunt, ut Echo, Susurrus, Tinnitus, Bombus, Sonitus, quæ omnes ab internis causis natæ vix exigunt Chirurgi auxilium, nisi Cerumen meatum auditorium implens hæc mala inferat, cujus curatio tradita est. (981)

Quæstio-
nes.

999. Cur surdus natus etiam manet mutus?

Existimarunt nonnulli communem esse nervum ad auditum, & loquelam pertinentem, ex cujus obstructione hæ binæ actiones abolerentur. Sed nervus auditorius mollis nullum dat succulum linguæ. Surdi nati sonum tamen edere possunt, sed inconditum, non vero loqui, nisi arte didicerint. Qui postquam loqui potuerunt sunt surdi, retinent tamen loquendi potentiam. Quare non fit ex nervorum consensu: sed quoniam addiscimus ex auditu imitari vocem, & sermonem, qui surdus itaque est natus, & numquam audivit sonum, vel sermonem; hanc actionem imitari nequit.

1000. Cur surdi percipiunt sonum corporis elastici dentibus prehensi?

Si via sit interclusa inter aerem sonorum, & nervum auditorium, in Labyrintho nulla potest ope aeris adferri soni perceptio: sed dum partes firmæ tremorem etiam transferunt, hi homines tremorem per continuata ossa in nervo auditorio percipiunt, modo ille valeat, eo enim destructo, ne quidem hac methodo sonum percipiunt.

1001. Cur in aere nebuloso gravior auditus?

Duplex hujus phænomeni est ratio; aer enim nebulosus minus transfert radios sonoros; & laxando organum auditus, istud ad percipiendum sonum ineptius facit.

1002. An sonitus aurium ab inordinato motu aeris innati in tympano?

Quoniam nullus est aer innatus in tympano, utpote aperturam habens per

tubam Eustachianam, ejus motus inordinatus hujus susurri causa esse nequit. Sed sæpe aures tinnunt si meatus est obturatus; vel arteriæ in organo auditus se validius movent; vel si muscoli ossiculorum inordinate moventur.

1003. An aurium sonitus in hystericis a flatibus?

Aerem aliquo in loco occlusum nullum insitum habere motum, ut flatum concitare posset, iteratis, & firmis experimentis est evictum; quare quoque in hoc loco sonitum edere non potest ille aer, nisi a partibus ambientibus agitetur. Sed quoniam Hystericæ fibrarum motu inordinato laborant, hic motus, si in organo auditus fiat, insolitum sonitum concitat.

1004. An ex rupta membrana tympani surditas, quia aer frigidus ingreditur tympanum?

Quoniam per tubam Eustachianam naturaliter aer frigidus in tympano venire potest, facile concipitur tympani membrana rupturam propterea non inferre surditatem, sed ea disrupta simul destruitur nexus ossiculorum, & colligitur etiam cerumen in tympano, quarum causa una sufficit ad inducendam surditatem.

1005. An ablata membrana tympani remanere potest auditus?

Quidam Auctores contendunt, se abstulisse membranam tympani, & remansisse audiendi potentiam, in eadem aure. Credo equidem eos detexisse, & abstulisse aliquam membranam, sed potius pelliculam ex muco concretam, remanente auditu: verum quia videri nequit, num ipsa membrana sit sublata, & quia ejus ablatione recensita mala oriuntur, credere non possum, veram membranam tympani esse ablatam, sed deceptos fuisse Auctores conspectu hujus pelliculae concretæ.

1006. Cur foetus meatum auditorium particulari membrana habet tectum.

Quamdiu foetus est in utero, ejus meatus auditorius sensibilis, & membrana tympani non potuissent ferre liquoris applicationem qui cingit foetum: atque in lucem prodiens statim non potuisset ferre sonum: cuncta hæc præveniuntur hac membrana claudente meatum auditorium. Quare multa animalia in lucem prodeunt auribus clausis.

1007. Unde tam validus dolor in Otalgia?

Otalgia ab inflammatione tumere facit membranam meatus auditorii, quæ copiosissimis nervis est instructa, valide expansa, osse suffulta, & cerebro proxime adjacens, quæ causæ accedentes incrementum doloris faciunt.

1008. Unde sæpe in angina surditas?

Ad perfectum auditum requiritur ut tuba Eustachiana sit aperta, partim ut communicatio maneat aeris, partim ut liquor ex cavo tympani exonerari possit. Si illa clauditur in faucibus per tumorem, ut sæpe fit in angina, hæc requisita tolluntur, & ita infertur surditas.

1009. Unde explosionis validæ perceptio si in surdis sponte redeat auditus?

Quibus meatus auditorius cerumine concreto obturatus fuit, eo sensim magis ficcato, & contracto, tandem ab uno latere abruptitur, quæ separatio cum fiat in meatu auditorio, sonum explosionis assimilatur.

C A P U T IX.

De Oculo, & Visu.

1010. **Q**uartus sensus particularis, & quidem omnium subtilissimus, præstantissimus, vocatur Visus: quo sine tactu dignoscimus corporum figuras, & colores, modo radiis lucidis illuminentur, qualis perceptio nullo alio organo in nobis concitari potest.

Visus
quid sit.

Divisio .

1011. Hæc actio ut intelligatur , & ut cognoscantur morbi hanc functionem , vel & ejus organum afficientes ; 1. Brevis tradenda est Lucis proprietas , quæ visum excitat . 2. Organum ipsum , quod oculum vocamus , Anatomice est contemplandum . 3. Denique demonstrandum quali modo lucis radii in hoc oculo visum excitant .

De Luce .

Lucis
propagatio .

1012. A puncto quovis lucem dispergente yix mensurabili velocitate disperguntur lucis radii sine colore , secundum lineam rectam per medium homogœneum pellucidum .

Separatio
in colores .

1013. Hi autem radii transeuntes per medium non æque densum , vel secundum corpus opacum , quod omnes radios non æqualiter inflectit , vel infringit , separantur radii in septem colores , qui conspiciuntur in iride , non omnes æquale spatium occupantes , & quidam ex his coloratis radiis magis , alii minus infringuntur .

Propagatio
instar
radiatorum
sphaeræ .

1014. A puncto radiante disperguntur lucis radii æquali copia , tanquam radii a centro sphaeræ ad circumferentiam : si portio concipiatur circumferentiæ illuminata , illi tunc radii describunt conum , vel pyramidem , cujus basis est circumferentiæ sphaeræ pars , & mucro sphaeræ centrum .

Trans-
euntes
per rimu-
lam .

1015. Radii lucis transeuntes per rimulam infringuntur , facientes maculam illuminatam coloratam dictis coloribus constantem , majorem quam est rimulae amplitudo , quo rimula est angustior , eo magis infringuntur radii ad proprium latus , in angustissima rimula medii radii tandem suffocantur .

Reflexio a
corpore
polito .

1016. Radii incidentes in superficiem politam æqualem eodem angulo reflectuntur cum quo inciderunt , sine productione coloris : nihil refert quamcumque habet superficies figuram , vel cum quovis angulo incidunt . Unde cognoscitur reflexio supra specula reflectentia convexa , & concava .

A Corpore
aspero .

1017. Si autem corporis superficies admodum sit inæqualis , nondum vero frangens radios in colores : quæ omnes reddit radios , præbet colorem album ; quæ radios suffocat , nigrum colorem exhibet . Unde intelligitur , cur parietes albi illuminant magis , & terra nigra plus calet , & facilius accenditur a radiis solaribus .

A corpore
Colorato .

1018. Radii autem incidentes in corpus quod quosdam radios reflectit , alios vero suffocat ; vel transeuntes per corpus pellucidum , quosdam tantum radios transmittens , talia corpora dicuntur colorata , etiamsi color non sit in corpore , sed in lucis radiis .

Refra-
ctio .

1019. Præter radios perpendiculares , omnes radii ex medio leviori densius intrantes infringuntur versus perpendiculum : & quo obliquius incidunt , eo major infractio , nisi angulus non superet xv. gradus , quando non intrant . Ex densiori autem in levius contra .

In super-
ficie con-
vexa .

1020. Radii paralleli , corporis pellucidi superficiem convexam intrantes , fiunt Convergentes . Radii divergentes a puncto radiante venientes , in similem superficiem incidentes , vel colliguntur in uno foco , vel fiunt paralleli , vel minus divergentes , prout punctum radians magis minusque est distans .

In super-
ficie con-
cava .

1021. Superficiem autem concavam intrantes radii contrario modo infringuntur : nam paralleli fiunt divergentes : ex puncto radiante extra centrum concavitatis venientes , magis divergentes fiunt : ex centro venientes non infringuntur : intra centrum ex puncto radiante venientes fiunt convergentes .

In super-
ficie pla-
na .

1022. Radii transeuntes per corpus pellucidum densius utramque planam habens superficiem , incidentes infringuntur ad perpendiculum , & dein exeuntes iterum infringuntur a perpendiculo , adeo ut intrantes , & exeuntes radii servant eandem directionem .

Concla-
sio .

1023. Quibus experimentis constat figura varia lentium multis modis radios

dios infringi posse: atque infractionem fieri per attractionem radiorum a corpore denfiore, non vero per repulsionem.

De Oculo.

1024. Oculi nomen duo genera partium complectitur. 1. Organum i-*Divisio.*
psum, quod lucis radios recipit, visum excitat, hoc nomine Bulbi venit. 2.
Reliquas partes omnes, quæ hunc Bulbum dirigunt, & tutantur.

1025. Corpus globosum, ad utrumque latus radice narium unum, fovea *Bulbus.*
ossea receptum, & munitum, fere perfecte sphericum, nisi quod in parte
anteriori cornea dicta $\frac{1}{3}$ parte lineæ sit longior per maiorem corneæ conve-
xitatē, cuius axis in homine est circiter xi. linearum, in parte anteriore
vario colore insigne vocatur *Bulbus Oculi*, constans partibus firmis, & hu-
moribus, quæ distinctis locis sunt tradendæ.

1026. Remotis palpebris, in ambitu pupillæ conspicitur membrana alba, *Adnata*
vasculis multis exilissimis, & nervis ornata, quæ admodum elongari, & ac-*tunica.*
curtari potest sine rugis, circumquaque margini orbitæ osseæ, & epithelio
palpebrarum in ambitu nexa, ut oculi bulbus ad quamcunque directionem
potuisset moveri, & tamen firmari, quæ vocatur *Adnata*, & *Albuginea Tu-*
nica, vel & *Album oculi*.

1027. A quibusdam sub albuginea numeratur alia ex tendinibus musculo-*Tendinea*
rum nata, quam *Tendineam*, & *Innominatam* appellant: hanc dicunt lami-*tunica.*
nam pellucidam etiam præbere corneæ: sed quoniam laminæ membranosa
nexu intricatissimo sunt coherentes, hæc admitti, & repudiari potest sen-
tentia.

1028. Totus oculi bulbus cingitur, formatur, & firmatur membrana satis *Sclerotica*
crassa, & firma, inde *Sclerotica* dicta, quæ constat stamine solido fibroso,
arteriis, venis, lymphaticis, & nervis donato, nullibi pellucido, nisi in
parte anteriore, quæ pars vocatur cornea. Transmittit Nervum Opticum,
& alios, qui Ciliares vocantur, arterias atque venas ad contenta in oculi
bulbo: firmat tendines musculorum bulbum moventium. Capsula nervi o-
ptici in hanc tunicam evanescit; alii contendunt ex ea formari. Hujus tu-
nicæ durities per impletionem humorum oculorum fit major, quam ex pro-
pria substantia habet. Interne præbet fulcimentum ligamento, & processui
ciliari.

1029. Pars anterior scleroticæ pellucida vocatur *Cornea*, cuius paulo ma-*Cornea.*
ior eminentia quam reliquæ scleroticæ: quam describit segmentum, cuius
axis circiter est vii. linearum, dum reliqua pars bulbi sit xi. (1025). Ex-
tensa retinetur a subjacente humore aqueo. In animalibus tunicata instar
cepæ, sed in homine demonstrari nequit. Non constat inter Anatomicos,
num formetur ex sola sclerotica, an vero insuper etiam ab obtegente tu-
nica tendinea (1027) & adnata (1026). Tota pellucida, transmittit radios
lucidos ad interiora oculi.

1030. Ad internam concavam superficiem scleroticæ laxè adhæret tunica *Choroi-*
admodum vasculosa, *Choroides* dicta, in cuius parte exteriori, Cellulosa di-*des.*
cta, locantur vascula, ne turbetur retinæ perceptio, quæ vascula versus in-
teriorem superficiem locata magis sunt, decurrunt sparso ordine, alia ve-
ro exteriora radiatim disperguntur, quam ob rem pars hujus interna nomi-
nata fuit *Ruyfchiana*. Ubi ingreditur opticus bulbum, parvam aperturam,
vix capite aciculæ majorem, habet, per quam intrat medulla nervi optici;
tegit totam cavitatem bulbi, usque ad originem Ligamenti ciliaris, a scler-
otica. Tota interna Choroidis superficies in homine pigmento nigro obdu-
cta est. Hanc nonnulli derivant a pia matre, alii malunt esse membranam
particularem ea, vel sclerotica proveniente.

Arach-
noidea
tunica.

1031. A quibusdam inter oculi membranas numeratur illa tenuissima, pellucidissima, quæ in suis cellulis coercet humorem vitreum, & Lentem crystallinam, quam ob raritatem vocant *Arachnoideam*, cujus originem deducunt a *Choroidea*, præprimis ubi formatur ligamentum ciliare.

Ciliare li-
gamen-
tum.

1032. Ad oculi partem anteriorem in toto ambitu interno tunicæ scleroticæ provenit orbicularis quædam membrana muscularis, in cujus medio est apertura a lente impleta. Directio hujus a sclerotica ad Lentem est arcuatim supra gibbosam annularem protuberantiam humoris vitrei. Firmiter adhæret scleroticæ, vix vero Lenti. Componitur fibris orbicularibus, & centralibus, quæ vero arcuatim incedunt, multis nervis arteriis, & venis ex choroidea provenientiibus ornata, & pigmento nigro obducta. Quoniam hoc ligamentum transverse per oculi cavitatem est protensum, & arcuatim supra humoris vitrei anulum, in ejus media apertura habens Lentem, contractis centralibus fibris complanatur annulus humoris vitrei, & ita elevatur lens versus corneam, minusque urgetur in ambitu lens: si vero agant circulares, magis comprimitur lens. Utrisque fibris simul agentibus trahitur sclerotica ad interiora, & ita contenti liquores magis pressi elevant magisque convexam faciunt corneam. Ligamenti hujus igitur ope mutari potest figura, & situs lentis, corneaque magis minusque fieri convexa, ut bulbus possit vario modo mutare focum radiorum lucis incidentium.

Uvea.

1033. Ab eodem ambitu, sed paulo antè, tunicæ scleroticæ, ubi incipit ligamentum ciliare, alia nascitur expansio membranosa orbicularis *Tunica Uvea* dicta, in medio etiam habens aperturam, quæ vocatur *Pupilla*. Hæc membrana ita est sub cornea prætensa, ut cavitatem humore aqueo plenam distinguat in *Cameram* anteriorem majorem, & posteriorem minorem. Constat fibris centralibus, & quibusdam orbicularibus, quarum ope apertura media pupilla dicta angustari, & ampliari potest. Hujus uveæ externa superficies per corneam visibilis, coloribus variis ornata, vocatur *Iris*. Interna autem superficies atro pigmento obducta, versus ligamentum ciliare respiciens, dicitur *Processus ciliaris*. Fibris centralibus contractis dilatabitur pupilla, ut plures ingredi possent radii lucis, veluti in tenebris: sed contractis orbicularibus fit pupilla angustior, quemadmodum in luce clariore.

Retina.

1034. Denique in oculi fundo locata inveniuntur pulposa membrana, in fundo oculi crassissima, sensim accedens ad originem Ligamenti ciliaris magis extenuata, constans duplici lamina; interiore albicante, tenui, fibrosa, pellucida, & vasculosa; exterior autem est ipsa pulpa nervi optici ita expansa, vix adhærens choroideæ, sed in situ conservata, blanda æquali sustentatione humoris vitrei.

Humor
vitreus.

1035. In posteriore hujus bulbi parte *Humor Vitreus* dictus $\frac{2}{3}$ vel $\frac{3}{4}$ partes implens invenitur: qui continetur, & firmatur, ut densior videatur humore aqueo, cellulis tunicæ Arachnoideæ (1031) In parte posteriore sphericam figuram habet, qua æqualiter, & blande sustentat retinam: antè fissura magis complanata, tamquam segmentum a sphaera esset abscissum. Hac in parte ad totum ambitum sub ligamento ciliari protuberantiam annularem habet; in ejus autem centro est fovea, quæ recipit Lentem, ut maneat in certa distantia a retina, & varia compressione humoris vitrei potuisset antè, & posterius moveri.

Lens.

1036. In fovea partis anterioris humoris vitrei *Humor ChrySTALLINUS*, seu ex figura *Lens*, hæret, constans veluti duobus segmentis sphericis conjunctis, ut lens sit ab utraque parte convexa: in multis animalibus ex superimpositis lamellis instar cepæ componitur, sed in homine adhuc non est detecta ea fabrica: neque vasa artificiosa injectione impleri potuerunt. Paulo majorem firmitatem habet quam humor vitreus, cui per exilissima vascula pellucida cohaeret. Credibile est fibrillas pellucas lentis aliquem quoque exercere mo-

tum, ut reddatur convexior, & planior.

1037. Spatium in anteriore bulbi parte sub cornea relictum, implet humor limpidissimus, instar aquæ puræ fluxilis, inde *Humor aqueus* dictus. Minus autem pellucidus in senibus, & recens natis; effusus per aperturam in cornea promte renascitur. Posterius coercetur annulo humoris vitrei ligamento ciliari tecto, & lente crystallina, anterieus autem cornea: Per medium huius humoris aquei expansa hæret uvea, ita ut majus spatium sit inter uveam, & corneam, quod vocatur *Camera anterior*, quam inter uveam, & lentem, quod spatium dicitur *Camera posterior*.

1038. Tota camera posterior ad posteriorem uveæ, & anteriorem ligamenti faciem, atque etiam margo lentis, quodam pigmento nigro obducta est, quod tenax est in multis animalibus, sed facile ablui potest in homine arteriis secretum, & forsan venis absorbendum: simili quoque pigmento interna bulbi cavitas obtegatur, ut patet ex nigredine pupillæ. Quibusdam autem animalibus hoc pigmentum est coloratum.

1039. Quum oculi humores omnes continuo sint fecernendi & deferendi, ne stagnando corrumpantur, omnesque partes vivere, & nutriri debeant, & quædam in oculi bulbo moveri atque in eo exerceri debeat visus excitatio, cunctis generibus vasorum eget oculi bulbus.

1040. *Nervus opticus* (750), primum visus organum molli principio ex medulla cerebri, distinctis locis, sub striatis corporibus, proveniens, ex utroque latere unus, ad se invicem accedentes plerumque coalescunt sub infundibulo. Substantia est porosa, quæ vasis est impleta, externe membrana tenui a pia matre proveniente, multis vasis cruentis stipata, cincta. Hi nervi iterum secedentes ingredituri foramina rotunda foveæ ossæ insculpta, cinguntur valido involucre vasis cruentis etiam stipato, a dura matre proveniente. Uterque tunc nervus suum adiens bulbum, non ad fundum, sed aliquomodo ad latus versus nasum, bulbum intrat, & ejus interna medulla, per exiguam aperturam in choroide hic relictam ad cavum bulbi veniens expanditur in membranam retinam (1034), prebens Visus organum.

1041. Alii autem nervi tenaciores, uti in reliquo corpore ad motum destinati, a pari tertio, & quinto provenientes, orbitam per aliam rimam intrantes, sub oculi bulbo in pinguedine ibidem locata, non longe ab optico conficiunt ganglion, ex quo aliquot furculi nervosi egredientes, multis, & distinctis locis perforant scleroticam, inter hanc, & choroidem decurrentes ubi sunt applanati, quod alibi in nervis non observatur: adeunt ligamentum ciliare, ut id, & uvea in suis fibris spiritus pro motu accipiat.

1042. Duo genera arteriarum a carotidibus internis provenientia adeunt bulbum. Unum genus intrat foramen rotundum cum optico, sed in quadam particulari fovea huic arteriæ destinata. Hæc ut plurimum, datis involucre nervi optici, & scleroticæ ramulis, in vi. vel vii. ramos divisa, perforat totidem locis scleroticam, & distribuitur per Choroidem (1030), in cujus internam superficiem uti in cute, sed exilioribus extremitatibus, eructat liquorem; ubi ad ligamentum ciliare, & uveam pervenerint, miris modis inosculantur, ut in Iride duos circulos conficere videantur. Ex iisdem arteriis ab interna facie ligamenti ciliaris convenientibus, quædam arteriæ lymphaticæ pellucidæ videntur distribui per humorem vitreum, quibus arteriis maxima pars humoris vitrei, & aquosi suppeditari videtur, humorque roridus inter Scleroticam, & Choroidem, atque id nigrum pigmentum (1038). Altera autem arteria, seu potius exigui rami arteriosi cum pulpa nervi optici intrant bulbum, inde arteriæ lymphaticæ pellucidæ per Tunica retinam (1034) distribuuntur; atque ramulus pellucidus inde emissus transfit per corpus vitreum donec attingat lentem, ubi radiatim dispositi ramuli pellucidi lentem intrant, quando oculis non amplius assequi possumus.

Hæ arteriæ videntur lenti suppeditare liquorem pellucidum, ad vitam, & motum lentis.

Vena.

1043. Ut est cruentarum, & lymphaticarum arteriarum exitus in bulbo, ita est initium venarum; omnis enim adductus humor per arterias, est revehendus, non solum a nutritione restans, sed & proprii oculorum humores: atque si quis liquor per opticum adfertur, iisdem venulis est revehendus. Quare venæ absorbentes hic videntur parentes quam alibi, & venæ hę liquore pellucido turgentes facile pro aqua ductibus Nuckii haberi possunt.

Oculi

partes externe.

1044. Quum descriptus bulbus visum exerceat, vario modo moveatur, & externe muniatur, priusquam intelligi potest quomodo lucis radii visum excitant, oculi partes externæ sunt tradendæ.

Orbita

ossea.

1045. Totus bulbus, omnesque fere partes, quæ ad oculum referuntur, a fovea ossea quadam recipiuntur, & muniuntur, cujus figura est conica, mucrone respiciente interius, ejus autem basis margine firmo munita, externe hæret in facie sub fronte inter narium radicem & tempora. Formatur fovea hæc variis ossium lamellis 1. ossis frontis, 2. multiformis, 3. Jugalis, 4. Maxillaris superioris, 5. toto osse plano, 6. osse unguis. 7. Mucro foveæ ab altero processu ossis multiformis. Tota hujus interna superficies tegitur periosteo, vel pericranio. Omnes hæ lamellæ admodum sunt tenues. In mucrone hujus foveæ invenitur foramen rotundum, quod transmittit nervum opticum: paulo ante inferius est alterum foramen, quod vocant lacerum, inferius rotundum, sed ad latus, & superius in rimam desinens, per quod in orbitam intrant nervi, & vasa partibus oculi inservientia: nervus a quinto pari proveniens supra bulbum decurrens iterum exit per foramen in osse frontis sub superciliis, ut distribuatur per frontem.

Pinguedo.

1046. Mucro foveæ copiosa, & duriore pinguedine impletur, suis cellulis recepta, quæ nervos, vasa, & musculos transmittit, firmat, fulcit, oculique bulbum sustentat pulvinaris instar, satis longe a mucrone foveæ retinet, lubricat, & facile moveri permittit sine attritu.

Musculi

oculorum.

1047. Oculi bulbus in homine movetur sex musculis, quibus in animalibus accedit septimus. Ex his sunt quatuor Recti incipientes a margine foraminis rotundi, ubi opticum nervum tanquam in vagina recondunt: hinc recta via ad bulbum delati, dein convexitate bulbi aliquomodo inflexi, ultra bulbi diametrum desinunt in latum, brevem, & communem tendinem tunicæ scleroticæ adhaerentem. Horum constrictione ad quamcumque directionem trahitur bulbus, sed omnibus simul contractis ad posteriora complanatur bulbus, urgenturque humores ut elevent corneam. Nomina acquisiverunt ex usu. 1. *Attollens*, seu *Superbus*. 2. *Deprimens*, seu *Humilis*. 3. *Abducens*, seu *Indignatorius*. 4. *Adducens*, seu *Bibitorius*.

1048. Reliqui duo sunt Obliqui. 1. *Obliquus superior*, *Trachlearis* dictus, ex parte superiore mucronis foveæ osseæ incipiens, antè supra bulbum latus tendinescens transit per annulum limbo foveæ annexum supra cantum majorem, hinc reflexus fertur oblique posterius ultra diametrum bulbi, ad ejus superiorem partem bulbo affigitur: hujus tractione antè trahitur hic musculus ab annulo ad insertionem quadam vagina. 2. Alter est *Obliquus inferior*, *Amatorius* dictus, oritur ex fovea ossea circa canalem nasalem, hinc oblique deorsum introrsum tendit, & inseritur parti bulbi exteriori, & posteriori, inter tendinem musculi abducentis, & insertionem nervi optici. Hujus constrictione ducitur pupilla oblique sursum versus nasum, & totus bulbus exterius.

Nervus.

1049. Præter Nervum Opticum (1040) & Ciliarem (1041) multi alii nervi per foramen lacerum (1045) ingrediuntur, motui, nutritioni, & vitæ harum partium inservientes; nam a pari tertio tendunt nervi ad musculum attollentem, deprimentem, adducentem, & obliquum inferiorem.

Ner-

Nervus patheticus tendit in trochlearem : a *pari Quinto* nervi feruntur ad membranas oculorum, glandulam lachrymalem, faccum lachrymalem, & palpebras (1045) : a *Sexto pari* nervus tendit in Abducentem.

1050. Anterior bulbi pars tegi potest palpebris duabus in utroque oculo, quæ constant exterius cuticula, & cute tenui plicatili, sub qua tunica cellulosa maxime dilatabilis, interne vero membrana acuto sensu prædita, periosteo, & albugineæ continua; multis vasculis, atque glandulis exiguis *subpalpebralis* dictis, humorem tenuem lachrymosum fundentibus. Limbi, seu *Tarsi* palpebrarum firmantur, & extensi retinentur segmentis cartilagineis. Superior palpebra admodum mobilis, inferior vix motum habet. Palpebræ destinatae sunt ad tegendos, defendendos, humectandos, abstergendos, purgandos, lubricandos oculos, præveniunt exsiccationem, & nimiam frigiditatem bulbi. Connivent in majore luce, & in somno totum bulbum tegere debent.

1051. Elevatur palpebra superior a musculo *Elevatore* dicto, qui ab anteriore, posteriore, superiore parte orbitæ, carnosus, & tenui principio ortus, supra attollentem musculum bulbi antè delatus, tendine lato & tenui inferitur Tarso palpebræ superioris, eamque attollit. Inferior autem palpebra quibusdam fibris muscularibus, ex facie distributis deorsum trahitur. Clauduntur vero, & corrugantur, atque ad oculi bulbum apprimuntur palpebræ a musculo *Orbiculari*, qui principium & finem habet in cantho majore, latus est & planus, habet ovatam figuram, superior pars sub superciliis quidem ad canthum minorem extenditur, inferior pars maximam etiam partem genæ occupat. Quædam aliæ fibræ a cantho majore incipientes, ovato incessu ad canthum minorem venientes se invicem decussant.

1052. In limbo, seu tarso palpebrarum inveniuntur glandulæ sebaceæ granulosa, Meibomianæ dictæ, sub linearum albarum forma, ad extremum tarforum locata, in foraminula, seu parva excretoria oscula, emittentes humorem. Hæ lineæ, circa medium palpebræ longiores, sunt excretoria collecta dictarum glandularum deponentia materiem instar ceræ liquefactæ, quæ cilia foedat in somno, oculos glutinat, & lemas facit. Materia hæc prævenit attritum, excoriationem, atque impedit nimis facilem lachrymarum effluxum supra tarsum palpebrarum.

1053. Ex palpebrarum tarsis, seu limbis enascuntur pili rigidi erecti, seriati nati, qui *Cilia*, & *Cilii* dicuntur : ex suis propriis bulbillis in tarso palpebrarum locatis proveniunt, nobiscum nascuntur, & raro ultra solitam longitudinem excrescunt, ut præscindi debeant; qui ex tarso palpebræ superioris proveniunt sursum incurvantur, ex inferiore vero palpebra deorsum, ita muniunt oculi bulbum, ut nihil alieni illabi possit.

1054. Arcus pilosus supra marginem orbitæ ossæ, ex pilis tempora versus respicientibus, cuti crassiori, cui pinguedo copiosior subjacet, ut bene emineat, factus, supra oculum utrumque, *supercilia* dicuntur. Superciliorum partes versus nasum vocant *Caput*, partes ad tempora spectantes *Caudam*; locum medium inter dicta capita *Glabellam*. Supercilia arcant sordes, & sudores a fronte venientes ne in oculum prolabantur : deorsum tracta oculis umbram præbent in majore luce.

1055. Ita constringuntur supercilia a *Corrugatore superciliorum*, qui incipit ab ea ossis frontis parte, qua formatur radix narium, arcuatim sub superciliis procedens, definit in superiorem partem Orbicularis palpebræ, ita in canthum minorem ambit, nectitur cuti interveniente panniculo adiposo. Elevantur vero supercilia a musculo frontali, seu *Levatore superciliorum*, qui est portio Epicranii; quo musculo constricto simul corrugatur frons.

1056. Ex concursu palpebrarum duo formantur anguli, qui dicuntur *Canthi*; Anguli oculorum.

thi; interior versus nasum vocatur *Canthus major*; oppositus autem versus tempora *Canthus minor*.

*Caruncu-
la lachry-
malis.*

1057. *Canthus minor* nihil memorabile continet, sed in *cantho majore*, apertis palpebris, conspicitur rubra, oblonga, carnei coloris caruncula, tunica adnata tecta, intus folliculosa, secernens smegma paulo spissius quam ex glandulis Meibomianis, & id per multa exigua foraminula eructantia, atque ex singulis quoque parvi enascuntur pili. Smegma similem usum habet ut smegma tarforum.

*Semilu-
naris
membra-
na.*

1058. Loco membranæ nictitantis animalium invenitur alia exigua semilunaris inter oculi bulbum, & carunculam lachrymalem, confecta ex duplicata tunica adnata, hic collocata in homine, ut converso oculo ad nasum non occluderentur puncta lachrymalia.

*Lachry-
malis
glandula.*

1059. In fovea ossea oculi sub cauda supercilii supra oculi bulbum in loco foveæ magis excavato hæret *glandula lachrymalis*, olim *Innominata* dicta, ex multis glandulis conglomerata, per multa emunctoria eructans liquorem pellucidum, lachrymas dictum quem fert per multa excretoria ad internam palpebræ superficiem decurrentia, & exonerat ad tarsum palpebræ superioris continuo: habet hæc glandula nervum a quinto pari, qui ab indoctis pro excretorio fuit habitus, tegitur hæc glandula multa pinguedine.

*Lachry-
malia
puncta.*

1060. In prominentia quadam exigua utriusque palpebræ, circa carunculam lachrymalem, ad limbum interiorem tarfi, invenitur in utraque palpebra orificium ductuli, quod interdum constringitur, & operitur, recipiens lachrymas, easque conducens in saccum lachrymalem.

*Lachry-
malis
saccus.*

1061. A punctis lachrymalibus duobus his incipiunt duo meatus albicantes, quasi nervi essent latiores quam dicta puncta ad latera carunculæ (1057) pergentes, coeunt in tubum ampliorem, crebris vasculis cruentis rubescentem, qui vocatur *Saccus Lachrymalis*, qui saccus munitur ossea cavitate, ossi unguis, & processui ossis maxillaris, qui radicem narium format, insculpta.

*Lachry-
malis du-
ctus.*

1062. Continuatur hic saccus (1061) in lachrymalem ductum, qui vocatur *Canalis nasalis*; hic circa nasi medietatem, sub osse spongioso inferiore, extremo fine aliquantulum contracto, in cavum narium definit, in utraque nare unus. In quibusdam animalibus continuatur ad extrema narium.

*Lachry-
ma.*

1063. Liquor pellucidus, subsalsus, mitis, ex glandula lacrymali (1059) & subpalpebralibus (1050) secretus, descendens supra anteriorem bulbi partem, quam irrigat, humectat, abstergit, colligitur intra palpebram anteriorem, & bulbum, directione palpebrarum ducitur ad puncta lachrymalia (1060), absorptus intrat saccum lachrymalem (1061), denique transiens per canalem nasalem (1062), in naribus evanescit, seu exsiccatur, vel exstillat. Si vero oculi irritatione; acrimonia lachrymarum; impetu majore ad caput; reditu sanguinis ex capite impedito; catarrhosa materia; morbi metastasi; vel animi pathematis copiosiores secernantur lachrymæ, supra tarsum exstillant, & turbant faciem; quod etiam fit si smegma tarforum deficit; vel puncta lachrymalia, aut saccus, aut ductus lachrymalis est obstructus.

De visu.

Visus.

1064. Tertia, seu ultima pars (1011) hujus exigit expositionem, quomodo lucis radii pingunt imaginem in oculi fundo, ut excitetur visus.

*Radio-
rum col-
lectio.*

1065. Lucis radii a puncto lucido venientes, divergentes tanquam a mucrone coni, formant basin (1014) supra corneam (1029): hæc quia pellucida est, & convexa, transmittens radios ex medio leviori in densius (1020).

(1020), facit ex divergentibus radios convergentes, qui forum formant in cavo bulbi, nisi nimis divergentes accedant.

1066. Quum cornea laxior, quam reliqua sclerotica, ab omni pressione, & constrictione bulbi redditur convexior. Hoc fit 1. constrictis omnibus musculis incurvate supra bulbum tendentibus. 2. Compressione palpebrarum supra adnatam tunicam, oculis conniventibus. 3. Contractione forsan fibrarum in sclerotica. 4. Constrictione fibrarum centralium ligamenti, & processus ciliaris, dum simul sustentantur ab orbicularibus. Ita radii ex proximo puncto radiante venientes colliguntur in foco ad oculi fundum.

1067. Radii nimis obliqui in corneam incidentes non intrant (1019) pupillam, ut & omnes, qui in iridem (1033), vel pigmentum nigrum cameræ posterioris (1038) incident. Quo ergo cornea planior, atque pupilla major eo plures radii oculum intrant.

1068. Transeuntes radii corneam ab humore aqueo refringuntur ad perpendicularum, & a lente excepti magis urgentur; ut tandem fiant convergentes, formantes ad oculi fundum focum.

1069. Cum numerus radiorum a puncto lucido venientium, respondet magnitudini aperturæ iridis, quæ vocatur pupilla, ad plures accipiendos radios, & ad distincte videndum, pupilla erat dilatanda; sed in clariore luce, ut pauciores intrent radii, pupilla erat constringenda (1033)

1070. Lens crystallina (1036) duobus modis propriorem, & remotiorem potest formare focum radiorum lucis. Nam 1. planior facta magis distantem focum facit, sed convexior facta propriorem focum (1020): hæc mutatio induci potest propriis fibris lentis (1036); vel constrictione, & relaxatione lineamenti ciliaris (1032) magis minusque comprimente lentem. 2. Accessus, & recessus a retina facit, ut a puncto radiante ex varia distantia focus tamen fiat supra retinam; hoc etiam fit actione ligamenti ciliaris, cujus constrictione complanatur annulus humoris vitrei (1035), & ita anteriùs truditur fovea, quæ recipit lentem.

1071. Radii per lentem transeuntes, convergentes facti a vitreo humore, recepti (1035) propter fere æqualem cum lente densitatem vix mutantur in directione, sed conceditur spatium, ut transeuntes radii supra oculi fundum in foco colligi possint. Quod experimento confirmatur locato oculo, ablata in posteriore parte sclerotica, in apertura cameræ obscuræ.

1072. Quum in solo oculi fundi pingantur imagines, ubi hæret Retina tunica (1034) quæ est expansio substantiæ pulposæ nervi optici; hæc tunica verum est organum, quod imagines recipit, & sensum visus præbet.

1073. Ut ergo fiat Visus, requiritur 1. in cornea, & lente tanta convexitas, & distantia a retina, qua radii pupillam transeuntes, supra retinam colliguntur in foco, adeo ut puncta singula corporis lucidi dispersa ibidem accurate iterum collecta habeantur, quum ante, & post hunc focum confusæ pingantur imagines. 2. Perfecta pelluciditas in cornea tribusque humoribus, ut radii ad retinam venire possint. 3. Talis in oculo mobilitas, ut varia in distantia focus formari possit, quum non omnes incidentes radii æque sint divergentes. 4. Sufficiens in Iride dilatatio, & constriction, ne plures, paucioresve ingrediantur radii, quam ad visum requiruntur. 5. Tunicæ retinæ mobilitas; quæ pictis in fundo oculi imaginibus moveri possit. 6. Liber itus spirituum per nervum opticum, ut commotio in retina facta ad sensorium deferri possit.

1074. Quomodo mutandus est oculi bulbus, ut perfecte videamus corpora in varia distantia?

Experimenta physica in Camera obscura docent, objecta propiora ad majorem projicere distantiam focum, objecta remotiora facere propiorem focum, atque docent, vitra convexa propiorem focum formare; vitra autem pla-

Cornea
conve-
xior.

Plures, &
pauciores
radii re-
cepti.

Radio-
rum in o-
culo re-
fractio.

Lentis a-
ctio.

Lentis a-
ctio.

Vitrei hu-
moris a-
ctio.

Retinæ a-
ctio.

Visus re-
quisita.

Questio-
nes.

planiora remotiorem focum, si objecta ponantur in eadem distantia. Ut igitur accurata habeatur imago objectorum in varia distantia, vel mutanda est lentis convexitas, vel mutanda est distantia corporis recipientis imaginem a lente. Itaque ut in oculi fundo perfecto pingantur imagines, vel convexitas corneæ, & lentis est mutanda, vel bulbus est longior faciendus. Quia vero bulbus ad posteriorem partem pinguedine suffultus est, & vix aliquam differentiam prominentiæ bulbi in anterioribus observamus ad conspicienda objecta propinqua vel remota: oculi corneæ, & lentis figuræ mutatio hoc bonum præstare videtur.

1075. An musculorum actio non potest convexiorem, & planiorem facere corneam?

Musculi bulbum moventes (1047) ad variam directionem quidem vertunt bulbum, sed si omnes simul agunt, comprimunt bulbi posteriorem partem, & quoniam bulbus liquore plenus est pars tenuior; & non compressa a musculis, ut est cornea, protuberat, & ita convexior redditur, ut propiorem focum faciat.

1076. An Choroidea: vel Retina visus organum?

Etiamsi solo nervo exerceamus sensum, nonnulli tamen fuere, qui in tunica choroidea vasculosa sensuum perceptionem locarunt, quorum argumenta etiamsi aliquam veri speciem præ se ferant non exagitemus, quoniam omnia corruunt hoc unice argumento, solum nervum sentire, ex quo formata est retina.

1077. Cur myopes utuntur vitris concavis?

In myopia objecta in modica distantia locata formant focum in humore vitreo, antequam radii pertingunt retinam, quod fit vel propter nimiam convexitatem lentis, vel corneæ, vel quia lens nimis remota sit a retina: ut igitur radii lucidi ad longiorem distantiam faciant focum, transmittendi sunt per vitrum concavum (1021).

1078. Cur senes utuntur vitris convexis?

In senibus sensum videtur cornea, propter minorem impletionem bulbi, complanari, ut non satis fiant convergentes, radii, qui propterea magis convergentes facti per vitrum convexum (1020) supra retinam faciunt focum.

1079. An imagines pinguntur supra ingressum nervi optici?

Experimenta positi oculi, posterius sclerotica privati, in apertura camera obscuræ, docent, imagines pingi directe in medio fundi, & quoniam nervus opticus (1040) ingreditur bulbum ad latus versus nasum, imagines pingi nequeunt supra optici ingressum: neque hoc requiritur, quia sufficit, ut imagines pingantur supra retinam ex pulpa hujus nervi factam.

1080. Cur requiritur Iridis, seu pupillæ dilatatio, & constrictio?

Experimenta docent, quo plures radii per lentem transeunt in camera obscura, eo vividior imago, & contra: inde quo punctum radians magis est illuminatum, quo lens major, & quo propius locatum objectum, eo vividior imago, & vicissim. Inde, ceteris paribus, dilatatio pupillæ plures radios admittens, vividiorum visum facit, sed pupilla contracta minus clare videre facit. Hinc fit *Hemeralopia* propter paucitatem radiorum, in quibus pupilla satis dilatari nequit: atque *Nyctalopia*, in quibus est magna pupillæ dilatatio. Sed quoniam nimiam agitationem ferre non possumus in clariore luce venientes, & non satis cito pupilla constringitur, conniventes facimus oculos, & contrahimus supercilia, ut oculo faciamus umbram.

1081. Cur objecta remota minus distincte videmus quam proxima?

Quum radii a puncto lucido promanantes minuantur in numero, ut distantiarum quadrata (1014), quo ergo propria sunt locata objecta, modo focum formare possint supra retinam, eo plures radii ingrediuntur pupillam ad clariorem visum excitandum: e contra vero in remotioribus subjectis,

qua-

quare non solum complanatur in hoc casu cornea ad mutandum focum, sed & dilatatur pupilla ad plures recipiendos radios.

C A P U T X.

De Visus, & Oculorum Morbis.

1082. **N**umerus morborum ingens oculos infestantium fecit in pertractatione confusionem, & intellectum difficilem, præprimis quum ex *Divisio.* phænomenis multa sint imposita nomina eandem rem indicantia. Ut igitur ordine tradantur sequemur oculi partes firmas, & liquidas, in quibus simul tradentur generales, & speciales functiones læsæ.

1083. Totus Bulbus (1025) potest 1. mutari in figura: si reddatur ovata *Morbus* longior, generatur *Myopia*; si autem sit brevior a cornea ad fundum gene- *Bulbi.* ratur *Presbyopia*; qui morbi solis vitris concavis, vel convexis emendari possunt. 2. Si vero nimio incremento pinguedinis, aut tumore nato in fovea ossea, aut nimia impletione vasorum, bulbus pellitur extra orbitam, vocatur *Ectropion*. Ab extrudente causa curatio est deducenda. Nimia autem consumptio pinguedinis, & defectus humorum bulbum implentium, faciunt oculi *Marcorem*, & oculos *concavos*. 3. Musculorum autem convulsio, paralysis, aut inæqualis longitudo *Strabismus* facit, machina una apertura pertusa ante oculum gestata emendandum. 4. Si autem oculus deficiat, oculo artificiali locus est implendus.

1084. Quum sclerotica tunica (1028) multis arteriis, & nervis sit orna- *Sclerotice* ta, hujus inflammatio, & erysipelas, non solum dolorosam generat *Ophthalmiam*, sed & corneam extra modum tumere facit, ut videatur *Oculus Ele-* *Inflam-* *matio.* *phantinus*. Statim per venæ sectionem, & purgantia antiphlogistica minuendus est ad oculum impetus; simulque oculis instillare collyria, & applicare epithemata, & cataplasmata antiphlogistica: si vero dolor nimis urget, adhibenda *Anodyna*.

1085. Cornea tunica (1029) nimis convexa etiam generat *Myopiam*; at *Corneæ* planior *Presbyopiam*, solis vitris concavis, vel convexis corrigendam. 2. *morbi.* Amissa autem Pelluciditas, quod vasa pellucida impleantur dilatata magis liquore pellucido obscurum visum facit: quamdiu omnino non est extincta pelluciditas vocatur *Nebula*: sed vascula non pellucidis humoribus magis impleta pariunt *Albuginem*, seu *Leucoma*: applicatione, & instillatione *Resolventium*, *abstergentium*, & *adstringentium*, ut discutiatur receptus humor, & vascula contrahantur, curandum. 3. *Macula* autem facta ex relicta in cornea cicatrice difficulter elui poterit, ejus tentanda est diminutio leniter *abstergentibus*. 4. Humor tenuis acer parvas faciens *Vesiculas aquosas*, quas *Phlyctænas* vocant, exigit *Adstringentia*: & si ad margines corneæ hærent, acuto instrumento pertundi possunt, & dein similibus adstringentibus curari. 5. Cornea vel Rupta, vel fauciata effundit contentum humorem aqueum, qui brevi tempore renascitur consolidata apertura. Si vero aliquid de Uvea, vel Lente, vel humore Vitreo, promineat, ex figura prominentiæ varia sunt data nomina. Parva emineutia muscæ caput referens *Myocephalon* vocatur. Paulo major eminentia, acino uvæ similis, dicitur *Staphyloma*, seu *Uvatio*. Maxima autem prominentia dicitur *Pomum*, seu *Malum*. Si vero prominens pars est durior, vocatur *Helos*, seu *Clavus*. In omnibus his, indenda, & applicanda *Adstringentia consolidantia* cum artificiali pressione, ut prominentia minuatur, & curetur apertura, ut plurimum tamen remanebit cæcitas. Si non cedit his, prudenter est abscindendum.

1086. Quum in tunica Choroide (1030) copiosissima sint vasa, horum *Choroidis* *morbi.* nimia impletio reddit oculos truces, scintillantes, & protuberantes. Si con-

ciat Inflammationem, vel Erysipelas, horrendam *Ophthalmiam*, cum maxima bulbi intumescencia, & dolore, parit, in qua severissime omnia sunt facienda, quæ superius (1084) tradita sunt. Si autem abeat in suppurationem, pus colligitur in camera aquei humoris, & generat *Hypopyon*, quod etiam *Profis* vocatur, sed perperam *Onyx*. Pus hoc protinus est dissipandum epithematibus, & collyriis *Resolventibus*, & *Discutientibus*, atque modica frictione oculi, & corporis concussione: Si vero discuti nequit, parva apertura est facienda in inferiore corneæ parte, prope tunicam adnatam, quæ emit tit pus cum humore aqueo: dein consolidantibus curanda læsio iis, quæ in *Staphylomate* (1085) tradita sunt. Simili modo etiam curatur cruor in bulbo effusus.

Uvea morbi.

1087. Uvea multis etiam arteriis in circulo collectis ornata simili modo ut choroides *Ophthalmiam*, *Hypopyon* generare potest, qui morbi eandem exigunt curationem. Si fibræ orbiculares hujus nimis sint constrictæ, ut habeatur pupilla angustior, generatur *Hemeralopia*: fibræ vero centrales nimis constrictæ, ut pupilla latior tot recipiat radios, quos retina ferre nequit sine dolore, generant *Nyctalopiam*. Sed latior relaxatis centralibus fibris Pupilla, cum visus hebetudine, vocatur *Mydriasis*, Magna contractio, & dimissio in his fibris, ut amplissima, & angustissima possit fieri pupilla, facit ut quædam animalia, & nocte, & die videre possint.

Aquei humoris morbi.

1088. Humor aqueus (1073) copiosior, cameras, & oculi corneam distendens, quod non satis absorbeatur *Hydrophthalmiam* generat, *Discutientibus* abigendam. 2. Ejus autem minor secretio Oculos concavos, & corrugatos, facit. 3. Hujus perfecta pelluciditas si obfufcari incipit, ac si alius humor minus pellucidus humori aqueo esset affusus, recte vocari potest *Suffusio*, seu *Hypochymosis*, quæ nomina ut plurimum cum *Cataracta* confundantur. Inæqualis autem permixtio humoris minus pellucidi facit *Nebulam*. Humor autem hic in membranulam concretus, plerumque uveæ adhaerentem, format speciem *Cataractæ*, quæ uveæ si adhæret vix tolli potest operatione Chirurgica. Quum vero ex phænomenis imposita sint nomina, atque Cornea, aqueus humor, & Lens sit pellucida, facile hic in assignando loco error committi potest. Si talis incipiat fieri *Suffusio*, humoris concreti solutio est tentanda *resolventibus*.

Lentis morbi.

1089. Dum lens *CrySTALLINA* (1036) e sua sede dimovetur, quod raro fit, nisi post operationem *cataractæ*, ejus locus ab humore vitreo minus solido occupatur, facitque *Presbyopiam*, vitro convexo succurrendam. Ejus autem amissa pelluciditas frequentissima est *Cataractæ* causa; ut oculi congelati sectio in his morbis docuit, sola operatione chirurgica curandæ, cum eo usque pertingere nequeant vires medicamenti applicati.

Cataractæ operatio.

1090. Si in homine adulto, pone corneam, in nigra pupilla conspicitur corpus albicans instar perlæ coloris, omni pelluciditate carens, permittens pupillæ constrictionem, & dilatationem si demulcetur oculus, ut constet uveæ non adhærere; ægerque ex fortiori bulbi pertractatione quasi videat scintillas, ut constet opticum esse sanum; oculus præterea, & totus homo sanus. Tunc operator ita directe oppositus hæreat ægro, ut sedeat paulo magis elevatus, retento capite ægri immobili a ministro, & oculo ægri luci opposito: quod si in sinistro oculo tollenda est *cataracta*, utatur dextra manu, qua dirigat acum cuspidatam ad mucronem latiore, sinistra manu teneat palpebras apertas: si vero in oculo dextro operatio est facienda, dirigat acum manu sinistra, & dextra teneat palpebras apertas. Monendus tunc æger, ut oculum vertat ad nasum: tunc immittat acum perpendiculariter per tunicam adnatam, & scleroticam, ad mediam circiter partem inter iridis ambitum, & canthum minorem. Ut partem oppositam bulbi non lædat acus globulo instructa esse debet, quæ non ultra pollicem distat

a cus-

a cuspide, Immissa acus dein ita dirigenda, ut cuspis sub cornea appareat, ea tunc tentet Operator deprimere Cataractam, quam ibidem aliquamdiu retineat, dein elevet iterum cuspidem pone corneam. Si tunc simul non adscendat Cataracta, acus extrahi debet; sed si resurgat, iterum est Cataracta deprimenda, donec abscondita maneat. Si vero comperiat membranam esse, ea circum cuspidem est convolvenda, & ita deprimenda: si deprimi nequit, in frustulas est comminuenda, & ita deprimenda. Si nimis adhæreat uveæ, sufficit in Cataracta facere incisuram. Post operationem oculus regendus *Epithemate* bis, aut ter de die innovando, & instillando *collyrium anodynum*. Ager per septem dies jaceat quietus, caveat ab omni agitatione, & non adspiciat lucem, sensim autem luci est exponendus.

1091. Vitrei humoris abundantia, & defectus similes fere morbos parit, *Vitrei humoris morbi*. qui in humore aqueo (1088) recensiti sunt. Ejus amissa pelluciditas generat *Glaucoma*; atque coloris mutatio varios in pupilla colores visui exhibet. Qui morbi si non auscultant topicis applicatis, vel medicamentis internis superius citatis (1085, & 1088) non sunt operationibus chirurgicis tentandi.

1092. Si Tunica retina (1034) in suis vasculis concipit majorem motum, rubras anguillas, scintillas, coruscationes, & similia conspectui ægri præbet: ejus inflammatio facit valde dolorosam Ophthalmiam internam; Hydatides, vel & alia tubercula multis modis visum mutant, vel extinguunt. *Retina morbi*.

1093. Ipse Nervus Opticus (1040) quum perceptionem visus deferre debeat, sine bulbi læsione visum tamen turbare, extinguere potest. Illa cæcitatatis species, quam *Amaurosin* vocant, in qua nullus est visus cum pupilla latiore, & pellucida, a vitiato hoc nervo oriri solet, qui a materia viscida plerumque compressa in encephalo, vel languidiore motu propellit spiritus, quo obscuracionem, vel *Amaurosin* infert. *Ptarmicis*, *cephalicis*, atque *roburantibus resolyentibus*, fronti, & capiti applicatis, interdum curatur. *Nervi optici morbi*.

1094. Tunica adnata (1029) non solum a causis internis, sed & quia externe patet, & multis partibus cohæret, variis generibus morborum corripitur. Si enim ex Inflammatione, vel Erysipelate rubedinem contraxerit, eam rubedinem vocant Ophthalmiam; quæ si levis admodum sit, dicitur *Taraxis*. Hæc rubedo non fundens lachrymas, sed inducens oculorum ficcitatem dicitur *Xerophthalmia*, seu *Lippitudo arida*. Si hæc rubedo simul obtegit corneam, tunc eam vocant *Chemosis*. Interdum tumens ab inflammatione Adnata tunica facit, ut pupilla veluti in fovea sit abscondita. Omnes hæ species eodem modo, iisdem auxiliis curandæ, quæ tradita sunt (1084). *Adnata tunice morbi*.

1095. Ut Hypopyon (1086. & 1087.) notat puris collectionem sub cornea, ita ex Contusione vel alia quavis læsione si album oculi contineat sanguinem effusum, vocatur *Hypopion*, estque igitur species fugillationis seu ecchymosis. Statim effusus sanguis est *Dirigendus* & *Resolvendus* applicatis topicis: si autem in suppurationem abeat, applicanda & indenda sunt *Emollientia* & *abstergentia*. Quibus auxiliis etiam curantur *vulnera* & *ulcera* oculi. *Hypopion*.

1096. Ex cantho majore ut plurimum, raro enim ab alia parte oritur principium, crescere incipit quædam membrana, albicantis vel lardi coloris, album oculi obtegens, interdum vero pupillam vel totam anteriorem bulbi partem quod pejus; si paucis filamentis adhæret, melius, quam si coalescit cum oculi albo, hæc membrana ex figura vocatur *Pterygium* & *Ungula*: si vero sit crassior, multis vasis cruentis stipata ut rubeat, *Panniculis* vocatur. Hujus Pterygii incrementum intercipiendum *Adstringentibus leniter corrodentibus*, quibus etiam præsens sæpe consumitur. Si autem adsit inflammatio aut dolor; aut si cancrofa incipiat fieri, non debet his attingi, sed ut Ophthalmia (1084) tractari. Quando autem medicamentis non cedit, omnisque

malignitatis absit nota, operatione Chirurgica est tollendum. Quæ sit, palpebris remotis & a ministro retentis, hamulo acuto tenui laxior pars pterygii prehenda & tollenda, per partem elevatam trajicienda acus filo ceraceo instructa, quo filo attolli potest pterygium: moderate sublatum pterygium separandum phlebotomo vel forfice acutissima a subjecta cornea & albuginea, ne aliquid adhærens maneat, hoc si ob adhæSIONem fieri non possit, satius aliquid adhærens relinquere postea consumendum medicamentis, quam lædere corneam. Cavendum etiam ne simul lædatur Caruncula lachrymalis, quia tunc generaretur *Rhyas*. Post operationem oculo instillandum *Collyrium molle*, & oculus tegendus *epithemate antiphlogistico*. Ter vel quater de die innovanda deligatio, ne fiat coalescentia.

*Aliena
illapsa.*

1097. Quum adnata tunica sensu exquisitissimo sit donata, non fert ulla aspera vel acria oculis illapsa, quin magnus concitetur dolor, cum inflammatione ab irritamento. Si illapsum sit asperum, oculis patens, eximendum instrumento apto, vel spongiola humectata & dein expressa: si autem lateat asperum, indendus est sub palpebra superiore vel inferiore lapillus Cancris ficcus, parte plana ad bulbum conversa, hic lachrymas absorbens facturus factus una cum festuca vel aspero adhærente elabi solet; si prima vice non exit, repeti potest immissio lapilli; relicta inflammatio ab irritatione *Collyrio molli* compescitur facile. Si vero pulvis tenuis vel liquor acris intravit, protinus oculus frequentissime est abluendus *Collyrio diluente*, donec omne acre sit ablatum.

*Orbitæ
osseæ mor-
bi.*

1098. *Orbita ossea* (1045.) interne faciens *Exostofin*, vel *Cariem* contrahens, multum lædit oculum & visum, cujus tamen curatio ex ossium morbis est petenda.

Pinguedinis.

1099. *Pinguedo* ut alibi in fovea ossea corrupta multa anomala in bulbo producit symptomata: ejus consumptio oculos admodum cavos reddit: sed abundans bulbum extrudens *Proptofin* facit.

Musculorum bulbi.

1100. Quando musculi bulbum moventes (1047) inæqualiter oculum unum vel utrumque trahunt, *Strabismus* vocatur. Qui si oritur ex nativitate curationem respuit; ut & ille qui ex longa consuetudine acquisitus fuit in adultis; sed in pueris directione luminis interdum emendatur: si fiat ex Convulsione aut paralyfi hujus, illiusve musculi, per generalia Nervina his morbis propria, interne data, & ad loca proxima applicata est curandus. Ut & motus instabilis & frequens Bulbi, qui *Hippos* vocatur.

Glandulæ lachrymalis.

1101. *Innominata glandula* (1059) scrophulosa, scirrhusa, vel alio modo tumens facta, oculum premit, lædit, extrudit & visum turbat; fundens copiosiores lachrymas oculos plorantes facit; sed pauciores secernens lachrymas facit oculos ficos, squalentes. Horum morborum curatio ex glandulæ cognito morbo est deducenda.

Palpebrarum.

1102. Quum *Palpebræ* variis componantur partibus (1050) diversis etiam corripuntur morbis, quorum præcipuos secundum dictas partes delibabimus.

Ancyloblepharon.

1103. Interdum, vel ex nativitate, vel ulcere, vel excoriatione, vel combustione, sæpe post variolas, tarsi palpebrarum inter se concrescunt, vel palpebra concrevit cum subjecto bulbo, quod vitium vocatur *Ancyloblepharon*. Aliter smegma palpebrarum glutinosius firmiter coherere facit palpebras. Quare cavendum in combustione, variolis, & ulceribus oculorum, ne palpebræ nimis diu relinquantur clausæ, & oculi immobiles, sed oculi sæpe demulcendi & blande movendi, sæpeque aperiendæ palpebræ, & instillandum *molle Collyrium*. Si vero Concretio sit facta inter palpebras relinquentes parvam aperturam, in ea immittendum specillum sulcatum quod ducit mucronem scalpelli vel forficis, quo accurate secando separantur margines palpebrarum coalitæ. Aut fieri potest scalpello vel forfice globulo munito. Si vero deficit apertura, illa prius prudenter est facienda, dein prædicta me-

modo procedendum. Post separationem portio vesicæ vel membranæ leni linimento malaxata interponenda, ne iterum concrecant. Si vero palpebræ bulbo adhæreant, tentanda scalpello obtuso a bulbo separatio; hoc si fieri non possit ob firmiorem adhæSIONem, sectione facienda separatio, cavendum ne abscindantur orificia ductuum lachrymalium in adversa parte palpebræ superioris; si palpebra simul adhæreat corneæ, frustra suscipietur operatio, cum cicatrix relicta corneam relinquet opacam. Post separationem, sæpe oculus est eluendus dicto collyrio, & interponenda membranula dicto linimento, vel simplici oleo amygdalarum dulcium malaxata, habens figuram semilunarem oculo appropriatam. Si vero glutinis tenacitate tantum cohærent palpebræ, ut sæpe in variolis, Collyrio molli plumaceola recepto tepide applicato lema est malaxanda, & dein removendæ palpebræ, oculus iisdem eluendus, & dein inter palpebras cum linteo carpto vel quadam membranula, linimentum molle est interponendum, quod glutinationem intercipit.

1104. Palpebrarum tunica cellulosa nimis impleta facit *Emphysema*, quod frequens est post contusionem, omnemque læsionem oculorum, in faciei erysipelate, in Cachecticis, Hydropicis, Catarrhosis, Chlorosi laborantibus, ille tumor diutius manens, tandem ita laxat & tumere facit palpebram superiorem, ut elevari non possit. Talis tumor *Discutiendus* roborantibus topicis, si adsit species œdematis, sed, si adjuncta sit inflammatio vel Erysipelas, *Discutientia refrigerantia* applicanda. Si vero post discussum tumorem nimia remaneat in palpebra cutis *Relaxatio*, quæ oculum obtegit, pars propendens artificiose abscindenda, & plaga per futuram vel emplastro tenaci contrahenda, atque dein ut vulnus palpebræ consolidanda. Eadem curatione quoque tollitur *Phalangosis* species, qua cilia inversa pungunt subiectum bulbum.

1105. Si vero ex Musculi Elevatoris (1051) Paralyfi palpebra elevari nequit, frustra præcedens operatio Chirurgica instituitur, sed quæ paralyfin curant fronti, & capiti applicanda, atque juvat attrahere *Errhina*.

1106. Si in glandulis palpebræ nascatur folliculosus tumor; ejus statim tentanda est *Resolutio* applicatione emplastri, vel unguenti. Si vero non cedat, sectio transversa est facienda, tensa palpebra, supra tumorem, ut totus folliculus eximatur, dein lene *Cauticum* imponendum quod originem tollit, dein ut ulcus curandum.

1107. Si rumentes Tarsi palpebrarum ita invertuntur, ut pars interior rubra promineat, turpem generans aspectum, ille morbus vocatur *Ectropion*; ad curationem exigit *Antiseptica adstringentia* in forma linimenti, collyrii & fomenti.

1108. Si vero palpebræ superioris pinguendo corruptione consumpta sit, vel musculus elevator nimis accurtatus, ut palpebra superior bulbum tegere non possit, cornea primo exsiccat, & tandem omnem pelluciditatem amittit, talis contractio palpebræ vocatur *Lagophthalmos*. Sectio, ut suadent Chirurgi, cum curatione latæ cicatricis, nihil præstare potest: *fotus molliens* aut *humectans* continuo gestatus forsitan aliquid efficiet.

1109. *Sarcoma* autem ex palpebra excrescens *Leni Corrodente* est consumendum: sed si non cedit operatione chirurgica, ligando si fieri possit, vel scindendo, est tollendum.

1110. Si adsit Palpebrarum aspretudo, *Trachoma* dicta, pruritus, rubedo, similesque morbi, qui ab acrimonia lachrymarum palpebras tumere & dolere faciunt, *molli Collyrio* palpebræ abluendæ, & inungendæ *linimento oculari*; si obstinate maneat, oculus fovendus *fotu emolliente*.

1111. Frequentissime in glandulis Meibonii (1052.) nascuntur folliculosi tumores, qui si habeant magnitudinem hordei, dicuntur *Chrite*, quæ tubercula

cula si non satis cito maturescunt, applicandum est *maturans*, dein pus maturum exprimendum, atque sic cito curatur. Si vero folliculosus tumor parvus contineat materiem albam, & libere hæreat, dicitur *grando*: sed similis tumor in Tarso palpebræ durior & asperior vocatur *Lithiasis*. Hi tumores folliculosi raro ad maturitatem deducuntur, sed si sponte non excidunt, sectione facta, sunt eximendi.

Ciliorum morbi.

1112. Pili in tarsis palpebrarum (1053.) crescentes raro si deficiunt postulant opem. Sed si invertantur, ut oculum pungant, *Phalangosis* vocatur; Sed si inordinate crescunt, *Trichiasis* dicitur; aut duplici serie nascuntur, quam affectionem vocant *Districhiasin*. Propter oculi irritationem, pilorum lædentium ablationem postulant; sed, quia evulsi, vel abscissi renascuntur, & oculos non fert corrodens, suadent optimi Chirurghi inversos pilos esse evellendos, & locum dein tangere acu candente vel aliquo corrosivo, ope penicilli, ut destruaturs radix.

Palpebrarum vulnera.

1113. In nulla parte citior quam in palpebris requiritur *Vulneris* labiorum adductio, omnium optime hoc fit *Emplastris tenacibus*: & quæ vulnere adhibentur debent esse *siccantia adstringentia*, totus oculus tegendus *fotu roborante*.

Palpebrarum ulcera.

1114. Palpebrarum *Ulcera*, ob oculi bulbum adjacentem & facilem intumescentiam, specialia auxilia exigunt. Si nimis doleant; adhibenda sunt *Collyria, linimenta & fomenta anodyna*. Si præbent materiem nimis glutinosam, adhibenda sunt *Abstergentia*. Sed, si effluit humor tenuis acer, *Incrassantia* sunt applicanda. Si proserpunt ulcera & temperari nequeunt *adstringentibus antisepticis*, tangenda sunt quodam *caustico*.

Lachrymarum morbi.

1115. Per glandulam innominatam (1059.) major secretio lachrymarum si fiat, quam ut possit a punctis lachrymalibus (1060.) recipi, supra tarsum palpebræ inferioris continuo stillantes lachrymæ faciunt *Epiphoram*. Quæ exigit applicationem *Adstringentium*, atque derivationem per purgantia & fonticulos. Si vero lachrymæ acriores *Psorophthalmiam*, seu *scabiosam pruriginem* inferunt, illa ut *Trachoma* (1110) curanda. Sed lachrymæ pauciores generant *Xerophthalmiam*, quæ *Humectantibus & linimento molli* est curanda.

Caruncula lachrymalis morbi.

1116. Quoniam Caruncula lachrymalis (1057) hæret inter oscula lachrymas absorbentia, & prope adjacet os unguis, atque externe visui patet, morbi hanc carunculam efficientes multi sunt, & varia acceperunt nomina.

Rhyas.

1117. Nam si vitio carunculæ impediatur lachrymarum ingressus per puncta lachrymalia, quod caruncula hæc fit ablata operatione pterygii (1096), vel ulcus, vel tumor, comprimat hæc oscula, lachrymæ ita stillantes vocantur *Rhyas*. Si vero tenacitas smegmatis viam obstitat, *abstergens* sæpe oculo est indendum.

Encanthus.

1118. Si ex Caruncula lachrymali (1057) vel ex semilunari membrana (1058) excrescat fungosum tuberculum, eum morbum vocant *Encanthidem*. Hæc si mitis & benigna, non dolens, ejus tentanda est diminutio per *lene adstringens corrodens*, quo tangendum est eminens tuberculum; sed, si non cedat, *fortius* applicandum. Si vero aliquam malignitatis notam habet, abstinendum.

Anchilops.

1119. Tuberculum circa canthum majorem oculi folliculosum vel inflammatorium vocant *Anchilopem*. Hoc Tuberculum si scirrhusum, *Emplastro resolvente* est tegendum: sed inflammatorium *Emollientia* exigit, ne abeat in abscessulum.

Ægilops.

1120. Tuberculum autem disruptum, externe per eandem, vel novam aperturam fundens pus, ut sit ulcus apertum, vocatur *Ægilops*. Tunc locus apertus est depurandus immittendo *Turundam* seu potius Tabellam pyramidalem ex abstergentibus & consolidantibus confectam, & locus tegendus emplastro vel plumaceolo. Si vero his perfecte depurari nequit, leni *Corrodente* locus est depurandus.

1121. Quando per puncta lachrymalia, vel per novam factam aperturam circa canthum majorem, sponte effluit vel pressione facta extruditur materia purulenta aut ichorosa, atque hoc longo tempore durat, ille morbus vocatur *fistula lachrymalis*. Sæpe generatur ex præcedente Anchilope vel Ægilope: interdum instar ulceris latentis sensim nascitur, præbens post somnum in cantho majore purulentam materiem. Si istud pus simul transit per canalem nasalem, melius est, quam eo canali obstructo. Quod si nova non sit facta apertura, sacculus lachrymalis (1061) est eluendus injectione *lavamenti abstergentis*, ope siphunculi, in punctum lachrymale (1060) palpebræ inferioris, ut liquor redeat per alterum punctum lachrymale palpebræ superioris, vel canalem nasalem (1062.); atque splenis in deligatione comprimendus est sacculus lachrymalis. Qua compressione sola quoque curatur sacculus lachrymalis aquoso humore turgens, qui morbus vocatur *Hernia Lachrymalis*. Si vero nova sit facta apertura, hæc quia amplior facilis non solum admittit injectionem præcedentem, sed quoque permittit indici *Turundam*. Si his curari nequit, sectio est facienda supra sacculum lachrymale, vel nova facta apertura est *Turunda dilatabili* dilatanda, & tunc iisdem curanda fistula, simulque applicanda *Digestiva*. Quum Caries subsit, indenda, quæ *Cariæ sunt propria*, callosaque latera, vel caro luxuriosa excrescens minuenda *leni corrosivo*. His si non obtemperat, os subjectum cariosum urendum stylo per cannulam dimisso, vel applicatione *corrodentis*, probe munito oculo. Dein, ut in præcedentibus dictum, fistula consolidanda.

*Fistula
lachry-
malis.*

1122. Denique non incongruum foret his adjicere duas oculi operationes Chirurgicas, quibus ex oculi bulbo eliciunt sanguinem, nempe Phlebotomiam, & Scarificationem, *Ophthalmosin* dictam, quia a Chirurgis quibusdam maxime celebrantur; sed quia operationes sunt periculosæ, molestæ & dolorosæ, nunquam nisi in gravissimo malo, & si alia non sufficiunt, instituendæ. Atque in eo casu tunc præferenda est Phlebotomia.

*Sanguinis
mis-
sio.*

1123. Cur propinqua & remota, in linea fere recta posita simul distincte videri nequeunt?

*Questio-
nes.*

Propinqua objecta multo remotiorem a cornea faciunt focum, quam remotiora objecta: & quoniam solummodo distincte possumus videre si focus accurate pingatur supra retinam, non possumus perfecte videre duplicem, vel triplicem focum si faciant objecta. (Conf. 1074).

1124. Cur ex tenebris in lucem veniens, dolentem visum habet: sed ex luce in tenebras veniens, visum obscurum?

In tenebris sensim dilatatur pupilla, si talis tunc oculus exponitur clario-ri luci, pupilla tam subito non constricta, permittit plures radios intrare oculum, quam quos potest retina ferre sine dolore. Si vero in clario-ri luce admodum constricta fuit, talis in tenebris veniens paucos admittit radios: sed si ibidem aliquandiu commoratur, dilatatione pupillæ sensim facta, plures recipiens radios melius in tenebris videre potest.

1125. An statim post cataractæ operationem oculus luci exponendus?

Dum cataracta est præsens non adhærens uveæ, quia non agitur nervus opticus, pupilla sensim redditur latior; atque nervus opticus tam longo tempore non agitur, evadit mobilior, quod experimur in omnibus nervis sensuum. Si tunc tollitur cataracta, modo simul non turbentur oculi humores, ingredientibus radiis tunc tangentibus retinam dolorosum visum faciunt & oculum irritant: quare in tali operatione, quamprimum fieri potest, oculus est obtegendus, & sensim paulo majori luci exponendus.

1126. An emissionem radiorum ex oculis generatur visus?

In hanc alienam sententiam non pauci fuere illapsi, antequam experimen-ta optica per cameram obscuram contrarium demonstrarunt, putantes non videre, si emissi radii impingerent in objecta. Sed, quoniam radii lucidi non

non

non emittuntur ex oculo, sed ex puncto lucido, tota hæc sententia sponte corrui.

1127. An visus alios inficit?

Ex eadem perversa theoria emissionis radiorum quoque deduxerunt, Lippientes conspectu in aliis generare Lippitudinem; conspectu aliquem corripi Variolis; menstruantem solo aspectu inficere speculum, & centena ejusdem farinae. Sed si tale quid fiat in rebus mortuis, id est exhalationi corporis adscribendum: idem quoque in viventibus, sed etiam ex animi pathemate.

1128. An mures, feles, noctuæ, vespertiliones, cæteraque noctivaga, nocte vident a luce in eorum oculis?

Emissionem lucis ex oculis refutavimus. Quod autem nocte melius videant, clare patet si intueamur eorum oculos: possunt enim multo magis constringere, & dilatare pupillam, quam alia animalia, ut dilatando pupillam tot radios recipiant, qui visum in his excitare valent. Forfan in his nervus opticus a debiliore luce facilius movetur, quam in alios, quod etiam in olfactu observavimus.

1129. Cur visus multiplicatur per vitrum multis planis instructum?

Quot sunt plana in vitro transmittente radios; tot quoque in camera obscura pinguntur imagines ejusdem objecti: hæc omnes imagines supra retinam pictæ referunt toties multiplicata objecta.

1130. Unde muscarum, floccorum, anguillarum, & rerum aliarum absentium, visus?

Quum in visu percipiamus retinæ agitationem, quæcumque igitur agitant retinam a causa interna nobis talia visui præbent. Frequentissime talia, quæ non adsunt, videntur, si oculi retina agitatione arteriarum movetur: unde talis visus in morbis multa præfagit.

1131. An ea distincte videri possunt, quæ in oculo, sunt, vel ei proxima?

Ad distinctum visum requiritur pictura foci supra retinam, qui focus generari nequit ab iis, quæ in oculo sunt, vel ei proxima; sed quoniam intercipiunt quosdam radios, exhibent maculam obscuratam, vel faciunt obscuriorem visum.

1132. Cur in oculis conniventibus, & humidis videntur radii fursum, & deorsum ex oculo emanantes, quorum superiores primo extinguuntur si conamur inferioribus aliquid interponere, & vicissim?

Tarsi palpebrarum humectati nimis, ut in oculis lachrymantibus, & conniventibus, reflectunt radios ex divergentibus in oppositam directionem, adeo, ut radii, qui incidissent in partem superiorem bulbi, nunc inverse ferantur in partem inferiorem: hæc reflexio facit visum emanantium radiorum, & quidem inverso ordine; quare si extinguamus apparentes radios superiores, revera extinguimus, qui conspiciuntur in oculo inferiores, & vicissim extinguendo inferiores apparentes, in oculo extinguuntur superiores.

1133. Cur Myopes senescentes sensim remotiora videre valent?

Si per senectutem sensim fiat minor impletio bulbi, atque contractilitas in fibris sensim reddatur languidior, quod senibus est familiare, oculi cornea ita minus distenta redditur planior, atque ita generatur focus propior corneæ, ut radii minus divergentes, qui in juventute nimis corneæ propinquum faciebant focum, nunc remotiorem facientes efficiant, ut sensim remotiora objecta focum pingere possint supra retinam senescentibus.

1134. Cur malum signum si pupilla non reddat imaginem?

Corpora convexa polita, & posterius opaca, uti sunt talia convexa specula, reddunt semper intuentis imaginem. Ita etiam nostra cornea convexa politissima. Sed si cornea exsicceatur, aut corrugetur, amittit illam polituram, &

& ita non reddit imagines. Quum in morbis tanta corneæ exsiccatio ex pessima oriatur causa, defectus imaginis malum signum suggerit.

1135. Quomodo aliquis, vi externa lumine privatus, recuperavit visum per nares?

Hoc miraculum nobis reliquit Plempius, hominem fuisse cujus oculi bulbus contusione ita erat inversus, ut pupilla fixa hæreret ad canthum majorem, atque ita per cavum narium acceperit radios lucis. Sed fides sit penes auctorem.

1136. Cur tota bulbi cavitas pigmento nigro obducta?

Duplex videtur ratio. Prima, ne radii ad latera interna bulbi incidentes reflecterentur, & ita confusam supra retinam pingerent imaginem. Secunda, ut suffocati radii supra retinam majorem in nervo eo exercerent efficaciam.

LIBER VI.

CAPUT I.

De Integumentis Corporis.

1137. **C**ORPUS humanum externe tegitur. 1. Velamentis communibus, quæ *Divisio.* dicuntur *Cuticula*; *Cutis*, *Cellularis membrana*, & *Rete Malpighii*. 2. Partem aliquam tegunt *Panniculus carnosus*, *Ungues*, *Pili*. Hæc, quia variam habent structuram, diversisque corripiuntur morbis, seorsim sunt exponenda.

De Cute.

1138. Tegmen crassum, tenax, densum, coriaceum, flexile, extensile, & *Cutis des-* contractile, totum corporis ambitum cingens, exterius epidermide tectum, *finitio.* constans *Stamine solido* fibroso vasculoso; quæ tamen vascula hucusque nulla *Stamen solidum.* arte impleri potuere, admodum intricato nexu cohærente, vocatur *Cutis*.

1139. Hoc stamen solidum tam dense est stipatum vasis circulatoriis, & *Vasa.* nervis, ut nullum assignari possit punctum, quin ejus læsio exhibens dolorem, & effusionem humoris, atque coloris mutatio in morbis quibusdam, prober omnibus in punctis adesse vasa, atque nervos.

1140. Arteriæ in cutis substantia sunt exiles: quæ enim majores inveniuntur, decurrunt sub cute in cellulosa membrana. Arteriæ in cute primo per anastomoses tradunt venis; præbent arterias lymphaticas, quæ per injectionem erysipelas, & inflammationem faciunt augmentum rubedinis; maximam partem papillarum formant; adeunt cryptas; exhibent quædam vascula exhalantia, quæ fortiori impletione transmittunt ceraceam materiem: forsan ultimæ arteriarum extremitates gracilissime commutantur in fibras staminis solidi.

1141. Quoniam arteria ubique sociam habet venam, venarum, & arteriarum similis est distributio in cute, ut ita omnis per arterias allatus humor reduceretur, nisi qui per poros, vel exhalantia vasa fuit excussus: horum autem Exhalantium loco vena per Absorbentia recipit applicatos humores: quod constat prompta exsiccatione humidi applicati, mercurii, cantharidum, purgantium, & aliorum medicamentorum, & venenorum applicatione, quæ similes fere, ac si fuissent assumpta, sortiuntur effectus.

1142. Nervi ramosi sub cute per Cellularem tunicam decurrentes si cutem adeant, ita intrlicantur stamini solido (1138), ut eorum cursum non

amplius persequi possimus ; ad omnia tamen puncta cutis eos pervenire , constat ex sensus perceptione . Crediderunt hucusque , capsulas nervi abire in reticulum Malpighii , & pulpam in papillas cutaneas molles : sed accuratius examen docuit , stamen solidum esse speciale organum , & papillas conicas formari ex prominentiis hujus staminis solidi , per quæ tubercula singula , tria , vel quatuor filamenta nervorum distribuuntur . Quæ autem papillæ molles fuere habitæ , non sunt extremitates nervi , sed materia mucosa in cryptis concreta . Forsan ex nervis ita in cutim desinentibus portio succi nervosi , & spirituum invisibiliter exhalat .

*Pupilla
nervæ .*

1143. Cutis papillæ tactum exercentes non sunt pulposæ , ut statuerunt hucusque , sed sunt tubercula conica tenacia ex stamine solido cutis formata , in quibus ordine disponuntur exhalantia arteriarum , & absorbentia venarum , cum quibusdam fibris nervosis . Quæ papillæ per impletionem arteriæ eriguntur , copiosiores in apicibus digitorum , & ubi perfectus exercetur tactus , quam alibi . In structura vix differunt a papillis in cavitate oris œsophagi , ventriculi , & intestinorum .

Cryptæ .

1144. Ut in cutis superficie eminent papillæ , ita *Cryptæ* , seu folliculi , figura ampullæ , in cutis substantiam descendunt , in quibus colligitur materia subpinguis , lentescens , nigrescens ad aeris contactum , quæ exprimitur pressione , & attritu , servans cutim flexilem : copiosius collecta , & inspissata hæc materia facit sorditatem , & furfures cutis ; deficiente autem hac pinguetudine , cutis contrahit fissuras , & aspretudines . Ubi *Crypta* externe perforat cutim , etiam aperit epidermidem . Non ubique æqualis est copia , copiosissimæ in parte capillata , naso , & ubi pars patitur attritum : In lingua patentissimæ inveniuntur *cryptæ* .

*Glandulæ
miliares .*

1145. Præter dictas *cryptas* hinc inde sub cute in Cellulosa tunica hærent *Glandulæ miliares* ex figura dictæ , quæ per emissariola , cutim transeuntia , aliud genus humorum eructant . Qui recensitas *cryptas* pro glandulis miliaribus quoque accipiunt , magnum numerum glandularum miliarium statuunt .

Pori Cutanei .

1146. Cutis multis *Poribus* , seu spiraculis pervia , est ad emittendos , & recipiendos humores . 1. arteriarum ; 2. venarum ; 3. nervorum ; 4. pilorum transeuntium ; 5. emissariorum glandularum miliarium ; 6. omnium maximi sunt pori emissaria *cryptarum* ; 7. forsitan ipsa pinguedo tunicæ cellulosæ per poros transsudat . Quam ob rem multiplex genus morborum ex differentia humorum , & organorum in cute generari potest .

Quæstiones .

1147. Cur muci absterfio admodum dolorosa sub epidermide apparens in parte combusta ?

Cutis epidermide privata relinquit papillas tactus eminentes nudas , quæ dein obteguntur materia tenaci subpingui *cryptarum* , hanc si conamur abstergere , quum adhæreat nudis nervis , maximum dolorem exhibet .

1148. Quæ differentia inter sudorem , & perspirabilem materiem ?

Perspiratio est nobis evacuatio naturalis , sed sudor semper a violentiore causa : quare bonos , & malos simul educens humores , inferre solet debilitatem . Perspirabile quoque totum est volatile , sed sudor , vel ex crassioribus humoribus elicitus , vel materiem *cryptarum* secum ducens , integre volatilis non est , sed maculam ad corpora polita relinquit .

1149. Cur sudor æque ex debilitate , quam ex aucto motu generatur ?

Motus circulatorius major ita urget extremitates arteriarum in cute desinentium , ut transmittant interdum sudorem rubellum . Debilitas autem permittens liquationem humorum , & relaxans extremitates exhalantium vasorum permittit , ut humor tenuis sub sudoris forma exeat . Sed tunc observatur frigidior , & cuti adhærens , dum a motu majore est calidus , & roridus .

1150. Quotuplices humores in eodem cutis loco fecernuntur ?

Etiam-

Etiamfi solus sudor, & insensibilis ex cute exhalans materia, specialia obtinere nomina, multo tamen plures ex cute exeunt humores. Nam 1. exit ex arteriarum extremis in glanduloso organo, tenuis exhalans humor. 2. Subtilior forsan adhuc suppeditatur a nervis, ex eorum capsulis, & fibrillis, 3. spissior, & lentescens, ex cryptis. 4. Specialis autem humor ex glandulis miliaribus. 5. Ipsa denique pinguedo tunicæ cellularis transfudat. Conf. 1147.

1151. Quibus viis intrant, & absorbentur cuti applicata?

Humida cuti applicata imbibit, omnia suffragantur experimenta (1141): sed quoniam non demonstrant Anatomici principia venarum, & causa urgens ad introitum non videtur sufficiens, absorptio a multis non admittitur. Verum oscula lacteorum cum non sint patentiora, & radicum plantarum viventium pori prompte ex terra humiditatem imbibant, hæc absorptio principii venarum in cute denegari nequit.

1152. An frustra applicantur externa medicamenta ad curandos internos morbos?

Qui negant absorptionem, simul statuunt propterea internos morbos sanari non posse per applicationem externam: verum non tantum ingressus per absorptionem valet producere applicati effectum; sed & ratione stimuli multa præstare potest applicatum externum.

1153. Quid sunt vermiculi capitulo nigro donati, qui ex cute interdum exprimuntur?

Materia lentescens in cryptis (1144) collecta, ubi tangitur externe per aerem nigredine infecta, trusa per angustius orificium folliculi, figuram vermiculi capitulo nigro donati æmulatur, falso pro vermiculis viventibus a quibusdam habita.

1154. Cur vasa exhalantia, & nervorum papillæ juxta se locata?

Quum nervus siccatus amitteret sensum, vasa exhalantia, humidum continuo præbentia, hanc nervi exsiccationem præveniunt.

1155. Cur sudor ex omnibus corporis partibus non ejusdem odoris?

Quoniam sudor secum fert humores a folliculis, & glandulis miliaribus, qui varius est in diversis corporis partibus, hi, cum sudore elevati, varios odores exhibent.

1156. Unde sordes, & furfures sponte nascuntur?

Humor lentescens ex cryptis trusus, quia totus non est volatilis, sed & siccatus varios colores præbet: hic in cutis superficie concretus sordes, & furfures exhibet.

De Cuticula.

1157. Quæ pellicula tenuissima, ficcissima, diversæ crassitudinis in variis partibus exilissimis filamentis cuti subjæctæ adhærens, & ab ea facile separabilis combustione, causticis, cantharidibus, & gangræna, vocatur *Cuticula*, vel *Epidermis*. Multo amplior est ipsa cute, quam ob rem cuti adhærens formantur sulci, qui ad apices digitorum spiraliter decurrunt, in quibus quoque locantur oscula exhalantia; sub plantis pedum, & in volis manuum etiam in fœtu crassior: nulla adhuc vascula in ea sunt demonstrata, sed tamen adsunt, quæ exhibent illa filamenta, quibus cuti adhæret, ex quibus forsan stillat liquor in vesiculis combustionis collectus. Interna superficies mollior, & multis fovens a papillis cutaneis impressis inæqualis facta, atque per abrupta filamenta. Externe parvis veluti squamis exasperata, & duriora transeuntibus pilis videtur duram dare vaginulam. Multis poris est pertusa pro exhalantibus, & absorbentibus vasis. Ablata regeneratur sensim etiam in magna humiditate. Quoniam sensu caret, intercipit nudum attactum papillarum, atque impedit nimiam exsiccationem.

De Rete Cutaneo.

Rete Cutaneum.

1158. Inter Cutim, & Cuticulam invenerunt corpus aliquod reticulare, quod ab inventore vocant *Reticulum Malpighii*, multis foraminulis pertusum, natum ab involucris nervorum hic depositis: sed si sedulo hoc examinetur, non est corpus particulare, verum est interna epidermidis superficies, foveis per papillas cutaneas impressis excavata, ut referat reticulum; nam separari nequit ab epidermide. Hac in parte epidermidis locatus est *Ætiopum* color niger.

De Cellulosa membrana.

Cellulosa tunica.

1159. Inter cutim, & subjectam carnem invenitur tenuis, laxa, cellulosa, admodum dilatibilis membrana, non ubique ejusdem crassitudinis; in obesius crassissima, in macilentis fere evanescens, quæ a Veteribus dicta fuit *Panniculus adiposus*; quæ *Cellularis* vocanda non solum externe cingit musculos, verum etiam descendit inter fibras musculares; multa loca interna implet; partem externam pleuræ, & peritonæi, atque media mesenterii format; continens pinguedinem in suis cellulis, ibidem ab arterioso sanguine secretam, quæ dein refertur per venas. In hac ut plurimum colligitur pus, latex, & aer, dum homo laborat abscessu, hydrope, empneumatosi. Locum præbet pro transitu majorum vasorum; partes permittit facile supra se invicem moveri, implet loca inania aliter, vel inæqualia.

De Pinguedine.

Pinguedo.

1160. In Cellulis dictæ tunicæ colligitur materia liquefscens ad ignem, flammam alens, aquæ non miscibilis, nisi interveniente sapone, quæ vocatur *Pinguedo*, firmitatem præcipuam habens a membrana hac: si vero densior fiat, dicitur *Serum*. Interponitur partibus ad attritum evitandum: præbet flexibilitatem partibus firmis; oculis est fulcimento; loca inæqualia implet; penuriæ tempore suppeditat nutrimentum. Functo munere redit per venas in communem massam circulantem.

De Pilis.

Pili.

1161. Corpuscula gracilia, teretia, flexilia, sensu carentia, ex corpore nostro excrescentia, dicuntur *Pili*. Intus multis canaliculis constantes, ut patet in taleola abscissa. Videntur habere duplicem originem, nempe ex stamine solido cutis, & ex subjecta tunica cellulosa, in qua tanquam ex bulbillo cellulari inhærente excrescunt. Transeuntes per epidermidem capsulam duram ab ea mutuari videntur.

De Unguibus.

Ungues.

1162. Corpuscula autem flexilia, elastica, plana, aliquomodo incurvata, sensu carentia, continuo incrementa, partibus superioribus apicum digitorum accreta, dicuntur *Ungues*. Videntur eodem modo, ut epidermis nasci ex stamine solido cutis. Externe duriores, quam ad internam superficiem, vel radicem. Papillæ tactus sub iis non hærent erectæ, ut in reliqua cute, sed complanatæ cum ungue excurrunt.

De Tactu.

1163. Si papillæ nervæ (1143) Cuticula (1157) testæ, ita per modum agitationem corporis calidi, vel frigidi, duri, vel mollis, asperi, vel levis, quiescentis, vel moti, afficiuntur, ut Mens eam affectionem percipiat, talis percepta idea vocatur *Tactus*.

1164. Levis autem hujusmodi attractus cum aliquo motu corporis tangentis, vocatur *Titillatio*.

1165. Similis autem vellicatio levis, quæ nos instigat ad scalpendum, vocatur *Pruritus*.

1166. Fortior autem nervorum affectio, quæ minatur integram spirituum transluentium suppressionem (813) atque destructionem partis, vocatur *Dolor*.

1167. An dantur vasa adiposa pinguedinem adferentia, & deferentia? *Questio-*

Quod pinguedo adferatur, & deferatur per vasa, id certum est, sed sunt vasa communia circulatoria, arteriosa, & venosa, minime vero particularia, solam pinguedinem ferentia.

1168. An pinguedo est materia cruda?

Omnis humor dicitur crudus, qui non satis actione vitæ ita est commutatus, ut humoribus bonis nostris sit similis. Talis autem cruditas in pinguedine statui nequit; formata enim est ex assumptis alimentis, ita actione vitæ commutatis, ut pinguedinem exhibeat, quæ ad suas functiones peragendas est aptissima.

1169. An pinguedo ad temperandam acrimoniam humorum?

Verum est, pinguedinem obvolvendo acre temperare; sed, quia in corpore sano nulla est acrimonia, & quod circulatione continuata est acre factum, per emunctoria reddita, nullius esset usus in sanitate. In morbis autem nulla vehementior generatur acrimonia, quam ex pinguedine corrupta. Quam ob rem non recte statuitur, pinguedinem nobis datam esse ad acrimoniam temperandam.

1170. An pinguedo functo munere, omnis immutata redit, vel exit, vel de novo præparatur?

Si sequamur analogiam reliquorum humorum, statuendum est, pinguedinem inserviando aliquomodo mutari, & ita deponere portionem aliquam inutilem factam, sed reliquam partem iterum cum ceteris humoribus præparari, ut iterum fervire possit.

1171. Cur sensus obtusior si cuticula in callum conversa est?

Si epidermis in callum convertitur, multo crassior est, quam antea, & quia omni sensu caret, atque major crassitudo interponitur inter corpus tangendum, & papillas tactus, id applicatum sentiri potest.

1172. Cur sub unguibus, & ad radices eorum acutissimus dolor, dum tamen apices sine dolore præsecari possunt?

In ipsis unguibus nullus est nervus, aut sensus: aut si nervus fuit in unguibus, iis in tantam duritiem conversus omnem sentiendi facultatem amittit, ut sine perceptione præscindi possit. Sed quoniam ad radices, & sub unguibus copiosissimi sunt nervi unguibus adhærentes, horum attractus admodum dolorosus est.

1173. Cur sensus tactus in omnibus animalibus?

Quoniam tactus indicat, num quædam in corpore pars lædatur, is præcipuus est ad evitandum interitum; sed reliqui sensus magis sunt ad bene vivendum, unde unus, vel alter ex his in animalibus imperfectis non invenitur.

1174. An sensus in partibus per suas membranas?

Ipsum flamen solidum membranarum, atque vasa circulatoria in iis, omni sensu carent, & sensum exercent nervis per earum substantiam dispersis, quare in partibus reliquis sensum præbere nequit. (Conf. 43.)

1175. Cur apicibus digitorum accuratior tactus, quam partibus aliis?

In apicibus digitorum plures papillæ nervorum deteguntur, quam alibi, & hæ partes, consuetæ exercere tactum, multo perfectiorem sensum tactus exercent.

1176. Cur cum attentione perfectior sensus?

Etiamsi mens patiatur in sensus perceptione, videtur tamen nervus ad sensum destinatus per voluntatem nostram aliquomodo magis impleri spiritibus, quod detegimus per elevationem papillarum linguæ, si attente degustare conamur. Atque mens, accuratius attendens ad quamcumque mutationem, statim percipit levissimam affectionem.

1177. Cur Holosericum non asperum ad attactum?

Villi exstantes flexiles sunt, ut ad attactum flectantur, & ita cedendo nullam asperitatem præbeant: si vero essent ulli rigidi, major aspretudo in holoserico detegeretur, ut invenitur in heteromallo.

1178. Cur omnis aspretudo microscopiis detecta, tactu dignosci nequit?

Si in superficie plana multæ sunt foveæ, hoc corpus asperum videtur per microscopium, sed quia non valemus tactu explorare parvas foveas, videtur æquale ad attactum: aut sæpe tam parvæ sunt eminentiæ, quæ tactu explorari nequeunt.

1179. Quomodo Cæci tactu dignoscunt colores?

Quum coloris diversitas pendeat a superficie corporis, varios refringentis radios; hæc superficiei inæqualitas a cæcis, qui cum summa attentione rem palpant, dignoscitur, qualis exigua differentia a nobis inconsuetis explorari nequit.

1180. Cur in cicatrice imperfectior tactus?

Si sola epidermis fuit ablata, ea dein renata non turbat tactum; sed si quædam papillæ simul fuere corruptæ, renata cicatrix deinceps imperfectiorem tactum exercere potest.

1181. Quomodo aliquis putat se sentire in parte mutilata?

Consueti sumus sentire solis papillis nervorum, si ergo post mutilationem in parte residua tangatur ille nervus, qui in quadam parte antea formavit papillas, mens aliter non judicat, quam quod papilla in parte mutilata tangatur.

1182. An capsulæ, vel fibræ nervorum affectæ ideam sensus exhibent?

Quoniam capsulæ nervi sunt canales, seu involucria communia, non possunt distinctum sensum præbere. Si ergo a partibus firmis tactus esset exercendus, fibræ huic operi magis essent adaptatæ.

1183. An partes firmæ fibrosæ nervi, an vero in iis contenti spiritus præbent sensus ideam menti?

Quoniam propagatio fieri nequit propulsione, aut tractione, aut motu tremulo, & nervus siccatus amittit sentiendi potentiam, hæc actio spiritibus est adscribenda.

1184. An spiritus in sentiente organo commoti deferuntur ad sensorium commune, ut præbeant ideam sensus?

Hoc est contra naturalem fluxum spirituum a cerebro ad organum sentiens; neque tam subito fieri potuisset ille fluxus; neque opus est refluxu ad inducendam mutationem in principio nervi, quum in canali æquabili fluxu transmittente liquorem sufficiat, si modo in extremitate ille liber fluxus sistatur.

1185. An commotionis translatio per succum nervosum fieri potest ad sensum excitandum?

Hoc fieri nequit, est enim liquor in itinere secretus; continetur in communi ramofo canali; non ingreditur organum sentiens, quare pro organo deferente haberi non potest.

C A P U T II.

De Morbis Integumentorum.

1186. **N**ulla in corporis parte plures ad exponendos ordine morbos inveniri tricas, quam in corporis integumentis. Nomen enim varias complectitur partes, ut sæpe dubii hæreamus ad quamnam ex his morbus sit referendus. Dein idem morbus plures sæpe partes infestat. Et quoniam integumenta injuriis externis exposita sunt, Medicique Veteres ex phenomenonis fere semper imposuerunt nomina, ingens farrago nominum ex Græcis, Arabibus, & Latinis congesta invenitur, quorum multa eundem morbum designant. Et iterum ab aliis Medicis diversi morbi eodem nomine designantur, ut peritiores etiam in arte medica hæsitent, quo nomine oblatus morbus sit appellandus. Ut igitur, quantum fieri potuit, evitare confusio-
nem, de novo Collectanea nostra pervolvit, & in ordinem digessi, recedens hinc inde a priori Editione Belgica, quo morbos hoc clariore divisione proponere valerem. Primo loco igitur distinguendi mihi videbantur morbi in morbos Cutaneos, Pilorum, & Unguium. Inter Cutaneos quoque complector morbus Epidermidis, & Cellulosæ tunicæ, utpote his partibus ita communes, ut divellere non potuerim.

Difficultas pertractandi hos morbos.

Divisio generalis.

De cutis morbis.

1187. Qui morbi afficiunt Cutim, id est ipsam Cuticulam, & Cellulosam tunicam, satis commode patiuntur sequenti ordine pertractari. 1. Qui proveniunt ex partium harum solutione, aut destructione, ut *Vulnus*, *Contusio*, *Excoriatio*, *Ulcus* &c. 2. Qui aliquam substantiæ mutationem exhibent, præcipue in Colore generali, vel maculoso. 3. Qui aliquid cuti adjectum exhibent, ut *Crustæ*, *Sordes*. 4. Qui parvas faciunt eminentias, quas *Pustulas* vocamus. 5. Aut majus augmentum exhibent, generali nomine *Tumores* dicti quos distinguimus in *Tuberculosos*, & *Latiores*. Horum omnium quia nimis magnus est numerus, divisionem generalem per distinctos Libros exhibituri sumus: & primo qui morbi ex partium solutione veniunt.

Cutis morborum divisio.

L I B E R VII.

C A P U T I.

De Vulneribus.

1188. **Q**Uum raro partes interiores vulnerentur, nisi simul lædatur vulnere cutis, non erit sine ordine, generalem tradere vulneris doctrinam in hoc loco. Per *Vulnus* latiore significatione concipiunt, omnem solutionem partium firmarum, tam in mollibus, quam durioribus, vi externa factam. Usitatissime tamen notat vulnus solutionem partis molli vi instrumenti duri secantis, adacti inter partes prius natura cohærentes, ut inde excludatur *Contusio*, *Combustio*, *Divulsio*, *Fractura*, & ceteri solutæ unitatis morbi. Si vero post aliquod tempus vulnus pus formare cepit, potest tamen vulnus vocari, vel ad *Ulcera* referri ex vulnere nata, si

Definitio.

vero contundens [causa integram separationem fecit, talis destructio solet quoque potius ad vulnera, quam Contusionem referri. Sed Punctura, nisi fiat in nervo, vel tendine, semper quoque vulnus vocari solet.

Cause.

1189. Causa igitur Vulneris est instrumentum durum secans, interdum quoque pungens, vel obtusum divellens quasdam partes molles. Quamprimum vero vulnus est factum, non manet ejus causa proxima, quum instrumento sublato non tollatur vulnus.

*Subje-
ctum.*

1190. Omnes partes molles ab instrumento duro acuto separari possunt, præcipue autem cutis: ossium autem solutio ab eadem causa raro ad vulnera refertur, sed Cartilaginum læsiones ambigunt.

*Effectus
insepara-
bilis.*

1191. Partium mollium integritas conservat in naturali longitudine fibras, coercet transeuntes liquores, determinat ad destinata loca eos, ut exerceant functiones: pars mollis igitur vulnere separata facit 1. dehiscere partes; 2. effundi liquores; 3. cessare functiones ab integritate partis, & transfluxu humorum pendentes.

Nomina.

1192. Vulnere accipiunt varia nomina. 1. Ex causa ut sit instrumentum secans, pungens, obtusum, venenatum. 2. Ex vulnere ipso parvum, magnum, æquale, inæquale, curabile, incurabile, lethale, vel non lethale. 3. Ex parte, quæ per vulnus læditur. 4. Simplex vel cum aliis morbis junctum. 5. Ex effectibus a vulnere productis. 6. Ex vulneris figura recta, curva, transversa, obliqua, parallela.

*Effectus
diversi.*

1193. Effectus vulnere omnes recenseri hoc loco nequeunt, cum differant. 1. In corpore debili, vel firmo; 2. sano, valetudinario, aut ægro- tante; 3. obeso, vel macilento. 4. Ætate varia; 5. tempore, tempestate, & regione; 6. parte læsa principe, aut ministra; externa, vel interna; quæ omnia ad curationem, & prognosim multum faciunt.

*Phenome-
na.*

1194. Vulnus in parte molli carnosæ simplex, satis profundum sine læsione vasis majoris, nervi, aut tendinis in corpore sano, sequentia producit successive. 1. Statim ab inflictæ plaga effluit sanguis, & secedunt partes molles antea cohærentes, nisi fuerit punctura præcipue ab instrumento rotundo. 2. Sensim magis recedere incipiunt vulneris labia, sed minuitur sanguinis fluxus, quum vasa abscissa contrahantur, & sanguis in his stagnans thrombum formet. 3. Dein incipiunt labia vulneris tumere, magis dolere, & retorqueri, & effluit liquor rubellus, si vulnus fervetur tectum, sed in vulnere aperto innascitur crusta cruenta, atque in vulnere paulo majore generatur hoc tempore siccitas, & calor corporis, fitis, & levis febricula. 4. Tertio, aut quarto die in vulnere formari incipit materia subpinguis, albicans, Pus dicta; quo tempore simul minui incipit labiorum tumor, dolor, rubedo, & leniuntur symptomata per vulnus inducta. 5. Sic sensim ex fundo vulneris, & lateribus caro crescere incipit rubella, in ambitu habens marginem cæruleum albicantem, donec tota apertura carne impleta sit. 6. Ultimo hæc caro tenui pellicula tegitur, quæ in epidermidem cicatricis firmiorem commutatur.

*Renun-
ciatio
vulneris.*

1195. Quum Chirurgorum multum intersit scire quid sit deponendum coram Magistratu de vulneris Lethalitate, præcipuas regulas hoc loco exhibebo, particulares postea in partium vulneribus exponentur.

Divisio.

1196. Vulnere, post quæ homines moriuntur, ad tres classes rediguntur. 1. Vulnere certa, & inevitabiliter lethalia. 2. Sibi relicta mortem inferentia, quæ tamen legitime tractata non intulissent mortem. 3. Vulnere per accidens lethalia, neglectu, errore, incitia, vel quovis alio modo.

*Absolute
lethalia.*

1197. Absolute lethalia sunt, quæ extinguunt vitæ actionem, & quæ nulla arte curari possunt, ut sunt. 1. Intercipientia fluxum spirituum vitalium ex encephalo ad organa vitalia in reliquo corpore. Ut vulnera Cerebri, & Cerebelli profunda, medullam oblongatam tangentia; vulnera sanguiferorum

encephali circa cranii basin, tempora per os cribrosum, vel foveam ossis oculi; vulnera superioris partis medullæ spinalis; nervi cardiaci, quæ difficulter detegi possunt. 2. Vulnera effundentia nimiam sanguinis quantitatem, qui effluxus cohiberi nequit, ut vulnera cordis profunda, auricularum, aortæ, venæ cavæ, venæ portarum, aut earum ramorum majorum; arteriæ, vel venæ pulmonalis, & omnium viscerum, si eorum magna sanguinea vasa aperiuntur, vel abscinduntur. 3. Vulnera respirationem interceptientia: ut abscissio tracheæ ejus retractione abscissio bronchiorum; vulnera lata in tendinea parte diaphragmatis. 4. Chyli viam interceptientia, ut abscissio, vel vulnus latum Oesophagi, (quando homo ex suffocatione videtur perire) ventriculi, intestinorum tenuium, cisternæ lumbaris, & ductus thoracici, quando raro ante quintum, vel sextum diem moritur, cum summa extabescentia. 5. Vulnera ductuum, & cavitatum internarum, quibus effusi humores funduntur in cava corporis, ex quibus educi non possunt, nisi quadam benignitate naturæ, aut casu fortuito: ut in sinibus cerebri, ductu choledochi, vase magno, lymphatico, vesica urinaria, intestino crasso, vesica fellea. Hæc ultima classis vulnerum etiam si non semper inferant mortem, si tamen inde moriatur æger, absolute lethalia sunt deponenda.

1198. Quæ autem Vulnera sibi relicta mortem semper inferunt, sed a perito Chirurgo tractata curationem admittunt, non sunt absolute lethalia pronuntianda, si adfuit ut adesse potuit Chirurgus: sed si propter temporis aut loci inconvenientiam impediunt Chirurgi accessum, vel vocatus Chirurgus non calleat artem, vel errorem commisit, dubia lethalia sunt deponenda. Talia sunt 1. Vulnera Cranii cum sanguinis effusione, qui tolli potuisset terebratione. 2. Vulnera vasorum majorum, quorum hæmorrhagia cum effectu compesci potuisset. 3. Vulnera Viscerum, quæ debitis allatis auxiliis curabilia sunt. 4. Vulnera Intestinorum, quæ cum integumentis consolidari potuissent; vasorum intercostalium, quæ non compressa pectus sanguine implent.

Curabilia
lethalia.

1199. Difficillimum est judicium in iis vulneribus, post quæ moritur æger, sed quæ rite tractata, & si nihil infortunii accessit, mortem non intulissent: nam quædam ex his sunt Lethalia pronuntianda, alia vero non Lethalia, præcipua delibabimus. 1. Vulnera lethalia per se, sed arte curabilia, (1198) si Chirurgus adesse non potuit, sunt lethalia: sed si Chirurgus negligentia ægri non vocetur, vel si Chirurgus suam non callet artem, non sunt lethalia pronuntianda. 2. Vulnera non lethalia in bene formato corpore, sunt lethalia ex alia positura vasorum & viscerum, sed talia dicenda sunt lethalia; quum vicissim absolveretur reus, si solitum vulnus lethale ob diversam posituram partis non inferret mortem. 3. Vulnera per se non lethalia sed cadentia in corpore morbo correpto, perpendendum, num ex vulnere vel morbo præcedente moriatur; nam si sanus homo non periisset ex tali vulnere, incerta lethalitas est deponenda. 4. Per se non lethalia, mortem inferentia, quoniam detegi non potuere, manent lethalia. 5. Sed talia si mortem inferunt errore in diætâ ægri; vel ægri culpa nolentis vocare Chirurgum, vel vocationem negligentis; vel Chirurgi imperitia; aut ejus præpostera curatione, non sunt lethalia pronuntianda; etiam si mortem intulerint. 6. Symptomata supervenientia, quæ interficiunt, si proveniunt ex natura vulneris, lethalitatem arguunt: sed quæ ex imperitia, errore ægri vel Chirurgi, oriuntur, absolvunt reum. Cuncta hæc suis casibus adstruere nimis longum foret.

Per accidens
lethalia.

1200. Priusquam Medicus vel Chirurgus sententiam ferre potest Lethalitate vulneris, scire oportet quali modo cadaver sit examinandum. 1. Inspectio statim fieri debet a morte, ne aliena sponte fuerint nata, quæ in

Detectio.

vivente non aderant. 2. Immittenda candela flexilis in vulnus posito corpore in eodem situ quo accepit vulnus, quum stilus durior forsan faceret aperturam, quæ non ab instrumento vulnerante fuisset nata. 3. In vulneribus cranii & medullæ spinalis prius notanda sunt symptomata, quæ passus fuit æger ante mortem, quum distractione ossium medullæ læsio in examine inferri possit. 4. Præter locum vulneratum, totum corpus examinandum extus & intus, num non adsit alia causa mortem inferens, quæ dubiam lethali-
tatem vulneris faciat.

*Quinam
inspectio-
nem exer-
cere de-
beat.*

1201. Nemo est admittendus ad inspiciendum cadaver, nisi qui in Anatomicis est peritissimus, recteque novit posituram & usum cujuscunque partis: his enim destitutus perite separare nequit partem, neque novit ex inventa plaga aliquod ferre judicium.

*Renun-
ciatio co-
ram Ma-
gistratu.*

1202. Quando legitimo ordine absoluta est inspectio, inventorum relatio est facienda, ex qua Judex judicium fert de Reo; admodum ergo circumspice & caute agere debet Medicus & Chirurgus in sua Renunciatione, ne infontem culpet, vel reum criminis absolvat. In absolute lethalibus vulneribus (1197.) Lethale vulnus quoque renunciare oportet. In ceteris autem admodum circumspice secundum inventorum majus vel minus periculum, deponere debet, quod ex tradita descriptione ejicere potest, ponens in multis incertam lethali-
tatem, relinquens judicium Judici.

*Questio-
nes.*

1203. An mortis tempus aliquid facit ad lethali-
tatis renuntiationem?

Tempus mortis post inflictum vulnus nihil determinat: potuit enim ex intus latente morbo tunc temporis mori æger: & vulnera levia cranii, sanguinem in encephalo fundentia, per se lethalia, tandem post aliquot menses mortem inferunt.

1204. An Chirurghi renunciare debent?

Nullum puto discrimen esse siue Medicus siue Chirurgus deponat, modo in deponente sint recensita (1201) requisita. Quod autem Barbitonfores Anatomix & Physiologiæ ignari permittantur deponere, absurdum mihi videtur.

1205. Si Medicus & Chirurgus dissentiunt, cui credendum?

Etiam si Medico prærogativa est in renuntiatione, propterea in depositione non habet majorem fidem. Renuntiatio enim desumenda est ex cognitione & scientia Anatomica & Physiologica, non vero ex prærogativa: quare perito Chirurgo major est habenda fides quam Medico minus erudito.

1206. Quænam differentia inter vulnus Lethale & Insanabile?

Vulnus lethale est, quod per se semper mortem infert; sed insanabile vulnus non semper est lethale. Ita vulnus intestini consolidati deinceps cum integumentis ventris, relinquentis immedicabilem aperturam; aut vulnus abscindens tendinem, qui consolidari nequit, est vulnus insanabile sed non lethale.

1207. An vulnus absolute lethale imperite tractatum non manet lethale?

Imo vero, nam etiam si vulneratus perite fuisset tractatus, periisset tamen: sed aliter fit in per accidens lethali vulnere, nam tunc mors non fit ex vulnere, sed ex imperitia vel commisso errore.

*Curatio
vulneris
generalis.*

1208. Generalis curatio omnibus vulneribus non est eadem. Nam 1. in levioribus sufficit vulnus servare tectum aliquo emplastro, unguento, vel balsamo. 2. Vulnera cum ablatione partis, cum adjuncta contusione, infectione venenata, vel aliquo urgente symptomate, in quibusdam recedunt a generali methodo, quod in transitu adjiciemus. 3. Vulnera graviora autem sine prædictis his exigunt, 1. *Depurationem*, 2. *Additionem*, 3. *Consolidationem*, 4. *Cicatrizationem*. 5. Atque ultimo *Symptomatum remotionem*.

*Depura-
tio.*

1209. Statim post inflictum vulnus tollendus est sanguis effluens lintheo carpto, vel spongia humectata: si adsint sordes, fragmenta, infectio vene-
na-

nata, illa simul tollenda: nam relicta, tumente ex superveniente inflammatione vulnere, difficilius extrahi possunt & cum majore dolore, atque ægre minus morigeri erunt.

1210. Interdum vero non expedit ob gravius malum statim instituere depurationem. Ut 1. fit in summa debilitate per præcedentem hæmorrhagiam inducta. 2. Si thrombus claudat vas apertum. 3. Si depuratio difficilior est ipso vulnere; ut si globulus hæreat in cavitate ventris vel pectoris, vel inter ossa, aut in locis profundioribus nullam molestiam adferens: parva etiam fragmenta latentia cum pure exeunte post suppurationem ut plurimum ejiciuntur.

Depuratio deferatur.

1211. Depuratio absolvitur variis modis. In simplicissimo vulnere requiritur 1. sola abstersio. Si aliquid alieni sit in ulcere relictum. 2. id digitis vel forcipe apto est eximendum si magnum sit fragmentum. Parvæ autem forditates. 3. sunt abluendo tollendæ. 4. Digitorum pressione ad latera vulneris exprimenda in vulnere hærentia. 5. Si plaga non satis pateat, ea dilatanda sectione vel turunda dilatabili. 6. Interdum expedit protrudere retentum alienum per oppositum latus, si retrahi nequit. 7. Si nimis tumefacta inveniuntur labia vulneris, præstat partem prius fovere fomento laxante & similia applicare linimenta. 8. Veneno autem infecta vulnera probe abluenda, exprimendum inficiens; aut in majori periculo applicandæ cucurbitæ, quæ per antliam aerem extrahunt.

Depurationis modi.

1212. Quum resoluta labia vulneris sensim magis dehiscant, ille recessus est præveniendus, aut si recesserint labia, ea sunt adducenda, quæ operatio cessat in Puncturis. Adductio & retentio obtinetur 1. artificiosa ligatione, 2. Sutura sicca, 3. & Sutura Cruenta.

Adductio vulneris.

1213. In vulneribus membris parallelis, aliisque in locis, quibus vincendo ad se invicem possunt adduci vulneris labia, optima adductio fit per vincituram, modice constrictam, ut simul cohibeat effluentem sanguinem, sed non suffocet partis circulationem. In Vulneribus obliquis fascia ita est ducenda ut pendulum labium ducat ad oppositum. In perpendiculari & profundo vulnere adhibenda fascia duobus capitibus instructa, in cujus uno latere habetur scissura transmittens alterum caput, ut ita pars subjecta constringi magis possit.

Ligatura uniens.

De Sutura.

1214. In non admodum profundis vulneribus, ut & in facie ad evitandas cicatrices & dolores, adhibenda Sutura sicca per Emplastra tenacia, quæ tenduntur supra linteam firmum vel alutam, ut inde fiant Emplastrorum variæ figuræ. In omnibus his observandum, ut parum calefacta applicentur & manu opprimantur ad firmiorem cohesionem: & ut labia vulneris adducantur dum fit applicatio: istius esse debent figuræ, ut commode medicamentum vulnere applicari possit. 1. Simplicissimum, quod in parvis vulneribus adhibetur, habet figuram ac si duo triangula uno angulo juncta essent, quæ pars juncta ponenda est supra vulnus. 2. In longioribus vulneribus sed non profundis, plura similia emplastra applicanda, vel ejus loco emplastrum intus quasi dentatum applicari potest. Hoc incommodi habent hæc, quod inter deligandum facile solvantur, & non permittant sine integra separatione ut magis minusve adducantur labia vulneris. 3. Propterea applicant emplastrum tenax utrique lateri vulneris ad distantiam digiti a vulnere, quæ tunc emplastra colligunt habenis, tali fere modo ut in futuris cruentis. 4. Denique glutinans medicamentum extendunt supra portionem fasciæ, & talia duo, ad utrumque latus vulneris unum, applicant, ut reliquis partibus fasciarum, contrahere possint labia vulneris, simili fere modo

Sutura sicca.

ut in vinctura uniente (1213). Hæc quoque Emplastra utilia sunt cuti applicata extra futuras cruentas, ut nimiam cutis distractionem sustineant.

*Sutura
cruenta.*

1215. Si vero profundius est vulnus, non sufficit solis emplastris glutinantibus attrahere cutim, sed & subjacens caro est firmanda, quare adhibent *Suturam Cruentam* dictam, quæ fit acu vel acubus filo ceraceo vel habena instructis. Hanc faciunt triplicem, *Nodosam* scilicet, *Clavatam* & *Convolutam*: nam futura *Pellionum* non amplius est in usu.

*Observa-
tiones in
nodosa
sutura.*

1216. Antequam hæ operationes instituuntur, sequentes regulæ sunt observandæ. 1. Ponendum est membrum seu pars vulnerata in situ ægro & operationi commodissimo. 2. Paratæ tot debent esse acus suis filis vel habenis instructæ, quot ad futuram requiruntur. 3. Si vulnus sit angulosum, ab angulo debet fieri initium. 4. Unumquodque filum trajectum distare debet ab altero ad pollicis transversæ circiter distantiam. 5. Si unum filum sufficit, istud debet esse in medio longitudinis vulneris. 6. Si tria vel plura fila sunt trajicienda, medium semper primo trajiciendum, 7. ad distantiam digiti transversæ a margine vulneris ad minimum acus est imprimenda. 8. Acus tam profunde per carnem etiam imprimenda, ut fere fundum vulneris tangat. 9. Longitudo & crassitudo filorum vel ligularum sit magnitudini vulneris accommodata. 10. In trajectione filorum cutis est sustentanda digitis. 11. Omnia fila trajicienda antequam in nodum colliguntur. 12. In colligendis nodis idem observandum quod in trajectione est notatum. 13. Nodi colligendi versus latus vulneris firmitus & superius. 14. Primus nodus sit simplex, dein interposito spleniolo cylindrico, alter nodus fiat simplex, qui dein firmatur nodo solubili. 15. Fila non nimis stricte attrahenda, ob sequentem intumescuntiam. 16. Priusquam admoveatur medicamentum vulnere, nodi omnes tegendi linteolo. 17. Si aliquid ex vulnere amissum est de portione carnis & tamen fieri potest futura, labia non sunt ad mutuum contactum adducenda. 18. Labia vulnerum admodum contusa vetant futuram cruentam. 19. In vulneribus admodum renitentibus sustentatio est juvanda per Emplastra tenacia. 20. Acus firma & curva ab exteriori parte labii vulneris impressa trajici debet per oppositum labium a parte interna ut exeat externe. 21. In vulneribus autem in cavum ventris penetrantibus, unumquodque filum cera munitum vel ligula firma debet instructa esse duabus acubus, ut semper apex acus digito Operatoris absconditum imprimatur ab interiore parte labii vulneris & exeat externe, hoc quoque altera acu ejusdem fili in opposito labio vulneribus faciendum.

*Deliga-
tio.*

1217. Vulneris suis filis instructa labia manibus adducenda dein dicto modo fila colligenda, ut labia cruenta se mutuo modice tangant: supra vulnus aliquod *Balsamicum vulnerarium* applicandum cum plumaceola, nisi hæmorrhagia, nervus aut tendo læsus alia exigat, dein pars spleniolis, emplastro & apta deligatione firmanda.

*Innova-
tio deli-
gationis.*

1218. Ita vulnus relinquendum in biduum vel triduum, nisi urgentia symptomata citiorem innovationem exigunt; dum fit innovatio, prudenter omnia tollenda relictis filis; si autem videmus fila nimis constricta esse, nodi solvendi, & aliquantulum dimittendi, & iterum deligandum vulnus, ut factum fuit prima vice. Post consolidationem, dum extrahenda sunt fila, nodi primo sunt abscindendi.

*Clavata
Sutura.*

1219. Si vero vulnus admodum profundum, corpori transversum, vehemens distractio labiorum sit; ut & in abscissione tendinum, *Clavata Sutura* magis sustentans est adhibenda. In qua dictæ cautelæ (1216) sunt observandæ. Acus tunc instructa esse debet filo duplicato, ut ansa relinquatur in loco, quem acus transiit, in illa ansa linteum convolutum cera obductum crassitudinis calami est immittendum, & si plura fila sunt trajicienda, hoc linteum per omnes ansas duci potest, quo firmantur omnes. Simile quoque lin-

Inteum convolutum in opposito latere vulneris adhibendum, supra quod extremitates filorum in nodis colliguntur. Reliqua tractanda ut in futura nodosa monitum est.

1220. *Convoluta Sutura* dicitur, si acus per utrumque labium vulneris trajectum, in labiis relinquitur & labia vulneris firmantur circumvolutione filii per extremitates acus firmati. Raro venit in usu nisi in Labio Leporino, *Convoluta Sutura* cuius curationem annectemus.

De Labio Leporino.

1221. Dum in labro superiori, raro autem in inferiore, facta est ex nati- *Labii Leporini deformitas* vitate separatio, ac si instrumento secante labium superius perpendiculariter esset percissum, & sine coalitu sanatum, hæc labii deformitas vocatur *Labium Leporinum*: præbens sugendi, bibendi, & deinceps loquendi molestiam & adspectui deformitatem. Huic interdum adest separatio ipsius maxillæ superioris, imo palati, vel in parte eminent dens, vel magna portio labii simul deficit; aut labium duobus in locis est fissum. Quæ adjuncta difficultatem curationis exhibent.

1222. Simplex Labium Leporinum non differt a vulnere cuius oræ separate cicatrice sunt obductæ. Portio labii simul deficiens vetat operationem. Maxilla separata plerumque detrahit bonum effectum operationis. Si dens vel portio maxillæ emineat, is evellendus prius vel eminentia ossea forcipe præscindenda. In senibus raro instituenda operatio; in infantibus, quia immorigeri sunt, surgere debent, & dentire, non facile suscipienda operatio. Sed in pueris vel adultioribus, quando simul tempus temperatum est eligendum. Si autem in infantibus fieri debeat, hi diu vigilantes sunt retinendi antequam instituitur operatio, ut finita operatione statim obdormiant.

1223. Totus scopus curationis consistit in ablatione tegumenti ore labii leporini, & cruentarum orarum unione, & consolidatione. Quare post dictas cautelas (1222) forcice acutissima orarum labii leporini tegumenta, ut simul angulus istis privetur, sunt abscindenda: tam parum auferendum de labii substantia quantum fieri potest. Inter operandum caput immobile retineri debet a Ministro.

1224. Oræ illæ cruentæ accurate sunt jungendæ, & junctæ retinendæ per futuram circumvolutam (1220), quæ raro adhibetur in aliis labiorum vulneribus. Adductis itaque genis per manus Ministri, ut oræ labii se mutuo tangant, trajicere debet Chirurgus duas tresve acus, prout labium magis minusve est latum, ex argento factas, quia chalybs rubiginem, & æruginem generans, difficilem extractionem parerent. Acus hæc ad distantiam circiter calami ab ora immittendæ, & trajiciendæ, & ita ut interiorē fere labii superficiem tangant, una acus ab altera ad distantiam circiter lineæ Mathematicæ, seu decimam partem pollicis, est immittenda: prima trajicienda circa angulum, deinceps altera, & tertia si opus. Quia acus ex argento nimis obtusæ sunt, & flexiles, hæc sunt recipiendæ acu chalybea, in posteriore parte cavitatem habente, quæ in se recipit aciem acus argentæ. Simili fere modo coqui lardo ornant carnem. Dein filum sericeum satis densum cera obductum flexuosæ instar numeri ∞ transversæ acubus circumducitur, primo acus superior, & dein reliquæ sunt vinciendæ, ut oræ cruentæ se invicem tangant præprimis in angulo. Inter labium, & dentes incisivos, superiores, interponenda plumaceola, Melle Rosarum imprægnata sed in infantibus sola ablutio cum melle rosarum sufficit, ne deglutiant plumaceolam. Supra labium similis plumaceola applicari potest, vel cum quodam balsamico (1217). Si acum extremitates nimis emineant, forcipe præscindendæ, ne lædant genas. Dein cuncta tegenda emplastro, & spleniolo. Et

ut sola hac futura non sustineatur labiorum distractio, lintea duo pollicis latitudinis in extremitate Emplastro tenaci (1214) obducta, ad utramque genam unum, sunt applicanda, quæ sub naribus supra labrum superius transeuntia genas adducunt.

Deligationis innovatio. 1225. Non ante tertium diem innovanda est deligatio, nisi accedentia symptomata citiorem exigunt, in quo casu filum non est auferendum, sed futura humectanda vino, vel spiritu vini tepido, aut melle rosarum: interim sustentare debet Minister genas. Quarto autem, vel quinto die superior acus educenda, qua educatione sponte cedit filum. Inferior acus ultra septimanam relinqui potest, ut eo firmior habeatur coalitus. Inter curandum est evitanda omnis agitatio labiorum.

Vulneris consolidatio. 1226. Tertia pars Curationis generalis in vulneribus (1208) est Consolidatio, quæ sæpe vocatur Incarnatio. Quæ per naturam ipsam absolvitur, modo pars retineatur in quietâ unione, arceatur aer, & removeantur causæ consolidationem impediennes. Ut autem promoveantur hæc, quædam interna dari possunt Traumatica dicta. Externe autem applicanda Balsamica vulneraria. Rariori quam fieri solet innovatione deligationis cum dictorum applicatione non solum promovebitur labiorum conjunctio, sed, & caro ablata renascetur.

Cicatrizationis. 1227. Denique vulnus cicatrice est obducendum, quod iisdem sæpe perficitur, citius autem si paulo magis adstringentia, Cicatrizantia dicta, adhibentur. Et dein factam cicatricem spiritu vini, vel lavamento adstringente abluendo: vel si nimis debilis mane cicatrix, aliquamdiu pulvere sicco cum linteo carpto applicato induranda.

Symptomatum curatio. 1228. Denique quædam accedunt vulneribus symptomata (1208) quæ curationem remorantur, & sæpe specialem curationem exigunt. Ut est Hemorrhagia (480) Inflammatio (501) Sorditas, quæ lenia abstergentia, & corrodentia. Hypersarcosis autem exigit Corrodentia adstringentia. Plura de his auxiliis tradentur in ulceribus.

De Vulneribus particularibus.

Arteriarum vulnus. 1229. Si instrumentum vulnerans fauciavit Arteriam, ut aperta sit, sanguis erumpit maximo impetu; aut brevi tempore implet cavitatem, in tunicam cellulosa effundens sanguinem facit Aneurysma spurium: non integre pertundens sæpe generat Aneurysma verum. Hujus vulneris præsentia, & curatio peti potest ex Aneurysmatis (655) descriptione. Promptum est auxilium, statim supra factum vulnus comprimere instrumento torquente arteriæ truncum; & dein ea adhibere, quæ in hæmorrhagiis (468) tradita sunt.

Venarum vulnera. 1230. Vulnera autem venarum, utpote minori impetu urgentium sanguinem, minus periculum portendunt, & earum hæmorrhagia facilius compesci potest, facta pressione sub plaga inflictâ, supra ramos venæ se in eum truncum exonerantes.

Tendinum. 1231. Si tendo transverse sit abscissus, nisi iterum consolidetur, membrum amittit motum, quem ex eo musculo habebat: ut partes hæc difficile consolidantes tamen uniantur, sequentia sunt observanda. 1. Jungendæ sunt abscissæ partes tendinis per futuram (1219) clavatam. 2. Superior pars tendinis calami scriptorii circiter latitudine supra alteram partem inferiorem eminere debet. 3. Acus infigenda ab externa parte superioris portionis minimi digiti latitudine a plaga; & ab interiore parte ad eandem distantiam in portione inferiore. 4. Cutis cum tendine simul consuenda. 5. Si retractus fuit tendo, cutis ad latus tendinis secundum longitudinem secanda, ut tendo adduci possit, nunquam vero secandum supra tendinem. 6. Extremitates

tendinis forcipeprehendenda, & adducenda, & tempore trajectionis cum acu ita retinenda. 7. Membrum ita flectendum, ut ille musculus maxime fit adductus. 8. In vetustiore vulnere ante injiciendam futuram parva portio ab utraque extremitate est abscindenda forfice. 9. Utenda acu curva non secante ad latera, & firmanda manubrio. 10. Post factam futuram pars est adducta, & quies admodum retinenda. 11. Sola balsamica nervina vulnere applicanda. 12. Si eo in loco relinquitur tuberculum, ut a ganglio, & pars satis extendi nequit, bonum.

1232. Nervorum autem vulnera omnium periculosissima, & difficillima: Nervorum nam si nervus sit abscissus, consolidari nequit, & perit istius partis actio. Punctura nisi Balsamicis (1233) tractetur sæpe Convulsiones inducit.

De Capitis Vulneribus.

1233. Capitis vulnera sola integumenta lædunt citius curantur, quam in locis aliis. Sunt autem, licet levia videantur, periculosiora ob adjectum Cerebrum, præprimis si factum sit vulnus per instrumentum obtusum, vel per validam vim. Sola integumenta esse læsa conjicimus 1. cognita levi causa; 2. cranii perpensa duritie in varia ætate; 3. figura vulneris; paucitate symptomatum; 4. visu; 5. tentamine per stylum. Si vero Cranium simul sit fractum, internæque partes læsæ, hoc supra (301) exposuimus.

De Pectoris Vulneribus.

1234. Si vulnus solas externas pectoris partes læserit; hoc speciale habet, quod sæpe faciat colligi sanguinem inter pleuram, & costas: faciatque in hoc loco *Emphysema*, seu *Empneumatosis*. Propterea vulnera talia non sunt claudenda turunda, valideque premenda ligaturis; sed raro deliganda, tegenda quadam membrana, ne intret aer tempore inspirationis; æger locandus, ut vulnus partem inferiorem habeat; caveat suctionem, & vociferationem.

1235. Vulnus non penetrare conjicimus. 1. Comparatione instrumenti ad magnitudinem vulneris. 2. Tentamine per stylum, vel candelam ceraceam. 3. Injectione aquæ tepidæ statim redeuntis. 4. Non intrante, vel exeunte aere cum sibilo inter respirandum. 5. Absentia symptomatum læsas partes internas indicantium. 6. Posito ægro in tali situ in quo accipiebat vulnus.

1236. Quæ autem vulnera usque ad internam lamellam pleuræ pertingunt, inter penetrantia censeri possunt, quoniam sæpe faciunt colligi sanguinem, vel aerem in sacco pleuræ dilatato. Hoc conjicimus auxiliis dictis (1235) & fortiori inspiratione, dum vulnus simul fuit clausum, facta, si cum expiratione exit aer, vel sanguis. Atque ex emphysemate compressili, & sonitum præbente ad tactum. Denique ex symptomatibus læsæ respirationis.

1237. Sanguis, vel aer ita in sacco dilatato hærens est auferendus, quod fit 1. posito ægro ut vulnus sit in parte inferiore. 2. Suctione antliæ in vulnus immissæ. 3. Suctione per cucurbitam, quæ ope antliæ aere privari potest. 4. Artificiali respiratione, dum nempe tempore fortioris inspirationis claudatur vulnus, & aperiatur in fortiori expiratione, quod sæpe est repetendum. Rara in tali vulnere fieri debet deligatio, & vulnus obtegendum, ne intret aer, membrana quadam.

1238. Vulnus autem in cavum pectoris penetrans tribus modis mala infert symptomata; 1. effusione sanguinis; 2. admissione aeris; 3. lesione partium internarum.

1239. Penetrare vulnus detegimus auxiliis dictis (1235) 1. Respiratio sensim fit difficilior, & tandem non fieri potest, nisi erecte sedeat æger. 2. De-

cubitus in dorsum dumtaxat commodus . 3. Facilius autem in latus vulneratum , quam oppositum . 4. Gravitatis sensus in pectore . 5. Sensus fluctuationis in pectore dum movetur corpus . 6. Corporis summa inducta subito debilitas cum pallore , & frigore . 7. Continuum incrementum symptomatum . 8. Parvus sanguinis effluxus pro vulneris magnitudine . 9. Introitus , vel exitus aeris , & sanguinis spumosi ex vulnere inter respirandum . 10. Immissio liquoris sine reditu . 11. Vulnus magnum respectu instrumenti vulnerantis .

Curatio.

1240. Sanguis , vel aer in cavo pectoris hærens , ut ex sacco pleuræ (1237) , est educendus . Si vero concretus est , primo debet dilui , & resolvi per *Injectionem* liquoris tepidi mollis , & solventis , qui dein cum effuso sanguine emittendus . Si vero angustior sit apertura , prudenter sectione dilatanda . Si vulnus sit ad superiorem pectoris partem , & sanguis dicto modo educi nequit , nova facienda est apertura per paracentesin (601) . *Pulmo* autem ex vulnere prominens , & læsus non est immittendus , sed cum vulnerum labiis ejus tentanda est consolidatio . Vulnus ipsum turunda filo alligata est apertum servandum , cavendus inter raram deligationem aeris introitus . Bibat interim æger aliquod *Apozema pectorale vulnerarium* . Si internæ partes simul sunt læsæ , iisdem apozematibus utendum , externa medicamenta nihil valent .

De Ventris Vulneribus .

Ventris vulnera.

1241. Ventris Vulnera triplicia sunt 1. non penetrantia ; 2. penetrantia ; 3. penetrantia , & simul lædientia viscera .

Non penetrantia.

1242. Non penetrare vulnus , auxiliis dictis (1235) investigamus ; tunc specialem non exigit curationem , nisi quod futura sicca (1214) vulneris labia sint adducenda , & locus firmandus splenio , & mantili , ne faciat herniam ventralem .

Penetrantia parva.

1243. Ea autem vulnera in ventris cavum penetrare , detegimus citatis auxiliis (1235) & exitu humoris ex cavo ventris . Hæc non tetigisse interna viscera , conjicimus ex symptomatum paucitate , reditu liquoris injecti non mutati . Hæc autem non penetrantia si non permittunt prolabi ventris contenta , & non admodum magna præcedente modo sunt deliganda , & immittendo turundam , extremo suo molli , & obtuso , quæ retinet plagam apertam , ut effusus in ventre sanguis evacuari possit . Turunda semper filo alliganda .

Latiora.

1244. Latiora autem vulnera , solis Emplastris tenacibus si clausa retineri non possunt , exigunt futuram cruentam , quam vocant *Gastrophiam* . Quæ fit duabus acubus uni filo annexis , unaquæque acus , quæ satis firma , curva , & ad utrumque latus secans , digito Operatoris abscondita , est imprimenda , a parte interna integumentorum ventris per peritonæum , musculos ventris , & integumenta communia , ut exeat externe ad distantiam pollicis ab ore vulneris : idem faciendum in opposito labio vulneris per alteram acum eidem filo annexam . In hac futura ulterius pergendum , ut in generali futura nodosa (1216) præceptum est . Si autem veremur nimiam distractionem , futura clavata (1219) institui potest , duabus acubus duplici filo instructis , dum simul sustentetur venter emplastris tenacibus , & mantili . In hoc vulnere , & futura observandum , ut ad partem inferiorem immittenda sit turunda brevis , mollis in extremo , filo alligata . Ceterum hic agendum , ut in pectoris penetrantibus vulneribus (1240) præceptum est . Optimum est ut æger post deligationem ita decumbat , ut vulnus sit in parte inferiore , præprimis inter innovationem .

Cum prolapso intestino.

1245. Si per vulnus hoc prolapsa sit intestini portio , ea statim refundenda . Sed si serius veniat Chirurgus inveniens intestinum ficcum , & frigidum , an-

ante repositionem ea pars fovenda, & calefacienda *fomento apto*, vel animali vivente per medium secto. Prominens autem pars *mortificata* in ventrem non est refundenda, sed utraque extremitas in parte vivente abscindenda, & cum vulnere integumentorum consuenda, & consolidanda; portio mortua *Mesenterii* liganda filo, quod ex vulnere propender. Si prolapsum *Intestinum* simul sit *vulneratum*, quod cognoscimus conspectu, & ex flaccida propendente parte, illa apertura calamo scriptorio latior si sit, cum apertura vulneris est consuenda: si vero per medium intestinum sit sectum, utraque extremitas vulnere integumentorum est consuenda per futuram nodosam. In repositione *intestinorum* semper observandum, ut ultima exiens pars primo refundatur, simulque cavendum, ne simul alia pars intestini exeat. Si vero intus latens intestinum sit *vulneratum*, quia mors certa est, satius erit querere partem intestini vulneratam, & ea dicto modo cum integumentis consuere, nunquam vero consuere intestina per futuram pellionum, quia intestina consuta non consolidantur.

1246. Si autem intestini prolapsa pars propter vulneris angustiam reponi non potest, vulnus prudenter dilatandum, si sit in parte inferiore ventris sursum versus, sed in parte superiore deorsum, cavendo lineam albam, arteriam, & venam sub musculo recto decurrentem. Remotis itaque intestinis, fomento molli munitis, manu ad oppositum latus vulneris ductis, immittat Chirurgus stilum sulcatum sub peritonæo, qui demonstrat viam sectioni, quæ fieri debet forfice, vel secante alio acuto instrumento; alii autem sine stilo per instrumentum falcatum intus secans, & apice obtuso munitum, hanc dilatationem faciunt. Si vero tanta sit vulneris angustia, ut falcatum instrumentum, vel stilus immitti non possit, remotis priori modo intestinis, primo prudenter integumenta, usque ad peritonæum iterata sectione sunt perscindenda, & dein prudenter peritoneum ipsum. Post factam dilatationem prolapsa intestina sunt reponenda. Si autem repositio a nimis tumentibus intestinis, vel per feces, vel per aerem, inhibeatur, fomento dicto (1245), blanda, compressione, vel, & tandem vulneris dilatatione repositio est facienda; numquam pars intestini prominens multis puncturis irritanda, ad emittendum aerem.

1247. Si Omentum ex vulnere propendeat humidum, calens & vividum est, istud statim in ventrem refundendum: si autem sit refrigeratum, & siccum, eodem fomento (1245) fovendum prius. Sed si sit lividum, nigrum, & mortificatum, pars prominens est amputanda: quia autem simul abscinduntur vasa, præstantius est omentum adhuc aliquomodo protrahere, ut vivens pars possit ligari; ea dein liganda transmissa acu duplici filo ceraceo instructa, quod filum, postquam aliquoties circumvixit omenti partem viventem, novo est colligendum, propendentibus extremis fili extra vulnus; dein pars mortua omenti est amputanda, & reliquum supra intestina est distribuendum. Post quintum, vel sextum diem tentandum num filum suppuratione sit solutum, & si fluctuat leniter est extrahendum: interim vulnus turunda apertum est servandum, quæ filo diversi coloris quam quo ligatum est omentum, est annectenda. Post educationem fili omenti, apertura est consolidanda.

1248. Si vero ex quovis vulnere ventris sanguis, aut quivis alius humor in cavum ventris sit affusus, is simili modo, ut ex pectore (1240) est educendus. Exprimitur autem ab ægro si conamen edit, ut alvum egerentes.

1249. Omnia vulnera in ventrem penetrantia non lædunt viscera, & mirum est intestina se tam facile subducere posse, ut raro perscindantur. Si autem quædam intus hærentia viscera sunt læsa, hoc detegimus, ex dolore, febre, inflammatione, anxietate, pallore corporis, syncope, sudore frigido, exitu cibi, chyli, excrementorum, urinæ, ex vulnere aperto. In his incerta

Quod veni
fundi ne-
quit.

Cum pro-
lapso o-
menti.

Humor in
cavo ven-
tris.

Cum vi-
scerum
læsione.

ta est curatio, sola benignitate naturæ conservantur.

Quæstio-
nes.

1250. An omnia symptomata mala post ventris vulnera nascuntur a visceribus læsis?

A vulneribus viscerum cessare & turbari functiones viscerum quæ dicuntur symptomata, naturale est. Sed etiam 1. mala fiunt symptomata defectu pressionis per musculos abdominis supra viscera. 2. Ingrediens aer; 3. effusi humores comprimentes, & putrescentes, alia anomala symptomata inferunt.

1251. Qualis Diæta vulneribus ventris propria?

Nullæ partes vulneratæ ab alimentis assumptis maxime agitantur, quam viscera ventris 1. quia ab assumptis maxime distenduntur. 2. Tunc magis agitantur quam alio tempore, 3. fæces relictæ, admodum vulneratis damnosæ. Quare cavendum ne alvus nimis sit profusa vel adstricta, vel corpus impleatur cibo.

1252. Quæ differentia statuenda inter puncturam & vulnus?

Utrumque fit ab instrumento duro acuto: sed punctura punctim infertur, non facit dehiscere labia, plus mali fieri solet ex retento humore quam effluente, sæpe exigit dilatationem, qualia in vulneribus latioribus non fiunt, vel fieri debent.

1253. Cur punctura tendinis & nervi periculosior solet esse quam harum partium vulnera?

Dum fit in his partibus punctura, plura solent mala fieri symptomata, quam ex latiori plaga, quare constat, dolorem & convulsionem non fieri per solutam unitatem, quæ facit ut tractionis potentia sustentetur a paucioribus fibris integris, quoniam tunc semper illa causa esset major. Sed quoniam in punctura inhibetur humoris effluxus, ille copia collectus premit, & stagnando corruptus acrior factus, istum majorem dolorem infert, atque capsulæ contractæ ab irritamento valide premunt contentos nervos.

C A P U T II.

De Excoriatione.

Defini-
tio.

1254. **E**X quacumque causa tam interna quam externa si solvantur vincula tenerrima, quibus cuticula cuti adhæret, ut superficies cutis epidermide privata habeatur nuda, talis morbus vocatur *Excoriatio*.

Causæ.

1255. Prout fit ex diversis causis ablatio Epidermidis, ita quoque varia accipit nomina, & diversam exigit curationem. Causæ hæc possunt referri; 1. ad attritum; 2. Corrosionem externam; 3. Corrosionem internam; 4. Mortificationem.

Attritus.

1256. Si corpus durum fortiter ad Cuticulam applicatam supra eam moveatur, quali modo fit in frictione, laboribus manuum, ambulatione, equitatu & similibus, proprie vocatur *Attritus*, & inter nates si fiat *Intertrigo*. Per frictionem hanc generatur calor major partis, rubedo, intumescencia, dolor, vesicularum elevatio, denique Cuticulæ integra separatio, cum lymphæ copiosioris transfudatione, & dolore magno ad contactum. Si continuetur illa causa, ipsa denique cutis deteritur, & Escharam contrahit. Cessante frictione manent tamen aliquamdiu hæc symptomata. Sed, nisi diutius continuetur causa, aut fiat in corpore morbofo, brevi tempore curatur. Natura tunc sibi relicta format crustam, sub qua renascitur sensim epidermis.

Curatio.

1257. Curatio hæc est vel præservatoria vel curatoria; nam si partis expectamus Detritum, illa pars est præmunienda oleoso & pingui molli. 2. Si vero continuatus Attritus produxerit rubedinem, dolorem, & tumorem, compescendus est nimis ille inductus motus similibus pinguibus refrigerantibus

bus anodynis, & si nimis urget, insuper *Cataplasma* vel *fotus laxans* applicari potest, ne pars nimis agitata inflammationem & escharam contrahat. 3. Si vesicula simul fuit excitata, ea est pertundenda, ut effundatur collectus humor, ne stagnando reddatur acris, relicta epidermide regente. 4. Sed si epidermis fuit ablata, quum cutis tunc ad quemcumque attractum vehementer doleat, pars illa *linimento molliissimo* supra *syndonem* extenso prius tegenda, & in innovatione relinquenda, supra quod dicta applicari possunt. 5. Vehementior autem attritus Escharam inferens, postquam per recensita sedatus est motus, Eschara est separanda per lenia *abstergentia*.

1258. Dum vero per acria applicata, uti sunt omnia Corrodentia & Vesicatoria, epidermis corrodendo fit ablata, Curatio a præcedente non differt, nisi quod pars ea primo fit abluenda *Lavamento molli*, quod omne tollit acre.

1259. Simili fere modo ab acri humore interno corroditur cuticula, & a subjecta cute separatur. 1. Si aliquod corpus in se contentum acrem humorem evacuare solet per cutim, impeditur exhalare per pinguia applicata, qualia corpora inveniuntur, quæ ad cuncta emplastra vel unguenta applicata, statim patiuntur partis colorem, rubedinem, pruritum, & dein pustulas & Excoriationes: statim hoc in casu tollendum est istud pingue, & pars abluenda *Lavamento adstringente antiseptico*. Si autem hi homines propter ulcera vel alios morbos medicamenta applicata gerere debent, ex Emplastris, Unguentis, talia sunt applicanda quæ *Excoriationem arcent*. 2. Si vero ex corpore fluentes humores; sive quod naturalia excrementa, fæces alvinæ, vel urina, nimis diu applicata hæserint, vel acriora fuerint: sive Ichor fluens ex ulcere, fistula, cancro, supra partem aliquam, pars talis corrosa est abluenda *lavamento antiseptico citato*, & dein debemus partem inungere, vel ad eam applicare *unguenta & emplastra antiseptica*. Eadem quoque valent ad muniendam partem, ne acri fluente corrodatur.

1260. Quæ vero in parte sphacelata fit Excoriatio, a præcedente curatione recedit; nam extincta vita partis validiora medicamenta exigit, ut constat ex sphaceli curatione (640). Sed si pars per combustionem & congelationem privetur epidermide, hoc infra tradetur.

C A P U T III.

De contusione.

1261. **S**I per instrumentum obtusum, vel corpus quoddam obtusum tam valide ad nostrum corpus applicatum; sive corpus in istud feratur, sive fiat compressura, sive ictu, quædam fibræ & vascula diffriantur, in parte molli, talis soluta unitas vocatur *Contusio*.

1262. Notabilis observatur differentia, si talis in minimis partibus duntaxat habeatur comminutio, vel si simul quædam partes integre separantur, nam tunc utplurimum ad vulnera refertur *Contusio*.

1263. Nulla fit *Contusio*, quin quædam vascula sanguinem continentia diffriantur, quæ sanguinem effundentia faciunt maculam lividam, quam vocant *Sugillationem* & *Ecchymosin*. Si sanguis manet resolutus sensimque dissipatur, livor sensim evanescere incipit, commutaturque in cinereum, dein flavum colorem, & ita sine integra disruptione partium evanescit. Si vero effusus sanguis concrevit & exsiccat, relinquit vesiculam lividam epidermide tectam, quæ dein magis ficcata a cute subjecta separatur, relinquens partem sanam. Quod raro nisi in parvis contusionibus. Nam Contusiones majores & profundiores sensim concepta putrilagine commutantur plerumque in *ulcus sordidum*.

Effectus
pro diver-
sitate par-
tium.

1264. Ut varii sunt in Vulneribus (1193) effectus ex partium diversitate, hoc quoque observatur in validioribus contusionibus, quare Lethalitas (1196.) æque ex Contusione quam vulnere est deponenda.

1. *Arteriæ ramus major contusus sæpe intulit Aneurysma.*
2. *Totum membrum valida contusione destructum, sæpe sphacelatum perit.*
3. *Glandula contusa plerumque indurefcit & fit scirrhusa vel cancrofa.*
4. *Ossium contusio plerumque commutatur in Cariem.*
5. *Musculorum valida contusio interdum facit Contracturam, & Indurationem.*
6. *Nervorum contusio vel inducit Stuporem, vel Paralysin, vel Dolorem intolerabilem.*
7. *Tendinum contusio sæpe facit Rigiditatem & Ganglion.*
8. *Viscerum Contusiones, pro functione varia viscerum, diversa symptomata inferunt, & non raro ita destruunt viscera, dein viscera sphacelo vel fordido ulcere correpta mortem inferunt, quam ob rem Ventris contusiones sæpe mortem intulere.*

Detectio.

1265. Partem aliquam Contusione esse destructam dignoscimus 1. Ex comparatione magnitudinis causæ ad partis firmitatem. 2. Ex partis mutatione si faciat tumorem lividum vel nigrum. 3. Ex dolore, stupore, gravitate, & immobilitate partis. 4. Ex sanguinis effusione per aures, nares, fauces, alvum, pudenda.

Curatio.

1266. Partis contusæ semper tentanda Resolutio, quæ si obtineri non possit, contusa pars ad Suppurationem est deducenda, sed in validissima contusione interdum cogimur partem amputare.

Resolutio.

1267. Ut pars contusa resolvatur, prævenienda est sanguinis effusi Coagulatio, & nimia fibrarum solutarum Accurtatio. Hoc obtinemus si servemus partem in modico calore, & applicemus medicamenta *Laxantia, humida, & pingua*. Si vero major observatur durities aut ad partes glandulosas, applicanda quæ magis *Resolvunt*. Et ut promptior resoluti humoris fiat Absorptio, conducit venam secare, atque dare *purgans antiphlogisticum*: multum quoque juvat partem mulcere seu leniter fricare. Abstineat se æger a carnis esu ob promptam putredinem, sed habeat pro victu olera, ut Endiviam, Acetosam, Scorzoneram, Chærefolium, Lactucam, Betam, Radicem Fœniculi, & similia, parva copia simul aliquoties de die.

Suppuratio.

1268. Contusio autem major si fit, & plura vascula disrupta quam ut sperare possimus resolutionem, statim applicanda sunt, quæ partem contusam cito commutant in purulentiam, ut sunt *Pus moventia*. Si autem pars quædam mortificata sit, ut Escharam faciat, hæc multis incisionibus est pertundenda, & partes scarificatæ *Lavamento* eluendæ, & applicanda ea, quæ pus movent. Si vero simul vehemens urget dolor, *Anodyna* sunt applicanda.

Mortificatio.

1269. Membrum autem ita contusum, ut conservandi spes nulla supersit, est amputandum (644). Tentando prius num non possit in suppurationem converti; si autem multa ossicula in pede vel manu fuere comminuta, præstantius valentibus viribus subire amputationem, quam post multas misérias toleratas, dum corpus fuit factum debile.

Questiones.

1270. Quæ fides habenda arcanis datis, ut est Lapillus cancerorum, Sanguis hircinus, Corallia rubra, Sperma ceri, Cerevisia Brunsvicensis?

Cuncta multis extolluntur encomiis, quia post hæc data feliciter sanata fuit contusio: sed quia contusio cadit in corpore sano, per se satis cito resolvitur, quæ resolutio non fit dictis assumtis. Si v. gr. Sanguis hircinus ficcatus & ita viribus privatus ad drachmam assumtus tantum præstaret, multo plus polliceri posset, si quis carnem hircinam cum multo sanguine ederet.

1271. An ad validas contusiones applicanda Defensiva adstringentia ad interceptiendum confluxum humorum?

Ita concipiebant Veteres inde nasci contusionis tumorem: sed quia pars contusa irritatur, & liber non est transfluxus humorum, in ea parte format tumorem: hinc si applicetur adstringens, accurtabuntur fibræ laceratæ magis, & coagulabitur effusus sanguis, adeo ut qui tumor ex arte tractatus fuisset resolutus, per hæc applicata sæpe convertatur in putrilaginem.

1272. An pressione corporis frigidi est cohibendus tumor ex contusione nascendus?

Nihil promptius est quam si puer cecidit in caput, ne nascatur tumor, cultrum vel aliquod corpus frigidum apprimere ad locum contusum, ut inhibeant tumorem. Sed nihil est quod majorem tumorem facit, nam non solum frigus accurtando fibras & coagulando sanguinem, effusi sanguinis resorptionem inhibet, verum etiam pressione suffocant exigua quæ superest circulationem.

1273. Cur ex Contusione ulcus sordidum?

Sive Contusio integram sive imperfectam solutionem faciat, modo deinceps formetur ulcus, istud propterea semper erit sordidum, quum margines partis contusæ consent vasis semilaceratis in se continentibus humores concretos, qui sordiditatem exhibent non facile separandam. (Conf. 1263.)

C A P U T IV.

De Combustione.

1274. **S**I per ignem actualem, lucentem in flamma, vel non lucentem in aqua, aliisque corporibus, quædam partes firmæ nostri corporis vel humores immutantur, talis mutatio vocatur *Combustio*. Definitio.

1275. Talis actio ignis applicata ad partem mollem animalis mortui corporis 1. istam partem accurtare & corrugare facit, & vascula constringit: tunc talis pars tensa facile rumpitur; sed malaxata humido & pingui in pristinum statum redigi potest. 2. Validior ignis actio, relinquit partem duriores & contractam, non facile relaxandam. 3. Si adhuc validior fiat, magis contracta & dura invenitur pars & multis rimis disrupta. 4. Sed validissimus ignis gradus totam partem destruit & in massam confusam convertit. Effectus in solidis mortuis.

1276. Quum duplex genus humorum contineatur in cadavere, coagulabilis scilicet & non coagulabilis, effectus in his differunt. Lympha enim & pinguedo levi gradu ignis liquefacta, non multum mutantur, sed per summum gradum corrumpuntur. Altera autem pars 1. levem inducit sed iterum solubilem *Coagulationem*. 2. Inducta coagulatio non nisi longo tempore solvitur. 3. Inducta coagulatio in bonum humorem resolvi nequit. 4. Si pergit vehementior gradus, is primo coagulat, dein coagulatum destruit in massam combustam, seu ignis actione destructam. In Liquidis.

1277. Quatuor isti ignis gradus ad nostrum corpus applicati similia in partibus firmis & fluentibus faciunt; sed præterea ex vitæ actione quædam alia accedunt, quæ in quatuor his gradibus sunt enumeranda cum adjecta curatione. In viventibus.

1278. Primus gradus in viventibus producit dolorem, colorem & rubedinem, quæ brevi tempore tolluntur applicatione pinguis & humidi cum modico calore. A Gradus primo.

1279. Major autem ignis gradus, vel diutius continuatus, majorem dolorem, calorem, & rubedinem inducit, simulque elevatur vesicula latice plena. Eadem sunt applicanda, quæ in gradu primo sed vesicula elevata est. A Gradus secundo.

pertundenda, relicta epidermide. Si vero Epidermis simul fuit ablata, supra partem denudatam prius applicanda carbasus molli linimento obducta ad evitandum attactum. Si vero simul impressa sunt nigra stigmata a Pulvere pyrio, illa statim eluenda blande per Lavamentum molle abstergens. Si vero factis elui non potest, applicanda sunt parva Emplastra vesicatoria, quæ magnitudini stigmatum respondeant, ut eliciatur macula nigra: reliqua pars superius recensitis tegenda. Quum nimis vehemens urgeat dolor, ex generalibus allegatis applicanda Anodyna.

A Gradu
tertio.

1280. Si vero vehementior ignis actio destruxerit cutim, firmabitur statim ulcus sordidum, & admodum dolens, cum marginibus rubris dolentibus, & contractis. Statim eadem ut in gradu secundo applicanda medicamenta. Post inductam laxitatem solitam marginibus partis combustæ, ulcus id sordidum est abstergendum, sed lenioribus abstergentibus, quam in aliis ulceribus adhiberi solent.

A Gradu
quarto.

1281. Vehemens autem ignis gradus destruens totam cutim, & sæpe etiam subjectam carnem, coagulans sanguinem, exprimens, quod coagulari nequit, unico momento partem viventem in Escharam mortuam convertit. Statim non est tentanda Escharæ separatio, sed pars fovenda præcedentibus, quibus sæpe margines combustæ servantur, quæ sibi relicte in Escharam quoque fuissent conversæ. Quare post biduum, si invenimus Escharam ea est scari-
ficanda, & tractanda, ut monuimus (642), sed Leniora, & minus adstringentia adhibenda.

Questio.

1282. An recte faciunt, qui Adstringentibus, vel acribus, vel actu frigidis conantur temperare combustionis ardorem, & dolorem?

Ad temperandum dolorem combustionis nihil promptius est, quam applicare atramentum, vel emplastrum aliquod adstringens, quod vel Defensivum, vel Adustum vocant. Talia equidem quia augent contractilitatem fibrarum, & coagulant humorem, semper augent combustionis mala, etiam si in principio videantur lenire dolorem. Sed mirandum est toties applicari saponem nigrum, & alia acria, quum hæc augeant dolorem, calorem, & maiorem destructionem faciant. Nihil damnosum est, quam actuale frigus, quod statim leniter combustos humores ita condensat, ut deinceps nunquam solvantur. Miror tamen apud probatos Medicos Spiritum vini, vel & Camphoratum, atque oleum Terebinthinæ applicata inveniri.

C A P U T V.

De Congelatione.

Definitio. 1283. **S**I per frigus externum alicujus partis viventis motus vitalis extinguatur, & humores in tali parte concresecunt, talis pars dicitur Congelata.

Proprie-
tates ge-
lacionis.

1284. Humores aquosi ut & sanguis a frigore glaciali 1. magis expanduntur, ut vasa quibus continebantur diffringant, & glacies aquæ fluenti supernatet. 2. Amittunt non solum fluorem, sed veluti in chrysallos oblongas commutantur. 3. Partes gelu concretæ tarde solvuntur in paulo majore calore, quam qui congelare permittit. 4. Humores præparati ex variis partibus constantes, si post congelationem iterum solvuntur non servant eandem indolem. 5. Non omnes partes gelu in tali humore unitæ a calore subsequente solvuntur. 6. Quo majore calore regelantur humores: eo magis destruitur naturalis indoles, & eo magis diffinguntur vasa, quibus continentur hi humores.

Congela-
tionis
species.

1285. Congelatio commode ad duas species referri potest, quarum prima in corpore vivente etiam generatur a frigore minore, quam quod aquam
in

in glaciem convertit. Altera autem species a majori gradu frigoris, quod frigus statim extinguit vitam istius partis, & humores in glaciem convertit.

1286. Prima species vocari potest *Pernio*, seu *Cheimethlon*, in quo plerumque a minori frigoris gradu, quam qui format glaciem, in partibus extremis, & aeri nudo expositis formantur tubercula dura, in majore calore admodum prurientia, sensim cum continuato frigore facta majora, & dolentia, primo rubentia, & dein livescientia. Ut evitetur *Pernio*, egregium est partes istas magis gerere tectas, aut tegere *Emplastro*, vel *Linimento calefaciente*, quibus præsentes *Perniunculi* curantur, & instante frigidiora tempestate præveniuntur. Tandem perseverante frigore sensim totum membrum tumere incipit, livescere, & frigesce ad attactum, & admodum dolere in calore, & cuticula separatur a subjecta cute, quæ exhibet massam sordidam, lividam, ulcerosam, frigidam, tamdiu durantem ac durat frigus, imo usque in æstatem. Ita factum ulcus ex frigore ante dictis tegendum, & *Absstergentibus calefacientibus* depurandum, bene muniendum contra externum frigus. Si vero ob nimiam aeris inclementiam, vel debilitatem partium non resolvitur *Pernio* dictis auxiliis, pars illa fovenda *Cataplasmate*, & *Fomento calefaciente* calido conservato.

1287. Si vero per frigus glaciale pars combusta sit, cavendum ne statim exponatur calori, cito enim destruetur, sed pars fricanda est nive, vel aqua frigida, donec sensus redeat parti. Si gelu non admodum alte penetravit, neque minus diu duravit, sæpe redit pars sine ulla labe ad perfectam sanitatem. Si autem tunc remanet pars quædam mortua, illa *Eschara* est separanda medicamentis in *Pernione* citatis. Hoc quoque faciendum etiam si totum membrum gelu sit mortificatum, nisi quod interdum cogamur amputare partem. Quando satis magna pars gelu combusta fuerit, vel & totus homo, postquam præcedente modo vita fuit restituta, quædam medicamenta *Calefacientia*, sunt danda, ut præparentur iterum humores, & expellantur corrupti.

1288. Cur omnibus hominibus in eodem aere degentibus non æque frequentes *Perniones*? Quæstiones.

Invenimus pueros, feminas, & quosdam homines, quam primum paulo major sit aeris frigiditas, statim vexari *Pernionibus*, alios autem ne quidem in sævissima hieme: quare causa non latitat in aeris frigiditate, sed in corporibus diversis: quorum enim corporum, vel eorum partium facilius per frigus extinguitur motus vitalis, ex partes facilius *pernionibus* corripuntur. Quare monemur applicatis calefacientibus, sed non corrodentibus prævenire *Perniones*.

1289. Cur *Pernio* prurit, & dolet in calore?

Quum humores concreti in *Pernione* hærentes, & circulationi inepti a calore in motum adigantur, primo leniter distendendo, & irritando vasa pruritum inferunt; sed magis agitati tantum distendunt vasa, ut faciant dolorem, imo destructionem partis. Quare cavendum ne *pernio* nimis cito calore, vel calefacientibus agitetur.

C A P U T VI.

De Fissuris.

1290. **S**I in cute externa, papillis mammarum, ano, labiis, & aliis partibus fiant rimæ oblongæ, quæ dicuntur *Rhagades*, ac si essent a causa vulnerante factæ, sponte sua, quod partes illæ molles minus sequaces sint, talis soluta unitas vocatur *Fissura*. Quæ autem fissuræ fiunt in ossibus speciali titulo (256) pertractantur. Definitio.

Cause.

1291. Generantur fissuræ 1. Defectu pinguedinis, ut in frequenti absterfione, & lotione partium, Lue Venerea, Impetigine, Lepra, Scabie. 2. Aere frigidior, & ficcior omnem humiditatem tollente. Quando itaque cutis ita facta rigida, & arida movetur, facile rimam contrahit.

Curatio.

1292. Quæ fissuræ oriuntur a causis internis non perfunantur, nisi curato illo morbo; sed si fiant defectu pinguedinis, aut humiditatis per aerem ficcior, & frigidior, vel frequentior absterfione, illa pars est primo depuranda. *Lotione molli abstergente*, dein pars inungenda. *Linimento molli*. Eodem linimento, vel quodam *Emplastro molli consolidante*, pars servanda testata. Sed si fiat ex scabie, impetigine, vel Venerea Lue, adhibenda sunt *Linimenta*, & *Lavamenta Mercurialia*. Sed si mammarum papillæ in lactantibus fissuris vexantur, *molli*, & *tuta* applicanda, quæ ab infante deglutiri possunt.

C A P U T VII.

De Ulceribus.

Definitio.

1293. **S**oluta unitas in parte molli nostri corporis, cum quadam deperdita substantia, ab interna corrodente, vel consumente causa producta vocatur *Ulcus*. Ita etiam ulcera dicuntur, quæ relinquuntur post vulnera, Combustiones, Contusiones, Congelationes, Excoriationes, quamvis a causa externa fuere nata.

Differen-

tia a con-

similibus,

morbis.

1294. Ulcera a Vulneribus, contusionibus &c. sola vetustate differunt. Sed modo apertura partis amissæ sit satis magna, five contineatur in ea cavitate Pus, Ichor, sordes, caro spongiosa, crusta, nomen tamen ulceris servat. Si vero apertura sit angusta, & descendat profunde inter partes molles, frequentius vocatur *Fistula*. Sed si sub angusta apertura magna invenitur cavitas plerumque pure plena, tunc vocatur *Sinus purulentus* (564). Quamdiu externe nulla est apertura etiam si intus sit cavitas ampla pure plena, non vocatur *ulcus*, sed *Abscessus*.

Genera.

1295. Ad Prognosin, & indicationem curativam formandam juvat Ulcera in sua genera distinguere. 1. Recentia, vel vetusta. 2. Magna vel parva. 3. Plana, profunda, rotunda, angulosa. 4. Benigna, maligna. 5. Purulenta saniosa, sordida, putrida, Cacoethes, Hyperfarcotica, sicca, rheumatica &c. 6. Variis in locis corporis, quia loca hæc sæpe specialia medicamina exigunt. 7. Denique pro diversitate symptomatum, quæ ulceribus junguntur, mutatur prognosis, & curatio. 8. Ut & causæ variæ ulcera producentes.

Prognosis.

mala.

1296. Multæ sunt regulæ generales malam prognosin in ulceribus præbentes. 1. Ulcera in corpore cacoehymico, hydropico, valetudinario. 2. Ad loca ubi multi confluunt humores, ut ad pudenda, anum, articulos, os, nares, oculos. 3. Ad partes nervosas, tendinem, articulos, ligamenta. 4. Circa vasa majora, arteriam, venam, vel nervum. 5. Penetrantia in quandam cavitatem. 6. In loco, ad quem non satis commode medicamenta ad moveri possunt. 7. In locis, quæ aeri sunt exposita, ut cava narium, fauces, palatum, pulmones. 8. In parte glandulosa, vel parte acuto sensu prædita. 9. Ulcera profunda, vetusta, sordida, circularia. 10. Ex metastasi nata, vel quæ morbosum humorem evacuant ex toto corpore, ut in menibus, hæmorrhoidibus suppressis. 11. Supra tibiam, ad malleolos, ubi varia sit cutis distractio. 12. Quorum facta cicatrix secedit, aut quæ recrudescent. 13. Quorum color, pallidus, lividus, niger. 14. Fundentia Ichorem foetidum, specillum, vel plumaceolam applicatam tingentem, 15. quorum oræ callosæ sunt. 16. Ad attactum admodum dolentia. 17. Cum duritie, ossis carie, vel alio malo symptomate juncta. 18. Admodum sicca in periculose decumbentibus mortem præfigere solent.

1297. Si recensita mala absint, sed ulcus invenitur impletum Pure albo, *Bona.* puro, subpingui, æquali, non mali odoris, & copia mediocri, nec nimis tenui, aut spisso, tale ulcus citam sanationem promittit.

1298. In simplicis ulceris curatione aliud nihil requiritur, quam ut aper- *Curatio.* tura impleatur firma carne, quæ dein cicatrice est obducenda.

1299. Quæ medicamenta applicata vel & interne data faciunt, ut ulcus *Sarcotica.* citius, & firmiore carne impleatur, huc pertinent; sed quoniam ulcera varias occupant partes, *Sarcotica* quoque in forma varia esse debent, paulo magis, minusque adstringentia, prout laxiorem, vel strictiorem detegimus carnem. Multum juvant cita deligatio, ut arceatur aer a nudo ulcere; rarior quam fieri solet innovatio; non nimis accurata puris absterfio, ne lædantur tenella vascula; impletio æqualis per linteum carptum; modica sustentatio partis per fascias.

1300. Si innata caro ad debitam altitudinem pervenerit, medicamentis *Cicatri-* paulo magis adstringentibus inducenda est cicatrix, qualia dicuntur *Cica-* *zantia.* *trizantia*, quorum multa quoque recensita sunt in sarcoticis.

1301. Quum variæ ulcerum inveniantur species, quæ specialem curatio- *Purulen-* nem exigunt, ex his præcipuas delibabimus. Inter has simplicissimum est, *tum.* quod sine corrosione magnam puris copiam fundit, inde *Purulentum* dictum. Hoc curandum est medicamentis *pus cohibentibus*. Et quoniam hæc tam interna, quam externa habentur, varia genera medicamentorum postulant.

1302. Quando ex ulcere loco puris effluit humor tenuis, rodens, plerum- *Ichoro-* que foetens, utplurimum flavescentis coloris, vel & lividi, aut nigri, tale *sum.* ulcus vocatur *Ichorosum*, plerumque habens subiectum os cariosum, vel carcinoma latens, vel latentem alicubi finum, qui tamdiu retinet pus, donec per supervenientem putredinem convertatur in Ichorem. Quare talia ulcera nunquam sanantur, nisi putredo totius corporis emendetur, & præveniatur puris illa corruptio. Itaque applicanda, & ulceri indenda medicamenta, atque ulcus tale abluendum *antisepticiis*: nam cohibendo effluxum exasperabitur malum.

1303. Si vero ex ulcere continuo stillat humor tenuis, aquosus, pelluci- *Catarrho-* dus, acris, ab copioso illo effluxu vocatur ulcus *sum, seu* Catarrhosum, & Rheuma- *Rheuma-* ticum, plerumque est talis humor tenuis in toto corpore natus, qui ad ul- *ticum.* cus deponitur; rarum est si ex vase lymphatico rupto tale fit stillicidium. Quare ad ulcus applicanda *adstringentia absorbentia*, & tentanda ductio huius lymphæ per alvum, urinam, vel cutim *Purgantibus Diureticis*, atque *Sudoriferis*, ut pars ea liberetur a confluxu: multum sæpe juvat liquorem illum intercipere fonticulo.

1304. Interdum ex ulcere circa articulos, & tendines magna copia liquo- *Synovia.* ris spissioris instar albuminis ovi effluit, quale ulcus vocatur *Synovia*. Videtur gelatina, vel mucilago lubricans tendines, & articulos per ulcus evacuari, quam ob rem facit membri exarescentiam, & rigiditatem. Difficulter ad curationem deducitur, quum perpetuam scaturiginem habeat, & illa gelatina diutius stagnans liquefcens abeat in Ichorem, quo corroduntur adjacentes partes, quæ postea inter se concrefcunt. Indenda sunt, & applicanda *Nervina Consolidantia*.

1305. Interdum tota ulceris cavitas impletur materia tenaci glutinosa, *Ulcus for-* quæ tam firmiter lateribus, & fundo ulceris adhæret, ut nec abluendo, nec *didum.* abstergendo auferri possit; hæc facit, ut tale *ulcus sordidum* vocetur. Hoc glutinosum tenax interdum in finibus vasculorum superficiei ulceris subsistens non potest tolli, nisi simul quædam portio de cute, vel carne auferatur. Quod si in sordibus his quædam simul habetur acrimonia corrosiva, late depascendo admodum auget ulceris magnitudinem. Quoniam præsentem illa sorditate ulcus, neque carnem generat, neque ad cicatricem deduci potest,

test, istæ sordes omnino sunt abstergendæ, primo *Abstergentibus* mitioribus, dein si his non cedunt acrioribus; & quando his ne quidem auscultant, ad *Corrodentia* deveniendum. Si vero sordes nimis crassæ sunt, ut præscindi possint, juvat sordes tractare ac si esset *Eschara*. Depuratum dein ulcus *Sarcoticis* implendum, quæ aliquomodo sunt simul abstergentia.

Ulcus putridum.

1306. Ex fœtore cadaveroso spirante ex ulcere vocant tale *Ulcus putridum*, exhibens oleum putredine corruptum cum sale alcalino volatili. Quamdiu talis adest putredo, ulcus consolidari nequit, quum affluentes humores, & tenella vascula in putrilaginem similem convertantur. Horum ulcerum tria genera inveniuntur, quæ specialia medicamenta exigunt.

Putredo calida.

1307. Si enim ex ulcere fluit humor tenuis, rodens calorem, & pruritum cum rubedine inferens, illa *putredo calida* vocari potest, & exigit medicamenta *antiseptica*, *refrigerantia*, *adstringentia*.

Putredo frigida.

1308. Sed si fœtens effluens humor simul inducit partis refrigerationem cum pallore, adhibenda sunt *antiseptica calefacientia*, quæ majorem motum inferunt.

Putredo sordida.

1309. Sed si cum putredine illa, magna copia sordium adfit, simul videndum num vergat magis ad putredinem calidam, vel frigidam, ut ita eligantur medicamenta *Abstergentia frigida*, vel *Calida antiseptica*. In tali sorditate sæpe cogimur applicare *Corrodentia*, ut in ulcere sordido (1305) monuimus.

Malignum ulcus.

1310. *Ulcus malignum*, quod vocant *Cacoethes*, denotat omne genus ulceris, quod vix non vel difficulter sanari potest, respuit omnia probata medicamina, recrudescit, multa mala, & anomala symptomata infert, unde etiam dicuntur *Pertinacia*, *Contumacia*, *Virulenta*.

Corrodens.

1311. Si effluens ichor tantam possidet acrimoniam, ut partes circumjacentes consumantur, sensimque fiat ulcus latius, hoc vocant *Corrodens*, vel *Comedens*, aut *Depascens*. Cutim præcipue corrodens vocant *Ambulativum*. Sed quod etiam subjacentem carnem consumit dicitur *Phagedana*, *Nome*, *Lupus*, præprimis si ad tibiae hæret: sed nares occupans sæpius vocatur *Noli me tangere*; in ore vocatur *Cancer aquosus*.

Cancrosum.

1312. Si vero ulcus habeat labia retorrida, livida, tumentia, vasis, & tuberculis lividis stipata, ad quævis medicamenta se exasperans, *Cancrosum* vocant ulcus. Et præter annumerata multa finxerunt Veteres nomina, ut malignitatem, corrosionem, & difficultatem curationis exprimerent. Sed pauca hæc sufficere posse ad Curationem existimo.

Curatio.

1313. Hæc ulcera maligna si præcedente methodo curari non possunt, tentanda est curatio *Mercurialibus*, *Decoctis sudoriferis*, & *alvi ductione* semel, aut bis in septimana. Sed si ulcus sit factum *Cancrosum* omnem medelam respuens, curatio palliativa, est instituenda, abluendo partem *lavamento molli antiseptico*, ut liberetur ab acrimonia rodente, & applicando *absorbentia antiseptica*. Si vero nimis urget dolor, sæpe debemus applicare, & ingerere *Anodynum*, ut ulcus tolerari possit.

Hypersarcoticum.

1314. Si ex ulceris fundo, vel ad margines, excrescat massa rubra fungosa, ad contactum admodum dolens, facile fundens sanguinem, vocatur *Caro luxuriosa*, & tale ulcus vocant *Hypersarcoticum*. Raro ad ungues habetur ulcus, quin talis massa excrescat, aut si subsit ossis caries.

Curatio.

1315. In locis, & ulceribus, in quibus expectamus talem excrescentiam, debemus per plumaceolas ficcas, vel *pulveres*, aut *lavamenta antiseptica* prævenire hanc luxuriosam carnem, cavendo omnem applicationem pinguium. Si vero his coercere non possumus incrementum, similia sunt adhibenda, sed *magis corrosiva*, quibus præsens sæpe supprimitur. Si autem ad magnam molem increvit, & his supprimi non possit, tota moles, vel est abscindenda, vel ligando tollenda, in quo casu applicanda *styptica* ad compescendam hæmorrhagiam.

1316. Cur ulcera cum labiis duris curatu difficiliora?

Indurata labia in se continent humorem in pus non resolubilem, sed qui stagnando liquefcens præbet ichorem rodentem, quo potius consumitur caro. Unde optimi Chirurgi monent callosa labia esse tollenda, si velimus ad curationem deducere ulcus.

1317. Cur ulcera circa articulos difficulter sanantur?

Circa articulos varia habetur fibrarum distractio, qua sæpe tenella vascula concreta disrumpuntur; atque non raro ex cavo articuli, vel vaginistendinum, suppeditatur humor consolidationem impediens.

1318. Cur ulcera vetusta, rheumatica, sanata, vel recrudescunt, vel peiores morbos inferunt?

Talia ulcera rheumatica non solum exonerant alienum humorem in ulcere ipso confectum, sed & serviunt pro artificiali emunctorio totius corporis. Si ergo sanantur, humor morbosus, hic solitus evacuari, collectus erumpit sanatum ulcus; vel si hoc facere nequit, non raro ad alias partes magis principes fertur, ubi peiores morbos infert.

C A P U T V I I I .

De Fistula.

1319. **U**lcus vetustum, profunde penetrans inter partes molles, figuræ oblongæ instar cannulæ, cujus latera pellicula, vel tenaci muco, vel callo obsessa non coalescunt, fundens majorem copiam puris, vel ichoris, quam in tam parva cavitate potuisset confici, vocatur *Fistula*.

1320. Quum omnis fistula angustum habeat orificium, vel multos cuniculos, ejus differentia est investiganda stylo, cathetere flexili, candela ceracea, injectione liquoris, & artificiali expressione puris, vel injecti liquoris.

1321. His auxiliis detegimus, num fistula 1. rectam, obliquam, flexuosam, vel quamcumque aliam sequatur viam. 2. Num unum pluresque cuniculos habeat. 3. Si immisso stylo detegimus corpus durum, sed æquale, judicamus pertingere ad os periosteo adhuc tectum. 4. Si vero id durum simul detegitur asperum, & inæquale, designat os subjectum esse cariosum, quod ulterius ex cariei (210) signis confirmatur. 5. Sed ad extremum styli corpus molle detectum non admodum dolens, judicamus fistulam definere in partem carnosam. 6. Sed si tunc ex tali fistula major copia puris, aut ichoris exit, quam fieri potest pro ratione magnitudinis, sentiendum est, vel plures esse cuniculos, vel latitare finem. 7. Si vero stylo tangamus corpus molle, quod tactu magnum dolorem, & veluti horrorem inducit, judicandum est tangi nervum, vel tendinem: ex tali tunc fistula fluere solet liquor gelatinosus instar albuminis ovi.

1322. Fistula resens; in carnem definens; cruentas, & non admodum tumentes habens oras; in corpore ceteroquin sano; ad cujus fundum pervenire possumus; cujus cavitas spleniis, & fasciis potest comprimi, facilem curationem promittit.

1323. Sed fistula vetusta; multum ichoris fundens; cum calosis oris; in tendinem, nervum, vel os definens; ex cavitate corporis, vel articuli principium habens, vel ex intestino recto; in loco ubi comprimi non potest; ad tactum dolens; magnum foetorem spirans, difficultatem curationis promittit.

1324. Fistula benigna (1322) eandem cum ulcere exigit curationem, nisi quod fistulæ indenda sint medicamenta. Quare statim applicanda, & indenda *Consolidantia*. Si vero latera aliquo tenaci muco, vel sorditate obsessa sunt,

Quæstiones.

Detectio.

Differentia.

Præsumptum bonum.

Malum.

Curatio fistulæ simplicis.

sunt, eligenda sunt quæ magis *abstergunt*. Quæ induntur turundæ sensim sunt minores faciendæ, ut concédatur coalescentia.

Callosæ.

1325. Si vero latera fistulæ, vel quod tunica alicujus vasis sit relicta; vel quod tenax gluten lateribus nimis adhæreat; vel quod fluens liquor per fistulam latera in speciem Escharæ callosæ convertat; impedianur consolidari, id alienum, si *abscindi* possit, forcipe est tollendum: vel applicandum est *Corrodens*. Hoc repetendum, donec pura habeantur latera, & dein antecedentibus *Abstergentibus*, & *Consolidantibus* (1324) curanda fistula.

Profundioris.

1326. Si vero admodum profunda sit fistula, interna cavitas est depuranda *lavamento abstergente* injecto: aliquid autem de ultima injectione relinquendum in cavo fistulæ, & tum insuper formanda est *Turunda* aperturæ magnitudine respondens, quæ est immittenda, & ope styli rudenda usque ad fundum: quod singulis deligationibus est reperendum.

Angustioris.

1327. Si autem orificium fistulæ nimis sit angustum, quam ut curationem possimus sperare, istud est 1. dilatandum *Turunda* compressa sponte tumente. 2. Si autem tali modo non sanatur, fistula est perscindenda usque ad fundum, si locus *Sectionem* permittit, immittendo conductorem crenatum per orificium fistulæ, qui scalpello, vel vossellæ monstrat viam. Sed in intestino recto, si pateat *fistula Ani*, per fistulam immittendum instrumentum secans falcatum cujus apex globulo est munitus, qui globulus ponendus supra indicem digitum alterius manus in ano immisum, atque ita unica sectione portio fistulæ, & intestini recti inter falcatum secans, & digitum in ano immisum, est perscindenda, dein *abstergentibus* *consolidantibus* recensitis (1324) fistula curanda. 3. Qui autem metuunt ferrum, aut si secari non facile potest, mittenda est acus plumbea admodum flexilis, filo tenaci cera obducto munita, in fistulam, ut digito alterius manus in intestino recto immisso tangatur, eo dein digito flectatur acus, ut per anum redeat: pars tunc per filum intercepta sensim fortius stringenda, ut denique filum excidat, relicta apertura, quæ dein præcedenti modo est curanda.

Cum offis carie.

1328. Si vero ad fundum fistulæ hæret *Caries* (208), quam cognoscimus x signis (210) fistulæ junctis; antequam tentatur fistulæ consolidatio, *Caries* est curanda recensito modo (211): quoniam coalita fistula aliter recrudescet. In tali fistula multum juvat, indere *Turundas* (1326) recensitas, aut immittere *pulveres siccos*.

Interna medicamenta.

1329. Si vero solis externis medicamentis non facile obtinetur curatio, vel si in partibus interioribus habeantur fistulæ, medicamenta interna, vel *Abstergentia*, vel *Consolidantia* simul sunt propinanda: semel in septimana alvus laxanda *mercuriali purgante*.

Quæstio.

1330. Cur fistula frequentior circa articulos, anum, & carunculam lachrymalem?

Quoniam ibidem sunt cavitates naturales pro scaturigine fistulæ; & confluunt excretorii humores.

L I B E R VIII.

C A P U T I.

De Pruritu.

1331. **A**ltera classis morborum in Cute (1187) aliquam inferens mutationem continet *Pruritus*, ut mutationem inductam in *Tactu*. Hujus definitio data est (1164).

A levi tactu.

1332. Multæ autem sunt causæ *Pruritus* inferentes, inter quas notissima est,

est, quæ fit per levem attactum pilorum, plumarum, muscarum, pulicum, pediculorum, & aliorum insectorum, quæ papillas tactus leviter movent. Ex his constat ad Pruritus inferendum tantum requiri, ut Papillæ tactus leviter moveantur. Unde docemur internas latentes causas etiam posse tali modo inferre pruritus. Hujus nulla requiritur curatio, quum sponte cesset ablata titillatione.

1333. Quædam vero applicata, vel cuti impressa diuturniorem pruritus faciunt; unde patet solum hic non esse factum attactum, sed vel læsionem, vel impressum esse liquorem pruritus facientem, ut in applicatione *Aluminis plumosi*, *Urticarum*, *Catharidum*, aut ictu *muscarum*, *apum*, *cephenum*. In his ut plurimum sufficit partem abluere, ut tollatur acre impressum, vel auferatur aculeus relictus: si autem non cessat, applicandum est aliquod *antisepticum refrigerans*, quod compescit motum majorem, calorem, rubedinem, & pruritus.

1334. Pars sensibilis modice tensa, vel pressa pruritus facit: uti in dentientibus si dens sit erupturus: in instante hæmorrhagia narium ab impetu, vel copia majore: in calculosis pudendorum pruritus si calculus vexat vesicam: pars quæcumque fortius ligata si resolvitur: aut si frigore glaciali fuit constricta, & regelare incipit, quum novus accedens sanguis vasa dilatet.

1335. Frequentissima causa interna est perspiratio prohibita, dum humor ille subsistens in cute titillat. Inde applicata pingua oleosa, & emplastica pruritus inferunt, ut & aer, vel aura frigidiuscula, præprimis in corporibus biliosis, aut quibus materia perspirans est acrior. In his si pingua fuerit applicata, pars est abluenda *abstergente*. Sed si per aerem frigidior pro- hibitum fuit exhalare perspirabile, dandum est *Diaphoreticum*.

1336. Quum Cutis sub forma sudoris, vel perspirabilis materiæ sæpe evacuet humores acres in corpore natos, qui varii sunt, admodum differens est curatio: ex his igitur præcipuas species delibabimus. 1. Si ex alvo constipata acris humor ad cutim delatus pruritus infert diuturnum, alvus laxanda *purgante*. 2. Sed acris materia ulceris suppressi ad cutim delata ulterius est *Sudoriferis* expellenda, & si non cessat ulcus est renovandum. 3. Qui morbi criticam materiem ad cutim pellendo evacuant, uti circa finem *febris*, *podagræ*, *febris scarlatinae*, *miliaris*, & *morbilorum*, nullam exigunt curationem, sed *Variolæ* si nimium pruritus inferunt, frequenti ablutione *abstergentis* (1235) temperari potest. 4. Humor tenuis acer calidus *Biliosus*, uti in robustis, & juvenibus, in poris cutaneis subsistens temperatur sanguinis missione, & *purgante refrigerante*. 5. Acrimonia autem *Acida* in pueris frequens pruritus inferens *antacidis* est extinguenda, ut & ille pruritus, qui post abusum fructuum horæorum oritur. 6. In acrimonia autem *Scabiosa*, & in pruritu pertinacissimo juvat aliis medicamentis admiscere *Mercurialia*. 7. Debilitatorum scorbuticorum, & senum pruritus, quod humores sponte corrupti ad cutim delati pruritus inferant, curandus *roborantibus*, & *Diaphoreticis antiscorbuticis*. 8. Pruritus autem ab ichore fluente ex ulcere, fistula, vel cancro exigit *antiseptica*.

1337. Ex dictis concludendum. 1. Causam pruritus tantum differre a causa doloris, magnitudine. 2. Internas causas pruritus inferentes eodem modo ut externas levi applicatione pruritus facere. 3. Pruritus remanentem post urticarum attactum indicare, vel aliquid in cute mansisse, vel læsionem esse factam. 4. Homines, quorum materia perspirabilis est acris, a vento frigido, & applicatione pinguium facile pruritus corripitur. 5. Puerorum pruritus generari plerumque ex acido, sed robustorum potius ex ichoroso. 6. Senum pruritus difficulter curari.

C A P U T II.

De Aspredine.

Definitio. 1338. **S**I cutis æqualis superficies ab aliqua causa reddatur inæqualis, quod squamulæ epidermidis elevatæ faciant, ut pars illa ad attactum doleat, vocatur *Aspredo*: nam cutis ab humore concreto exasperata pertinet ad *Crustam*, vel *Sorditatem*.

Cause. 1339. Ita elewantur, & inverse intorquentur per exsiccationem externam cum pinguedinis defectu, uti in frequentiori lotionne cum sapone, aere sicco, & frigido, atque in morbis, qui pinguedinis depositionem ad cutis superficiem impediunt, uti in scabie, impetigine, & similibus.

Curatio. 1340. Omnium primo in curatione observandum, ut sorditates inter eretas squamulas collectæ auferantur *lotione molli saponacea*. Dein pars inungenda est *molli linimento*, quod pingue suppeditat, deinceps pars regenda, ne facile iterum exsicceetur, & evitanda frequens lotio, & exsiccatio.

C A P U T III.

De Callo.

Definitio. 1341. **P**ARS corporis nostri tenacior, & compactior, pallescentis coloris, sensu carens, ex membrana, vel carne ita mutata facta, vocatur *Callus*.

Partes. 1342. Vix ulla est pars mollis in nostro corpore, quin ita commutari possit, ut experimur in arteria aorta, pulmonali, corde, vesica urinaria, & cute tota. Ossium autem callus est alia concretionis species, qua ossa fracta inter se conferruminantur.

Species. 1343. Duæ Calli species occurrunt. 1. Si latera vasorum expulso intus humore, contracta coalescunt, ut in canali venoso, vasis umbilicalibus, & in multis vasis senum. 2. Si vasa cum suo humore concreto concresecunt, vel quædam partes liquidæ inter concresecendum cum parte firma compinguntur, ut fit in calli generatione ex attritu; unde circa os fractum, vel luxatum, vel globum alicubi in corpore hærentem, vel calculum in vesica urinaria, generatur callus.

Effectus. 1344. Quoniam callus est tenacior, & minus flexilis, pars ipsa amittit sensum, & sæpe motum. Effectus autem differunt pro usu partis. 1. Vasa privata circulatione post nativitatem in infante faciunt circulationem in natis requisitam: sed in senibus concresecientia impediunt necessarias vitæ actiones. 2. Aorta, vel pulmonalis arteria callosa minus dilatabilis, est impedimento circulationi: hoc in ligamentis articulorum, & tendinibus, impedit mobilitatem articuli. 3. Sed in cute, & epidermide, in locis, ubi corpus validum attritum ferre debet, est magni usus, ad ferendum attritum, sed & facit hebetiorem sensum.

Curatio. 1345. Si callus sit sanitati impedimento, per *Emollientia* externa, & interna est diu laxandus, donec emolliatur, aut si in parte externa detegitur, abscindi potest quantum requiritur, & dein pars illa aliquo emplastro tegenda, ut caveatur attritus & exsiccatio.

C A P U T IV.

De Eschara.

1346. **D**um quædam pars mollis, antea vivens, per causam aliquam *Definitio.* amittit potentiam vivendi, ita tamen, ut totum membrum vita non sit privatum, pars illa mortua *Eschara* vocatur, atque ita distinguitur a Sphacelo perfecto, Crusta, Carie, & Sorditate.

1347. Generalis causa *Escharæ* est extincta actio vitæ, sed quoniam diversis modis illa actio extinguatur, Curatio quoque in omni *Eschara* non est eadem. *Causa proxima.*

1348. Nam si generatur ex *inflammatione*, seu gangræna, dum motus vitalis validior fecit partis destructionem (642) medicamenta *Suppurantia* sunt applicanda, quæ lentorem convertunt in pus. *Ex inflammatione.*

1349. Si autem acre gelu combusserit partem, ut in Pernione (1286) traditum, magis *Calefacientia* exigit. *Ex Gelu.*

1350. Sed si summa virium *Debilis* permittit, ut quædam portio moriatur, uti interdum fit post longas febres, magnas evacuationes, & in decrepita ætate, non solum externa *Stimulantia*, & *Calefacientia* sunt applicanda, verum etiam interne dantur *Cardiaca*, quæ vires erigunt. *Ex Debitate.*

1351. Dum vero ex *Putredine*, uti sæpe in locis calidis, & humidis in quibusdam partibus generatur *Eschara*, hæc est coercenda *Antisepticiis acidis*, & *adstringentibus* applicatis, dando simul interne *Cardiaca acida*. *Ex putredine.*

1352. Si vero in morbis *Epidemicis*, vel & *Pestilentialibus*, pars quædam *Escharam* contrahit, Externa, & interna antiseptica, quæ in tali specie pestis valent, sunt adhibenda. *Ex morbis malignis.*

1352. Si vero his auxiliis facta *Eschara* non vel tardissime separatur, illa est multis incisionibus scindenda, quam operationem *Scarificationem* vocant, usque ad partem viventem; ut partes subjacentes contractilitate *Escharæ* non suffocentur; ut præbeatur exitus ichori sub *Eschara* hærenti; & ut virtus medicamenti ad partem vivam pervenire possit. Cæterum *Eschara* pro diversitate causarum tractanda. *Scarificatio.*

1354. Sed si experimur *Escharam* latius serpere, conducit margines partis viventis per *Cauticum* corrodere, ut ita sistatur progressus, quod fieri solet si acris humor in *Eschara* hærens progressum, seu ambulationem facit, sed in aliis speciebus potius augeretur ambulatio. *Corrodens.*

C A P U T V.

De colore mutato.

1355. **M**utatur etiam Cutis ad externum aspectum, dum naturalis ejus color candidoroseus, in varium alium colorem convertitur. Hæc mutatio præcipue dependet a diverso colore liquorum transluentium, qui per vascula pellucida conspecti exhibent varium in cute colorem, cum ipsæ partes firmæ omni humore privatæ, ubique sibi similem colorem exhibeant, seu potius decolores sint.

1356. Hæc autem coloris mutatio observatur per totum corpus in multis morbis, uti in *Chlorosi*, *Ictero*, *Leucophlegmatia*, *Cachexia*. Quoniam vero hi omnes morbi a Chirurgis non tractantur, in hoc loco non sunt exponendi. *Totius Corporis.*

1357. Sed si coloris mutatio in quibusdam partibus corporis detegitur, ut *Maculas* exhibeat, ut plurimum per auxilia externa chirurgica curandæ sunt, quare præcipuas species in hoc loco sumus exhibituri. *Particularis.*

C A P U T VI.

De Maculis.

Definitio.

1358. **C**utis alieno colore sine conjuncta intumescencia infecta, vel per parva interstitia, vel latiora, *Macula* vocatur.

Varietas.

1359. Meretur, & ad cognitionem, & curationem, macularum distinguere varias species. 1. Quæ sunt a materia febrili in cute deposita rubro colore efflorescentia, uti in *Scarlatina*, & ante perfectum pustularum proveniunt, in *Variolis*, & *Morbillis*, *Exanthemata* vocari possunt, quæ autem raro a Chirurgis tractantur. 2. Interdum etiam lata plaga fugaci rubedine corripitur, ut ab ira, pudore, vel alio animi pathemate, atque in phthificis, suppuratis, febricitantibus, cacochymicis, facies non raro rubedine suffunditur, quæ *Phlogosis* dici potest. Neque hæc ad Chirurgiam refertur. 3. *Nævi*, & *maculæ matricales* raro ad curandum proponuntur, cum omnes maculæ, siue aliquem tumorem habeant, siue nullum, cum quibus nascitur homo non nisi sectione, vel corrosione tolli possint. 4. *Maculæ lividæ*, vel & *nigræ* plerumque latiores subito in *Scorbuticis*, natæ, internis *Antiscorbuticis* curandæ. 5. *Maculæ latæ luridi*, & *fusci coloris*, gravidarum feminarum faciem deturpantes, quas *umbram* vocant, sponte post partum evanescunt. 6. *Stigmata* artificialia cutim dehonestantia, Corrodente applicato tolli possunt. Quæ autem ex pulvere pyrio sunt facta, superius (1279) exposuimus. Reliquæ species particularibus titulis tradi solent.

De Ephelidibus.

Ephelides.

1360. Quæ maculæ obscure flavescentes lentis colorem referentes in facie præprimis, & aliis partibus nudis, solis radiis expositis, conspiciuntur, vocantur *Ephelides*, *Lentigines*, & *Æstates*, frequentiores in feminis, quam viris, & quibus sunt capilli rufi. Videntur solis radii crassiores simul cum tenuioribus humoribus ad cutim trahere, & crassiores ibidem subsistentes exficcare, atque simul ejus colorem immutare. Quare optima est prophylaxis partem gerere rectam, & si adsint eam inungere, & abluere bis de die Linimento, & Lavamento antiseptico, & abstergente.

De Ecchymosi.

Ecchymosis.

1361. *Macula major*, & *minor livida*, vel & *nigra*, permanens a sanguine in cutis substantia collecto, vasculis ruptis, vocatur *Ecchymosis*, seu *Sugillatio*, ad differentiam *Enchymosis*, quæ subito etiam evanescit, & a nobis *Phlogosis* vocatur (1359) quamdiu livet vocatur *Pelioma*; sed nigrescens *Melasma*, oblongas strias faciens, vocatur *Vibex*: tandem vero si sanguis effusus solvi incipit, flavescit, indicans inchoatam solutionem.

Causæ.

1362. Tria occurrunt præcipua genera causarum *Ecchymosin* inducentium. 1. Omnis validior compressio, aut contusio (1263). 2. Ablatio sustentaculi externi, aut impetus internus major. 3. Acrimonia humorum corrodens, aut vasculorum fragilitas, quæ causæ frequentissimæ in scorbuto. Harum causarum curationes quoniam expositæ sunt (1267. & 1359. n. 5.), non erit opus eas repetere.

De Maculis rubris.

Macula rubra.

1363. Interdum acrimonia calida stimulans, in poris cutaneis subsistens, facit

facit ut sanguis intrans arteriosa lymphatica, cutis rubedine permanente suffundatur; interdum pulicum, vel aliorum insectorum morius similes maculas rubras infert. Quæ curantur *Adstringente acido*. Sed si tales fiunt in febribus erysipelatosi, & sæpe mutant locum, dicuntur *Maculae volaticæ*, quæ ad interiora repulsæ periculosa sunt: harum curatio ex Erysipelate petenda.

De Maculis Hepaticis.

1364. Maculae obscuri coloris ex flavo nigricantis, minores, & majores, *Maculae hepaticæ*, ut interdum palmæ manus magnitudinem superent, recurrentes, & evanescentes cum quadam plerumque desquamatione, & pruritu, collum ut plurimum, pectus, & dorsum infestantes, ex colore dicuntur *Maculae Hepaticæ*. Frequentes sunt in cacochymicis, atque valetudinariis, in quibus videtur sanguis vel serum corruptum in vasculis cutaneis subsistens, hos alienos colores proferre. Itaque corpus purgandum *alvi ductione*, & cacochymicum e massa sanguinis expellendum *apozemate sudorifero*; Deinceps maculam ablucere, & inungere debemus, *antiseptico abstergente*.

De Petechiis.

1365. Inter maculas omnium pessima species est, quam *Petechias* vocant, *Petechiæ*. num nempe in febribus maculae parvæ, flavescentes, vel lividæ, vel nigræ, quæ omnium pessimæ, cutim deturpant, semper indicantes humoris majorem, vel minorem corruptelam. Hæ in morbis acutis humorum sphacelum indicant, quando vetant venæ sectionem, & tunc oborta hæmorrhagia necat, sed *antiseptici refrigerantibus* ulterior corruptio est cohibenda; quæ medicamenta quoque valent, si in regionibus calidis, & humidis oboriuntur Petechiæ. In morbis autem pestilentialibus, quando sunt pessimi ominis, in malignis, & summa debilitate cum corporis refrigeratione, adhibenda sunt *Antiseptica Calescientia*.

De Vitiligine.

1366. Inter macularum species curatu difficillima est, quam vocant *Vitiliginem*, quoniam ipsam cutis substantiam simul cum colore mutat. Numerant tres vitiliginis species. 1. *Alphas*, quem etiam vocant *Morphæam albam*; cognoscitur maculis albis instar guttarum per cutim dispersis, sensim latius serpentibus, non admodum altè in cute penetrantibus, neque colorem pilorum innascentium immutantibus: cutis hoc loco puncta sanguinem stillat: habet autem paulo obtusorem sensum, abire, & redire solet; in superficie quandam asperitatem habet, sed non squamosam. 2. Altera species *Melas* dicta in signis duntaxat ab *Alpho* differt, quod color fit niger, & si erumpit sudor; sentiant calorem, punctiorem, & pruritum, vocatur etiam *Morphæa nigra*; at *Albaras nigra* est *Lepra Græcorum*. 3. Tertia species, quæ *Leuce* vocatur, vel *Albaras alba*, est morbus præcedens major; nam maculae sunt latiores, minus distinctæ; cutis color albidus instar carnis ostrearum; pili innascentes fiunt lanuginosi, & mutant colorem; cutis in ea parte foveam contrahit, & quasi consumitur; si fricetur, non rubet; puncta non exit sanguis, sed liquor ichorosus, lymphaticus; sensus stupidior in parte; manet constans non abiens, & rediens; furfures sæpe secedunt de parte.

1367. Ex phænomenis in his tribus morbis observatis constat, vitalem actionem in partibus cutis extinguere sensim, ut pars vivens, & sentiens exare-

rescat, & tanquam in callum convertatur; hæc callositas superficialis observatur in Albo, profundior in Leuca: Melas autem nigredinem habet ex sanguine rubro simul concreto.

Curatio. 1368. Motus vitalis languidior instigandus per interna *Calefacientia*, *Antiscorbutica*, & *Sudorifera* ad cutim determinantia: ipsaque cutis *Abstergentibus calefacientibus* a lento adhærente humore est depuranda, atque languens motus est provocandus. Si autem Leuca adsit, *Validiora Calefacientia*, *Vesicatoria*, imo *Mercurialia* sunt adhibenda. Imo in malo pertinacissimo suadent nonnulli tentare curationem salivatione. Conducit etiam alvum servare laxam purgantibus calefacientibus.

LIBER IX.

CAPUT I.

De Sordibus.

1369. **C**uti, vel Epidermidi si aliquid novi adhæret, plerumque ab humoribus transudantibus ficcatis vocatur *Sorditudo*: si vero concreseat in squamas, *Crusta* vocatur; sed si humores concrescunt cum vasculis mortuis, potius dicuntur *Eschara*: simile autem sensim nascens in abscessu, ulcere, vel etiam in cavo oris, *Sordes* dicitur. Hujusmodi tenax humor est tollendus *abstergentibus* externis, & internis. Si autem tenacissime adhærent, *Corrodentia* sunt adhibenda.

De Crusta.

Crusta. 1370. Si vero hi humores effluentes firmiter ita concrescunt, ut faciant corpus continuum ficcum, & durum, non cuti adhærens vocatur *Crusta*, quæ si per parvas lamellas separatur, uti in scabie, impetigine, herpete, *squamae*, vel *furfures* dicuntur. Sed si ipsa vascula mortificata simul concrescunt, potius vocatur *Eschara*. *Curatio* non differt a præcedente sorditudine, nisi oriatur ex recensitis morbis, qui tunc suis sunt appropriatis tollendi.

CAPUT II.

De Herpete.

Definitio.

1371. **H**erpeti a serpendo dicto proprium est, quod tegat cutim crusta quadam ut plurimum squamosa, non coinquinante accumbentes, sed admodum prorepente cum pruritu, & post secessum non relincente cicatricem, sed rubedinem sensim evanescentem; maxime infestus est infantibus in facie, & interdum quoque reliquis partibus.

Herpes Infantum.

1372. In his regionibus quædam Herpetis species detegitur, Belgice *Douworm* dicta, in infantibus, & pueris, sponte evanescens in adultioribus, quæ ut plurimum incipit cum rubris maculis pruritu, & transsudatione humoris tenuis, & acris, interdum cum exiguis pustulis prurientibus: dein pars illa tegitur crusta admodum cuti adhærente, & pruritus inferente; sub crustis ex porosa cute pergit interim manare humor ichorosus, qui si tangit alias partes, istas in similem morbum convertit, unde late serpere solet. Si tollitur crusta, cutis invenitur porosa, fundens ichorem, & interdum sanguinem, qua avulsione latius serpit malum, & redditur pertinacius, tunc solent

lent crustæ quoque magis nigrae fieri, & densiores.

1373. Hujus species est, quæ vocatur *Herpes miliaris*, si incipiunt illæ *Herpes miliaris* crustæ cum pustulis prorepentibus instar seminis milii, ex quibus ruptis liquor ichorosus fluit, sed paulo spissior, magis prurit, quam corrodit: interdum in circularem figuram proserpit, unde tunc dicitur Belg. *Ringvorm*. Hic *Herpes* etiam infestus est adultis, magisque pertinax.

1374. Si vero humor ad cutim delatus, & in ea subsistens, est acrior *Herpes Esthiomenos*, tam in infantibus, quam adultis, ut inde fiant superficialia ulcera prorepentia, cum pruritu, & rosione, hæc species dicitur *Herpes Esthiomenos*, *fera*, *excedens*. Nam si profundiores sunt corrosiones, ad ulcera referri debent.

1375. In Infantibus plerumque est humor Crudus assumptorum alimentorum, qui ad cutim delatus, stagnans, suscepta spontanea corruptione *Herpetem* facit: sed in adultioribus utplurimum est pertinacior corruptela, minus in acidum vergens. Inde si materia a cute ad alias partes feratur, multa anomala symptomata infert.

1376. Quum in pueris fere semper ex cruda, & acida acrimonia generetur *Herpes*, illa extincta sponte evanescere solet: itaque si cacochymia sit in primis viis, illa est evacuanda leni purgante; acre acidum in massa sanguinis hærens expellendum *Diaphoretico antacido*; remanens acre in corpore emendandum *alcalicis*, & *antacidis internis*. Externe autem pars est ablunda, & dein inungenda *Lavamento*, & *Linimento* apto. Sed in adultioribus, & pertinaciore malo lenia *Mercurialia interna*, & *externa* sunt adjungenda.

1377. Ab *Herpete* vix differunt *Achores*, qui etiam dicuntur *capitis manantia ulcera*, nam, ablata crusta, cutis apparet spongiosa, multis foraminulis pertusa, liquorem ichorosum fundentibus, consistentibus, consistentiæ inter aquam, & mel, inferentem pruritum, & foetorem, præprimis in parte capitis capillata.

1378. Si vero in cutis parte capillata illa foraminula sunt majora, ex similitudine vocatur *Favus*, *Cerion*, & *Meliceria*; liquor tunc effluens est instar visci, vel mellis.

1369. Ex cute autem transsudans humor in parte capillata capitis infantum, majores crustas faciens, *Lactumen*, & *Crusta lactea* vocatur.

1380. Squamulæ autem sicciore, & instar fursuris fricando a capite decedentes vocantur *Furfuratio*, & sæpissime *Porrigo*.

1381. Si ab humore in parte capillata transsudante simul corroduuntur Capilli, ea species vocatur *Tinea*. Hæc distinguitur in *Tineam* siccam, & humidam ex majori minorive adjuncta humiditate. Belg. *Hairvorm*.

1382. Si vero in lacunis cutis hujus loci simul concretus instar granorum fici exit, eum tunc morbum vocat *Ficum*, *ficosam*, & *Sycoma*.

1383. Horum omnium curatio quoniam ex *Herpetis* curatione, (1376) intelligi potest, non est opus singulis his novam adjicere.

C A P U T III.

De Impetigine.

1384. **C**rustæ ficcæ cutaneæ cum cutis induratione, & levi intumescencia, non contagiose, omni ætati infestæ, *Impetigo* vocantur, quæ varias habet species.

1385. Levissima species est, quæ incipit cum cutis duritie, & asperitate, supra quam parvæ limpidæ nascuntur vesiculæ, cito commutantes in crustulas cum magno pruritu. Hæc species a Fernelio vocatur *Pruritus*. Abit, & redit diversis anni temporibus.

Secunda
Species.

1386. Altera species pertinacior, sola hyeme, vel æstate infestans, vel, & continuo afficiens, vocatur à Villisio *Impetigo*, sed à Celso *Impetigo rubra*, Græcis *Lichen* interdum Latinis *Serpigo*. Incipit pustulis rubicundis diversis in locis corporis, præprimis in membris externis; novæ deinceps accedunt aliæ pustulæ prioribus conjunctæ, ut fiant tubercula cohærentia squamosa, sensim majora, externe aspera, pallida, quæ fricata deponunt squamulas, atque interdum ichorem, qui brevi in crustam ficcatur: perseverante morbo sensim fiunt tubercula crustosa majora, & plura in variis corporis partibus.

Tertia
Species.

1387. Tertia species adhuc peior est, nam cutis est durior, tumidior, ficior, multisque in locis contrahit fissuras, magis corodit, & serpit, raro abit, sed manet constans, ejus crustæ plerumque sunt nigræ, quare vocatur *Impetigo nigra*, & à Græcis *Psoa*.

Quarta
Species.

1388. Quarta autem species, adhuc deterior, habet albidum cutis colorem, pallidas, & flavescentes crustas; transfudat humor tenuis, cutis est dura, & rimas contrahit. Sæpe *Elephantiasis Arabum* vocatur.

Quinta
Species.

1389. Ultima teterrima, & horrenda species, habet cutim asperam rugosam, instar cutis Elephantis, quamobrem vocatur *Elephantiasis*, atque *Lepra*, quoniam cutim admodum asperam facit. Hæc species faciem deturpans *Mentagra Satyriasis*, atque *Leontiasis*, ex figura faciei horum animalium vocatur. Cutis in hac specie quibusdam in locis tumet, aliis autem extenuatur, mollior, & durior, ubique squamis deturpata, alte in cutis substantiam penetrantibus: multæ fiunt maculæ, & tubercula, quæ ex rubedine sensim in nigredinem abeunt. Manus, & pedes tument; multis in locis perit sensus, quando vocatur *Malum mortuum*.

Causa.

1390. Ex Lue Venerea atque scorbuto vetusto similes crustæ in cute nascuntur, quæ non recedunt sine his morbis appropriatis medicamentis: sed si sine his morbis prægressis generatur *Impetigo*, videtur humor specialis acris, qui in cryptis cutaneis deponitur, & una cum cutis substantia concrefcit, hujus morbi causa; illa materia est lenta, & tenax, quæ amissa parte tenuiore, cum vasculis quibus continetur in corpus firmum transit.

Curatio.

1391. Ut difficilis hic morbus curetur, primæ viæ sunt liberandæ purgantibus solventibus, & mercurialibus. Tota massa humorum per medicamenta *Resolventia interna* est attenuanda, & in obstinaciori malo addenda *Mercurialia*. Dein ad cutim determinandus humor *Resolventibus sudoriferis*. Ad Cutim vero depurandum adhibenda *Abstergentia validiora*, ut *Mercurialia externa*, imo *Corrodentia*, quæ malum latentem humorem penitus invertunt, & eliciunt. Quidam contendunt salivatione concitata sanari, sed per experimenta didicere deinceps rediisse,

C A P U T IV,

De Scabie,

Scabiei
definitio.

1392. **S**cabiei duas faciunt species, alteram *Siccam*, quam ad *Impetiginem* retulimus, & quæ vix est contagiosa, alteram *Humidam*, quæ hoc loco proponitur. Cutis, ubi pustulæ scabiosæ sunt erupturæ, primo rubet, prurit multum, & aliquomodo indurescit, dein erumpunt pustulæ, vel pallidæ, vel sublividæ, quibus ruptis effluit ichor, relinquentes ulcusculum humidum pruriens admodum, quod dein tegitur crusta, in cujus ambitu cutis rubet, & prurit, cum calore sæpe, & dolore. Ut plurimum primo nascuntur inter digitos, & in flexuris articularum. Hæ pustulæ non in omnibus sunt sibi similes; quædam sunt parvæ ichorosæ, aliæ majores lentum humorem continentes, aliæ maximæ, & in ambitu inflammatae.

Liquor effluens tangens alia corpora, ista simili labe inficit. Vix possunt pustulæ scabiosæ distingui ab Herpete, nisi quod fiant etiam in adultis, magis inter digitos quam in facie, & quod sint contagiosæ.

1393. Scabiei recentis curatio facilis est, modo primum solvatur alvus *purgante apto*; dein residuum expellatur per cutim *Sudoriferis*. His peractis, medicamentis *Specificis internis*, & *externis* extinguatur acre scabiosum. Si vero ex materia scabiosa retropulsa generentur anomala symptomata, materies illa ad cutim revocanda *sudoriferis*, *vesicatoriis*, & *rubefacientibus*.

C A P U T V.

De Pustulis.

1394. **P**ustulæ sunt parvi tumores in cutis superficie subito natæ, non diu *Definitio.* persistentes, sed plerumque abeuntes, & redeuntes.

1395. Pustulæ pro diverso humore in eo contento, phænomenis externis, *Divisio.* & locis, quæ occupant, varia accipiunt nomina: harum præcipuas species delibabimus. Ab his separavi 1. istas, quæ fiunt ex prægressa febre, uti sunt *Variolæ*, *Morbilli*. 2. Quæ solent promte in crustas commutari, ut *Herpes*, *Impetigo*, *Scabies*.

1396. Per *Exanthemata* duplex genus morborum intelligitur, vel notant *Exanthemata.* maculas rubras parvas non elevatas, vel pustulas parvas eminentes rubras, quæ *Efflorescentiæ* dicuntur, quales observantur in morbillis, & principio variolarum: tali modo per totam fere cutim incipiunt, ac si cutis urticis esset agitata, vel muscis, aut pediculis morfa; non diu perstant, plerumque abeunt sine suppuratione. Hæ si non sint variolarum aut morbillorum præagia, vel criticæ febrium, sed sponte natæ sine agitudine corporis, & diutius manentes, alvus est ducenda, & laxa servanda *Purgante antiphlogistico*; reliqua materia evacuanda *Diaphoretico*: Dein pars abluenda *Lavamento apto*. Interne simul dari possunt *Temperantia*.

1397. In facie, & præprimis circa nasum quædam pustulæ, seu potius tubercula rubicunda oriuntur in spirituosorum potatoribus, quæ faciem dehonestant, vel ut loquuntur, ornant, quæ dicuntur *Rossantia*, & ex figura fructus rubi *Rubeola*, atque ex colore *Rosalia*, seu *Gutta rosacea*. Hæ pustulæ sunt minuendæ singulis septimanis dato *purgante antiphlogistico*, & applicatione, & ablutione per *adstringentia*, *refrigerantia*, *absorbentia*, interdicto omni spirituofo, & aromatico.

1398. Parvæ pustulæ subito in cute oborientes, liquore limpido, vel flavo plenæ, instar bullarum ab igne productarum, sine magno dolore, non diu durantes, quæ ruptæ obducuntur crusta, ut in herpete, vocantur *Phlyctænæ*, quasi ab ignis ardore, vel *Psyracia* ab urente frigore. Generantur ab acri tenui rodente humore in cutis ambitu subsistente; sæpe fiunt a pinguibus, & acribus applicatis, & tunc late serpunt, quare tunc vocatur *Ignis sylvester*. Quia Herpes, & Scabies similibus pustulis incipiunt, cum his morbis sæpe confundunt *Phlyctænas*. Pars statim abluenda *Lavamento antiseptico*, dein pars tegenda *Medicamentis antiseptis*.

1399. In Juvenum facie, & interdum puellarum si frequentes oriuntur pustulæ rubicundæ ad cutim, in summitate albicantes, continentes lentam albicantem materiem instar puris crassioris, hæ dicuntur *Vari*, seu *Jonthi*. Hæ pustulæ quoniam nascuntur ex abundantia, exigunt alvum laxiorem per *alvum laxantia refrigerantia*, & sanguinis missionem: atque in facie pustulæ sunt extinguendæ linimento, & lavamento *adstringente*, & *refrigerante*. Si vero pertinacius persistunt, *leniora mercurialia* sunt admiscenda.

1400. *Sudamina*, *Sudorum papulæ*, seu *Hidroa*, sunt pustulæ milii grani *Sudamina.*

circiter magnitudinem habentes, ætate, & temperamentis calidis frequentes, præprimis si sudant: in ambitu sunt rubicundæ, in summitate habentes vesiculam limpidam. Horum curatio vix differt a Varis, nam venæ sectione, & alvi ductione, & laxitate per *Laxans alvum* inducta, atque ablutione, & inunctione *adstringentium*, & *refrigerantium* curantur; evitando nimium calorem.

Sirones. 1401. Quæ pustulæ plantis pedum, & volis manuum æstivo tempore maxime infestæ, cum multo pruritu, apertæ eructantes parvum vermiculum, *Sirones* dicuntur: quamvis hoc nomen etiam tribuitur Sudaminibus. Hæ ut curentur, optimum est partem depurare *lixivioso antiseptico*, ut destruaturnidus, & expurgetur mucosum in cryptis hærens.

Hydatides. 1402. Si autem in parvis cutis punctis generantur sub epidermide parvæ vesiculæ aquosæ, illæ dicuntur *Hydatides*, quales sæpe fiunt in visceribus internis a vasis lymphaticis dilatatis. Hæ si fiunt a fortiori ligatione, pars laxius cingenda, pertundendæ *Hydatides*, & ad partem applicandum *antisepticum*. Si vero in hydropicis continentur *Hydatides*, pulveribus siccis *absorbentibus*, pars est exsiccanda, non pertusis hydatidibus.

LIBER X.

CAPUT I.

De Clavo.

Tuberculum. 1403. **I**N cute exerescientes tumores pustulis majores, minores autem quam qui tumorum titulo tractari solent, *Tubercula* dicuntur. Interdum vero tumores parvi non superantes pustulas, ad *Tubercula* referuntur, ut patet in Clavo, & Verruca.

Clavus. 1404. *Clavus* dicitur *Tuberculum* parvum durum, rotundum, callosum, albidum, in cujus medio, quasi parva macula alba exsueca dura, *cornicis oculus*, dicta; quæ macula est externa pars corpusculi durissimi instar clavi infixi, usque ad subjectum periosteum, vel perichondrium pertingentis, quasi ex eo oriretur: raro dolet nisi irritando inflammetur in ambitu, sed acute dolens si apprimatur periosteum. Generatur in locis sæpe compressis, ut sub plantis pedum, digitis pedum, & eminentiis aurium, quare est *Callus* (1341) exiguæ molis. Qui manens dolorosum attactum facit. *Clavus* illeprehendendus forfice, attollendus, circumcidendus sensim, ut corculum istud totum exscindatur: aut si prehendi non possit, usque ad vivum *clavus* est scindendus, & dein tegendus *Emplastro*, tam diu, donec pars sit emollita, & ita totus *clavus* evanescat, evitando attritum.

CAPUT II.

De Verrucis.

Verruca. 1405. **L**Ocus elevatus, & asper, a Veteribus *Verruca* dictus, in Medicina notat *Tuberculum* supra cutim eminens duriusculum quasi ipsa cutis substantia, ita excreveret, vasis omnibus ditatum, figuræ conicæ, cum latiore basi. Sæpe copiosæ crescunt verrucæ in puerorum manibus.

Porrus. 1406. Hujus fastigium si sit præruptum uti sunt Porri Plantæ radices, talem verrucam vocant *Porrum*.

Acrochorion. 1407. Si vero talia *Tubercula verrucosa* angustam basin habent, ac si a filo

filo penderent, ea vocant *Acrochordon*, & *verrucam pensilem*.

1408. Verruca autem latior alte cuti inhærens, ut excindi non possit, *Myrmecia*.

1409. Si vero naturalis color verrucæ, tam sessilis, quam pensilis, vertigit in rubedinem, eaque vasis cruentis majoribus stipata est ex colore *Thymion* vocatur.

1410. Quoniam sæpe, ut sponte nascuntur, sponte abeunt, & vix ullam molestiam inferunt, nisi turpitudinem, raro Chirurgi consilium exigunt, præprimis cum multa inania extollantur arcana. Si vero Chirurgi petunt auxilium, verrucæ sessiles tangendæ toties *Corrosivo*, donec usque ad cutis superficiem consumptæ sint, dein *Adstringentibus* cicatrix consolidanda, quum alias sæpe redeant. Verruca autem pensilis ligando debet suffocari, radix dein caustico dicto consumenda. Si vero in *Thymio* nimia hæmorrhagia concitetur, illa est *Styptico* cohibenda.

C A P U T III.

De Tuberculo inflammatorio.

1411. Aliud genus tuberculorum est, quod ex cute excrescens dolorem, & rubedinem habet, humorem morbosum continens, in quo genere diversæ sunt species seorsim pertractandæ, uti *Phygethlon*, *Phyma*, *Terminthos*, *Furunculus*, & *Carbunculus*. Reliquæ autem species, uti *Parulis* (914) *Epulis* (914) *Parotis* (571) recensitæ sunt. Quæ vero tubercula afficiunt glandulas, infra tradentur.

De Phymate.

1412. Etiam si *Phyma* late denotet abscessum, vel tuberculum inflammatorium, ut *Phlegmone*, inflammationem generalem, stricte tamen denotabit tumorem inflammatorium, circumscriptum, præprimis in ambitu corporis, furunculo simile, sed planius, brevi tempore in suppurationem tendens, quando totus ejus ventriculus plenus invenitur pure. Frequentius oboritur in pueris, quam in alia ætate. Tegendus est tumor Medicamento *Suppurante*, & post eruptionem, ut ulcus tractari debet.

De Phygethlo.

1413. *Phygethlon*, quod Latinis dicitur *Panus*, est etiam tuberculum inflammatorium, sed latius, & planius *Phymate*, raro, & tarde ad maturitatem venit, at dolorem majorem movet. Ut plurimum partem glandulosam occupat, uti in collo, sub alis. In Inguinibus, quando vocatur *Bubo*, pone aures veniens appellatur *Parotis*. Quod fiat in parte glandulosa, non raro mutatur in tuberculum durum diu manens. Applicanda sunt fortiora *suppurantia*. Sed si nimius dolor urget, applicanda, quæ magis laxant. Dum vero comperimus abire in indurationem, applicanda sunt *resolventia*. Post aperturam locus depurandus *abstergentibus*.

De Termintho.

1414. *Terminthos* etiam est Tuberculum rubicundum calens & dolens, sed quod in summitate habet pustulam vel nigram, vel lividam, quæ exarescit in crustam; si aperiatur *Terminthos*, in suo ventriculo habet pus. Ex innascente pustula fructui *Terebinthinæ* non absimili nomen obtinuit. Frequentif-

tissime membra inferiora occupat. Per laxantia suppuratoria ad citam maturitatem est deducendus, & dein ut ulcus curandus.

De Furunculo.

Furunculus.

1415. Tuberculum in cute dolens, rubrum, & calens ad attactum duriusculum, raro superans magnitudinem ovi columbini, sæpe multis in locis simul, vel successive increfcens, tarde ad maturitatem veniens, ut plurimum nono, vel decimo die, vocatur *Furunculus*, seu *Dothien*. Si rumpitur, speciem cruoris cum dolore fundit, intus tunc apparet massa albida; instar puris tenacis concreti, totum ventriculum furunculi implens, tarde admodum secedens; sed si secesserit, locus ille brevi impletur, & consolidatur. Uno sanato, sæpe alii novi succrescunt, magis tamen sunt molesti quam periculosi. Ipse furunculus ad citam maturitatem est deducendus, *Suppurantibus*: dein apertus furunculus *Digestivis* est detergendus. Ut autem regeneratio præveniatur, conducit semel secare venam, & alvum fervare laxiorem per *Laxantia refrigerantia*.

De Carbunculo.

Carbunculus.

1416. Tuberculum durum, aridum, circumscriptum, furunculo majus, admodum dolens, in cujus ambitu cutis sæpe late diffunditur rubedine, & dolore, ut plurimum in superficie pustulis igneis sæpe lividis, vel nigris stipatum, in quibus sanies videtur, vocatur *Carbunculus*, *Carbo*, & *Anthrax*; quia, si aperitur, invenitur ventriculus alte carni infidens plenus massa nigra quasi esset caro exusta. Si veniat pestis tempore, dicitur *Anthrax pestilentialis*. Post separationem massæ nigræ contentæ relinquit ulcus sordidum. Statim ac conspicitur *Carbunculus*, ad citiorem suppurationem est ducendus *Maturantibus*. Dein *Digestivis antisepticis* est ventriculus depurandus. Si autem nimis doleat, *anodynum* applicari potest.

C A P U T IV.

De Erysipela.

1417. **L**atiores tumores in cute, qui etiam alias internas partes corporis aggrediuntur, multi sunt. Horum quidam superius sunt traditi, uti *Inflammati* (503) *Abscessus* (550) *Oedema* (719) *Ecchymosis* (1361). Qui vero restant, ut *Erysipelas*, & *Empneumatosis*, hoc loco exponendi. Qui autem restant Tumores folliculosi, & Tunicati duri, post structuram Glandularum exhibitam sunt proponendi.

Erysipelatis definitio.

1418. Si per cutim subito diffunditur rubedo, aliquomodo ad flavedinem vergens, late se dispergens, pressione digitorum dimittens colorem, sed statim rediens ablato digito premente, sæpe mutans locum, & priorem sæpe repetens, cum exigua intumescencia, satis facile digitis comprimenda, cum mordaci, & acri ardore, exigua, vel nulla pulsatione, plerumque post febrem erumpens, vocatur *Erysipelas*.

Erysipelas bullosum.

1419. In his regionibus post febrem, vel cum febre, in facie præprimis, & collo, similia nascuntur phenomena, post quæ nascuntur vesiculæ latæ ichore, seu liquore flavescente tenui plenæ, quo exarescente sensim, cutis relinquitur fursuribus obfita, qui dein abstergi possunt. Quibusdam hominibus hic morbus valde familiaris vocatur *Erysipelas Bullosum*, Belg. *Belroos*. Similis fere morbus passim in cute nascitur ab applicatis pinguibus, qui tunc

admodum serpit, quando Belg. vocatur de *Vworm*, forsan a prorependo: est tunc Herpetis species.

1420. Si vero talis levis intumescencia, & cutis rubra multis pustulis stipata invenitur, ex quibus ruptis effluit liquor consistentia inter pus, & ichorem, relinquens ulcus admodum planum, & prorepens, eam speciem voco *Erysipelas pustulosum*; a Celso *Ignis Sacer*, & *Serpens* dicitur, a quibusdam ad Herpetem refertur. Hæc species supra pectus, latera & sub plantis pedum, atque volis manuum detegitur.

Erysipelas pustulosum.

1421. Major autem in eo humore est acrimonia, ut non solum cutim leviter rodatur, sed etiam latius depascat, quo profundius simul generetur ulcus lividi coloris, quod interdum in medio consolidatur, sed in ambitu prorepat, & consolidatum facit recrudescere, eam speciem voco *Erysipelas ulcerosum*; est Celsi altera species *Ignis Sacri*. A quibusdam pro Herpetis etiam specie habetur, sed malignioris.

Erysipelas ulcerosum.

1422. Interdum verum *Erysipelas* jungitur aliis morbis, unde nascuntur phænomena ex conjunctis morbis nata, quæ omnia perperam referuntur ad *Erysipelas*: propterea a Veteribus non inepte tradita sunt *Erysipelas Phlegmonodes*, *Oedematodes*, & *Scirrholes*, si istorum morborum signa simul aderant.

Erysipelas compositum.

1423. Ut eruatur causa proxima *Erysipelatis*, & ejus vera proponatur methodus medendi, sigillatim ponderandæ sunt notiones *Erysipelatis* inseparabiles, & perscrutandæ causæ remotæ *Erysipelas* inferentes.

1424. Levis est, & fugax Rubedo non limitata in *Erysipelate*, quæ denotat vascula arteriosa lymphatica sanguine rubro esse ita impleta, ut pressione tamen evacuari possit, quod fieri non potuisset si ille sanguis in vasculis his infractus subsisteret.

Rubedo.

1425. Quod autem color ille in flavedinem vergat, demonstrat causam potius latitare in tali modo colorato humore, & acri, qui irritatione sua facit ut globuli rubri ingrediantur arterias lymphaticas. Ita coloratus humor invenitur in cacochymia magis corrupta, putrefactis, & bile acri, quare non sine ratione in *Erysipelate* Veteres accusarunt bilem.

Flavescentia.

1426. Quum non admodum valida observetur tensio, ut inde concludere possimus provenire dolorem, is potius deducendus erit ab acrimonia in flavo illo humore hærente.

Dolor.

1427. Calor in *erysipelate* minus urens quam molestus, & mordax, minus tangentem tandem inficiens, arguit non solum aucto motu vitali generari calorem, sed acrimoniam simul rodentem adesse, quæ manui applicatæ communicari potest.

Calor.

1428. Vix ullus invenitur fugacior, faciliusque mutans locum morbus quam *Erysipelas*; & quam primum aliam occupat partem, in ea similia phænomena infert. Unde satis constat *Erysipelatis* materiem esse tenuem acrem, & irritantem, flavi coloris.

Fugacitas, seu metastasis.

1429. Sanguis, vel sponte manans, vel arte eductus ex morbo *erysipelatoso* non concrevit, ut inflammatoriis, sed manet rubicundus, & interdum omnino solutus. Ex quo deducitur, materiem *Erysipelatis* esse, vel saponaceam, vel putridam, qua naturalis major concretio sanguinis, ex majori motu nascenda, exstinguitur.

Sanguinis observatio.

1430. Si perscrutemur remotiores causas, hæ quoque conspirabunt, eum esse humorem acrem, tenuem, vel excrementitium, vel morbosum. Nam
1. in ceteroquin sanis corporibus si prohibeatur perspiratio, vel per aerem frigidior, & humidum, vel per pingua applicata, cutis contrahit *Erysipelas*.
2. Hoc etiam fit, si prohibitus ichoris effluxus per ulcus ad cutim deponitur.
3. Aut humor aliquis retentus ex putredine corruptus, uti in cacochymicis, scorbuticis, hydropicis, in cutis ambitu subsistens.

Causa remota.

*Causa
proxima.*

1431. Ex antecedentibus colligi potest, proximam causam Erysipelatis esse materiem acrem, tenuem, irritantem, saponaceam, quæ ex pinguedine præprimis corrupta nascitur, cum sanguine reliquo ad cutim, vel aliam partem delata, irritando facientem calorem, rubedinem, & dolorem facile locum mutantem, regenerantem in materiem ichorosam, nunquam in pus commutanda, solventem concrecibilem sanguinis indolem, & partes interdum corrodentem.

*Curatio
per actum
rigida.*

1432. Quoniam nimius calor partis promovet conversionem in putrilaginem tenuem, ille est temperandus actu frigidis, tam diu, donec pars ad naturalem calorem, & colorem redeat, sæpe renovando applicata, quia a partis nimio calore simul calefcunt. Si autem timor sit metastasis ad aliam magis principem partem, tepida potius adhibenda. Si per refrigerationem nascitur partis Livor, indicans subsistere sanguinem, & in sphacelum tendere, abstinendum a frigidis, sed tunc potius actu calida sunt applicanda, ut revocetur vita in ea parte.

*Incrassantia
absorbentia.*

1433. Si per poros cutaneos possimus elicere *absorbentibus incrassantibus*, id tenue & acre, sæpe feliciter tollitur Erysipelas sine ullo relicto vestigio.

*Alvum
ducens.*

1434. Conducit quoque laxam servare alvum *lenioribus, purgantibus*, quæ simul refrigerant, ut corporis temperetur calor, & eliminetur biliosum, & cacochymicum corruptum ex intestinis.

Temperantia.

1435. Quoniam nimia adest sanguinis tenuitas, cum mordaci, & calefaciente acrimonia, illa est *Temperanda*, medicamentis variis internis, & externis, prout totum sit affectum corpus, vel quædam ejus pars.

Diaphoreticum.

1436. Si spes sit leni Diaphoresi nos e corpore eliminare posse id acre, ex *Diaphoreticis refrigerantia* sunt eligenda.

Dolor vehementis.

1437. Interdum vero cogimur aliquomodo a recepta methodo recedere præ nimio urgente dolore, qui tunc *Anodyna* exigit.

Ulcus.

1438. Quando per Erysipelas pars in ulcus sordidum sit mutata, istud tunc *adstringentibus antisepticis* est depurandum.

Questiones.

1439. Cur Erysipelatis metastasis ad interiora periculosa?

Si sponte fiat, signum est summæ debilitatis, sed per frigida vel adstringentia facta, periculosa, quia internarum partium functiones præstantiores turbantur, & quia hic subsistens evacuari non potest.

1440. Cur in ossis carie toties Erysipelas?

Ichor ex carie fluens est pinguedo medullosa liquefacta, corrupta, quæ ad cutim applicata sua pingui acrimonia irritante rubedinem Erysipelatosam facit.

1441. Cur Erysipelas in hydropicis, & circa ulcera cancrofa malum indicium?

In Hydropicis notat non solum esse aquæ abundantiam, sed quod pinguedo, quæ restat, in putrilaginem fuerit conversa. In ulceribus autem Cancrosis indicat materiem illam non solum esse acrem, sed & sparsam per partes ambientes.

1442. Cur Erysipelas erumpens periculosior?

Quoniam materia Erysipelatis non semper convertitur in pus consolidans, sed in ichorem rodentem: & quoniam signum est acrimoniæ corrodentis.

1443. Cur venæ sectio in Erysipelate damnum, dum in Inflammatione summum emolumentum infert?

Venæ sectio in morbis calidis non solum minuit impetum, sed simul permittit sanguinem liquefcere, quæ utraque egregia sunt in inflammatione, sed in erysipelate, ubi simul nimia adest tenuitas, hac in parte nocet sanguinis evacuatio.

1444. Cur in acutis cum ardore, siti, & rubedine, si sanguis emissus non format cuticulam phlogisticam, ægri ex sanguinis missione non levantur, & vetatur repetita venæ sectio?

Tria hæc primaria signa, tam Inflammatione, quam Erysipelate habentur, sed si non formetur supra sanguinem emissum cuticula phlogistica, signum est eum morbum acutum esse Erysipelatosum, inter quos multi ex hodiernis nullum ponunt discrimen.

1445. Cur tumor ruber ex Erysipelate plerumque evanescit sine subsequente abscessu?

Frequens est post inflammationem, ut sequatur Abscessus, sed quia humor in Erysipelate est tenuis, ille non abiens in purulentiam, sed potius evolans abscessum relinquere nequit.

1446. Cur Delirium ex erysipelate lethale?

Delirium probat materiem erysipelatofam delatam esse ad interiora encephali, quæ partes contentæ si agitantur ab erysipelate, ita perturbant actionem vitæ, ut homo moriatur.

1447. Cur pingua non applicanda Erysipelati nisi adstringentibus, & antisepticis mista?

Pingua nisi muniantur adstringentibus, & antipsepticis, per materiem tenuem Erysipelatosam brevi commutantur in simile liquamen, quod dictis mistum inhibetur.

C A P U T V.

De Empneumatosi.

1448. **Q**Uando in quadam corporis parte, & præprimis sub cute, nascitur tumor facile cedens digitis, sed statim rediens, ut vesica ære plena si fuerit compressa; minus decliviorē partem petens quam ceteri tumores; totiusque partis minuens specificam gravitatem, vocatur *Empneumatosis*, quia continet aerem elasticum, a multis *Apostema ventosum*. Quod si tumeat venter *Tympania*, sed in scroto *Pneumatocoele*, in umbilico prominente dicitur *Pneumatophalos*. Definitio.

1449. Generatur Empneumatosis 1. si nos ambiens aer se insinuat in panniculum adiposum, ut frequens fit in pectoris vulneribus: quod æmulantur agyrtæ facientes in cute capitis aperturam, per quam ope fistulæ cellulofam cranii inflantes, capitis molem aspectu horrendam faciunt, sed facile sanandam. 2. Altera causa frequens est ex Putredine, qua aer a liquoribus, quibus antea intricatus hærebat, liberatur, & in magnam molem se extendit. In ventriculo autem, & intestinis similis aer formatur ex effervescencia, fermentatione, & motu inordinato. Cause.

1450. Si naturalis aer est intromissus, is iterum est extrudendus, vel suctione tollendus: sed ex putredine natus non superabitur nisi applicatione, & injectione Antisepticorum, quæ ulteriorem putredinem inhibent. Sed quoniam magna invenitur differentia inter putredinem calidam, & frigidam, Antiseptica sunt eligenda *Calefacientia*, & *frigefacientia* ad differentiam hanc. Curatio.

1451. Cur post viscerum ventris abscessum sæpe Tympanites?

Quia pus ex tali abscessu rupto effusum, in ventre collectum, stagnans, putrescens, multum aeris elastici producit, qui ventrem in tumorem attollit. Quæstiones.

1452. Cur ablato putrefacto humore, sponte evanescit Empneumatosis relicta?

Ut ex putredine generatur aer elasticus separando aeris particulas humoribus intricatas, ita sublata illa causa putrefaciente, motus vitalis remanens jungit particulas aeris elasticas humoribus, & partibus firmis, ex qua conjunctione aer non amplius exercet elasticitatem, ut videatur evanescere.

LIBER XI.

CAPUT I.

De Glandulis.

Defini-
tio.

1453. **G**landula est pars firma, organica, mollis, figurata, albicans ut plurimum, & glandis figuram habens, constans carne singulari glandulosa dicta, per quam dispersa sunt arteria, vena, nervus, conficiens ex allato generali humore, liquorem specialem, quem emittit, vel per amplum emissarium, vel per angustum, quod vocatur ductus, qui sæpe ex multis veniens in communem ductum majorem se exonerat; vel statim tradit transeunti lymphaticæ venæ.

Crypta.

1454. Simplicissima species glandularum est, quam vocant *Cryptam*, *Folliculum*, *Lacunam*, vel *Ampullam*: est quædam simplex cavitas speciali membrana glandulosa formata, in quam cavitatem ab omni ambitu deponitur liquor, qui dein, plerumque prius inspissatus, emittitur per emunctorium. Hujusmodi cryptæ ubique copiosissimæ in cute, diversis tamen in locis varios secernentes humores, inveniuntur.

Glandu-
la sim-
plex.

1455. In quo autem corpusculo glanduloso huc usque detegere cavitatem non potuere, sed simplex emunctorium deferens liquorem tenuem, istud corpusculum vocant *Glandulam simplicem*.

Glandula
composi-
ta.

1456. Si vero multæ hæ glandulæ simplices congregantur in unam molem, generali membrana cinguntur, atque per multas fibras inter se neſtuntur, talis moles vocatur *Glandula Composita*. Eam distinguunt in *Conglomeratam*, & *Conglobatam*.

Conglo-
merata
glandu-
la.

1457. Si ex glandulis his simplicibus confectus, & segregatus humor feratur per emunctoria, cuicumque glandulæ simplici particularia, in communem ductum ita factum ramosum, & sensim ampliorem, qui tandem in amplum emissarium suum deponit humorem, uti pancreas, salivales glandulæ, & forsan renes, & hepar, talem glandulam vocant *Conglomeratam*.

Conglo-
bata
Glandu-
la.

1458. Si vero multæ glandulæ simplices in unam molem coagmentatæ confectum humorem non corrivant in commune emunctorium, sed per sua specialia emunctoria deponunt; tales glandulæ dicuntur *Conglobatæ*. Hujusmodi inveniuntur sparsim per totum corpus, & maxime in mesenterio, per quas transeunt vasa lactea, hæ videntur secernere liquorem tenuem, eumque permiscere transeunti lymphæ, vel chylo. Aliæ autem inveniuntur in cavis articulorum smegma conficientes.

Fabrica
glandu-
larum.

1459. Quamcumque glandulam adit *Arteria*, ea variam divisionem facit, & varium cursum sequitur in diversis glandulis, allatum sanguinem tradit *Venis*, ut probat injectio; & in glandulis mesenterii, ut & in hepate, per venas ibi valvulis carentes injectione facta, redit liquor per arterias. Multo copiosiores quoque *Nervi* adeunt glandulam, quam ad quamcumque partem aliam ejusdem magnitudinis. Hæ partes inter se junguntur, & neſtuntur quibusdam *fibris* solidis specialis fabricæ, cum interposita *Tunica cellulosa*, & denique particulari *Membrana* cuncta hæc cinguntur. Ex omni acino glanduloso simplici glandulæ conglomeratæ emergit principium *Ductus communis*. An vero hæc principia oriantur ex cavitatibus, an vero sint continuationes arteriarum, non constat inter Anatomicos celeberrimos. Sed quoniam in hepate injectus liquor ex poro bilario transit in arteriam portarum, & radices venæ cavæ, maxime probabilis est sententia, principia emunctorii continuata esse extremis arteriarum, & venarum: simulque probabile est li-

liquores per nervos allatos huic secreto humori admisceri : atque per fibras neccentes in quacumque glandula fieri motum particularem , a generali motu vitali arteriarum distinctum , per quem , & per varium cursum arteriarum , diversi humores secernuntur a glandulis .

1460. Est ergo in nobis multiplex secretio . Extremitates arteriarum lymphaticarum , & nervorum sine structura glandulosa deponunt humores distinctos . 2. Cryptæ primo retinentes inspissandos humores , tandem exonerant . 3. Glandulæ compositæ non solum diversum a præcedentibus deponunt humorem , sed & inter se non secernunt humores similes . Quare humorum secretorum magna est varietas . Secretio multiplex .

C A P U T II.

De Glandularum morbis .

1461. **G**landulæ omni genere vasorum instructæ generalibus quoque morbis corripui possunt : sed quia insuper in glandulis peculiaris est structura , motus , & humor , quosdam quoque patiuntur morbos , qui non ita in ceteris partibus occurrunt . Veteres autem per phænomena distinguentes morbos , his specialibus morbis certa imposuerunt nomina : atque his non contenti , ex loco , quem illi morbi occupant , alia excogitarunt nomina . Nos vero hos omnes reducemus ad *Lupiam* , *Strumam* , *Scirrhum* , *Cancrum* , & *folliculosum tumorem* . Divisio .

C A P U T III.

De Lupia .

1462. **T**umor parvus , duriusculus , sub cute hærens , mobilis , nodi glandulæ , vel ganglii figuram habens , vocatur *Glandula* & *Lupia* , forsan ex Lupuli fructus figura , multum differens a Lupo ulcere (1311) & distinguenda a glandula sana , ganglio nervi , & morbofo , scirrho , & similibus tumoribus . Definitio .

1463. Videtur materia lenta glutinosa concreta cruda in quadam glandula singulari hærens , eam infarciens , ut tota interna substantia glandulæ sit impleta humore lento non facile corruptibili ; & quia glandula solis suis vasibus ambientibus partibus est annexa , talem liberum tumorem exhibet . Causa .

1464. Hujusmodi tubercula bis de die sunt fricanda cum saliva , vel alio *resolvente Linimento* , & regenda simili *emplastro* . Curatio .

C A P U T IV.

De Struma .

1465. **S**truma , *Scrophula* , seu *Chæras* est etiam tumor frigidus glandulosus durus ut Lupia , sed plerumque major , magisque adhærens partibus circumjacentibus , & sæpe multas partes glandulosas simul afficiens ; omni dolore caret , nisi durius tractetur , vel suscepta corruptela perrodatur , quando effluit humor tenuis instar laticis , manente parte indurata : quando etiam proserpit . Definitio .

1466. Videtur materia viscida tenax , a veteribus Pituita (*Comp. T. II.*) dicta , in glandulæ substantia collecta , tunicam ejus cellulofam implens , strumas inferens : & quoniam invenitur insipida , gypsea , vitrea , & salsa , idem tumor ex eadem materia natus varia phænomena præbet . Ipsa forsan *gelati-*

tina sana sanguinis in glandulis concreta similes tumores infert.

Curatio. 1467. Quoniam nascitur struma in corporibus pituitosis frigidis, interne danda medicamenta *Resolventia*. Alvus ducenda *resolventibus*. Fovendo partem eam *Resolvente calefaciente*. Si vero aperta sit struma, ut ulcus durum sordidum est curanda.

C A P U T V.

De Scirrho.

Definitio. 1468. **S**cirrhus etiam est tumor durus glandulosus, inæqualis superficiei, a parvo tumore sensim increfcens, difficilis solutionis, vix dolens nisi duriter tractetur, vel acrimoniam suscipiat, quando vocatur Cancer. Non solum aggreditur partes proprie glandulas dictas, sed etiam alia organa secretoria, uterum, hepar, lienem, & similes partes.

Causa. 1469. Videtur scirrhus natura materiæ a præcedentibus differre, quod sit pinguedo concreta, & corrupta, hærens in tunica cellulosa glandulæ, quæ inæqualiter tumens hujus glandulæ exhibeat externam inæqualitatem, & duri-ritiem. Hæc materia diu retenta non facile patitur resolvi: si autem per putredinem supervenientem liquefcit, convertitur in non domabilem acrimoniam cancrifam. Hæc pinguedo corrupta acris, quia induit nigrum colorem, veteribus dicta fuit Atra bilis. Ad hujus generationem, & collectionem in glandula multæ recensentur causæ.

Prognosis. 1470. *Discutientibus* applicatis minuitur magnitudo, sed simul redditur irresolubilis, quia omni solvente humiditate privatur.

1471. Omnes valde *duri Scirrhi* sunt diuturniores, & curatu difficiliores; quia resolvi nequit nisi fluxilis primum reddatur concretus humor, quod difficulter obtineri potest.

1472. *Durus*, & admodum *Asper*, frequentius abit in cancrum, cum eminentes partes lædentes viventia adjacentia lædant simul: quod si tunc simul aliquis dolor accedat, vocatur Cancer occultus.

1473. Scirrhus *emollientibus*, & *laxantibus* liquefactus ut plurimum abit in carcinoma; quia humidum accedens liquefaciens diu concretum humorem facit, ut fiat teterrima putrilago.

1474. Scirrhi asperi solutio non tentanda *frictione*, quia partes viventes ad corpus id asperum pressæ destruuntur.

1475. Omnis *vetus Scirrhus*, etiam si ejus materia in fluorem posset redigi, periculo non caret, nam diuturnitate temporis summam acrimoniam acquisivit.

1476. *Dolor* in scirrho præfagit cancrum, quia notat jam incipi corrosio- nem partium ambientium.

1477. Scirrhus oleis *aromaticis*, & *stimulantibus* exasperatur, struma autem iisdem resolvitur.

Curatio. 1478. Scirrhi curatio est triplex. 1. Resolutio, 2. Ablatio, 3. Palliatio.

Resolutio. 1479. Si recens sit scirrhus, & in corpore ceteroquin sano, non dolens, nec admodum durus, aut asper, ejus tentanda est *Resolutio per appropriata externa*, dum interim per interna *alvum ducentia*, & *emendantia* tenaces alieni humores simul evacuantur.

Ablatio. 1480. Si his internis, & externis non obtemperat Scirrhus, hærens in loco apto; neque annexus partibus ambientibus; neque stipatus magnis vasis, vel alia parte principe; est abscindendus, arripiendo totum scirrhum cum communibus integumentis, detrahendo eum, ut totus instrumento acuto tolli possit; Enucleatio enim scirrhi non procedit; eum aggredi corrosivis, non est tutum; atque ligando suffocare, nimis dolorosum est, & infidelis curatio.

1481. Si vero dictis auxiliis tolli non potest scirrhus, ejus augmentum, *Palliatio.* & commutatio in Cancrum est prævenienda: quod fit iisdem Medicamentis internis, sed *exterius absorbentibus adstringentibus antisepticis*, ut ita inhibeatur putredo, quæ sponte fieret relicta humiditate: quali methodo ad multos annos gestari potest sine multa molestia.

1482. Quæ differentia inter indurationem, lupiam, strumam, & scirrhum? *Quæstiones.*

Id commune habent hi omnes tumores, ut sint duri, indolentes, non mutantes colorem cutis, intus solidi, in parte glandulosa, sensim increcentes, diu durantes. Sed *Induratio* intus interdum habet tenuem infarctum humorem, vel sanguinem coagulatum, vel lac ut in mammis. *Lupiam* solitariam glandulam occupat, & oritur ab humore crasso congesto. *Struma* sæpe multas glandulas infestat, continet materiem pituitosam concretam, non abiens in verum Cancrum. *Scirrhus* superficiem inæqualiorem habet, & continet materiem vix solvendam, sed commutandam in Cancrum.

1483. An differentia Lupiæ, strumæ, & scirrhi, ex variis partibus in glandula obstructis?

Materia retenta in arteriis, venis, nervo, emunctorio, vel tunica cellulari hærens potest ratione phænomeni, & curationis aliquam differentiam exhibere, sed ratione commutationis, in purulentiam, ichorem, vel Cancrosum non valet istam producere differentiam, quoniam ex diversitate humoris contenti post corruptelam, majora, vel minora mala fiunt.

C A P U T VI.

De Cancro.

1484. **C***ancer*, qui etiam *Carcinoma*, & *Carcinus* vocatur, est Tuberculum, seu tumor quandoque in principio pisi, vel ciceris magnitudinem non superans, sed sensim major, durus, inæqualis, asper, glandulosus, solidus, dolens, præprimis, ad contactum, plerumque rotundus, mobilis, vel immobilis prout partibus adjacentibus magis minusque adhæret, cutis colorem huc usque non mutans. Talis vocari potest *Cancer incipiens*, a quibusdam *Cancer sanguineus*. *Definitio Canceri incipientis.*

1485. Sensim ille tumor durus redditur major, increscens in mirandam molem, simulque increscit dolor, mutari incipit cutis color, in fuscum, lividum, nigrum, & pars calere incipit, venæ livere incipiunt, & turgere circumquaque, ut referant Cancri pedes, unde sortitur nomen, manens in tumore durities, & inæqualitas, interdum loco doloris generatur stupor, seu indolentia, si nervus comprimitur. *Cancris sevientis.*

1486. Tandem a corrosivo in cancro hærente, cutis, & caro exedi incipit, & aperitur cutis, unde formatur ulcus crassum, malignum, horrendum, foedum, foetidum, habens labra prætumida, dura, retorrida, cum effluxu ichoris virulenti, quando dicitur *Cancer manifestus*, apertus, ulcerosus, *Lupus*, *Phagadæna*. *Cancris aperti.*

1487. Quia in omnibus corporis partibus inveniuntur glandulæ, cancer in omnibus partibus potest inveniri, frequentissime autem in mammis mulierum: non tamen mutat nomen nisi habeatur in naribus, quando vocatur *Noli me tangere* (Ch. 889): in ore, *Cancer aquosus*: in glandulis ani, *Condyloma*. *Nomina ex loco.*

1488. Cancris humorem esse acerrimum, ex dolore, corrosione, & resistencia contra quævis medicamenta facile colligitur; sed ex quonam humore naturali conficiatur non satis constat inter Auctores. 1. Si *Sanguis* con- *Cancris humor.* crescit, & dein corrumpitur, uti in *Contusione* (1264) nunquam in tantam

tam acrimoniam convertitur, qualis in vero cancro observatur. 2. *Serum*, & *Lympha* non concrefcunt ftagnando, & propter magnam adjunctam copiam aquæ non tam acria fiunt. 3. *Pinguedo* autem ftagnans, & corrupta in vehementem rancorem cum colore nigro commutatur, pars liquefcens, & abiens relinquit maffam tenacem piceam nigram, quæ a veteribus vocatur *Melancholia*. Inde in Crudi abundantia sæpe *Lupia*. Viscidi abundantia *Struma*; fed in *Melancholicis* frequens *Cancer*.

Canceri
caufe.

1489. Si materia melancholica, feu *pinguedo* corrupta tenax fubfiftat in tunica cellulofa glandulæ, longiori mora in summam convertitur acrimoniam, fic generatur *fcirrhus*, vel ftatim ab initio formatur *Cancer*. 2. Sed fi præcefferit *Lupia*, aut *Struma*, non accedente melancholia, vel *pinguedine*, hi morbi non convertentur in *cancrum*: fed quando *pinguedo* ejufdem glandulæ fubfiftens fimul corrumpi incipit, hujusmodi tumores etiam in *Cancrum* degenerant. Adeoque vera caufa proxima *Cancris* eft materia *pinguedinosâ*, lenta, tenax, dein longiori mora corrupta, ut non fit opus multa arcana rimari ad eruendam *cancris* caufam.

Humoris
cancrofi
natura.

1490. *Pinguedo* igitur longa putredine in summam acrimoniam corrodentem converfa, fimulque tenax, & picea, tenaciffime glandulæ fubftantiæ adhærens, fenfim liquefcens, convertitur in *Ichorem* rodentem, nullo quod fcimus antidoto emendandum; qui novam accedentem *pinguedinem* in fimilem corruptelam invertit, relinquens femper materiem tenacem acrem: fic corroduntur adjacentia, coagulatur fanguis in venis ambientibus, atque denique traditur etiam circulantibus humoribus, qui tunc sæpe fimiles glandulas, aliasque partes inficit eadem cancrofa labe, donec tandem poft multas miferias æger emaciatus moriatur.

Curatio.

1491. Quum acre cancrofum nullo antidoto cognito emendari potuerit, Curatio confiftit 1. in Ablatione, 2. Palliatione, 3. Symptomatum mitigatione.

Ablatio.

1492. Ablatio duplici modo fieri poteft. 1. Applicatione *Corrodentis*, fed quoniam magnum dolorem movet, tarde procedit, atque incertum eft, nemo hodie per *Corrodens* tentabit curationem. 2. *Sectione*, quæ inflituitur fi *Cancer* fit mobilis; in corpore ceteroquin fano; folitarius in corpore; non nimis vetuftus; neque exulceratus; hærens in loco ubi fine periculo partium adjacentium totus tolli poteft. Dicta *sectione* fi fimul cuncta infecta tolluntur, homo liberatur a *Cancro*: fed fi *Cancrofum* fimul fit difperfum per corpus, poft operationem alias glandulas aggreditur, & recidivam facit.

Ablatio-
nem ve-
rant.

1493. Hæc autem falubris curatio inhibetur. 1. Si pluribus in locis inveniuntur *Cancris*, indicantes cancrofum effe per corpus difperfum. 2. Si *cancer* adhæreat arteriæ, venæ, vel nervo, ut abfcindi nequeat fine vitæ periculo. 3. Firmiter adhærens carni, cujus tota moles excindi fimul non poteft. 4. Natus in loco operationi inepto. 5. Externe venis lividis ftipatus, indicantibus fanguinem infectum effe. 6. In corporibus valetudinariis, quæ ferre non poffent operationem, vel indicarent corpus cancrofo effe infectum.

Ablatio-
nis mo-
dus.

1494. Si *Cancer* fit parvus, non ftipatus malis indicantibus fignis, totus cum integumentis, ut in *Scirrhus* (1480.) monuimus, eft tollendus. Si autem *Cancer* fit major, locus incidendus primum notetur atramento; dein, vel manu prehendatur *cancer*; vel trajiciatur acus filo firmo inflructa, cujus fili ope crucialiter trajecti *Cancer* attrahi poteft; vel trajiciatur furca bidens; retracta deinceps pars, a parte inferiore furfum procedens cultro acuto, fecundum lineam ductam, tota eft tollenda. Hæc operatio in mammis facilius fit quam in aliis partibus, quia mammæ carni fubjectæ laxè adhærent.

Post ope-
rationem.

1495. Poft ablatum *cancrum* cavendum, ne quid cancrofi remaneat, quare ftatim hemorrhagia non eft fupprimenda, fed dein applicandum *stypticum* ad vafa aperta, ad reliquas cruentas partes plumaceolæ ficcæ. Deinceps curari debet ut ulcus.

1496. Si Cancer tolli non potest, talis curatio est adhibenda, quæ inhi-^{Pallia-}
bet nimium Cancro progressum: hoc obtinetur *antisepticiis absorbentibus*, quæ^{no.}
tollunt humiditatem, & inhibent putredinem. Si autem Cancer sit exulce-
ratus multum ichoris fundens, conducit tollere rodentem ichorem *lavamen-*
tis antisepticiis. Interne interim semel in septimana alvus ducenda *purgante*
apto, & bibendum dandum *Apozema antisepticum*.

1497. Præcipua symptomata, quæ Chirurghi auxilium exigunt, sunt: 1. *Sympto-*
Hæmorrhagia, quæ compescenda applicatis *stypticis*. 2. Dolor, qui exigat^{matum}
sæpe *anodyna stupefacientia externa, & interna*.^{mitiga-}
^{tio.}

1498. An acre cancrum est acidum, vel alcali?

Qui omne acre corrodens deducunt ex acido vel alcali, hoc quoque co-^{Questio-}
nati sunt demonstrare in Cancro: sed quoniam non extinguitur, aut miti-^{nes.}
gatur acre cancrum applicatione acidi, vel alcali, neque cum his efferve-
scit, satis patet eam sententiam ex inani hypothese esse deductam. Verum
videtur pinguedo corrupta, quæ nullo antidoto emendari potest.

1499. An dolor, & corrosio cancri a vermiculis?

Hoc quidam putarunt, quoniam ex cancro interdum viderunt prodiisse
vermiculos: sed tale quid etiam observatur in carne putrescente. Si vero
essent vermiculi, facile esset per corrodens applicatum istos necare, dum ta-
men a corrodente exasperatur cancer.

1500. Cur exasperatur Cancer si totus non tollitur sectione?

Sectione aperiuntur claustra, quibus occludebatur cancrum, quod nunc
aeri expositum, & alluente humore liquatum in maiorem corruptelam cito
commutatur; & tunc applicatum ad partes viventes vehementiorem dolo-
rem infert.

1501. Cur in curatione Palliativa pars externe munienda ne tangi possit?

Collisio externa premeret viventes partes ad massam cancri duram, unde
conciperent inflammationem: & etiam quædam repagula collisione rupta,
idem facerent quod imperfecta ablatio.

1502. Cur feminis intra 45. & 50. annum ætatis frequentiores cancri
mammarum?

Hoc tempore ætatis naturaliter menses subsistere incipiunt, quæ feminæ
ergo cum mensibus corruptum pinguedinosum evacuabant, his suppressis, ob
maximum consensum inter uterum, & mammas, id corruptum sæpe colli-
gitur in mammis, ubi tandem cancrum generat.

C A P U T VII.

De folliculoso Tumore.

1503. **D**Um in follicula, seu ampulla Cryptæ (1454) morbosus colligi-^{Descri-}
tur humor spissus clauso emissario, simulque sensim incrassante^{ptio.}
substantia, quæ latera cryptæ format, generatur Tumor specialis, qui ex va-
ria retenta materia diversa obtinuit nomina. Hi omnes tumores variam ma-
gnitudinem habent, & in magnam molem increescere possunt: raro mutant
cutis colorem: plerumque mobiles sunt sub cute, & fere semper sine dolo-
re.

1504. Si talis tumor in se continet materiem pultaceam, ac si esset puls^{Athero-}
ex farina concocta, vocatur *Atheroma*. Si vero hæc materia referat sebum,^{ma.}
Steatoma dicitur. Sed mellis colorem, & substantiam habens vocatur *Meli-*
ceris. Interdum alia materia, lapidea, granulata, & coloris diversi conti-
netur, quæ non ita mutat hujus folliculosi tumoris nomen.

1505. Si vero hujusmodi tumores in cute cranii nati, infra complanati^{Testudo.}
ob cranii duritiem, superius convexi, ex figura nominantur *Testudo*. Idem
tu-

tumor paulo durior vocatur *Talpa*. Non raro hi tumores subiectum cranium simul afficiunt.

Natta. 1506. Sed tumor folliculosus, atheromati similis, ex dorso, humeris, brachiisve excrescens, interdum ad ingentem molem, sæpe a pedunculo pendens, vocatur *Natta*, *Nata*, & *Napta*.

Curatio. 1507. Huiusmodi tumores, quamdiu parvi, & recentes sunt, leniter sunt fricandi *Linimento resolvente*, similique *Emplastro* tegendi. Sed si non cedit tumor solventibus, optimum est tensam supra tumorem perscindere cutim, & ita totum tumorem cum membranosa sua ampulla enucleare, dein insuper ad radicem tumoris in relicta cavitate locare causticum, quod principium corrodit; reliquum ut ulcus curare.

LIBER XII.

CAPUT I.

De Herniis.

Definitio. 1508. **P**eritonæi lamellæ portio prolongata, ut specialem saccum formet, vel in umbilico, vel inguinibus, vel inter abdominis musculos recedentes, vel etiam ubi egrediuntur vasa Iliaca, vocatur *Hernia*, vel *Cecele*, five sacculus ille prolongatus contineat aerem, aquam, vel omentum, aut intestinum.

In partibus variis. 1509. Ex similitudine dilatationis in aliis partibus idem retinuerunt nomen; uti portio intestini, vel uteri, vel vesicæ urinariæ, aut felleæ, & ventriculi, novum saccum formans ex priori quasi eminens. Sed si fiat in venis, vocatur *Varix* (694), in arteriis *Aneurysma verum* (655).

Hernie notæ. 1510. Ex similitudine tumoris, qui per herniam formatur, alii etiam tumores in umbilico, vel inguinibus, imo ad anteriora colli, *Herniæ* nomen obtinuerunt. Quæ species phænomenis multis conveniunt, sed curationem diversam exigunt.

Nomina varia. 1511. Ad varias species herniarum designandas multa excogitarunt nomina. 1. In Inguinibus est *Bubonocoele*; per inguines in scrotum descendens *Oscheocoele*; in umbilico, *Omphalocoele*; in reliqua ventris parte *Gastrocele*. Quæ vocatur *Bronchocoele*, ex strumarum genere est. Vid. *Comp. T.* 35. xxvii. 2. Mutarunt nomina ex partibus firmis in herniam prolapsis, ut in Inguinibus, & scroto, *Enterocoele*, *Epiplocoele*, & *Enteroepiplotocoele*, si intestinum, vel omentum, vel utraque cavum herniæ implent: In umbilico autem *Enteromphalos*, *Epiplomphalos*, *Enteroepiplomphalos*, ab iisdem partibus prolapsis. 3. Si vero humores, vel tumor morbosus tumorem herniosum format in inguinibus, & scroto numerantur *Pneumatocoele*, *Hydrocele*, *Sarcocoele*, *Variocoele*, prout aer, Lympha, moles carnea, aut venæ tumentes istum tumorem formant: Idem tumor si habetur in umbilico, vocatur *Pneumatomphalos*, *Hydromphalos*, *Sarcomphalos*, & *Varicomphalos*.

Hernie locus. 1512. Locus consuetus pro herniis in feminis frequens est umbilicus, in quo viri raro patiuntur herniam. Sed viris frequentior fit in inguinibus *Hernia*, quæ tandem in scrotum descendit: per eandem viam, quam transeunt vasa spermatica: In feminis autem, quod rarius fiunt secundum cursum ligamentorum uteri, tandem ulterius distendunt inguines, vel sub cute per femoris interiora descendunt. Quia his in locis omnibus peritonæum minus suffultum est. Minus consueta loca sunt reliquæ abdominis partes, vel ubi egrediuntur iliaca vasa.

Causæ. 1513. *Herniæ* veræ causæ sunt omnes illæ 1. quæ sustentacula laxant, uti

puerilis ætas, hydrops, laxitas fibrarum, contusio, læsio, vulnus. 2. Quæ contenta ventris magis urgent ad umbilicum, & inguines, ut dilatent lamellam peritonæi, nam raro rumpitur: veluti clamor, cantus, risus, sternutamentum, tussis, vomitus, alvi egestio, fortis nixus, partus, flatus, saltus, equestratio.

1514. In simplici hernia inguinis, & scroti, interna lamella peritonæi *Bubonocèle, & Oscheocèle.* prolongatur, ut sacculum formet, nam raro rumpitur, in quo tunc sacco sæpe colligitur Aer, vel Lympha, ut generetur simplex *Pneumatocele*, & *Hydrocele*, quæ in ventrem retrudi potest.

1515. Si autem Omentum simul exit, ut impleat formatum peritonæi *Epiplocèle.* sacculum, tumor sentitur mollis, & nodosus, pressus vestigium pro tempore relinquens, minus evanescens comprimendo, in ventrem reducta Hernia *Epiplocèle* dicta, non generat murmura, sensim in maiorem molem excrevit hic minus sustentata pinguedo, vix dolens, sed interdum reponi non potest si cum dicto sacco concrevit.

1516. Duplici modo Intestinum format herniam, quæ *Enterocèle* vocatur. 1. Si quædam plica intestini duplicata ex cavo ventris intrat sacculum *Enterocèle.* herniosum, talis si remittatur in ventrem sæpe murmura facit, ad attatum dolorosior, si illa pars intestini, vel impletur fecibus, vel inflammatur, vel constringitur in annulo, præter dolorem, summam anxietatem parit, & interdum syncopem, tunc vix reponi potest, & intercipientis contentorum in intestinis transitum, non raro inopinate mortem intulit. 2. Sed si ex latere intestini formetur sacculus, qui herniæ sacculum implet, non intercipitur excrementorum cursus etiam si intestini illa portio in hernia maneat.

1517. Si intestinum, & Omentum simul herniam format, quæ vocatur *Enteroe-pi-plocèle*, utraque signa, & pericula conjuncta habentur, tunc sæpe *piplocèle.* retruso intestino relinquitur tamen tumor ab omento, & sacco peritonæi residuo.

1518. *Omphalocèle*, quæ etiam *Exomphalos* vocatur, similes etiam partes *Omphalocèle.* in se recipit, aerem, aquam, intestinum, & omentum, unde tunc generatur *Pneumatomphalos*, *Hydromphalos*, *Enteromphalos*, & *Epiplomphalos*, cum suis compositis speciebus, *Enteroe-pi-plomphalos* &c. quæ similes agnoscunt causas (1513)

1519. *Bubonocèle*, & *Oscheocèle* protinus in ventrem est refundenda, *Curatio.* pressione unius manus supra tumorem, & artificiali pressione, & directione versus annulum per digitos alterius manus, dum interim æger supinus jaceat, trunco corporis superiore decliviore, cruribus non admodum divaricatis.

1520. Si vero vel per annuli nimiam constrictionem, vel impletionem *In Hernia incarcerata.* Intestini, non satis commode in abdomen ita refundi nequit hernia, pudentia sunt inungenda *linimento molli*, & insuper fovenda *fotu*, vel *cataplasmate humectante*, & *laxante*; dein malaxatæ partes præcedente modo sunt refundendæ in ventrem. Hoc si non succedit, fumus *Nicotianæ* præstantissimæ per appropriatam fistulam in anum est infundendus, ut magis moveantur intestina suo motu peristaltico. Si ne quidem hoc auxilio adhibito reponi possunt intestina, quidam suadent applicationem *Aquæ frigide*, ut intestina frigidityate retrahantur, sed hoc fieri potest in recenti hernia, nam in vetusta incarcerata hernia actuale frigus mortificationem inducere posset.

1521. Si vero ultra viginti quatuor horas hernia fuit incarcerata, & reponi nullo alio auxilio potest, tandem sectio est instituenda, dolorosa, molesta, & periculosa, quæ vocatur *Celotomia*. Quæ fit elevando integumenta supra herniam, faciendo parvam in iis aperturam, ne tangatur pars subjacens; in hac mittendus stilius sulcatus, qui instrumento secanti monstrat

viam, dein forfice vel alio secante instrumento perſcindenda integumenta ſecundum corporis longitudinem; primo ſurſum aliquomodo verſus lineam rectam, ne lædantur vaſa iliaca, dein etiam deorſum per ſcrotum uſque ad finem herniæ, ut totus ſaccus pateat. Dein videndum num inteſtinum ſacco peritonæi ſit teſtum: hoc ſi invenitur, ſaccus præcedenti etiam modo eſt aperiendus prudenter ne tangatur inteſtinum; in parva ea facta apertura immittendus ſtylus ſulcatus, qui demonſtrat viam & cavet inteſtina; tunc instrumento apto aperiendus eſt ſaccus & tantum de annulo conſtringente, ut incarceratum inteſtinum liberetur & in ventrem retrudi poſſit. Sæpe, dum aperitur ſaccus, aliquis humor in ſacco contentus erumpere ſolet, quod multis inanem timorem incuſſit. Inteſtinum nudatum in ventrem dein eſt ducendum, atque apertura facta turunda craſſa, ſed brevi, ad extremum molli, & filo alligata, eſt claudenda, ſenſim minuendo turundæ craſſitudinem, donec omnia inter ſe conferruminata ſint. Interim ſtatim & per aliquot annos hic locus firmandus plenio & ſubligaculo, ne iterum excidant inteſtina. Si vero deficit ſaccus peritonæi, quod interdum ſit, non eſt incidendum inteſtinum. Cognoviſcimus inteſtinum eſſe, ex craſſitudine membranæ, figura inteſtini prolapſi, & rubedine.

*Singula-
ria obser-
vata.*

1522. Si inter operandum comperimus Inteſtinum eſſe vel mortificatum, vel ſimul læſum, tunc ea pars tali modo tractanda, ut in Vulneribus (1245), traditum eſt. Id quoque obſervandum in propendente Omento (1247). Si vaſa ſpermatica ſint ſimul læſa vel abſciſſa, applicandum eſt *Stypticum*, aut digito vas apertum comprimendum.

*Quæſtio-
nes.*

1523. Cur reſuſa hernia remanet funiculus ſpermaticus craſſior?
Hoc interdum obſervatur, interdum vero non: tunc ſcilicet ſi inteſtinum vel omentum fuerit reſoſitum, relicto ſacco a peritonæo facto.

1524. An hernia perfecte curari nequit niſi reponatur ſimul ſacculus ille?
Melius curatur ſi ſaccus ſimul reponitur, quia tunc accurtando firmari poteſt: ſed exſtant etiam exempla latera huius ſacculi coaluiſſe.

1526. Cur hernia frequentiſſima in Inguinibus?
Ille locus non ſolum omnium maxime declivis eſt, ſed etiam minime a muſculis ventris ſuſtentatus, quare hæc pars ſola a forti ventris compreſſione permittit propullulare peritonæi lamellam.

1526. Quæ herniæ reditum impediunt?
Si pars prolapſa reſoſita fuit, ſe ipſam ſuſtentare nequit, neceſſe igitur eſt ſubligaculo pulvinari inſtructo exitum annuli munire, ut contenta ventris relabi non poſſint: conducit etiam applicare *Emplaſtra adſtringentia*.

1527. An cognoviſci nequit quæ pars inteſtini prolapſi ſit ſuperior vel inferior?

Hoc ſcire juvat in vulneribus ventris, & in Celotomia ſi portio inteſtini propendens ſit læſa vel ſphacelata, ut retineatur pars ſuperior aperta ad exoneranda contenta, & inferior conſolidetur. Difficulter autem hoc detegitur, niſi ſolertiſſima obſervatione dejectionis contentorum, quia ſuperior pars plus egerit quam inferior, fortioremque exercet motum perſtaſticum.

1528. Cur femina hernia inguinali laborans graviditatis tempore liberatur?
Dum uterus in femina grævda adimplet totam pelvim, removentur ab eo loco inteſtina & omentum, & quia uteri latera ſunt firmiora, nihil eſt quod per annulum tunc apertum elabi poteſt. Hinc monemus in tali femina, ſtatim poſt partum annulum ſubligaculo eſſe ſuſtentandum, ſi velit liberari ab hernia.

1529. Cur ſtatim poſt reſoſitionem inteſtinorum in hernia non ceſſat vomitus & dolor, ex hernia natus?

Id commune habet inteſtinum cum aliis partibus, quod ablato ſtimulo dolorifico, inductus motus & dolor ſimul quoque non ceſſet: ſed præcipue quo-

quoniam pars intestini tam diu contracta, deinceps satis dilatari nequeat; quod ante hanc constrictionem dura excrementa sæpe fuere relicta; quod sæpe supra partem contractam intestinum formaverit saccum.

1530. An globulus plumbeus, vel Mercurii satis magna quantitas, ingerenda, quæ extricaret intestinum?

Si portio intestini sit prolapsa, satis concipi potest, dicta deglutita pervenire posse motu peristaltico propulsa in partem prolapsam, sed procedere ulterius posse vix credibile est: quare plus damni quam emolumenti esset expectandum.

1531. An nulla possunt reddi excrementa per anum, si portio tenuium intestinorum est ablata?

Multis hæc quæstio videtur absurda, quoniam unica est via ab ore ad anum, quæ tunc est intercepta: sed si attendimus omnia excrementa non formari ex assuntis alimentis, sed etiam ex humoribus in intestina confluentibus, hoc constat, pauca copia evacuari posse per anum, licet tenue intestinum fuerit interceptum.

C A P U T II.

De Hydrocele.

1532. **S**I Scrotum; Testes, & interdum simul Colis integumenta tumore aquoso tument, cum morbum vocant *Hydrocelem* ac si esset Hernia species, dum vero potius pertineat ad Hydropem alicujus partis, quæ nominis similitudo præposteræ curationi præbuit ansam. Definitio.

1533. Una Hydroceles species invenitur, quæ ad Hernias referri potest, si scilicet peritonæi interna lamella prolongata formaverit saccum, qui impletur lymphæ: tunc 1. sacculus majorem gravitatem habet quam in pneumatocele. 2. In uno latere scroti quasi duo funiculi spermatici sentiuntur. 3. Tumor est ad latus testis. 4. Tumor in inguine incipit, & sensim descendit. 5. Pressione externa, & positura corporis in ventrem refundi potest, sed prompte relabitur. 6. Subligaculo ejus reditus impediri potest. 7. Frequens est hydropicus, & aliis Herniis laborantibus. 8. Tumor habet figuram pyriformem, externe æqualem. In peritonæi processu.

1534. Curatur hæc species retrudendo primum aquam, dein etiam dilatatum succum in ventrem, & sustentando annulum ubi egreditur, uti in hernia vera. Quidam suadent in inguinibus aperire saccum, & dein immissa turunda primum excoriare interna latera hujus sacculi in annulo abdominis, atque dein conferruminare. Curatio.

1535. Aqua in integumentis scroti hærens, instar leucophlegmatæ vel œdematis, tumere facit & crassiora pellucida integumenta scroti, atque ut plurimum simul afficiuntur colis integumenta, ut colis miris modis intorqueatur, præputium tumens exitum urinæ sæpe intercipit; vel retractum relinquit glandem nudam. In Scroti substantia.

1536. Integumenta scroti ita tumentia, quod infantibus & senibus est frequens; sacco appropriato subligaculo annexo sunt sustentanda, cavendo pressionem supra vasa spermatica ad os pubis. Applicanda sunt medicamenta discutientia, quæ ope hujus sacculi ad scrotum retineri possunt: quod si simul adsit summa frigiditas, ex discutientibus eligenda quæ simul calefaciant: sed si simul adsit calor partis & rubedo, ut sæpe fit, refrigerantia & absorbentia sunt eligenda. Quod si his non cedit tumor, suadent multi scarificandum esse scrotum vel trajiciendum esse seraceum, quod humorem evacuat, dum simul præcedentia discutientia sunt applicanda. Curatio.

1537. Si Dartos tunica magis quam communia integumenta afficiatur, In Darto.

penis minus consentit, cutis minus pellucida, reliqua signa & curatio præcedenti speciei communia.

*In Cavo
scroti.*

1538. Interdum in uno vel altero latere vel in utroque scroti colligitur lymphæ, quando scrotum instar vesicæ aqua plenæ pendulum hæret, atque testis cum spermaticis vasis in medio laticis tactu distingui potest: interdum scroti integumenta simul extenuantur, vel crassiora fiunt.

Curatio.

1539. Primum tentanda est discussio medicamentis citatis (1536). Si his non cedit, scrotum est perforandum instrumento acuto cannula munito, ut retracto stylo cannula relinqui possit, quæ transmittat omnem aquam. Alii autem trajiciunt acum cum filo, ut fiat setaceum. Apertura hæc semper debet aliquo spatio distare a futura scroti. Ita evacuat aqua, sed sæpe recidivat. Itaque ad evitandam recidivam facienda longior plaga in scroto, & scrotum implendum linteo carpto, spiritu vini madido, ut vaginalis testis consolidetur ad scrotum: vel inurenda est crusta *Cautico*, dein locus apertus ita consolidandus, ut cuncta conferruminata sint. In his operationibus semper cavendum, ne lædatur testis vel vasa spermatica.

*In Teste,
& vasis
spermaticis.*

1540. Interdum colligitur aqua in cavitate tunice vaginalis, vasis spermaticis vel substantia Testis: unicus tunc est tumor in uno latere scroti, qui plerumque figuram pyri habet, & sæpe tantam duritiem, ut a multis sarcoma judicetur, & ab eo tactu difficulter dignosci possit: quoniam tumor hic simul testem infarcit, & quia pressione in ventrem refundi nequit, a congeneribus facile distinguitur. Statim similia applicanda discutientia (1536), nam punctura non caret periculo. Si vero operatio sit facienda, sine ablatione testis fieri nequit, in quo casu primo liganda vasa spermatica, aperto scroto, & dein pars sub ligatura amputanda.

C A P U T III.

De Varicocele.

Definitio.

1541. **V**aricocele seu Cirsocele a Varicibus (694) non differt, nisi quod fit venarum intumescencia in venis scroti, vel corporis pyramidalis, & testis. Quæ generatur ab impedito reditu sanguinis per venas supra pubem compressas, uti sæpe in obesitas; vel nascitur ex majori motus determinatione ad has partes, uti in salacioribus juvenibus.

Signa.

1542. Si venæ scroti varicosæ tument, facile visu & tactu dignoscuntur, uti aliæ venæ inæqualiter, ob valvulas intus hærentes, tumentes. Sed in corpore pyramidalis, organa spermatica in magnam molem & sæpe cum dolore tumere faciunt: tumor ille refert acervum vermiculorum, qui interdum Calami crassitudinem superant.

Curatio.

1543. In utraque specie applicanda sunt discutientia & evitanda pressio supra pubem, sustentando scrotum subligaculo uti in hydrocele. In tumentibus venis corporis obesi vel & senum applicanda sunt *Discussientia roborantia calefacientia*. In juvenibus autem *Discussientia refrigerantia*. His si non cedit, suadent in varicibus scroti unam ex venis aperire & non evacuare sanguinem, ut monuimus (697). Sed si Varicocele corporis pyramidalis non cedit, illa operatio vix fieri potest: unde nonnulli suadent totum testem esse amputandum.

C A P U T IV.

De Sarcocoele.

Definitio.

1544. **Q**uoties in vasis spermaticis, vel testibus, vel ad istas partes sensim nascatur tumor durus, & plerumque inæqualis, cum vel sine do-

dolore, eum ex loco vocant herniam, & quia putant carnis esse excrescentiam, vocant *Sarcocelen*. Sæpe talis judicatur Hydrocele in his partibus, & raro est sarcoma, sæpius enim est struma, vel scirrhus, aut cancer, & frequentissime post contusionem, aut ex Venerea Lue generatur, aut fortiori pressione supra funiculum spermaticum in inguine.

1545. In curatione tentanda resolutio per emplastra, linimenta, & fomenta *resolventia*, quæ scirrhu vel strumæ adhiberi solent. Si vero sic sensim non resolvitur, & malum corpori non communicat, quod ex duritie & tumore funiculi spermatici cognoscimus, totus tumor est amputandus cum vel sine scroto, trajecta acu cum filo, quo funiculus prius ligetur, ne nimis magna fiat hæmorrhagia. Multi suadent Caustico partem esse corro dendam, sed modus est dolorosior & imperfectior. Quidam servare conantur testem, quod raro fieri potest. Semper in memoria retinendum: omnia simul & semel tollenda esse ut in Cancro.

C A P U T V.

De Omphalocèle.

1546. **U**mbilicus ex natura cavus si promineat *Umbo*, & *Exumbilicatio* Definitio. vocatur: magis autem tumens *Omphalocèle* dicitur, uti *Cele*, seu *Hernia* in inguinibus.

1547. Omnes antea recensitæ Herniarum species (1511) etiam inveniuntur in umbilico, harum præcipuas delibabimus cum adjunctis signis & curatione. (Conf. 1518). Species.

1548. Si omentum per aperturam umbilici extruditur, ut tamen umbilici tegumento tectum maneat, quando vocatur *Epiplomphalos*; cutis color non mutatur, tumor est mollis, sine dolore, cum basi plerumque crassa, in ventrem refusus tumor non generat murmura (1515). Statim tentanda est repositio per blandam compressionem, posito ægro supino. Si vero cedere nolit, applicanda *linimenta mollia*, & *fomenta laxantia*, *Emplastrum tenax*, in cuius medio est umbo, supra hoc applicari potest *fotus adstringens*. Si aliquamdiu reposita fuit Omphalocèle, pars ulterius firmanda *Emplastro roborante*. Si vero reponi non potest, laccus tegens prominentem partem prudentissime est aperiendus, ne contenta lædantur, dein dilatandus est umbilicus, ut in ventris vulneribus cum omento prolapso (1247) tradidimus. Epiplomphalos.

1549. Intestini quædam portio exiens *Enteromphalon* facit, major tunc adest dolor, & anxietas, sæpe interceptus transitus per intestina facit *Ilia-* Enteromphalos. cam passionem: intestina tunc reposita murmura concitare solent. Si dicto modo (1548) reponi non potest sine sectione, apertura umbilici secando est dilatanda (1246).

1550. Si vero Omentum simul cum portione intestini exit, vocant *Enteroe-* Enteroe- *teroeplomphalon*, quæ species composita signa præbet, & compositam curationem habet. piplomphalos.

1551. Si vero in prominente umbilico colligitur aqua, vocatur *Hydrom-* Hydrom- *phalos*; applicatione *discutientium*, quæ in hydrocele (1536) notata sunt; & debita sustentatione tumor abigendus; interdum juvat in Ascitide per- phalos. tundere tumorem, ut exeat limpha.

1552. Si ex umbilico excrescat massa rubicunda, fungosa, tunc vocant *Sarcom-* Sarcom- *Sarcomphalon*; hic tumor si sit malignus non debet tangi, quod cognoscimus ex firmiori cohæsione cum adjacentibus; ægri inquietudine, dolore obtuso; venis tumentibus lividis, quando palliativa curatio Cancri (1496) est adhibenda; sed si sarcoma istud libere pendeat, non admodum dolens, integu- men-

mentis perfcissis totum sarcoma est tollendum, compescenda hamorrhagia stypticis (1495) & ut ulcus curandum.

Varicomphalos. 1553. Si ex umbilico vena tumens vel arteria dilatata promineat, vocatur *Varicomphalos*, quoniam signa, & curatio non differunt a Varice (694), & Aneurismate (655), non erit opus eadem repetere.

C A P U T VI.

De Procidentiis.

Definitio, & differentia. 1554. **P**rocidencia solummodo differt ab Hernia vera, quod quadam pars firma mollis e sede sua remota, ut in hernia, sine communi tegumento prolongata extra corpus propendeat, ut sit tumor mollis rubicundus, humidus, tactu dolens, quo distinguitur a Scirrho, Cancro, & Sarcomate.

Partes. 1555. Partes quæ e sede sua prolabantur sunt Vagina, Uterus, Intestinum rectum, & oculus (1099).

Vagine. 1556. Ex pudendis feminarum duplex species Procidentiæ vaginæ observatur, 1. Si una alterave plica propendeat, quæ facit tumorem sacciformem; ac si esset narium polypus, pendens interdum a pedunculo unilateri vaginæ adhærente, quando a quibusdam pro uteri procidencia habetur, sed in procidencia vaginæ relinquitur via altius mittendi digitum in vagina. 2. Vel vaginæ totus ambitus prolabitur, quando refert anulum mollem cruentum. Generatur a nimia humiditate, laxitate vaginæ, fluore albo, & partu difficili, tussi, saltu, gestatione ponderis, & alia extrudente causa. Quamprimum apparet, in femina supina jacente apicibus digitorum reponenda pars prolapsa; si vero fuerit refrigerata, vel inflammata pars illa prius fovenda: post repositionem *adstringens roborans* applicandum cum ligatura sustentante. Si vetusta sit, & ita retineri nequit, annulus ex ligno; vel subere confectus, cera obductus, in modum pessarii funiculo alligatus, pudendis indendus.

Uteri. 1557. Uteri etiam duplex fit procidencia. 1. Si totus descendit Uterus extra naturalia: quando in tumoris extremo detegitur uteri os, & digitus circumquaque duci potest in pudendis, sed nullibi patet aditus altius mittendi. 2. Vel Uterus simul invertitur: quando apparet tumor ad partem superiorem annulo duriore cinctus, ab uteri orificio dilatato factus. Causæ eadem sunt ut in vaginæ procidencia: sed Uteri inversio etiam generatur ab imprudente evulsione placentæ. Statim ac apparet, pars prolapsa *mollis fomento* est fovenda, & tali *linimento* inungenda, postea in femina supinata decumbente uterus est reponendus. Si in sede retineri non potest, ut monuimus in vaginæ procidencia, in ea retinenda fomento dicto roborante & ligatura sustentante, vel & annulo.

Ani. 1558. Intestinum rectum per anum simili modo procidit in quavis ætate & in utroque sexu ut vagina in feminis, post dysenteriam, tenesinum, alvi excrementa dura emissa. Statim etiam refundendum intestinum in prono jacente ægro. Si propter dolorem & tumorem reponi nequit, pars prolapsa dictis (1557) fovenda, & illinienda, ut malaxata reponi possit. Si frequentius relabatur, applicandum roborans (1556). In hoc etiam casu *indipotest turunda adstringens*, vel injici *Clysmā roborans*.

CAPUT VII.

De Calculo Urethrae.

1559. **C**alculus in cavo vesicae subsistens a transfluente urina sensim acc-^{Lithotomia in calculo vesicae}cepta crusta nova redditur major. Si in tantam molem increvit, ut ingredi non possit urethram, atque solvi non potest, Chirurghi facta sectione, quam *Lithotomiam* vocant, lapidem eximunt; sed quoniam illa operatio non a quovis Chirurgo exercetur, atque quibusdam duntaxat veluti mandata, eam facile omitti posse ratus. Sed si calculus tam parvus sit, ut ingrediatur Urethram, quae in viris non est ubique ejusdem amplitudinis, media in via saepe subsistit, & Chirurghi eget auxilio.

1560. Si transit calculus per urethram donec ad exitum, ubi est urethra ^{Ad exitum urethrae.}arctior, subsistit, calculus forcice est eximendus: aut aeger edat conatum ad reddendam urinam, dum ope digiti urina in urethra haerens simul ducatur ^{anteriorius}, qua pressione saepe exit.

1561. Si autem circa medium longitudinis haeret, magnum dolorem exci-^{In medio urethrae.}tans, & ab aegro protrudi non potens, artificiosa injectione olei blandi exitus est promovendus: quae injectio fieri debet, compressa urethra per digitum ministri inter perinaeum & calculum, ne oleum injectum vesicam intrare possit; dein Chirurgus siphone oleum tepidum & mollem fortiter impleat urethram, facta impletione claudat sinistra manu urethrae exitum: dein ita tumente urethra, leni frictione digiti alterius manus blande conetur calculum ducere ad extremum urethrae, ut injectum oleum impleat urethram inter comprimentem ministri digitum & calculum detrusum circa urethrae exitum adhuc clausum. Premat tunc apicibus quatuor digitorum secundum longitudinem urethram, inchoans pressionem a parte posteriore, eodem momento dimittat finem urethrae compressum, simulque ducendo pressionem anteriorius, extrudat immissum oleum, quo simul extruditur calculus haerens. Hoc commodi haec habet operatio, quod oleum injectum non solum dilatat urethram ad faciliorem transitum, sed etiam lubricam faciat viam, ut postea sequens calculus facilius transmitti possit.

1562. An Calculus sectione eximendus?

Quod si per injectionem eam calculus educi non possit, melius esset do-^{Quaestiones.}lorosam subire operationem, faciundo sectionem secundum longitudinem in urethra supra calculum, ut ita eximatur, quam relinquere eum cum urina suppressa. Cicatrix ex sectione relicta angustiores, vel minus dilatabilem relinquens urethram, sequentibus nascendis calculis erit impedimento.

1563. An retrudendus calculus.

Si calculus circa vesicae collum haeret, ut impediat urinae transitum, & educi non possit, retrudendus est in vesicam per catheterem, etiamsi hominem non liberat, sed producit vesicae calculum.

MATERIES MEDICÆ
CHIRURGICÆ REPURGATÆ
ACCOMMODATÆ
SEU INDEX

Exhibens numeros Formularum, quæ in hoc Opere indicantur.

Spina Ventosa.

194. **A** Pozemata, sudorifera, antiseptica. 1. 2. 3. 4. Emplastra ex gummis & mercurialibus. 279. 278.
Lavamenta & Linimenta antiseptica. 87. 141. 143.
Pulveres ficci & Turundæ. 130. 354. 281. 353. 359. 149.
Fomenta & Cataplasmata. 5. 9. 6. 10. 7. 8. 297.

Pedarthrocace.

200. Emplastrum resolvens mercuriale. 279. 278. Fetus & Cataplasma. 7. 16. 297.

Exostosis.

204. Pulveres vel emplastra indurantia. 215. 52. 48. 126. 171. 278. 281.

Caries.

211. Lavamenta, spirituosæ, antiseptica, balsamica. 141. 143. 90. 153. 142.
Pulveres ficci, antiseptici, & turundæ. 130. 354. 281. 353. 359. 149.
Fomenta & cataplasmata. 5. 6. 9. 7.
Apozemata. 1. 2. 3. 4.

Ossium Inflammatio.

230. Laxantia. 77. 10. 14. 24. 8. 114. 82. 79.

Ossium Abscessus.

233. Escharotica. 86. 338.
Lavamenta, spirituosæ, antiseptica. 141. 142. 143. 153.
Pulveres ficci, resinosi, antiseptici. 130. 281.

Ossium Sphacelus.

236. Lavamenta & Linimenta antiseptica. 87. 141. 143. 90. 153.
Cataplasmata appropriata. 9. 114. 297.

Ossium internæ Membrænæ inflammatio.

239. Antiphlogistica & laxantia externa & interna. 10. 14. 62. 24. 8. 114. 82. 79. 117.

Ancylosis.

244. A Glandulis induratis.
Resolventia. 77. 14. 15. 231. 16. 279. 210. 280. 45. 11.
246. A Ligamentis induratis.
Resolventia, oleosæ, laxantia. 77. 15. 25. 158. 179. 314. 81. 279. 210. 45. 231. 23. 8. 83. 131. 280. 332. 11. 79. 119. 117.

Fractura Ossium.

278. Cataplasma antiphlogisticum. 69. 23.
293. Pruritus & Pustulæ.
Lavamenta & Linimenta. 61. 27. 316. 26.

Cranii Fractura.

322. Emplastrum tenax. 50. 51. 125.
327. Humor vel sanguis in Encephalo.

Diffipando discutientibus Cephalicis. 32. 6. 253. 254. 337. 46.

Apozemata cephalica. 2. 3. 30.

Derivando Purgantibus refrigerantibus. 19. 21. 38. 92.

Terebratio Cranii.

346. In hæmorrhagia.

Stypticum. 41. 345. 51. 48.

Laxatio.

385. Roborantia Linimenta & fomenta. 32. 6. 46. 13. 344. 270. 337. 60. 206. 207.

386. Muci abundantia & glandularum intumescencia. 80. 77. 166. 10. 81. 45. 231. 16. 297. 15. 279. 210. 280. 44. 43. 13. 131. 332. 11.

392. Vetusta luxatio fomentis & Linimentis. 77. 116. 23. 79. 117. 273. 258. 8. 271. 25. 29. 83. 119.

Hæmorrhagia.

474. Ex Corrosione.

Abluentia obvolventia. 70. 129. 72. 153. 250. 249. 304.

476. Ex Laxitate.

Adstringentia & roborantia. 200. 71. 360. 361.

477. Ex Tenuitate.

Incrassantia, antiseptica. 61. 59. 235. 234. 72. 317. 55. 269. 200. 175. 57. 361. 362.

480. Styptica.

Lavamenta. 41. 42. 345.

Pulveres externi. 52. 48.

Turundæ. 47.

Emplastrum tenax. 50. 51. 125.

481. Epithemata ad partes proximas. 56. 54. 172.

483. Interna Medicamenta. 49. 283. 284. 53. 364. 363. 360. 365.

484. In narium hæmorrhagia.

Mitissima styptica. 41. 61.

In hæmoptysi, simul pectoralia. 129. 49. 283. 285.

In mensum profluvio, quæ roborant. 58. 49. 207. 270. 60. 126.

In alvi fluxu cruento. 355. 356. 126. 361.

In Oris & faucium hæmorrhagia, Collutio. 234. 235.

Inflammatio.

534. Purgans antiphlogisticum. 17. 63. 65. 19. 21. 92.

535. Antiphlogistica interna. 110. 109. 101. 105. 66. 213. 64. 20. 102. 22. 104. 106. 91. 318. 320. 95. 96. 74. 97. 99. 73. 169.

536. Laxantia in forma varia. 150. 160. 63. 179. 23. 28. 29. 8. 114. 83. 82. 79. 119. 117. 251. 273.

537. Diluentia. 101. 62. 105. 66. 64. 91. 108. 318. 75. 76. 74. 99. 100. 169.

Abscessus.

553. Pus moventia.

In motu & calore. 69. 116. 23. 24. 114. 83. 82. 79. 119. 117.

In motu minore & tenacitate. 80. 77. 10. 14. 15. 112. 81. 279. 145. 210. 115. 131. 132. 133. 182. 118. 277. 252.

554. Laxantia linimenta. 83. 182. 719.

555. Pus moventia interna. 1. 136. 137. 110. 3. 138. 160. 122. 4. 162. 157. 335. 84. 30. 85.

560. Emplastrum tenax. 125. 126.

Corrodens Escharoticum. 86. 124.

Digestivum. 145. 83. 131. 132. 182. 119.

562. Turunda dilatabilis. 366.

563. Abstergentia mitiora. 90. 153. 249. 145. 115. 83. 131. 132. 133. 182. 252.

acriora. 89. 135. 141. 142. 143. 147. 87. 88. 148.

564. Sarcotica. 178. 2. 137. 145. 157. 335. 90. 131. 132. 149. 250. 252.

565. Abstergentia antiseptica. 89. 135. 141. 142. 143. 147. 87. 148. 149.

Muniens corpus contra puris infectionem. 168. 2. 137. 3. 120. 122. 4. 157. 335. 84. 30. 85. 169.

566. Pectoralia in abscessu. 352. 150. 136. 137. 110. 120. 121. 138. 109. 158. 160. 151. 128. 140. 126. 335. 30. 85.

Diuretica in abscessu. 150. 136. 137. 138. 160. 152. 144. 30.

567. Expectorantia, diuretica balsamica. 2. 137. 120. 151. 129. 128. 335. 30. 85.

Parotides.

576. Maturantia. 80. 77. 10. 14. 81. 210. 116. 23. 24. 115. 114. 83. 82. 182. 79. 119. 117. 118. 252.

Empyema.

596. Puris corruptionem exhibentia & emendantia . 1. 2. 352. 136. 137. 110. 3. 120. 121. 122. 129. 4. 128. 30. 85. 335.
597. Expecto-
rantia . 150. 160. 62. 151. 30. 85.
- Pectoralia res-
olventia . 110. 138. 109. 101. 62. 155. 154.
- Pectoralia in-
crassantia . 2. 352. 206. 3. 120. 121. 158. 151. 225. 163. 156. 333. 162. 335.
598. Diuretica pectoralia . 150. 136. 137. 138. 160. 152. 30.
605. Digestivum . 131. 132.
606. Lavamentum abstergens . 153. 249.
- Lavamentum antisepticum . 90.
608. In Tussi pectoralia balsamica anodyna . 352. 121. 156. 151. 128. 217. 163. 333.
609. In sputo tenaci , abstergentia expecto-
rantia . 110. 109. 62. 155. 154.
610. In siti , diluentia pectoralia . 150. 137. 101.
611. In alvo liquida , pectoralia ad-
stringentia . 352. 158. 87.
612. In appetitu dejecto stomachica pectoralia . 296. 164.
- Sphacelus.*
641. Præservatoria curatio .
- In motu majore antiphlogistica ,
- Externa . 23. 24. 8. 113. 114. 79. 117.
- Interna . 62. 63. 65. 66. 19. 64. 108. 318. 75. 96. 99. 100. 169. 92.
- Suppurantia . 77. 10. 14. 81. 24.
- Cardiaca interna . 168. 107. 167. 170. 169.
- In motu minore & debilitate .
- Calefacientia antiseptica externa . 5. 166. 7. 297.
- Cardiaca . 168. 107. 165. 167. 253. 254. 170. 169.
- In calore & putredine .
- Antiseptica refrigerantia . 93. 107. 70. 78. 109. 101. 62. 42. 65. 105. 66. 213. 68. 64. 328. 91. 316. 235. 170. 317. 108. 318. 75. 76. 95. 96. 74. 99. 73. 92.
642. In Eschara .
- Suppurantia antiseptica . 5. 166. 9. 6.
- Lavamentum acre antisepticum . 89.

135. 141. 142. 143.
- Mitiora suppurantia . 77. 10. 14. 81. 24. 115. 83. 131. 133.
643. In Escharæ separatione ,
- Abstergentia digestiva . 145. 115. 83. 131. 132. 294. 182.
- Causticum . 86.
646. In amputatione .
- Cardiacum anodynum . 248.
654. Stypticum . 52. 48.
- Aneurysma.*
661. Adstringentes pulveres . 52. 48.
662. Adstringentia applicata . 58. 41. 55. 59. 60. 42. 52. 48. 56. 345.
- Emplastra tenacia . 50. 51. 125. 126.
663. Turundæ . 47. 41. 42. 345.
- Pulveres . 52. 48.
- Varix.*
697. Adstringentia roborantia applica-
ta . 58. 41. 55. 59. 60.
- Hæmorrhoides.*
703. In cæcis .
- Adstringentia resinosa . 178. 130. 175. 176. 294. 177. 376.
- Suppositoria . 149. 367.
- Consolidantia . 178. 130. 90. 132. 133. 177. 276. 134.
704. In Apertis .
- Adstringentia leniora . 41. 60. 56. 54. 172.
- Adstringentia fortiora . 42. 32. 48. 345.
705. In dolentibus .
- Ex Inflammatione .
- Emollientia anodyna refrigerantia . 181. 25. 180. 258. 179. 116. 292.
- Alvum laxantia , refrigerantia . 22. 93. 91.
- Ex Acrimonia .
- Emolliens clyfma . 368.
- Pinguia anodyna . 78. 25. 275.
- Ex tumentibus venis .
- Eccoprotica . 93. 22. 91.
706. In Exulceratis .
- Abstergentia . 89. 115. 174.
- Consolidantia . 178. 130. 90. 132. 133. 182.
707. In Verrucosis .
- Stypticum . 41. 59. 42. 52. 48.
- Corrodens . 306. 287. 342. 327. 232. 266. 353. 359. 88. 173. 208. 209.
- Oedema.*
725. Visciditas resolvenda .
- Calefacientibus stimulantibus . 32.

33. 199. 5. 6. 34. 189. 204. 183. 161.
35. 257. 146. 45. 231. 336.
Frictionibus. 206. 207. 13. 222.
Laxitas curanda.
Roborantibus adstringentibus. 309.
206. 207. 55. 337. 200. 56.
Motus languidior curandus.
Moventibus roborantibus. 194. 195.
196. 197. 198. 199. 309. 201.
Dolor.
821. Anodyna narcotica dicta. 352.
214. 181. 150. 156. 180. 228. 218.
102. 103. 229. 217.
Narium morbi.
871. Sarcoma.
Adstringentia corrodentia leniora.
41. 236. 237. 232.
Adstringentia fortiora. 47. 42. 209.
884. Polypus.
Adstringentia corrodentia lenia. 41.
236. 234. 61. 237. 235. 171.
Adstringentia fortiora. 47. 42. 209.
888. Carcinoma.
Mollia anodyna. 25. 239. 240. 177.
891. Ulcus & ozæna.
Lene adstringens, consolidans, an-
tisepticum. 178. 25. 87. 130. 61.
90. 316. 28. 29. 26. 132. 240.
175. 238. 149. 250.
892. Ozæna. Mitia antiseptica. 141.
130. 153. 134. 149. 281.
Oris morbi.
907. Aphthæ.
Infantum & Chronicorum, 151.
369.
Putridorum & acutorum. 101. 105.
66. 319. 320. 74. 99. 369.
909. Si singultus aut deglutitio diffi-
cilis maneat, Mucilaginosæ. 150.
151. 333.
In alvo constipata. 65. 368.
In salivatione. 1. 370.
Ex febre intermittente. 371.
910. Ulcus.
Abstergens adstringens. 358. 310.
40. 235. 911. Fœtor.
Antisepticum adstringens abstergens.
142. 321.
912. Siccitas.
Humectantia specialia. 142. 320.
913. Gingivarum corruptio. 358. 319.
142. 143. 40.
Epulis. 209. 232. 266. 175. 358.
Parulis. 23.

914. *Dentium morbi.*
Nigredo. 40.
Dentifricia ad nitorem conservan-
dum. 40.
Dolor ex catarrho.
Anodyna & topica. 222. 227.
Vesicatoria. 293. 372.
Ex dente cavo.
Narcoticum. 373.
916. *Labiorum morbi.*
Fissuræ.
Linimentum molle. 25. 26. 275.
274. 299.
Cheilocace. 15. 210. 346. 153. 249.
Labrofulcium. 178. 306. 290.
Aurium morbi.
981. Aliena in aure hærentia.
Injectio. 153. 249.
982. Evacuatio humoris acris.
Lavamentum molle. 250. 304.
Cataplasma molle anodynum. 179.
23. 251. 258.
Linimentum molle. 178. 25. 328.
28. 29. 26. 225.
Evacuatio humoris tenacioris fæ-
tentis.
Abstergentia & antiseptica. 87. 115.
132. 141. 142. 250.
984. *Otalgia.*
(1) Ab humore acri catarrhoso.
Lavamentum molle & vapor sic-
cans. 153. 250. 206. 207. 254.
255.
Fotus anodynus. 179. 116. 23. 251.
180.
Vesicatorium. 293.
Purgans. 243.
(2) Ab Inflammatione.
Fomenta laxantia, antiphlogistica.
23. 179. 116.
Purgantia antiphlogistica. 17. 18.
65. 19. 22. 251.
Anodyna topica. 25. 285.
(3) Ab Erysipelate.
Refrigerantia adstringentia topica.
120. 72. 211. 29.
Narcotica topica. 78. 181.
(4.) Ab ulcere.
Consolidantia abstergentia. 87. 142.
115. 132. 250. 294. 290.
(5) Ab educatione alieni vel defectu
smegmatis.
Oleosum molle. 88. 25. 314. 28.
29. 8. 26. 304.

Auditus morbi.

990. Surditas.
 A cerumine concreto.
 Injectio mollis abstergens. 153. 249.
 A tumente membrana.
 Discutiens. 32. 207. 254. 255. 256.
 991. A Tympani membranæ corrosione.
 Injectio mollis subadstringens. 250.
 153.
 A Tympani membranæ laxitate tumente.
 Discutiens roborans. 253. 254. 255.
 256. 207.
 992. A Tympano pleno per tubam angustatam.
 Gargarysmata. 234. 235.
 Fomenta. 251. 257. 7. 112. 81.
 994. A Musculorum paralyfi.
 Antiparalytica. 340. 254. 34. 337.
 222. 127.
 996. A Nervi auditorii compressione.
 Discutiens. 206. 34. 207.
Oculorum, & Visus morbi.
 1084. Ophthalmia ab Inflammatione scleroticæ.
 Purgans antiphlogisticum. 17. 18.
 63. 65. 19. 21. 190. 92. 20. 22.
 Collyria antiphlogistica. 259. 260.
 261.
 Epithema & Cataplasma antiphlogisticum. 78. 70. 23. 71. 72. 211.
 56. 262.
 Anodyna. 181. 180. 72. 57. 54. 274.
 1085. Nebula & Albugo
 Resolvens, abstergens, adstringens.
 267. 265. 241. 233. 238. 268.
 Macula ex cicatrice.
 Abstergentia lenia. 267. 265. 260.
 262. 263. 233. 264.
 Phlyctæna.
 Adstringens. 233. 175. 241. 261.
 268. 269. 270. 59. 60. 71. 172.
 54. 55. 72. 56. 57. 236. 267.
 265. 266.
 Staphyloma.
 Adstringentia consolidantia. 67. 55.
 71. 72. 57. 172. 270. 59. 60.
 159. 260. 241. 233. 238. 624.
 1086. Hypopion.
 Resolventia discutientia. 262. 240.
 238. 272.
 1088. Hydrophthalmia.
 Discutientia. 55. 269. 200. 59. 201.

56. 11.
 Suffusio.
 Resolventia. 262. 201. 271. 264.
 272.
 1090. Cataracta.
 Epithema. 56.
 Collyrium anodynum. 259. 261.
 1093. Amaurosis.
 Ptarmica cephalica. 374.
 Roborantia cephalica. 206. 207.
 253. 254.
 1095. Hypopion.
 Digerentia resolventia. 55. 270.
 241. 201. 56. 271. 233. 11.
 Emollientia. 23. 261. 211. 271.
 273.
 Abstergentia. 262. 263. 265. 266.
 233. 238. 264.
 1097. Aliena in oculo.
 Collyrium molle. 259. 261.
 Collyrium diluens. 259. 261.
 1103. Ancyloblepharon.
 Collyrium molle. 250. 261.
 Linimentum lene. 178. 132. 182.
 275. 274.
 1104. Emphysema.
 Discutientia roborantia. 206. 207.
 226. 201. 272.
 Discutientia refrigerantia. 55. 269.
 59. 71. 56.
 1105. Paralysis palpebræ.
 Fronti & capiti applicanda. 253.
 254.
 Errhina. 374.
 1106. Folliculosus tumor.
 Resolventia. 15. 269. 280. 278.
 Corrodentia. 359.
 1107. Ectropion.
 Antiseptica adstringentia. 178. 25.
 55. 259. 260. 132. 241. 261.
 182. 177. 276. 275. 277.
 1108. Lagophthalmos.
 Fcus humectans. 271. 273.
 1109. Sarcoma.
 Corrodentia lenia. 263. 265. 266.
 233. 264.
 1110. Trachoma.
 Collyrium seu lavamentum molle.
 178. 25. 291. 28. 29. 175. 182.
 177. 276. 275. 274.
 Fomentum molle. 23. 211. 271.
 1111. Crispe.
 Maturantia. 15. 279. 211. 280. 16.
 1113. Palpebrarum vulnera.
 Em-

Emplastra tenacia . 50. 51. 125.
 Siccantia adstringentia . 267. 281.
 Fetus roborans . 54. 60. 56.
 1114. Palpebrarum ulcus.
 Collyria anodyna . 259. 261.
 Fomenta & linimenta anodyna .
 180. 55. 211. 273. 276. 273. 274.
 275.
 Abstergentia . 267. 241. 262. 263.
 265. 266. 233. 238. 272.
 Incrassantia . 23. 211. 271. 275.
 273.
 Adstringentia antiseptica . 181. 178.
 55. 269. 259. 270. 130. 267. 59.
 60.
 Caustica . 263. 359.
 1115. Lachrymarum morbi.
 Epiphora .
 Adstringentia . 32. 55. 269. 259.
 270. 200. 260. 267. 59. 60. 71.
 241. 56. 268.
 Xerophthalmia .
 Humeſcantia . 70. 23. 72. 211. 271.
 Linimenta mollia . 25. 28. 29. 275.
 1117. Rhyas .
 Abstergentia . 115. 132. 262. 263.
 265. 233. 238.
 1118. Encanthis .
 Adstringens corrodens mitius 265.
 266. 233. 264. 55. 59. fortius .
 263. 369.
 1119. Anchilops .
 Emplastra resolventia . 15. 279.
 280. 278.
 Emollientia . 178. 25. 23. 28. 29.
 211. 271. 275. 273. 1120. Ægi-
 lops .
 Turunda consolidans abstergens .
 149. 367.
 Collyrium . 259. 130. 241. 262.
 261. 238.
 Corrodens lene . 115. 263. 264.
 ----- fortius . 236. 237. 208. 209.
 1121. Lachrymalis fistula .
 Lavamentum abstergens . 89. 191.
 90. 147. 153. 249.
 Turunda consolidans . 153. 367.
 ----- dilatabilis . 366.
 Digestiva . 115. 132. 182. 277.
 Cariei propria . 130. 281. 359.
 Corrosivum lene . 236. 237. 209.
 263. 359.
 ----- acrius . 354. 359.

Vulnera.

1211. Laxantia .
 Fomenta . 258. 8. 271.
 Linimenta . 25. 28. 29. 83. 119.
 299.
 1214. Emplastra tenacia . 50. 51. 125.
 1217. Balsamicum vulnerarium . 131.
 132. 252.
 1226. Traumatica interna . 1. 2. 137.
 3. 121. 4. 157. 120.
 Externa balsamica vulneraria . 130.
 145. 210. 131. 132. 119. 277.
 252.
 1227. Cicatrizantia . 178. 27. 28. 29.
 126. 134. 171. 286. 111.
 Lavamenta adstringentia . 61. 41.
 316. 233. 250.
 Pulvis ficcus . 281. 375.
 1228. Sorditas .
 Abstergentia vel quæ simul corro-
 dunt . 89. 135. 87. 141. 88. 145.
 210. 115. 132. 133. 153. 249.
 Hyperſarcoſis .
 Corrodentia adstringentia . 58. 41.
 236. 267. 237. 42. 209. 232.
 1231. Tendinis .
 Balsamica nervina . 131. 132. 133.
 277. 252. 1232. Nervi .
 Balsamica nervina . 131. 132. 133.
 277. 252.
 1240. Pectoris .
 Lavamentum . 153. 304.
 Apozemata pectorale vulnerantium .
 1. 2. 150. 136. 137. 3. 4.
 1245. Ventris .
 Intestinis prolapsis .
 Fomentum aptum . 258. 36. 8. 271.
 Excoriatio .
 1257. In attritu .
 Oleosum & pingue molle . 28. 26.
 176. 274.
 Pinguia , refrigerantia , anodyna .
 181. 291. 282. 289. 270. 290.
 Cataplasma vel fetus laxans . 258.
 179. 23. 292. 273.
 Linimentum molliſſimum . 25. 28.
 29. 26. 276. 275. 274.
 Abstergentia . 77. 298. 83. 292. 182.
 153. 249.
 1258. In corrosione externa .
 Lavamentum molle . 70. 298. 72.
 316. 153. 249.
 1259. In Corrosione interna .
 Lavamentum adstringens antisepti-
 cum .

- cum. 70. 298. 72. 316. 153.
 Excoriationem arcentia . 70. 78.
 181. 25. 67. 69. 296. 259. 319.
 260. 267. 61. 391. 27. 71. 72.
 316. 28. 235. 26. 241. 261. 211.
 175. 176. 177. 320. 57. 172.
 Unguenta antiseptica . 178. 25. 291.
 27. 28. 29. 26. 289. 177. 276.
 Emplastra antiseptica . 376.
 Contusio .
 1267. *Resolvere* .
 Laxantia humida & pingua . 25.
 23. 36. 29. 8. 79. 119. 251.
 Resolventia . 32. 33. 77. 5. 166. 10.
 14. 15. 279. 210. 31. 45. 231. 16.
 Purgantia antiphlogistica . 17. 18.
 63. 65. 19. 20. 21. 22. 225. 37.
 38. 190. 92..
 1268. *Suppuratio* .
 Pus moventia . 80. 77. 210. 116. 24.
 119. 131. 132. 277. 252..
 Lavamenta & linimenta in Escha-
 ra . 89. 135. 87. 142. 145. 90. 146.
 115. 131. 132. 277. 252. 133..
 Anodyna . 25. 258. 182. 289. 273..
 179. 116. 23. 114. 273..
 Combustio .
 1278. *In gradu primo* .
 Pingue & humidum . 25. 258. 179..
 314. 23. 28. 29. 8. 114. 83. 271..
 119. 117. 175. 273..
 1279. *In gradu secundo* .
 Eadem citata applicanda .
 Molle linimentum . 25. 28. 29. 83..
 119. 275..
 Lavamentum molle abstergens . 298..
 211. 153. 304..
 Emplastrum vesicatorium . 293..
 Anodyna . 25. 180. 69. 275..
 1280. *In gradu tertio* .
 Leniora abstergentia . 90. 145. 90..
 298. 115. 131. 182. 189. 153. 277..
 252. 304..
 1281. *In gradu quarto* .
 Escharam solventia .
 Leniora & minus adstringentia . 10..
 87. 145. 90. 116. 115. 8. 83. 131..
 132. 294. 79. 119. 153. 277. 252..
 Congelatio .
 1286. *Pernio* .
 Emplastrum calefaciens . 15. 295..
 296. 282. 210. 280..
 Linimentum calefaciens . 131. 133..
 148. 278..
 Abstergentia calefacientia . 89. 135..
 31. 90. 249. 87. 13. 145. 131. 132..
 133. 148. 252..
 Cataplasma calefaciens . 166. 184..
 10. 81. 231. 16. 297..
 Fomenta Calefacientia . 5. 6. 314..
 146. 45. 8..
 1287. Calefacientia . 1. 2. 3. 122..
 192. 93. 157. 84..
 Fissura .
 1292. Lotio mollis abstergens . 298..
 153. 294..
 Linimentum molle . 178. 25. 26..
 276. 119. 275. 290. 274. 299..
 Emplastrum molle consolidans . 78..
 210..
 Mercurialia Linimenta & Lavamen-
 ta . 306. 340. 339. 236. 237. 209..
 349..
 Papillarum fissuræ .
 Mollia & tuta . 26. 276..
 Ulcus .
 1299. Sarcotica in forma varia . 178..
 2. 77. 136. 137. 120. 121. 49. 295..
 358. 356. 141. 319. 334. 143. 130..
 260. 145. 157. 335. 90. 28. 235..
 131. 132. 133. 241. 238. 134. 249..
 171. 250. 277. 252. 268. 281. 286..
 111. 288..
 1300. Cicatrisantia in forma va-
 ria . 178. 41. 296. 259. 236. 215..
 130. 260. 61. 27. 71. 316. 28..
 29. 235. 174. 26. 126. 240. 261..
 233. 177. 276. 172. 134. 171. 250..
 290. 268. 274. 286. 111. 288..
 1301. Purulentum ulcus .
 Pus cohibentia in forma varia . 1..
 168. 205. 2. 352. 107. 136. 137..
 110. 3. 120. 121. 138. 109. 158..
 160. 62. 355. 339. 122. 129. 4..
 140. 108. 155. 356. 154. 234..
 144. 156. 159. 157. 335. 84. 30..
 85. 169. 149..
 1302. Ichorosum ulcus . 168. 18. 2..
 206. 89. 5. 214. 3. 120. 109. 25. 62..
 41. 4. 358. 87. 141. 329. 319..
 142. 234. 143. 130. 61. 147. 23..
 115. 27. 72. 316. 235. 333. 148..
 177. 124. 127. 354. 169. 172. 278..
 359..
 1303. Catarrhosum seu Rheumaticum
 ulcus .
 Adstringentia absorbentia . 295. 55..
 215. 130. 27. 276. 134. 171. 274..
 281..

281. 286. 111. 288.
 Purgantia . 351. 245. 329.
 Diuretica . 205. 150. 136. 108. 152.
 144. 30.
 Sudorifera . 2. 352. 3. 159. 157. 84.
 30.
 1304. Synovia .
 Nervina consolidantia . 295. 132.
 133. 266. 277. 252.
 1305. Sordidum ulcus .
 Abstergentia mitiora . 89. 41. 356.
 87. 141. 236. 142. 130. 145. 210.
 90. 115. 132. 133. 294. 153. 250.
 249. 359.
 Abstergentia acriora . 88. 44. 226.
 232. 127. 359. 143.
 Corrodentia . 86. 340. 339. 237.
 208. 209. 338. 288.
 1307. Putridum calidum ulcus .
 Antiseptica , refrigerantia , adstringentia . 41. 155. 319. 234. 61.
 59. 27. 71. 316. 235. 132. 56.
 233. 176. 177. 127. 317. 108.
 75. 98. 57. 172. 278.
 1308. Putridum frigidum ulcus .
 Antiseptica calefacientia . 168. 2.
 89. 5. 166. 167. 6. 270. 142. 130.
 60. 147. 148.
 1309. Putridum sordidum ulcus .
 Antiseptica , abstergentia , frigida .
 93. 205. 109. 306. 340. 234. 232.
 294. 124. 288.
 Antiseptica abstergentia , calida .
 89. 5. 166. 135. 15. 87. 141.
 142. 143. 44. 145. 31. 146. 262.
 272.
 1313. Malignum ulcus .
 Mercurialia . 306. 340. 331. 88. 236.
 237. 209. 278.
 Decocta sudorifera . 1. 3. 122. 4.
 84. 30.
 Album ducentia . 351. 191. 22.
 157. 244.
 Lavamentum molle antisepticum .
 236. 72. 316. 241. 315. 304. 268.
 Absorbentia antiseptica . 306. 236.
 61. 130. 237. 27. 175. 177. 281.
 Anodyna . 78. 181. 180. 179. 224.
 163. 116. 28. 211. 271. 289. 276.
 275. 273. 274.
 1315. Hyperfarcoticum ulcus .
 Pulveres antiseptici . 130. 267. 265.
 266. 281. 359.
 Lavamenta antiseptica . 41. 61. 263.
 233. 175. 264.
 Magis corrosiva . 306. 340. 339. 88.
 236. 237. 208. 209. 232. 124. 354.
 349. 338. 353. 359.
 Styptica . 47. 42. 52. 48. 345.
Fistula .
 1324. Consolidantia . 178. 355. 295.
 356. 259. 130. 145. 27. 28. 29.
 135. 131. 132. 133. 241. 233. 238.
 177. 134. 149. 277. 252. 111.
 Abstergentia . 89. 139. 358. 87. 236.
 142. 237. 145. 90. 115. 326. 209.
 Corrodentia . 86. 41. 339. 236. 237.
 232. 266. 294. 315. 250. 249.
 288.
 Corrodentia . 86. 41. 339. 236. 237.
 208. 232. 233. 124. 354. 338.
 359.
 1326. Profundior fistula .
 Lavamenta abstergentia . 89. 236.
 142. 90. 326. 250. 249.
 Turundæ . 149. 367.
 1327. Angustior fistula .
 Turunda tumens . 366.
 1328. Cum ossis carie .
 Turundæ . 149. 367.
 Pulveres ficci . 130. 266.
 1329. Medicamenta interna .
 Abstergentia . 2. 136. 3. 120. 122.
 108. 335. 30. 85.
 Consolidantia . 352. 3. 120. 121.
 122. 4. 152. 157. 335. 30. 85.
 Purgans mercuriale . 191. 244.
Pruritus .
 1333. Ab applicatione .
 Antisepticum refrigerans . 61. 27.
 72. 376. 28. 233. 304.
 1335. A Perspiratione prohibita .
 Abstergens . 72. 316. 304.
 Diaphoreticum . 1. 2. 4. 224. 192.
 193. 157. 84. 248.
 1336. Ab acrimonia ad cutim delata .
 Ex alvo suppressa .
 Purgans . 302. 39. 247. 300. 303.
 144.
 Ex ulcere suppresso .
 Sudoriferum . 1. 2. 122. 4. 305. 192.
 163. 193. 157. 84.
 In Biliosis .
 Purgans refrigerans . 17. 93. 18. 63.
 328. 20. 22. 94. 307. 334. 96. 92.
 Ab acida acrimonia . 305. 314. 312.
 308. 311. 341. 310.
 In scabiosis & pertinaci pruritu .
 Mer-

- Mercurialia . 191. 305. 306. 287.
 244. 310.
 In debilitatis & scorbuticis .
 Roborantia , diaphoretica , antiscor-
 butica . 194. 195. 196. 161.
 Ab Ichore fluente .
 Antiseptica . 67. 267. 314. 71. 28.
 29. 241. 315. 289. 57. 26. 211. 265.
Aspredo .
 1340. Lotio mollis saponacea . 298.
 233.
 Linimentum molle . 25. 291. 28. 29.
 182. 276. 119. 299.
Callus .
 1345. Emollientia . 77. 10. 14. 214.
 150. 25. 160. 101. 66. 258. 179.
 36. 116. 23. 24. 28. 29. 8. 114.
 83. 82. 271. 79. 119. 117. 251.
 273. 299.
Eschara .
 1348. Ex Inflammatione .
 Suppurantia . 77. 10. 14. 90. 23. 24.
 115. 29. 8. 114. 83. 80. 132. 133.
 182. 119. 153. 117. 277. 252. 249.
 1349. Ex Gelu .
 Calefacientia . 89. 5. 166. 81. 145.
 90. 146. 131. 280. 118.
 1350. Ex debilitate .
 Stimulantia & Calefacientia . 89. 5.
 166. 9. 6. 141. 142. 143. 130. 210.
 146. 131. 133.
 Cardiaca interna . 167. 150.
 1351. Ex Putredine .
 Antiseptica , acida , adstringentia .
 135. 87. 113. 292. 249. 127.
 Cardiaca , acida , interna . 107. 170.
 108. 318. 75.
 1354. Corrodens . 86. 339.
Macula .
 1359. Macula scorbutica .
 Antiscorbutica interna . 196. 198.
 93. 328. 161. 300.
 1360. Ephelides .
 Antiseptica Abstergentia . 135. 70.
 60. 156. 162.
 1363. Macula rubra .
 Adstringentia acida . 291. 27. 71.
 72. 316. 26.
 1364. Macula Hepatica .
 Alvim ducens . 18. 20. 247. 300.
 Apozemata sudorifera . 3. 84. 157.
 Antisepticum abstergens . 135. 291.
 27. 239. 321.
 1365. Petechia .
 Antiseptica refrigerantia . 62. 328.
 99. 100. 98. 92. 213. 95. 96. 101.
 66. 102. 103. 107. 105. 64. 317.
 1. 8. 318. 75. 74. 73.
 Antiseptica calefacientia . 168. 2.
 167. 7. 125. 53.
Vitiligo .
 1368. Calefacientia antiscorbutica . 196.
 1368. Calefacientia antiscorbutica .
 196. 198. 300.
 Sudorifera . 2. 3. 157. 84.
 Abstergentia calefacientia . 89. 5.
 135. 9. 6. 34. 183. 44. 198. 90.
 146. 45. 231. 115. 321. 325. 292.
 326. 327. 332. 277.
 Validiora calefacientia . 282. 44.
 123. 323. 324. 325.
 Vesicatoria . 86. 293. 123.
 Mercurialia . 242. 191. 305. 313.
 239. 347. 327. 310.
 Purgans calefaciens . 242. 191. 329.
 302. 39. 243. 244.
Sordes .
 1369. Abstergentia . 2. 77. 89. 5. 135.
 6. 41. 358. 356. 87. 141. 142. 143.
 130. 44. 145. 210. 90. 291. 115. 326.
 131. 132. 133. 232. 148. 294. 182.
 127. 153. 250. 252. 249. 304. 330.
 359.
 Corrodentia . 86. 340. 339. 88. 236.
 327. 209. 359.
Herpes .
 1376. Lene purgans . 247. 341.
 Diaphoreticum antacidum . 163. 312.
 341.
 Alcalia & antacida interna . 20.
 161. 163. 312. 94. 334. 341. 310.
 Lavamentum aptum . 311. 176. 304.
 Linimentum aptum . 314. 346. 308.
 28. 29. 26. 294.
 Mercurialia leniora interna . 305.
 313. 310.
 Mercurialia leniora externa . 306.
 287. 2. 7. 239.
Impetigo .
 1391. Purgantia , resolventia & mer-
 curialia . 242. 191. 39. 300. 243. 244.
 Resolventia interna . 312. 313.
 Mercurialia interna . 305. 313. 348.
 310.
 Resolventia sudorifera . 2. 3. 157.
 313. 84. 310.
 Abstergentia validiora . 89. 135.
 282. 287. 308. 146. 45. 321. 343.
 347.

347. 323. 324. 325. 292. 326. 327.
148. 332. 331.
Mercurialia externa . 12. 306. 287.
342. 239. 343. 327. 209.
Corrodentia . 86. 340. 339. 123.
209. 349.
Scabies.
1393. Purgans aptum . 242. 63. 195.
300. 243. 244.
Sudoriferum . 1. 2. 3. 84.
Specifica interna . 305. 312. 313.
307. 348. 310.
Specifica externa . 12. 306. 340.
314. 287. 237. 342. 308. 239. 321.
343. 347. 327. 209. 233. 289.
182. 315. 177.
Corrodentia . 339. 209.
Pustula.
1396. Exanthemata .
Purgantia antiphlogistica . 17. 18.
63. 65. 21. 92. 93. 328. 20. 22.
91. 94. 95. 96.
Diaphoretica . 3. 122. 157. 84.
Lavamentum aptum . 298. 72.
Temperantia . 305. 313. 307. 341.
1397. Rubeola seu Gutta rosacea .
Purgans antiphlogisticum . 17. 93.
18. 63. 20. 22. 91. 94. 92.
Adstringentia refrigerantia . 70. 41.
61. 72. 26. 232. 240. 175. 176.
315. 177. 274.
Absorbens . 375.
1398. Phlyctænæ .
Lavamentum antisepticum . 61. 72.
316. 304.
Medicamenta antiseptica . 78. 67.
68. 55. 59. 60. 71. 72. 316.
26. 57. 54. 172.
1399. Varus seu Jonthus .
Alvum laxantia refrigerantia . 17.
18. 93. 63. 65. 19. 328. 20. 21.
22. 91. 94. 92.
Adstringentia refrigerantia . 41. 61.
291. 72. 26. 240. 315. 177. 274.
Mercurialia leniora . 305. 306. 340.
339. 239. 348.
1400. Sudamina .
Alvum laxantia . 17. 93. 18. 63.
65. 19. 328. 20. 21. 22. 91. 94.
92.
Adstringentia refrigerantia . 70. 41.
61. 291. 26. 240. 315. 177. 274.
1401. Sirones .
Lixiviosa & antiseptica . 135. 308.
311. 330.
1402. Hydatides .
Antiseptica . 26. 241. 261.
Absorbentia sicca .
Tuberculum.
1404. Clavus .
Emplastrum emolliens . 15. 210. 118.
1410. Verruca .
Corrosivum . 123. 208. 209. 124.
338.
Adstringentia . 41. 306. 61. 27. 173.
175. 177.
Styptica . 58. 59. 42. 52. 58.
142. Tuberculum inflammatorium .
Phyma .
Suppurantia . 77. 81. 116. 23. 29. 8.
83. 82. 182. 79. 119. 118.
1413. Phygethlon .
Fortiora suppurantia . 80. 77. 14.
15. 280. 16. 118.
Laxantia . 10. 81. 116. 23. 24. 29.
83. 82. 182. 79. 119. 117. 251.
Resolventia . 279. 210. 277.
Abstergentia . 145. 90. 115. 131. 132.
133. 148. 252. 249.
1414. Terminthos .
Laxantia suppuratoria . 10. 81. 116.
23. 24. 29. 8. 83. 82. 182. 79.
119. 117. 251.
1415. Furunculus .
Suppurantia . 81. 210. 116. 23. 24.
83. 119. 118.
Digestiva . 145. 115. 131. 132. 133. 182.
252.
Alvum laxantia . 17. 93. 63. 65.
328. 21. 22. 91. 92.
1416. Carbunculus .
Maturantia . 80. 77. 10. 14. 81. 210.
24. 118.
Digestiva antiseptica . 89. 135. 145.
90. 115. 131. 132. 133. 252.
Anodyna . 23. 29. 8. 114. 83. 82.
182. 119. 117. 251. 116.
Erysipelas.
1433. Incrassantia absorbentia . 267.
266. 375.
1434. Alvum ducens refrigerans . 17.
93. 18. 63. 65. 328. 20. 22. 91.
76. 95.
1435. Temperans acre , calorem , &
tenuitatem . 70. 41. 67. 105. 66.
213. 68. 69. 64. 102. 269. 259.
103. 285. 104. 319. 234. 260. 61.
59. 284. 53. 291. 27. 71. 72. 316.
D d 28.

28. 235. 174. 26. 241. 263. 175.
176. 177. 317. 108. 318. 320. 75.
74. 98. 99. 73. 57. 172.
1436. Perspirans refrigerans. 168. 107.
109. 163.

1437. Anodynum. 78. 181. 25. 180.
23. 29. 261. 211.

1438. Abstergens antisepticum. 319.
291. 176. 294. 315. 320.

Empneumatosis.

1450. Antiseptica calefacientia. 89. 5.
166. 135. 6. 87. 141. 337. 142.
143. 321. 201. 336. 297. 331. 330.

Antiseptica refrigerantia. 70. 78.
67. 68. 69. 358. 59. 115. 27. 21.
316. 292. 232. 56. 176. 289. 177.
57. 172. 278.

Lupia.

1463. Resolvens linimentum. 12. 296.
44. 287. 308. 131. 332. 11.

Resolvens emplastrum. 166. 279. 280.

Struma.

1466. Resolventia interna. 196. 203.
189. 333. 302. 313. 335.

Alvum ducens resolvens. 242. 351. 39.

Resolventia calefacientia externa.
34. 14. 15. 12. 257. 279. 45. 16. 11.
336.

Scirrhus.

1479. Resolventia appropriata exter-
na. 33. 15. 279. 280. 16. 11. 336.

Alvum ducentia. 242. 351. 39.

Emendantia interna. 196. 203. 189.
333. 302. 335. 313.

1481. Externa absorbentia, adstring-
gentia antiseptica. 172. 171. 278.
290. 375. 376.

Cancer.

1495. Stypticum. 42. 52. 41. 48. 345.

1496. Palliatio.

Antiseptica absorbentia. 178. 55.
269. 306. 215. 59. 27. 71. 126.
232. 240. 175. 176. 177. 127.
276. 172. 149. 171. 278. 290.
274. 286.

Lavamenta antiseptica. 41. 236.
61. 72. 316. 241. 238. 315. 304. 268.

Apozema antisepticum. 150. 160.
73. 3. 4.

Purgans aptum. 351. 191. 189.
329. 246. 302. 39. 247. 303. 244.
350.

1497. Symptomatum mitigatio.

Stypticum. 41. 42. 52. 48. 345.

Anodyna stupefacientia externa. 78.

214. 181. 180. 258. 179. 219.

215. 289.

Anodyna stupefacientia interna. 252.
158. 163.

Folliculosus Tumor.

1507. Linimentum resolvens. 12. 44.
287. 131. 332. 11.

Emplastrum. 15. 279. 280. 278.

Hernia.

1520. Linimentum molle. 25. 28. 119.

Fotus & Cataplasma humectans la-
xans. 258. 179. 36. 116. 23. 8.
114. 83. 82. 271. 271. 79. 117.
273.

1522. Stypticum. 42. 345.

1526. Emplastra adstringentia. 295.
126. 171.

Hydrocele.

1536. Discutientia.

Calefacientia. 32. 33. 206. 34. 207.
204. 183. 270. 337. 200. 253.
60. 146. 201. 46.

Refrigerantia absorbentia. 58. 55.
269. 59. 71.

1539. Causticum. 86. 338.

Varicocele.

1543. Discutientia roborantia calefa-
cientia. 206. 207. 270. 337. 200.
253. 60. 201.

Discutientia refrigerantia. 58. 41.
55. 269. 59.

Sarcocele.

1545. Resolventia externa. 15. 12.
279. 280. 16. 11. 336. 278.

Omphalocele.

1548. Linimenta mollia. 25. 28. 119.

Fomenta laxantia. 258. 179. 36.
116. 23. 8. 114. 83. 82. 271. 79.
117. 275.

Emplastrum tenax. 50. 125.

Fotus adstringens. 58. 270. 59.

Emplastrum roborans. 191. 126.

Procidencia.

1556. Vaginæ.

Adstringens roborans. 58. 206. 207.
270. 59. 60.

1557. Uteri.

Molle fomentum. 258. 179. 368.
Linimentum. 25. 28. 29.

1558. Ani.

Turunda adstringens. 149. 377.
367.

Clyfma roborans. 355. 356.

F O R M U L Æ

M E D I C A M E N T O R U M

Quæ per Numeros in præcedente Indice citantur.

Form. 1. Decoctum.

Rx. *Sarsæ parillæ* unc. vi.
Ligni Sassafras.
Rad. Chinæ.
Rasur. C. C. ana unc. ij.
Glycyrrhizæ unc. j.
 Coque in aquæ fontanæ Cong. duobus infunde.
Sem. anisi unc. dim.
 De eo haustus calidus aliquoties de die bibendus.

Form. 2. Decoctum.

Rx. *Raz. Imperatoriæ* drach. vi.
Ligni Santal. rubri,
Sassafras ana unc. ij.
Fol. Virgæ aureæ m. ij.
Flor. Centaur. minor. unc. dimid.
Sem. Dauci Cretic. drach. vi.
 Coque in aqua ad pint. ij. exhibe colaturam.
 Capiat unc. iiij. calide aliquoties de die.

Form. 3. Decoctum.

Rx. *Fol. Rec. Agrimonie, Virgæ aureæ, Betonicæ,*
Valerianæ Hortens. ana m. j.
Marrub. p. ij.
Rad. V. Aperient. ana unc. i.
Flor. Centauri minor.
Agrimonie.
Hyperici ana m. j.
Aq. pint. v.
 Coquatur. Colaturam exhibe.
 V E L

Rx. *Rad. Bardanæ,*
Chinæ,
Sarsæ parill. ana unc. iiij. Cum aq.
 q. s. coque, dein adde
Ligni Sassafras unc. iiij.
 Ebulliat; colaturæ pint. iiij. adde

Syrup. e v. Radicibus. unc. ij.
 Pro potu ordinario calide potari potest.

Form. 4. Decoctum.

Rx. *Rad. Chinæ.*
Sarsæ parill. ana unc. i.
Bardan. unc. ii.
Liquiritiæ unc. dimid.
Aq. com. q. s. Colatur. unc. XL.
 V E L

Rx. *Rad. Chinæ.*
Bardanæ ana unc. i.
Ligni Sassafr.
Cort. Guajac. ana unc. i. dimid.
Rad. Glycyrrhizæ unc. j.
Aq. com. q. s. coquatur colaturæ unc. L. adde
Sal. Polychresti unc. dimid.
 Pro potu ordinario bibi potest calide.

Form. 5. Fomentum.

Rx. *Fol. Rutæ,*
Absinthii ana unc. iiij.
Scordii unc. v.
Mentha unc. i.
 Cum aquæ, & aceti q. s. coque vase clauso, decocti lib. iiij. admisce
Salis Gemmæ unc. dimid.
Sp. Vini Theriacal. unc. ii.
 Liquore hoc calefacto, linteis recepto foveatur pars.

Form. 6. Fodus.

Rx. *Fol. Scordii,*
Artemisiæ,
Salvia,
Sabine,
Nicotianæ,
Rorismarini ana m. dim.
Flor. Meliloti.
Sambuci,
Calendulæ ana unc. i.
 Cum aqua coquantur, vel cum aqua,
 D d 2

qua, & aceto ana. Colaturæ lib.
 iij. adde
Salis Marini,
Ammoniacy ana unc. ij.
Sp. Vini Theriacal. unc. ij.
 Foveatur pars aliqua hoc fotu linteis
 recepto: vel pro lotionē adhiberi
 potest.

Form. 7. Fomentum.
 R. Flor. Centaur. m. dim.
Herb. Scord. m. j.
Absinth. m. dim.
Flor. Sambuci,
Chamæmeli ana m. j.
Aq. com. q. s.

Decoctum pro fotu applicetur.

Form. 8. Fomentum.
 R. Fol. rec. Malvæ m. ij.
Rutæ m. iij.
Alliariæ m. j.
Farin. Lini unc. i.

Coque in Aq. com. q. s. Colaturæ
 lib. iij. admisce.

Ol. Althææ unc. i.
 Liquore hoc spongia, vel linteis, vel
 vesica, recepto foveatur pars, aut
 ejus recipiatur vapor.

Form. 9. Cataplasma.

R. Fol. rec. Abrotani,
Absinthii,
Rutæ,
Scordii,
Alliariæ,
Marrubii albi,
Eupatorii Cannabini,
Nicotianæ ana m. dim.
Flor. Centauri minoris,
Meliloti,
Matricariæ,
Tanacetii ana unc. ii.

Cum aqua quantum sufficit coq. in
 Cataplasma: cui adde
Far. Lini unc. iij.
Ol. Rutæ unc. ii.
Acet. Theriacalis.

Sp. Vini Theriacalis ana unc. i.
Sal. Ammoniacy dr. i.
 Calefactum applicetur.

Form. 10. Cataplasma.
 R. Ceparum sub cineribus coctar. unc. ii.
Fol. Malvæ,
Althææ ana m. ii.

Flor. Meliloti unc. ii.

Aq. com. q. s.

Coquantur, sub firem admisce

Far. Lini q. s.

Sp. Vini Theriacalis unc. i.

Ol. Lini unc. dimid.

Calide applicandum.

Form. 11. Linimentum.

R. Succ. Bryoniæ,
Cucumeris agrestis ana unc. ii.
Ol. de Capparibus,
Tamarisci ana unc. iij.
Vini albi unc. i.

Bulliant ad succi consumptionem:
 adde.

Absinth. pulv. unc. ii.

Gum. Ammoniacy unc. dimid.

Cere unc. i.

Parti affricandum, vel applicandum.

Form. 12. Linimentum.

R. Ol. Laurini,
Ung. Populei ana unc. i.
Terebinth. unc. dimid.
Mercurii Vivi drach. ii.
Ol. de Lateribus unc. dimid.

Illinatur parti affectæ.

Form. 13. Linimentum.

R. Ol. Terebinth.
Aq. Vitæ Mathiol.
Ragin. Hungar. ana unc. dimid.
Sal. vol. oleos. gutt. xxx.
Ol. Lavendulæ gutt. viii.

Illinatur, vel applicetur parti.

Form. 14. Cataplasma.

R. Cephæ assæ contusæ q. v.
 Calide applicandæ.

V E L

R. Rad. Althææ unc. iij.

Iridis unc. i.

Fol. Brassicæ,

Parietariæ,

Malvæ.

Flor. Chamæmeli,

Meliloti ana m. i.

Far. Lini unc. ii.

Aq. commun. q. s.

Coque: contusis adde.

Stercoris Caballin. unc. ii.

Axung. Porci.

Ol. Chamæmeli ana unc. i.

Cepar.

Cepar. Costarum unc. dim.
Calide applicetur.

Form. 15. *Emplastrum*.

Rx. *Gum. Galbani*,

Sagapeni,

Ammoniacy,

Bdellii ana unc. ii.

Depuratis adde.

Vitell. ovor. n. iiii.

Cera citrina unc. ii.

Far. rad. Bryonia unc. iii.

Ol. infus. Ruta q. f.

M. F. *Emplastrum*.

V E L

Rx. *Rad. Geniste*.

Hyperici.

Fol. Cypressi.

Scrophularia ana drach. v.

Lithargyri auri unc. i.

Mucilag. fœnugræc. unc. iiii.

Ol. Lilior. albor. unc. v.

Cera q. f.

M. F. *Emplastrum*.

V E L

Rx. *Gum. Galbani*,

Opopanacis,

Ammoniacy ana unc. i.

Flor. sulphuris,

Myrrhe ana unc. dimid.

Camphora drach. i.

Ol. Lilior. albor.

Axung. Anatis ana drach. vi.

Cera q. f.

M. F. *Emplastrum*.

Aliquid de eo extendatur supra alutam, & applicetur.

Form. 16. *Cataplasma*.

Rx. *Gum. Bdellii*,

Galbani ana unc. i. cum dim.

Ol. Juniperi,

Liliorum ana q. f.

Mollifica in mortario calido, dein adde.

Mucilaginis sem. Fœnugræci,

Lini ana unc. ii.

Caric. pinguium par. ii.

Fiat *Cataplasma*.

V E L

Rx. *Rad. Scrophularia majoris* unc. i.

Fol. Cypressi m. ii.

Vini albi q. f.

Contunde in *Cataplasma*, & tepescitum applica.

Form. 17. *Haustus*.

Rx. *Manna* unc. ii. cum dimid.

Seri Lactis lib. ii.

Succi Limonum pauxillum.

V E L

Rx. *Uvar. Corinthiac.* drach. vi.

Manna opt. unc. dimid.

Seri Lactis unc. iii.

Fiat infusio. Colaturæ adde

Salis polychresti drach. dimid.

Sacchari albi drach. i.

Ol. Carvi gutt. iii.

Una, vel duabus vicibus assumi potest.

Form. 18. *Pulvis*.

Rx. *Salis Polychresti*,

Tartari Vitriolati ana drach. i.

Purgant. anglican. drach. ii.

Sacchar. albi drach. i. cum dim.

Ol. Melissæ gutt. iiii.

Capiat ter de die drach. dimid. vel scrup.

Form. 19. *Clyfma*.

Rx. *Fol. Sennæ* unc. dimid.

Aq. q. f.

Decoq. Colaturæ unc. viii. adde

Syrup. Sennæ unc. i.

Nitri drach. ii.

Tepide injiciatur.

Form. 20. *Pulvis*.

Rx. *Sal. Tart. Vitriolat.*

Crystall. Tartari,

Salis Polych. ana drach. dimid.

Capiat dimidiam partem summo mane.

Form. 21. *Clyfma*.

Rx. *Hord. mundat.*

Rad. Althææ ana unc. i.

Fol. Sennæ unc. dimid.

Aq. com. q. f.

Coq. Colaturæ unc. viii. adde.

Nitri drach. ii.

Ol. Lilior. albor. unc. dimid.

Injiciatur tepide.

Form. 22. *Potio*.

Rx. *Salis Polychresti* drach. ii.

Seri lactis lib. dimid.

V E L

Rx. *Salis Purgant. Anglican.* unc. dim.

Seri lactis lib. i.

Sumatur matutino tempore.

Form.

Form. 23. Cataplasma.
 R^x. Herb. rec. *Atriplicis*.
Acetosa,
Malva ana m. i.
Rad. Althææ unc. i.
 Cum aquæ pauca quantitate coquantur in Cataplasma, cui adde
Ung. Althææ composit.
Ol. Liliorum ana unc. dimid.
Far. Lini q. f.
 Calide applicetur bis de die.

Form. 24. Cataplasma.
 R^x. *Fol. Malvæ*,
Acetosa ana m. i.
Ficum pinguium n. vi.
Uvarum passarum, amotis arillis unc. i.
 Cum aqua bulliant, pistentur, adde
Fermenti acris unc. i. cum dim.
Axungie Porcinæ rec. *Insulsi* q. f.
 Calefactum applica, bis de die.

Form. 25. Linimentum.
 R^x. *Ol. Violæ*.
Nimphææ ana unc. i. cum dim.
Butyri Insulsi,
Mucilag. sem. Psylli ana unc. i.
Ol. Rosarum unc. dimid.
Camphoræ drach. i.
 V E L

R^x. *Butyr. Rec.*,
Unguent. Populei ana unc. ii.
Vitell. Ovor. n. ii.
Ol. Lilior. alborum,
Rosarum ana unc. dimid.
 V E L

R^x. *Ceræ Flavæ* unc. i.
Ol. Nucum,
Althææ, ana unc. ii.
 V E L

R^x. *Succ. Cortic. Sambuc.*
Ol. Rosarum ana unc. i.
Vitell. Ovorum n. ii.
Ceræ Flavæ unc. i.
 V E L

R^x. *Mucil. Gum. Tragacant.* unc. i.
Butyri insulsi unc. dim.
 Cum linteis applicari potest, vel parti est inungendum.

Form. 26. Unguentum.
 R^x. *Ol. Jasmini*,
Amygd. dulc.
Sacchari Saturni ana drach. i.

V E L

R^x. *Cremor. Lactis*,
Sacchari Saturni ana drach. i.

V E L

R^x. *Ung. Nutrit.* unc. i.
Cretæ Albæ drach. ii.

V E L

R^x. *Butyri Insulsi* unc. i.
Cretæ Albæ drach. ii.

V E L

R^x. *Ceræ Albæ* unc. dimid.
Ol. Lilior. Albor. unc. ii.

Sacchari Saturni,

Cerussæ ana unc. i.

Minii drach. ii.

Bis de die, vel sæpius inungatur, vel applicetur parti cum linteo raro.

Form. 27. Unguentum.

R^x. *Lithargyr. Argent.* unc. vi.
Succi Plantag. unc. iii.
Ol. Rosarum unc. ii.
Aceti unc. i.

M. Terantur in mortario plumbeo.

V E L

R^x. *Bursæ Pastoris* unc. dim.
Rad. Dracunculi,
Antimonii ana drach. vi.
Ol. Lentiscini,
Myrtini ana drach. dim.
Ceræ drach. ii.

V E L

R^x. *Aluminis*
Malicorii ana unc. dimid.
Chalcitis ust. drach. iii.
Calcis Vivæ drach. ii.
Ol. Myrtin. unc. ii.
Ceræ q. f.

Cum plumaceolis, vel linteis applicetur.

Form. 28. Unguentum.

R^x. *Ol. Amygd. dul.*

Rosarum,

Ceræ Albæ ana unc. i.

Liquefactis adde.

Mucilag. Sem. Cydon. unc. dimid.

V E L

R^x. *Empl. Diachyl. Simpl.* unc. ii.

Ung. Popul.

Ol. Althææ ana unc. iii.

Mucag. Sem. Cydonior. unc. iii.

Vitell. Ovor. n. ii.

Aliquid de eo applicetur cum plumaceolis.

Form.

Form. 29. Unguentum.

Rx Butyri rec. insuls. unc. ii.
 Ol. Lilior. albor.
 Amygd. dulc. ana unc. dimid.
 Axungia rec. lota unc. i.
 Farin. hord. unc. i. cum dimid.
 Mucilag. Sem. Cydon. unc. i.
 Cerae Albæ q. f.
 Affricetur cuti.

Form. 30. Apozema.

Rx. Ligni Santal. Alb.
 Citrini,
 Sassafras ana unc. dimid.
 Fol. Rutæ.
 Agrimonie ana m. i.
 Flor. Stoechad. Arab.
 Lavendula ana drach. ii.
 Rad. Fœniculi,
 Petroselinii,
 Rusci ana unc. i.
 Aq. com. q. f.
 Coquatur vase clauso i. quad. horæ :
 Colatur lib. iiii. serva. Capiat un-
 cias iv. quater de die.

Form. 31. Fomentum.

Rx. Fol. rec. Rutæ,
 Scord. ana m. ii.
 Flor. Centaur. minor.,
 Sambuci,
 Rosarum ana unc. iiii.
 Cum aqua decoque : unc. xxx. Cola-
 turæ adde Sp. Vini unc. v.
 Sapon. Veneti drach. ii.
 Aliquid de eo reperfactum cum linteis
 applicetur bis, aut ter de die : pot-
 est etiam pro lavamento servire.

Form. 32. Fodus.

Rx. Lixivii lib. ii. coquantur in eo.
 Rad. Ebuli,
 Enula campanæ ana unc. i.
 Fol. Rorismarini,
 Majorana,
 Thymi.
 Lauri.
 Origani ana m. i.
 Salis Marin.
 Aluminis ana drach. i.
 M. fiat Fodus calide applicandus.

Form. 33. Cataplasma.

Rx. Farin. Fabarum lib. dimid.

Decoquatur cum vino generoso ad
 pultis consistentiam, dein adde O-
 xymel. Simpl. unc. iiii. & applice-
 tur calide.

Resolvens, Discutiens.

Form. 34. Fodus.

Rx. Sal. Ammoniaci drach. i.
 Saponis Veneti drach. ii.
 Sp. Vini Camphorat. unc. i.
 An. Fœniculi unc. vi.
 Applicetur cum linteis duplicatis.

Form. 35. Linimentum.

Rx. Pulv. Absinth.
 Chamamel.
 Meliloti ana unc. ii.
 Butyri Insulsi,
 Ol. Camamel. ana unc. iiii.
 Cerae unc. i.

V E L

Rx. Mellis lib. dimid.
 Salis unc. dimid.
 Pulv. Origani unc. iiii.
 Illiniatur parti affectæ.

Form. 36. Fomentum.

Rx. Intestin. Animal. pur. q. f.
 Coq. in aq. comm. q. f. cum
 Flor. Chamamel.
 Lavendula,
 Centaur. ana m. dimid. fem.
 Fol. Mentæ m. i.

Liquor. fit pro fomento.

V E L

Lac tepidum applicatum.

Form. 37. Haustus.

Rx. Scammonei pur. gr. xiv.
 Sp. Reg. Hungar. drach. ii.
 Terantur in mortario vitreo, liquor
 a fæce depurato admisce
 Syrup. Rosarum Solut. cum Senna
 drach. vi.
 M. Divide in duas partes : una pars
 exhibeatur ; si post duas, vel tres
 horas non ducit alvum, exhibea-
 tur altera.

Form. 38. Haustus.

Rx. Rad. Jalappæ drach. i.
 Sacchari puri drach. ii.
 Aq. Fœniculi unc. iiii.
 Fiat emulsio aquam sensim affunden-
 do,

do, colaturæ adde
Syrup. Cichorei cum Rheo unc. dim.
 M. F. Haustus, usus ut prioris.

Form. 39. *Pilulae*.
 R. *Extract. Catolici* gr. xii.
Resina Jalappæ gr. v.
Mercur. dulc. gr. vi.
Ol. anisi gutt. i.
 M. F. Pill. num. vii. pro dosi.
 Form. 40. *Pulvis*.
 R. *Rad. jalappæ* gr. xv.
Crystall. Tartari gr. x.
 M. Pro dosi.

V E L

R. *Gum. Guttae* gr. x.
Cremor. Tartari gr. xv.
 M. pro dosi ad purgandum.

Form. 41. *Lavamenta*.
 R. *Aluminis rupei* drach. i.
Aquæ Plantag. unc. i.

V F L

R. *Sacchar. Saturni* drach. i.
Aq. Rosarum unc. i.

V E L

R. *Liquoris Saturni* q. p.

V E L

R. *Vitriol. commun.* drach. vi.
Aq. Rosarum drach. vi.
 Bis, aut ter de die pars abluenda, vel
 cum turunda indenda.

Form. 42. *Lavamentum*.
 R. *Limatur. Chalybis*,
Ol. Vitriol. ana unc. ii.
 Confundantur, cessata effervescentia
 adde.

Lap. Hematit.
Virid. aris ana unc. i.
Alum. crudi unc. dimid.
Aq. com. Pint. dimid.
 Plumaceolis receptus liquor applicetur.

Form. 43. *Linimentum*.

R. *Ung. Martiati*,
Ol. Terræ,
Chamæmeli,
Hyperici,
Laurini,
Castorei,
Juniperi ana unc. dimid.
Sp. Cochlearie.

Aq. Viæ Matiol. ana drach. iii.
Sal. Ammoniaci,
Aluminis plumosi ana drach. i.

V E L

R. *Succi Scillæ* unc. iii.
Cucumer. Sylv.
Rutæ ana unc. i.
Euphorbii,
Castorei,
Sagapeni,
Ammoniaci,
Bdellii ana unc. i. cum dim.
Myrræ,
Thuris,
Pyrethri,
Nitri ana drach. i.
Ol. Sambuc.
Terebinth.
De Euphorbio ana unc. dim.
Cera q. f.

M. Illiniatur parti affectæ.

Form. 44. *Unguentum*.

R. *Fol. Rec. Abrotani*,
Absinthii,
Rutæ,
Scordii,
Taraxaci ana m. i.
Colocynth. unc. dimid.
Ol. Absinthii lib. ii. cum dimid.
 Coq. ad humiditatis consumptionem,
 admisce
Fellis Tauri inspissati unc. dimid.
Pulv. Aloes drach. vi.
Euphorbii drach. ii.
Myrrhæ drach. ii. cum dim.
Sal. Ammoniac. drach. iii.
Cera citrinæ q. f.

M. F. Unguentum ventri, vel & aliis partibus, illiniendum.

Form. 45. *Fomentum*

R. *Rad. Bryoniæ albæ* unc. ii.
Aristoloc. rotund. unc. i.
Fol. rutæ rec.
Sabinæ ana m. i.
Flor. Tanaceti,
Chamæmeli.
Matricariæ ana unc. i.
Cepar. rec. unc. vi.
Aquæ q. f.

Ebulliant vase clauso colaturæ adde
Sp. Vini Theriacal. unc. ii.
Sal. Ammoniac. unc. i.

M. Ca-

M. Calefacto hoc liquore foveatur pars.

Form. 46. Fomentum.

Rx. Herb. Bethonica,
Salvia,
Majorana,
Scordii,
Absinthii ana m. dimid.
Flor. Chamemeli,
Lavendula,
Sambuci ana m. i.
Sp. Vini lib. iii.

Macerentur pro fotu, qui calefactus applicandus.

Form. 47. Turunda.

Ex Medulla Limonum,
Alumine,
Tela Araneorum,
Crepito Lupi,
Linteo Combusto,
Spongia, liquore (41) turgida.
Ex his parentur turundæ, vel plumaceolæ debitæ magnitudinis, & applicentur; vel Vitriolum ruditer comminutum, linteo raro in formam noduli ligatum, albumine ovi oblinitum, applicetur.

Form. 48. Pulvis.

Rx. Sanguin. Dracon. drach. i.
Sarcocoll. drach. ii.
Lapid. Hematitid. drach. dimid.
Bol. armen. unc. i.
M.

V E L

Rx. Farinæ volatilis coll. unc. iiii.
Colcothar. Vitriol. unc. dimid.
M. exacte.

Inspergatur pulvis, vel cum plumaceolis albumine ovi madidis applicetur.

Form. 49. Mixtura.

Rx. Aq. Cinamomi unc. i.
Spermatis Ranarum unc. iii.
Diascord. drach. i.
Corall. rubr. drach. dimid.
Laud. Liquid. gutt. xx.
Syrup. Papav. albi drach. vi.

M. Capiat omni hora cochlear. i.

Form. 50. Emplastrum.

Rx. Thuris unc. i.
Aloes drach. dimid.

Pili Leporini,
Albi ovi ana q. f.

M. supra linteum vel alutam. extensum applicetur.

Form. 51. Emplastrum.

Rx. Thuris,
Boli Armen. ana drach. ii.
Sanguinis Dracon.
Mastiches ana dr. i. cum dim.
Album. ovorum q. f.

M. supra linteum, vel alutam extensum applicetur.

Form. 52. Pulvis.

Rx. Farinæ volatilis collecta unc. iiii.
Colcothar. Vitriol. unc. ii.
Gypsi,
Boli vulgar. ana drach. i.
Colophonia pulverisat. unc. ii.

M. Parti sanguinem fundenti inspergatur, vel cum plumaceolis albumine ovi madidis applicetur.

Form. 53. Mixtura.

Rx. Aq. Plantagin. unc. iii.
Cinnamomi unc. dimid.
Acet. destillat. unc. dimid.
Corall. rubr. drach. dimid.
Sang. Draconis scrup. dimid.
Laud. Opiat. gutt. ii.
Syrup. Myrtin. unc. i.

M. Capiat omni hora cochlear unum.

Form. 54. Epithema.

Rx. Aq. Sperm. Ranar.
Papav. rhæad. ana unc. iiii.
Acet. Rosarum unc. i.
Boli com. pulv. scrup. iiii.
Opii aceto solut. scrup. i.

M.

V E L

Rx. Aq. Sperm. Ranar. lib. i.
Sacchar. Saturn. unc. ii.
Camph. scrup. i.

M. Applicetur cum linteis duplicatis tepide, vel frigide.

Rx. Form. 55. Cataplasma.

Far. Hordei unc. iiii.
Boli armen. alb. unc. ii.
Pulv. Gallar. virid.
Nuc. Cypressi,
Cort. Granat. ana drach. i. cum dimid.

E e

Cam-

Camphoræ drach. i.
Oxymelis q. f.
 M. Frigide, vel tepide applicetur.

Form. 56. *Cataplasma*.

Rx. *Albuminis ovi* n. i.
Albuminis frustulum.
 Agitentur supra orbem vitreatum donec massa sit inspissata, & ita applicanda linteo inclusa

V E L

Rx. *Boli armen.*
Sanguinis Dracon.
Flor. Balaustiorum,
Myrtillor. ana dr. i. cum dim.
Sacci Acacia.
Hypocistid. ana drach. i.
Thuris,
Mastich. ana scrup. ii.
Flor. Rosarum rubrarum p. i.

Pulverisata albumine ovi cum pauco aceti recipiantur, & fiat *Cataplasma*, quod tepide, vel frigide applicari potest.

Form. 57. *Cataplasma*.

Rx. *Argillæ ustæ*, ex furno pistorio m. ii.
Aceti Acerrimi q. f.
 Redigantur in *Cataplasma*, parti applicandum.

Form. 58. *Fotus*.

Rx. *Corticis Granatorum* unc. dimid.
Rad. Tormentillæ unc. i.
Flor. Rosar. rubr.
Balaustior. ana m. i.
Aquæ ferratæ lib. iii.
 Coq. ad consumptionem lib. i. Colaturam exhibe. Quæ cum linteis duplicatis applicanda.

Form. 59. *Fotus*.

Rx. *Flor. rosar. rubr.* m. i. cum dim.
Balaustiorum drach. ii.
Aluminis drach. iii.
Nuc. Gall.
Cypress. ana n. ii.
Cort. Granator. drach. ii.
Aq. communis q. f.
 Coquatur. Expressum liquorem applica.

Form. 60. *Fotus*.

Rx. *Rad. Tormentillæ* unc. i.

Flor. Rosarum rubrar.
Balaustiorum ana m. dim.
Vini rubri Pint. dimid.
 Infundantur. Colaturam exhibe, ut cum linteis duplicatis applicetur.

Form. 61. *Lavamentum*.

Rx. *Aq. Rosarum* unc. ii.
Liquor Saturni unc. dim.
 M.

V E L

Rx. *Aq. Rosarum*,
Plantaginis,
Sambuc. ana unc. iii.
Sal. Saturni,
Prunellæ ana scrup. i.
Camphoræ drach. dimid.
Lap. Calaminar. drach. i.
 M. Pars sæpe de die abluatur.

Form. 62. *Decoctum*.

Rx. *Fol. Scordii*,
Alliaria,
Marrub. alb. ana unc. ii.
Aq. com. q. f.
 Coque: Colaturæ pint. ii. adde
Oxymel. scillit. unc. viii.
Nitri unc. ii.
Acet. Theriacal. unc. i.
 M. Capiat uncias ii. omni hora calide.

Form. 63. *Decoctum*.

Rx. *Tamarind.* unc. i.
Prunor. acido-dulc. unc. iii.
Uvar. passar. sine gigart. unc. ii.
Corinthiac. unc. ii.
Flo. Taraxac.
Cichorei sylv. ana unc. i.
Rad. Scorzonera unc. iii.
 Cum aq. decoct. spatio i. quad. horæ. Colaturæ pint. ii. adde
Salis Polychrest. unc. i.
Syrup. Cichor. cum Rheo unc. i. cum dimid.
 M. Bibat omni hora uncias duas, donec alvus laxetur.

Form. 64. *Potio*.

Rx. *Aquæ Fumariæ*,
Cichorei,
Acetose,
Nimphææ ana unc. ii.
Cremoris Tartari,
Salis Polychresti ana dr. i.

Rob.

Rob. Ribesiorum,
Mororum ana unc. i.
 M. Aliquoties de die capiat uncias duas.

Form. 65. *Clyfma*,
 R. *Seri lactis*,
Lactis Ebutyrati ana unc. iiii.
Sal. Prunellæ,
Polychrestli ana dr. ii.
Pulp. Tamarind. unc. ii.
Olei liliorum alborum unc. i.
 M. F. *Clyfma* tepide injiciendum.

Form. 66. *Emulsio*.
 R. *Sem. 4. frigid. major.* ana drach. i. cum dimid.
Papav. alb. drach. ii.
Aquæ Hord. lib. dimid. fiat emulsio; adde
Aquæ Lactucæ,
Nymphææ ana unc. ii.
Rosarum unc. i.
Syrup. Violarum unc. ii.
 M. aliquoties de die capiat uncias duas.

Form. 67. *Epithema*.
 R. *Ol. Rosarum* unc. iiii.
Acet. Rosarum unc. i.
Aq. Rosarum,
Plantag. ana unc. ii.
 M.

V E L

R. *Succi Lactucæ*,
Portulacæ,
Solani,
Umbilici Veneris ana unc. ii.
Ol. Rosarum unc. iii.
Acet. Rosarum unc. dim.
 M. applicetur frigide, vel tepide.

Form. 68. *Epithema*.
 R. *Aq. Rosarum*,
Boraginis,
Buglossæ,
Acetosæ,
Lactucæ,
Plantaginis,
Portulacæ ana unc. ii.
Aceti Vini unc. iii.
 M. Tepide, frigide vel calide pro morbi exigentia applicandum.

Form. 69. *Cataplasma*.

R. *Lentis palustris* unc. vi.
Fol. rec. Nymph. unc. v.
Althææ unc. vi.
Papav. hort. unc. viii.
Flor. Meliloti,
Sambuci ana unc. vi.
 Cum aqua coquantur, sub finem adde
Nid. Hirundinum. n. ii.
Far. sem. Lini q. f.
Ol. Lilior. alborum unc. ii.
 M. E *Cataplasma* callide applicandum.

Form. 70. *Fotus*.

R. *Lactis ebutyrat.* q. v.
 V E L
 R. *Flor. Sambuci*,
Meliloti,
Althææ ana unc. i.
 Cum aq. coquantur pint. i. cum dim. admisce
Sp. Vini Theriacal. unc. ii.
Aceti Sambuci unc. i.
Sal. marini drach. i.

M.

V E L

R. *Flor. Meliloti*,
Sambuc. ana m. i.
Herb. papav. hort.
Lentis palustr.
Plantaginis,
Nymphææ ana m. ii.
 Coq. in aquæ com. q. f. colaturæ unc. xx. adde
Aceti Rosarum unc. ii.
Nitri drach. ii.
 M. Applicetur tepidus liquor linteis duplicatis. Potest etiam pro lotionne adhiberi.

Form. 71. *Epithema*.

R. *Panis Silignei*,
Lactis ana q. v.
 Conterantur. Adde
Terræ Cimoliæ, pulv. q. f.
 M.

V E L

R. *Plantaginis*,
Rosæ rubræ,
Solani,
Caudæ Equinæ, ana m. i.
 Coquantur in aqua; adde
Farinæ Hordei,
Lentum ana unc. iiii.

E e 2

M. Te-

M. Tepide, vel frigide cum linteis applicetur.

Form. 72. *Fotus*.

Rx. *Succi Plantaginis*,
Solani ana unc. vi.
Acet. Rosar. unc. ii.

M.

V E L

Rx. *Corticis Tiliæ* m. ii.
Aq. Rosarum unc. viii.
Conquassentur donec aqua crassitudinem acquirat.

Potest pro fotu, vel lavamento adhiberi.

Form. 73. *Julapium*.

Rx. *Aq. Lactucæ*,
Boraginis ana unc. iii.
Aceti Rosarum unc. i. cum dimid.
Syrup. Papav. rhoead. unc. i.
Spirit. Sulph. p. c. scrup. i.
M. Bibat uncias duas ter de die.

Form. 74. *Julapium*.

Rx. *Aq. Cichorii* unc. x.
Craminis,
Acetosæ ana unc. iii.
Boraginis,
Rosarum ana unc. i. cum dim.
Syrup. Capill. veneris unc. iii.
Cremor. Tartar. drach. ii.
Sp. Salis scrup. dimid.
M. Bibat unc. ii. ter de die.

Form. 75. *Julepus*.

Rx. *Aquæ fontis* lib. i.
Rosarum,
Succi Limonum ana unc. iiii.
Sacc. albi q. f. ad saporem.
M.

V E L

Rx. *Succi Pomorum redolent.* unc. iiii.
Limonum unc. iii.
Aquæ rosarum unc. ii.
Succi Granator. unc. i.
Sacchari albi unc. ii.
M.

V E L

Rx. *Aq. Endiviæ*,
Acetosæ,
Cichorei ana unc. iii.
Syrup. Limonum,

Granatorum ana unc. i.

M. Bibat uncias duas ter quaterve de die.

Form. 76. *Potio*.

Rx. *Seri Lactis* lib. i.
Syrup. Acetosæ unc. iii.
M.

V E L

Rx. *Seri Lactis* lib. ii.
Succi Limon. unc. ii.
Pomor. redolent. unc. iii.
Ad ignem clarificentur. Adde
Sacchari q. f.

M.

V E L

Rx. *Rad. Chinæ* unc. i.
Aq. fontis lib. vi.
Succi Limon. unc. iii.
Concoquantur simul. Colaturam exhibe.
De ea bibat omni mane largam copiam.

Form. 77. *Cataplasma*.

Rx. *Fol. rec. Acetos.* na. iii.
Butyri insulsi unc. i.
Ad ignem leniter decoctis adde
Fermenti Panis unc. ii.
Gum. Sagapeni unc. dimid.
Vitell. ovi n. i.
M.

V E L

Rx. *Mellis ad spissitudinem cocti* unc. iiii.
Ceparum assatarum unc. ii.
Ficum Pinguium unc. iii.
Cum pauca aqua decoctis in Cataplasma adde
Farin. lini unc. i. cum dimid.
Ol. Lini unc. ii.
M. Applicetur calide.

Form. 78. *Fomentum*.

Rx. *Flor. Sambuci*.
Hyoscyami,
Meliloti,
Papav. errat. ana p. i.
Aq. com. Pint. dimid.
Coque vase clauso, colaturæ adde
Aceti Sambuci,
Rosacei ana unc. ii.
Sp. Vini Rectificati unc. dimid.
M. Linteis recepto liquore foveatur pars.

Form.

Form. 79. Cataplasma.

℞. Herb. Parietaria,

Malva,

Althæa,

Phellandrii ana m. i.

Coq. in f. q. aq. com. in Cataplasma; adde

Far. Lini,

Fœnugraci ana unc. i.

Ol. lilior. albor. unc. i. cum dim.

M.

V E L

℞. Rad. Lilior. alb. unc. ii.

Herb. Artemisia,

Althæa,

Malva ana m. i.

Flor. Meliloti,

Sambuc. ana m. dimid.

Far. lini,

Butyri insulsi ana unc. ii.

Coq. cum aqua in Cataplasma.

V E L

℞. Rad. Lilior. alb.

Althæa ana unc. i.

Herb. Malva,

Althæa,

Artemisia,

Branc. ursina ana m. i.

Ficuum n. viii.

Passul. mund. unc. i.

Cepæ, sub cineribus coct. n. iii.

Far. Lini unc. iii.

Axung. Porci.

Ol. Lilior. albor. ana unc. ii.

Cum aqua coq. in Cataplasma, & applicetur calide.

Form. 80. Cataplasma.

℞. Fermenti Panis acris unc. ii.

Sapon. Veneti rasi drach. ii.

Mell. unc. dimid.

Ol. infus. Chamemeli drach. ii.

M.

V E L

℞. Gum. Galbani,

Ammoniaci ana unc. i.

Mellis communis unc. ii.

M. Applicetur tepide.

Form. 81. Cataplasma.

℞. Flor. Meliloti,

Sambuc. ana unc. ii.

Croci drach. dimid.

Gummi Galbani unc. i.

Vitell. ovi n. i.

Ol. Chamemel. unc. i.

Farin. Orob. q. f.

M. Applicetur tepide.

Form. 82. Cataplasma.

℞. Medullæ Panis albißimi,

Lactis dulc. ana q. f. Adde

Ung. Populei $\frac{1}{12}$ partem.

Fiat Cataplasma.

V E L

℞. Panis, & Butyri q. v.

Masticetur applica.

V E L

℞. Mellis communis,

Farinæ Hordei,

Butyri ana q. v.

Mista applica.

Form. 83. Unguentum.

℞. Butyri insulsi unc. iii.

Ung. Basilic. unc. iii. unc. i. cum

dim.

Ol. Lilior. albor.

Amigd. dulc. ana unc. i.

cum dimidio.

Vitell. ovi n. i.

M.

Valet quoq.

Ung. Basilicum,

Althæa,

Aureum,

Cum plumaceolis applicatum.

Form. 84. Decoctum.

℞. Ras. Ligni Sancti,

Sassaf. ana unc. i.

Rad. Sarsæ parill.

Chinæ ana unc. iii.

Bardanæ unc. iiii.

Cort. Tamarisci unc. i.

Rad. Glycyrrhizæ unc. dimid.

Aq. com. q. f.

Infundatur, & coquatur; colaturæ

unc. xxx. adde

Aquæ Theriacal. unc. ii.

Tinct. Sal. Tartari drach. vi.

M. Bibat quater de die calide uncias quatuor.

Form. 85. Decoctum.

℞. Ligni trium Santal. ana unc. i.

Rad. Carlinæ unc. dim.

Pe-

Petrofelini,
Fœniculi ana unc. iii.
Ligni Sassa. ana unc. ii.
Fol. Betonicae,
Rutæ,
Scabiosæ,
Tussilaginis ana m. i.
Aq. com. q. f.
Coq. femihoram, *Colaturæ* lib. v. e-
 xhibe.
Capiat uncias tres calide ter de die.

Form. 86. *Epithema*.

R. Sapon. nigri,
Caricarum ana q. f.
 M.

V E L

R. Saponis nigri unc. i.
Calcis vivæ unc. dimid.
 M.

V E L

R. Elaterii,
Far. Hordei ana dr. ii.
Olei Olivarum,
Album Ovi ana q. f.
 M.

V E L

R. Lixivii smegmatoriorum ex Sale
Cinerum Clavellatorum, & *Calce vi-*
va q. v. inspissetur vase ferreo, vel
 vitreo ad ficcitatem salis; de eo a-
 liquid applicetur parti inurendæ,
 circumque emplastro tenaci muni-
 tæ.

Form. 87. *Unguentum*.

R. Farinæ Ervi,
Rad. Aristoloch. rotund.
Irid. Florent.
Angelicæ ana unc. dim.
Theriace drach. ii.
Mellis Rosat. q. f.
 M.

V E L

R. Rad. Aristoloch.
Irid. ana drach. vi.
Myrrhæ,
Aloes ana drach. i. cum dim.
Cort. Pini,
Scoriæ Æris ana drach. i.
Lumbric. terrest. drach. ii.
Mellis. q. f.
 M. Aliquid de eo cum plumaceolis
 applicetur.

Form. 88. *Unguentum*.

R. Ung. Basilic. unc. i.
Mercur. præcipit. rubr. drach. i.
 M.

V E L

R. Unguent. alb. Camphorat. Aurei a-
na unc. dim.
Mercur. præcipit. albi drach. i.
 M. Aliquid de eo cum plumaceolis
 applicetur: potest augendo, vel mi-
 nuendo Mercurium medicamentum
 fieri acrius, & mitius.

Form. 89. *Lavamentum*.

R. Mell. Rosarum unc. ii.
Elix. proprietat. Paracels. unc. dimid.
Lixivii barbi-tonsorium unc. viii.
 M.

V E L

R. Rad. Aristolochiæ rotund. ii.
Fol. siccat. Scordii,
Bacc. Juniperi ana unc. i.
 Cum Spiritu vini debili coctis in
 phiala alta spatio horæ admisce
Saponis Veneti drach. i.
 M. Pars eo bis de die ablui potest.
 vel applicari potest cum plumaceolis,

Form. 90. *Lavamentum*.

R. Terebinth. nativ. drach. ii.
Vitell. ovi unc. i.
 Subactis admisce.
Mell. comm. unc. ii.
Sp. Vini unc. dim.
Aq. comm. unc. viii.
 M.

V E L

R. Balsami Arcaei,
Vitell. ovi unc. i.
Sp. Vini unc. viii.
 M. Tepefactum injice, vel eo ablue.

Form. 91. *Julepus*.

R. Hord. mundati,
Tamarind. ana unc. ii.
Crystall. Tartari drach. vi.
 Cum aq. decoct. *Colaturæ* lib. ii. adde
Rob. Sambuci unc. ii.
 M. Bibat uncias duas, bis aut ter de
 die, donec alvus laxetur.

Form. 92. *Bolus*.

R. Pulpæ Cassiæ rec. unc. i.

Tamarind. unc. dimid.
Sal. Polychresti scrup. i.
 M. Assumatur matutino tempore cum aliquo liquore.

Form. 93. *Potio.*
Rx. Succ. rec. expressi Fumariæ,
Cichorei,
Taraxaci,
Acetosæ ana lib. i.
Cremor. Tartari lib. dim.
 Leni igne decoque ad dimidium, dein depurati decocti uncias x. admisce.
Rob. Sambuci unc. x.
 Capiat semiunciam omni bihorio.

Form. 94. *Pulvis.*
Rx. Sal. Polychresti unc. dimid.
Crysell. Tartar. drach. v.
Tartar. Vitriolat. drach. dimid.
 M. F. pulv. n. xvi.
 V E L
Rx. Sal. Purg. Angl.
Cremoris Tartari,
Sacchari albi ana drach. i.
Ol. cort. Citri gutt. iiii.
Ocul. cancri scrup. ii.
 M. F. Pulv. n. x.
 Omni mane fumantur duo, vel tres.

Form. 95. *Electuarium.*
Rx. Conf. Cichorei unc. i.
Cremor. Tartari drach. ii.
Spiritus Salis scrup. i.
 M. Capiat ter de die ad nucis moschatæ magnitudinem.

Form. 96. *Electuarium.*
Rx. Conf. Cichorei unc. ii.
Spec. Diatrion. Santal.
Cremor. Tartari ana scrup. ii.
Tartari Vitriol. scrup. dimid.
Syrup. Acetos. Citri q. f.
 M. Capiat ter de die drach. ii.

Form. 97. *Haustus.*
Rx. Sal. Prunell. drach. dimid.
Ap. Cichorei unc. ii.
Syrup. Papav. unc. dimid.
 M.

V E L
Rx. Lap. Prunell. drach. dim.
Aq. Borrag.
Rosarum ana unc. i.

Syrup. Limon. drach. i.
 M. Sumatur unica vice matutino tempore.

Form. 98. *Bolus.*
Rx. Conserv. Rosarum.
Violarum ana drach. ii.
Sal. Prunellæ scrup. i.
 M.
 V E L
Rx. Conf. Rosarum drach. ii.
Sp. Vitriol. q. f. ad gratiam.
 M. Capiat matutino tempore.

Form. 99. *Apozema.*
Rx. Rad. Borrhaginis.
Buglossæ ana unc. i.
Fol. Lactucæ,
Portulacæ,
Viol. ana m. i.
Flor. Nymph. m. dimid.
Sem. quatuor frig. major. ana dr. ii.
 Coque in f. q. aq. simpl. Colaturæ lib. dimid.
Syrup. Portulacæ drach. ii.
Acetos. simpl. unc. ii.
Spirit. Vitriol. scrup. i.
 M. bibat tepide uncias tres, ter, quaterve de die.

Form. 100. *Decoctum.*
Rx. Sem. Papav. alb. contus. unc. i.
Avenæ drach. vi.
Cicer. rubr. contus. unc. i. c. dim.
Flor. Borrag.
Althææ ana drach. vi.
Rad. Scorzonæræ unc. ii.
Glycyrrhizæ drach. ii.
Fol. Malvæ,
Parietariæ ana m. dimid.
Aq. com. q. f.
 Coq. Colaturæ Pint. ii. adde
Rob. Sambuci,
Ribesior. ana unc. i.
 M. Capiat uncias duas quater de die.

Form. 101. *Emulsio.*
Rx. Sem. quatuor frigid. major.
minor. ana unc. dimid.
Papav. albi unc. ii.
Aq. hordei q. f.
 Fiat emulsio; Colaturæ unc. iiii. admisce.
Syrup. Capill. Veneris unc. i.

Nitri puri drach. i. cum dimid.
M. Sæpius de die bibat unciam unam.

Form. 102. *Mixtura*.

Rx. *Aq. Melissæ* unc. iiii.
Sp. Nitri dulc. gutt. xx.
Sal. Prunellæ scrup. ii.
Laud. liquid. gutt. xxv.
Syrup. Limon. drach. vi.
M. Capiat omni hora Cochlear unum.

Form. 103. *Mixtura*.

Rx. *Aq. Melissæ* unc. iiii.
Cinamomi unc. dimid.
Salis Polychrestæ drach. i.
Laud. liquid. gutt. xx.
Sp. Nitri dulcis gutt. xv.
M. Capiat omni hora cochlear unum.

Form. 104. *Mixtura*.

Rx. *Aq. Rosarum*,
Plantag. ana unc. ii, cum dim.
Suc. Taraxac.
Aceti vini,
Syrup. Papav. ana unc. i.
Ocul. Cancræ scrup. ii.
M. Capiat omni hora cochlear unum.

Form. 105. *Julapium*.

Rx. *Aq. Lactucæ*,
Portulacæ,
Papav. rhæad. ana unc. iii.
Syrup. Violarum unc. ii.
Salis Prunell. drach. iii.
M. Omni hora uncia una, vel duo potandæ.

Form. 106. *Potio*.

Rx. *Aquæ puræ* unc. viii.
Mell. unc. ii.
Aceti unc. i.
Coq. donec non amplius spumescat.
Capiat bis, aut ter de die unciam unam.

Form. 107. *Julapium*.

Rx. *Succi cypressi Citri* unc. ii.
Aurantiorum unc. i.
Syrup. Mororum unc. ii.
Aq. destill. Citri unc. iiii.
Melissæ.
Cynnamomi ana unc. i.
Vini Rhenani unc. iiii.
M. Sumantur omni hora uncia una.

Form. 108. *Julapium*.

Rx. *Aquæ fontis* lib. i.
Rosarum,
Succi Limonum,
Sacchari albi ana unc. iiii.
Coquantur igne, donec liquor despumatus sit.
Sumantur uncia duæ, vel tres aliquoties de die.

Form. 109. *Potio*.

Rx. *Oxymel. simpl.* unc. viii.
Syrup. e 5. Rad. aperient. unc. ii.
Nitri puri drach. i.
Decoct. Heder. Terrestr. unc. ii.
M. capiat unciam unam quater de die.

Form. 110. *Potio*.

Rx. *Acet. Scill.* drach. vi.
Oximell. Scill. unc. iii.
Sal. Polychrestæ unc. i.
Aq. Decoct. Hordei unc. viii.
Hyssopi unc. iiii.
M. Aliquoties de die capiat unciam unam, vel duas, calide.

Form. 111. *Unguentum*.

Rx. *Sacchari Saturni*,
Lithargirii auri,
Lap. Calaminaris ana drach. i.
Rad. Tormentillæ,
Bistortæ,
Aristolochiæ,
Sanguinis Dracon.
Tutæ præpar.
Cornu Cervi usti ana drach. dim.
Ung. Diaphompholyg. unc. i.
Ol. Trifol. odorat. q. f.
M. Parti vel affricari, vel applicari potest.

Form. 112. *Cataplasma*.

Rx. *Nidi Hirundinis*,
Albi Græci ana unc. iii.
Sem. Althææ,
Psylli ana unc. dimid.
Caricarum pinguium paria v.
Ceparum num. iii.
Aq. com. q. f.
Coquantur in formam Cataplasmatæ.
adde.
Ol. Liliorum alborum. unc. iv.
M. Applicetur calide.

Form.

Form. 113. Fomentum.

℞. Acet. Sambuc. unc. ii.
 Aq. Flor. Sambuc. unc. x.
 Sal. Ammoniac. drach. ii.
 Vini albi Gallici unc. vi.
 M.

V E L

℞. Sal. Ammoniaci,
 Nitri ana drach. i.
 Aq. Rosarum,
 Sambuci,
 Aceti Rosarum,
 Vini albi ana unc. v.
 M. Foveatur, vel abluatur pars hoc
 liquore.

Form. 114. Cataplasma.

℞. Fol. Scordii m. ii.
 Malva m. i.
 Flor. Lavendulae,
 Althae ana unc. i.
 Aq. com. q. s. coq. in Cataplasmate
 adde
 Far. Lini unc. iii.
 Ol. Lini unc. i.
 Sal. Ammoniac. drach. i.
 M. Applicetur calide.

Form. 115. Unguentum.

℞. Mellis communis unc. ii.
 Succ. Apii unc. iv.
 Coquatur ad Syrupi crassioris consi-
 stentiam, adde
 Farin. Hordei q. s.
 Fiat unguentum plumaceolis applican-
 dum.

Form. 116. Cataplasma.

℞. Brassicae cum aqua coctae lib. i.
 Mellis unc. iii.
 M.

V E L

℞. Acetos. Rec. m. iii.
 Coq. cum aqua communi in formam
 Cataplasmatidis, adde
 Gum. Galbani Vitell. ovi solut. unc.
 dimid.
 Butyri insulsi unc. i.
 Farin. Lini q. s.
 M.

V E L

℞. Fol. Hyosciami m. iii.
 Mellis lib. dimid.
 Ol. Lilior. albor. unc. iv.

Aq. com. q. s.

Coq. in formam Cataplasmatidis, cui adde
 Farin. Lini q. s.
 M. Calefactum applica.

Form. 117. Cataplasma.

℞. Herb. Althae,
 Branc. Ursinae,
 Flor. Chamemel. ana m. i.
 Rad. Lilior. albor. unc. ii.
 Ficuum n. x.
 Cepar. assat. n. ii.
 Coq. in aqua Cerevisia, vel Lacte q.
 s. adde
 Ol. Lilior. albor.
 Chamemeli ana unc. ii.
 Far. Lini unc. iii.
 M. applicetur calide.

Form. 118. Emplastrum.

Empl. de Meliloto.
 Labdano.
 Mucagine,
 Basilicon.
 Extensum super alutam, vel linteum
 applicetur.

Form. 119. Linimentum.

℞. Ol. Anethi,
 Camemeli,
 Rosarum ana unc. dimid.
 Ung. Populei,
 Althae simpl.
 Axungiae porcine,
 Gallinae,
 Cere flavae ana unc. i.
 M.

V E L

Unguentum Basilicum.
 Aureum.
 Althae simpl.
 Composit.
 Ol. Liliorum alb.
 Rosarum.
 Althae.

M. Affricetur parti bis de die.

Form. 120. Pilulae

℞. Myrrhae electae drach. ii.
 Vitell. ovi scrup. i.
 Contusis accurate admisce
 Thuris scrup. ii.
 M. F. pilulae mediocres.

V E L

℞. *Terebinthinæ coctæ* unc. dimid.
Gum. Ammoniac. scrup. ii.
Flor. Sulphur. scrup. i.
Pulv. Glycyrrhizæ q. f.
 M.

V E L

Terebinthinæ coctæ unc. dimid.
Pulv. Myrrhæ,
Mastic. ana drach. i.
Glycyrrhizæ q. f.
 M. Sumatur omni bihorio una, vel
 duæ.

Form. 121. Pulvis.

℞. *Myrrhæ* drach. ii.
Spermat. Ceti drach. i.
 M. F. Pulveres n. x.

V E L

℞. *Mastiches,*
Styrac. Calamitæ,
Spermat. Ceti ana drach. i.
 M. F. Pulv. num. viii.
 Capiat quater de die unum.

Form. 122. Apozema.

℞. *Rad. Sarsaparill.* unc. ii.
Lign. Santal. citrin. unc. iv.
Rad. Glycyrrhizæ unc. dimid.
Aq. comm. q. f.
 Coquatur ad Colaturæ unc. xx.
 Decantetur.
 Capiat ter de die uncias duas.

Form. 123. Caustica.

℞. *Flammulam Jovis,* contusam applica.

V E L

℞. *Semen, & Florem Urticæ* cum fale trita.
 Hoc sine dolore rumpit.

V E L

℞. *Sem. Urticæ, & Rad. Raphani,* trita.
 Sine multo dolore abscessum aperit.

V E L

℞. *Far. Lolii* in vino coctam, & mistam *Stercori Columbino,* & paulillo *Sulphuris.*

V E L

℞. *Rad. Narcissi,*
Far. Orobi,
Lolii ana drach. ii.
Mell. q. f. ut fiat pasta.

Hæc cuti applicetur, donec rubedo vel vesica excitata fuerit.

Form. 124. Pulvis causticus.

℞. *Atramenti Sutorii* lib. i. cum dim.
Auripigmenti,
Sulphuris vivi ana unc. iv.
Salis Gemmæ unc. iii.
Aceti q. f.

Hæc vase lutato recepta in furno comburantur.

Dein aliquid de eo applicetur loco, cui crusta est inurenda.

Form. 125. Emplastrum.

℞. *Gum. Elemni,*
Bituminis Judaici,
Resinæ pini ana drach. i.
Colophoniæ,
Boli Armen. ana drach. ii.
Terebinth. drach. iii.
 M. Ducatur supra linteum, vel alutam.

Form. 126. Emplastrum.

℞. *Mastiches.*
Labdani ana unc. dim.
Nuc. Cypress. num. iii.
Succ. Hypocystidis,
Terræ sigillatæ ana drach. i.
Picis navalis unc. iii.
Terebinthinæ,
Ceræ albæ ana unc. i.
Rad. Consol. major. siccata. unc. dimid.

M.

V E L

℞. *Succ. Granator.*
Solani ana unc. ii.
Cerussæ unc. i.
Plumbi usti,
Tutiae ana unc. dimid.
Thuris,
Mastich. ana drach. ii.
Ol. Rosar.
Ceræ albæ ana unc. ii. cum dimid.
 M. Supra linteum, vel alutam extensum applicetur.

Form. 127. Unguentum.

℞. *Mellis despumat.* unc. iii.
Sevi Hircini,
Limaturæ Cupri ana unc. dimid.
Lithargyri auri unc. i.

M. ad

M. ad ignem fiat Unguentum, cuti applicandum.

Form. 128. *Pilulæ*.

R. *Balsam. Copayba*,
Peruvian. ana drach. ii.
Vitell. ovi unc. dimid.
Pulv. Glycyrrhizæ q. f.

M. F. *Pilulæ*. Capiat aliquoties de die unam.

Form. 129. *Decoctum*.

R. *Fol. Borriginis*,
Symphyt. major.
Malvæ ana m. i.
Flor. Papav. rhœad.
Verbasci,
Hyperici ana unc. i.
Rad. Symphyt. major.
Althææ ana unc. dimid.
Sem. Melon.
Papav. alb. ana unc. i.
Cort. Peruv. drach. vi.
Aq. com. q. f.

Coquantur ad Colaturam lib. iv.
Bibat omni bihorio uncias duas, calide.

Form. 130. *Pulvis*.

R. *Rad. Iridis Flor.* unc. i.
Mastichis,
Myrrhæ,
Olibani ana drach. dimid.
M. F. *Pulvis*.

V E L

R. *Rad. Aristolochiæ*,
Thuris,
Boli Armen.
Colophonix ana unc. i.
M. F. *Pulvis*.

V E L

R. *Terebinth. ad duritiem coctæ*.
Colophonix,
Aloes,
Myrrhæ,
Mastichi ana drach. i.
M. F. *Pulvis*.
Aliquid de eo inspergatur ulceri.

Form. 131. *Digestiva*.

R. *Balsam. Copayba*.
Peruvian.
Terebinth. ana
M.

V E L

R. *Flor. Sulphuris* drach. dimid.
Ol. Olivarum unc. iv.
Coq. leni igne ad *Sulphuris* solutionem.
M.

V E L

R. *Gummi Elemni depur.*
Terebinth. ana unc. dimid.
Medullæ animalis depuratæ unc. i.
M.

V E L

R. *Gum. Elemn.* unc. iii.
Resinæ Pini,
Gum. Ammoniac.
Hederac.
Ceræ ana unc. ii.
Terebinthinæ unc. iv.
Ol. Rosar. unc. vi.
M. cum plumaceolis applicetur.

Form. 132. *Unguentum*.

R. *Terebinth.* unc. i.
Vitell. ovi n. i.
Mell. Rosar. unc. dimid.
M.

V E L

R. *Mell. Rosarum* unc. i.
Farinæ Lupinorum q. f.
M.

V E L

R. *Ol. Rosarum* unc. i.
Terebinthinæ drach. ii.
Vitell. Ovi num. i.
M.

V E L

R. *Ceræ albæ*,
Terebinthinæ,
Resinæ ana unc. i.
Thuris,
Mastich. ana drach. ii.
Styrac. Calamit. drach. ii.
Gum. Elemni drach. vi.
Succi Millefolii,
Betonice ana unc. dimid.
Ol. Rosarum q. f.
M. Applicetur cum plumaceolis.

Form. 133. *Unguentum*.

R. *Terebinthinæ* unc. i.
Vitell. ovi num. i.
Mellis Rosarum unc. dimid.
Aloes,
Myrrhæ,

Fol. Scordii ana drach. ii.

Sapon. Veneti drach. i.

M.

V E L

Rx. Ung. Felic. Vvurtz. drach. iii.

Basilici unc. dimid.

Gum. Elemni drach. ii.

Terebinthinæ drach. vi.

Colophonæ,

Myrrhæ,

Aloes,

Mastiches ana unc. dimid.

Lithargyri auri drach. iii.

M.

V E L

Rx. Myrrhæ,

Aloes ana unc. dimid.

Thuris unc. i.

Mastiches unc. dimid.

Gum. Elemni drach. ii.

Terebinthinæ unc. i.

Colophonæ unc. dimid.

Cera q. f.

M. Applicetur cum plumaceolis.

Form. 134. Unguentum.

Rx. Ung. alb. Camphor. unc. dimid.

Tutia,

Lithargyri ana scrup. dimid.

Mirrha drach. dimid.

Thuris.

Sarcocollæ,

Balaustior ana scrup. dimid.

Ol. Rosarum q. f.

M. Affricetur, vel applicetur cuti.

Form. 135. Lavamentum.

Rx. Acet. Dracunculi hortens. unc. v.

Rosarum unc. ii.

Sp. Vini theriacal. unc. vi.

Sal. marini unc. i.

Aq. Decocti Hordei unc. xii.

M.

V E L

Rx. Lixivii,

Aceti ana lib. iii.

Scordii,

Absinthii,

Rutæ,

Lupin. contus. ana m. dimid.

Rad. Aristoloch. rotund.

Vincetoxici ana unc. dim.

Sal. marini unc. iii.

Post Decoctionem adde

Aque Vite unc. ii.

Aloes.

Myrrhæ ana unc. dimid.

Camphoræ scrup. dimid.

M. Pars hoc liquore calefacto ablunda.

Form. 139. Apozema.

Rx. Fol. Parietariæ,

Agrimoniæ,

Taraxaci ana m. i.

Sem. Papav. alb.

Fœniculi ana unc. i.

Rad. Glycyrrhizæ drach. i. cum dimid.

Aq. com. q. f.

Coquantur, Colaturam unc. xxx. exhibe. Bibat aliquoties de die uncias duas.

Form. 137. Apozema.

Rx. Rad. Graminis,

Rusci,

Petroselinii,

Fœniculi ana unc. ii.

Imperatoriae drach. ii.

Sem. Bardanæ,

Petroselinii ana unc. i.

Aq. com. q. f.

Coq. unc. xxx. colaturæ exhibe. Omni hora uncia una potanda, calide.

Form. 138. Potio.

Rx. Succ. Charisfolii rec. expressi,

Lactis dulcis ana unc. iv.

Syrupi Hyssopi unc. i.

M. Bibat omni bihorio unciam unam.

Form. 139. Injunctio, seu clyisma.

Rx. Mell. commun. unc. ii.

Sapon. Venet. unc. dimid.

Aq. comm. q. f.

M.

V E L

Rx. Sal. Ammoniac.

Nitri ana drach. iii.

Urinæ rec. sanæ unc. xii.

Mel. commun. unc. ii.

M. potest tepesfactum etiam pro lavamento inservire.

Form. 140. Haustus.

Rx. Gum. Ammon. drach. i. cum dimid.

Dis-

Dissolve diligenter in f. q. vini ad
lenem ignem, dein adde
Aq. Hyssopi unc. ii.

M.

V E L

Rx. Gum. Galbani drach. i.

Vitell. ovi,

Terebinthinæ,

Mellis albi ana drach. dimid.

Aquæ Hyssopi,

Vini albi ana unc. i.

M. Unica vice, vel in duas partes
divisus liquor tepesfactus assumi de-
bet.

Form. 141. Lavamentum.

Rx. Spiritus Vini,

Aq. Rosarum ana unc. ii.

Mastiches,

Myrrhæ ana drach. ii.

Digere in calore, vase clauso.

V E L

Rx. Succ. Chelidonii maj. unc. ii.

Spiritus Vini unc. i.

Myrrhæ,

Aloes ana drach. ii.

Vitrioli albi scrup. i.

M.

V E L

Rx. Rad. Aristolochiæ, utriusq.

Bryonia,

Peucedani,

Iridis Flor. ana unc. dimid.

Centaur. minor.

Corticis Pini ana drach. iii.

Aloes drach. ii.

Flor. Æris drach. i. cum dimid.

Sp. vini q. f.

Extrahatur Tinctura.

Hoc liquore tepesfacto pars abluenda.

Form. 142. Lavamentum, & Collutio.

Rx. Pulv. Iridis Florent. Myrrhæ,

Aloes ana drach. dimid.

Mell. Apii unc. dimid.

Aq. theriacalis unc. i.

Vini albi unc. ii.

M. Eo tepesfacto pars ablui potest,
vel cum plumaceolis applicari.

Form. 143. Lavamentum.

Rx. Liquoris Ung. Ægyptiac. drach. i.

Sp. Cochlear. drach. i. cum dimid.

Sal. com. scrup. i.

Mell. Apii unc. dimid.

Sp. Vini unc. i. cum dimid.

M.

V E L

Rx. Aquæ theriacal. unc. dimid.

Sp. Cochlear. drach. ii.

Vitæ Mathioli unc. i. cum dimid.

Camphoræ scrup. i.

Pulv. Myrrhæ,

Aloes,

Rad. iridis ana scrup. i.

M. usus ut prioris.

Form. 144. Conditum.

Rx. Vitell. Ovi num. i.

Bals. Copaybæ unc. dimid.

Ocul. Cancr. scrup. ii.

M. Capiat bis de die nucis moscha-
tæ magnitudinem.

Form. 145. Unguentum.

Rx. Terebinth. unc. ii.

Vitell. Ovorum num. ii.

Mistis adde.

Ung. Basilici unc. ii.

Aloes puræ unc. dimid.

M.

V E L

Rx. Terebinthinæ drach. ii.

Mel. Rosarum unc. dimid.

Succi Apii unc. i. cum dimid.

Farin. Fœnugraci q. f.

M.

V E L

Rx. Terebinthinæ unc. dim.

Mel Rosar. unc. i.

Succi Apii drach. vi.

Thuris,

Farinæ Hordei,

Mastiches ana q. f.

M. Applicetur cum plumaceolis.

Form. 146. Fodus, Seu Balneum.

Rx. Fol. rec. Rutæ,

Scordii,

Alliariæ,

Malvæ ana m. ii.

Aquæ q. f.

Coquantur. Colaturæ lib. ii. adde

Sapon. Venet. drach. i.

Sp. Vini drach. vi.

M. Liquore calefacto foveatur pars.

Form. 147. Injectio. Seu Fodus.

Rx. Mel. Rosarum unc. i.

Aloes puriss. gr. x.

Sal.

Sal. Ammoniac. gr. iv.
Aq. Fœniculi unc. vi.
 M. Abluatur eo pars bis de die.

Form. 148. *Linimentum.*

℞. *Succi Nicotianæ unc. iii.*
Ceræ novæ unc. ii.
Resin. Pini unc. i. cum dimid.
Terebinth. unc. i.
Ol. Myrtin. q. f.
 M. Cum plumaceolis applicetur.

Form. 149. *Turundæ.*

℞. *Mellis ad spissitudinem cocti unc. i.*
Pulv. Myrrhæ,
Olibani,
Mastiches ana drach. i.
 M. & formentur inde *Turundæ* justæ magnitudinis.

V E L

℞. *Terebinth. cum aqua ad spissitudinem coctæ unc. i.*
Adde Pulv. Mastiches,
Myrrhæ ana drach. ii.
 M.

V E L

℞. *Agrimonia m. dimid.*
Scordii p. i.
Flor. Hyperici p. ii.
Hordei unc. i.
Vini Gallici q. f.
 Decoct. colaturæ adde
Thuris,
Mastiches ana drach. ii.
Myrrhæ drach. i. cum dimid.
Sarcocollæ drach. iii.
Vitrioli albi drach. i.
 M. *Turundæ* hæ fistulæ, abscessui, ano, vel alicui cavitati indi possunt.

Form. 150. *Decoctum.*

℞. *Sem. Papav. albi unc. ii.*
Sem. Fœniculi unc. iv.
Flor. Papav. errat. drach. vi.
Fol. Malvæ m. i.
Aq. fontanæ q. f.
 Coq. clauso vase spatio $\frac{1}{4}$ horæ colaturæ pint. ii. admisce
Syrup. Papav. unc. ii. cum dimid.
 M. Capiat calide uncias duas aliquoties de die.

Form. 151. *Linctus,*

℞. *Amygd. dulc.*

Formula

Nucleor. Cocos,
Pistachiæ,
Sem. Papav. alb. ana unc. iv.
 Exprimatur oleum, cui admisce.
Syrup. Papav. rhæad. unc. ii.
 M. Sæpe de die aliquid lambendum.

Form. 152. *Pilulæ.*

℞. *Milleped. pp. drach. ii.*
Antimon. diaphoret. drach. i.
Terebinth. q. f.
 Fiant pilulæ mediocres.
 Capiat tres ter de die.

Form. 153. *Injectio, seu Lavamentum.*

℞. *Mel. Rosarum unc. i.*
Aq. Hordei unc. vi.
 M.

V E L

℞. *Decoct. Hord. unc. iv.*
Vini albi unc. i.
Mell. comm. unc. i. cum dimid.
 M.

V E L

℞. *Terebinthine unc. dimid.*
Vitell. ovi num. i.
 Mistis accurate adde
Mel. Rosarum unc. i.
Aquæ Hordei unc. v.
Sp. Vini unc. i.
 M. tepide utatur.

Form. 154. *Linctus.*

℞. *Syrup. Scabiosæ unc. iii.*
Sp. Salis Ammoniac. drach. i.
 M. Lambat. sæpe de die.

Form. 155. *Mixtura.*

℞. *Sp. Cochlear. unc. i.*
Sal. Ammoniac. drach. i.
Syrup. Liquiritiæ drach. vi.
Decoct. Betonicæ unc. vi.
 M. Capit. ter de die unciam unam.

Form. 156. *Tabella.*

℞. *Succ. Liquirit. unc. dim.*
Flor. Sulphur.
Terræ Japonicæ ana drach. ii.
Ol. Fœnicul. gutt. vi.
 M. Teneat unam in ore; deglutienda saliva.

Form. 157. *Apozema.*

℞. *Rad. Chinæ,*

Polypodii quern.

Hermodactyl.

Sarsæ paryll. ana unc. iv.

Aquæ pint. ix.

Vini albi pint. iii.

Coq. donec tres quad. supersint, bibat uncias tres ter de die.

Form. 158. *Haustus.*

℞. *Syrup. diacod. unc. dim.*

Aq. Vitæ Matioli drach. i.

Hyssopi unc. i.

M.

V E L

℞. *Opii gr. dimid.*

Syrup. Capill. Veneris unc. dimid.

Aquæ Papav. rhœad. unc. i.

M. Capiat vespertino tempore.

Form. 159. *Apozema.*

℞. *Rad. Gentianæ unc. i.*

Liquiritiæ,

Ligni Sassa. ana unc. dimid.

Cap. Papav. alb. num. iii.

Herb. Betonicæ m. i.

Cort. Per v. unc. i. cum dimid.

Aq. com. q. f.

Colaturæ unc. xxx. adde

Sal. vol. oleos. drach. i.

Sal. Polychresti drach. iii.

M. Capiat uncias duas ter de die.

Form. 160. *Decoctum.*

℞. *Fol. Tussilaginis,*

Malvæ ana m. ii.

Flor. Papav. errat.

Malvæ ana m. dimid.

Rad. Sarsæ parillæ,

Petroselinæ ana unc. iii.

Sem. Lini contus. unc. dimid.

Lactucæ,

Cardui Mariæ ana unc. i.

Aq. comm. q. f.

Coquantur: colatura pint. iii.

De ea bibat uncias tres sæpe de die.

Form. 161. *Haustus.*

℞. *Aq. Fœniculi unc. i.*

Syrup. diacod. unc. dimid.

Laud. liquid. gutt. x.

M. Capiat vespertino tempore.

Form. 162. *Apozema.*

℞. *Rasur. Cornu Cervi,*

Herb. Scabiosæ ana m. i.

Hordei unc. i.

Coq. in aq. comm. q. f.

Colaturæ unc. xxx. adde

Syrup. Althææ Fernel. unc. i.

M. De eo tepesfacto bibat pro lubitu.

Form. 163. *Bolus.*

℞. *Requiei Nicolai,*

Antim. diaphoret. ana scrup. i.

M.

V E L

℞. *Diascord. Frac. drach. i.*

Antimon. diaphoret.

Cornu Cervi usti ana scrup. dim.

Laud. liquid. gutt. vi.

M. Capiat vesperi, vel summo mane.

Form. 164. *Electuarium.*

℞. *Conserv. Anthos,*

Menthæ ana unc. dimid.

Pulv. Mastiches,

Myrrhæ,

Rad. Galangæ minor. ana drach. i.

Flor. Benzoin,

Bals. Peruvian. ana drach. dimid.

Syrup. Artemisiæ q. f.

M.

V E L

℞. *Flor. Sulphuris.*

Olibani.

Myrrhæ ana drach. i.

Bals. Peruv. scrup. ii.

Cons. Flor. Malvæ unc. ii.

M.

V E L

℞. *Rad. Galangæ minor.*

Zedoariæ,

Mastiches,

Styracis ana drach. i.

Cons. Menthæ unc. i.

Syrup. Caryophyll. q. f.

M. Capiat drach. unam ter de die.

Form. 165. *Epithema.*

℞. *Vini Rhenani lib. i.*

Cinamomi,

Caryophyll.

Macis,

Nucis Myristicæ drach. ii.

Infundantur vase clauso.

V E L

℞. *Vini Rhenani lib. i.*

Ma-

Majoranę,
Melisse,
Flor. Lavendulę ana m. dim.
Macis drach. ii.

Infundatur calide vase clauso, & applicetur liquor cum linteis.

Form. 166. Cataplasma.

Rx. Scordii,
Absinthii,
Artemisię,
Menthe,
Melisse,
Moldavice,
Rutę ana m. dim.

Cum aq. com. q. f. coq. vase clauso adde

Sal. Ammoniac. unc. dim.
Far. Fœnugraci unc. iii.
Ol. Rutę unc. ii.

M. Usus tempore irroretur.

Sp. Salis Ammoniaci,
Vini Camphorati ana drach. i.
 Calefactum applica.

Form. 167. Julapium.

Rx. Aq. Theriacal. unc. i.
Prophylactica drach. vi.
Vitę Mathiol. unc. i.
Rutę unc. viii.
Syrup. Artemisię Fernel. e v. Radicibus aper. ana unc. i. cum dimid.

M.

V E L

Rx. Aq. Decoct. Hord. pint. ii.
Vin. Gallici pint. i.
Zingiberis pulv. drach. ii.
Syrup. Botyros unc. iii.
 M. Capiat. unc. ii. aliquoties de die.

Form. 168. Potio.

Rx. Ol. Cort. Citri,
Aurant.
Cinam. ana gutt. iii.
Flor. Lavendulę,
Juniperi ana gutt. ii.
Sacchari drach. vi.
 Fiat elæosaccharum; cui admisce
Rob. Sambuci,
Juniperi ana drach. iii.
Spiritus Salis drach. i.
Aq. destill. Cort. Citri,
Aurant.
Cinamomi ana unc. ii.

Formula

Menthe unc. x.
 M. Capiat unc. i. omni hora.

Form. 169. Potio.

Rx. Aq. Borrage,
Citri,
Scord. compos.
Ceras. nigror. ana unc. ii.
Cinam. unc. i.
Margaritę pp. drach. ii.
Sacchar. crystall. q. f.

M.

V E L

Rx. Aq. totius Citri,
Fragor. ana unc. iii.
Cord. frigid. Saxon. unc. i.
Theriaca. still.
Syrup. Melissophyll. Fernel.
Caryophyll.
e succo Citri ana unc. dimid.
 M. capiat unc. i. omni hora.

Form. 170. Julapium.

Rx. Hord. mundat. unc. ii.
Panis biscoct. unc. i.
Aq. comm. q. f.
Cinamom. drach. ii.
 Coquantur:
 Colaturę unc. xx. adde.
Eleosacchar. Melisse,
De Cedro ana unc. dimid.
Succi pomor. citri num. i.
Tinct. Croci drach. ii.
 M. Capiat unc. ii. tepide aliquoties de die.

Form. 171. Emplastrum.

Rx. Bol. Armen.
Lithargyrii,
Minii,
Thuris.
Lap. Calaminar. ana unc. dim.
Empl. Diapalm.
Cerę ana unc. iv.
Olei q. f.

M.

V E L

Empl. Diapomphol.
Defensiv. Vigon.
Griseum
Album coctum
De Lapid. Calamin.
Minio rubrum
Sparadratum Gualteri.

V E L

V E L

℞. *Æris squame*,
Æruginis rase ana drach. i.
Lane combustę drach. ii.
Cere unc. ii. cum dimid.
Resine Laricis unc. dim.
 supra linteum extensum applica.

Form. 172. Cataplasma.

℞. *Succi Portulacę*,
Semper vivi,
Umbilici Veneris ana unc. ii.
Far. Hordei q. f.

M.

V E L

℞. *Malvę*, *Parietarię*,
Plantag. ana m. dimid.
 Coq. in aqua, contusis adde
Far. Hordei unc. ii.
Rosę rubrę unc. i.
Ol. Rosarum unc. iv.

M.

V E L

℞. *Boli Armen.*
Sanguin. Dracon.
Myrtill.
Balaustior.
Malicorii ana unc. dim.
Album. ovi,
Acet. ana q. f.
 M. In mellis formam.
 Frigide, vel tepide applica.

Form. 173. Unguentum.

℞. *Camphorę* unc. dimid.
Aluminis,
Vitriol. virid.
Virid. Æris.
Sulphur. vivi,
Fuliginis fornacis ana drach. vi.
Ol. Amygd. dul.
Axungię Porci ana unc. ii.
 M. Bis die affricetur, vel applicetur
 cuti.

Form. 174. Unguentum.

℞. *Ung. Nutrit.* drach. ii.
Cerussę drach. i.
Aluminis drach. dimid.
Fuliginis furni,
Rad. Enulę campanę siccate,
Chartę bibulę exustę ana scrup. ii.
Olei ovorum,
Axungię porcine,

Gallinę ana unc. dimid.*Ol. Rosarum*,*Aceti* ana q. f.

M. Illinatur cuti.

Form. 175. Linimentum.

℞. *Vitriol. albi* ter usti, & extincti
 in aqua Rosar.*Gum. Arab.**Tragacanth. ustorum*, & extincto-
 tum ana drach. i.*Tutię pp.* scrup. i.*Cerussę* scrup. ii.*Mucilag. Sem. Cydonior.* q. f.

M.

V E L

℞. *Cort. Granator.**Acacię*,*Balaustior.**Nuc. Cypressi*,*Aluminis*,*Boli Armen.* ana drach. i.*Cerę albę* unc. iv.*Terebinthinę* unc. dimid.

M. illiniatur parti.

Form. 176. Linimentum.

℞. *Nidi Hirundinis*,*Terre Cimolię*,*Mellis* ana q. f.

M. Affricetur parti.

Form. 177. Unguentum.

℞. *Tutię*,*Antimonii*,*Plumbi usti*,*Lithargyrii argent.* ana drach. i.*Succ. Plantag.**Centinodii*,*Solani* ana unc. dimid.Bulliant simul ad consumptionem,
 dein terantur in mortario, donec
 colorem fuscum induant.Aliquid de eo illiniatur, vel applice-
 tur parti.

Form. 178. Linimentum.

℞. *Ung. Populei*.*Butyri insulsi* ana unc. dimid.*Terebinth.* drach. ii.*Vitell. ovi* q. f.*Olibani*,*Terre sigillatę* ana drach. i.

M.

V E L

- Rx.** Ol. Rosarum unc. i.
 Chamemeli unc. dimid.
 Pulv. Rosar. rubr.
 Myr. ill.
 Malicorii ana drach. dimid.
 Album. ovi num. i.
M. Affricetur, vel applicetur plumaceolis parti.

Form. 179. Cataplasma.

- Rx.** Flor. Chamemel. unc. ii.
 Rosarum,
 Verbasci ana unc. i. cum dim.
 Pulverisati coquantur cum lactis dulcis q. f. in consistentiam Cataplasmatidis, cui adde
 Vitell. ovorum num. ii.

V E L

- Rx.** Vitell. ovorum num. x.
 Conquassentur cum aque rosarum unc. vi.
 Coq. leniter ad inspissationem, adde
 Croci drach. ii.
M.

V E L

- Rx.** Medullę panis albi lib. dimid. Lactis dulcis rec. q. f.
 Coq. in pultis consistentiam, adde
 Mucilag. Sem. Lini unc. dimid.
 Pulv. Flor. Chamemeli,
 Meliloti ana unc. i.
 Croci drach. i.
M. Applicetur tepide.

Form. 180. Cataplasma.

- Rx.** Capit. Papav. alb. cum sem. num. vi.
 Flor. Nymphęę p. ii.
 Contundantur cum aq. rosar. q. f.
 Fiat instar Cataplasmatidis.

V E L

- Rx.** Fol. Hyoscyami,
 Papaveris,
 Nymphęę,
 Althęę,
 Malvę ana m. i.
 Lactis dulcis,
 Ebutyrati ana q. f.
 Far. Lini unc. ii.
 Ol. Lilior. albor.
 Rosarum ana unc. i.
M. Applicetur tepide.

Form. 181. Unguentum.

- Rx.** Acet. Lithargyrii unc. i.
 Ol. express. Sem Hyoscyami,
 Papav. alb. ana drach. ii.
 Infus. Rosarum drach. iii.
M. F. S. A. Nutritum, sub finem adde
 Opii gr. vi.
M. Applicetur cum linteis, vel plumaceolis.

Form. 182. Linimentum.

- Rx.** Terebint. unc. dimid.
 Vitell. ovi n. i.
 Ung. populei unc. i.
M.

V E L

- Rx.** Terebint. unc. dimid.
 Vitell. ovi n. i.
 Mell. albi,
 Ung. Althęę ana drach. v.
M.

V E L

- Rx.** Pinguedo anatis,
 Gallinę,
 Terebinthinę ana unc. dimid.
 Far. Fœnu gręci,
 Hordei ana drach. vi.
 Succı Apii q. f.
M. Applicetur cum linteis, vel plumaceolis.

Form. 183. Fots & Balneum.

- Rx.** Aque Maris q. f.
 Sal Ammoniaci unc. i.
 Cinerum elavellat. lib. dim.
 Furfurum m. iv.
M. in eo liquore calido sedere potest æger instar femicupii, vel cum linteis applicatur.

Form. 184. Potio vel haustus.

- Rx.** Tamarind. unc. dimid.
 Fol. Sennę drach. ii.
 Rhei drach. i.
 Mannę unc. dimid.
 Aq. com. q. f.
 Coq. colat. unc. ii. adde
 Syrup. e Spina Cervina, Rosarum solut. ana unc. dim.
 Elect. e succo Rosar. drach. ii.
M. pro dosibus duabus, nisi fortius purgare volumus.

V E L

Rx. Rad. Jalappæ drach. dimid.
Zingib. scrup. dimid.
Pulverifatis in pollinem adde
Vini albi unc. iv.
Syrup. de spina Cervina unc. i.
M. Pro duabus dosibus.

Form. 185. Infusio.

Rx. Rad. jalappæ contusæ,
Hermodactili ana unc. dimid.
Scammonei drach. iii.
Fol. sennæ unc. ii.
Glicyrrhizæ,
Sem. anisi,
Carui ana unc. dimid.
Summitat. Absint.
Fol. Salviæ ana m. i.
Aq. vitæ vulgaris lib. iii.
Infunde frigide, coletur usus tempo-
re. Cochlear unum sit pro dosi.

Form. 186. Potio.

Rx. Corticis interioris Sambuci m. iii.
Aquæ commun.
Lactis ana lib. i.
Ebulliant, liquoris expressi exhibe me-
diam partem.

Form. 187. Clysma.

Rx. Fermenti acrioris unc. dimid.
Sal. comm. p. i.
Coq. in suff. quantit. aquæ, in Colat.
dissolve.
Urinæ pueri unc. iv.
Ol. Rutæ unc. iii.
Mellis unc. i.
M. Injiciatur tepide.

Form. 188. Clysma.

Rx. Sem. Carthani unc. i.
Adarici unc. dimid.
Pulp. Colocynth. drach. dimid.
Herb. Centaur. minor.
Chamedryos,
Absinthii ana m. dimid.
Aq. comm. q. f. coquantur, colatu-
ræ lib. ii. adde
Ol. Chamæmel.
Rutæ,
Cappar. ana unc. i.
Mell. Rosar. unc. ii.
M. Injiciatur dimidia pars.

Form. 189. Infusio.

Rx. Ligni Sassa.
Rad. Enulæ Campanæ,
Urticæ,
Vincetoxici ana drach. vi.
Flor. Centaur. minor. m. ii.
Bacc. Juniperi drach. ii.
Sem. Urticæ unc. dimid.
Rad. Rhabarbari drach. vi.
Vini Rhenani lib. iii.
Fiat infusio, colaturam serva.
Capiat bis, aut ter de die uncias
duas.

Form. 190. Pulvis.

Rx. Agarici drach. i.
Sal. Polychrestæ scrup. i.
Ol. Fœniculi gutt. tres.
M. Pro dosi.

Form. 191. Pilula.

Rx. Aloes gr. xv.
Scammonei,
Mercurii dulc. ana scrup. dimid.
M. F. pilulæ xii. Si simul assumun-
tur, fortissime purgant.

V E L

Rx. Gum. Ammoniac.
Aloes ana unc. dimid.
Mercurii dulcis drach. ii.
Diagryd. drach. i.
Oxymel. q. f.
M. F. pilulæ mediocres.
Dosis a scrup. i. ad drach. dimid.

Form. 192. Haustus.

Rx. Hydromel. vinosi unc. v.
Rob. Sambuc. unc. i.
M. capiat summo mane, vel una ho-
ra ante paroxysmum febris.

Form. 193. Haustus.

Rx. Theriacæ drach. ii.
Oxymell. Scyll. unc. ii.
Spirit. Juniperi unc. dim.
Hydromel. q. f.
M.

Form. 194. Electuarium.

Rx. Conf Cochlear. hort. unc. i. c. di-
mid.
Absinth. Roman.
Flaved. Aurant. ana unc. i.

Rad. Angelica cond.
Nucis Muscat. cond. ana unc. dimid.
Theriaca And. drach. iii.
Pulv. Ari compos. drach. ii.
Syrup. Aurantii q. f.
 M. Capiat ter de die ad nucis moscatae magnitudinem.

Form. 195. Infusio.

℞. *Rad. Raphan. rustican. unc. iii.*
Cochlear hortens. m. iv.
Corticis Aurant. n. vi.
Nucis Muscat. contus. n. ii.
Cervisiae lib. xii.
 Stent biduum, vel triduum loco calido saepe agitanda, liquor colatus servandus pro potu ordinario.

Form. 196. Infusio.

℞. *Raphani rustic. unc. iii.*
Fol. Cochlear. hortens.
Salvia,
Summitat. Absinthii vulgar.
Centaur. minor. ana m. iii.
Genista m. ii.
Cerevisiae q. f. ad excessum duorum digitorum.
 Sit pro potu ordinario.

Form. 197. Electuarium.

℞. *Passul. Corinth. lib. dim.*
 Coquantur in vino veteri generoso ad pultis consistentiam, tufas excerne per setaceum, admisce
Conserv. Anthos,
Cort. Citri cond.
Cinamomi ana drach. i.
Pulv. Aromat. Rosac.
Diamargariton calidi,
Diacinamomi ana scrup. ii.
Ligni Aloes drach. dimid.
Croci scrup. dimid.
 M. Capiat bis, aut ter de die nucis moscatae magnitudinem.

Form. 198. Infusio.

℞. *Summitat. Absinth.*
Centaurei ana m. i.
Bacc. Juniperi unc. dimid.
Rad. Rhabarbari unc. dimid.
Raphani rustici unc. i.
Vini rubri pint. iii.
 M. Capiat quater de die unc. duas.

Form. 199. Pulvis.

℞. *Rad. Imperatoria,*
Aristolochia utriusq.
Zedoaria,
Sileris montani ana unc. i.
Zingiberis drach. vi.
Flor. Centaur. minor. unc. ii.
Rorismarini unc. i.
Gratiolae Germanorum unc. dimid.
Bacc. Lauri,
Juniperi ana unc. i. cum dimid.
Thymi,
Serpilli,
Mari Syriaci ana unc. i.
Summitat. Absinth.
Tanaceti,
Santonici ana unc. i.
 M. Capiat quater de die drach. dim.

Form. 200. Cataplasma.

℞. *Fol. Menthae m. ii.*
Vini rubri q. f.
Micæ panis unc. iv.
 M. Calefactum applica.

Form. 201. Fodus & Cataplasma.

℞. *Flor. Rosar. rubr. pug. i.*
Anthos p. dimid.
Chamamel.
Herb. Hyssopi,
Meliloti,
Absinthii,
Pulegii,
Origani ana m. dimid.
Aq. & vini ana q. f.
 Ebulliant, & fiat fodus, seu addita
Farinae fenugraci unc. i.
 Fiat Cataplasma tepide, vel calide applicandum.

Form. 202. Infusio.

℞. *Cinerum Genistae lib. i.*
Vini Rhenani lib. iv.
 F. infusio frigida, addendo
Fol. Absinth. vulg. p. ii.
 Liquoris filtrati unc. iv. mane, & post meridiem fumantur.

Form. 203. Decoctum.

℞. *Rad. Apii,*
Rubiae Tinctor. ana unc. dimid.
Fol. Sabinae,
Matricariae,

Pulegii ana p. i.
Sem. Dauci drach. i.
 Coquantur in jusculo pulli columbini, colaturam capiat mane per plures dies.

Form. 204. *Fotus*.
Rx. Urinae pueri sani lib. iv.
Sal. Prunellae unc. iii.
 Bulliant ad tertiæ partis consumptionem.

V E L
Rx. Aquæ calicis q. f.
 Foveatur pars eo liquore.

Form. 205. *Conditum*.
Rx. Balf. Peruviani drach. i.
Copaivæ,
Gummi Galbani ana drach. ii.
Vitell. ovi n. i.

Mistis adde
Pulv. Myrrhæ,
Rhabbarbari,
Sem. Fœniculi,
Levistici ana drach. dim.
Salis Polychresti drach. i.

M.

V E L
Rx. Rhabarb. pulv. unc. dim.
Terebinthinæ q. f.
 M. dosis drach. i. vel scrup. ii. ter de die.

Form. 206. *Frictio & exhalatio*.
Rx. Benzoin,
Olibani,
Mastiches,
Succini,
Thuris ana unc. dimid.
 M. F. Pul. prunis inspergendus, ut fumus recipiatur ore aperto, vel panno ad fricandum.

Form. 207. *Suffitus*.
Rx. Mastiches,
Olibani,
Thuris ana drach. ii.
 Inspergatur aliquid prunis, ut vapor excidi possit ad loca requisita.

V E L
Rx. Olibani unc. dimid.
Benzoin. drach. i.
 M. Usus, ut prioris.

Form. 208. *Pastillus*.
Rx. Sulphuris vivi,
Sandarachæ,
Atramenti Sutorii,
Elaterii ana part. æqual.
 M. F. Pastilli, cum aceto liquefiant usus tempore.

Form. 209. *Lavamentum*.
Rx. Aq. Plantag. lib. dimid.
Mercurii sublimat. scrup. iv.
Aluminis unc. dimid.
 M.

V E L
Rx. Mercurii præcipit. alb. scrup. i.
Alum. usti drach. i.
Aq. plantag. unc. iv.
 M.

V E L
Rx. Virid. Æris drach. ii.
Aq. Rosarum unc. ii.
 M.

V E L
Rx. Aluminis crudi.
Virid. Æris ana drach. ii.
Vini unc. xvii.
 Coq. ad quartæ partis consumptionem, colaturæ adde
Camphoræ drach. i.
Sp. vini unc. i.
 M. Bis de die hoc liquore pars abluenda.

Form. 210. *Emplastrum*.
Rx. Gum. Galbani unc. iv.
Vitell. ovorum n. viii.
 Mistis adde
Ceræ Citrinæ unc. ii.
Olei Hyperici drach. iii.
 M.

V E L
Rx. Terebinthinæ lib. i. cum dimid.
Ceræ albæ lib. dimid.
Resinæ Pini unc. vi.
 M.

V E L
Rx. Succii Apii,
Absinthii ana unc. vi.
Mellis lib. i.
Far. Hordei unc. iv.
Terebinthinæ unc. iii.
 Coquantur in formam emplastri.

V E L
Rx. Gum. Ammoniacy,

Galbani,
Terebinthina.
Picis,
Axungia porcina,
Olei ana unc. i.
Cera q. f.
 M. Supra linteum expressum applicetur.

Form. 211. Cataplasma.

Rx. *Medulla pomorum sub cineribus coctis* unc. iii.
Lactis muliebris unc. dimid.
 M.

V E L

Rx. *Mucilag. Sem. Psyllii*.
Cydoniorum ana unc. dim.
Micæ panis albi,
Aquæ Rosarum ana drach. vi.
Lactis muliebris q. f.
 M.

V E L

Rx. *Medulla pomi dulcis sub cineribus cocti* unc. ii.
Mucilag. Sem. Psyllii,
Cydonior. ana drach. vi.
Album. ovi,
Lactis mulieb. ana drach. i.
 M. Calefactum applica.

Form. 212. Fetus.

Rx. *Medull. Sem. Cucurbitæ*, *Sem. Papav. albi* ana unc. i.
Cydoniorum,
Fœnugræc. ana drach. i.
Aquæ puræ lib. i.
 Fiat emulsio Colaturæ, adde
Sapon. Venet. albi unc. dimid.
Camphoræ scrup. dimid.
 M. Liquorem calefactum linteo receptum applica.

Form. 213. Electuarium.

Rx. *Sem. Papav. albi* unc. i.
Aq. Rosarum q. f.
Sacchari unc. i.
Nitri puri drach. i.
 Contundantur in mortario simul in pultis formam. Detur drach. i. quater de die.

Form. 214. Emplastrum.

Rx. *Succ. express. fol. Hyoscyami*,
Papav. hort.

Phelandrii ana unc. iv.
 Leni igne coquatur in spissitudinem, sub finem adde.
Cera albæ unc. viii.
Ol. infus. Rosarum unc. i.
 M. Supra alutam, vel linteum extensum applica.

Form. 215. Emplastrum.

Rx. *Minii*,
Cerussæ,
Sapon. Venet. ana unc. i.
Axung. Porcinæ drach. dimid.
Ol. Olivarum unc. iv.
Opii drach. i.
 M.

V E L

Empl. de Minio.
Diapompholygos.
Diapalmæ,
Diachyl. cum gummi.
 Supra linteum extensum applica.

Form. 216. Emulsio.

Rx. *Ol. Amygd. dulc.* drach. i.
Vitelli Ovi num. i.
 Subigantur: adde
Aq. Petroselini,
Vini Rhenani ana unc. ii.
Sacchari drach. vi.
 M. Duabus, vel tribus vicibus assumi potest.

Form. 217. Epithema.

Rx. *Aq. Solani*,
Rosarum ana unc. i. cum dim.
Lap. Prunellæ drach. i. cum dimid.
Opii drach. i. dissoluti in *Aceti Rosarum* unc. i.
Camphoræ scrup. dimid.
 M. F. Oxyrrhodinum capiti applicandum.

Form. 218. Fetus.

Rx. *Sp. Vini* unc. iv.
Tinct. Croci drach. ii.
Camphoræ scrup. i.
 Bulliant parum, dein dissolve
Opii drach. i.
 M. Frigide, vel tepide cum pannis linteis applicetur.

Form. 219. Fomenta & Linimenta.

Rx. *Vitriol. Albi*.

Virid. ana unc. i.
Camphoræ unc. ii.
Aq. Vitæ.
Vini albi ana lib. i.

M.

V E L

Rx. Terebinth. unc. dimid.
Vitelli ovi num. i.
Diluantur sp. vini debili : adde
Camphoræ scrup. dimid.

M.

V E L

Rx. Aq. Spermat. Ranar. unc. vi.
Papav. Rhæad. unc. ii.
Sacchari Saturni drach. ii.
Acet. Sambuci unc. i. cum dim.
Opii drach. i.

M. Cum pannis linteis applicetur.

Form. 220. *Fotus*, & *Linimentum*.

Rx. Sp. Salis Ammoniaci,
Ol. Olivarum ana unc. i.
Sp. Vini,
Aq. Sambuci ana unc. i. cum dim.

M.

V E L

Rx. Ol. Laurini drach. ii.
Spice,
Vulpini,
Lumbricorum ana drach. i. cum dim.
Succini,
Galbani ana gutt. iii.
Rutæ destill.
Anethi destill. ana gutt. viii.
Nuc. Moschat. express. drach. i. cum
dimid.

M. Cum linteis applicetur.

Form. 221. *Fotus*.

Rx. Sapon. Venet. drach. ii.
Sp. Vini unc. ii.

M.

V E L

Rx. Ol. Terebinth.
Linteis madidis applicetur.

Form. 222. *Fomentum*.

Rx. Ol. Terebinthinæ,
Sp. Sal. Ammoniac. ana drach. ii.
Ol. Cort. Aurant. gutt. xx.
Sp. Vini unc. i.

M. Applicetur cum linteis.

Form. 223. *Lavamentum seu Fotus*;

Rx. Sp. Vini unc. iii.
Salis Ammoniac. scrup. i.
Camphoræ scrup. dimid.
Ol. Terebinth. drach. dim.

M. Applicetur, vel illiniatur parti;

Form. 224. *Hauftus*.

Rx. Salis Polychresti unc. dimid.
Sal. vol. oleos. gutt. xv.
Laud. liquid. gutt. xii.
Syrup. Alibæ drach. ii.

Aq. Sambuci unc. i. cum dimid.

M. Capiat vesperi, vel summo mane.

Form. 225. *Hauftus*.

Rx. Rhabarbari drach. ii.
Infundantur in f. q. aquæ; Colat.
unc. iii. adde
Pulpæ Cassiæ unc. dimid.
Salis Prunellæ scrup. i.
Syrup. Diacod. unc. dim.

M.

V E L

Rx. Fol. Sennæ drach. iii.
Sem. Carui drach. dimid.
Aq. Fœniculi q. f.
Fiat infusio, colaturæ unc. iii. adde
Salis Polychresti,
Cremoris Tartari ana drach. dim.
Syrup. Papav. albi unc. dimid.
Laud. liquid. gutt. vi.
M. Calefactum assume.

Form. 226. *Pilule*.

Rx. Aloes lucid. drach. dimid.
Laud. Opiat. gr. ii.
Diagryd. gr. vi.

M. F. Pilulæ n. xii. Sumantur iv. & si dolor non remiserit, post duas horas totidem.

Form. 227. *Linimentum*.

Rx. Ol. Caryophyll. drach. i.
Laurini drach. ii.
Sp. Rorismarini,
Salis Ammoniaci ana unc. dimid.
M. Applicetur cum panno linteo par-
ti, vel huic affricetur.

Form. 228. *Mixtura*.

Rx. Aq. Fœniculi,
Melissæ ana unc. ii.

Theriac. And. drach. i.
Syrup. Papav. albi unc. dimid.
Laud. liquid. gutt. xv.
Sal. Polychresti drach. i.
Sal. vol. oleos. drach. dimid.
 M. Omni hora capiat cochlear unum.

Form. 229. *Mixtura.*
Rx. Aq. Menthe unc. iii.
Cinamomi unc. i.
Sal. vol. oleos. gutt. xxx.
Sal. Polychresti drach. i.
Laud. liquid. gutt. xx.
Syrup. Papav. albi unc. dimid.
 M. Omni hora capiat cochlear unum.

Form. 230. *Mixtura.*
Rx. Aq. Menthe unc. iii.
Naphe unc. i.
Theriacal. unc. dimid.
Sal. vol. oleos drach. dimid.
Polychresti scrup. ii.
Sp. Rorismarini drach. i.
Laud. liquid. gutt. xx.
Sacchari albi unc. dimid.
 M. Usus ut prioris.

Form. 231. *Cataplasma.*
Rx. Rad. Bryonie unc. ii.
Aristolochie rotund. unc. i.
Fol. Rutę.
Sabine,
Absinthii,
Matricarie ana m. i.
Flo. Tanaceti.
Chamemeli,
Sambuci ana m. dimid.
 Coq. in aq. com. q. f. in formam
 Cataplasmatidis, adde
Far. Fœnugręci q. f.
Gum. Galbani,
Ammoniaci ana unc. dimid.
Vitell. ovi n. ii.
 M. Calefactum applica.

Form. 232. *Linimenta.*
Rx. Cap. mortui Vitriol. pulv. unc. i.
Ung. Ægyptiac. q. f.
 Misceantur ad crassioris mellis sub-
 stantiam.

VEL
Rx. Ung. Nutriti unc. i.
Aluminis scissilis drach. ii.
 M.

VEL
Rx. Ung. Ægyptiac. unc. dimid.
Succ. Granat. drach. ii.
 M.

VEL
Rx. Virid. Æris unc. i.
Gall. nuc.
Alum. ana drach. ii.
Colophonie pulv. drach. iii.
Mellis q. f.
 M. aliquid de eo plumaceolis rece-
 ptum applicetur.

Form. 233. *Lavamentum, seu Colly-
 rium.*
Rx. Vitriol. albi,
Sacchar. cand. albi ana q. f.
 Impleatur his albumen ovi cocti, &
 macerentur in *Aqua Euphrasie,*
Rosarum q. v.
 Expressione facta, Colat. fit collyrium,
 quod bis de die instilletur, vel eo
 pars ablui potest,

Form. 234. *Gargarisma.*
Rx. Fol. Taraxaci m. i.
Flor. Chamemeli,
Rosarum ana p. i.
Balaust. drach. ii.
Cerevisie q. v.
 Coquantur, colaturæ unc. vi. adde
Mell. Rosarum unc. i.
Sp. Sulphur. per campanam gutt. viii.
 M. Colluantur eo os, & fauces.

Form. 235. *Gargarisma.*
Rx. Flor. Ro ar. rubr. p. i.
Balaustior. drach. ii.
Cort. Granator. drach. i.
Galle nucis num. i.
 Coquantur in aq. colat. lib. dim. adde
Aluminis drach. i.
 Iterum bulliant, adde
Mel. Rosar. unc. i. cum dim.
 M. Sæpe de die eo colluantur os, &
 fauces.

Form. 236. *Lavamentum.*
Rx. Decoct. Calcis vivæ lib. i.
Mercurii dulcis drach. i.
 M.

VEL
Rx. Gallar.
Thuris,

Mastiches ana drach. i. cum dim.
Ros. rubr.
Balaust.
Rutæ ana m. dimid.
Vini rubri q. f.
 Coquantur.

Form. 237. *Lavamentum*.
 ℞. *Vitrioli albi*,
Alum. usti ana scrup. ii.
Mercurii præcip. alb. scrup. i.
Liquor. Saturni unc. dimid.
Aquæ Rosarum drach. v.
 M. hoc liquore bis de die abluatur
 pars.

Form. 238. *Lavamentum*.
 ℞. *Tutiae præparat.*
Aloes,
Thuris ana drach. i.
Succi Granator.
Decoct. Rosarum ana unc. ii.
Mellis unc. dimid.
 M.

V E L

℞. *Thuris*.
Sarcocol.
Aloes,
Sang. Drac.
Balaust.
Antimonii ana drach. i.
Virid. Æris gr. v.
Aquæ Euphrasie unc. viii.
 M. eo tepefacto abluatur pars, potest
 etiam pro collyrio adhiberi.

Form. 239. *Unguentum*.
 ℞. *Mercurii dulcis* scrup. i.
Sulphuris drach. iii.
Fellis porcin.
Succi Hederae ana unc. dim.
Cerussæ,
Cretæ albæ ana drach. ii.
Axungia veteris unc. i.
 M.

V E L

℞. *Lithargyrii auri* drach. i.
Cerussæ drach. ii.
Axungia porci unc. i.
Argenti vivi drach. ii.
Terebinthinæ drach. i. cum dim.
 M. Cum linteo, vel plumaceolis ap-
 plicari potest, ut & cuti affricari.

Form. 240. *Linimentum*.
 ℞. *Succi Solani* drach. iv.
Pulv. Diapomphol. drach. i.
Cerussæ drach. dimid.
Ol. Rosarum.
Ceræ albæ ana parum.

Terantur in mortario plumbeo in for-
 mam linimenti,
 V E L

℞. *Lithargyrii*,
Cerussæ ana unc. i.
Ol. Rosarum q. f.
 M. in mortario plumbeo.
 V E L

℞. *Plumb. usti*,
Pomphol.
Thuris ana drach. ii. cum dimid.
Abinthii unc. dimid.
Ol. Rosarum unc. ii.
Ceræ unc. i.
Succi Solani q. f.
 M. Cum plumaceolis applicari potest
 vel affricari cuti.

Form. 241. *Lavamentum*.
 ℞. *Sem. Cydoniorum contus.* drach. i.
Aq. Rosar. unc. vi.
 Stent in loco calido, percolatæ mu-
 cagini adde
Mell. Rosarum unc. i.
Pulv. Corall. rubr.
Cornu Cervi usti,
Tutiae ana drach. i.
 M. Sæpius de die eo abluatur pars,
 vel pro collyrio oculis instillari pot-
 est.

Form. 242. *Pulvis*.
 ℞. *Calomelan.* scrup. i.
Resinæ Jalappæ gr. v.
Tartari vitriol. gr. iv.
 M. F. pulvis pro dosi.

Form. 243. *Pilulæ*.
 ℞. *Agaric. Troch.* scrup. dimid.
Resinæ Jalappæ gr. v.
Mercurii dulcis gr. x.
Aloes gr. xv.
Ol. Succini,
Majoranæ ana gutt. ii.
Extract. Castorei q. f.
 M. F. pilulæ pro dosi, summo mane
 danda.

H h

Form.

Form. 244. *Pilula*.

℞. *Resina Jalappæ* scrup. dimid.
Mercurii dulcis gr. vii.
Diagryd. gr. iii.
M. F. pilulæ vii. pro dosi, summo mane danda.

Form. 245. *Haustus*.

℞. *Diagryd.*
Resina Jalappæ ana gr. x.
Sp. vini Rectificat. drach. ii.
Accurate tritis, & solutis admisce
Syrup. Rosarum solutiv. drach. vi.
M. Unica vice dandus si fortiter purgare velis, alias in duas doses dividi potest.

Form. 246. *Haustus*.

℞. *Fol. Sennæ* drach. ii. cum dimid.
Sal. Polychrest. drach. i.
Sem. Anisi drach. dimid.
Cum aqua fiat infuso ad uncias iii. adde
Syrup. Rosarum solutiv. unc. dim.
M. pro dosi.

V E L

℞. *Pil. Cochiae Major.* scrup. i.
Sal. Polychrest. drach. ii.
Syrup. Rosar. solutiv. drach. vi.
Aq. Cichorei unc. ii.
M. Pro dosi matutino tempore danda.

Form. 247. *Haustus*.

℞. *Fol. Sennæ* drach. ii.
Mannæ elect. unc. dimid.
Sem. Carui drach. dimid.
Aq. comm. q. f.
Fiat infusio, Colaturæ adde
Syrup. Cichor. cum Rheo unc. dim.
Sal. Polychrest. scrup. ii.
M. pro dosi tepide danda.

Form. 248. *Haustus*.

℞. *Aq. Melissæ*,
Mentæ ana unc. i.
Theriacal.
Vitæ Mathiol. ana drach. dim.
Cinnamomi,
Naphæ ana drach. iii.
Sal. vol. oleos. gutt. xv.
Sp. Rorismarini scrup. i.
Laud. liquid. gutt. x.
Syrup. Papav. alb. unc. dimid.

M. Detur vespertino tempore.

V E L

℞. *Aq. Melissæ* unc. ii.
Vitæ Mathiol. drach. i.
Cinnamomi unc. dimid.
Sal. vol. oleos.
Tinct. Croci,
Castorei ana gutt. xx.
Rad. Contrajervæ scrup. dimid.
Laud. liquid. gutt. xii.
Syrup. diacod. unc. dimid.
M. Usus ut præcedentis.

Form. 249. *Iniectio, Seu Lavamentum*.

& *Fellis Tauri*

Mellis ana unc. dimid.

Vini albi,

Aquæ Hordei ana unc. i.

M.

V E L

℞. *Succi Beta* unc. i.
Marrubii unc. dimid.
Mellis unc. i.
Coq. parum, adde
Syrup. Absinthii drach. ii.
M. V E L
℞. *Herb. Marrubii* m. i.
Aq. comm. q. f.
Coq. colaturæ unc. iv. adde
Vini unc. ii.
Mellis unc. iii.
M. Tepide iniiciatur, vel eo abluitur pars.

Form. 250. *Iniectio Seu Lavamentum*.

℞. *Terebinthinæ*,
Vitell. Ovi ana drach. ii.
Mell. unc. dimid.
Mista diluantur sequenti infusione.
Rad. Consolid. major. unc. dimid.
Flor. Rosarum rubr.
Balaustior. ana drach. ii.
Cort. Granator. drach. i.
Aq. comm. q. f.
Fiat infusio.

V E L

℞. *Flor. Rosar. rubr.*
Balaustior. ana m. i.
Fol. Plantag. m. dimid.
Nuc. Cypress.
Bacch. Myrti,
Cort. Granator. ana unc. dimid.
Vini rubri q. f.

Coquantur. Coletur si pro lavamento, vel injectione.

Form. 251. Cataplasma.

Rx. Far. Lini,
Fœnugræci,
Orobi ana unc. i.
Aquæ Mulsæ q. f. Coq. in Cataplasma.

V E L

Rx. Medullæ Panis lib. i.
Lactis q. f. Coq. in pultem, adde
Vitell. Ovorum num. ii.
Ol. Rosarum unc. ii.
Crocī scrup. i.

M.

V E L

Rx. Cephæ sub cineribus coctæ num. i.
Butyri insulsi unc. ii.
Ol. Rosarum,
Chamæmeli ana unc. i.
Far. Lini q. f.
M. Applicetur calide.

Form. 252. Unguentum.

Rx. Terebinthinæ unc. ii.
Vitell. Ovi num. iii.
Mistis adde.
Mell. Rosarum,
Ol. Hyperici ana unc. dim.
Crocī drach. i.
Far. Hordei drach. vi.

M.

V E L

Rx. Terebinthinæ unc. ii.
Mell. Rosarum unc. i. cum dimid.
Aquæ Plantag. unc. dimid.
Bulliant ad aquæ consumptionem,
adde
Farinæ Hordei,
Fabarum ana drach. ii.
Thuris drach. i.
Crocī scrup. i.
M. Cum plumaceolis applicetur.

Form. 253. Cucupha.

Rx. Rad. Cyperi,
Galangæ ana drach. i.
Fol. Salviæ,
Majoranæ,
Menthæ ana drach. i. cum dim.
Caryophyll. scrup. ii.
Styrac. Calam. drach. dimid.
Benzoin. scrup. i.

M. Inter lintea duplicata consueta
medicamenta applicentur.

Form. 254. Cucupha.

Rx. Fol. Majoran.
Rorismarini,
Flor. Lavendulæ,
Stœcad. ana drach. i. cum dimid.
Benzoin.
Ol. Nuc. Moschat. express. ana drach.
dimid.
Caryophyll. scrup. ii.
M. F. pulv. grossus, inter linteum
duplicatum consuendus.

V E L

Rx. Flor. Rosarum,
Rorismarini ana drach. ii.
Lavendulæ drach. i.
Sem. Angelicæ,
Cort. Citri,
Caryophyll.
Macis,
Cinamomi ana drach. dimid.
Crocī scrup. i.
Moschi,
Ambra ana gr. vi.

M. Fiat Sacculus.

Usus tempore irroretur Sal. vol. oleos.
vel Aqua vitæ, vel Sp. Rorismarini
&c.

Form. 255. Epithema.

Rx. Ol. Cinamomi.
Citri.
Cort. Aurant.
Rorismarin.
Macis.
Majoranæ.
Caryophyll.
De his guttula una, vel altera gossy-
pio recepta auribus indatur.

Form. 256. Injectio.

Rx. Herb. Majoranæ,
Menthæ ana p. i.
Cort. Cinamomi,
Magellanicæ ana drach. ii.
Rad. Galangæ minor. drach. i.
Flor. Rosarum rubr. p. ii.
Aquæ comm.
Vini rubri ana unc. v.
Fiat infusio, colaturæ adde
Mellis albi unc. ii.
M. Tepefactus liquor injiciatur.

H h 2

Form.

Form. 257. *Cataplasma*.

R. *Herb. Absinthii*,
Artemisia,
Meliloti ana m. i.
Flor. Chamamel. m. i. cum dimid.
Bacc. Lauri,
Sem. Cumin. ana unc. i. cum dim.
Ol. Laurini unc. iii.

Coq. in aqua communi, adde

Nidi Hirundin. num. i.*Far. Fabarum* q. f.

M. Calefactum applica.

Form. 258. *Fotus*.

R. *Fol. Violarum*,
Hyoscyami ana m. ii.
Lactis dulcis p. ii.

Coquantur, liquor percolatus fit fomentum.

Form. 259. *Collyrium*.R. *Gum. Tragacanth.* gr. v.*Sem. Cydonior.* num. x.*Aq. Flor. Tilia*,*Rosarum* ana unc. ii.

Fiat infusio, colaturæ adde

Troch. alb. Rhasis scrup. i.

M. Aliquot guttulæ tepidæ oculo instillandæ, vel liquor plumaceolis applicandus.

Form. 260. *Collyria*.R. *Aq. Rosarum* unc. ii.*Tutie* pp.*Troch. alb. Rhasis* ana scrup. i.

M. V E L

R. *Aq. Rosarum*,*Florum Tiliæ* ana unc. i. cum dimid.*Tutie* pp. drach. i.*Troch. alb. Rhasis* scrup. ii.*Corall. rubr.* pp.*Sacchar. cand. alb.* drach. i. cum dimid.

M.

V E L

R. *Aq. Rosarum* unc. xii.*Tutie* pp. drach. ii.*Vitriol. albi* scrup. ii.*Sal. Saturni* drach. i. cum dimid.

M.

V E L

R. *Salis Ammoniac.* gr. iii.*Saturni* gr. xii.*Aqua Rosarum* unc. ii.

M. Aliquot guttulæ tepidæ oculo instillantur.

Form. 261. *Collyrium*.R. *Aqua Rosarum* unc. i.*Mucag. Sem. Psyllii*,*Cydonior.* ana unc. dimid.*Lactis mulieb.* unc. i.*Troch. alb. Rhasis* scrup. i.

M. Usus ut prioris.

Form. 262. *Collyria*.R. *Aloes*, *Croci*, *Myrræ* ana scrup. i.*Vini* drach. i.*Mellis* drach. vi.

M.

V E L

R. *Aq. Euphrasie*,*Fœniculi* ana unc. iii.*Fellis Tauri*,*Mellis* ana unc. dimid.*Gum. Tragacant.* scrup. dimid.*Myrrhæ albumine ovi solutæ* drach. i.

M.

V E L

R. *Aqua Chelidonii majoris* unc. v.*Croc. Metallorum* unc. i.

Fiat infusio: colaturam serva.

V E L

R. *Aloes*,*Rutie* pp. ana drach. vi.*Sacchari albi* scrup. i.*Vini dulcis*,*Aqua Euphrasie* ana unc. vi.

M. Post digestionem 40. dierum colaturam serva.

V E L

R. *Albumen ovi cocti*, per medium sectum impletur *Saccharo*, liquor exstillans in cella suspensio ovo fervetur. De eo liquore aliquot guttulæ instillantur oculo.

Form. 263. *Collyrium*, & *Lavamentum*.R. *Vitrioli Roman.* drach. i.*Virid. aris* drach. dimid.

In pollinem redacta, inclusa albumini ovi cocti per triduum, macera in

Aqua Rosarum,*Euphrasie*,*Vini albi* ana unc. i.

Colaturam serva.

V E L

V E L

Rx. *Aq. Rosarum*,
Euphrasie,
Fœniculi ana unc. ii.
Nitri drach. i.

M.

V E L

Rx. *Mellis commun.* unc. ii.
Virid. æris drach. i.
Vini albi unc. iv.

Coquantur ad dimidium.

Bis de die aliquot guttulæ instillentur oculo, si autem major inde excitetur dolor, oculus eluendus alio collyrio molliore.

Form. 264. *Collyrium*.

Rx. *Aque Rosarum* unc. xviii.
Vitriol. albi drach. v.
Salis marini drach. i.

Coq. ad dimidium, adde calenti liquori.

Rutæ hortens. rec. m. dim.

Stent in loco frigido, colaturæ adde

Aq. Rosarum unc. xiv.

Camphoræ scrup. ii.

Sp. Vini unc. dimid.

M.

V E L

Rx. *Alb. ovi cocti* num. i.
Vitrioli albi scrup. dimid.
Sacchar. albi drach. ii.
Aq. Fœniculi unc. iii.

M. Post macerationem liquor percolatus servetur, pro collyrio.

Form. 265. *Pulvis*.

Rx. *Offis sepie* scrup. i.
Sacchari cant. drach. i.
Vitrioli scrup. dimid.
Tutia drach. dimid.

M. Redigantur in pollinem. De hoc pulvere impalpabili bis de die aliquid infletur oculo.

Form. 266. *Pulvis*.

Rx. *Vitrioli albi*,
Aluminis ana drach. i.
Lap. Hematitid. scrup. ii.
Tutia drach. dimid.
M. F. pulvis subtilissimus.

V E L

Rx. *Lap. Hematitid.* scrup. dimid.
Vitriol. albi usti gr. xv.

Myrrha,

Croci ana gr. v.

Sacchar. albi scrup. i.

M. Ufus ut prioris.

Form. 267. *Pulvis*.

Rx. *Scandule*,
Sacchar. Saturni,
Sacch. cand. albi ana drach. ii.
M. Ufus ut prioris.

Form. 268. *Fotus*,

Rx. *Flor. Ros. rub.*
Nucum Cypress.
Myrtyll. ana drach. i.
Aloes drach. i. cum dim.
Vini austeri lib. i.

Coquantur.

V E L

Rx. *Aloes*,
Thuris ana drach. i.
Sanguinis dracon. drach. dimid.
Flor. Rosar. rubr.
Granor. Sumach. ana scrup. i.
Aquæ Rosarum lib. i.
Bulliant simul Bis aut ter de die eo pars abluenda.

Form. 269. *Fotus*.

Rx. *Liquor. Saturni* unc. i.
Aquæ Rosarum unc. iii.
Sp. Vini unc. i. cum dim.
M.

V E L

Rx. *Vini albi* unc. ii.
Aluminis drach. i.
M. Cum linteis duplicatis applicetur.

Form. 270. *Fotus*.

Rx. *Flor. Rosarum rubrar. m.* i.
Vini rubri unc. viii.
M. F. infusio. Colaturam calide applica.

Form. 271. *Fotus*.

Rx. *Hordei integri* m. i.
Rad. Althææ unc. i. cum dimid.
Sem. Fœnugræci unc. dimid.
Aq. com. lib. ii.
Coq. Colaturam applica cum linteis duplicatis calide.

Form. 272. *Fotus*.

Rx. *Fol. Rutæ*,

Fœniculi,
Chelidon. major.
Euphrasia ana m. i.
Flor. Chamæmeli,
Meliloti ana p. i.
Sem. Fœnugraci unc. i.
Aq. comm. unc. xx.
 Fiat infusio, sub finem addendo
Vini albi drach. v.
 M. Applicetur tepide.

Form. 273. *Cataplasma*.
Rad. Consolid. major. lib. dimid.
Flor. Chamæmeli,
Meliloti ana unc. ii.
Croci unc. dimid.
Far. Fabarum unc. iv.
Fœnugraci unc. i. cum dimid.
Butyr. rec. drach. vi.
Aq. comm.
Lactis ana q. f.
 Coq. S. A. & conterantur in cata-
 plasma, tepide applicandum.

Form. 274. *Unguentum*.
R. Butyri recent. unc. i.
Lap. Calaminar. q. f.
 M.

V E L

R. Butyri Aqua Rosarum.
Loti unc. dim.
Tutia pp. drach. dimid.
Caphura gr. v.
 M. Illiniatur, vel applicetur parti.

Form. 275. *Unguentum*.
R. Butyri rec. insulsi lib. iii.
Meliloti major. odorat.
Violac. rec. m. iv.
Rutæ rec. m. i. cum dim.
 Fricentur leni igne in sartagine no-
 va ad humidi consumptionem, &
 affricetur, vel applicetur parti do-
 lenti.

Form. 276. *Linimentum*.
R. Pulv. Conchar. ustar. unc. dimid.
Ol. Olivarum q. f.
 M.

V E L

R. Lithargyrii auri,
Cerussæ ana unc. i.
Ol. Lilior. alb. q. f.
 M.

V E L

R. Ung. Althææ,
Ol. Trisol. odorat. ana unc. i.
Cornu Cervi usti unc. dimid.
 M. Affricetur, vel applicetur parti.

Form. 277. *Linimentum*.
R. Terebinthinæ unc. ii.
Vitell. Ovor. n. iv.
 Mistis adde
Mellis despumati,
Ol. Amygd. dulc.
Lini,
Hyperici ana unc. ii.
Thuris,
Mastiches ana anc. i.
Sacchar. albi unc. iv.
 M.

V E L

R. Terebinthinæ unc. iii.
Ceræ nnc. i.
Thuris,
Mastiches,
Far. Fœnugraci ana unc. dimid.
Ol. Olivarum q. f.
 M. Cum plumaceolis, vel linteis ap-
 plica.

Form. 278. *Emplastrum*.
R. Empl. Diapomphol.
Grisei ana unc. iii.
Gum. Elemni unc. i.
Sacchar. Saturni unc. i.
Amalgam. Mercurii drach. vii.
 M.

V E L

R. Sacchar. Saturni,
Cerussæ,
Amalg. Mercur. & Saturni ana drach.
 ii.
Ceræ albæ unc. iv.
Ol. Rosarum drach. iii.
 M. Supra linteum, vel alutam exten-
 sum applica.

Form. 279. *Emplastrum*.
R. Rad. Bryoniæ far. unc. ii.
Flor. Sulphuris unc. i.
Mercurii nigri drach. iii.
Galbani soluti unc. iv.
Empl. de Meliloto unc. ix.
Ol. Chamæmel.
Anethi ana q. f.
 M.

V E L

V E L

Empl. de Galbano,
Baccis lauri,
Betonica,
Cephalicum,
Diachylon cum gummi,
Diaphoreticum,
Ischiadicum,
Oxycroceum,
De Ranis cum & sine Mercurio.
 Unum ex his eligi potest, vel quædam inter se mista supra alutam extensa applicari possunt.

Form. 280. *Emplastrum.*

℞. *Gum. Ammoniac. solut. unc. ii.*
Succi Nicotianæ unc. i.
Resinæ pinî,
Terebinthinæ,
Succi Ebuli ana unc. dim.
Ol. De Capparibus,
Ceræ novæ ana q. f.

M.

V E L

℞. *Caricas pingues num. xii.*
 Coquantur, & terantur: adde
Gum. Galbani,
Bdellii ana unc. ii.
Styrac. liquidi unc. i.
Mucag. Althææ,
Sem. Lini,
Fœnugraci ana unc. ii.
Oesypi,
Butyri rec. ana unc. i.
Ol. Lilior. unc. iii.
Ceræ q. f.

M.

V E L

℞. *Ladani,*
Bdellii,
Ammoniæ,
Terebint. ana unc. i.
 M. Supra linteum, vel alutam extensum applica.

Form. 281. *Pulvis.*

℞. *Boli Armen.*
Terræ sigillatæ,
Colophonie ana drach. i.
 Fiat pulvis.

V E L

℞. *Aloes,*
Myrrhæ,
Sarcocollæ ana unc. dim.
Sang. Dracon.

Flor. Balaustior. ana drach. iii.
Croci scrup. dimid.

M.

Pulv. Olibani,
Mastiches,
Colophonie,
Thuris,
Æris usti,
Tutia.

Aliquid de his ulceri inspergendum, vel cum plumaceolis applicandum.

Form. 282. *Emplastrum.*

℞. *Gum. Tacamahace unc. ix.*
Piperis longi,
Euphorbii,
Sem. Sinapi ana unc. i. cum dim.
Ol. Terebinth.
Guajaci ana unc. i.
Spica,
Absinthii ana unc. dimid.
Ceræ unc. iv.
Resinæ unc. ii.
Terebinthinæ q. f.

M. F. *Emplastrum.* Extendatur supra alutam, & applica.

Form. 283. *Mixtura.*

℞. *Aq. Rosarum unc. iii.*
Decoct. Cinamomi unc. i.
Sal. Prunell. drach. i.
Laud. liquid. gutt. xv.
Syrup. diacod. unc. dimid.

M. Capiat omni hora cochlear. unum.

Form. 284. *Mixtura.*

℞. *Diascord. drach. i.*
Sacchar. Saturni scrup. i.
Liquor. Salis Polychrestî drach. i.
Terræ Catechu. drach. dimid.
Laud. liquid. gutt. xx.
Aq. Cinnamomi unc. i.
Plantag. unc. iv.
Syrup. diacod. unc. dim.

M. Omni hora capiat cochlear nnum.

Form. 285. *Mixtura.*

℞. *Aq. Spermat. Ranarum,*
Decoct. Cinnamomi ana unc. ii.
Sal. Prunell. drach. i.
Terræ Japonicæ scrup. iv.
Laud. liquid. gutt. xx.
Syrup. Myrtini unc. dim.

M. omni hora capiat cochlear unum.

Form.

Form. 286. *Linimentum*.

Rx. *Lythargyrii auri* unc. i.

Ol. Myrtin. q. f.

M.

V E L

Rx. *Terebinthinæ* unc. i.

Sevi Taurini unc. dimid.

Plumbi usti unc. i. cum dimid.

M.

V E L

Rx. *Cadmie* unc. i.

Aristolochiæ,

Iridis ana unc. dimid.

Ol. Myrtini unc. ii.

Ceræ unc. dimid.

M. Vel sequentia officinalia:

Ung. Desiccativum rubrum,

Diapompholygos,

Calcis,

Nutritum;

Album Rhasis,

De Tutia,

De Cerussa,

De Lithargyrio.

Cum linteo, vel plumaceolis applicari possunt.

Form. 287. *Linimentum*.

Rx. *Ung. Rosat.* unc. i. cum dimid.

Mercur. dulc.

Ol. Tartari p. deliq. ana drach. ii.

Sapon. Venet. drach. i.

M.

V E L

Rx. *Ol. Amygd. amar.*

Rutæ,

Laurini ana unc. i.

Pulv. Staph. agriæ,

Myrrhæ ana drach. ii.

Aloes drach. i.

M.

V E L

Rx. *Axung. Porcin.*

Ol. Laurin.

Sapon. nigri ana unc. dimid.

Argenti vivi,

Myrrhæ,

Aloes ana drach. dimid.

Staph. agriæ scrup. ii.

M. Illiniatur parti affectæ.

Form. 288. *Pulveres*.

Rx. *Sacchar. Saturn.*

Lithargyrii ana drach. ii.

Lapid. Calam. drach. i.

Rad. Tormentill.

Bistortæ,

Aristoloch. rotund.

Sang. Dracon.

Test. Ovor. combust. ana unc. dimid.

M.

V E L

Rx. *Calcis lotæ* drach. ii.

Aluminis drach. dimid.

Cerussæ drach. i.

M.

V E L

Rx. *Antimonii* drach. i.

Tutiae drach. dimid.

M.

V E L

Rx. *Tutiae preparatæ*,

Cornu Cervi usti,

Aloes ana drach. i.

M. Vel inspergatur ulceri. vel cum plumaceolis applicetur.

Form. 289. *Linimentum*.

Rx. *Rad. Lapathi acuti* q. v.

Coquantur cum aceto forti, trajiciatur contusa massa per setaceum, pulpa fit linimentum: huic addi potest.

Ol. Hyosciami $\frac{1}{8}$ pars.

M. Applicetur parti.

Form. 290. *Unguentum*.

Rx. *Ung. Nutriti*,

Rosarum,

Sacchari ana drach. x.

Lithargyrii drach. v.

Ol. Amygd. dulc. q. f.

M.

V E L

Rx. *Cadmie* drach. i. cum dimid.

Æruginis,

Æris combusti ana drach. i.

Aluminis scissilis drach. i. cum dimid.

Ceræ novæ unc. v.

Ol. Rosarum q. f.

M. Affricetur, vel cum linteo applicetur.

Form. 291. *Linimentum*.

Rx. *Pulp. pomi cotti*, vel *toſti* unc. i.

Axungie porcine unc. dimid.

Succi Limonum drach. ii.

Cerussæ drach. i. cum dimid.

Ol. ligni Rhodii gutt. iv.

M.

M.

V E L

℞. *Ol. Amigd. dulc.*

Liquor. Saturni ana drach. ii.

Succi Citri drach. i.

Sulphuris drach. i. cum dimid.

Moschi gr. i.

M.

V E L

℞. *Liquoris Saturni* unc. i.

Sacchari Saturni drach. dimid.

Ol. Tritici unc. i. cum dimid.

M. Applicetur, vel illiniatur.

Form. 292. *Fotus seu Cataplasma.*℞. *Fol. Lapathi,**Tapsi barbati* ana m. ii.*Scabiosæ,**Violæ* ana m. i.*Chelidonii* m. dimid.*Aq.* q. f.

Coq. ad mollitiem: adde

Mellis comm. lib. i.*Far. Hord.* q. f.*Aceti* unc. iv.

Decoctum sit pro fomento.

Folia Lapathi acuti sola valent.

Form. 293. *Vesicatorium.*℞. *Cantharid.* num. vi.*Fermenti acris* unc. dim.*Acet.* q. f.

Misceantur in mortario, & fiant emplastra exigua.

V E L

℞. *Empl. Diapalmæ* unc. dimid.*Cantharid.* gr. x.

M. Ex massa supra linteum extensa fiant emplastra debitæ magnitudinis.

Form. 294. *Linimentum.*℞. *Terebinthinæ lotæ* unc. i.*Ol. Rosarum* unc. dimid.*Vitell. Ovorum* num. ii.*Succi Pomorum Aurant.* num. ii.

M.

V E L

℞. *Ung. Ægyptiaci* unc. dimid.*Mellis comm.* unc. ii.

M.

V E L

℞. *Vitrioli albi,**Aluminis usti* ana drach. ii.*Mellis Rosarum* unc. dim.*Vitell. Ovi* num. i.*Terebinthinæ* unc. dimid.

M. Illiniatur, vel cum plumaceolis applicetur.

Form. 295. *Emplastrum.*℞. *Terebinth.* unc. i.*Styrac. Calamit.**Benzoin.**Laudani* ana unc. iv.*Rad. Iridis,**Visci quercini,**Mastiches* ana unc. i.*Styrac. liquid.* q. f.

M. F. emplastrum,

Aliquid de eo supra alutam extensum applicetur.

Form. 296. *Emplastrum.*℞. *Emp. De Labdano* q. f.

Extendatur super alutam in debitam formam, irroretur

*Ol. Macis destill.**Caryophyll.* ana gut. iii.*Bals. Peruv.* scrup. dim.

M. Fiat Emplastrum, stomacho applicandum.

Form. 297. *Cataplasma.*℞. *Farinæ Lupinor.**Lentium,**Fabarum,**Lolii,**Sal. marin.* ana unc. iii.*Pulv. Absinthii,**Scordii,**Alliariæ,**Rutæ* ana unc. i.*Oxymell. simp.* q. f.

Refrigeratæ miscelæ adde

*Aloes,**Myrrhæ* ana unc. i.*Aquæ vitæ* unc. iii.

M. Calefactum applica.

Form. 298. *Lavamentum.*℞. *Amygd. decorticat.* num. iv.*Sacchari albi* drach. i.*Aq. Rosarum* unc. ii.

M. F. Emulsio.

V E L

℞. *Furfur. macr.* m. ii.*Sacchari* drach. ii.

I i

Aq.

Aq. Rosarum,
Sambuci ana unc. ii.
 M. Bis, aut ter de die pars hoc liquore abluenda.

Form. 299. *Linimentum*.

Rx. Ol. Rosarum,
Lilior. alb.
Cerae albæ ana unc. i.
Ligni Santali rubr. drach. i.
Ol. ligni Rhodii gutt. x.
 M.

V E L

Rx. Ol. Amygd. dulc.
Axungie porcine,
Unguent. Rosarum ana unc. i.
Ol. de Cedro gutt. vi.
Moschi gr. ii.
 M.

V E L

Rx. Ol. Jasmini,
Ung. Althææ,
Rosarum,
Axungie porcine ana unc. i.
Moschi gr. iii.
 M.

V E L

Rx. Liquor. Myrrha cum album. ovi parati.
Butyri insulsi,
Axungie porcine ana unc. dim.
 M. Illiniatur parti.

Form. 300. *Infusio*.

Rx. Nasturt. aquatic.
Cochlear,
Fumaria.
Boraginis,
Endiviæ.
Violæ recent. ana m. dim.
Fol. Sennæ,
Polypodii ana drach. ii.
Seri lactis p. iii.

Fiat infusio, de qua bibat quotidie tantum, ut alvus laxetur.

Form. 301. *Pulvis*.

Rx. Mercurii dulcis gr. xii.
Scammonei gr. v.
 M. Capiat unica vice cum aliqua conserva mistum.

Form. 302. *Pilula*.

Rx. Gum. guttæ unc. ii.

Ammoniac. depurat.

Aloes optim.

Cremor. Tartari ana unc. vi.

M. Dosis ad scrup. i. ad drach. dimid.

Form. 303. *Pilula*.

Rx. Agaric. Troch. scrup. i.
Diagryd. gr. v.
Aloes scrup. dimid.
Ol. Cinnamom. gutt. i.
Elix. prop. Parac. q. f.
 M. F. *Pilulæ* vii.
 Sumantur summo mane.

Form. 304. *Injectio*, seu *Lavamentum*.

Rx. Lactis muliebris unc. ii.
Albi ovi unc. dimid.
 M. Accurate.

V E L

Rx. Fol. Plantag.
Solani ana m. i.
Flor. Chamæmeli,
Missæ ana p. i.
Aquæ unc. vi.
 Fiat decoctio, liquore utatur.

V E L

Rx. Amygd. dulc. unc. i.
Aquæ Rosarum unc. viii.
Sacchari drach. ii.
 Fiat emulsio.
 Tepide injiciatur, vel eo abluatur pars.

Form. 305. *Pulvis*.

Rx. Cornu Cervi usti,
Ocul. cancri,
Antimon. diaphoret. ana drach. i.
Mercurii dulcis drach. dimid.
Æthiopis Mineralis scr. ii.
 M. Capiat scrup. i. vel drach. dimid. in adultis.

Form. 306. *Linimentum*.

Rx. Ung. Nutrit. unc. ii.
Alum. usti,
Vitriol. albi ana scrup. ii.
Mercur. præcipit. alb. scrup. i.
 M.

V E L

Rx. Sacchari Saturni,
Cerussæ,
Amalgam. Saturn. & *Mercurii* ana drach. ii.
Cera albæ unc. iv.
Ol. Rosarum unc. iii.

M.

M. Illiniatur, vel applicetur.

Form. 307. Pulvis.

Rx. Flor. Sulphuris,
Sal. Prunella,
Tartari vitriolat.

Ocul. cancri,

Sacchari albi ana drach. i.

M. F. Pulv. num. xv. Capiat omni
mane, & vesperi unum.

Form. 308. Unguentum.

Rx. Ung. alb. Camphorat. unc. i.

Flor. Sulphur. drach. ii.

Salis Tartari drach. i.

M. Applicetur, vel illiniatur.

Form. 309. Pilula.

Rx. Chalib. cum Sulphur. pp. drach. ii.

Rad. Gentiana,

Aristolochiae rotunda ana drach. i.
cum dimid.

Castorei,

Pulv. Ari com. ana drach. i.

Extract. Absinth. q. f.

M. F. pilulae mediocres: de quibus
capiat tres bis, aut saepius de die.

Form. 310. Pulvis.

Rx. Ocul. Cancr.,

Cornu Cervi usti,

Flor. Sulphuris.

Sal. Absinthii ana drach. i.

Divide in viii. doses aequales.

V E L

Rx. Sal. Artemisiae,

Polychresti ana drach. i.

Cornu Cervi usti,

Coralli rubri ana drach. dimid.

M. F. pulv. num. viii.

V E L

Rx. Sal. Tartari,

Flor. Sulphuris,

Aethiopis mineralis,

Ocul. cancri ana drach. dimid.

Ol. Menthae gutt. iv.

Divide in vi. doses.

V E L

Rx. Sal. Polychresti,

Card. Benedicti ana drach. dimid.

Mercurii dulcis scrup. dimid.

Concharum ustar. drach. i.

Divide in v. doses. Unus pulvis su-
matur bis, aut ter de die.

Form. 311. Lavamentum.

Rx. Sal. Cinerum clavell. unc. ii.

Aqua commun. lib. iv.

Liquefiant leni ebullitione in vase
aeneo, in filtrato liquore extingue.

Calcis viva unc. iv.

Qua extincta adde

Plumbi usti,

Lithargirii auri ana unc. i.

Bulliant omnia simul.

V E L

Rx. Cineris ligni viridis combusti lib.
dimid.

Furfur. Macr. m. ii.

Aq. Rosarum,

Flor. Tiliae ana lib. dim.

M. Abluatur eo liquore pars affecta
bis de die.

Form. 312. Pulvis.

Rx. Sulphuris drach. ii.

Nuc. Moscat. drach. i.

M. F. pulveres num. vi.

Capiat bis de die unum.

Form. 313. Pulvis.

Rx. Sal. Absinthii,

Antimon. diaphoret. ana drach. ii.

Mercur. dulc. scrup. i.

Elacosach. Melissae drach. iii.

M. F. pulv. num. xvi.

Sumat unum ter de die.

Form. 314. Linimentum.

Rx. Butyri insulsi unc. dim.

Flor. Sulphuris drach. i.

Vitell. Ovi num. i.

Ung. Populei drach. ii.

M. Affricetur, vel applicetur.

Form. 315. Lavamentum.

Rx. Solutio Lithargyrii cum aceto praeci-
pitetur.

Oleo Tartari per deliquium, vel

Aqua aluminis, vel

Salis gemmae.

M.

V E L

Rx. Vitrioli albi drach. i.

Aqua Plantag.

Rosarum ana unc. ii.

M.

V E L

Rx. Aluminis usti drach. dimid.

I i 2

Aqua

Aqua Plantag.
Rosarum ana unc. ii.
 M.

V E L

Rx. Aluminis usti drach. dimid.
Vitriol. albi drach. i.
Aqua Flor. Tiliae unc. iv.
 M.

V E L

Rx. Ung. Ægyptiac.
Mell. Rosar. ana unc. dimid.
Vini albi unc. iv.
 M. Abluatur pars bis de die.

Form. 316. *Fotus, Lavamentum.*
Rx. Acet. Lithargyrii unc. ii.
Vini Gallici,
Aq. Flor. Sambuci ana unc. xii.
 M.

V E L

Rx. Vini rubri unc. ii.
Ros. rubr. m. dim.
Mell. rosat. unc. dimid.
Alum. Rochæ drach. iii.
Croci scrup. i.
 Bulliant ad solutionem aluminis.
 Eo liquore pars foveri, vel abluī potest.

Form. 317. *Julepus.*

Rx. Flor. Rosarum rubr. unc. i.
Aquæ tepidæ lib. iii.
Sp. Vitrioli,
Sulphuris ana drach. i.
 Infundatur 3. vel 4. horas, colaturæ adde
Sacchari unc. iv.
 M.

V E L

Rx. Aq. Spermat. Ranar.
Cinamomi,
Rosarum ana lib. dimid.
Sanguinis Dracon.
Sacchari Saturn. ana drach. i.
Syrup. e Coralliis q. f.
 M. Bibat uncias tres aliquoties de die.

Form. 318. *Julepus.*

Rx. Succī expressi depurat. rec.
Pomorum unc. iv.
Limonum unc. iii.
Aquæ Rosarum unc. ii.
Succī Granator. unc. i.

Sacchari albi lib. dimid.
 M. Bibat uncias duas, vel tres aliquoties de die.

Form. 319. *Gargarisma.*

Rx. Aquæ Plantaginis unc. v.
Mell. Rosar. unc. i. cum dim.
Sal. Prunell. drach. i. cum dimid.
Ol. Vitrioli gutt. x.
 M. Colluantur eo aliquoties de die os, & fauces.

Form. 320. *Gargarisma.*

Rx. Aq. Plantag.
Rosarum,
Spermat. Ranar. ana unc. iv.
Alb. Ovor. num. iii.
Saccar. cand. albi unc. iii.
 M. Eo colluantur os, & fauces.

Form. 321. *Lavamentum.*

Rx. Sulphur. vivi unc. i.
Myrrhæ,
Thuris ana drach. ii.
Camphoræ drach. i.
 Pulverisata misceantur cum
Aquæ Rosarum lib. i.
 Miscela reponatur in ampulla vitrea saepe agitanda.
 Abluatur pars bis de die.

Form. 322. *Linimentum.*

Rx. Galbani,
Nitri ana unc. i.
Aceti q. f.
 Conterantur in Mellis consistentiam.
 V E L

Rx. Resinæ unc. i.
Salis fossilis drach. i.
Mellis tantillum.
 M. Omni vesperi eo pars illinienda, mane vero abluenda.

Form. 323. *Unguentum.*

Rx. Tartari,
Fuliginis camini ana unc. i.
Sulphuris vivi,
Salis Nitri ana unc. dim.
Auripigmenti,
Aluminis,
Hellebori albi ana drach. ii.
 Fiat pulvis, incorporetur
Succo fumarie, & Unguento Nutrito.
 M. Illiniatur, vel applicetur.

Form.

Form. 324. Unguentum.

Rx. Sem. Laureolæ,
Staphys agriæ ana drach. ii.
 Fiat pulvis, addatur
Mellis q. f.
M. Usus ut prioris.

Form. 325. Lavamentum.

Rx. *Colocynthid.* unc. i.
Acet. Sambuc.
Dracunculi ana unc. iii.
Aquæ fabarum unc. vi.
 Coquantur: colaturam serva.
 Abluatur pars affecta bis de die.

Form. 326. Lotio, & Fetus.

Rx. Summit. *Absinth.*
Ebuli,
Sambuc. ana m. i.
Rad. Iridis unc. i.
Aq. comm. q. f.
 Coq. ad unc. xx. adde
Mellis unc. i.
M. Calefactum applicetur, vel adhi-
 beatur pro lotionem.

Form. 327. Unguentum.

Rx. *Sulphur. vivi* unc. ii.
Argenti vivi unc. i.
 Misce donec mercurius dispareat, ad-
 de
Virid. aris unc. dimid.
Cerussæ drach. dimid.
Styrac. liquid. drach. i.
Axungia porc. q. f.
M. F. Unguentum.

V E L

Rx. *Succi Chelidon.* lib. dimid.
Axungia porc. unc. iii.
 Coq. in Unguentum, adde
Argenti vivi unc. i. vel
Mercurii præcipit. albi drach. dimid.
M. Illiniatur, vel applicetur.

Form. 328. Apozema.

Rx. *Herb. Fumariæ*,
Acetosæ,
Trifolii aquatici ana m. i.
Seri lactis,
Lactis ebutyrati ana pint. ii.
M. F. decoctum. Bibat omni mane
 uncias octo.

Form. 329. Electuarium.

Rx. *Pulp. passul. Corinth.* unc. vi.
Rhabarbar. elect.
Cremor. Tartar. ana drach. iii.
Salis Tartari drach. i. cum dimid.
Cinamomi drach. i.
Syrup. Cichorei cum Rheo q. f.
M. Omni hora capiat drach. i. donec
 alvus laxetur.

Form. 330. Lavamentum.

Rx. *Herb. Absinthii*,
Staphys agriæ,
Rutæ,
Marrubii ana m. i.
Centaurii minor. m. dim.
Cineris quercini unc. v.
 Cum aqua communi paretur lixi-
 vium, in quo solvantur
Sal. marin. unc. ii.
Absinthii unc. i.
M. F. lotio, qua bis de die pars ab-
 luenda.

Form. 331. Linimentum.

Rx. *Lithargyrii Auri*,
Argent. ana drach. i. cum dimid.
Aceti vini q. f.
 Fiat infusio, adde
Flor. Sulphuris drach. dimid.
Rad. Hellebori nigri scrup. i.
Nitri scrup. ii.
Succi Limon. drach. i.
Butyr. rec.
Axung. porc. ana drach. dimid.
Ol. Rosarum unc. i.
Cera q. f.

M.

V E L

Rx. *Sp. vini*,
Pinguedinis carnis fumatæ ana unc. i.
Picis liquidæ,
Bacc. Lauri,
Aluminis,
Flor. Sulphuris,
Piperis ana drach. ii.
M. Illiniri, vel applicari potest.

Form. 332. Linimentum.

Rx. *Ol. Liliorum*,
Tamarisci ana unc. ii.
Succi Rad. Bryoniæ,
Apii ana unc. i.

Bul-

Bulliant ad succorum consumptionem, adde
Unguent. Althae,
Butyri insulsi ana unc. i.
Gum. Ammoniac. Aceto. soluti unc. dimid.
Cera flava q. s.
M. Applicetur cum plumaceolis.

Form. 333. *Pilula*.

Rx. *Bilis porcina inspissata*,
Sapon. Veneti,
Gum. sagapeni ana drach. dimid.
M. F. pilulae mediocres. Capiat bis de die duas, vel tres.

Form. 334. *Pulvis*.

Rx. *Sal. Polychresti*,
Purgant. Anglic. ana drach. ii.
Elæosacchar. Melissæ,
Citri ana drach. i.
Ocul. Cancræ drach. ii.
M. F. pulveres num. xvi.
Unum capiat ter de die.

Form. 335. *Pilula*.

Rx. *Gum. Ammoniac.*
Galbani ana drach. ii.
Myrrhæ drach. i.
M. F. pilulae gr. iii.

V E L

Rx. *Mastiches* drach. ii.
Olibani drach. i.
Styrac. Calam. drach. ii.
Terebint. drach. i.
M. F. pilulae mediocres.
De his capiat duas aliquoties de die.

Form. 336. *Fotus Seu Cataplasma*.

Rx. *Rad. Bryoniae* unc. i.
Aceti unc. viii.
Fiat Fotus.

V E L

Rx. *Rad. Jalappæ* unc. dim.
Herb. Chamemeli,
Matricariæ ana m. dimid.
Flor. Sambuci,
Tanaceti, ana p. i.
Herb. Pulegii,
Brunellæ,
Hederæ terrest. ana m. dimid.
Nidi. hirundinis num. i.
Aq. q. s.
Coquantur. Colaturam calidam cum

lintheis applica.

Form. 337. *Fomentum*.

Rx. *Olibani*,
Myrrhæ ana unc. i. cum dimid.
Camphoræ drach. ii.
Vini albi q. s.
M. Calefactum hunc liquorem applica.

Form. 338. *Caustica*.

1. *Mitissima*
Alumen ustum,
Cinis ligni viridis combusti.
Mercurius dulcis,
Albus præcipitatus,
Vitriolum album,
Cyprinum.
2. *Fortiora*.
Mercurius præcipitatus ruber.
Colcothar Vitrioli,
Trochisci de Minio Vigonis.
3. *Fortissima*.
Butyrum Antimonii.
Lapis infernalis,
Mercurius sublimatus corrosivus.
Oleum Tartari per deliquium.
Oleum Vitrioli.

Form. 339. *Lavamentum*.

Rx. *Aquæ divinæ Fernel.* q. v.
V E L
Rx. *Aq. Plantag.*
Calcis ana unc. iii.
Mercur. sublimat. gr. x.
M. Eo abluenda.

Form. 340. *Unguentum*.

Rx. *Album. ovi* num. i.
Agita donec spumescat, adde
Mercurii sublimati gr. iv.
Camphoræ gr. v.
M. Acerrimum est.
V E L
Rx. *Ung. Nutrit.* unc. i.
Mercur. præcipitat. albi,
Alum. usti ana gr. iv.
M. Mitius est.

V E L

Rx. *Ung. Nutrit.* unc. i.
Mercurii dulcis.
Aluminis usti ana gr. iv.

M. Mitissimum.
Applicetur cum plumaceolis.

Form. 341. Pulvis.

R. Sal. purgant. Angl.
Nitri depurati,
Absinthii,
Flor. Sulphuris ana drach. i.
Elaeosach. Citri scrup. ii.
M. F. pulveres num. x.
Capiat unum bis, aut ter de die.

Form. 342. Lavamentum.

R. Sulphur. crud. drach. ii.
Sapon. Venet. drach. i. cum dimid.
Nitri preparat. drach. dimid.
Lithargyri aurii drach. ii.
Mercur. dulcis drach. i. cum dim.
Ung. alb. Camphor. unc. i.
Ol. Ligni Rhod. gutt. viii.
M. Illiniatur.

Form. 343. Linimentum.

R. Plumbi usti,
Mumia ana unc. ii.
Pulv. precipit. drach. xii.
Litharg. aur. unc. iv.
Antimonii,
Camphoræ ana unc. iii.
Ung. alb. Camphor. unc. xvi.
M.

V E L

R. Picis navalis unc. i.
Butyri,
Axungia porci ana unc. dimid.
Mell.
Terebint. ana drach. ii. cum dim.
Aceti vini drach. ii. cum dim.
Salis marin.
Vitriol. Roman.

Tartari,
Carthami ana drach. i.
Æris usti.

Sulphur. ana drach. ii.
Fuligin. camini drach. iii.

M.

V E L

R. Scoria ferri pulv. unc. iv.
Butyri,
Picis navalis ana unc. iii.
M. Coquantur in unguentum.
Cum linteo applicetur, vel affricetur.

Form. 344. Linimentum.

R. Fol. Abrotani maris,
Capill. Veneris ana m. i.
Favi Mellis,
Ladani ana unc. i.
Myrtill. drach. i.
Sem. Fœnugræci,
Lini ana drach. iii.
Ol. Amigd. dulc.
Vini alb. dulc. ana unc. iii.
Post infusionem ebulliant ad humidam
consumptionem.

V E L

R. Olei abrotani cocti,
Mellis ana unc. ii.
M. Inungatur capiti ubi capilli de-
ficiunt.

Form. 345. Lavamentum.

R. Scoria, vel ferrugin. ferri q. s.
Ol. Vitrioli lib. i.
Mista effervescent, adde aqua comm.
pint. ii. digere 24. horas, liquori
filtrato adde
Aluminis crudi unc. ii.
Serva usui. Applicetur cum linteis,
vel plumaceolis.

Form. 346. Linimentum.

R. Axungia porcina rec. unc. i.
Terebint. drach. iii.
Balsam. Peruv. drach. dimid.
Cerussæ drach. i.
Aluminis usti scrup. ii.
Flor. Sulphur.
Minii ana scrup. i.
Moschi gr. i.
M. Illiniatur parti.

Form. 347. Linimentum.

R. Aloes,
Aceti fortis,
Sulphur. ana drach. iii.
Axungia unc. i.
Argenti vivi saliva extincti drach.
dimid.

M.

Form. 348. Pulvis.

R. Ocul. Cancr. drach. i.
Mercurii dulcis drach. dimid.
Nitri,
Flor. Sulphur. ana drach. i.

M. F.

M. F. pulveres xii.
Capiat unum bis de die.

Form. 349. *Lavamentum.*

℞. Mercurii sublimati unc. dimid.
Aq. Plantag. unc. x.
Rosarum unc. v.
Ebulliant simul, liquori refrigerato adde.
Succi citri drach. iii.
M. Abluatur eo pars affecta bis de die.

Form. 350. *Infusio.*

℞. Rad. Bugloss.
Polypod. quern. ana unc. dim.
Fumaria,
Scolopendria,
Lingua cervina,
Agrimonia,
Cariophyll.
Capill. Vener. ana m. i.
Tamarisci,
Flor. Bugloss.
Violarum ana p. i.
Turpeth. drach. i.
Rhabarb. drach. i. cum dimid.
Fol. Sennæ unc. i.
Vini unc. xxxvi.
Fiat infusio.
De colatura capiat uncias duas omni mane, vel donec alvus laxetur.

Form. 351. *Pilula.*

℞. Pil. Coch. mai. drach. dimid.
Calomelan. scrup. i.
Resina Jalappæ gr. vi.
Syrup. e Chalib. q. f.
M. F. Pilula xii.
Una, vel duabus vicibus assumi debent, prout plus, minusve est purgandum.

Form. 352. *Pulvis.*

℞. Olibani,
Coralli rubri ana scrup. dimid.
Laud. Opiat. gr. i.
M.

V E L

℞. Spermat. Ceti,
Corall. rubr.
Antimon. diaphoret. ana scrup. dimid.
Laud. Opiat. gr. i.

Formule

M.

V E L

℞. Cornu Cervi usti,
Mastiches,
Antimonii diaphoret. ana scrup. dimid.
Laud. Opiat. gr. i.
M. pro dosi.

Form. 353. *Pulvis.*

℞. Gallarum,
Balaustior. ana drach. i.
Sang. Dracon.
Cerussæ,
Æruginis ana drach. dimid.
Alum. usti,
Thuris.
Mirrhæ ana drach. i.
M.

V E L

℞. Æs viride.
Alumen ustum,
Mercurius præcip. ruber.
Helleborus niger.
Spongia usta,
Thus,
Tutia.
Chalcitis,
De his aliquid ulceri inspergendum.

Form. 354. *Pulvis.*

℞. Euphorbii drach. i.
Rad. Iridis,
Ari ana drach. i.
M. F. Pulvis.

V E L

℞. Mumia,
Sarcocollæ ana drach. dimid.
Euphorbii drach. i.
M.

V E L

℞. Rad. Aristoloch. long.
Bryonia,
Peucedani,
Iridis ana drach. i.
M.

Form. 355. *Clyisma.*

℞. Aquæ Calcis vivæ unc. vi.
Terebinthinæ unc. dimid.
Vitelli Ovi num. i.
Mell. Rosar.
Syrup. e Symp. Fern. ana unc. i.
M.

V E L

V E L

℞. Summitat. Hyperici,
Vincetoxicæ,
Plantag. ana m. i.
Flor. Rosar. rubr. p. i.
Aq. Calcis q. f.
Coquantur, colaturæ unc. viii. adde
Mell. Rosarum unc. i.
M.

V E L

℞. Summit. Hyperici m. i.
Flor. Rosar.
Balaustior. ana p. ii.
Plantag. m. i.
Lactis dulcis q. f.
Coquantur, colaturæ unc. viii. adde
Gum. Tragacant. unc. dimid.
M.

V E L

℞. Theriac. And. drach. ii.
Terebinth. unc. dimid.
Vitell. ovi num. i.
Lactis dulcis unc. viii.
M. Iniiciatur tepide.

Form. 356. Clysma.

℞. Mell. Rosarum unc. i.
Vitell. ovi num. i.
Terebinth. unc. dimid.
Lactis dulcis unc. viii.
M.

V E L

℞. Lactis Vaccin. unc. viii.
Mell. Rosarum unc. i.
Theriac. Androm. unc. dimid.
M. Iniiciatur tepide.

Form. 357. Pilulæ.

℞. Gum. Galbani drach. ii.
Pulv. Myrrhæ,
Mastich. ana drach. i.
Ol. Sassafr. gutt. v.
Bals. Peruv. q. f.
M. F. Pilulæ mediocres.
Capiat duas quater de die.

Form. 358. Collutio.

Lavamentum.

℞. Mell. Rosarum unc. i.
Sp. Cochleariæ unc. dimid.
Aq. Rosarum unc. iii.
Alum. usti drach. dimid.
M.

V E L

℞. Muria Limon.
Mell. Rosarum ana drach. ii.
Sp. Sal. dulc. drach. dimid.
Aq. Rutæ unc. ii.
M.

V E L

℞. Sp. Theriacal.
Cochleariæ ana unc. i.
Mell. Anthos. unc. dimid.
M. Abluatur pars aliquoties de die.

Form. 359. Pulveres.

Mitiores.

Rad. Peucedani,
Vitis alba,
Aristolochia,
Myrrhæ,
Mastiches,
Olibani,
Colophonæ.

Fortiores.

Rad. Iridis Florentinæ,
Aloes,
Pumicis usti,
Scoriæ aris,
Corticis pini.

Fortissimi.

Euphorbii,
Vitrioli Romani.

Aliquid de his inspergatur, vel applicetur cum plumaceolis.

Form. 360. Pulvis.

℞. Rad. Tormentillæ unc. dimid.
Nucis Moscatæ drach. ii.
Sem. Plantag.
Terræ sigillatæ ana drach. i.
M. F. Pulvis.
Capiat ter de die drach. dimid.

Form. 361. Pulvis.

℞. Rhei electi scrup. ii.
Nucis Moschat. scrup. dimid.
M. F. Pulvis.
Unica vice capiendus.

Form. 362. Apozema.

℞. Rad. Acetosæ unc. i.
Fol. Acetosæ m. ii.
Hordei mundati unc. i.
Aq. comm. unc. xl.
Coque. Colaturæ adde
Succi Acetosæ rec. unc. ii.

Rob. Ribesiorum,
Syrup. Granatorum ana unc. i.
 M. F. Apozema.
 Bibat unciam unam sæpius de die.

Form. 363. *Apozema*.

R. Rad. Bistortæ,
Tormentillæ ana drach. iii.
Polypodii querni unc. dimid.
Flor. Rosarum rubr. pug. ii.
Cinamomi drach. dimid.
Cassia lignæ drach. i.
Aq. communis unc. xx.
 Coque. Colaturæ adde
Syrup. Diacodii,
Papaveris rhœad.
Cydonior. ana unc. dimid.
 M. F. Apozema.
 Capiat unciam unam aliquoties de die.

Form. 364. *Electuarium*.

R. Conf. Rosar. rubr. unc. i.
Bol. armen.
Croci martis adstr. ana drach. i.
Mastichis.
Terræ Japonicæ ana scrup. ii.
Spec. Diatr. Santal. scrup. iv.
Syrup. e Symphyt. q. f.
 M. F. *Electuarium*.
 Capiat drach. i. ter de die.

Form. 365. *Pulvis*.

R. Rad. Bistortæ,
Tormentillæ ana drach. ii.
Croci martis drach. dim.
Terræ sigillatæ,
Sem. Oxylapathi,
Plantaginis ana drach. i.
Cornu Cervi usti scrup. dimid.
 M. F. *Pulvis*.
 Capiat scrup. i. ter quaterve de die.

Form. 366.

R. Spongiam humidam ligatam, & dein
siccatam, unguento aliquo obductam
usus tempore.

V E L

R. Pergamenam madidam convolutam
 & dein *siccatam*.

V E L

R. Rad. Symphyti sicci.
 Formetur inde turunda.
 Hæ Turundæ ab imbibito humore tu-

mentes dilatant aperturam, cui in-
 ditæ fuere.

Form. 367. *Turunda*.

R. Colophonie pulv. drach. i.
Olibani,
Myrrhæ,
Cerussæ ana drach. dim.
Mucil. gum. Tragacanth. q. f.
 Ex hac massa formari possunt Tu-
 rundæ aut suppositoria parva.

V E L

R. Mell. com. unc. ii.
 Coquatur in consistentiam, calenti
 adde
Mastichis,
Olibani,
Boli rubri ana drach. i.
 M. *Ufus* est ut prioris.

Form. 368. *Clyisma*.

R. Rad. Althææ unc. ii.
Fol. Malvæ,
Flor. Meliloti ana m. i.
Aq. Hordei q. f.
 Coque. Colaturæ unc. viii. adde
Elect. Diacatholici unc. i.
Ol. Rosarum.
Liliorum alb. ana unc. dimid.
 M. F. *Clyisma tepefactum iniicien-*
dum.

Form. 369. *Lintus*.

R. Mellis Rosarum,
Syrupi Violarum ana unc. i.
 M. F. *Linctus*.

V E L

R. Mellis Rosarum,
Julapii Rosarum ana unc. i.
Terræ Catechu. drach. i.
 M. F. *Linctum*.

Form. 370. *Collutio*.

R. Decocti Raparum unc. v.
Nitri depurati drach. i.
Mellis albi unc. i.
 M. F. *Collutio*.
 Aliquoties de die hoc liquore collua-
 tur os, vel & eo gargarizari po-
 test.

Form. 371. *Infusio*.

R. Cort. Peruviani unc. i. cum di-
 mid.

Cinamomi,

Rad. Galangæ minoris ana unc. dimid.

Vini Rhenani lib. ii.

Stent in infusione tepida per duos dies.

De colatura capiat unc. ii. ter quaterve de die, tempore apyrexiae.

Form. 372. *Emplastrum.*

Rx. Empl. de mucilaginis unc. i.

Cantharidum drach. ii.

Terebinthine q. f.

M. F. *Emplastrum.*

Formari potest magnitudinis requisitæ, & tam diu applicatum hære donec vesicam concitaverit.

Form. 373.

Rx. Laudani opiat gr. i.

Formetur inde pilula, quæ cavo denti indi debet.

Form. 374. *Pulvis.*

Rx. Herbe Majoranæ.

Melisse,

Flor. Lavendulæ ana drach. i.

Rad. Irid. Flor. drach. ii.

Euphorbii gr. iii.

Ol. Maioranæ.

Melisse ana gutt. iii.

M. F. *Pulvis ptarmicus.*

Aliquid de eo attrahatur naribus, bis

aut ter de die.

Form. 375. *Pulvis.*

Rx. Amyli unc. i.

Cerussæ drach. ii.

Sacchari Saturni scrup. i.

Crete albe drach. dimid.

M. F. *Pulvis.*

Aliquid de eo excipiat linteum sicco, ter quaterve de die applicandum.

Form. 376. *Emplastrum.*

Rx. Empl. Diapalm. unc. ii.

Aceti unc. i.

Sacchari Saturni drach. ii.

M. F. *Emplastrum.*

Extendatur supra linteum, & applicetur.

V E L

Rx. Empl. Diapalm. unc. ii.

Vitrioli,

Sacchari Saturni ana drach. i.

Ol. Olivarum unc. dimid.

M. F. *Empl. Usus ut prioris.*

Form. 377. *Turunda.*

Rx. Terebinthine coctæ unc. i.

Olibani drach. ii.

Far. Rad. Symphyti q. f.

M. F. *Turunda*, vel parvum suppositorium. Quod fistulæ vel ano indi potest.

INDEX

CHIRURGIÆ REPURGATÆ.

A

- A** Bducens nervus. 754
 Ablatio cancri. 1492. vetatur. 1493. modus. 1494
 Abrasio polypi an tentanda ope fili nodis instructi, per nares, & fauces dimissi. 887
 Abscessus, & suppuratio. Definitio 560. Varietas. 551. generatio. 552. per maturantia. 553. laxantia. 554. medicamenta interna. 555. maturi signa. 556. aperiendus quando. 557. ante maturitatem quando. 558. sectione. 559. per corrodens. 560. aperti tractatio. 561. in angusta apertura. 562. in pure tenaci, & sorditate. 563. in sinu purulento. 564. in puris corruptione. 565. in puris evacuatione. 566. in pure retento, & corrupto. 567. in induratione. 568. Metastasis. 569. Immature apertus cur retinet diutius margines duros? 617. particularis an nunquam fieri possit sine prægressa inflammatione ejusdem partis? 614. partium inferiorum præsagium, & cura. 557
 Abscessus ventris, cognitio, & curatio. 578
 Abscessus viscerum ventris cur sæpe relinquit tympanitidem? 1451
 Absterfio muci sub Epidermide apparentis in parte combusta cur admodum dolorosa est. 1147
 Achores. 1377
 Acre cancrum an est acidum, vel Alkali? 1498
 Acrimonia humorum. 87
 Acrochordon. 1407
 Actio iridis. 1069. lentis. 1070. humoris vitrei. 1071. retinæ. 1072. musculorum an non potest convexiorem, & planiorem facere corneam. 1075
 Adductio quid sit. 30. Vulneris. 1212
 Adiposa vasa pinguedinem adferentia, & deferentia, an dantur? 1167
 Adnatæ tunica oculi. 1026
 Adnatæ tunicæ morbi. 1094
 Adstringentia, acria vel actu frigida an recte applicantur ad temperandum combustionis ardorem, & dolorem? 1282. frigida cur sæpe compescunt dolores? 826. repercussiva, defensiva, an in principio inflammationis applicanda? 547
 Ægilops. 1120
 Æquilibrium destructum quando dicitur. 23
 Aer innatus an supponendus in cavo tympani? 973
 Æstates vid. *Ephelides*.
 Albaras nigra vid. *Vitiligo*.
 Alba vid. *Vitiligo*.
 Albugo vid. *Corneæ morbi*.
 Albuginea tunica vid. *Adnata tunica*.
 Album omne, quod in hæmorrhoidibus ex ano evacuatur, an est pns? 717.
 Aliena in meatu auditorio. 981. oculo illapsa. 1097
 Aloe an provocat hæmorrhoides, dum applicata consolidat? 718
 Alphos vid. *Vitiligo*.
 Alvo adstricta laborantibus cur hæmorrhoides frequentes? 716
 Amaurosis vid. *Nervi optici morbi*.
 Ambulativum ulcus vid. *Corrodens ulcus*.
 Amphiarthrosis quid. 182
 Amplitudo vasorum quales morbos inferat. 51
 Amputatio. 644. ubinam 645. tres modi. 646
 Ampulla vid. *Crypta*.
 Ancylops. 119
 Ancyloblepharon. 1103
 Ancylosis cur sæpe relinquitur post luxationem? 408. cur sæpe post abscessum, vel fistulam articuli. 250. cur sæpe post tendinis puncturam.

- ram . 251. quid sit . 242. causæ
243
Aneurisma ; definitio . 655. signa aneurismatis veri . 656. spurii . 657. causæ veri . 658. spurii . 659
Aneurisma ; prognosis . 660. curatio veri . 661. operatione chirurgica . 662. curatio spurii . 663
Aneurisma an aperiendum , ut evacuetur sanguis ? 665. an arteria tantum supra Aneurisma ligandum ? 666
Aneurismatis pars media vinculis intercepta , an excindenda ? 667. omnes tumores an audacter aperiendi ? 668
Aneurisma verum , & parvum cur facile evanescit compressione , sed magnum , vel spurium difficulter ? 669
Aneurisma spurium periculosius , & citius increfcit ? 670
Angiologia quid sit . 48
Angina quali modo potest generare Empyema ? 621. quomodo sæpe infert surditatem ? 1008
Anguli oculorum . 1056
Angustia vasorum quales morbos inferat . 50
Animalia an non omnes odores percipiunt , uti homines ? 866. an solo olfactu salubritatem , & insalubritatem alimentorum dignoscere valent ? 862
Animalibus faginatæ , & quiescentibus cur ossa medulla plena . 141
Ani procidentia . 1558
Anodyna medicamenta . 821
Anodyna in quo casu miscentur purgantibus ? 828
Anthelix . 935
Antra Higmori . 836
Anthrax vid. *Carbunculus* . pestilentialis vid. *Carbunculus* .
Antitragus . 935
Anxietas , & jactatio in aphthis cur malum ? 925
Apertus cancer . 1486
Aphthæ . 906. causæ . 907. effectus . 908. curatio post aphtharum recessum . 909. infantum , & adultorum post morbos acutos an eodem modo curandæ ? 917. salivosa cur interdum curantur cortice Peruviano , interdum vero non auscultant ? 918. regeneratio cur mala ? 919. color niger cur pessimus ? 920. cur frequentissime generantur circa finem acutorum post copiosiores evacuationes ? 921. an generantur a materia chylosa , in primis viis contenta ? 923. quando exigunt purgans ? 926
Apices digitorum cur accuratiorem tactum exercent , quam aliæ partes ? 1175
Apophysis vid. *Ossium apophysis* .
Apostema ventosum vid. *Empneumatosi* .
Apparatus in cranii terebratione qualis . 347
Applicata cuti quibus viis intrant , & absorbentur . 1151
Aqua frigida pudendis applicata quomodo sistit hæmorrhagiam narium ? 498
Aquei humoris morbi . 1088
Arabum Elephantiasis . 1388
Arachnoidea tunica . 736. tunica oculi . 1031
Arcana in contusione dari solita , quæ ? & quæ fides iis habenda ? 1270
Arteriæ . transitus . 437. Definitio . 438. genera . 439. aorta . 440. tunica . 441
Arteriæ actio . 445. exitus . 446. in venam . 447. in thalamos . 448. in arterias lymphaticas . 449. in vas secretorium , & excretorium . 450
Arteriarum distributio . aortæ tres valvulæ semilunares . 458. coronariæ . 459. Ex arcu provenientes . 460. carotides externæ . 461. subclavia , & arteriæ , quæ ex illa proveniunt . 463. aortæ truncus . 464. ex aortæ trunco provenientes . 465. iliacæ , & ex illis provenientes arteriæ . 466
Arteria abscissa cur se sensim integre claudit , nisi sit nimis magna ? 444. an operatur sola Elasticitate , vel contractilitate ? 453. an tantum supra aneurisma liganda ? 666
Arteriæ oculorum . 1042
Arteria secundum longitudinem secta , cur retorquetur ? 442. transversim abscissa , cur retrahitur ? 443
Arteriæ viventium cur plenæ , mortuo-

- tuorum fere vacuæ sine sanguinis effusione? 454.
- Arteriarum contractio an dependet ab Elasticitate laterum, tensa per distendentem intus sanguinem? vel innata contractilitate? vel impletione vasculorum in suis lateribus? vel influxu spirituum vitalium? 456. morbi. 467. succus vitiatum an non potest facere morbos? 457. vulnus. 1229. Arteriotomia an tuto celebrari potest? 664.
- Arthrodia quid. 179.
- Arthrosis quid. 176.
- Articulatio ossium vid. *Ossium articulatio*.
- Articuli abscessus, vel fistula cur sæpe relinquit Ancylosin. 250. concretio. 249. ligatio post luxationis restitutionem cui usui. 405. parvi ligatio an aliquid boni præstat in hæmorrhagia? 494.
- Articulorum caries cur periculossissima. 219. cur citius proserpit. 220. glandulæ definiuntur. 157. simplices, & compositæ. 158. fabrica. 159. locus. 160. emunctoria. 161. vasa. 162. figura. 163. morbi. 241. humor describitur. 164. exitus. 165. usus. 166.
- Articulorum mucilago an præparatur in liene. 167. rigiditas cur a quiete post exercitia. 140. rigiditas cur sæpe post luxationem, & distorsionem. 168. strepitus cur ex medullæ defectu. 138. strepitus, & calor cur post exercitia validiora. 164.
- Articulus an post repositionem luxationis firmiter ligandus, & ei applicanda adstringentia, ut interceptiatur fluxio? 406. cur sæpe rigidus post abscessum. 171.
- Aspreudo definitur. 1338. causæ. 1339. curatio. 1340.
- Aspretudo microscopiis detecta, cur omnis tactu dignosci nequit? 1178.
- Atheroma. 1504.
- Attritus. 1256.
- Auditorius meatus vid. *Meatus auditorius*. nervus. 755.
- Auditus an concitatur pulsatione mallei ad membranam tympani? 967. an remanere potest ablata membrana tympani? 1005. cur gravior in aere nebuloso? 1001. cur hebetior ablata auricula? 964. morbi. 986. minor, & abolitus. 987. Horum causæ. 989. vitio auriculæ. 989. vitio meatus auditorii. 990. vitio membranæ tympani. 991. a morbis tympani. 992. a morbis ossiculorum. 993. musculorum. 994. labyrinthi. 995. nervi auditorii. 996.
- Auditus ossicula vid. *Ossicula Auditus*. quomodo fiat. 963.
- Auriculæ. 934. Eminentia. 935. cavitates. 935. usus. 937. integumenta. 938. cartilago. 939. vasa. 940. ligamenta. 941.
- Auriculæ musculi. 942.
- Auris dividitur. 933.
- Aurium morbi. 980. observatio in morbis. 985. sonitus an ab inordinato motu aeris innati in tympano? 1002. an a flatibus in hysteri- cis? 100. sonitus cur sæpe excitatur in deglutitione? 978.
- Austeritas humorum. 65.
- Auxilia deligandi in cranii terebratione qualia? 349.

B

- B** Aryecoa vid. *Hypocophosis*.
- Biliofum temperamentum describitur. 5.
- Bubo vid. *Phygerblon*.
- Bubonocèle, & Oscheocèle. 1514. curatio. 1519.
- Bufo nodulo ligatus quid facit ad cohibendam hæmorrhagiam? 495.
- Bulbus oculi. 1025. oculi quomodo mutandus est, ut perfecte videamus corpora in varia distantia? 1074.
- Bulbi morbi. 1083. tota cavitas cur pigmento nigro obducta est? 1136.
- Bullulosum Erysipelas, belg. *Beltrous*. 1419.

C

- C** Achexia, & hydrops cur ex copiosiore hæmorrhoidum fluxu generatur? 713.
- Cacoethes vid. *Malignam ulcus*.
- Cæci quomodo tactu dignoscunt colores? 1179.
- Callosum corpus vid. *Corpus callosum*.
- Callus definitur. 1341. partes. 1342. species. 1343. effectus. 1344. cura.

ratio. 1345. unde, quando, & quomodo in fractura generatur. 290
 Calculus vesicæ lithotomia eximitur. 1559. ad exitum urethræ quomodo eximitur. 1560. in medio urethræ hærens quomodo educendus. 1561. urethræ an sectione auferendus. 1562. an retrudendus. 1563
 Calor cur pruritus, & dolorem excitat in pernionem? 1289
 Camera anterior & posterior oculi. 1037
 Canales semicirculares. 958
 Canalis nasalis vid. *Lachrymalis ductus*.
 Cancer aquosus vid. *Corrodens ulcus*, & 1487. incipiens definitur. 1484. sæviens. 1485. apertus. 1486. nomina ex loco. 1487. humor. 1488. causæ. 1489. humoris natura. 1490. curatio. 1491. ablatione. 1492. ablationem vetant. 1493. ablationis modus. 1494. post operationem quid agendum. 1495. palliatio. 1496. symptomatum mitigatio. 1497
 Cancer cur exasperatur, si totus non tollitur sectione? 1500. sanguineus vid. *Cancer*.
 Cancro dolor, & corrosio an a Vermiculis? 1499. mammarum cur frequentiores sæminis intra 45. & 50. annum ætatis? 1502. pars cur externe munienda, ne tangi possit, in curatione palliativa? 1501
 Cancrosum acre an est acidum, vel alcali? 1498. ulcus. 1312
 Canthi Oculorum vid. *Anguli oculorum*.
 Capillorum abrasio medetur morbis capitis. 113
 Capitis cum Vertebrae colli Luxatio. 428. manantia ulcera vid. *Achores*. morbi an curentur abrasione pilorum, & applicatione topicorum. 113. positio in terebratione cranii qualis. 350. vulnera. 1233
 Capreolus, seu helix. 935
 Capsulæ, vel fibræ nervorum affectæ an ideam sensus exhibent? 1182
 Carbo vid. *Carbunculus*.
 Carbunculus. 1416
 Carcinoma describitur. 888. vid. *Cancer*.
 Carcinus vid. *Cancer*.
 Caries describitur. 208. causæ. 209.

signa. 210. curatio. 211. a causa externa facilius curatu quam a causa interna. 216. ex lue Venerea cur non cedit medicamentis, & a spina ventosa periculossima. 217. cur periculossior & curatu difficilior circa extrema ossium. 218. cur circa articulos periculossima. 219. cur circa articulos citius proserpit? 220. cur pueris citius pergit, & curatu difficilior? 221. cur a pinguibus applicatis ad ossa. 222. cur cita facienda deligatio. 223. cur deligatio cum linteo sicco. 224. ossis cur toties Erysipelas excitat? 1440
 Cariosum os cur tam varie mutat colorem, & quid notat. 212. cur asperum spongiosum & fragile. 213. cur lardi foetorem spirat. 214. cur carnem spongiosam facit. 215
 Carotides externæ. 461. internæ. 462
 Carpi, metacarpi, & digitorum fractura. 363
 Cartilaginis definitio. 153. fabrica. 154. mutatio. 155. usus. 156. Ensisiformis luxatio. 429
 Cartilagine nasæ. 832
 Caruncula lachrymalis. 1057
 Carunculæ lachrymalis morbi. 1116. Rhyas. 1117. Encanthus. 1118. Anchilops. 1119. Ægylops. 1120
 Cataractæ causa vid. *Lentis morbi*.
 Cataractæ operatio. 1090
 Catarrhofum ulcus. 1303
 Cavitas innominata. 935. tota bulbi cur pigmento nigro obducta est? 1136
 Cavitates Auriculæ vid. *Auriculæ cavitates*. ossium internæ. 101
 Causa proxima Erysipelatis. 1431. inflammationis. 506
 Cellulæ ossium describuntur. 100
 Cellulosa tunica. 1159
 Celotomia quid, quando, & quomodo instituenda. 1521
 Cera, arteriis carotidibus injecta, per quas vias transsudat in sinus cerebri? 788
 Cerebellum describitur. 744
 Cerebrum definitur. 731. dura mater. 732. sinus. 733. septa cerebri. 734. usus duræ matris. 735. Arachnoidea tunica. 736. pia mater. 737.

737. cortex cerebri, & cerebelli.
 738. medulla cerebri & cerebelli.
 739. corpus callosum. 740. medulla oblongata. 741. ventriculi. 742. vasa. 743
 Cerebri cortex an glandulosus, vel vasculosus? 747
 Cerebrum cur propugnaculo osseo munitum? 787
 Cerion. vid. *Farus*.
 Chartula cum magicis characteribus a collo suspensa, quid facit ad cohibendam hæmorrhagiam? 495
 Cheilocace. 916
 Cheilocace, & labrofulcium an non sunt distincti morbi? 927
 Cheimenthlon. vid. *Pernio*.
 Chemosis vid. *Adnatæ tunice morbi*.
 Chirurghi an renunciare debent? 1204
 Choeras vid. *Struma*.
 Chordæ sonoræ. 960
 Chorda tympani vid. *Tympanum*.
 Chordæ tympani contremiscentia an audire facit? 977. vel *Zonæ sonoræ* an auditus organum? 975
 Choroidea tunica oculi. 1030
 Choroidea, vel retina an visus organum? 1076
 Choroidis morbi. 1086
 Chylus in primis viis contentus an aphthas generat? 923
 Cicatrisantia medicamenta. 1300
 Cicatrisatio vulneris. 1227
 Cilia. 1053
 Ciliare ligamentum. 1032
 Ciliorum morbi. 1112
 Cirsocele vid. *Varicocele*.
 Clavata futura. 1219
 Claudicatio cur sæpe post diuturnum dolorem *Ischiaticum*. 173
 Claviculæ fractura. 373
 Clavicularum luxatio. 429
 Clavus. 1404
 Clavus vid. *Corneæ morbi*.
 Coagulatio humorum morbofa. 82
 Cochlea. 959
 Cohærentiæ laxioris humorum morbi. 74. morbi. 17
 Colli femoris fractura, ejus cunitio, & curatio. 366. luxatio. 427
 Color mutatus cutis. 1355. totius corporis. 1356. particularis. 1357
 Color niger aphtharum cur pessimus? 920. quomodo a cæcis tactu digno-
- scitur? 1179
 Columnæ ossium vid. *Sepimenta*.
 Comedens ulcus vid. *Corrodens ulcus*.
 Combustio. definitio. 1274. effectus in solidis mortuis. 1275. in liquoribus. 1276. in viventibus. 1277. a primo gradu. 1278. a secundo gradu. 1279. a tertio gradu. 1280. a quarto gradu. 1281
 Combustionis ardorem, & dolorem an recte adstringentibus, vel acribus, vel actu frigidis conantur temperare? 1282
 Commotionis translatio an fieri potest per succum nervosum ad sensum excitandum? 1185
 Compactura quid sit. 31
 Composita glandula. 1456
 Compositum Erysipelas. 1422
 Concretio articuli. 249
 Condylus quid sit. 149
 Concha externa. 935. interna vid. *Tympanum*.
 Condyloma. 1487
 Congelationis definitio. 1283. proprietates. 1284. species. 1285. pernio. 1286. congelatio. 1287
 Conglobata glandula. 1458
 Conglomerata glandula. 1457
 Consolidatio vulneris. 1226
 Contractilitatis automatici morbi quanam sint. 24
 Contractio arteriarum an dependet ab Elasticitate laterum tensa per distendentem intus sanguinem? vel innata contractilitate? vel impletionem vasculorum? vel influxu spirituum? 456
 Contusio. definitio. 1261. differentia. 162. effectus. 1263. pro diversitate partium. 1264. detectio. 1265. curatio. 1266. resolutione. 1267. suppuratione. 1268. mortificatione. 1269. causa spinæ ventosæ. 192. exostosis. 203. cur relinquit ulcus sordidum? 1273
 Contusionis cranii cognitio traditur. 321. cranii curatio traditur. 322. cranii species traduntur. 306
 Contusio, vel tumor ganglii cur concitat paralyfin partium infernarum? 807
 Contrassura cranii negatur. 304. affirmatur. 305
 Convoluta futura. 1220

Convulsiones an non possunt fieri motu inordinato fibrarum in capsulis?

811

Cophosis . 987

Cornea convexior quomodo fiat . 1066.

tunica oculi . 1029

Corneæ morbi . 1085

Cornicis oculus vid. *Clavus* .

Coronariæ arteriæ . 459

Corpora olivaria Fallopii . 756

Corporis humani divisio . 8. 10

Corpus callosum . 740

Corpus totum an constat fibris nervosis? 789

Corrodens ulcus . 1311

Corrosio, & dolor canceri an a vermiculis? 1499

Cortex cerebri an glandulosus, vel vasculosus? 747. cerebri, & cerebelli . 738. peruvianus cur interdum curat aphthas salivosas, interdum vero non? 918

Costarum fractura . 376. luxatio . 429

Cotyle quid sit . 148

Cranii fractura . ejus divisio traditur . 301. incisionis species . 302. fissuræ species . 303. contrafissura negatur . 304. affirmatur . 305. contusionis species . 306. simplex, & composita . 307. incisionis curatio . 308. fissuræ detectio . 309. vel fracturæ num absentiam arguit, si aliquid dentibus retentum, & motum non concitet dolorem? 310. fissura an detegi possit ex sono pulsi cranii, ac si concuteretur olla fissæ? 311. fissuræ effectus . 312. curatio . 313. cum vulnere . 314. sine vulnere . 315. cum fragmentis . 316. cum hæmorrhagia . 317. cum osse corrupto . 318. deligatio . 319. rima capillaris an radenda usque dum evanescit, secundum veteres? 320. contusionis cognitio . 321

Cranii contusionis curatio . 322. superficies interna an pro ossium cavitate habenda? 103. Terebratio vid. *Terebratio cranii* .

Craffitudo humorum morbosa . 80

Criche vid. *Glandularum Meibomii morbi* .

Cruenta sutura vid. *Sutura cruenta* .

Cruris seu tibiæ, & fibulæ fractura . 367

Crusta . 1370. lactea vid. *Lactumen* .

Crypta . 1454

Cryptæ cutis . 1144

Cubiti fractura . 362. luxatio . 415

Cuticula . 1157. in callum conversa, cur sensus obtusior? 1171. in superficie sanguinis concreescens an a chylo inspissato exallato? 538. hæc non apparens in sanguine acutorum emissio an denotat materiem phlogisticam retineri? 539

Cutis color mutatus . 1355. definitio . 1138. vasa . 1139. arteriæ . 1140. venæ . 1141. nervi . 1142. papillæ nervæ . 1143. cryptæ . 1144. glandulæ miliares . 1145. pori cutanei . 1146. morborum divisio . 1187

D

Debilitas coherentiæ quid sit . 20. cur æque producit sudorem, quam auctus motus . 1149

Defensiva adstringentia an ad validas contusiones applicanda ad interceptum confluxum humorum? 1271

Deglutitio cur sæpe excitat aurium sonitum? 978

Deligatio in amputatione quomodo facienda, & quando innovanda . 654. in cranii terebratione quomodo instituenda . 356. innovatio quoties, & quomodo facienda . 357. in luxatione quando facienda? 398. quando, & quomodo in fractura renovanda . 289. vulneris vid. *Vulneris deligatio* . innovatio . 1218

Deligationis innovatio in labio leporino . 1225

Delirium ex Erysipelate cur lethale? 1446. in aphthis cur malum? 925

Densitas humorum morbosa . 79

Dentes . 898. gingivis privati cur corumpuntur, & cedunt . 928

Dentium morbi traduntur . 914

Depascens ulcus vid. *Corrodens ulcus* .

Depuratio in cranii terebratione quomodo facienda . 355

Detectio vulnerum . 1200

Diæresis veterum quid denotat? 491

Diæta ventris vulneribus propria, qualis est? 1251

Diaphysis ossium quid sit . 91

Diarthrosis quid . 177

Differentia inter indurationem, lupiam,

piam, strumam, & scirrhum quæ statuenda? 1482. lupiæ, strumæ, & scirri an ex variis partibus in glandula obstructis? 1483
 Differentia inter puncturam, & vulnus qualis statuenda? 1252. inter vulnus lethale, & insanabile, quænam? 1206
 Dilatatio, & constrictio pupillæ cur requiritur? 1080
 Dislocatio vid. *Luxatio*.
 Dissimilares partes quæ sint. 91
 Distorsio cur relinquit sæpe articuli rigiditatem. 168
 Distributio arteriarum vid. *Arteriarum distributio*.
 Districhiasis vid. *Ciliorum morbi*.
 Divisio morborum visus, & oculorum. 1082. vulnerum. 1196
 Dolor definitur. 813. causæ. 814. manifestæ. 815. minus manifestæ. 815. absconditæ. 817. causa proxima. 820. anodyna. 821. an excitatur partibus firmis nervi læsi? 823. an solutio continui? 825. cur acutissimus sub unguibus, & ad radices eorum, dum tamen apices sine dolore præsecari possunt? 1172. cur ea in parte ossis major ubi affigitur tendo. 117. & corrosio cancri an a vermiculis? 1499. & vomitus ex hernia natus cur statim post repositionem intestinorum in hernia non cessat? 1529. in fractura unde, & quomodo levandus vel curandus. 292. osteocopus cur post multos labores. 139.
 Dolor permanens ossis fracti, & quoad externam figuram bene repositi, unde? 298. quid. 1166. quidnam leniter venæ sectione? 827. tam validus in otalgia unde? 1007
 Dolores cur sæpe compescuntur adstringentibus frigidis? 826
 Dorsi luxatio. 429
 Dothien vid. *Furunculus*.
 Ductus lacrymalis vid. *Lachrymalis ductus*.
 Dura mater an præbet periosteum. 125. mater describitur. 731

E

ECchymosis 1361. causæ. 1362
 Ecchymosis vid. *Bulbi morbi*.
 Ectropion. 1107
 Effectus inseparabiles vulneris. 1191. diversi vulneris. 1193
 Efflorescentiæ vid. *Exanthemata*.
 Effluvia odorifera an sunt ignea, sulphurea, vel salino-sulphurea, quia comburi possunt? 860
 Effusio humoris in Encephalo. 323. ejus signa. 324. Detectio loci læsi. 325. curatio generalis. 326. dissipando. 327. derivando. 328. evacuando. 329. terebrando. 330. prognosis, & cautela traduntur. 331. 341.
 Elementum odoriferum. 858
 Elephantiasis. 1389
 Elephantinus oculus vid. *Sclerotica Inflammatio*.
 Elongatio quid sit. 28
 Eminentia auriculæ vid. *Auriculæ eminentiæ*.
 Emphysema. 1104
 Emplastica an obstruendo generant inflammationem? 541
 Empneumatosis definitio. 1448. causa. 1449. curatio. 1450. relicta cur sponte evanescit ablato putrefacto humore? 1452
 Empyema. definitio. 579. causæ. 580. prædictio. 581. præsentis detectio. 582. pus in utroque cavo. 583. in uno latere. 584. in pulmone. 585. in mediastino. 586. in pleura. 587. in pericardio. 588. ex hepatis abscessu. 589. prognosis. 590. recidiva. 591. bona signa. 592. mala signa. 593. effectus, & exitus. 594. curatio. 595. puris corruptionem inhibens. 596. expectorantia. 597. diuretica. 598. abscessus cruralis. 599. puris evacuatio ex pectore. 600. paracentesis. 601. quando instituenda. 602. locus pertundendus. 603. operatio. 604. deligatio. 605. innovatio deligationis. 606
 Empyematis symptomatum curatio. 607. & seqq.
 Empyema quali modo ex angina generari potest? 621
 Enarthrosis quid. 178

Encanthus. 1118
Encephali partes quædam traduntur. 745.
Enchymosis vid. *Ecchymosis*.
Enterocoele. 1516
Enteroepiplocele. 1517
Enteroepiplomphalos. 1550
Ephelides. 1360
Epidermis vid. *Cuticula*.
Epiphora vid. *Lachrymarum morbi*.
Epiphyfis vid. *Ossium Epyphisis*.
Epiplocele. 1515
Epiplomphalos. 1548
Error loci quid sit. 75
Erysipelas definitur. 1418. bullulosum belg. *Belroos*. 1419. pustulosum. 1420. ulcerosum. 1421. compositum. 1422. rubedo. 1424. color flavescent. 1425. dolor. 1426. calor. 1427. fugacitas, seu metastasis. 1428. sanguinis observatio. 1429. causa remota. 1430. proxima. 1431. curatio per actu frigida. 1432. per incrassantia absorbentia. 1433. per alvum ducens. 1434. per temperantia. 1435. per diaphoreticum refrigerans. 1436. per anodyna, si dolor vehemens sit. 1437. per abstergentia antiseptica, si ulcus simul adsit. 1438
Erysipelas cur sæpe adjunctam habet inflammationem? 542
Erysipelatis delirium cur lethale? 1446. metastasis ad interiora cur periculosa? 1439. cur toties in ossis carie? 1440. cur in hydropicis, & circa ulcera cancrofa, malum indicium? 1421. erumpens cur periculosius. 1442. tumor ruber cur plerumque evanescit sine subsequente abscessu. 1445
Erysipelati cur non applicanda pingua, nisi adstringentibus & antisepticiis mista? 1447
Eschara definitur. 1346. causa proxima. 1347. ex inflammatione. 1348. ex gelu. 1349. ex debilitate. 1350. ex putredine. 1351. ex morbis malignis. 1353. scarificatio. 1353. corrodens. 1354.
Esthiomenos herpes. 1374
Ethmoidis ossis foramina an transmittunt mucum ex cerebro ad nares. 841.
Evacuatio per aurem. 982. curatio. 983.

Eustachiana tuba vid. *Tuba Eustachiana*.
Exanthemata. 1396. vid. *Varietas macule*.
Excoriatio. definitio. 1254. causæ. 1255. attritus. 1256. curatio. 1257. corrosio externa. 1258. interna. 1259.
Excoriatio a mortificatione. 1260
Excrementa an non possunt reddi per anum, si portio tenuium intestinorum est ablata? 1531
Excretorii humores qui dicantur. 63.
Exedens herpes vid. *Esthiomenos herpes*.
Exercitia validiora cur sæpe faciunt articulorum strepitum. 169
Exitus succi nervosi, & spirituum. 771
Exostosis. 201. signa. 202. causæ. 203. curatio. 204
Exostosis qualis raro abit in cariem. 225.
Expansio humorum morbofa. 83. quid sit. 32
Explosionis validæ perceptio, si in surdis sponte redeat auditus, unde? 1009
Extensio quid sit. 29
Externa medicamenta an frustra applicantur ad curandos morbos internos? 1152
Extremities arteriarum an secernunt mucum, an glandulæ, vel cryptæ? 844.
Exumbilicatio vid. *Omphalocoele*.

F

F**abrica glandularum.** 1459. nervorum vid. *Nervorum fabrica*.
Fasciæ quales in fractura adhibendæ. 283.
Favus. 1378
Femoris fractura. 364. fracturæ curatio. 365. Luxatio. 417.
Fera vid. *Esthiomenos herpes*.
Ferulæ quales in fractura adhibendæ. 285
Fibra quid notet in communi sensu. 35.
Fibræ medullosæ in ganglio collectæ an probant earum confusionem? 803.
Ossium quomodo locantur. 94

- Fibra simplex qualis pars. 16
 Fibrae, vel capsulae nervorum affectae
 an ideam sensus exhibent? 1182
 Fibrosae partes firmae nervi an praebent
 ideam sensus menti, an vero spiri-
 tus in iis contenti? 1183
 Fibulae luxatio. 420
 Ficosa ficus vid. *Ficus*.
 Ficus. 1382
 Figura mutata particularum. 68. in
 obtusam. 69. acutam. 70
 Firmae partes vid. *Solida*.
 Fissura cranii an detegi possit ex sono
 pulsus cranii; ac si concuteretur ol-
 la fissa? 311
 Fissurae definitio. 1290. causae. 1291.
 curatio. 1292. cranii deligatio. 319.
 detectio traditur. 309. Effectus tra-
 duntur. 312. species traduntur. 303.
 vel fracturae cranii num absentiam
 arguit, si aliquid dentibus reten-
 tum, & motum non concitet do-
 lorem? 310
 Fistulae definitio. 1319. detectio. 1320.
 differentia. 1321. praesagium bonum.
 1322. malum. 1323. simplicis cura-
 tio. 1324. callosae curatio. 1325. pro-
 fundioris curatio. 1326. angustioris
 curatio. 1327
 Fistulae cum ossis carie curatio. 1328.
 Interna medicamenta. 1329
 Fistula circa articulum cur fundit sae-
 pe multum humoris. 172. cur fre-
 quentior circa articulos, anum &
 carunculam lachrymalem. 1330. la-
 chrymalis. 1121
 Flatulentus tumor cur a spina vento-
 sa? 197
 Flexibilitas quid sit. 21
 Foemina hernia inguinali laborans,
 cur graviditatis tempore liberatur.
 1528.
 Foeminis intra 45. & 50. annum æ-
 tatis cur frequentiores mammarum
 cancri. 1502
 Foetus an epiphyses molles habet, ut
 facile complicatus hæreat. 152. cur
 meatum auditorium particulari
 membrana tectum habet? 1006
 Folliculosi tumoris descriptio. 1503.
 curatio. 1507
 Folliculosus tumor palpebrarum. 1106
 Folliculus vid. *Crypta*.
 Foramen rotundum tympani. 952. o-
 vale tympani. 953
 Foramina ossis Ethmoidis an transmit-
 tunt mucum ex cerebro in nares? 841.
 ossium describuntur. 97. sin-
 gularia tympani. 1951
 Fracturae definitio. 253. simplex. 254.
 composita. 255. species. 256. effe-
 ctus. 257. detectio. 258. progno-
 sis. 260. curatio. 274. restitutio.
 275. extensio. 276. ejus requisita.
 277. ejus impedimenta. 278. repo-
 sitio. 279. ejus signa bona. 280. re-
 positio. 281. splenia qualia adhiben-
 da. 282.
 Fracturae fasciae quales adhibendae. 283.
 ligatio qualis adhibenda. 284. feru-
 lae quales. 285. funiculi quales.
 286. machinae quales adhibendae.
 287. positura membri. 288. tem-
 pus, & modus renovandi deligatio-
 nem. 289. callus quid, quando, &
 quomodo generatur. 290. sympto-
 matum curatio. 291. dolor unde,
 & quomodo curandus. 292. pruri-
 tus, & pustulae unde, & quomodo
 tollenda. 293. vulnus. 294. luxa-
 tio. 295. curatio aliena quomodo
 restituenda. 296
 Fractura particularis narium. 359.
 maxillae inferioris. 360. humeri.
 361. cubiti. 362. carpi, metacarpi,
 & digitorum. 363. femoris. 364. ejus
 cognitio, atque curatio. 366. cru-
 ris, seu tibiae, & fibulae. 367. pe-
 dis, seu tarfi, metatarfi, & digi-
 torum. 368. patellae. 369. curatio.
 370. cur patellae fractura fere sem-
 per relinquit ancylosin? 371. cur
 patellae fractae pars inferior non æ-
 que, quam superior recedit. 372.
 claviculae. 373
 Fractura scapulae. 374. sterni. 375.
 costarum. 376. vertebrarum. 377.
 ossis sacri, vel coccygis. 378. bre-
 vi non reposita, deinceps reposita,
 cur non incoalescit? 299. cranii
 vid. *Cranii fractura*, in membris
 superioribus cur curatu facilius, &
 minus periculosa, quam in mem-
 bris inferioribus? 297. in parte ca-
 riosa cur difficilis curatu. 300. os-
 sium causa exostosis. 203
 Fracturae, quoad externam figuram
 bene repositae, dolor permanens un-
 de?

de? 298
 Fragilitas quid sit? 20
 Frenulum labiorum. 897
 Frigus extremorum cum incendio interno cur periculosissimum in inflammatoriis? 540
 Fumus ore haustus, & per aurem emissus, qua via ducitur? 972
 Fungus quid sit, & quomodo curandus. 207
 Funiculus spermaticus cur remanet crassior, hernia refusa. 1523
 Furfuratio. 1380
 Furfures vid. *Crusta*. & sordes unde sponte nascuntur? 1156
 Furunculus. 1415.

G

G Anglia cur sæpe majora & hydatidibus obsessa hystericis, & hypochondriacis? 804. an in cerebri, vel duræ matris subsidium veniunt? 805. an in somno otiantur, in vigilia vero prompte sua munera exsequuntur. 806
 Ganglia nervorum. 772. adeuntes nervi. 773. exeuntes nervi. 774. capsulæ. 775. meditullium. 776. vasa. 777
 Ganglium tumefactum, vel contusum cur relinquit paralyfin partium infernarum? 807
 Gangræna vid. *Sphacelus*.
 Gastrophia. 1244
 Genu luxatio. 419
 Gingivæ. 899
 Gingivarum morbi. 913
 Ginglymus quid. 180
 Glabella vid. *Supercilia*.
 Glandula definitur. 1453. simplex. 1455. composita. 1456. conglomerata. 1457. conglobata. 1458. fabrica. 1459. secretio multiplex. 1460.
 Glandula vid. *Lupia*.
 Glandulæ articularum vid. *Articularum glandula*.
 Glandula lachrymalis vid. *Lachrymalis glandula*.
 Glandulæ lachrymalis morbi. 1101
 Glandularum Meibomii morbi. 1111
 Glandulæ miliares cutis. 1145. sebaceæ Meibomii. 1052

Glandularum in articulis morbo fit ancylofis. 244. morbi dividuntur. 1461.
 Glaucoma vid. *Vitrei humoris morbi*.
 Glene quid sit. 148
 Globulus plumbeus an in hernia ingerendus ad extricandum intestinum? 1530
 Glutinositas humorum. 86
 Gomphosis. 187
 Grando vid. *Glandularum Meibomii morbi*.
 Gravidæ cur sæpe tentantur pedum œdemate? 726
 Gravitatis auctæ morbi. 71
 Gumma quid sit, & quomodo curatur. 206
 Gustatorius nervus. 753
 Gustus definitio traditur. 895. organum an non potest affici parvitate particularum odoriferarum? 664
 Gutta rosacea vid. *Rubeola*.

H

Hæmorrhagiæ definitio, 468. causæ. 469. a vulnere. 470. ex abundantia. 471. motu aucto. 472. sustentaculi ablatione. 473. corrosione. 474. fragilitate. 475. laxitate. 476. tenuitate. 477. effectus. 478. curatio. 479. applicatio immediata in hæmorrhagia vulnerum. 480. ad partes proximas. 481. ad partes remotas. 482. interna medicamenta. 483. in parte varia. 484. ex causa varia. 485
 Hæmorrhagia an non fieri potest per diæresin? 490. an non interdum per diapedesin. 489
 Hæmorrhagia an non potest fieri sine ruptione vasorum? 451. an nunquam per anastomoses? 488. cur faciliior ex naribus, quam aliis partibus? 846. ex arteria cur periculosior, quam ex vena? 492. ex naribus cur frequentior? 486
 Hæmorrhoides definiuntur. 699. species. 700. in quibus vasis, & partibus. 701. causæ. 702. curatio in cæcis. 703. in apertis. 704. in dolentibus. 705. in exulceratis. 706. in verrucosis. 707. fluentes cur curant melancholiam, & phrenitidem atra-

atrabilariam? 708. quales curant pleuritidem, peripneumoniam, & furunculos. 712. cur frequentes alvo adstricta laborantibus? 716. an omne album quod per anum emittunt est pus? 717
 Harmonia ossium quid. 185
 Haversianæ glandulæ vid. *Articulorum glandulæ*.
 Helix seu Capreolus. 935
 Helos vid. *Corneæ morbi*.
 Hemeralopia vid. *Uvæ morbi*.
 Hepaticæ maculæ. 1364
 Hepatis obstructio cur sæpe ex hæmorrhoidibus suppressis? 709
 Herniæ definitio. 1508. in partibus variis. 1509. nothæ. 1510. nomina varia. 1511. locus. 1512
 Herniæ causæ. 1513. curatio. 1519. in hernia incarcerata. 1520. celotomia. 1521. singularia observata. 1522
 Hernia an perfecte curari nequit nisi simul ille sacculus reponatur? 1524. cur frequentissima in inguinibus. 1525. lachrymalis vid. *Fistula lachrymalis*.
 Herniæ reditum impediētes quæ? 1526.
 Hernia refusa cur furunculus spermaticus remanet crassior? 1523. Herpetis definitio. 1371. infantum belg. *Douvvorm*. 1372. miliaris belg. *Ringworm*. 1373
 Esthiomenos. 1374. causæ. 1374. curatio. 1375
 Hidroa vid. *Sudamina*.
 Hippos vid. *Musculorum bulbi morbi*.
 Hircus seu tragus. 936
 Hirudines an applicandæ, si hæmorrhoides non tument? 714. in quo casu applicandæ? 711
 Holofericum cur non asperum ad attactum? 1177
 Horti, & prata cur a pluvia post longam siccitatem, & in aurora, largiorem odorem spirant? 861
 Humeri fractura. 361. Luxatio. 409
 Humiditas quid sit. 33
 Humor canceri. 1485. in cavo ventris ex vulnere ejus. 1248
 Humores in eodem cutis loco quotuplices fecernuntur? 1150
 Humores morbofi multiplices. 76
 Humoris cancrofi natura. 1490. effu-

sio in Encephalo. 323
 Humor nutritivus an feratur per nervos, quia nervo destructo perit nutritio ejus partis? 792. oris vid. *Oris humor*. vitreus oculi. 1035. crystallinus. 1036. aqueus. 1037
 Humorū divisio. 62. morbi quomodo dividantur. 65
 Hydatides. 1402
 Hydroceles definitio. 1532. in peritonæi processu. 1533. curatio. 1534. in scroti substantia. 1535. curatio. 1536. in darto. 1537. in cavo scroti. 1538. curatio. 1539. in teste, & vasis spermaticis. 1540
 Hydromphalos. 1551
 Hidrophthalmia, vid. *Aquei humoris morbi*.
 Hydropicorum Erysipelas cur malum indicium? 1441
 Hydrops, & cachexia cur ex copiosiore hæmorrhoidum fluxu generatur? 713
 Hyperfarcoticum ulcus. 1314
 Hypochymosis vid. *Aquei humoris morbi*.
 Hypocophosis. 987
 Hypopion. 1095
 Hysterici, & hypochondriaci cur sæpe habent ganglia majora, & hydatidibus obsessa? 804

I

Ichorosum ulcus. 1302
 Idiosyncrasia describitur. 2
 Ignis sacer vid. *Pustulosum erysipelas*. serpens vid. *Pustulosum Erysipelas*. sylvester vid. *Phlyctæna*.
 Iliacæ & ex illis provenientes arteriæ. 466
 Iliaca vena. 683
 Imagines an pinguntur supra ingressum nervi optici? 1079
 Impetigo. definitio. 1384. species prima. 1385. secunda. 1386. tertia. 1387. quarta. 1388. quinta. 1389. causæ. 1390. curatio. 1391
 Incisionis cranii species traduntur. 302.
 Infans recens natus cur auditu caret? 969.
 Infantum herpes. 1372
 Inflammatio. transitus. 501. definitio.

Hæpaf.

tio . 502. differentia ad alios mor-
 bos . 503. signorum varietas . 504.
 sanguinis mutatio in lentorem . 505.
 causa proxima . 506. tumor 507. do-
 lor . 508. color . 509. pulsatio . 510. ca-
 lor . 511. reliqua symptomata . 512.
 causæ . 513. frictio . 514. stimulan-
 tia applicata . 515. moventia . 516.
 calefacientia . 517. lentor . 518. an-
 gustia vasorum . 519. causæ inter-
 næ . 520. exitus . 521. resolutio per-
 fecta . 522. insensibilis . 523. criti-
 ca . 524. cognitio , & curatio in his .
 525. metastasis . 526. suppuratio .
 527. induratio . 528. corruptio . 529.
 gangræna , & sphacelus . 530. cura-
 tio . 531. resolvendo . 532. venæ se-
 ctio . 533. purgantia . 534. antiphlo-
 gistica . 535. laxantia externa . 536.
 diluentia . 537. an ab arteriarum
 obstructione ? 544. cur non statim
 oritur a nervi punctura ? 549. cur
 sæpe jungitur Erysipelati ? 542
 Innominata glandula vid. *Lachrymalis*
glandula . tunica vid. *Tendinea tu-*
nica .
 Inspectionem vulnerum quinam exer-
 cere debeat ? 1201
 Instrumenta in terebratione cranii
 qualia . 348
 Integumenta nasi . 834
 Integumentorum corporis divisio . 1137.
 morborum divisio generalis . 1186
 Intertrigo vid. *Attritus* .
 Intestinum prolapsus ex vulnere ven-
 tris quomodo refundendum . 1245
 Intumescencia nervi ligati in juniore-
 bus animalibus an comprobat spi-
 rituum transfluxum ? 785
 Involucra nervorum cur in itinere no-
 va accipiunt vasa ? 801
 Ionthi vid. *vari* .
 Iris vid. *Uvea tunica* .
 Iridis actio . 1069. dilatatio , & con-
 strictio cur requiritur ? 1080
 Ischiaticus dolor cur sæpe inducit clau-
 dicationem . 173

L

L Abia . 397
 Labii Leporini definitio . 1221.
 curationis cautelæ . 1222. operatio .
 1223. futura convoluta . 1224. deli-

gationis innovatio . 1225.
 Labiorum frenulum vid. *Frenulum la-*
biorum . morbi . 916
 Labrofulcium . 916. & Cheilocace an
 non sunt distincti morbi ? 927
 Labyrinthus . 956. vestibulum . 927
 Lachrymæ . 1063. cur copiosius fun-
 duntur irritatione narium ? 847
 Lachrymalia puncta . 1060
 Lachrymalis caruncula vid. *Caruncula*
lachrymalis . glandula . 1059
 Lachrymalis faccus . 1061. ductus . 1062
 Lachrymarum morbi . 1115
 Lactea crusta vid. *Crusta lactea* .
 Lactumen . 1379
 Lacuna vid. *Crypta* .
 Lagophthalmos . 1108
 Lamellæ ossium exteriores cur magis
 compactæ . 104. ossium quomodo
 formantur , & locantur . 95
 Lamina spiralis . 960. spiralis an præ-
 cipuum auditus organum ? 974. La-
 xitas sola capsulæ nervi cum suffi-
 ciente quantitate spirituum , an ne-
 quit esse causa morus vitalis , & a-
 nimalis languidioris , & sensus he-
 betioris ? 809. quid sit . 26
 Lens vid. *Humor cristallinus* .
 Lentigines vid. *Ephelides* .
 Lentis actio . 1070. morbi . 189
 Lentor an effectus , vel causa inflam-
 mationis ? 543. an solvatur stimu-
 lantibus , ut viscidum ? 546. num
 non possit pelli motu majori per ex-
 tremitates arteriarum , ut solvatur
 inflammatio ?
 Leontiasis vid. *Elephantiasis* .
 Lepa Græcorum vid. *Vitiligo* . vid.
Elephantiasis .
 Lethale absolute vulnus , imperite tra-
 ctatum , an non manet lethale ?
 1207.
 Lethalia absolute vulnera . 1197. cu-
 rabilia . 1198. per accidens . 1199
 Leuce vid. *Vitiligo* .
 Leucoma vid. *Corneæ morbi* .
 Levitatis morbi . 72
 Lichen vid. *Impetigo rubra* .
 Lien an conficit pro articulis mucila-
 ginem . 167
 Lienteria , & singultus in aphthis cur
 periculosum ? 924
 Ligamenta quid sint . 54. quomodo
 formentur . 55. unde oriantur . 56.
 pau-

paucos habent nervos . 57. arteriis ,
& venis dotata . 58. qualem usum
habeant . 59. Ligamentorum mor-
bi . 60
Ligamentum ciliare vid. *Ciliare liga-
mentum* .
Ligatio articuli post luxationis resti-
tutionem cui usui . 405. parvi arti-
culi an aliquid boni præstat in hæ-
morrhagia ? 494. quali modo in fra-
ctura instituenda . 284
Ligatura uniens . 1213
Lingua . 901
Lingualis nervus . 757
Lippitudo arida vid. *Adnata tunica
morbi* .
Liquor si fit extrudendus ex encephalo ,
an hoc frustra moliantur pres-
sione aeris ad basin crani , vel ster-
nutatione ? 970. stillans ex sanc-
to nervo , vel tendine , an est spi-
ritus . 786
Lithiasis vid. *Glandularum Meibomii
morbi* .
Lithodontos an permittendus , vel au-
ferendus ? 929
Lithotomia non a quovis Chirurgo
peragitur . 1559
Lobulus . 935
Loca , in quibus terebratio crani fieri
debet , demonstrantur . 344. in
terebratione crani evitanda demon-
strantur . 343
Locus herniarum . 1512
Lucis propagatio . 1012
Lues Venerea producit spinam vento-
sam . 192
Lue Venerea laborantibus Tophi fa-
miliares . 205
Lupæ definitio . 1462. causa . 1463.
curatio . 1464. strumæ , & scirrhi
differentia an ex variis partibus in
glandula obstructis ? 1483
Lupus vid. *Apertus Cancer* . vid.
Corrodens ulcus .
Luxatio . definitio . 379. Præcognitio .
380. varietas . 381. causæ . 382. ex-
ternæ . 383. internæ . 384. ligamen-
torum laxitas . 385. muci abundan-
tia & glandularum intumescencia .
386. convulsio . 387. effectus . 388.
prognosis . 389. curatio . 390. exten-
sione . 391. impedimenta . 392. re-
positione . 393. signa articuli bene

repositi . 394. impedimenta . 395.
retentione . 396. conservatio . 397.
deligatio quando facienda ? 398. pars
quomodo locanda ? 399
Luxationis curatio symptomatum re-
motione . 400
Luxationes Particulares . Humeri . 409.
signa . 410. extensio . 411. restitu-
tio . 412. post repositionem quid a-
gendum . 413. restitutio per machi-
nas . 414. cubiti . 415. manus . 416.
femoris . 417. patellæ . 418. genu .
419. fibulæ . 420. pedis . 421. ma-
xillæ . 422. restitutio . 423. an per
alapam vel colaphum restituenda .
424. vertebrarum . 425. lumborum .
426. colli . 427. capitis cum verte-
bris colli . 428. dorsi , costarum ,
clavicularum , ensiformis cartilagi-
nis . 429. vertebrarum luxationis si-
gna . 430. curatio . 431
Luxatio cur relinquit sæpe articuli ri-
giditatem . 168. perfecta cur in gin-
glymo periculiosior , quam in diar-
throfi , & arthrodiæ ? 401. cur in
ginglymo , raro perfecta , sed in e-
narthrofi , & arthrodiæ raro imper-
fecta ? 402. cur sæpe relinquit an-
cylosin . 408. incurabilis cur sæpe
ab interna causa . 170
Luxatio in fractura quomodo tractan-
da . 295. vertebrarum perfecta an
fieri potest sine subsequente morte ?
435. vertebrarum spinæ cur in su-
perioribus periculiosior , quam in in-
ferioribus ? 436
Luxationis restitutio cum sonitu , an
bonum indicium ? 404. vertebrarum
restitutio an fieri potest extensione
spinæ secundum lineam rectam .
432.

M

M Achinæ quales in fractura adhi-
bendæ . 287
Maculæ definitio . 1358. varietas .
1359. rubræ . 1363. volaticæ . *ibid.*
hepaticæ . 1263
Magnitudinis particularum morbi .
67.
Malignum ulcus . 1310
Mallei pulsatione ad membranam
tympani an concitatur auditus ?
697.

- Malum vid.** *Cornæ morbi*. motuum vid. *Elephantiasis*.
- Mammæ canceri** cur frequentiores fœminis intra 45. & 50. annum ætatis? 1502
- Manifestus cancer** vid. *Apertus cancer*.
- Manubrium ex priapo confectum** fortiter in manu retentum an valet in hæmorrhagia? 496
- Manus luxatio.** 416
- Marcor oculi** vid. *Bulbi morbi*.
- Mater dura** vid. *Dura mater*. pia vid. *Pia mater*.
- Matricales maculæ** vid. *Varietas Maculæ*.
- Maxillæ.** 702
- Maxillæ luxatio.** 422. ejus curatio, vel restitutio. 423. luxatio an per alapam restituenda? 424. inferioris fractura. 360
- Maxillares sinus** an ad levitatem; perfectiorem olfactum; vel muci secretionem? 843
- Meatus auditorius.** 943. integumenta. 944. membrana particularis in fœtu. 945. auditorius cur acuto sensu donatus, & pilis ornatus? 699. cur in fœtu particulari membrana est tectus? 1006
- Medicamenta externa** an frustra applicantur ad curandos morbos internos?
- Medicus, & Chirurgus,** si dissentiunt in renunciatione, cui credendum? 1205.
- Medulla cerebri, & cerebelli.** 739. oblongata. 741. ossium vid. *Ossium medulla*. spinalis vid. *Spinalis medulla*.
- Melancholia** cur curatur hæmorrhoidibus fluentibus? 708. cur sæpe oritur ex hæmorrhoidibus suppressis? 709.
- Melancholicum temperamentum** describitur. 7
- Melas** vid. *Vitiligo*.
- Melasma** vid. *Ecchymosis*.
- Meliceria** vid. *Favus*.
- Meliceris** vid. *Atheroma*.
- Membrana an motus organum.** 44. an sensus organum. 43. cellulosa vid. *Cellulosa tunica*. particularis meatus auditorii in fœtu. 945. quid sit. 38
- Membrana pituitaria** vid. *Pituitaria membrana*. semilunaris vid. *Semilunaris Membrana*. tympani. 946
- Membrana ex quibus partibus** consistit. 40
- Membrarum compositio.** 39. morbi multiplices. 45. nomina varia. 41. usus. 42
- Membrum quando ligandum** in hæmorrhagia. 506
- Mentagra** vid. *Elephantiasis*.
- Mercurius** an in magna quantitate ingerendus in hernia ad extricandum intestinum? 1530
- Metastasis Erysipelatis.** 1428. ad interiora cur periculosa? 1430. purulenta. 569
- Miliaris herpes.** 1373
- Ministræ partes** quæ dicantur. 8
- Mitigatio symptomatum canceri.** 1497
- Morbi arteriarum** vid. *Arteriarum morbi*. auditus vid. *Auditus morbi*. aurium vid. *Aurium morbi*. bulbi vid. *Bulbi morbi*. dentium vid. *Dentium morbi*. gingivarum vid. *Gingivarum morbi*. labiorum vid. *Labiorum morbi*. nasi vid. *Nasi morbi*. nervorum cur præcipue circa ganglia. 810. olfactus vid. *Olfactus morbi*. oris vid. *Oris morbi*. saporis vid. *Saporis morbi*.
- Morbofi humores multiplices.** 76. nomen ex sanis habentes. 77
- Morboforum humorum divisio.** 64
- Morphæa alba** vid. *Vitiligo*. nigra vid. *Vitiligo*.
- Mortificatio ex contusione.** 1269
- Mortis tempus** an aliquid facit ad lethælitatis renunciationem? 1203
- Motus articuli** cur fundit tantam copiam in medullæ. 135
- Motus inordinatus fibrarum in capsulis** an non potest excitare convulsiones. 811. muscularis cur auget dolorem spinæ ventosæ. 198. muscutorum an a constrictione fibrarum nervosarum. 793. spirituum per canaliculos medullosos nervi an promovetur motu oscillatorio tunicarum? 802. vitalis, & animalis languidior an fieri nequit sine spirituum defectu, per solam laxitatem capsulæ nervi. 809. viventium morbi. 36. voluptarius an a gangliis? 808
- Mucilaginosæ glandulæ articularum.** vid. *Articularum glandulæ*.
- Mucilago articularum** vid. *Articularum humor*. vitiata facit ancylofin. 243

- Muci sub Epidermide apparentis absterfio in parte combusta, cur admodum dolorosa est? 1147. tantus proventus in Coryza unde? 848
- Mucus an fertur per foramina ossis Ethmoidis ex cerebro in nares? 841. narium an fecernitur ex arteriarum extremitatibus, vel glandulis, vel cryptis. 844. oris an fertur per foramen palati pone dentes incisivos? 842.
- Musculi nasi. 835. oculorum. 1047. & 1048.
- Musculorum actio an non potest convexiorem, & planiorem facere corneam? 1075. bulbi morbi. 1100. motus an a constrictione fibrarum nervosarum? 793. tendo an præbet periosteum. 126
- Musculus de cranio humano quid facit ad cohibendam hæmorrhagiam. 495
- Mutilata pars quomodo censetur sentire? 1181
- Mydriasis vid. *Uvae morbi*.
- Myocephalon vid. *Corneæ morbi*.
- Myopes cur utuntur vitris concavis? 1077. senescentes cur sensim remotiora videre valent? 1133
- Myopia vid. *Bulbi morbi*.
- Myrmecia. 1408

N

- N**apta vid. *Nata*.
- Nares cur facilius patiuntur hæmorrhagiam, quam aliæ partes? 846
- Narium fractura. 359
- Nasus definitur. 830. partium nomina. 831. cartilagine. 832. ossa. 833. integumenta. 834. musculi. 835. finis. 836. pituitaria membrana. 837. periosteum, & perichondrium. 838. vibrissæ. 839. nervus olfactorius. 840.
- Nasi morbi. 878. sarcoma. 879
- Nasi polypus. 880. causæ. 881. quid sit. 882. cautelæ. 883. curatio. 884
- Nata vid. *Natta*.
- Natta. 1506
- Natura humoris cancrofi vid. *Humoris cancrofi natura*.
- Naturales humores quinam sint. 36
- Nebula vid. *Corneæ morbi* & *Aquei humoris morbi*.

- Nervi medullæ oblongatæ. 749. olfactorius. *ibid.* opticus. 750. oculorum motorius. 751. patheticus. 752. gustatorius. 753. abducens. 754. auditorius. 755. vagus. 756. lingualis. 757. par decimum. 758
- Nervorum fabrica. 760. fibrarum medullofarum origo. 761. canaliculos apertos esse confirmatur. 762. numerus. 763. finis. 764. tunica. 765
- Nervi cur circa ganglia crassiores, & coloratiores? 799. cur molles in origine, & fine, at in itinere duri? 790. & tendinis punctura cur periculofior solet esse vulneribus harum partium? 1253. gangliis donati, qui? & qui carent iis? 778. læsi partes firmæ an dolorem inferunt? 823.
- Nervi oculorum. 1049. optici morbi. 1093. punctura cur sensim majorem dolorem excitat? 822
- Nervi remotiores ab origine cum gangliis donati. 800. ficcati cur amittunt actionem sensus, & motus? 797. spinalis medullæ. 759. ubi nudissimi? 845
- Nervorum capsulæ, vel fibræ affectæ an ideam sensus exhibent? 1182. involucria cur in itinere nova accipiunt vasa? 801. morbi cur præcipue circa ganglia? 810. origo & numerus. 748. papillæ, & vasa exhalantia cur juxta se locata? 1154. partes firmæ fibrosæ an præbent ideam sensus menti, an vero spiritus in iis contenti? 1183. spiritus an comparandi spiritibus plantarum, vel fermentatis, quia his refocillamur? 779. succus. 770. vulnus. 1232
- Nervus auditorius. 961. ciliaris oculi vid. *Oculi vasa*. ligatus supra ligaturam non tumens instar arteriarum an probat, nullos perfluere spiritus? 784. dolens. 818. doloris immunis. 819. transverse abscissus, nullum stillans liquorem, an probat, nullos fluere spiritus per canaliculos? 783
- Nitro-aereum an causa alboris & densitatis in medulla. 143
- Noctivagæ an nocte vident a luce in eorum oculis? 1128
- Nodosa futura vid. *Sutura cruenta*. obfer-

servationes. 1216
 Nodus vid. *Tophus*.
 Nævus vid. *Varietas Macula*.
 Noli me tangere vid. *Corrodens ulcus*,
 & 1487
 Nome vid. *Corrodens ulcus*.
 Nomina varia herniarum. 1511. vul-
 nerum. 1192
 Nothæ herniæ. 1510
 Nummus ex hæmatitide lapide ad fron-
 tem gestatus, an valet in hæmor-
 rhagia? 496
 Nutritivus humor an feratur per ner-
 vos, quia nervo destructo perit nu-
 tritio ejus partis? 792
 Nyctalopia vid. *Uvae morbi*.

O

Objecta remota cur minus distin-
 cte videmus, quam proxima?
 1081.
 Oblongata medulla vid. *Medulla oblon-
 gata*.
 Observatio aurium in morbis. 985
 Obstructio vasorum. 52
 Oculus dividitur. 1024. bulbus. 1025.
 tunica adnata. 1026. tendinea. 1027.
 sclerotica. 1028. cornea. 1029. cho-
 roides. 1030. arachnoidea. 1031. ci-
 liare ligamentum. 1032. tunica u-
 vea. 1033. retina. 1034
 Oculi bulbus quomodo mutandus est,
 ut perfecte videamus corpora in va-
 ria distantia? 1074. marcor vid. *Bul-
 bi morbi*. vasa. 1039. nervus opti-
 cus. 1040
 Oculi nervus ciliaris. 1041. arteriæ.
 1042. venæ. 1043. partes externæ.
 1044.
 Oculorum motorius nervus. 751
 Oculus an statim luci exponendus post
 cataractæ operationem? 1125. Ele-
 phantinus vid. *Sclerotica*. inflam-
 matio.
 Odontalgia cur non semper curatur
 stupefacientibus vel ustione? 930
 Odorata quomodo vires refocillare
 possunt, si non intrans? 871
 Odoratus definitio. 849
 Odores an aerem incrassant, & ita
 suffocant? 859. cur in omnibus non
 eundem effectum sortiuntur. 872
 Odor in plantis, animalibus, & fos-

silibus unde? 865
 Odorifera effluvia an sunt ignea, ful-
 phurea, vel salinofulphurea, quia
 comburi possunt? 860. validissima
 cur plerumque simul sternutatoria?
 873.
 Odoriferarum particularum parvitas
 an non potest afficere gustus orga-
 num? 864
 Odoriferum elementum, vid. *Elemen-
 tum odoriferum*.
 Odoris definitio. 850. quando non per-
 cipitur. 851. in quibus minor. 852.
 natura. 856. & saporis differentia.
 857. vel fœtoris perceptio sine ef-
 fluviis his in aere, unde? 875
 Odor sudoris cur ex omnibus corpo-
 ris partibus non est idem? 1155
 Oedema definitur. 719. humor conten-
 tus. 720. pars affecta. 721
 Oedematis causæ. 722. differentia ab
 aliis tumoribus. 723. exitus. 724.
 curatio. 725
 Oedematides Erysipelas vid. *Composi-
 tum Erysipelas*.
 Oedema vetustum discussum cur sæ-
 pe infert morbos? 729
 Olfaciendi potentia cur in evigilanti-
 bus sternutatione redit? 874
 Olfactorius nervus. 749
 Olfactus cur prævalet in quibusdam
 animalibus? 867. morbi. 877. or-
 ganum an non destruitur a pulve-
 ribus sternutatoriis? 868. organum
 ubi. 853. quomodo excitatur. 854.
 perfectior. 255. quid cum gustu
 commune habet? 863. solus an in
 animalibus salubritatem, & insalu-
 britatem alimentorum dignoscere
 valet? 862
 Omentum prolapsum ex ventris vul-
 nere quomodo refundendum. 1247
 Omphalocele. 1518. definitio. 1546.
 species. 1547
 Operatio chirurgica cur non facien-
 da, si polypus sit lividus, niger,
 & admodum dolens? 885. chirur-
 gica in aneurysmate vero. 662. in
 spurio. 663
 Operationis divisio in terebratione cra-
 nii docetur. 345
 Operatio terebrationis cranii cum mo-
 diolo mare. 351. cum modiollo fœ-
 mina. 352. finis. 355
 M m 2 Oph-

- Ophthalmia* vid. *Sclerotica inflammatio*, & *Adnata tunica morbi*.
- Ophthalmoxysis*. 1122
- Opticus nervus*. 750
- Orbita ossea oculi*. 1045
- Orbitæ osseæ morbi*. 1098
- Organa sternutatoria cur consentiunt irritationi narium?* 847
- Organorum divisio*. 12
- Organum visus an est choroidea, vel retina*. 1076
- Oris morbi traduntur*. 905. *mucus an fertur per foramen palati pendentes incisivos?* 842. *partes*. 896. *labia*. 897. *Dentes*. 898. *Gingivæ*. 899. *Palatum*. 900. *Lingua*. 901. *Maxillæ*. 902. *humor*. 903. *ulcus*. 910. *fætor*. 911. *ficcitas*. 912
- Os apthhis abscessum an frigida, vel tepida colluendum?* 922
- Os fractum brevi non repositum, deinceps repositum, cur non coalescit?* 299. *in parte cariota fractum cur difficile curatu?* 300. *periosteo privatum cur corroditur carie*. 124. *quomodo nutritur, & secernit medullam, si caret arteria majore*. 107
- Ossa an nutriantur sua medulla*. 109. *an omni sensu privata*. 112. *an pueris mollia ad præveniendam fracturam*. 116. *ut crescere possint?* 115. *majora cur per speciale foramen accipiunt vasa*. 105
- Ossa nasi*. 833. *parum mota quare omni fere carent medulla*. 136. *quomodo corrumpi possunt sine dolore*. 114
- Oscheoceles* vid. *Bubonocelos*.
- Officula auditus*. 954. *musculi interni*. 955
- Ossis arteria ubi exonerat sanguinem si non adsit vena major*. 108. *caries cur toties Erysipelas excitat?* 1440. *dolor cur major in ea parte ubi affigitur tendo*. 117. *membrana interna inflammatio*. 237. *signa*. 238. *curatio*. 239. *suppuratio, & sphacelus*. 240. *nutrititia materia quænam*. 110. *sacri vel coccygis fractura*. 378. *substantia an sentiat*. 111.
- Ossium apophyses describuntur*. 144. *nomina varia*. 145. *usus*. 146. *articulatio quatuorplex*. 175. *definitio*. 89. *divisio*. 90. *epiphyses describuntur*. 147. *cavities*. 148. *eminentia*. 149. *usus*. 150. *an pro operculo ne medulla effluat*. 151. *levitas ex porositate*. 152. *molles in foetu, ut facile complicatus hæreat*. 152. *examen themicum*. 92. *formatio*. 93. *fibræ*. 94. *lamellæ*. 95. *pori*. 96
- Ossium foramina*. 97. *superficies*. 98. *sepimenta*. 99. *cellulae*. 100. *cavities internæ*. 101. *vasa*. 102. *mala conformatio*. 226. *medulla quid sit*. 127. *membrana*. 128. *mutatio*. 129. *vasa*. 130. *via*. 131. *propellentes causæ*. 132. *usus*. 133. *cur fertur inter lamellas ossium*. 134. *cur funditur tanta copia in articulos*. 135. *cur ejus defectu strepitus articulorum*. 138. *an omni caret sensu*. 137. *cur deficit in ossibus, quæ non moventur*. 136. *cur copiosior in ossibus saginatorum*. 141. *an massa confusa in cavis ossium*. 142. *albor, & densitas a nitro aereo*. 143. *medullæ morbi*. 190. *morborum divisio*. 189. *numerus*. 174
- Osteocopus dolor cur a motu musculari intenditur*. 198
- Otalgia*. 984
- Oxyecia*. 997
- Ozæna seu ulcus narium*. 889. *causæ*. 890. *curatio*. 891. 892. & 893
- P
- Pædarthrocace*. 199. *curatio*. 200. *producit spinam ventosam*. 192
- Palatum*. 900
- Palliatio canceri*. 1496. *scirrhi*. 1481
- Palpebræ*. 1050. *musculi*. 1051. *glandulae sebaceæ Meibomii*. 1052
- Palpebrarum morbi*. 1102. *ancyloblepharon*. 1103. *emphysema*. 1104. *paralyxis*. 1105. *folliculosus tumor*. 1106. *ectropion*. 1107. *lagophthalmos*. 1108. *sarcoma*. 1109. *trachoma*. 1110. *vulnera*. 1113. *ulcera*. 1114.
- Panniculus* vid. *Pterygium*. *adiposus* vid. *Cellulosa tunica*.
- Panus* vid. *Cellulosa tunica*.
- Panus* vid. *Phygethon*.
- Papillæ nervæ cutis*. 1143. *nervorum*,

- rum, & vasa exhalantia cur juxta se locata? 1154
- Papulæ sudorum vid. *Sudorum papulæ*.
- Paracentesis an commodius fieri potest in Empyemate per Trocar, quam per incisionem? 622
- Paracentesis pectoris. 601. quando instituenda in Empyemate. 602. operatio in Empyemate. 604
- Paracusis. 698
- Paralysis palpebrarum. 1105
- Par decimum nervorum. 758
- Parotides ex metastasi. 570. prædicuntur. 571. salutare. 572. lethales. 573. exitus incertus. 574. præveniuntur. 575. curatio. 576
- Parotis vid. *Phygethlon*.
- Pars luxata quomodo locanda? 399. mutilata quomodo censetur sentire? 1181
- Partes firmæ nervi læsi an dolorem inferunt. 823. oris vid. *Oris partes*.
- Particulares Luxationes vid. *Luxationes particulares*.
- Particularis fractura vid. *Fractura particularis*.
- Particularum morbi. 66
- Patellæ fractæ pars inferior cur non æque recedit, quam superior? 372. fractura cur fere semper relinquit ancilofin? 371. luxatio. 418
- Patheticus nervus. 752. nervus vid. *Nervi oculorum*.
- Pectoris vulnera non penetrantia. 1234. eorum signa. 1235. penetrantia ad pleuram. 1236. curatio. 1237. penetrantia in cavitatem. 1238. signa. 1239. curatio. 1240
- Pedes cur frequentius quam aliæ partes œdemate tument? 727
- Pedis Luxatio. 367. seu tarfi, metatarsi, & digitorum fractura. 368
- Pelioma vid. *Ecchymosis*.
- Perceptio odoris, vel fœtoris sine effluviis his in aere, unde? 875. sensus an fiat a fluxu spirituum ab organo sentiente versus sensorium? 781.
- Perfecta luxatio cur in ginglymo periculiosior, quam in diarthrosi, & arthrodia? 401
- Perichondrium, & periosteum nasi. 838.
- Perichondrium, quid sit. 154
- Pericranium an non verum periosteum. 123
- Periosteæ arteriæ cur se inferunt ossis substantiæ. 106. descriptio. 118. fibræ. 119. inflammatio. 228 signa. 229. curatio. 230. abscessus. 231. effectus. 232. curatio. 233. sphacelus. 234. effectus. 235. curatio. 236. vasa traduntur. 120. usus. 121
- Periosteum privatum os cur corroditur carie. 124
- Periosteum an a dura matre. 125. an ex musculorum tendine. 126. internum describitur. 122
- Pernio quid, & ejus cura. 1286
- Perniones cur non æque frequentes omnibus hominibus, in eodem aere degentibus? 1288. cur pruriunt, & dolent in calore? 1289
- Perspirationis & sudoris materia quamnam habent differentiam? 1148
- Petechiæ. 1365
- Phænomena vulneris. 1194
- Phagadæna vid. *Apertus Cancer*.
- Phagedæna vid. *Corrodens ulcus*.
- Phalangosis vid. *Emphysema & Ciliorum morbi*.
- Phlegmonodes Erysipelas vid. *Compositum Erysipelas*.
- Phlogosis vid. *Varietas Maculæ*.
- Phlyctæna vid. *Corneæ morbi*.
- Phyctænæ. 1398
- Phrenitis atrabilaria cur curatur hæmorrhoidibus fluentibus? 708
- Phygethlon. 1413
- Phyma. 1412
- Pia mater. 737
- Pigmentum nigrum oculi. 1038
- Pili. 1161. & ungues an non ex nervis generantur, quia sensu carent? 798.
- Pinguedinis oculorum morbi. 1099
- Pinguedo. 1160. an est materia cruda? 1168. an ad temperandam acrimoniam humorum? 1169. an functo munere omnis immutata redit, vel exit, vel de novo præparatur? 1170. oculi. 1046
- Pinguia cur non applicanda Erysipelati nisi adstringentibus, & antisepticiis mista. 1447
- Pinna. 935
- Pi-

Pituitaria membrana . 837
 Pituitosum temperamentum describitur . 6
 Pneumatocele vid. *Bubonocoele* .
 Pneumatocele vid. *Empneumatosis* .
 Pneumatophalos vid. *Empneumatosis* .
 Polypi an tentanda abrasio ope fili nodis instructi , per nares , & fauces dimissi ? 887
 Polypus describitur . 880. & procidentia uteri quamnam habent convenientiam ? 886. si sit lividus niger , & admodum dolens , cur tunc non facienda operatio chirurgica ? 885
 Pomum vid. *Corneæ morbi* .
 Pori cutanei . 1146. ossium describuntur . 96
 Porrigo vid. *Furfuratio* .
 Porrus . 1406
 Positura membri qualis in fractura requiritur . 288
 Positio capitis in terebratione cranii qualis . 350
 Præparatio in cranii terebratione qualis . 346
 Præsagium bonum fistulæ . 1322. malum fistulæ . 1323
 Presbyopia vid. *Bulbi morbi* .
 Pressio corporis frigidi an cohibet tumorem ex contusione nascendum ? 1272.
 Principes partes quæ dicantur . 8
 Processus ciliaris vid. *Uveæ tunica* . mamillares , vel ventriculi cerebri an sunt olfactus organum ? 870
 Procidentia definitio , & differentia . 1554. partes . 1555. vaginæ . 1556. uteri . 1557. ani . 1558
 Prognosis mala in ulceribus . 1296. bona in ulceribus . 1297
 Prolabia . 897
 Propinqua , & remota , in linea fere recta posita , cur simul distincte videri nequeunt ? 1123
 Proptosis vid. *Pinguetudinis oculorum morbi* .
 Propulsio sanguinis an a sola cordis constrictione ? 455
 Profarthrosis quid . 177
 Pruritus describitur . 1331. a levi tactu . 1332
 Pruritus ab applicatione . 1333. a tensione , vel pressione . 1334. perspiratione prohibita . 1335. ab acrimo-

nia ad cutim delata . 1336. causa tantum differt a causa doloris magnitudine . 1337. remanens post urticarum attactum , indicat , vel aliquid in cute mansisse , vel læsionem esse factam . *ibid.* puerorum generatur plerumque ex acido . *ibid.* robustorum potius ab ichoroso . *ibid.* senum difficulter curatur . *ibid.* & pustulæ in fractura unde , & quomodo tollenda . 293. quid . 1165
 Psora vid. *Impetigo nigra* .
 Psorophthalmia , vid. *Lachrymarum morbi* .
 Psudracia vid. *Phlyctenæ* .
 Pterygium . 1096
 Pueris an ossa mollia , ut crescere possint ? 115. an ossa molliora ne frangerentur ? 116. cur caries difficilior . 221.
 Pulsus mollis num semper signum absentia inflammationis ? 548
 Pulvis sympatheticus quid facit ad cohibendam hæmorrhagiam ? 493
 Puncta lachrymalia vid. *Lachrymalia puncta* .
 Punctura , & vulnus quamnam habent differentiam ? 1252
 Punctura nervi cur non statim excitat inflammationem ? 549. nervi cur sensim majorem dolorem excitat ? 822
 Punctura tendinis , & nervi cur periculosior solet esse , quam harum partium vulnera ? 1353
 Pupilla vid. *Uveæ tunica* .
 Pupillæ dilatatio , & constrictione cur requiritur ? 1080
 Pupilla si non reddat imaginem , cur malum signum ? 1134
 Purgans quando in aphthis exhibendum ? 926
 Purgantia in quo casu anodynus miscenda . 828
 Puris evacuatio nimia cur relinquit partem refrigeratam ? 615. retenti tanta acrimonia unde ? 619
 Purulentum ulcus . 1301
 Pus attrahentia medicamenta quamnam ? 613. ex quamnam materia formatur ? 618. omne an simul evacuandum ex abscessu magno ? 616. qua via ducitur ex pectore ad renes ? 620. qua via ex encephalo fertur

tur ad fauces, & evacuatur? 971
 Pustulæ definitio. 1394. divisio. 1395
 Pustulosum Erysipelas. 1420
 Putredo calida. 1307. frigida. 1308.
 fordida ulceris. 1309. humorum.
 84.
 Putridum ulcus. 1306
 Pyosis vid. *Choroidis morbi*.

Q

Quantitas spirituum vid. *Spirituum
 quantitas*.
 Quiescentibus, & saginatis ani-
 malibus cur ossa plena medulla?
 141.
 Quies post exercitia cur facit articu-
 los rigidos. 140

R

Radii cur videntur sursum, &
 deorsum emanantes ex oculo,
 in oculis conniventibus, & humi-
 dis, quorum superiores primo ex-
 stinguuntur, si conamur inferiori-
 bus aliquid interponere, & vicif-
 sim? 1132. plures & pauciores re-
 cepti. 1067. transeuntes per rimu-
 lam. 1015
 Radiorum collectio. 1065. reflectio
 vid. *Reflectio radiorum*. refraction vid.
Refraction radiorum. separatio in co-
 lores. 1013. propagatio instar ra-
 diorum sphaeræ. 1014
 Rana cur plantis pedum alligatur in
 hæmorrhagia? 497
 Ranula describitur. 915
 Raritas quid sit. 32
 Reflexio radiorum a corpore polito.
 1016. a corpore aspero. 1017. a cor-
 pore colorato. 1018
 Refraction radiorum. 1019. in superfi-
 cie convexa. 1020. concava. 1021.
 plana. 1022. radiorum in oculo.
 1068.
 Regeneratio aphtharum cur mala. 919.
 Remota, & propinqua, in linea fere
 recta posita, cur simul distinctæ vi-
 deri nequeunt? 1123
 Renunciatio vulneris. 1195. vulnerum
 coram magistratu. 1202
 Repositio luxatarum vertebrarum an
 fieri potest forti compressione supra
 vertebra luxatam? 433

Requisita visus. 1073
 Rerum absentium visus unde? 1130
 Respiratio an non requiritur ad olfa-
 ctum, quia primarius ejus usus est
 refocillare pulmones, & cor? 869
 Res, quæ in oculo sunt, vel ei pro-
 ximæ, an distincte videri possunt?
 1131.
 Restitutio luxationis cum sonitu, an
 bonum indicium? 404. humeri.
 412. restitutio per machinas. 414.
 vertebrarum an fieri potest exten-
 sione spinæ secundum lineam re-
 ctam? 432
 Rete cutaneum. 1158
 Reticulum Malpighii vid. *Rete cuta-
 neum*.
 Retinæ actio. 1072. morbi. 1092
 Retina tunica oculi. 1034. vel cho-
 roidea an est visus organum? 1076
 Rhachiticis pædarthrocace frequens.
 199. exostosis frequens. 203
 Rhachitis producit spinam ventosam.
 192.
 Rhagades vid. *Fissuræ*.
 Rheumatica vetusta ulcera sanata cur
 vel recrudescunt, vel peiores mor-
 bos inferunt? 1318
 Rheumaticum ulcus vid. *Catarrhosum
 ulcus*.
 Rhyas. 1117
 Rigiditas articulorum cur a quiete
 post exercitia. 140. quid sit. 22
 Rima capillaris cranii an radenda,
 donec evanescit, secundum Vete-
 res? 320
 Roboris contractilitatis morbi. 25
 Robur solidorum quid sit. 19
 Rosalia vid. *Rubeola*.
 Rossania vid. *Rubeola*.
 Rubedo Erysipelatis. 1424
 Rubeola. 1397
 Ruyschiana tunica vid. *Choroides*.

S

Saccus lachrymalis vid. *Lachryma-
 lis saccus*.
 Sacer ignis vid. *Ignis sacer*.
 Sanguineum temperamentum descri-
 bitur. 4
 Sanguineus cancer vid. *cancer sangui-
 neus*.

San-

- Sanguinis observatio in Erysipelate . 1429.
- Sanguis ex arteriis in venas iens, an non transit per anastomoses, sed per parenchyma intermedium? 452
- Sanguinis propulsio an a sola cordis constrictione? 455
- Sanguis ex hæmorrhoidibus fluens, qualis. 715
- Sanguis qua via ex encephalo fertur ad fauces, & evacuatur? 971. qui per nares effluit, ex quibus locis venit? 487
- Sapidarum particularum magnitudo an non potest attingere organum olfactorium? 864
- Saporis, & odoris differentia. 857 morbi traduntur. 904
- Sarcocoles definitio. 1544. curatio. 1545
- Sarcoma. 1109. describitur. 879
- Sarcomphalos. 1552
- Sarcotica medicamenta. 1299
- Satyriasmus vid. *Elephantiasis*.
- Scabiei definitio. 1392. sicca. *ibid.* humida. *ibid.* curatio. 1393
- Scalæ. 959
- Scapha. 935
- Scapulæ fractura. 364
- Scarificatio escharæ. 1354
- Scirrhi definitio. 1468. causa. 1469. prognosis. 1470. ad 1478. curatio triplex. 1478. resolutio. 1479. ablatio. 1480. palliatio. 1481. lupiæ, & strumæ differentia an ex variis partibus in glandula obstructis. 1483.
- Scirrhus Erysipelas vid. *Compositum Erysipelas*.
- Scirrhus discutientibus minuitur, sed simul irresolubilis redditur. 1470. durus est diuturnus, & curatu difficilis. 1471. & asper frequentius abit in cancrum. 1472. emollientibus, & laxantibus liquefactus, ut plurimum abit in carcinoma. 1473. asper non est solvendus frictione. 1474. vetus, etiam si ejus materia in fluorem posset redigi, periculo non caret. 1475. dolorosus præfagit cancrum. 1476. oleis aromaticis, & stimulantibus exasperatur. 1477.
- Scleroticæ inflammatio. 1084
- Sclerotica tunica oculi. 1028
- Scrophula vid. *Struma*.
- Secretio multiplex. 1466
- Secretorii humores qui dicantur. 63
- Semilunaris membrana. 1058
- Senes cur utuntur vitris convexis? 1078.
- Sensus an fieri nequeunt hebetiores sine defectu spirituum, per solam laxitatem capsulæ nervi? 809. an in ossis substantia. 111. an nullus in medulla ossium. 137. an per succum nervorum? 782. an propagatur motu tremulo nervi ab organo sentiente ad sensorium? 780. cur obtusior, si cuticula in callum conversa sit? 1171. nullus an in ossibus. 112. organum an membrana. 43. perceptio an fiat a fluxu spirituum ab organo sentiente versus sensorium? 781. tactus cur in omnibus animalibus? 1173. an in partibus per suas membranas? 1174. cum attentione cur perfectior? 1176
- Sensuum morbi. 37
- Senum pruritus difficulter curatur. 1337.
- Separatio radiorum in colores. 1013
- Sepimenta ossium describuntur. 99
- Septa cerebri. 734
- Serpens ignis vid. *Ignis serpens*.
- Serpigo vid. *Impetigo rubra*.
- Sevum vid. *Pinguedo*.
- Sicca futura vide *Sutura sicca*.
- Siccitas, quid sit. 34
- Similares partes quæ dicantur. 9
- Simplex glandula. 1455
- Singultus, & Lienteria in aphthis cur periculosum? 924
- Sinus cerebri. 733. frontales. 836. ephippii. *ibid.* maxillares an ad levitatem; perfectiorem olfactum; vel muci secretionem? 843
- Sirones. 1401
- Smegma articulorum vid. *Articulorum humor*.
- Solidarum partium morbi quomodo dividuntur. 15
- Solidorum divisio. 11
- Sonitus aurium an ab inordinato motu aeris innati in tympano? 1002. an a flatibus in hysteris? 1003. cur sæpe excitatur in deglutitione? 978. in restitutione luxationis, an bonum indicium? 404. unde sæpe in restitutione ossis luxati, etiam si lente

- te reponatur . 403
- Sonus an fertur per foramen rotundum , vel ovale ad nervum acusticum . 976. quomodo formatur. 962.
- Sordes cutaneæ . 1369. & furfures unde sponte nascuntur ? 1156
- Sordidum ulcus . 1305
- Sordidum tanta copia in meatu auditorio , unde ? 965
- Spermaticus funiculus cur remanet crassior , hernia refusa . 1523
- Sphacelus , & gangræna . definitio . 623. causæ . 624. motus vitalis major . 625. intercepta circulatio . 626. defectus spirituum , & sanguinis . 627. motus vitalis extinctus . 623. Sphacelus destructio partis . 629. venena mirabilia . 630. signa . 631. futuri sphaceli . 632. in nimio motu vitali . 633. in intercepta circulatione . 634. in defectu spirituum . 635. in motu vitali extincto . 636. in partis destructione . 637. venena mirabilia . 638. prognosis . 639. curatio . 640. præservatoria . 641. in Eschara . 642. Escharæ separatio . 643. amputatio . 644. ubinam . 645. tres modi . 646. præparatio . 647. positio ægri . 648. ligatio femoris . 649. ligatio cruris . 650. sectio per cultrum . 651. defecare ferra . 652. post abscissionem . 653. deligatio . 654.
- Spinalis medulla . 746
- Spina ventosa describitur . 191. causæ . 192. effectus . 193. curatio . 194. cur difficulter curatur ? 195. cur alia sæpe aggreditur ossa ? 196. cur facit tumorem flatulentum . 197. ventosa cur periculosam cariem inducit . 207.
- Spinæ ventosæ dolor cum non intenditur tactu , sed motu musculari . 198.
- Spiralis lamina vid. *Lamina spiralis* .
- Spiritus an sunt de essentia lucis : quia tam prompte operantur ; oculi in sanis sunt pellucidi , & scintillantes in delirantibus . 794. an ex nitro aereo , quod inspirando recipitur , a pulmonibus , miscetur sanguini , & fertur ad cerebrum ? 795. an aliquid æthereum , libere vagans suis globulis rotundis per nervos , sed a voluntate in motum concitatum , motum muscularem faciens ? 796
- Spirituosorum potatores cur circa finem vitæ plerumque tentantur cedere pedum ? 728
- Spiritus an ideam sensus menti præbent , an vero partes firmæ fibrosæ nervorum ? 1183. in sentiente organo commoti , an deferuntur ad sensorium commune , ut præbeant ideam sensus ? 1184. an secernuntur in omnibus extremitatibus arteriarum , ut in cerebro ? 791. nervorum an comparandi spiritibus plantarum , vel fermentatis , quia his refocillamur ? 779
- Spirituum , & succi nervosi exitus . 771. motus per canaliculos medullosos nervi an promovetur motu oscillatorio tunicarum ? 802. quantitas . 766. æqualis confectio . 767. tardus fluxus . 768. tenuitas . 769. transfluxus an comprobatur ex intumescencia nervi ligati in junioribus animalibus ? 785
- Splenia qualia in fractura adhibenda . 282
- Spurium aneurysma cur periculosius , & citius increscit ? 879
- Squamæ vid. *Crusta* .
- Stamen solidum vid. *Cutis definitio* .
- Staphyloma vid. *Corneæ morbi* .
- Steatoma vid. *Atheroma* .
- Sterni fractura . 375
- Sternutatio an liquorem ex encephalo extrudere potest ? 971. cur in evigilantibus refuscitat olfaciendi potentiam . 874
- Sternutatorii pulveres an non destruunt organum olfactus ? 868
- Stigmata vid. *Varietas macula* .
- Stimulantia an possunt solvere lentorem , ut viscidum ? 456
- Stomachus cur sæpe laborat in oris foetore ? 931
- Strabismus vid. *Bulbi morbi* , & 1100
- Strepitus , & crepitus articuli post restitutionem luxationis remanens unde ? 407
- Strumæ definitio . 1465. causa . 1466. curatio . 1467. lupiæ , & scirrhi differentia an ex variis partibus in

- glandula obstructis? 1483
 Stupefacientia cavo dentis indita cur
 non semper curant odontalgiam? 930.
 Subclavia, & arteriæ ex illa prove-
 nientes. 463. Subclavia vena. 681
 Succus arteriarum vitiatum an non
 potest producere morbos? 457
 Succus nervosi, & spirituum exitus. 771
 Succus nervorum vid. *Nervorum suc-
 cus*.
 Sudamina. 1400
 Sudor cur æque ex debilitate, quam
 ex aucto motu generatur? 1149. &
 materia perspirabilis quamnam ha-
 bet differentiam? 1148. ex omni-
 bus corporis partibus cur non ejus-
 dem odoris? 1155
 Sudorum papulæ vid. *Sudamina*.
 Suffusio vid. *Aquei humoris morbi*.
 Sugillatio vid. *Ecchymosis*.
 Supercilia. 1054. musculi. 1055
 Suppuratio vid. *Abscessus*.
 Surdi cur percipiunt sonum corporis
 elastici dentibus prehenso? 1000
 Surditas an ex rupta membrana tym-
 pani, quia aer frigidus ingreditur
 tympanum? 1004. vid. *Cophosis*.
 unde sæpe angina? 1008
 Surdus natus cur etiam manet mu-
 tus? 999
 Sutura sicca. 1214. cruenta. 1215.
 clavata. 1219. convoluta. 1220. of-
 fsum. 186
 Sycoma vid. *Ficus*.
 Sympatheticus pulvis quid facit ad co-
 hibendam hæmorrhagiam? 493
 Symphysis quid. 184
 Symptomata in terebratione cranii
 quomodo curanda. 358. in fractu-
 ra quomodo curanda. 291. luxatio-
 ni supervenientia, qualia, & quo-
 modo tollenda. 400. omnia mala
 post ventris vulnera an nascuntur
 a visceribus læsis? 1250
 Symptomatum canceri mitigatio vid.
Mitigatio symptomatum canceri. vul-
 neris curatio. 1228
 Synarthrosis quid. 183
 Synchronosis. 188
 Syndesmosis. 188
 Syneurosis. 188
 Synovia ulcus. 1340
 Syntaxis ossium vid. *Ossium articula-
 tio*.
 Syntenosis. 188
 Synymensis. 188
 Syffarcosis. 188
- T**
- Tactus cur imperfectior in cica-
 trice? 1180. quid. 1163. sensus
 cur in omnibus animalibus? 1173.
 cur accuratior apicibus digitorum,
 quam partibus aliis? 1175
 Talpa vid. *Testudo*.
 Taraxis vid. *Adnata tunica morbi*.
 Temperamenta traduntur. 3
 Tempus mortis an aliquid facit ad
 lethalitatis renunciationem. 1203
 Tenacitas humorum morbofa. 78. so-
 lidorum quid sit. 19
 Tenacitatis humorum morbi. 73
 Tendinea tunica oculi. 1027
 Tendinis, & nervi punctura cur pe-
 riculosior solet esse vulneribus ha-
 rum partium? 1253. punctura cur
 relinquit ancylosin. 251
 Tendinum vulnus. 1231
 Tenuitas humorum morbofa. 81
 Terebratio cranii. ejus definitio. 341.
 ejus usus. 342. quæ loca vetant te-
 rebrationem. 343. quibus in locis
 fieri debeat. 344. operationis divi-
 sio. 345. præparatio. 346
 Terebrationis cranii apparatus. 347.
 instrumenta qualia. 348. auxilia de-
 ligationis qualia. 349. positio capi-
 tis qualis. 350. operatio ipsa cum
 modiolò mare. 351. cum modiolò
 fæmina. 352. finis. 353. abrasio
 marginis. 354. depuratio quomodo
 facienda. 355. Deligatio quomodo
 instituenda. 356. innovatio quoties
 ac quomodo facienda. 357. sympto-
 matum curatio. 358
 Terebratio vid. *Caries*.
 Testudo. 1505
 Therminthos. 1414
 Thymium. 1409
 Tinea belg. *Haivvorm*. 1381
 Titillatio quid. 1164
 Tophi familiares lue Venerea labo-
 rantibus. 205
 Tophus. 205
 Trachoma. 1110

- Tragus, seu hircus. 935
 Translatio commotionis an potest fieri per succum nervosum ad sensum excitandum? 1185
 Trichiasis vid. *Ciliorum morbi*.
 Trochoides articulatio quid. 181
 Truncus aortæ. 464
 Tuba Eustachiana. 950
 Tuberculum. 1403. inflammatorium. 1411.
 Tumores omnes an audacter aperiendi? 668
 Tumor ex contusione nascendus, an cohibendus pressione corporis frigidi? 1272
 Tumor folliculosus vid. *Folliculosus tumor*. ruber ex Erysipelate cur plerumque evanescit sine subsequente abscessu. 1445. vel contusio ganglii cur excitat paralyfin partium internarum? 807
 Tunica arachnoidea vid. *Arachnoidea tunica*. cellulosa vid. *Cellulosa tunica*.
 Tunicae arteriarum. 441. nervorum. 765. oculi describuntur a §. 1026. ad §. 1035.
 Tympani vid. *Empneumatosis*.
 Tympani membrana vid. *Membrana tympani*. an solummodo nata, ut arceat introitum foridum, & aeris frigidi. 698. ablata, an auditus remanere potest? 1005
 Tympanites cur sæpe post viscerum ventris abscessum?
 Tympanum. 947. chorda. 948. vasa. 949. foramina singularia. 951. foramen rotundum. 952. ovale. 953
- V
- Vagina procidentiae differentia, causa, & curatio. 1556
 Vagus nervus. 756
 Valvulae tres semilunares arteriae magnae. 458. venarum. 676
 Vari. 1399
 Varicoceles definitio. 1541. signa. 1542. curatio. 1543
 Varicomphalos. 1553
 Varietas maculae. 1359
 Varix. definitio. 694. causae. 695. effectus. 696. curatio. 697. an urenda, ut vult Celsus; vel excindenda, ut Paulus. 698
 Vasa adiposa pinguedinem adferentia & deferentia, an dantur? 1167. exhalantia, & nervorum papillae cur juxta se locatae? 1154. oculi vid. *Oculi vasa*. ossium. 102. quae dicuntur. 46
 Vasorum formatio. 47. divisio. 48. morbi. 49
 Vena cava. 679
 Venae definitio. 671. membranæ. 672. capacitas. 673. origo ramorum. 674. principia. 675. valvulae. 676. ubi exonerant sanguinem. 677. distributio. 678. vena cava. 679. truncus superior. 680. subclavia. 681. truncus inferior. 682. iliaca. 683. oculorum. 1043
 Venarum vulnus. 1230
 Venae sectio. definitio. 685. electio venae. 686. preparatio operationis. 687. operatio. 688. deligatio. 689. quales venae aperiendae. 690
 Venae sectio an sine discrimine in quovis morbo particulari in qualibet vena instituenda? 691. conclusio. 692. in quibus morbis vena aperienda. 693. quando instituenda in hæmorrhagia? 499. quemnam dolorem lenit? 827. cur in Erysipelate damnum infert? in inflammatione vero summum emolumentum? 1443. cur non levat in acutis cum ardore, siti, & rubedine, si sanguis emissus non format cuticulam phlogisticam? & repetita vetatur? 1444
 Venerea lues cur curatu difficilem generat cariem. 217
 Ventosum apostema, vid. *Apostema ventosum*.
 Ventriculi cerebri. 742. cerebri an sunt olfactus organum? 870
 Vermiculi capitulo nigro donati, qui ex cute interdum exprimuntur, quid sunt? 1153
 Ventris vulnera. 1241. non penetrantia. 1242. latiora. 1243. penetrantia parva. 1244. cum prolapsu intestino. 1245. quod refundi nequit. 1246. cum prolapsu omento. 1247. humor in cavo ventris. 1248. cum viscerum læsione. 1249
 Verruca. 1405. curatio. 1410. pensilis vid. *Acrochorden*.
 Vertebrarum fractura. 377

Vertebrarum luxatio . 425. signa . 430.
 curatio . 431. perfecta an fieri pot-
 est sine subsequente morte? 435. cur
 in superioribus periculiosior , quam
 in inferioribus? 436
 Vertebrae luxatae an reponi possunt
 forti compressione supra vertebra
 luxatam? 433
 Vesicae calculus lithotomia tollitur .
 1559.
 Vestibulum labyrinthi . 957
 Vetusta ulcera sanata cur vel recru-
 descunt , vel peiores morbos infe-
 runt? 1318
 Vibex vid. *Ecchymosis* .
 Vibrissae nasi . 839
 Viscera interna laesa cur maiorem an-
 xietatem quam dolorem inferunt ?
 824.
 Viscerum ventris abscessus cur saepe
 relinquit tympanitidem? 1451
 Visus an generatur emissionem radio-
 rum ex oculis? 1126. an alios infi-
 cit . 1127. cur dolet , si aliquis ex
 tenebris in lucem veniat? 1124. cur
 obscurus , si quis ex luce in tene-
 bras veniat? 1124. cur multiplica-
 tur per vitrum multis planis instru-
 ctum? 1129. morbi dividuntur .
 1082. muscarum , floccorum , an-
 guillarum , & aliarum rerum ab-
 sentium , unde? 1130. organum an
 est choroidea vel retina? 1076. quid
 fit . 1010. divisio . 1011. quomodo
 fiat . 164. quomodo per nares recu-
 peratus est , quando aliquis vi ex-
 terna lumine privatus erat? 1135.
 requisita . 1063
 Vitiligo . 1366. causae . 1367. curatio .
 1368.
 Vitrei humoris actio . 1071. morbi .
 1091.
 Viventium arteriae cur plenae , mor-
 tuorum fere vacuae , sine sanguinis
 effusione? 454
 Ulcera cancrofa Erysipelate tentata ,
 cur malum indicium? 1441. cum
 labiis duris cur curatu difficiliora?
 1316. circa articulos cur difficulter
 sanantur? 1317. vetusta , rheumati-
 ca sanata cur vel recrudescunt , vel
 peiores morbos inferunt? 1318
 Ulceris definitio . 1293. differentia a
 consimilibus morbis . 1294. genera .
 1295. prognos mala . 1296. bo-

na . 1297. curatio . 1298. farcotica .
 1299. cicatrifantia . 1300.
 Ulcerosum Erysipelas . 1421
 Ulcus ex contusione cur sordidum ?
 1273. oris vid. *Oris ulcus* . puru-
 lentum . 1301. ichorosum . 1302. ca-
 tarrhosum , seu rheumaticum . 1303.
 synovia . 1304. sordidum . 1305. pu-
 tridum . 1306. calidum . 1307. fri-
 gidum . 1308. sordidum . 1309
 Ulcus malignum . 1310. corrodens .
 1311. cancrosum . 1312. curatio .
 1313. hyperfarcoticum . 1314. cura-
 tio . 1315
 Umbo vid. *Omphalocoele* .
 Umbra vid. *Varietas maculae* .
 Ungues . 1162. & pili an non ex ner-
 vis generantur, quia sensu carent? 798
 Ungula vid. *Pterygium* .
 Unitas soluta vasorum quales inferat
 morbos . 53
 Unitates solutae quotuplices . 18
 Volaticae maculae vid. *Maculae rubrae* .
 Voluntarius motus an a gangliis? 808
 Vomitus , & dolor ex hernia natus cur
 statim post repositionem intestino-
 rum in hernia non cessat? 1529
 Urethrae calculus quomodo eximen-
 dus . 1560. & 1561. an sectione e-
 ducendus . 1562. an retrudendus .
 1563.
 Ustio cur non semper curat odontal-
 giam? 930
 Usus terebrationis cranii traditur .
 342.
 Uteri procidentiae differentia , causa ,
 & curatio . 1557
 Vnlnerum definitio . 1188. causae . 1189.
 subjectum . 1190. effectus insepara-
 bilis . 1191. nomina . 1192. effectus
 diversi . 1193. phaenomena . 1194. re-
 nunciatio . 1195. divisio . 1196. ab-
 solute lethalia . 1197. curabilia le-
 thalia . 1198
 Vulnere per accidens lethalia . 1199
 Vulnerum detectio . 1200. inspectio-
 nem quanam exercere debeat . 1201.
 renunciatio coram Magistratu . 1202
 Vulneris curatio generalis . 1208. de-
 puratio . 1209. deferatur . 1210. mo-
 di . 1211. adductio . 1212. deliga-
 tio . 1217. consolidatio . 1226. cica-
 trisatio . 1227. symptomatum cura-
 tio . 1228
 Vulnere particularia. arteriarum . 1229.
 vena

venarum . 1230. tendinum . 1231.
nervorum . 1232. capitis . 1233. pe-
ctoris vid. *Pectoris vulnera* .

Vulnus ventris vid. *Ventris vulnus* .
& punctura quamnam habent dif-
ferentiam . 1252. in fractura quo-
modo tractandum . 294. absolute
lethale imperite tractatum, an non
manet lethale . 1207. lethale, & in-
sanabile quamnam habet differen-
tiam . 1206

Uvatio vid. *Corneæ morbi* .

Uvæ morbi .

107

Uvea tunica oculi .

1033

X

Xerophthalmia vid. *Adnatæ tunicae*
morbi, & *Lachrymarum morbi* .

Z

Zonæ sonoræ vid. *Chordæ sonoræ* .
an auditus organum . 975

F I N I S .

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

A Vendo veduto per la Fede di Revisione, ed Approvazione del *P. F. Paolo Tommaso Manuelli* Inquisitor Generale del Santo Ufficio di *Venezia* nel Libro intitolato: *Chirurgia repurgata Joannis de Gorter*, Non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica e parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, e buoni costumi, concediamo Licenza a *Giovanni Manfrè Stampatore di Venezia*, che possa essere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 21. Giugno 1748.

(*Gio: Emo Proc. Rif.*

(*Barbon Morosini Cav. Proc. Rif.*

(

Registrato in Libro a Carte 28. al num. 221.

Michel Angelo Marino Segr.

Registrato nel Magistrato Eccellentissimo
contro la Bestemmia.

Francesco Gadaldini Segr.

from

